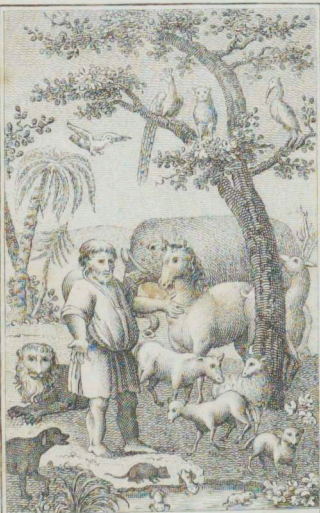

ԵՂՈՎԻՈՍ ԱՌԱԿԱԼՈՍ

ԱՄԵՐ

ԵԶՈՒԲՈՒՆ

ԸԸԸ

ԻԴԵՄԱ

ՄԱՆԿԱՆՑ

ԻԴԵՆԵՏԻԿ

Je unis les Deux

— 1827 —

ԱՌԱԿՔ

ԵՕՈՎՐՈՍԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵԱԼ

'Ի ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԼԵԶՈՒԷ

ՅԱԻԵԼՄԱՄԲ

ՈՏԱՆԱԻՈՐ ԻՄԱՍՏԻՅ

ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԽՐԱՏՈՒՅ

'Ի Հ. ՄԻՆԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԷ

ԲՈՂԿԵԱՆ

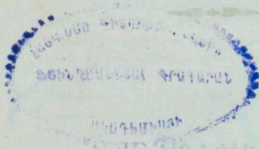
'Ի ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՈՒԽՏԷՆ

'Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

'Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

1827

69-ml
39

Վ Ա Ր Ք

Ե Օ Ո Վ Ր Ո Ս Ի

Հարագրեալ հեղեղներէն 'ի Մաքսիմոսէ
Բլանուտէ (*) :

Գ.Լ. Ա.

Մանկանք խախտիպք՝ էկայք 'ի հանդէս ,
Եւսէք 'ի Լուսնիւր Դպրոց 'ի լեւ լիւն .
Ուր անբռնք յաւելիք ճառեն գիտնապէս ,
Հրահանգել ընթացք յիմաստաւոր պէտպէս :

Եւս գիտուն մարդիկ գեղեցիկ քննե-
լով մարդկային գործողութիւնները
և անստամբութեանց սրտաճառները՝ ջա-
նացին աշխատեցան , որ ետքի եկողները
սկսեալէս խրատներով կրթեն և բարեկար-
գեն : Բայց Եղորոս քան զամէնը գերազան-
ցեց . որուն գործքին մէջ ամէնէն աւելի կը

(*) Բլանուտ Մատթիոս էր Յոյն իրօնաւոր , որ
հին բանէրաւ փեղեմի ըլլալով Փիլիսոփաներուն
որանաւորներէ ժողովոյ է գիտք ըրաւ յետոյ Եւս .

փայլի իմաստասիրութիւնը և բարոյական
հանճարը . որ գրեթէ վերին զօրութեն շար-
ժեւում զարմանալի աւանդեց մարդկանց այս-
չափ գեղեցիկ և օգտակար կանոններ բարոյ-
ականութե՛, որ շատ վեր են երևելի Փիլի-
սոփաներուն տըւած կանոններէն . որոնք որ
մինչև ան ատենը աշխարհք էին եկեր : Իբր
զի՞ Եզրոս չի կամեցաւ առաջ բերել բա-
րակ սահմաններով պատճառներ , և երևելի
պատմութիւններէ օրինակներ , որպէս զի կա-
րենայ մարդուս միտքը համոզելով բռնա-
դատել՝ որ առաքինութիւն սիրէ , ու մելու-
թէ՛ փախչի : Ուրիշ բանով չուղեց մարդ-
կանց վարդապետել , բայց միայն առակով ,
որ կըսվի Առասպել (*) . որով իբր վախճա-
կուտայ , թէ թռչունները և այլ կենդանի-
ներն՝ որ խելք ու միտք չունին , միայն բնա-
կան հասկացողութե՛ շարժելով շատ բանե-
րէ հեռու կեցան . իսկ մարդիկ՝ որ ունին
բանականութիւն , պէտք է ամբնան երբոր
չեն զգուշանար անանկ բաներէն , որ աղ-

բանն վարանալ հին գրեանց մէջէն , և հիներուն
բերնէն լեւել շարատրեց . որ Քրիստոսը ինչեւ ըն-
տիր Ռարգմանած ըլլալով , մեծ աւաշխարհաբա-
րաբոնարին : Կերևնայ թէ մեր մէջ ալ հին ապեւն
Ռարգմանած պիտի ըլլայ . վասն զի հին գրեանց
մէջ Եզրոսին բաներէն իւր գրեւելին :

(*) Առասպել իւր լին անանկ առասպելն որ իբր
չին եղած , այլ կեանքացած են . որպէս թէ ինչա-
նին և անշունչ բանը իւր խօսի : Ասանկ առասպելը
հին ծանանայիւ չափ իւր գրած լին ամեն ազգի
մէջ , հայոց՝ Յոսեփ Արաբացոյ՝ մանաւանդ հրեից

ուեսները, և ուրիշ կենդանիները զգուշա-
նալով աղատեցան մեծամեծ վտանգներէ ի-
րենց ճարտարամիտ խորագիտութիւնը. և եր-
բեմն շատ մեծ օգուաներ ալ շահեցան երբոր
առիթը պատահեցաւ : Ուստի Եզոբոս իր
վարքը իբր քաղաքավարութիւն և խմաստասի-
րութիւն պատկերք մը ձևացընելով դրաւ ա-
մենուն առջին. և ասով Փիլիսոփաներէն
երևելի եղաւ, որ առաւել գործքով, քան
թէ խօսքով վարդապետեց :

Ծնաւ Եզոբոս Ամօրիոն քաղաքը մեծին
Փռիւգիոյ (*), և սնաւ ծառայական վիճա-
կի մէջ : Ասոր շատ յարմար կուգայ Պղա-
տոն Փիլիսոփային գեղեցիկ խօսքը. որ Վո-
րէոս ըսված արամախօսութիւն մէջը ճշմար-
տութիւն կը խօսի, թէ || Բնուն ու օրէնքը
շատ անգամ իրարու հակառակ են || : Վասն-

ինչպէս յայտնի է Ամօնէն : Բայց գիտանները
երեք տեսակ իւր Բաթնէն առասպելը. ա Բանա-
կան, որ Տարտոս Բարձր իւր յայտնէ. և Լաւա-
Բան՝ Լաւաթի պէս իւր Գեաղանէ. Ինչպէս է Նէ ա-
ռաւ Նաւթոսին, և անոր նմանները : Բ Բարդ-
ական, որ անբաններուն Բարձր Բարդաբելուվրաթ
իւր հանէ. Ինչպէս է Թ և այլ առաքները Նաւթ-
ոսին : Գ Խառն. որ իւր Գեաղանէ, Բէ Տարտը իւր
Խոթի անբանին հետ. Ինչպէս է Շ առաւ իւր, ևն :

(*) Փռի-գիտ է գաւառ Ասիայի՝ Գաղաթի-
ային ու հին Սաւադուին Տեղաւորը. որ շատ քա-
ղաքներ ունի գաւառ. Դէին ալ է Ամօրիոն գաղաթը.
որ ծնաւ Նաւթոս յաւի աշխարհի 3400, Էբր
600 քաղաք առաւելութիւն առաւելանէն. որ հին տառնէն
ի վեր շատ երեւելի եղաւ իրեն առաքներով. Բէ-

ղի բնութիւնը տրւաւ Եղորոսին մեծութեւ ազատ հոգի մը . բայց մարդկային օրէնքը գրաւ զայն ծառայական վիճակի մէջ . սակայն այս օրէնքը չի կրցաւ այլայլել անոր հոգուն ազատութիւնը . երբոր իր գերի վիճակը՝ ղինքը մէկ գիէն մէկալ գին նետելով կը չարչարէր . և զանազան վիշտ նեղութիւնները՝ ոչ երբէք կըրցան զայն իր բնական կարգէն փոփոխել :

Բաւական չեղաւ Եղորոսին գերի վիճակը, այլ և գէմքը խիստ դարձատեսիլ էր . անանկ որ աշխարհք չէ եկած այնպիսի տգեղ մարդ . վասն զի գլուխն էր սրածայր երկայն, քիթը տափակ, վիզը հաստ ու կարճ, սուկունքը թանձր, գոյնը սեւ, կապուտ . և այս սրտածառաւ կըսէին Եղորոս, այսինքն Էթիօփ . որ կը նշանակէ եթովպացի (*) : Ասկէ 'ի զստ փորն էր չափազանց դուրս, կռնակը

պէտք գերի ծնաւ . բայց ճար ըրաւ Անէն + Գնաց Բարոյախան փիլիսոփայութիւն սորվեցաւ, որ շատ յարգելի ուսումնէր . բայց պէտաւ որ այն վիճակին մէջ այլոց բան չի կրնար սորվեցնել, սխալ էինքանիներուն բերնէն խօսելով այս առաջներս շինել, որ գէն ասով կարենայ Բարի վարժ սորվեցնել . որ շատ մեծ յարգութիւն ունեցաւ նախ Զանաց մէջ . որ Սոկրատ փիլիսոփան անապենը պանաւոր դարձեալ Բուր առաջները . և յետոյ ալ Անն ապա Բարգմանեց ախորժելի ըլլալուն համար :

(*) Եղորոսին ծնողքը Եթովպացին , Էթ հապէտն Էթովերէն էկած Ժախված էին Փոփոփային մէջ . ուստի իրեն + որուն որ գերին էին, Եղորոս ալ նախ անորն էր . յետոյ Ժախվեցաւ որ ինչեքուն :

ծուռ սասարառողն խաճողաւ . այնչափ որ տասը տգեղութիւնը աւելի էր քան զԹերսիստէսին . որ (*) ծիծաղելով կը նկարագրէ Հոմէրոս : Ամէն բանէն աւելի մեծ սրակասութիւն էր դժւարախօսութիւն . որուն խօսքն էր աննշան և ձայնը անորոշ (**) :

Ահա այս ամէն սրակասութիւնէր յարմարեցան Եղորթոսի ծառայական վիճակին . որ այնպիսի արտարոց բաներու մէջ դանդաղելով այս տգեղ և անյարմար մարմնովը ինչպէս կըրցաւ իր ծառայական կեանքը վարել : Թէպէտ ասանկ անշնորհք էր դրսի տեսքը , և մարմինը այլանդակ . բայց հոգին Եղորթոսի ազնիւ էր սրամիտ և քաղաքավար . որ զանազան դիւտերով և խելքով լեցւած՝ շուտով կը դանէր ամէն բանին հնարքը , որչափ խրթին և նուրբ բան ըլլար (***) :

(*) Թերսիսէս Յոյն անանի գարշապետիւն էր իառ անշնորհ , որ պարսկէնէրը առաջ էին ըրեր . ինչպէս Հոմէրոս Բանաստեղծն աւ ծաղր ընելու համար անոր կերպարանքէն ինչ կարագրէ : Աստ գտեղ և անասարժ մարդը՝ որ ինչ քնաց հերթաւն քաջին քով . անաւ մէյ ինչ յետքով զարկածին պէս ընկաւ մեռաւ . իբր 1200 քարիւթի խաւիտէն առաջ :

(**) Բլանոստ այսպէս քգեղ ինչ կարագրէ . Բայց իմն որ ինչն , և Եղորթոսին ինչպէս որ ինչն գեղեցիկ էր , անանի աւ մարմնը , և խիստ յարմար քաղաքային էրաժիշտ էր ամենէն վեր :

(***) Շատ առաջին խառնելեցան Եղորթոսին առաջինէրուն հէտ . անանի որ Եղորթոսէն առաջ և յետոյ շինուած առաջինէրուն շատ Եղորթոսին գործին մէջ խառնելոյն : Աստ պարսկաւոր ըլլալ

ԶԵՊԱՐԿԱՆՆԻՒՆ ԵՎՆԷՐՈՒՄՆԵՐ :

Երբ որ Երեմիայի աստիճանն անցնողն հասնելով զայն, միտքը դրաւ թէ տանը ծառայութիւն չպիտի կրնայ ընել . ուստի արար խրկեց որ հոն երկիր փորելով աշխատի . բայց Երեմիայի հոն գացածին պէս սկսաւ անանկ լաւ աշխատիլ սրտանց որ չի կրնայ ըլլալ : Օր մը Երեմիայի տունը գնաց անտեղի գործքերը կայելու համար . մէկ պարտեզական մը տեսնելով աւերակներ ընծայ բերաւ իրեն աման մը խիստ թանկ և պատուական թուղ, որ սիրով առաւ հաճեցաւ, ու տըւաւ պահելու իր մէկ ընտանի ծառային, որ կրավէր Ագաթանգեղոս (*), որպէս զի երբոր բաղնիքէն ելլէ՝ աստիճանն բերէ : Այս միջոցիս մէջ պէտք եղաւ որ բանիմը համար Երեմիայի տունը մտնէ : Ագաթանգեղոս այս բանն իրեն առիթ ընելով գնաց

Երեմիայի մէջ որ Բարգմանած էր, մտնելու և ուրախ մէջ աւելի է, որուն մէջ պահուի :

(*) Ագաթանգեղոս իւր Բարգմանի բարեկամն պաշտօնէն . որ ի ներսնայ իւր արագաւարտ աշխարհ մարդ ըլլալով այս անուամբ իւր ինքն . և անոր փորելի եղած եր փորնն որ համար խիստ այս զԵՊԱՐԿԱՆՆԻՒՆ ընելու ԵՎՆԷՐՈՒՄՆԵՐ լինա :

իր ընկերներուն մէկին ըսաց թէ եկո՛ւ աս
 թուղերը մէնք ուտենք . երբոր մեր Թորո ու-
 ղէ, Եզոբոսին վրան կը ձգենք, թէ տունը
 մանելու ատենը կերաւ ծածուկ : Այս բա-
 նիս վրա մենք կրնանք շատ սուտեր չինելու,
 որ ճշմարիտ երևնայ, անանկ որ Եզոբոս չի
 կարենայ այս զրպարաութիւն զինքն արդա-
 րացընել . որովհետեւ անոր վկայութիւն չի
 կրնար դէմ կենալ մեր մէկ խօսքին՝ երբոր
 լաւ հաստատունք . հասկա ի՞նչպէս սխալի կա-
 րենայ մեզի սուտով յազթել . մանաւանդ
 մեզի սխալասխան տալու մէկ սպառնառ մը
 ցուցմունք մը չունի :

Ասանկ խորհուրդ ընելէն ետեւ այս ըրած
 միաբանութեն չար խորհուրդը կատարեցին ,
 ու ամէն մէկ թուղն ուտելու ատենը բարձր
 ձայնով կը ծիծաղէին ըսելով . || Այ՛ քեզ
 ողորմելի Եզոբոս || :

Ելաւ Թորո բաղնիքէն և ուղեց որ թուղը
 բերեն . երբոր լսեց թէ Եզոբոսը կերաւ ,
 անանկ բարկացաւ , որ մէկէն հրամեց դի-
 մացը հանեն . որ տեսածին պէս կանչեց .
 այ՛ թշուառական, ի՞նչպիս յանդգնեցար մտար
 սեղանատունն ու կերար թուղերն որ ինծի
 համար պահած էր :

Եզոբոս լսելով այս յանդիմանութիւնը լաւ
 հասկըցաւ բանը . բայց դժւարութիւն հոն
 էր՝ որ չէր կրնար խօսքը արտաբերել ու պա-
 տասխան տալ : Այս սպառնառաւ շուտով
 յաղթըվեցաւ սուտ վկաններուն խօսքովը . և
 տեսաւ թէ չարաչար ծեծ սխալի ուտէ , ըն-
 կաւ տիրոջը ոտքը մեծ աղաչանքով խնդրեց,
 որ քիչ մը ատեն ապա իրեն : Ուստի վազեց

կերակուր եփելու տեղն ու քիչ մը տաք ջուր բերաւ հոն խմեց . յետոյ մատը խօթեց բերնին մէջ սիրաբէտ բերաւ : Նայիս բերնէն սլարդ ջուր եկաւ . վն դի բոլոր օրը բան չէր կերած : Ետքը աղաչեց տիրոջն որ հրամայէ ումբաստանօղթ շնամփներուն, որ անոնք ալ անանկ ընեն . որպէս զի յայտնի ըլլայ թէ ո՞վ է կերեր զանոնք, և ուրիշի խօսքով չի խաբւի :

Իսկ ինքը զարմանալով անոր սրամիտ ու շինութեան վրա, սլաուիրեց որ սուտ վկաներն ալ խմեն այն ջրէն իրեն առջին : Անոնք ալ խմեցին . բայց փոխանակ որկորը պօղաւ լտանելու մատը, դէպ 'ի ընտերբը տարին, որ չի փրսխեն : Սակայն հազիւ թէ խմելը ըմբօցեցին, ներսերնին աւրելով գանիլ մը եկաւ իրենց, և ահա բոլոր կերած թուղերը դուրս եկան . որոնց յանցանքը և անօրէն զրպարտութիւն յայտնի եղաւ ամենուն : Իսկ ինքը հրամայեց մէկալ ծառաներուն, որ զանոնք մերկացնեն, և լաւ մը ծեծեն : Արոնք անատենը իրենց վրա փորձելով լաւ հասկըցան այս ճշմարտութիւն առակին, որ կըսէ . || Ո՞վ որ նենգութիւն չարութիւն կը պատրաստէ ընկերին, իր գլխուն կը բերէ այն բոլոր չարիքն որ ուրիշին համար կուղէր || (*) :

(*) Եղեֆոսին այս առջի փերը իբրեանայ Լեփոն-գիտ ֆնէրէր Եղեֆոս Աւենիէն Դառնալէն էր . Իսկ Աւենիէնաւ Ժնօղթին փերօլը հրամանովը ոյիփի ըլլայ . որ մեռնելէն ետեւ առոր ծախված իբրեանայ . Իսկ այս մարդէր առ մեծապառն էր, բայց անիմաստ ըլլաւ ի Եղեֆոսին յարգը վն փեր :

ԳԼ . Գ .

ՀԻՐԱՍԻՐՈՒՄ ԵՂԵՐՈՒՄ :

Միւս օրը արդ քաղաք դարձաւ . և Եղբոս երկիր փորելով կաշխատէր ինչպէս որ սլաուիրած էր իրեն : Եղաւ որ Արտեմիսին (*) Քուրմերը ուրիշ մարդկանց հետ զխաւածով ճամբայէն մոլորեցան և ժուռ գալով եկան Եղորոսին հանգիպեցան . երդումով աղաչեցին , թէ (**) Վանատուր Դիոսին համար ըլլայ քաղքին ճամբան իրենց ցցընէ : Անալ շուտ մը զանոնք նստեցուց ծառին տակը՝ շուք տեղ մը , և իրենց քիչ մը ուտելու բան հանեց լաւ մը մեծարեց . յետոյ սլաուելով զանոնք առաջնոր-

(*) Արտեմիս լածոսէին մեր մէջ Անահիտ իւր վեր . որ հայոց ազգին գլխաւոր իւրոսին էր . Ուրիշ հասարակական բերեք էին անոնց : Առաջապետներէն էին , որ այս լածոսէին Դիոսին աշխիւն էր և Ապողոնին Կոյրը . որ Բուր Արտեմիսին աշխարհանը բերեք էին . անոր համար ասոր Քուրմերն ալ Շէյխները ասանի պարտեցան Եղբորեն : Տէս մեր ճեմարանին 651 համարը :

(**) Դիոս ի՞նչ Արամազդ . Առանձնէր լածին որդին ըլլալով , Բուր լածնէրուն հայրը ինչ ի՞նչ վեր և ամենուն գլուխը . որ հին իսապարտները անանի մէջ ինչ Դիոսին , որ անոր անոտանը էին լիւր՝

դռնթի ըրաւ մինչև շիտակ ճամբան հանեց։
Իսկ ճամբորդները ուրախանալով Եզոբոսին
մեծարանացը վրա, և անոր երախտիքը ճանչ-
նալով ջերմեռանդ սրտով (թւերնին վեր-
ցուցին երկինքն ու աղօթք ըրին պաղատան,
քով իրենց բարերար Եզոբոսին համար։ Ե-
զոբոս դարձաւ իր տեղը, բայց ճամբուն աչ-
խատանքէն և տաքէն յոգնած ըլլալով պառ-
կեցաւ քնացաւ։ Բայց քունին մէջ երազ մը
տեսաւ թէ (*) Բաղդը մօտեցաւ իրեն, ու
լեզուն բացաւ. և իրեն տըւաւ զօրութիւն
խօսելու, և առականեր շինելու։ Ո՛հ ըսաւ
արթննալով, ի՞նչ անոյշ քնացեր եմ. և ի՞նչ
բարի երազ տեսայ. ահա ի՞նչպէս զարմա-
նալի դիւրութեմ կը խօսիմ. ահա առանց
դժուարութեմ կրնամ ամէն բանին անուանե-
լը տալ եւ, եւ, Բեիւ։ Գիտէ Երկնաւորն,
որ այս բարիքն ինծի եղաւ երախտեացս փո-

դիւրս որ ըլլար՝ հարկաւ իտարելու էր։ Ոստի
շաք անգամ օգնիւ գնած հայր իւ իռնին, և եր-
բեմ շանապուր, այսինքն խնամօղ։ Տէն ճէմ. 619:

(*) Որովհետեւ Բաշառապ այս պարսոյսին երս
իտարաշաներուն գրեանց մէջէն հաներ է. որոնց
ոմէ օրարախանին միւսափիրին պարսի օգնութի
ընելը՝ շաք մեծ բան էր. ինչպէս որ ամէն ազգի
օրենքն է։ Ոստի Եզոբոսին ըրած բարերարութե
մեծութիւն հասկընելու համար, իշնէին՝ իւ բաղդն
իրեն հաքաշոմ ըրաւ. որոնք իւրեպի իոյր իւ գրե-
ին բաղդը մէկ ոտի վրա կեցած, որ շաք անգամ
դիպածով իտարայ բարին անարժաններուն, և ի
պէսներ որ արժանաւորին քայ. Բայց առաքիւնի
մարդիկն աւելի շնորհ, Բարին ոտը իւ իշնէին։

խարէնը, որ մոլորած օտարականներուն ըրի։
Ուրեմն երբոր մէկը բարերարութի կընէ,
պիտի յուսայ թէ հարկաւ իրեն ալ բարի
կըլլայ։ Եղբօս տեսնելով թէ այս մեծ բա-
րիքն իրեն հանդիպեցաւ՝ ուրախութեւ լեց-
ւած սկսաւ ալ աւելի հոգ տանելով աշխա-
տիլ անանկ սրտանց, որ չէ եղած։

ԳԼ . Դ .

Վաճառումն Եղովնոսի։

() Ենաս անունով մէկը վերակացու էր
գեղի տանը, ուր կաշխատէր Եղբօս։ Այս
մարդը ելաւ արտը գնաց որ տեսնէ, թէ
ծառաները հաւատարիմ կաշխատին ինչ որ
իրենց հրամայած է։ Տեսաւ որ աշխատող-
ներուն մէկը անհոգութեւ իր դործքը թո-
ղուցեր չէր աշխատէր, մէկէն վրան վազեց
սկսաւ սաստիկ ծեծել խեղճը։ Այս ան-
գթութեւ չդիմացաւ Եղբօս, սիրտը ցա-
ւելով մօտեցաւ ըսաց. ինչո՞ւ համար ասանկ
չարաչար կը զարնես խեղճ մարդուն, որ
քեզի գէշութի մը չէ ըրած. դուն այն մար-
դը չէ՞ս որ ամէն օր բոլոր տանը մարդկանց
նեղութիւն և չարչարանք կուտաս առանց
սխառճառի. իրաւ որ ըրածներդ կըսեմ մեր
տիրոջը։ Զենաս լսելով Եղբօսին ղուրցած
խօսքերը շատ զարմացաւ անոր համարձա-
կութեւ վրա. ուստի մէկէն իմէկ ինքնիրեն

մտմըտալով կըսէր . թէ ահա Եղորոս խօսիլ սկսաւ . ասկէ ետեւ իմ բանս խիստ գէշ է . մանաւանդ երբոր Թորս հասկընայ իմ ըրածներս : Ուրեմն պէտք է որ ես Եղորոսէն առաջ խօսիմ , և ամբաստանու թի ընեմ անոր վրան . վն զի Թորս իմ գործքերս իմացածին պէս զիս կը վաւերացէ պաշտօնէս :

Ասանկ մտածելէն ետեւ ճամբայ ելաւ քաղաք գնաց Թորս գտաւ . և մօտենալով քովը խռոված երեսով մը բարեւեց : Տըր երեսը նայելով հարցուց՝ թէ ի՞նչ պատճառէ եկած է քեզի այդ խռովութիւն , որ կերպարանքէդ կերևնայ : Պատասխանեց Չենաս , թէ գեղի տունդ մէկ արտաքոյ կարգի հրէշ մը եղաւ : Ի՞նչ է ըսաւ Թորս , ծառերուս մէկը ասենէ գուրս ստո՞ւղ տըլաւ , թէ ձիերս ցուցանք ծնան : Չէ՛ ըսաց Չենաս , հաղա Եղորոս որ միշտ համր էր չէր կրնար խօսիլ , հիմա խիստ լաւ կը խօսի : Չայնդ վար քաշէ ըսաւ Թորս . հրէշի տե՞ղ ես գրեր այդ գիտւածը :

Արկնեց Չենաս , Թոր իմ ճշմօրիտ կըսեմ , որ ես լուր թե՛նով անցայ , և չեմ պատմեր Եղորոսին ինչի տըլած նախատինքները . բայց աւերութե՞դ և Աճներուն գէմ ըրած հայհոյանքներուն , և յանդգնական խօսքերուն չեմ գիմանար . ահա կըսպատմեմ : Այս խօսքերս որ լսեց Թորս անանկ բարկացաւ Եղորոսին վրա , որ մէկէն ըսաւ , թէ ահա այն թշուառակածը քեզի յանձնեցի , ի՞նչ որ կուզես , ըրէ անոր . կուզես ծախէ , կուզես մէկին տուր . ինչպէս սիրտս կուզէ անանկ ըրէ . վն զի ես քու կամացդ կը յանձնեմ զայն :

Զենաս երբոր բացարձակ փոր եղաւ Եզո-
 բոսին՝ հասկըցուց անոր, թէ իր աղատու-
 թիւ բոլորովին անկէ կը կախվի: Եզոբոս
 ալ սխառասխան տըռաւ, թէ ինչ որ ձեռ-
 քէդ կուգայ ըրէ ինձի. և որ բանն որ հա-
 ճոյ է քեզի, իմ անձիս հրամէ: Այս խո-
 սակցութեան վրա յանկարծ վաճառական մը
 եկաւ հոն անասուն գնելու համար. հար-
 ցուց Զենասին, թէ ունի՞ս ծախու անա-
 սուն: Անալ չէ ըսաց. բայց մէկ գերի մը
 ունի՞մ ծախու, որ հոս մօտ է, ուղես կրնաս
 գնել: Զայս ըսելով կանչեց Եզոբոսը առ-
 ջին: Իսկ վաճառականը երբոր տեսաւ անոր
 կերպարանքը՝ սկսաւ ծիծաղիլ. Ուստի՞ գտեր
 ես ըսաւ այս ցուցանքը, որ պտուկի նման
 է: Մարդ է, թէ ծառի կոճ. թէ որ ձայն
 ալ չունենար՝ ուրիշի կարծէի թէ տիկ է հո-
 վով լեցուն. ինչո՞ւ ճամբայէս արգելեցիք.
 ասանկ մէկ այլանդակ մը ինձի ցընելո՞ւ
 համար: Այսպէս խօսելով սկսաւ երթալ.
 Իսկ Եզոբոս ետեւէն վաղեց. կաղաչէր որ
 քիչ մը կենայ. վաճառականը բարկանալով
 կըսէր. գնա՛ կորիւր դարչելի: Պատասխա-
 նեց Եզոբոս, թէ հապա ինչո՞ւ համար այս
 գեղս եկար: Եկայ որ ըսաւ վաճառականը՝
 լաւ բան մը գնեմ. բայց ինձի հարկաւոր չէ
 ասանկ տգեղ անպիտան մարդը, ինչպէս որ
 դուն ես: Զիս գնէ՛ ըսաց Եզոբոս. եթէ
 ինձի կաւտաս, քեզինեղութի մը չեմ բերեր.
 և ասանկ լաւ ծառայութի մը կրնեմ, որ
 մտքէդ ալ չէ անցած: Հարցուց վաճառա-
 կանը, թէ ի՞նչ օգուտ կրնամ յուսալ քեզ
 մէ. որովհետեւ ասանկ կերպարանքի մէջ ես,

ամենուն ատելի և դարձելի կրլաս : Պատասխանեց Եղբոս, թէ չունիս տանդ մէջ անհանգարտ կանչվըռտող լալկան տղաք . զիս անոնց վրա գիր . որոնք զիս տեսնելով իբր մէկ զարհուրելի բանէ մը կը վախնան : Խնդաց այս խօսքիս վրա վաճառականը . ետ դարձաւ Զենասին հարցուց , թէ ի՞նչ տամ որ ինձի տաս այս ողորմելին : Անալ ըսաւ երեք գրամ (*) : Ավաճառականը հանեց ստաւ կը տըւաւ ըսելով թէ ոչինչ տըւի , ոչինչ գնեցի : Ուստի երկուքը միատեղ սկսան գնալ , և երբոր հասան վաճառականին տունը , երկու տղաք կային հոն , որ դեռ կաթ կուտէին , տեսածնուն պէս սկսան պօռալ : Տէս ըսաւ տիրոջը ի՞նչպէս խոստմունքս կա տարվեցաւ , հիմակուց վախցան տղաքը : Ավաճառականը խնդալով պատուիրեց , որ մէկաւ ծառաները բարւէ . որոնք տեսնելով զայն կը զարմանային իրարու ըսելով . իրաւ որ այս մէկ մեծ գժբաղդուծի մը կը նշանակէ մեր տիրոջն որ ասանկ անշնորհք մարդ գնեց . երևուծը կը ցցընէ թէ տանը պիտի բերէ մէկ գէշ ձախորդուծի մը (**) :

(*) Պատահաբար իւրեանց օպօլ . Ինչ Եղբոս օլօլու . որ իւր նշանակէ՝ գրամ գանի նախաբանի . որ հին Եղբոսը իւր գործածէին այս պատիւ . Բայց յայտնի չէ թէ բանի զոտոտու խաբէր մէկ օպօլը , Բեդեք իւրեանայ Բեդ Եղբոսէր գինը :

(**) Որովհետեւ հեթանոսները աճին Բան իւրաքանչիւր իւր մէկէին , միշտ Բանիան Բաներն ալ այն մասով խառնէին . զորոքինալ ալիւն խառաւը , առաջանց գիտացին էլած մարդը , ևն . որ միշտ

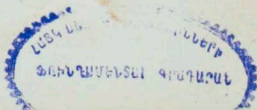
ՆԳ-ՈՒԼ
39

Գ.Լ. Ե .

Ճարտարագիտութիւն Եւրոպայի :

Քանի մը օրէն ետեւ վաճառականը կա-
մեցաւ Ասիա երթալ . ուստի ծառաներուն
պատուիրեց , որ բեռները կապեն պատրաստ
ըլլան որ մէկալ օրը ճամբայ ելլեն : Անոնք
ալ ամէն բան կարգաւորեցին ինչպէս որ
որոշ պատուիրեր էր , և բաժնեցին իրենց մէջ
բեռները ինչ որ ամէն մարդ պիտի տանէր :
Եզրբոս կաղաչէր որ իրեն թէթեւ բեռ տան .
որովհետեւ ամմէնէն ետքը նորեկած ըլլալով
ասանկ բաներու սորված չէր : Անոնք ալ
զինքը պարտաւորեցին որ բան մը չառնէ ,
և աշխատանք չի քաշէ : Պատասխանեց ա-
նոնց թէ արդարութիւն չէ առանց աշխատանք
քի մնալ . ամէն մարդ պէտք է իրեն բեռը
տանէ : Ընկերներն ալ իրեն կամացը ձգե-
ցին . ինչ բեռ որ ուզէ , զայն թող ասնի ի-
րեն յարմար : Եզրբոս ասդին անդին նայե-
լով կըդիտէր բեռները , ամանները և տօպ-
րակները . աղաչեց որ հացին ամանը իրեն
կռնակը տան , որ երկու հոգու բեռ էր .
ուստի սկսան ամմէնքը խնդալ վրան ըսելով

Հիմա մասիքները ի՞նչ պահեն : Ահա Եւրոպայի ի՞նչ
պարանոսին նայելով աղէի չի սեպեօն , իբրժե-
ւով , Բէ քան յախորդութիւն պիտի բերէ :

Թէ այս խեղճ գերիլին պէս անխելք մարդ
կայ արդեօք աշխարհքիս մէջ. որ իր յիմա-
րութիւնը ահա ամենուն յայտնի ըրաւ. վասն
զի խնդրեց Թէթեւ բեռն ու ընտրեց առաւ
խիստ ծանր բեռը: Սակայն պէտք եղաւ ա-
նոր կամքը կատարել. ուստի բարձուցին
վրան բեռը. որ այն ծանրութեւն տակը աշ-
խատելով ասդին անդին կը գլորէր: Իսկ
վաճառականը այնչափ բեռն անոր կռնակը
տեսնելով կը զարմանար, Թէ այս ի՞նչ ջան-
քով կ'աշխատի Եղորոս. իրաւ որ կըսէր՝ ա-
հա իր գինը հանեց. զի ձիու մը բեռ մինակ
կըտանի:

Երբոր հասան պանդոկ Խօնախ մը, պէտք
եղաւ բան ուտել. Եղորոսին հրաման եղաւ
որ ամէն ծառաներուն հաց բաժնէ. անալ
որ բաժնեց ամանին կէսը հատաւ կերակ-
րէն ետքը. և բեռին կէսը Թէթեւաւ անանկ
որ շատ գիւրութիւն կերթար ճամբան: Իրի-
կունն ալ նորէն բաժնեց ծառաներուն հաց.
ուստի մէկալ օրը Եղորոսին ամանը սկսե-
ցաւ. որ կռնակը զարկած առանց աշխա-
տանքի կերթար ամենէն առաջ. որոնք չի-
տէին ինչ ըսեն. մինչև կը տարակուսէին,
Թէ իրենցմէ առաջ գացողը Եղորոսն էր Թէ
ուրիշ մարդ. բայց երբ գիտցան Թէ այն է՝
շատ կը զարմանային իրեն ճարտարմութեւնը
վրա. որ անանկ տգեղ անշնորհք մարդ ըլլա-
լով ծաղր էր եղեր իրենց, ու այնպիսի խելք
բանեցուց հացին ամանն առնելով. զի լաւ
գիտէր Թէ այն բեռը շատ չափաւ մնայ ի-
րեն վրան: Իսկ ընկերներն ուրիշ բեռ տա-
նելով չի կրցան յոյս մը ունենալ, որ բե-

սէն թեթևան ճամբորդութի մէջ. որով
հետև ծախվելու բաներ էին՝ չէին կրնար
սլակսիլ ուտելու բանի պէս :

ԳԼ . Զ .

Երեւոյ Վաճառական Եղովնոսի :

Վաճառականը Ասիա հասաւ, և հոն իր
գերիներուն շատը ծախեց աղէկ գնով. մի
այն երեք հոգի մնացին քովը. մէկը նօտար
եաւ շէն, մէկը երգիչ հանէնպէ, մէկայն ալ
Եղովնոս : Վաճառականին մէկ բարեկամը ի
րեն խորհուրդ կուտայ, թէ այս երեք գե
րին ծանր գնով ծախելու համար (*) Սամոս
կղզին երթայ հոն ծախէ : Երբոր հասաւ
հոն աղէկ լաթեր հագցուց նօտարին ու եր
գիչին, վաճառանոցը քաղար ճանեց, որ ծա
խէ : Բայց Եղովնոսին յարմար բան մը չի
գտաւ հագցնելու, որ քիչ մը զարդարիլն .
որովհետև անանկ անճոռնի էր մարմինն՝ որ
միայն մէկ քուրձ մաղէ հագուստ մը կրցաւ

(*) Սամոս կղզի ըստ քաջ. սուսամ առասը
է Եփեսոսին դիմաց Միգիլէի անդին. որ հին
ապենը շէն ըլլալով վաճառականութի պէշ էր և
Բընաիլիւք անուանի էին. որ իսակ տման շինելու
առնէ գրան իւրէ Պլինիոս. այս կղզիէն էր
Պիւսիսոսիոսի թիւնտէրն :

հագցընեւ. և անանկ այլակերպ գրաւ ընկերներուն մէջ. որոնք որ կը տեսնէին՝ զարմանալով կըսէին, թէ այս հրէշս ուրիշ բանի չի գար, հասաւ մէկալոնք ալ կաւրէ: Եղբոս թէպէտ միշտ ասանկ ծաղը կըլլար անարգութեամբ ամէն տեսնողներէն. սակայն ամենեւին չէր այլայլէր, և ամենուն ուշ գնելով միակերպ կընայէր: (*) Քսանդոս Փիլիսոփան անատենը Սամոս կղզին կը բնակէր. օր մը ելաւ վաճառանոցը գնաց. երբոր տեսաւ թէ այն երկու ծառաները լաւ հագւած էին, և Եղբոս անոնց մէջ անանկ անշնորհք հագուստով շատ զարմացաւ վաճառականին. հնարքին վրա, թէ այն այլակերպ մարդը դրեր է մէկալոնց մէջն, որ անոր անշնորհք երևնալովը մէկալոնք աւելի գեղեցիկ երևնան:

Աւստի այս Փիլիսոփան մօտենալով անոնց՝ հարցուց երգիչին, թէ ինչ տեղէ ես: Անալ պատասխան տրւաւ թէ (**). Կապադոքիացի եմ: Հարցուց թէ ինչ գիտես ընեւ: Անալ

(*) Այս գիւղատան թեպէտ շատ երեւելի չէր, բայց այն իշխիին մէջ մեծ անուն ունէր. վասն զի քաղաքի զարգացանք գլխին էր, ու շատ աշխերանէր ունէր, և շատ մեծ ունի. մեծ ամենուն առջին ցարգելի էր:

(**) Կապադոքիա իշխի զայսերի. որուն բնակիչները Գաւրի + իշխիլի են: Կերեանայ թե այս գերին արեւելեան իշխերեն էլած Կապադոքիա երկար հաւել բան սորվէր է, իմ ծնողք հոն է իմ ծախված էն, և իրենց զաւակն աւգերի ըլլալով վաճառականք գնէր է:

լսաւ, ամէն բան գիտեմ: Այս պատասխա-
նիս վրա խնդաց Եզրբոս ակռաները բանա-
լով: Քսանդոսին աշկերանները իրեն հետ
ըլլալով Եզրբոսին երեսն որ տեսան անանկ
ակռաները բաց, կարծեցին թէ մէկ ցու-
ցանքմը է. որոնցմէ մէկը կըսէր, թէ ան-
տարակոյս այս մէկ կատարած կենդանի մը
սխալի ըլլայ, որ ակռաները բացաւ: Մէ-
կալն ալ կըսէր, թէ արդեօք ինչ բանի հա-
մար ծիծաղեցաւ: Մէկ ուրիշն ալ կըսէր,
թէ սոսկալով խոժոռեցաւ ու գէմքը ծը-
ռեց, չէ թէ ծիծաղեցաւ: Ուստի ամէնքն
ալ ուղեցին հասկընալ անոր ծիծաղին պատ-
ճառը, մինչև մէկը մօտեցաւ Եզրբոսին հար-
ցուց, թէ ինչո՞ւ համար անանկ խնդացիր:
Անալ ըսաց. գնա՛ քովէս ծովու ոչխար:
Այս պատասխանս անանկ ամբօջուց զայն,
որ տաքնալով մէկէն փախաւ:

Իսկ Քսանդոս հարցուց վաճառականին,
թէ երգիչին գինը որչափ է: Անալ ըսաւ
հազար դահեկան: Քսանդոս տեսաւ որ
չափազանց է գինը, գնաց մէկալ գերիին
հարցուց. որ քաղքէն ես: Պատասխանեց,
թէ (*) Լիւդացի եմ: Ի՞նչ բան գիտես հար-
ցուց: Անալ ըսաւ՝ ամէն բան գիտեմ: Ե-
զրբոս լսելով, նորէն սկսաւ խնդալ: Այս
Փիլիսոփային մէկ աշկերտը չիյտէր թէ ինչ
պատճառաւ կըխնդայ, ուզեց հարցընել.
բայց իր ընկերներէն մէկը զինքն արգելեց
ըսելով. թէ որ դուն ալ կուզես ծովու նո-

(*) Լիւդացի + հին ապենը ազգէին Ագրիէի
գաւառին մէջ. որոնցմէ գերի եկած է Նոթարը:

խազ կոչվիլ նէ հարցուր : Անտենը Քսանդոս մօտեցաւ փսճառականին հարցուց թէ քանի՞ է նօտարին գինը : Պատասխան տըւաւ թէ երէք հազար դահեկան :

Այս չափազանց գինը Քսանդոսին սիրտը նեղացուց , ուստի սկսաւ ետ դառնալ : Բայց աշկերտները հարցուցին թէ չի հաճեցա՞ր գերիներուն . հաճեցայ ըսաւ . իմ ուղածս են . սակայն օրէնք դրած է , որ մէկ գերիի համար այնչափ ստակ չի տրուի : Եթէ այդպէս է ըսին՝ օրէնքի դէմ չըլլար , թէ որ տը գեղ գերին գնես . որ անոնց չափ քեզի ծաւայու թի կրնայ ընել . և մենք կըլճարենք անոր գինը ինչ որ կարժէ : Պատասխանեց Քսանդոս , թէ խելքի դէմ բան է , որ դուք գնէք՝ ես ծառայի արըլամ : Ո՞ւր թողունք որ իմ ընկերս աւելի զարգարանք և մայրու թի կրտիրէ , նայինք կուզէ՞ ասանկ աղտոտ և այլանդակ ծառայ : Անոնք ալ ըսին թէ այս սրտոճառը չի կրնար խափանել , որ չի գնես այն գերին . որովհետեւ առակ մը կայ կրտէ , որ պէտք չէ հնազանդիլ կնկան խօսքին , և անոնց շատ մօտիկ ընել :

Քսանդոս ըսաւ , թէ քանի որ չենք գնած երթանք նայինք բան մը գիտէ՞ . չըլլայ թէ ծովը նետենք տըւած ստակնիս : Ուստի մօտեցաւ Եղորոսին ըսաց . ուրախ կեցիր : Ինչո՞ւ համար՝ հարցուց Եղորոս . մի թէ ես արը տո՞ւմ եմ : Քեզի կրբարեւեմ ըսաւ Քսանդոս . անալ ըսաւ և ես քեզ կրբարեւեմ : Ամենքը զարմօցան այս շնորհքով պատասխանիս վրան : Հարցուց Քսանդոս , թէ դուն ուստի՞ ես : Ես ըսաց՝ սեւ եմ : Այն չէ հար-

յուշածս ըսաւ . ես կուզեմ խմանալ, թէ
ո՞ր քաղքէն ես, և ո՞ւր տեղէն : Ես մօրմէս
եղեր եմ, ըսաց Եղորոս :

Այն չեմ ուզեր գիտնալ՝ ըսաւ, հապա
ո՞ւր տեղ ծնած ես : Պատասխանեց Եղորոս,
թէ իմ մայրս չէ սրատմած ինծի, թէ ո՞ւր
ծնած եմ. տանը վերը, թէ բակը (*):

Ի՞նչ բան գիտես՝ հարցուց Քսանդոս :
Անալ ըսաց՝ բան մը չկտեմ : Ի՞նչ ըսել կու-
զես՝ հարցուց : Պատասխան տրւաւ Եղորոս.
որովհետեւ այս գերիներն ըսին, թէ ամէն
բան գիտենք. ինծի բան մը չի մնաց գիտ-
նալու : Այս խօսքերուս վրա խիստ շատ
զարմացան փիլիսոփային աշակերտները : Ի-
րաւ որ, կրէին զարմանալով, այս մարդը
յայտնի ըրաւ իրեն խելքն ու միտքը այս
խօսքերովս . ո՞վ կրնայ պարծենալ, թէ ամէն
բան գիտեմ. ահա այս է եղեր պատճառն
որ կրինդար և ծաղս կրնէր անոնց տրւած
սրատասխանը :

Կորէն հարցուց Քսանդոս, կուզե՞ս որ
քեզ գնեմ. անալ ըսաւ, թէ այս խօսքդ տ-
մենեկն ինծի հարցընելու բան չէ . կուզես
գնէ, կուզես մի՞ գներ. քու միտքդ ինչ որ
կըվկայէ, զայն ըրէ . պէտք չէ որ մարդս
բռնի ակամայ բան ընէ . այս դործքս բոլո-
րովին քուկին կամքէդ կըկատիլի : Թէ որ
կուզես զիս գնել, բաց քսակդ ու ստակ

(*) Հին ապենի իմաստասէրուն Ռիշուլոբուսի
էր այսպիսի հարցման քաղաքական ընել : Եղո-
րոս ալ անոնց սովորութիւնը նայելով այս ոճը
բռնէր . Ռիշու զարմացուց իմաստասէրէն :

համբէ՛ . և եթէ չես ուղեր դնել, հանգիստ
կեցիր, ալ մի՛ խնդար վրաս : Աշկերաններն
իրարու կըսէին, թէ ճշմարիտ որ մեր վար-
պետին յաղթեց : Թէ քեզ գնեմ՝ ըսաց Քսան
դոս, պիտի ջանամ փախչելու : Եղբոս ծի-
ծաղելով ըսաց . եթէ ուղենամ փախչիլ . քեզի
չեմ հարցըներ, ինչպէս որ քեզ ալ պէտք չէ
ինծի հարցընել : Լաւ կրխօսիս ըսաց Քսան
դոս, բայց խիստ այլանդակ ես : Պատաս-
խանեց Եղբոս, թէ փիլիսոփային կրկայլէ
որ մարդուս խելքին ու հոգուն նայի, չէ
թէ դէմքին :

Ան տտենը Քսանդոս գնաց վաճառակա-
նին հարցուց, թէ այս գերիին գինը ի՞նչ
է : Անալ ըսաց թէ եկեր ես որ իմ գերի-
ներս վարձարնես, լաւ և գեղեցիկ գերի-
ներս չուզեցիր գնելու . հիմա եկեր տգեղ
մարդուն ար կելլես . կուզես մէկալ երկու-
սին մէկը գնէ . ասալ անոնց վրա առ առանց
ստրկի : Չէ ըսաւ Քսանդոս, ես պիտի զայս
գնեմ : Ուրեմն տուր ըսաց վաթսուն դահե-
կան : Քսանդոսին աշկերանները շուտով համ-
բեցին ստակը, և գնեցին Եղբոս : Մաք-
սաւորները Բիշապականէրը եկան քննելու,
թէ ո՞վ է ծախօղը, և ո՞վ է գնօղը . բայց երբոր
հասկըցան, թէ ոչինչ գնով է ծախվածը,
ամբըցան : Իսկ Եղբոս ոտքի վրա ելաւ կան-
չեց . թէ ահա ես եմ ծախվօղը . ահա զիս
ծախօղը և գնօղը . թէ որ ասոնք ձայն չի հա-
նեն, ես ազատ կըմնամ : Մաքսաւորները
ծիծաղելով մաքս չառած ելան գացին :

ԳԼ . Է .

Եղեմբոս երեւոյ ի պոռն :

Երբոր Քսանդոս տուն դարձաւ սպառնի-
րեց Եղորոսին , որ դռանը քով սարսէ ,
որովհետեւ գիտէր որ կնիկը բանի մը չէր
հաւնէր , այն այլանդակն որ տեսնէ՝ չըլ-
լայ թէ բարկանայ , ուղեց նախ անուշ քա-
ղաքավար խօսքերով սիրար շահել , ու յե-
տոյ ներս բերել կոշտ Եղորոսը : Քսանդոս
ներս մտաւ , մօտեցաւ կնկանն ըսաց , թէ
Տիրուհի ասկէ ետեւ այլ երեսս չես զարներ
աղախիններուդ աշխատանքը , ահա քեզի ծա-
ռայ մը դնեցի , որ իմ առջիս անանկ աղւոր
չնորհքով է , որ այնպիսի սիրուն մարդ չես
տեսած . ահա՛ դռանը քով կեցեր է : Երբոր
ասանկ կըխօսէր՝ աղախինները վազեցին որ
տեսնեն , և կը մամլոտային , թէ որերնուն
հետ պիտի բարեկամ ըլլայ : Իսկ Տիրուհին
հրամեց , որ ներս դայ նոր գերին : Աղախին-
ներուն մէկը վազեց կանչելու համար , եր-
բոր տեսաւ , դուն ես ըսաւ Եղորոս ծա-
ռան . թէ որդուն ես՝ ներս մի՛ մտնէր , վն զի
քեզ տեսածնուն պէս ամէնքը պիտի փախ-
չին : Մէկ ուրիշն ալ դուրս ելաւ ծաղր ը-
նելով կըսէր , թէ դէմքդ փոխէ , անանկ
ներս մտիր :

Եղորոս ներս մտաւ դնաց Տիրուհիին առ-

ջին . որ տեսածին պէս աչքը դարձուց երկանն ըսաց . ո՛ւր տեղէն փնարուեցիր գտար այս ցուցանքս . վերցո՛ւր առջևէս վերցո՛ւր : Կաղաչէր Քսանդոս , թէ մի՛ խռովիր . մի՛ անարգէր նոր գերիս : Ես ինչպէս կրնամ համբերել կըսէր կինը . ահա ասով հասկըցայ որ դուն զիս քամահրել կուզես , ու կատես . կերևնայ , թէ ուրիշ մը կուզես բերել . անոր համար այս գերին բերիր , որ ես իզմէ երթամ տնէն . ուրեմն տո՛ւր իմ բաներս , ես կերթամ :

Քսանդոս տեսաւ որ չըլար , սկսաւ անարգելով ըսել Եղորոսին , թէ ամէն բանի սրատասխան կուտայիր , հիմա ինչո՛ւ կնկանս բան մը չես զուրցեր : Պատասխանեց Եղորոս , թէ մէկ փոսի մը մէջ ձգէ կնիկդ : Կտրէ ձայնդ ըսաց , շատ մի՛ խօսիր սիրելի ընկերոջս դէմ : Եղորոս ոտքը գետինը զարնելով կըսէր , թէ ահա Թրս գերի բռնըւած է կնոջմէն : Ո՞վ մեծդ (*) Եւրիբիտէս , չունիմ քու ճարտասանուիդ որ քեզի պէս խօսիմ . խիստ լաւ կըսէիր , թէ || ծովուն կա-

(*) Եւրիբիտէս էր Յոյն Բանաստեղծ Երեսեմ Սաղամիէս իշխիէն , որ ծնաւ շաքաբաշի առաջ քրի Ռոմանիանէն . որ մէկ խորած ծայռի խայտայի՛՛ն մէջ լուսնած լճիցէր իր Բանաստեղծութիւնները , որոնք շաքա մեծ յարգութիւն ունեցան Յոնաց մէջ այս գրվածքներէն մինչև հիմա ին գրուելին . Եւրիբիտէս շաքա անգամ իանանց գործերը լիբանտի անունը տէ՛մ շաքա առաջիաւոր խօսքեր և լճիանէր իշխէր . այնչափ որ անուանւորին կանանց թշնամի , ահա այս Բաներէն Բերած է Եղորոս այս խօսքս :

տաղուծի՛ր սոսկալի է, գետերուն առատա-
նալը սարսափելի է, կրակին բռնուծի՛ր ա-
ղետալի է, և աղքատուծիւնը անտանելի
խեղճուծի է . հաղար կերս սպտահմունք-
ներ կան, որ տրտմուծի և վիշտ կը բերեն .
սակայն անզգամ կնիկը ամէն չարուհներէն
աւելի է ॥ : Այս գիտնական բանիս վրա
մտածելով ո՛վ Տիրուհի, քեզի շատ մեծ բան
է որ ասանկ Փիլիսոփայի կնիկ ես եղեր .
խելքդ գլուխդ ժողվէ, չըլլա՛ թէ աղւոր
մանուկ ծառայ առնես քեզի, որ անսպա-
ւուծի մը չի բերես ընկերոջդ :

Այս խօսքս կնկանը խելքը տարու, ա-
նանկ որ չէր գիտէր ինչ սրտասխան տայ .
մինչև դարձաւ երկանն ըսաւ թէ ուստի՞ դը
տար այս շնորհքով գերին . իրաւ կըսեմ, որ
չափ տգեղ և այլանդակ է, այնչափ սիրելի
և անոյշ է . ուրեմն ես հեաը կըլարվիմ կու-
ղեմ : Քսանդոս դարձաւ Եղորոսին ըսաւ,
թէ ահա Տիրուհիդ քեզի հետ հաշտուեցաւ :
Պատասխանեց Եղորոս, թէ ուրեմն այնչափ
խեղճ մարդ չեմ եղեր ես . որովհետև մէկ
կին մը հաշտեցընելը սղտիկ բան չէ : Չայնդ-
վար քաջէ ըսաց ի՞նչ . ես քեզ գնեցի, որ
ինձի ծառայուծի ընես, չէ թէ դիմադար-
ձուծիւն :

ԳԼ . Ը .

Պատասխանաբարութի Եղեմի :

Վասնդոս մէկալ օրը հեան առաւ Եզոբոսն ու գնաց պարտէզ մը բանջարեղէն գընելու համար : Եզոբոս առաւ ձեռքը պարտէզպանին ժողված կանանչեղէնները . Քըսանդոս ստակը տալու ատենը, պարտէզպանը այս խօսքս ըսաց . Վաղաչեմ, մէկ բան մը պիտի հարցնեմ, ինչի պատասխան տուր : Ի՞նչ է տարակոյսդ հարցուր ըսաւ : Չեմ հասկընար՝ կըսէր, ինչու համար բանջարեղէն բոյսերն, որ այնչափ հոգ տանելով կը անկեմ, կըջրեմ, ու ասանկ ուշ, և դժւարաւ առաջ կուգան . և ընդհակառակն՝ ինչքիրմէ բուսած խոտերը առանց փորելու և ջրելու շուտ առաջ կուգան . ի՞նչ է պատճառը :

Այս խօսքս թէպէտ Ֆիլիստիայական խնդիր է, բայց Վասնդոս չի կրցաւ լուծելու . այլ մէկ ընդհանուր պատասխան մը սրբաւ, թէ Խոյնախախնամութեան դործքն է, որ ամէն բան կը կարգաւորէ (*) :

(*) Եւախախնամութիւն իճաւի փեւլութի փեւլութի . հին թիւիսո՞թաները ասով կիճանային անձային Խոսովարութիւն, որ ամէն բան իր Խոսովել անունի իճ Խարփադրէ՝ որ իրենց լախճանին իճ հասնին : Առաջապէս թիւիսո՞թաները և ի իրան ուրանալ անձային

Եզոբոս ընելով սկսաւ այս պատասխանիս
 վրա խնդալ : Զիս ծաղր կրնես, ըսաց փի-
 լիսոփան, [Թէ կրժիծաղիս : Պատասխան տը-
 ւաւ Եզոբոս, [Թէ իրաւ ծաղր կրնեմ, չէ
 [Թէ հրամանեդ, հապա քեզի սորվեցընօղը •
 վն զի անանկ մէկ հասարակ պատասխան մը
 տըւիր, որ գիտունները ամէն հարցմունքի
 կրնան տալ : որոնք բաւական կը կարծեն ը-
 սել, [Թէ ամէն բան նոյն նախախնամութիւն
 կը կառավարէ : Ինչի հրաման տուր ես պա-
 տասխանեմ պարտէզականին • տեսնես [Թէ
 ինչպէս կը հանգչի սիրտը : Ան առնելը Քը-
 սանդոս դարձաւ պարտէզականին ըսաւ, [Թէ
 վայելուչ բան չէ, որ ես երկելի դպրատուն-
 ներու մէջ Փիլիսոփայութիւն ըրած եմ, հիմա
 կենամ պարտէզի մէջ բան վարդապետեմ •
 ահա իմ ծառաս ալ կրնայ քու հարցմունքդ
 քակել, [Թէ որ իրեն զուրցես • վն զի հմուտ
 է առանկ բաներու պատասխան տալ :

Արկնեց պարտէզականը [Թէ բէհ կրնայ ըլլալ
 որ ասանկ անշնորհք կոչու մարդը կարդալ
 բան գիտնայ • որչափ խեղճ բան է ասանկ
 տգէղ ըլլալը : Տեսնենք կրնաս իմ տարա-
 կուսանքս լուծել, և սիրտս հանգչեցընել
 այս ըսած բանիս վրա : Եզոբոս սկսաւ ա-
 սանկ պատասխան տալ • երբոր մէկ կիմմը
 երկու անգամ կը կարգըվի, ու առջի երկը-

նախախնամութիւնը • զի սպեղծօղը պէտք է սպեղ-
 ծածնելը իտաւաւ բելով խնամէ իշակին : Ահա
 այս մարդը պատասխան իտաւայ Վասնդոս • որ
 բուն թիւիսոթայան պատասխան չէ, ինչպէս
 Եզոբոսինը :

նէն զաւակներ ունի, և առած մարդն ալ առջի կնոջմէն զաւակներ ունի. յայտնի է որ այս կնկանը հարազատ զաւակները հետը բերածներն են. և էրկանը զաւակները իրեն խորդ են. այս պատճառաւ տարբեր կերպով զանոնք կը նայի. մեծ հոգ կընէ, որ լաւ պահէ աղէկ կերցընէ. և մեծ սիրով խնամէ իր ծնածները: Իսկ էրկանը զաւակները չէ թէ միայն այնպէս չի նայիր, հասկալի անգամ կատէ, և ոտքի տակ կառնէ. անանկ որ զանոնք կը զրկէ, անոնցմէ կը քաշէ, ու իր զակըններուն կուտայ. և այն պիտի բնական դուրս մը կըցըցնէ իրեններուն, որ կարծես թէ իր մարմինին կտոր վանքն են. ասոր հակառակ, մէկալոնք օտարի աչքով նայելով միշտ կըջախէ: Ասանկ ալ հոգը մայր կը սեպւի ամէն բուսած բաներուն. բայց քու անկածներդ անոր խորդ զաւակներն են. և իր բուսուցածները բուն հարազատ զաւակ ըլլալով աւելի հոգ կը տանի, ու կաճեցընէ. ուստի քու անկածներդ խորդ ըլլալով քիչ անուշիկ կուտայ, որ շատ չեն կրնար աճիլ. վն զի օտար են:

Այս պատասխանը անանկ հանգչեցուց պարտէզպանին սիրտն որ մէկէն կանչեց Նշոբոսին, թէ ես քեզի մեծապէս շնորհակալ եմ, որ մեծ տարակուսանքէս զիս ազատեցիր, և սիրտս հանգիստ ըրիր: Ուստի երթաս բարով, որչափ բանջար պատրաստ կուզես՝ առ գնա՝ առանց ստրկի, և որ ժամանակ պէտք ըլլայ՝ եկոր առ. ասկէ ետեւ քու պարտեղիդ պէս պիտի դաս հոս բան առնես:

ԳԼ . Թ .

Խորանային Եղեղի :

Քանի մը օր անցնելէն ետեւ Քսանդոս
բաղնիք գնաց , հոն մէկ քանի բարեկամներ
գտաւ . պատուիրեց Եղեղոսին , որ վաղելով
երթայ տուն՝ իրեն ոսպ մը եփէ : Եղեղոս
մէկէն տուն գնաց , ու սատանութի բանե-
ցնելով , մէկ հատ ոսպ մը առաւ պտուկին
մէջ դրաւ եփեց : Իսկ Քսանդոս բաղնիքէն
ետեւ աղաչեց բարեկամներուն , որ կերակու-
րը տունն ուտեն , և հասկըցուց , թէ ես
մէկ հարկիք մը չունիմ . միայն թէ թեւ ոսպէ
ապուր մը սխտի ուտենք : Ասալ ըսաց , թէ
չի վայելէր շատ տեսակ կերակուրներով բա-
րեկամ փորձել . հասկա աւելի սէտք է սիր-
տը նայիլ :

Անոնք ալ Քսանդոսի հարկիքն ընդունե-
ցան , տունը եկան : Տըր կանչեց Եղեղոսին ,
թէ մեզի մէկ բաղնիքի ջուր մը բեր , որ զո-
վանանք քիչ մը : Վաղեց Եղեղոս գնաց բաղ-
նիքին լըւացված ջուրը բերաւ տիրոջը տը-
ւաւ . երբոր բերանն առաւ , դարձահոտին
չգիմանալով ըսաւ . ուստի բերիր այս ջու-
րը : Բաղնիքէն բերի ըսաց , ինչպէս որ ինծի
պատուիրեցիր : Քսանդոս բարեկամներուն
առջին բռնեց բարկուն , ու հրամեց Եղեղո-
սին , որ իրեն մէկ կոնք փէն մը բերէ : Ա-

նալ բերաւ, ոտքի վրա կեցաւ : Չի լըւան,
 ըսաց արք. չէ, ըսաւ. վն զի ինծի ինչ որ
 ըսիր, այն ըրի. թող ըսէիր, թէ ջուր լից
 կոնքը, ոտքս լըւա՛ն. բեր հողաթափներս, և
 բոլոր բաներս : Քսանդոս դարձաւ բարե-
 կամներուն ըսաւ, թէ այս գնած մարդս
 գերի չէ, հասաւ վարդապետ է : Երբոր սե-
 ղան նստան Քսանդոս հարցուց Եզոբոսին,
 թէ եղա՞ն ոսպը : Եզոբոսն ալ բերաւ դքա-
 լով մէկ ոսպն որ եփեր էր : Տըր բռնեց մա-
 տովը սխմեց, ըսաց. թէ լաւ եփած է բեր :
 Եզոբոս լեցուց ջուրն ու բերաւ ամանով
 սեղանը : Հարցուց Քսանդոս, թէ ո՛ւր է
 ոսպը : Քեզի տըւի ըսաց : Ի՛նչ, մէկ համ
 մը եփեցիր : Հրամարես ըսաւ. վն զի դուն
 որոշ ըսիր, թէ ինծի ոսպ մը եփէ. ոսպեր
 եփէ չըսիր : Այս խօսքովս խիստ տաքցաւ
 Քսանդոս. մինչև ըսաց բարեկամներուն,
 թէ թողութի՛ն ըրէ՛ք ծառայիս յիմարութե՛ր,
 որ մարդը խենթ կը դարձնէ :

Հոս եկոր ըսաց Եզոբոսին անդգամ ծա-
 ռայ. գնա՛ խողի չորս ոտք գնէ, և շուտ մը
 եփէ, որ ուտենք : Եզոբոս գնաց շուտով
 բերաւ. երբոր ոտքերը կեփէին՝ Քսանդոս
 գնաց ծածուկ ոտքին մէկը գուլցաւ Եզոբո-
 սին հոն չեղած ատենը. որպէս զի սրաճառ
 ընելով լաւ մը ծեծէ զայն :

Քիչմը կանցնի Եզոբոս ալ կուգայ կը
 նսցի, որ ստուկին մէջ երեք ոտք կան. կը
 հասկընայ խաբէութի՛նը. ուստի վազէ կեր-
 թայ տանը սրահած խողին մէկ ոտքը կըտրէ՝
 քերթէ, կըգնէ մէկալոնց հետ կեփէ : Քը-
 սանդոս կըվախնայ, որ Եզոբոս տեսնելով

ոտքին մէկը սլակաս, չըլլայ թէ վատնի. սրա
հաժ ոտքը կըբերէ մէջը կը ձգէ: Եւ փած
ոտքերն որ առաջ բերաւ, Քսանդոս տեսաւ
թէ հինգ են: Ինչ է այս ըսաց Եզոբոսին.
ես քեզի չըսի որ չորս ոտք գնես: Հրամե՛ր
ես ըսաւ. բայց երկու խողին ոտքերը քա-
նի կըլլան. ու թը. ահա դուն հինգ հատ
տեսար հոս. երեք ալ վարի խողն ունի, որ
կըսպահես:

Քսանդոս այս խօսքիս վրա սաստիկ բար-
կանալով կըսէր բարեկամներուն, թէ ես ի
րաւունք չունիմ, որ կըսեմ, թէ այս ծա-
ռան իմ խելքս գլխէս պիտի տանի: Եզո-
բոս ուզեց պատճառով խօսիլ տիրոջը հետ.
Տը իմ ըսաց, չիյտէ՞ն որ թուաբանու թեան
մէջ որչափ հանում ըլլայ քանակութենէ,
այնչափ ալ յաւելում որ ըլլայ, գումարը
սխալ չըլլար: Ուստի Քսանդոս չի կրցաւ
պատճառ մը գտնել, որ Եզոբոսին ծեծ մը
տայ, սկսաւ սիրան ինջնիլ (*):

(*) Եզոբոս երկու պապճառաւ այս խաբէ-
ւիքներէ բանեցուց. նախ ուշեց Գիրնէ աւել
վախճանէ, և իր ինչպիսի մարտ ըլլաւ անոր
հասկընել, որ անոր հաճեցեալ, հեպտ. երկուստ
ուշեց վեժիւնի բնական անոր ըրած անարգա-
նացը. անով հասկընայ, որ երէ ասանքին իրեն
նեղութի Գաւ ուղի, մարտոս մէջ շինեց ծաղ-
ընելով Գեղեցիկ հանէ:

ՎԵՐԵՅԻՆԳՐՈՒՄԻ ԵՂՎԵՐՈՒՄ :

Եղաւ որ Քսանդոսի մէկ աշկերտը մեծ հարկիք մ'ըրաւ իր վարպետին, և բոլոր ընկերներուն : Քսանդոս սեղանին վրա որչափ լաւ և համով կերակուրներ կար, մէյմէկ քիչ կը վերցընէր Եղորոսին կուտար, որ ետին կայնած էր : Ասոնք տուն տար կըսէր իմ բարեսրտիս տունը : Եղորոս առաւ դնաց, բայց ճամբան ինքիրեն մոմըտալով կըսէր, Թէ ահա խիստ աղէկ տեղն եկաւ, որ վրէժ ինդիր ըլլամ մեր Տիրուհին . որ հասկընայ անանկ իմ վրաս անողորմ ինդալն, ու սիրտ ծակէլը՝ երբոր զիս առջի անգամ տեսաւ . ես ալ հիմա փորձեմ, նայինք կը սիրէ՞ սըրտանց մեր Թորը : Երբ տուն հասաւ Եղորոս կանչեց Տիրուհին, և Քսանդոսի տըւած կերակուրները առջին դրաւ՝ ըսաց, ահա ասոնք իմ Թորս խրկեց . բայց քեզի չի խրկեց, իրեն բարեսիրտ սիրականին խրկեց : Շուտ մը կանչեց տիրոջը սղափ շունն որ հոն կը կենար . առ աղւորիկ կըսէր, կեր, Թորս հրամեց, որ քեզի տամ. և այսպէս բոլորը կերցուց շանը : Յետոյ դարձաւ դնաց տիրոջն ըսաց, որ տըւի և բոլորն ի՞ժ առջիս կերաւ : Ուտելու ատենը բան մը զուրցեց, ըսաւ

Քսանդոս : Չէ ըսաց , բայց մաքրովը շնորհակալ կը լար տէրութենի :

Իսկ Քսանդոսի կնիկը սաստիկ նեղացաւ , որ ընկերն իրեն բան մը չի խրկեց հարկիւքէն . միտքը դրեր էր թէ այս եղած բանը՝ նշան է թէ զինքը աչքէ ձգեր է . և իր սէրը պաղած է . որովհետեւ հոգ տարաւ աւելի շանը , քան թէ իրեն . ուստի սոսկալի տրտունջներ կընէր , և վշտանալով բարկանար ու կըսէր , թէ այլ չսկիւրի նայի երկանն երեսը . և այսպէս իր խուցին մէջ փակված անանկ կուլար , որ աշխարհք կը խլցընէր , և ամենեւին չէր ուզէր միտթարովիլ այս ըրած բանին համար :

Բայց հարկեքը լաւ մը շէնցաւ դինին խմելով . երբոր զըւարճութե մէջ էին՝ սկսան ամէն մէկը իրարու հետ հակաճառութի ընել զանազան բաներու վրա : Անոնցմէ մէկը աւելի բարակամիտ և հետաքրքիր ըլլալով հարցուց՝ թէ ո՞ր ատեն կը լայ աւելի հակառակութի և անկարգութի մարդկանց մէջ : Եղբոս այս հարցընողին ետին ըլլալով պատասխանեց , թէ անատենը կը լայ երբոր մեռելները յարութի կառնեն . վն զի ամէնքը ինչ որ ունէին (°) աշխարհքիս մէջ մէկ-

(°) Կոռապաշտ քիւլիսոփաներուն շաբը գիտէին , որ մէկ օր ճը մեռելները յարութի պիտի առնեն . որովհետեւ իշնայէին որ աղէի մարդիկ հոս նեղութի իշտաշէն մարտնչ , և գիշ մարդիկ լաւ խաղին . հարկաւ ասոնց հապոռոցով պիտի ըլլայ իշտէին . մանաւանդ՝ Պղապոնի աշխերաները . որոնք Աթաշտանը խարտաւով շաբ բանի խաղային :

ղմէկէ կըստահանջեն : Քսանդոսի աշկերտները խնդալով այս խօսքիս վրա , միաբան խոստովանեցան , թէ Եղորոս խիստ մտաւոր մարդ է :

Մէկ ուրիշն ալ հարցուց , թէ ինչո՞ւ հա մար երբ մտադործը կըքաշէ ոչխարը՝ չի առ ուար , ու խողը սոսկալի կըսօռայ : Պատասխան տրւաւ Եղորոս , թէ ոչխարը սորված է որ կաթը քաշեն , և վրայի բուրդը խուղեն . ուստի ձայն չի հաներ , թող կուտայ , որ զինքը բռնեն քաշեն ոտքէն . ինքն ալ լըռութե՛կ կերթայ ետեւումն , անտարակոյս գիտէ թէ իրեն նեղութի սխալի տան : Բայց խողը ոչ կաթ կուտայ , ոչ բուրդ , ոչ կըկապեն , և ոչ ոտքէն կըքաշեն . գիտէ որ մարմինէն ՚ի զատ ուրիշ բան մը չունի . ուստի այս պատճառաւ կըսօռայ , կըկանչէ երբոր իրեն կըդպչի մտադործը : Սկսան այս պատասխանիս վրան ալ խնդալ Քսանդոսի աշկերտները . և մեծ գովեստներ տրւին Եղորոսին :

Կերակուրը լմնցածին պէս Քսանդոս տուն դարձաւ . հարցուց թէ ո՞ւր է կնիկն որ հեաը խօսի , ինչպէս սովորութի ունէր : Բայց կնիկը ծուռ ծուռ նայելով անոր ըսաց . հեռո՞ւ գնա , տո՛ւր ինծի իմ բաներս , որ երթամ քու տնէդ . ասկէ ետքը ես չեմ կրնար քու տանդ մէջ քեզի հետ մնալ . դուն գնա՛ քու շունդ սիրէ , որուն որ հարկիքին բաները խրկեցիր : Քսանդոս խիստ զարմանալով ասանկ անմիտ անարգանացը վրա , չէր գիտէր ի՞նչ ընէ . և ի՞նչ պատասխան տայ . կըսէր թէ առանց կարծեաց Եղորո

սը բանմ' ըրեր է : Դարձաւ կնկանն ըսաւ ,
 Թէ Տիրուհի , ես խմեցի՝ դուն գինովցար .
 ես այն սրտառական բաները որոնն խրկե-
 ցի . քեզի չի խրկեցի : Երդում կընեմ ըսաց
 կնիկը , Թէ ինծի բան մը չեկաւ , հապա շա-
 նը եկաւ : Հոս եկոր ըսաց Եզոբոսին . ո-
 ղոնն տըւիր այն կերակուրները : Արոնն սկի-
 տի տամ ըսաւ , քու սիրականիդ տըւի :

Դարձաւ Քսանդոս կնկանն ըսաւ , Թէ
 դուն բան մը չե՞ս առած : Ամենեւին բան ա-
 ռած չեմ ըսաց : Տը խմ , ըսաւ Եզոբոս դուն
 սիրականիդ չի խրկեցիր : Կանչեց շունն ը-
 տաւ . ահա բարեսիրտ սիրականդ . որ ամէ-
 նէն աւելի քեզ կըսիրէ , և քեզի բարի կու-
 ղէ : Այսան զի Թէսկէտ կինդ կըլկայէ , Թէ
 քեզ շատ կըսիրէ . բայց սղտի բանէ մը նե-
 ղացածին սկէս , քեզի դէմ կըլէ կըխռովի .
 կըստրտաւէ անարգելով , կըչարանայ , որ
 քեզ ձգէ : Իսկ շունը Թէսկէտ ծեծ ուտէ ,
 անօթի մնայ , վռննալի , ամենեւին չի փախ-
 չիր . բոլորը կըմոռնայ , քեզ կըսիրէ շողո-
 քորԹէլով , և ամէն երախտագիտութե նը-
 շանները կուտայ :

Ուտտի սկէտք էր որ ըսէիր տէր խմ , Թէ
 կնկանս տուր , չէ Թէ բարեսրտիս : Քսան-
 դոս դարձաւ ըսաց կնկանը . կըտեսնէս Տի-
 րուհի , այս սրակասութիւնը իմն չէ , հապա
 Եզոբոսին է . ուրեմն համբերէ , հանդարտ
 կեցիր , ես ծեծով անոր վրէժինդիր կըլամ :
 Այս սրտասխանը բաւական չեղաւ անոր
 սիրտը հանգչեցնելու . նայիս ծածուկ մը
 անէն ելաւ գնաց հօրը տունը : Անատենը
 դարձաւ Եզոբոս ըսաւ տիրոջը , Թէ ես քե-

ընչըսի, թէ քու շունդ կնոջմէդ աւելի քեզ
կըսիրէ :

ԳԼ. ԺԱ.

Եւ լինաւ Գարթու-դանէ զարիւիկն 'ի քոռն :

Քանի մը օր անցաւ Քսանդոս չի կրցաւ
կնկանը սիրտն առնել ոչ աղաչանքով և ոչ
շողոքորթելով. ուստի գրաւ իրեն ազգական
ները խրկեց որ հաշտեցնեն, և մոռնայ սըր-
տին նեղութիւնը. բայց ամենևին մօտիկ չըրաւ.
այլ աւելի կատղեցաւ : Այս ըրած անզգա
մութիւն խիստ ցաւցուց Քսանդոսին սիրտը :

Եզոբոս եկաւ քովն ըսաց մի վշտանար տը
խմ, մի տրտմիր սլարապ տեղը. ես քեզի
խօսք կուտամ, որ կնիկդ վաղը ինքիրեն կու-
գայ հոս : Քանի մը գրամ առաւ անկէ գը-
նաց գնելու հաւեր՝ թռչուններ՝ որսեր, և
այլ հարկաւոր բաներ մեծ հարկիքի մը :
Զասոնք բերելու ատենը տնէ տուն սլտը-
տելով կուգար, յետոյ եկաւ Տիրուհիին հօ-
րը տանն առջևէն անցաւ, այս մտքով, որ
տեսնեն առած բաները տաանց խմացնե-
լու, թէ ինքը գիտէ որուն տուն ըլլալը, և
Տիրուհիին հոն ըլլալը :

Յանկարծ հանգիստեցաւ անոնց ծառային
հարցուց, թէ արդեօք ունի՞ն ծախու բա-
նէր հարսնեց հարկիքի համար : Որուն հա-

մոր կուղէս ըսաւ ծառան : Պատասխանեց ,
 թէ Քսանդոս Փիլիսոփային համար , որ վա-
 ղը պիտի կարգըվի : Ծառան շուտմը ներս
 վազեց սլառմեց կնկանը . որ առանց ուշա-
 նալու մէկէն ելաւ գնաց երկանը տունը :
 Եւ այնպէս խռոված անհանգիստ էր , որ
 տրտնջեւով կըսէր Քսանդոսին , թէ քեզի
 կըվայլէ՞ կարգըվիլ ուրիշին հետ քանի որ
 ես կամ : Ահա այսպէս մնաց երկանը քով
 Եղորոսին հնարքովը . ինչպէս որ անոր պատ-
 ճառովը գացեր էր , անանկ ալ եկաւ :

ԳԼ . ԺԲ .

Սպաս Եղեմբոսի :

Քսանդոս ուղեց օր մը իր աշկերանե-
 րուն կերակուր ընել . Եղորոսին պատուի-
 րեց որ երթայ որչափ լաւ պատուական բան
 կայ զանոնք գնէ : Եղորոս երթալու ատե-
 նը կըսէր թէ պիտի հասկըցընեմ տիրոջս ,
 որ ուրիշ անգամ ինձի ասանկ անխելք բան
 չի հրամէ : Ուստի գնաց մէկ քանի խոզի
 լեզու առաւ սլաորաստեց հարկիքին համար ,
 և ամենուն առջին դրաւ մէյմէկ լեզու խոր-
 ված համեմով պահարւը : Աշկերաները հա-
 ճեցան , որ Փիլիսոփայի գործք է առջի կե-
 րակուրը լեզու բերել . ինչպէս լեզուն ամէն
 լաւ խորհուրդները կըլայտնէ : Իսկ Եղո-
 րոս երկրորդ կերակուրն ալ խաշած լեզու

բերաւ : Երբոր երրորդ կերակուրն ուղե-
ցին , նայիս լեզու բերաւ : Այս բանիս վը-
րա սրտերնին նեղացաւ . վասն զի լեզու ու-
տելով ձանձրացեր էին . մինչև բարկանալով
ըսին Եղորթսին , թէ մենք մինչև իրիկուն
լեզուն պիտի ուտենք : Բայց Եղորթս առանց
նայելու անոնց տրտունջին նորէն լեզու դը-
րաւ անոնց առջին : Ուստի Քսանդոս բար-
կանալով կանչեց , թէ ուրիշ բան մը չի կայ
որ բերես : Պատասխանեց Եղորթս հանգիստ
սրտով մը , թէ չի կայ : Ի՞նչ կըխօսիս թըշ-
ւառական կըսէր , ես քեզի չիպատուիրեցի՞ որ
սլատուական համով բաներ գտնեմ . սկսաւ
անարգել զինքը փիլիսոփաներուն առջին :

Հնորհակալ եմ ըսաւ Եղորթս՝ ըրած նա-
խատանքիդ վրա . բայց խնդրեմ՝ լեզուէն ա-
նոյշ և սլատուական ի՞նչ բան կայ աշխարհ-
քիս մէջ . ահա ամէն ուսում և իմաստութի
լեզուով կըլլայ . ամէն բան անով կառնենք
կուտանք , աղօթք , ասենաբանութի , մար-
դավարութի , հարսնախօսութի , և ամէն ճո-
ռումութի լեզուով կըլլայ . քաղաքներ անով
կըշինվին . և ամէն մարդ լեզուով կըլճա-
րէ իրեն գործքը : Ուրեմն ես կըհաւատամ
և լաւ գիտեմ , թէ լեզուէն գերազանց բան
չի կայ աշխարհքիս մէջ : Բոլոր նստօյները
հաւնելով այս սլատուաներուս միաբան
վըճռեցին , թէ Եղորթս իրաւունք ունի , և
Քսանդոսի բարկութիւնը անիրաւ է : Եւ այս-
պէս ամէն մարդ տուն դարձաւ :

ԳԼ . ԺԳ .

ԵՐԵՐԵՒ «ԿԱՍ ԵՂՎԵՐՈՒՄ» :

Քասանդոսի աշկերանները քանի մը օրէն
ետեալ երեսը զարկին ըրած հարկիւքը : Անաւ
անպարտ զինքը ցըցուց ըսելով, թէ այդ
բանը մտքէս ալ չէր անցած . իմ ծառայիս
չտրուածէն անանկ եղաւ . բայց փորձը այ-
սօր ամէն բան կըլայանէ . ահա ձեր առջին
իրեն կըպատուիրեմ : Այս խօսքիս վրա Եղ-
բոս ալ հոն եկաւ : Տոն ըսաց որ գնա՛ որ
չափ գէշ բան գտնես գնէ, որ հարկիւք ընեմ
այս սլարոններուն :

Եղբոս գնաց նոյնպէս լեզու գնեց, սլառ
բաստեց սեղան բերաւ : Ամէնքը տրտնջա-
լով սկսան իրարու զուրցել, թէ այս ի՞նչ
պէս բան է . միշտ լեզուն պիտի ուտենք :
Քիչ մը անցաւ, նորէն լեզու բերաւ : Եր-
բորդ անգամ ալ լեզու բերաւ սեղանը :
Այլ չգիմացաւ Քասանդոս բարկութեամբ
կըսուար . դուն ի՞նչպէս խօսք կըհասկը-
նաս Եղբ . երբոր քեզի ըսի սլատուական
կերակուր գնէ, դուն գացիր լեզու գնե-
ցիր . և երբոր սլատուիրեցի անշահ կերակուր
գնէ, նոյնպէս գացիր լեզու գնեցիր :

Ճշմարիտ է խօսքդ ըսաց Եղբոս . բայց
լեզուէն գէշ բան ի՞նչ կընայ գտնելիւ . լե-
զուն չէ՞ որ աշխարհք կըկործանէ, և սոս-

կալի մարդիկ կրկորսընցնէ . ինչով կըլլան
այնչափ սուտերը՝ հայհոյութիւնները՝ անի-
րաւութիւնները, և խաբէութիւնները . լեզուով
կըլլան : Ասով պատկեաշները կըքակվին .
տօրութիւններ թաղաւորութիւնները կրկործա-
նին . և այլ անհամար չարիք միշտ լեզուն
կըստածառէ , տրտմութի՝ խեղճութի՝ եր-
գում՝ բամբասանք . որով մարդուս կեան-
քը լեցւած է :

Ան ստենը նստողաց մէջէն մէկը կանչեց
Քսանդոսին , թէ զգայշ կեցիր՝ այս ծառագ-
քու խելքիդ բան մը կըբերէ . զի կընայիմ
որ հոգին ալ մարմինին նման այլանդակ է :
Եղբոս մէկէն պատասխան տրւաւ թէ այ-
լանդակ անմիտ դուն ես , որ հետաքրքրու-
թիւ ուրիշի բանին կըխառնըվիս , և չար
խօսքերով կըջանաս անմիաբանութիւն ձգել
տիրոջն ու ծառային մէջ :

ԳԼ . ԺԴ .

Հնարագիտութիւն Եղեւթոսի :

Քսանդոս Եղբոսին այս խօսքերը լսե-
լով անանկ տաքցաւ , որ պատճառ կըլինալ-
ուէր լաւ մը ծեծելու : Գարշելի ըսաց , ո-
րովհետեւ դուն իմ բարեկամս պարսաւեցիր,
թէ հետաքրքիր ըլլալով ուրիշի բանին կը
խառնըվիս , գտիր ինձի մէկն որ հետաքր-
քիր չըլլայ : Եղբոս հասկըցաւ բանը , մէ-

կալ օրն ելաւ դնաց վաճառանոցն բաղմու-
թէ մէջ ուշադրութեամբնուն կընայէր .
տեսաւ թէ մէկ մարդ մը երկար ժամանակ
կեցէր է մէկ տեղ մը : Հասկըցաւ որ խիստ
սլարղամիտ խեղճ մարդմ' է . մտեցաւ իրեն
ըսաց , թէ արա կըհրամցընէ , որ իր տունը
կերակուր ուտես : Այս կոչտ մարդը ա-
ռանց հարցընելու , թէ ով ես , և որու տը-
նէն եկեր ես , ելաւ դնաց հետը , և աղտոտ
կօշիկները ոտքը դնաց անանկ սեղանը նըս-
տեցաւ :

Քսանդոս հարցուց , թէ ով է այս մար-
դը : Պատասխանեց Եղբոս , թէ առանց
հետաքրքրութեամբ մարդ է , որ ուրիշի դործ-
քին չի խառնելիր : Ան տանը Քսանդոս
ծածուկ կնկանն ըսաց , որ ես քեզի ինչ բան
ըսեմ'նէ՝ հնազանդելով սկիտի ընես . որպէս
զի պատճառ մը դռնեմ' , ու լաւ ծեծ մը
տամ' Եղբոսին : Ուտի ամենուն առջին ը-
սաց կնկանն , որ դնա՛ ջուր բեր' օտարակա-
նին ոտքը լըւա՛ . վստն զի կարծէր , թէ այն
խեղճ մարդը չպիտի թող տայ որ Տիրուհին
ոտքը լըւայ . սէտք է որ մեծ շնորհակալու-
թի ընելով հրաժարի : Եւ ասանկ ընելովը
յայտնի կըլլար , որ հետաքրքիր մարդ է , ոչ
թէ անհոգ . ինչպէս հասկըցեր էր Եղբոս .
այս բանը կըլլար օրինաւոր պատճառ Եղ-
բոսը պատժելու : Իսկ կնիկը բերաւ ջուրն ,
ու պատրաստվեցաւ որ օտարականին ոտքը
լըւայ : Բայց այն թանձրամիտը տեսաւ
թէ Տիրուհին իրեն ծառայութիւն կընէ ,
ինքիրեն կըսէր , որ ահա զիս կուզէ պատ-
ւել , ուրիշին ընել չի տար , ինքը կընէ . և

այսպէս երկընցուց ոտքերն , ու կըսէր՝ լըւա՛ Տիրուհի . որ լըւացւելէն ետեւ սեղան նստաւ : Քսանդոս հրամեց , որ իրեն խմած գինիէն օտարականին տայ : Գարձեալ կը մտմըտար գեղջուկը , թէ պէտք էր որ առաջ իրենք խմեն . բայց որովհետեւ այսպէս հրամեց բարեսիրտը՝ ինծի չիյնիր քննել այս քաղաքավարու իր . ուստի առաւ խմեց :

Բերին առջին կերակուր մը , որ շատ կը սիրէր , ու ակտորժանքով կուտէր : Տըր կանչեց խոհարարը « շէֆ » երեսը զարկաւ , թէ ինչո՞ւ համար գէշ եփեցիր . և պատուիրեց որ պատժեն ու ծեծեն : Գեղջուկը անհոգ կուտէր և կըսէր . թէ այս կերակուրս խիստ պատուական եփած է , մէկ պակասութիւն մը չունի . բայց թէ որ Թոր իր սիրտը հանգչեցրնելու համար կուզէ առանց պատճառի ծեծել խոհարարը , ինքը գիտէ . իմ ի՞նչ վերաս պէտք է , ինչ կուզէ , թող ընէ :

Քսանդոս այս անհոգ մարդուն վրա խիստ կընեղանար . որ ամենեւին հետաքրքրութիւն մը հոգ մը չէր ընէր , և բանի մը ետեւէն չէր ըլլար . բայց կը համբերէր նեղութիւնը չէր ցցրնէր : Բերին սեղանը կարկանդակ պօղաւ . օտարականը ուտելը չէր գիտէր , սկսաւ հացի պէս ուտել : Քսանդոսին սիրտը սրխմըվելով կանչեց ըսաւ հացեփողին . յիմար , ինչո՞ւ համար կարկանդակին տակը մեղր ու համեմ չի լեցուցիր , որ քիչ մը հաւ մտնուր : Անալ պատասխան տրւաւ , թէ տէր իմ , թէ որ գէշ եփեցի , ղիս պատժէ , բայց թէ համեմ չէ դրած՝ մեր Տիրուհին պիտի գիտնայ , իմ բանս չէ , անորն է : Ե-

Թէ խմ կլինա է պատճառը՝ հիմա ողջ ողջ
կերեմ՝ կըսէր Քսանդոս : Աչք ըրաւ կըն-
կանն որ իրեն հնազանդի . որպէս զի պատ-
ճառ ունենայ Եզդոսը պատժելու :

Ուստի բերել արւաւ փայտի կաորվանք .
որ երբ վառեցան՝ Քսանդոսի Տիրուհին բե-
րին կրակին մօտ, և ձեւացուցին , որ մէջը
պիտի ձգեն . նայելով Թէ ի՞նչ կընէ օտա-
րականը այս բանիս մէջ . դէժ հոգ տանե-
լով բան մը կըհարցնէ, կամ կարգիլէ որ
չերի կինը : Բայց այն առանց այլայլելու
հոգ մը չունէր այս սգաւոր բանին վրա . և
իր սովորական անհոգութիւնէ կեցեր կըսէր
մտքովը . Թէ որ պատճառ մը չունի բարկա-
նալ ընկերոջը դէմ, ինչո՞ւ ասանկ տաքցեր
է : Ալաւ գնաց Քսանդոսին քով ըսաւ, Թէ
որ պարտք է ասանկ ընել կանանց , քիչ մը
համբերէ երթամ խմին ընկերս ալ բերեմ,
որ երկուսը միատեղ երես :

Փիլիսոփան լսելով այս մարդուս խօսքը,
զարմացաւ , Թէ ասանկ առանց հետաքրք-
բութեան անհոգ և պարզամիտ մարդ կրնայ
ըլաւ . այնչափ որ այլ չգիտացաւ կանչեց
Եզդոսին , Թէ իրաւ որ դուն պարապ տե-
ղը մարդ չես ճանչնար . ահա՛ ճշմարիտ ան-
հոգ անհետաքրքիր մարդ , որ ամենեւին բան
մը հոգը չէ . յաղթեցիր Ե՛զդ, և վաստը
կեցար յաղթութիւնը : Ահա՛ ասկէ ետեւ դո՛ւ
եմ բու վրադ , կըմոռնամ ըրած բաներդ,
կընեմք , և ազատ կընեմք եղ ծառայու-
թենէդ :

ԳԼ . ԺԵ .

ԽՕԻԻ ԵՂՈՒԲՈՒԻ ԸՆԴ ԴԱՄԱՄԱՌԵՐԻՆ :

Քսանդոս պատուիրեց Եղորոսին , որ երթայ բաղնիքը նայի , թէ բաղմուծիւն չատկայ . վասն զի կուղէր բաղնիք մանեւ : Եղորոս երթալու ատենը ճամբան հանգիսեցաւ դատաւորին . որ գիտէր թէ Քսանդոսին մարդն է , հարցուց թէ ո՞ւր կերթամ : Չիյտեմ ըսաց Եղորոս , ո՞ւր կերթամ : Դատաւորը կարծեց թէ զինքը ծաղը կընէ , բարկացաւ տըւած պատասխանին վրա . հրամեց որ բանտը դնեն : Երբոր դարձուցին Եղորոսը , սկսաւ բարձր ձայնով պօռալ : Տէս կրակէր տէր իմ , ահա իմ պատասխանս նայէ՛ ի՞նչպէս ճշմարիտ ելաւ . ուրեմն իրաւունք ունէի որ ըսի թէ չիյտեմ ուր կերթամ . ես գիտէի՞ թէ բանտը պիտի երթամ . դիպուածով քեզ տեսայ , որ իմ բանտն երթալուս պատճառ եղաւ :

Դատաւորը զարմանալով անոր խելացի պատասխանին վրա , թող տըւաւ : Եղորոս բաղնիք գնաց տեսաւ որ շատ բաղմուծիւն կայ . ամէն մէկին ուշադրութեւ կընայէր . բաղնիքին դռանը քով մեծ քար մը տեսաւ որ ամէն մտնող ելլողին ոտքին դպչելով նեղութի կուտար , որ մէկը չէր վերցընէր անկէ . մէկ մարդ մը ներս մտնելու ատենը

վերցուց անկէ ուրիշ տեղ դրաւ : Եղբօս
դարձաւ տուն ըսաց տիրոջն, որ խիստ հան-
դիստ կրնաս ըլլացվիր . վասն զի ես՝ մինակ
մէկ մարդ մը տեսայ հոն :

Քսանդոս գնաց բաղնիք երբոր տեսաւ
այնչափ բաղմուլի, որ կը ըլլացվէին . ինչ
է այս կանչեց Եղբօսին . դուն ինծի չըսիր
որ մէկ հոգի մը կայ . ճշմարիտ է ըսաց .
բայց տէր իմ տեսայ այն քարը բաղնիքին
դռանը մէջ դրած, ամէն մտնող ելլող անոր
ղարնելով կանցնէր, այնչափ բաղմուլի ան
մէջէն մէկ մարդ մը գտնուեցաւ, որ այն
քարը վերցնէ անկէ անդին դնէ : Ահա
այս պատճառաւ ըսի, որ մէկ մարդ մը տե-
սայ այսչափ բաղմուլի մէջ, ամենէն վեր
դնելով զայն : Քսանդոս ծիծաղելով ըսաց,
թէ Եղբօսին պատասխանը խելքով լեցուն՝
միշտ պատրաստ է :

ԳԼ . ԺԶ .

Հանճար Եղվեռսի :

Երբեմն Քսանդոս իր աշկերտներովը ե-
րևելի հարկիք մը գնաց . երբոր գինին խմե-
ցին հարբեցան, սկսան իրարու հարցմունք-
ներ ընել կերպ կերպ բաներու վրա : Քսան-
դոս տաքնալով կը խօսէր գինիին ուժովը .
Եղբօս բոլն ըլլալով ըսաւ . Ամիրայ քեզի

կուղեմ հասկըցրնել, թէ (^{*}) Բաբոս երեք
յաակուծի, կիմ երեք զանազան աստիճան
ունի. առաջինն է զըւարճուծի. երկրորդն
է արբեցուծի. երրորդը՝ կուլ թշնամանք.
գուն ուղածիդ չափ խմեցիր լաւ մը զըւար-
ճացար, ուրեմն դո՛ւ կեցիր այդ աստիճա-
նին մէջ, ալ առաջ մ'երթար: Վասնդոս որ
սկըսէր գինովնալ, այս խրատս ծուռ
մտքով հասկըցաւ, որ բարկանալով ըսաւ.
կարէ՛ ձայնդ՝ գնա՛ դժոխքին մէջ եղօղներուն
խրատ տուր: Պատասխանեց Եղօրոս, թէ
կարծեմ գուն պիտի երթաս անոնց .բով:

Հոն նստողներուն մէկը տեսաւ որ Վասն
դոսի գլուխը տաքցեր է. Պարոն, ըսաց, կըր-
նայ՝ դավիլ անանկ մարդ, որ բոլոր ծովուն
ջուրը խմէ: Պատասխանեց Վասնդոս, թէ
ես մինակ կրնամ խմել: Անալ ըսաց. թէ
որ չի կրնաս նէ ինչ կուտաս: Բոլոր առհս
կուտամ ըսաւ: Այս դաշինքս հաստատե-
լու համար երկուքն ալ հանեցին իրենց մատ
նին գրին գրաւ ըսէ՛ն. ետքը ամէն մարդ
տեղը դարձաւ:

Առաւօտուն Վասնդոս ելաւ լըւացվեցաւ
տեսաւ, որ մատնին մատը չէ՝ զարմանալով

(^{*}) Բաբոս Դիոսին որդին էր. որ իսապաշ-
ները խաղաղիւ գինիի լած Դրեր էին, ու Դիո-
սիոս իւնէին. իսկ հայերը Սպանդարտեք իս-
նուանէին. որովհետեւ ասոր փոխն օրը շաք իւն-
դանին էր զոհ իւնէին. որուն արջանն էր մանու-
կալայ: Բայց շաք անգամ գրոյ մէջ գինիին Կեղ
Բաբոս իւնդէն. ինչպէս Եղօրոս ալ գինին ըսէ-
լու Կեղը, իսկ Բաբոս երեք յափնաւի ունի:

Հարցուց Եղորոսին, թէ ինչ էլաւ: Պատասխան տրւաւ, թէ չիյտեմ. բայց այսչափ դիտեմ, որ դուն առնդ կորսնցուցիր: Ինչո՞ւ համար՝ ըսաւ: Երէկ գինովութեմ մէջ պարտաւորեցար, որ ծովը խմես. ասոր համար մատնիդ գրաւ դիր (‘): Պատասխանեց Քսանդոս, թէ ինչ ընելու է որ այս բանէս ազատիմ. իրաւ որ մարդու կարողութեմ վեր բան է. կաղաչեմ, մէկ խելք մը բանեցնուր, ու բոլոր խմատութեքդ և փորձովդ ետ առ իմ խօսքս, այս փորձանքէն ղիս ազատէ, որպէս ղի իմ տրւած գրաւս ետ առնեմ առանց անարգանաց: Իրաւ որ անկարելի է ըսաւ Եղորոս, որ կարենամ քու խօսքդ ետ առնել, բայց կրնամ դաշինքդ աւրել:

Երբոր այսօր ամէնքդ մէկտեղ կուգաք՝ դուն խօսքիդ վրա կեցիր համարձակ, ամենեւին մի վախնար: Արեւցութեմ մէջ ինչ որ ըսիր, հոն ալ ըսէ բազմութեմ մէջ. հրամայէ որ ծովուն քով սեղան դնեն. պատուիրէ ծառաներուդ, որ աման մը ծովու ջուր բերեն քեզի խմելու համար: Ար տեսնես որ բոլոր ժողովուրդը հոն ժողւած են, հրամայէ քովի եղողներուդ, որ գաւաթը ծովու ջուր լեցնեն՝ տան. ձեռքդ առ, բարձր ձայնով հարցնուր դաշինք ընողին, թէ ինչ էր մեր պայմանը. անալ պիտի ըսէ, թէ բոլոր

(‘) Ուր-վնէ-սե-հին թիւիսոթանէր ժողովուրդին մէջ շատ մեծ յարգութիւն և գերազանցութիւնն էին, անոր համար գինովութեմ մէջ եղած խօսքն աւելորդանելի էր, և էր առանելւան հարեւարելի:

ծովը խմել: Ան ատենը դարձին նստողներուն
ըսէ. Սամոսացիք, դուք գիտէք թէ որչափ
գետեր կը լեցան այս ծովուն մէջ. իրաւ
ես պարտաւոր եմ միայն ծովուն ջուրը խմե-
լու, չէ թէ գետերուն. ուրեմն պէտք է որ
այս մարդս նախ գետերը կտրէ, որ ծովը չի
վաթին, հասկա թէ ես ալ խմեմ ծովը:

Քսանդոս տեսաւ, թէ այս հնարքս ան-
տարակոյս կրնայ դաշինքն աւրել, և մասնին
ետ տալ, մեծ յուսով սկսաւ ուրախանալ:
Ուստի երբոր ժողովուրդը ծովուն մօտ գիշ-
վեցաւ, բոլոր քաղաքը հոն լեցւեցաւ. որ
այս չի լսուած բանը տեսնեն, թէ ինչպէս
Քսանդոս զինքը պիտի այս բանէն փրցնէ:
Բայց Քսանդոս ինչ խրատ որ առաւ Եզո-
բոսէն՝ կատարեց ըրաւ ժողովուրդին առ-
ջին: Սամոսացիք զարմացան Եզոբոսին խել-
քին հնարքին վրա, և մեծապէս դովեցին:
Իսկ դաշինք ընօղը Քսանդոսին ոտքն ըն-
կաւ, խոստովանեցաւ, թէ յաղթուեցայ, և
աղաչեց, որ դաշինքն աւրէ: Քսանդոս ժո-
ղովուրդին աղաչանքովը յօժարեցաւ աւրել
դաշինքն, ու հաշտուեցաւ անոր հետ:

ԳԼ . ԺԷ .

Աղերախառնութեան Քսանդոսի շնորհի
Եղիշի :

Երբոր տուն դարձան, Եղորոս ըսաց Քսան-
դոսին . «որ իմ քեզի ըրած այս աղէկութեան
դէմ, արժան չէ՞ որ ես չալէս քեզ աղա-
տեցի, դուն ալ զիս աղատես դերութիւն :
Տըր խտուրթ վաճնտեց ըսելով . կարծես,
թէ ես չեմ ուզեր քեզ աղատելու : Ելլի՞
դուռը նայէ՛ թէ որ երկու ազգաւ միատեղ
կեցած են, բարի նշան է . հապա թէ մէկ
ազգաւ մը կայ, գէշ նշան է (*) : Եղո-
րոս երկուսը միատեղ տեսաւ կեցած ծառին
վրա, եկաւ պատմեց Քսանդոսին . բայց եր-
բոր Քսանդոս ելաւ նայեցաւ, մէկը կար,
մէկալը թուեր էր : Թշուառակամ ըսաց Ե-

(*) Հին աստուծոյ հասկացման և Ռուսներէն
կեցածութեան և յայնչ գիտելով խառնութիւն ին-
չեմ, լեզու Քանդոսի ինչ գոշակեմ կերպ կերպ
խաբէութիւն . որ ինչ-ի հաւանական . որ հաս-
կան յայնչ և շարժական ինչ գոշակեմ լա-
կիքի ըսել, ինչ գէշ : Եւ երբեք ինչ Քան-
դոսի խաբէութեան լաւութեան և լեզուի գոշակեմ
գոշակութիւն ինչեմ : Ահա Քսանդոս ալ ազ-
գաւ նշան տեսելով գէշ տեղեց աղաք ընել Ե-
ղիշի . որ է խաբէութիւն :

զորոսին, դուն ինձի երկուք են ըսիր, ուր
է: Պատասխանեց, թէ ես ճշմարիտն ըսի,
բայց մէկը թռաւ: Անանկ չէ, հասա գար-
շէլի գուն զիս ծաղը ըրիր: Բարկութիւն
պատուիրեց ծառաներուն որ հանվեցնեն Ե-
զորոսն ու ծեծեն: Երբոր կը զարնէին խեղ-
ճին, տեղէ մը կանչեցին Քսանդոսն, որ
կերակրի երթայ: Սկսաւ Եզորոս կանչել.
վայ անբաղդ ողորմելուս, ես որ երկու ագ-
ռաւ տեսայ, ծեծի արժանի եղայ. դուն որ
մէկ ագռաւ մը տեսար՝ հարկիք ուտելու
կերթաս. ահա ի: Բորձս յայտնի ըրաւ, որ
ըրած կախարդութիւնդ սուտ է: Քսանդոս
զարմանալով անոր բարակ մտացը զրա գաղ-
թեցուց ծեծը:

ԳԼ. ԺԸ.

Փոքի Եււլբոս զգիտնալան:

Եղաւ որ Քսանդոս կերակրի հրամցուց
չստ փիլիսոփաներ և ճարտասաններ. Եզո-
րոսին պատուիրեց, որ դուռը կենայ, և պա-
տիւ ըլլալու համար միայն խմաստուն մար-
դիկ ներս առնէ. իսկ Եզորոս դուռը գո-
ցեց, ու ներսը կեցաւ. նայիս հրամցուցած
մարդուն մէկն եկաւ դուռը զարկաւ: Եզո-
րոս առանց դուռը բանալու ներսէն հար-
ցուց, թէ շունը ինչ կըշարժէ: Անալ դըր-
սէն կարծեց, թէ իրեն շուն կըսէ, բարկա-

նալով ձգեց գնաց : Որչափ մարդիկ որ եկան, ասանկ բարկանալով ետ դարձան, կարծէին, թէ զիրենք կընախատէ . վն զի Եզրոս ամենուն ալ այս հարցմունքը կընէր : Յետոյ մէկն ալ եկաւ դուռը զարկաւ . ահոր ալ հարցուց Եզրոս, թէ շունը ինչ կըշարժէ : Անալ գրսէն պատասխան տրւաւ, թէ պոչն ու ականջները : Եզրոս տեսաւ որ յարմար պատասխան տրւաւ, բայցաւ դուռն ու տարաւ ներս տիրոջը քովն, ըսաւ թէ մէկ փիլիսոփայ մը չեկաւ քու հարկիքդ ասկէ ՚ի զատ :

Քսանդոս սաստիկ բարկացաւ՝ կարծելով, թէ մէկաւորնք զինքը ծաղր ընելու համար չեն եկած : Մէկալ օրը բարեկամներն եկան դպրոցը, և երեսը զարկին Քսանդոսին, որ զիրենք անանկ անարգելով դռնէն ետ ճամբեց . ինչո՞ւ համար՝ կըսէին այն աստիճանը մեզ անարգեցիր . դրիր դռանը քով այլանդակ գերիդ, որ մեզ թշնամանելով ետ դարձուց : Հարցուց Քսանդոս, թէ քո՞ն էք ի՞նչ էք . իրա՞ն է ըսածնիդ : Պատասխանեցին ամէնքը մէկ ձայնով . Ճշմարիտ է քեզի ըսածնիս : Շուտ մը կանչեց Եզրոսն հարցուց բարկանալով, թէ ինչո՞ւ համար ասանկ անարգելով ետ դարձուցիր բարեկամներս : Պատասխանեց Եզրոս, թէ դուն չի պարտաւորեցիր, որ յիմար մարդիկ թող չխտամ ներս մանելու . որ միայն գիտուն իմաստուն մարդիկ նստին հարկիքդ : Իրաւ այդպէս է ըսաւ Քսանդոս . բայց սաոնք ամէնքը գիտուն չեն : Պատասխանեց Եզրոս, թէ ես այս գիտեմ, որ դուռը զար-

կած ատենը, ես իրենց կըհարցընէի, թէ շուներ ի՞նչ կըշարժէ. մէկը չի կրցաւ հասկընալ, և հարցմունքիս պատասխան տալ. ուստի կընայէի որ տգէտ մարդիկ են, դուռը չէի բանար. միայն անոր բացի դուռն, որ լաւ պատասխան տրւաւ:

Եզոբոս խօսքը լմընցուց, բայց մէկը չի կրցաւ գէմ խօսիլ. և ամէնքը խոստովանեղան, թէ ճշմարիտ է ըսածը:

ԳԼ. ԺԹ.

Հնարագիտութիւն Եզովէսի:

Քսանդոս օր մը Եզոբոսին հետ գերեզմաննոցը գնաց, որ գերեզմաններուն վրայի գովեստները կարդալով կը զըւարճանար: Եզոբոս տեսաւ, որ մէկ գերեզմանի մը վրա գրած էին այս գրերս Յունաց. α Ύψω. β Αχτω. δ Σέλω. ο Οφείδω, ε Ήτίει. ϑ Ιστί. Եզոբոս այս գրերը ցըցուց Քսանդոսին, հարցուց, թէ ասոնք ի՞նչ կը նշանակեն: Քսանդոս ուշադրութիւն չապեցաւ քննեց մտմբտաց. չեմ հասկընար ըսաւ ի՞նչ ըսել կուզէ: Անտէներ դարձաւ Եզոբոս ըսաց. Ամիրայ եթէ այս գրերուն ուժովը հոս գանձ գտնեմ, ի՞նչ կուտաս ինձի: Անալ սիրտ տալով ըսաւ, թէ կէսը կուտամ և քեզ ալ կազատեմ: Եզոբոս այս խոստմունքս ըսելով չորս քայլ ապէ՛հ հեռացաւ անկէ՝ փո-

րեց գանձ գտաւ . տարաւ Քսանդոսին ըսաւ , [Թէ կատարէ՛ խոստմունքդ . զիս ալ ազատ ըրէ : Պատասխան տրւաւ , [Թէ քեզի քեմ ազատեր , մինչև որ այն գրերուն ղօրու [Թի՛ր չի մեկնէս ինձի . վն զի աւելի կուզեմ անոնց իմաստը հասկընալ , քան [Թէ ոսկին ժառանգել :

Եզդըռոսն ալ ըսաց [Թէ ով որ այս գանձը հոս [Թաղեր է , իմաստուն մարդ ըլլալով այս գրերը փորել տըւեր է . որ կընշանակեն . α Ա Բ Ծ Վ ն ա գ ե ա լ . β Վ Ի մ ա լ ա ք ա յ լ ա . δ Դ է ո ս է ր ա չ որ ա . ο Ο ρ է ρ ո ս ա փ որ ե ա լ . ε Է - ρ է ո ս գ ա տ ց ե ա . ϑ Թ ի ս ա ա ρ օ ն գ ա ն ձ . Ճ Խ հ ρ է ո ս ո ս կ ե ո յ : Քսանդոս ալ ըսաց . որովհետեւ այսպէս հնարագէտ բան գիտցող ես դուն , յիմար կըլլամ ես [Թէ որ քեզ ազատեմ : Կրկնեց Եզդըռոս . [Թէ որ չընես՝ այս գանձը չես կրնար ժառանգել . վն զի կեր[Թամ Բիւզանդացոց (*) [Թագաւորին կիմացը նեմ . որ անոր համար պահած էր : Ուսով՝ ցիտեա ըսաց Քսանդոս : Ահա՛ գրերը յայտնի կը ցընեն ըսաց . α Ա Բ Ծ Գ ո ս տ ու ր . β Վ ա լ է [Թագաւորին . δ Տ Ի օ ն է ո ս Դ ի ո ն է ո ս ո ս ի . ο Օ ն զ որ . ε Է - ρ է ո ս գ ա տ ց ե ա . ϑ Թ ի ս ա ա ρ օ ն գ ա ն ձ . Ճ Խ հ ρ է ո ս ո ս կ ե ո յ : Քսանդոս այս բանը ըսելով հասկըցաւ որ ձեռքէն պիտի

(*) Բիւզանդիոն իշուի սպանալով Վիզանիւսանին անոսա՛մբ . որ նախ շինեց պալատի քաղաք իւր Ապոլոնիոն պապականիւր . յետոյ իսպանդիանոս նորոգեց յեծոցոց : Հին ասենք հոս նշաբօղ Բաբաւորը իւրհամայեւ յօգ եղած իշուի երան . ինչպէս Եւրբոս ալ իւրայանէ :

երթայ . ան ըսաց կէսն , ու ձայն մի՛ հաներ :
Դուն չես ինձի տըւողը ըսաւ Եզրբոս . հա-
սիս ոսկին թաղողը տըւեր է : Մտիկ գիր
նայէ՛ ի՞նչ կը նշանակեն գրերը . ա Անէլօմե-
նի զառեալն . թ Ասաթիսանփէս գնացեալ . ծ
Տիէլէսի բաժանեցէք . օ Օն զոր . է Էրէ-
րէ գալիք . ծ Թիսսօն գանձ . չ Խնդիսիս
ոսկւոյ :

Եկոր տուն երթանք ըսաց Քսանդոս , որ
բաժնենք ոսկիները , և քեզ ալ ազատ ընեմ :
Բայց երբոր եկան՝ վախցաւ Քսանդոս , չը-
լայ թէ բանը դուրս հանէ Եզրբոս . ուստի
բանառ գնել հրամայ խեղճը : Երբոր բանառ
կը տանէին Եզրբոս կըսէր , թէ փիլիսո-
փաները այսպէս կըսեալեն իրենց ըրած
խոստումները : Չէ թէ միայն չաղատեցիր զիս ,
որ խոստացեր էիր , հապա բանտն ալ դնել
կուտաս : Այս խօսքովս սիրտը շարժեցաւ
Քսանդոսին , շուտ մը սլատուիրեց , որ թող
տան ըսելով , անտարակոյս երբոր դուն ա-
զաւիս , զիս չարաչար պիտի բամբասես և
ամբաստանես :

Պատասխանեց Եզրբոս . հիմա որչափ գէ-
շութի կուղես ինձի ըրէ՛ . բայց գիտնաս որ
օր մը զիս ակամայ պիտի ազաւես :

ԳԼ . Ի .

ԱՆՊՈՒՐԻ ԵՂՆԻՔԱՒ :

Եւ յս ժամանակս Սամոս կղզին զարմանալի գիպւած մը պատահեցաւ . երբոր մէկ ընտնուր երևելի տօն մը կրնէին, յանկարծ արծիւ մը ինջաւ բարձրէն իսկեց տէրութեան մատնին, տարաւ ծառայի մը ծոց ձգեց : Բոլոր ժողովուրդը զարմանալով այս սքանչելեացս վրա, եկան միաբան աղաչեցին Քսանդոսին, որ իրենց մէջ խիստ երևելի իշխան, և մեծ փիլիսոփայ էր, մեկնէ առնոց, թէ ի՞նչ կրնանակէ այս հրաշալի գիպւածս :

Քսանդոս չէր գիտեր ի՞նչ պատասխան տայ, ժամանակ ուղեց որ մտածէ : Երբոր տուն դարձաւ միշտ անհանգիստ տրտմութե մէջ մնալով սկսաւ մտախռով : Եղբորս տեսաւ թէ իր փրկ տրտմութիւն կը մտնէ՝ հարցուց թէ ինչո՞ւ համար ասանկ տրտում ես . այս բանս ինձի ձգէ, և տրտմութիւն մէկ դի գիր, որ քեզ կը տանջէ : Գնա՛ վաղէ զուրյէ՛ Սամոսացիներուն, թէ իմ բանս չէ հրաշք մեկնել, և գուշակութիւն ել . սակայն ես մէկ ծառայ մը ունիմ տունս, որ ասանկ բաներու լաւ տեղեակ է, այն կրնայ տալ ձեզի մեկնութիւնը գիպւածին, և ձեր տարակուսանքը քակել : Տէր իմ, թէ որ ես

անոնց տարակոյսը վերցընեմ. բոլոր պատի-
վը քեզի կըլայ, որ ասանկ բան գիտցող
ծառայ ունիս. թէ որ չի կրնամ, միայն ինձի
կըլայ պարտաւանքը:

Քսանդոս մեծապէս ուրախանալով գնաց
միւս օրը քաղաքացոց ժողովքը, և անոնց
պատմեց Եղորոսին խօսքերը: Անոնք ալ ա-
ղաչեցին. որ շուտով բերել տայ: Երբոր Ե-
ղորոս եկաւ մտաւ Սամոսացոց ժողովքին
մէջ, կերպարանքին նայելով սկսան ամենքը
ծիծաղիլ, մինչև ծաղր ընելով ըսին, թէ
կրնայ ըլլալ, որ ասանկ այլակերպ կոշտ
մարդը այս հրաշքին մեկնութիւն տայ: Ա-
սանկ ցուցանքաւոր բերնէն ինչպէս պիտի
բարի բան լսենք. ուստի նորէն սկսան կա-
ռակելով խնտալ Եղորոսին վրան:

Իսկ Եղորոս ձեռքը շարժելով կաղաչէր
ժողովքին որ լուռ կենան. ո՛վ Սամոսացիք
կըսէր, ինչո՞ւ զիս կանարգէք կերպարանքիս
տգեղ ըլլալուն համար. հոգին պէտք է
նայել, չէ թէ կերպարանքը. բնութիւն շատ
անգամ գեղեցիկ հոգին տգեղ մարմինին մէջ
կը դնէ. դուք ամանին ձեռն կընայիք, թէ
մէջի եղած պատուական գինիին: Բոլոր ժո-
ղովքին մարդիկը այս խօսքերս լսելով ըսին
որ, եթէ դուն ունիս մեղի օգտակար բան
մը խօսելու, որ կարենայ ամենուս սիրտը
հանգչեցընել, խօսէ: Ան ատենը մեծ համար-
ձակութիւն մը պատէս խօսեցաւ Եղորոս. Ո՛վ
Սամոսացիք որովհետև երբոր Բաղդը սիրէ
երկպառակութի և խռովութի ցանեւ, կը
դնէ մէկ առիթ մը փառաւորութե տիրոջն
ու ծառային մէջ. եթէ պատահի որ ծառան

իյնի իշխանութե տակը, վիշտ կը քաշէ. և թէ տիրոջմէն վեր ըլլայ, նոյնպէս վիշտ կը քաշէ ծեծ կուտէ. անանկ որ բանը որ դին դառնայ, ծառան նեղութիւն պիտի քաշէ: Դուք մինչև որ զիս ազատ չընէք. իմ տիրոջս իշխանութե տակէն չի հանէք, ես համարձակ ձեզի չեմ կրնար յայտնել առանց վախով զայն, որուն կը փափաքիք: Այն կետին բռնոր ժողովուրդը մէկ ձայնով կանչեց Քսանդոսին, թէ ազատ ըրէ Եզրբոսը, կատարէ Սամոսացոց կամքը. ասով բոլոր քաղաքը ազատ կրնես:

Քսանդոս ուատասխան չի տրւաւ. Դատաւորը մէկէն կանչեց Քսանդոսին. թէ որ դուն ժողովուրդին մօտիկ չընելով ազատ չընես քու կամքովդ՝ հիմա ես ազատ կրնեմ իմ իշխանութե. որ քեզի հաւասար կըլլայ:

Այլ չի կրցաւ դէմ կենալ Քսանդոս՝ ահամայ կամքով ազատ ըրաւ. որ փողերով պոռանէրով քաղքին մէջ կրկանչէին, թէ Քսանդոս փիլիսոփան ազատ ըրաւ Եզրբոսը Սամոսացոց ազաջանքին համար: Եւ այս պէս կատարեցաւ Եզրբոսին մարդարէտութիւնը. որ Քսանդոսին ըսեր էր, թէ ահամայ զիս պիտի ազատ ընես: Եզրբոս ազատ ըլլալէն ետեւ սկսաւ ասանկ խօսիլ ժողովուրդին:

Ո՞վ Սամոսացիք՝ ինչպէս գիտէք, (°) որ ծիւն է թռչուններուն թագաւորը. որ իշ

(°) Արծիւ, որ է խարդալ Խաչատուր, ինչպէս Խաչատուրէր Խաչատուր, որովհետեւ ամենէն զօրաւորն էր:

խանական մատնին վերցուց տարաւ ծառային ծոցը ձգեց . այս բանս կը նշանակէ՝ որ հիմական թագաւորներէն մէկը կը մտածէ , որ ձեր ձեռքովը ձեր իշխանութիւնը կործանէ , և ձեզ գերի ընէ եղծանելով ձեր օրէնքը : Այս խօսքս ահի գողի մէջ ձգեց բոլոր Սամոսացիք :

Քանի մը օրէն ետև Սամոսացիք թուղթ առին Կրեսոս թագաւորէն (*) Լիւգիայի . որով իրենց կը պատուիրէր , որ ամէն տարի իրեն տուրք տան . եթէ չի տան՝ պատերազմով վրանին պիտի ելլէ . պատրաստ կենան : Այս բանիս վրա ժողովք ըրին որ մտածեն ճամբայ մը դանեն . վն զի եթէ հնազանդէին , ազատուիւր կը կորսըվէր . և կը վախ-

ւոր եւ սոսիալի է . ու ամենուն իւր յաշիւ . նաեւ Գիւնին ընծայ եղած է , ինչպէս պիտի բացաբէն :

(*) Կրեսոս Լիւգիայի Բագաւորն էր 550 ասորի առաջ քալ Բոսանիանէն . որ Ասիային մէջ շատ քեղերոս քիւրեւնիւր Յոնեւրհայտագրոս ըստնայն ժամի մեծոսի Դիւլէոյ , որ շատ մեծ եղաւ հարստութիւն : Իմաստասէն երոս հեթ խօսիւ շատ իւր քիւրեւ . օր իւր մեծոսիւր լըսաւ զըստ ճանաչու լըսոյ Սողոմոն ժիւլիստային , իւր ինքի պէս քառաւոր ճարտ քեանծ է : Անալ ըսոյ , իւր մինչն 'ի ճահ պէտք է , որ ճարտ իրեն երանի քոյ : Յետոյ Կիւրոս Բագաւորն յաշիւ լըսու շատ քառաւոր երբոր մէկ զինաւոր իւր լիւրիստ լըսոս լըսոսոյ պիտի զարնէր Կրեսոսին , իւր քառաւոր լըսու , որ լըսուն իսպած էր լըս խօսէր . որպիսի ինքնուն լըսուն բաց լըսոս . մի զարնէր ըսոյ լըս-

նային Կրեսոսին իշխանութիւնը տակն իյնիլ .
մինչև հարկ եղաւ խորհուրդ հարցընել Եզո-
բոսին . և անոր տըւած խորհուրդին հե-
տեւիլ ամէն բանի մէջ : Անալ պատասխան
տըւաւ , թէ Պարսններ ձեր իշխանները խոր-
հուրդ կուտան , թէ տուրք տանք Կրեսո-
սին . և օգտակար է հնազանդիլ անոր , ու
պատերազմին թշուառութիւն սղատիլ . ուս-
տի իմ ձեզի տալու խորհուրդս պարտաւ է .
սակայն բաւական է ձեզի մէկ բան մը պատ-
մել . որ հասկընաք թէ ի՞նչ պէտք է ընել
այս բանիս մէջ : Այս աշխարքիս մէջ բաղ-
դը երկու ճամբայ յայտներ է մէկզմէկու
հակառակ . մէկն է ազատութիւն ճամբան .
որուն սկիզբն է դժւար և խիստ , և վերջը
դիւրին ու զըւարճալի : Մէկալն է ծառայ-
ութեան . որուն սկիզբն է դիւրին և հան-
գիստ , բայց ետքը դժւար և խիստ : Այս
բանս որ լսեցին , ամէնքը մէկ ձայնով պօռա-
ցին թէ մենք ազատ ենք . ծառայութիւն տակ
չենք իյնիր : Եւ այսպէս թագաւորին խրկած
դեսպանը ետ ճամբեցին առանց տուրք տա-
լու : Կրեսոս երբոր բանը հասկըցաւ՝ ուզեց
Սամուայոց վրա պատերազմ բանալ . բայց
դեսպանն իրեն ըսաց , թէ Խոր իմ , չեմ կար-
ծեր թէ կարենաս անոնց յաղթելով վրա եւ

նստիլ . իմ հայրս է Կրեսոս : Զինուորս բռնեց
քաջաւ Կիւրոս Թագաւորին առջին , որ հրաժեց
իբն Վառէն ուղղել երէն . իբն ին ինչ որ Բե-
րին՝ Դարն ընէաւ Սողոմոն խօսքն ու ինչաւ ղո-
ռաւ , Սողոմ Սողոմ : Թագաւորս հարցոյ . եր-
բոր իմացաւ Սողոմին խօսքը , ալապ ըստ :

լէս որչափ որ Եզդբոս իրենց քովն է . վն զի անոր խորհուրդին կը հետեւին , որ ամէն բանի տակէն կելլէ . ուստի իմ խորհուրդս այս է , որ ամէն բանէն լաւ կըլլայ . դեսպան խրկէ՛ Սամոսացոցմէ Եզդբոսն ուղէ , և խօսք առւր իրենց հետ հաշտութիւնն ելու . սլարդէնէր ալ խոստացիր առանց յիշելու տուրքը՝ ձգէ հիմա պատերազմը : Երբոր Եզդբոսը ձեռք ձգէս ան տառնը առանց աշխատանաց կը յաղթես անոնց : Կրեսոս հաւանեցաւ այս հնարքիս , և դեսպան խրկեց ուղեց Եզդբոսը : Անոնք ալ հաւանեցան խրկելու :

Եզդբոս հասկընալով անոնց միտքը եկաւ ժողովքին մէջ այսպէս խօսեցաւ . Ո՛ր Սամոսացիք ինձի մեծ պատիւ է , որ թագաւորին երթամ ոտքն իյնիմ , պատուեմ . սակայն երթալէս առաջ կուղեմ ձեզի առակմը զուրցել : Հին տառնը երբոր կենդանիները համաձայն էին՝ գայլերը պատերազմ բացին ոչխարներուն դէմ . որ շներուն հետ միաբան ըլլալով անոնց ետեւէն կերթային . իսկ շները առաջնորդ ըլլալով կը ծեծկըվէին . անանկ որ գայլերը չէին կրնար մօտենալ ոչխարներուն : Ուստի գայլերը դեսպան խրկեցին ոչխարներուն , որ հաշտըլին . բայց իրարու հետ սիրով վարվելու համար ուղեցին , որ շները պատանդ ընէ հին խրկեն : Ոչխարները յիմարութեւ հաւանեցան , և խրկեցին անոնց իրենց շները . գայլերը մէկէն պատուեցին շները՝ եկան խարներն ալ կերան :

Սամոսացիք լաւ հասկըցան առակին միտքն ու չուղեցին որ Եզդբոս երթայ իրենց քո-

վէն . բայց Եզրբոս չուղեց կենալ , ելաւ
դեսպանին հետ գնաց Թագաւորին :

ԳԼ . ԻԱ .

Եւ-Վբոս հաշտեցոյցանէ զՌաֆայէն :

Երբոր Լիւդիա քաղաքը հասաւ Եզրբոս
ելաւ Թագաւորին առջին . բայց Թագաւոր
ը զայն որ տեսաւ աւելի բարկացաւ :
Մեծ ամօթ է ինձի՝ կրսէր , որ ասանկ այ-
լանդակ մարդը զիս արդէլէ , և անանկ մեծ
կղզին ձեռքէս հանէ : Պատասխանեց Եզր-
բոս , թէ ո՞վ մեծ Թագաւոր , ես ոչ բռնու-
թիւ եկայ հոս , և ոչ վախնալուս . այլ իմ
կամքովս եմ եկեր . ներէ՛ ինձի , որ քիչ մը
խօսիմ . սակայն մեր բանին վրա չի խօսած
մէկ առակ մը սկստամ , Թողու թիւն ըրէ՛ :
Մէկ մարդ մը մարախ քիւրիէ ժողվէր կը
մեռցընէր . դիպւածով բռնեց ճպուռ ճշ-
ճշ ալեօճէի մը . կենդանին տեսաւ թէ զինքն
ալ սխտի մեռցընէ , սկսաւ աղաչել , թէ զիս
մի՛ մեռցընէր պարապ տեղը . վն զի ես ոչ
ցորենի փնաս ունիմ , և ոչ մէկ ուրիշ զէն
մը կրնամ տալ . այլ միայն շարժելով (*)

(*) Այս քեանի կենդանիներուն յայնչ օրէն
իւ սաստիմայ . ինչ զի Վրայի ծախէն օրը իւր

մանտրրաիկ մաշկերս որ ունիմ՝ վրաս՝ քաղցր
ձայն կը հանեմ, որ անցնողները և բանւոր
ները զըւարճանան. ուստի ձայնէս ՚ի զատ
բան մը չունիմ, և ուրիշ բան չեմ կրնար
վրաս գտնել: Այս բանս որ լսեց, [Թողուց
որ երթայ:

Ո՛վ մեծ [Թագաւոր. ահա ես ալ ոտքդ
ընկած կաղաչեմ, զիս փութ տեղը մի՛ մեռ
ցընէր. ես մարդու գէշութիւնը բրած չեմ. մէկ
յանցանք մ' ունիմ, որ համարձակ կը խօ
սիմ, և մարդու երեսպաշտութիւն չեմ ընէր.
[Թէպէտ մարմինս է անշնորհք, որ դրսէն
անարգ կերէնամ, բայց խօսքս անարգ չէ:
Թագաւորը սոյս խօսքիս վրա անանկ զար
մացաւ, որ մեռցընելու մեղքըցաւ. ուստի
կանչեց. Ե՛ղբոս, ես չէ՛, հասկա (*) ճա
կատագիրը կեանքդ քեզի բաշխեց. խնդրէ՛
իսմէ ի՛նչ կուղես, քեզի կը շնորհեմ: Ո՛վ
մեծ [Թագաւոր, ըսաւ Եղբոս, կը խնդրեմ
որ Սամսացոց հետ հաշտութիւն ընես: Խիստ
բարի՛ ըսաց Կրեսոս՝ կը հաշտուիմ: Ան ատենը
Եղբոս ընկաւ [Թագաւորին ոտքն ու խոնար

նէն մաշկէշէն Բեւերոսն. և այն մաշկերոսն Բըր
Բըւաւընը՝ օրը իւ շարժի սասափի յայն իւ հանէ.
շաք մանր իննդանիներ ասանկ շաքիայն իւ հանէն:

(*) Ճակատագիրը ըսելով հե՛թանոս փիլիսոփա
ները ինձանային ճակատի վրա գրած ամէն մար
դոսն գաւիթը. որ գրածը հարկաւ ուրիշ ըւլար,
ի՛նչ որ ընէս շահ չի իայն իւնէին: Այս գիրը Ռայն
ափները իննային իարտաւ, Բայո լէին իննար ա
րել. անոր համար իւնէին, Բէ Դիոս Ափիզա
սին մահոսանը վրա իռլար. որ ճակատագրած

Հուլիս շնորհակալ եղաւ ըրած բարերարու
թեր համար :

ԳԼ . ԻԲ .

Եղեմի Գրէ զառաքել Իս :

Եզրբոս իր առակաները ան ատենը գրեց ,
երբոր Արեւոս թագաւորին քովն էր . որ
մինչև մեր օրը մնացին : Այս առակաները
ընծայ ըրաւ թագաւորին . անալ մեծ շնոր-
հակալութիւն ըտնեց , և Եզրբոսին մեծու-
թիւ տալով գեսպան ըրաւ , ու թագաւորա-
կան թղթերով խրկեց , որ երթայ Սամոսա-
ցոց հետ հաշտութիւն խօսի թագաւորին կող-
մանէ , և հասկըցընէ , որ իրեն աղաչանքով
Արեւոս անոնց հետ բարեկամ պիտի մնայ :
Ասկէ 'ի զատ թագաւորը շատ սպարգէներ
ընծայ ըրաւ Եզրբոսին , և ճամբուն ամեն
բանը հոգաց : Երբոր Սամոս հասաւ , քա-
ղաքացիք անսպասմէլի ուրախութիւն ընկաւ ,
թագ սրսակ տարին իրեն . և քաղաքական
հանգէսներ ըրին , որ մեծ պատիւ ըլլայ Ե-
զրբոսին :

Իսկ Եզրբոս թագաւորին թղթերը կար-
դաց բոլոր ժողովուրդին առաջը , հասկըցը-
նելով թէ անոնք ինչպէս որ իրեն աղաատու-

նէր : Բայց Եզրբոսի քանից իմանան անոնք
նախապէս Գրէին , որ ինչ Կառաւարէ աշխարհ :

Թի շնորհեցին, ինքն ալ անոր դէմ այս բանով հատուցում ըրաւ. ուստի Թագաւորին միտքը յայանեց անոնց և հաշտութիւն ըրաւ: Յետոյ ելաւ այս կղզիէն գնաց զանազան քաղաքներ իմաստուն մարդիկ փնտրուելով, որ հետերնին հակաճառութիւն ընէ: Մինչև ելաւ (*) Բաբելոն գնաց. հոն ալ իր իմաստութիւնը յայանեց, և Ղիզերոս Թագաւորին պալատը մտաւ:

Այն Ժամանակի Թագաւորները իմաստութիւն վարվելով կռիւ չունէին, միշտ խաղաղութեն մէջ էին. և ասով շատ անգամ իրարու առակներ, և խրթին բաներ կը գրէին հարցմունք կրնէին այս սլայմանով, որ երբոր մէկը չէր կրնար պատասխան տալ, կը պարտաւորէր տուրք տալու մէկտլին, ինչ կերպ որ դաշինք կրնէին (**):

Եզդրոս ամմէն հարցմունքին և առակներուն զիւրին պատասխան կուտար, որ Ղիզերոս Թագաւորին կը գրէին, և ասով մեծ համբաւ ունեցաւ Թագաւորը: Բայց որովհետև մէկտլ Թագաւորները չէին կրնար Ղիզերոսին խնդիրներուն պատասխան տալ, կը պարտաւորէին գաշնադրութեան համար տուրքեր տալ Թագաւորին:

(*) Բաբելոն իսկ Պաղտատ այն Ժամանակը Ժաշիմ ըլլալով Գիգուններու ցարգոսնիւն իար, հանաւանդ Ղիզերոս Բագաւորին օրը. անոր համար Եզդրոս հոն գնաց:

(**) Այս իերպ հարցմունքս մնլա հիմա իայ Աբաբադոյ մէջ. որ Դրսի Ժաշիմները շաք անգամ Ելիսերը և Տերվիշները իերնան մեծամեծ.

ԳԼ. ԻԳ.

Եղովբէս Երեմիայի Ինքնա :

Եղովբէս տեսաւ որ զաւակ չունի . մէկ անգնուականի մը զաւակ Եննոս անունով իրեն որդի ըրաւ , տարաւ Թագաւորին յանձնեց իբր իր հարազատ զաւակը . բայց այս ապերախոր շատ չանցաւ մեծ անկարգութիւններ ըրաւ . Եղովբէսին տանը մէջ : Եղովբէս հասկըցածին պէս տնէն դուրս ըրաւ : Իսկ Եննոս ռիս պահեց , ու Եղովբէսին վրէժխնդիր ըլլալով Թուղթ մը շինեց անոր բերնէն , որ կը գրէ իշխաններուն . որոնք խրթին առակներ կը խրկէին լիգերոսին . և անոնց կը հասկըցնէ , թէ ասկէ ետեւ ձեզի հետ մէկ պիտի ըլլամ Թագաւորին դէմ : Այս Թուղթը Եղովբէսին մատնիովը կնքեց տարաւ Թագաւորին ցըցուց :

Թագաւորն որ տեսաւ Եղովբէսին կնիքը Բաբելոն , կարծեց թէ անտարակոյս Եղովբէսն է գրեր այն Թուղթը իրեն դէմ . ուստի բարկութեւ հետեւելով անանկ տաքցաւ , որ մէկէն հրամեց Հերմիբբոսին (*), որ ա-

նէրուն բան իւր հարցնէն . ելէ լգիքնան , իւր դարբասաւորին անոնց բան փախա :

(*) Հերմիբբոս էր Բագաւորին մէկ հաւատարմ-

ռանց քննելու մեռցընէ Եզոբոսը իբր մատնիչ . Հերմիբբոս ճշմարիտ բարեկամ ըլլալով Եզոբոսին՝ իրեն բարեկամութիւնը յայտնի ըրաւ այս կերպով : Առաւ Եզոբոսը տարաւ մէկ գերեզմանի մը մէջ սլահեց աւանակին ծածուկ . և ինքը զգուշութեամբ բանկը տանէր անոր մարդ չիմանալով : Իսկ Ենոս թագաւորին հրամանովը Եզոբոսին ամէն բանը յափշտակեց :

Ժամանակ անցնելէն ետեւ Նեքդէնաբոս թագաւորը Եգիպտացոց լսեց որ սպաններ են Եզոբոս , թուղթ մը գրեց Լիգերոս թագաւորին՝ կազաչէր որ իրեն մէկ քանի սրաւիտ ճարտարասպետ Գալէա խրկէ . որպէս զի շինեն իրեն անանկ մէկ աշտարակ Խալէ մը , որ ոչ երկինքին գալչի , և ոչ գետինին : Նաեւ խրկէ իրեն անանկ մէկ խելացի բարակ մարդ մը , որ կարենայ սլատասխան տալ խրթին առակներուն : Թէ որ ըսաց այս բանս կարենաս ընել , ես տուրք կուտամ քեզի . թէ չի կրնաս , դուն ինծի սխալ տաս : Այս թուղթն որ կարգաց թագաւորը տրամուլթի սլաշարկեցաւ . վն զի մէկը չունէր քովն որ կարենայ աշտարակին առակը մեկնել . ուստի սաստիկ ցաւելով Եզոբոսին մահուանը վրա՝ կրսէր թէ անոր մեռնելով իմ տէրութեան գլխաւոր սիւնը կործանեցաւ :

Հերմիբբոս տեսաւ թէ թագաւորին կսկիծը սրտանց է , եկաւ աւետիս տրւաւ , թէ Եզոբոս կենդանի է . վն զի թագաւորին

բիւ պաշտօնաբեւեւեց Հաստապաշտ . անոր համար իրեն պաշտեց , որ մեռցընէ Եզոբոսը :

օգտին համար չի մեռցուցի . լաւ գիտէի , որ շատ պիտի զըջաս տըւած վճռիդ վրա : Այս բարի լուրը լրածին պէս Թագաւորը մեծապէս ուրախացաւ : Ուստի շուտով Եղորոսը գերեզմանէն դուրս հանեցին , վրան դըլխը խեղճ աղոթոտ հոգոտ , մէկէն Թագաւորին գէմը հանեցին . որ զայն անանկ խեղճ տեսնելով այնպէս սիրտը ցաւեցաւ , որ սկսաւ լալ : Հրամայ որ շուտով լըւան հագցնեն և ամմէն պակասութիւն հոգան : Եղորոս Եննոսին ըրած անօրէնութիւն սուտ հանեց , և իր մեծասրտութիւն յայտնի ընելու համար՝ ներում խնդրեց Թագաւորէն , որ չի մեռցընէ Եննոսը :

Լիգերոս Թագաւորը հանեց եգիպտացոց Թագաւորին թուղթը ցըցուց Եղորոսին , որ հասկընալով տուակին միտքը , սկսաւ ծիծաղիլ . ետքը Թագաւորին ըսաց , որ ասանկ պատասխան տայ : Երբոր ձմեռն անցնի՝ քեզի բանւորներ կըխրկեմ , որ չինեն ըսած աշտարակդ : Նաւ կըխրկեմ մէկ գիտուն մարդ մը , որ ամէն բանի պատասխան տայ ինչ որ իրեն առարկեն : Անտունը Լիգերոս ճամբայ դրաւ եգիպտոսի Թագաւորին դեռ պանները , և նորէն տըւաւ Եղորոսին ամէն մեծութիւն , իրեն ծառայ տըւաւ Եննոսն ամէն ունեցած բարիքովը :

ԳԼ . ԻԴ .

Անիշաւարուհիան և Խրատ Եղեմի :

Եղորոս նորէն տունն առաւ Եննոսը . ա-
մենեւին անցած բաները չիշէլով իր զաւկին
պէս կը նայէր , և շատ գեղեցիկ խրատներ
կուտար , որ բարի ըլլայ : Արդեակ կըսէր ,
ամէն բանէն աւելի զած պաշտէ . Թագաւո-
րին հնազանդ եղիր . Թշնամիներուդ առջին
երևելի եղիր , որ քեզ չի նախատեն . իսկ
բարեկամներուդ հեզ և խոնարհ , որ միշտ
զքեզ աւելի սիրեն : Աղօթք ըրէ՛ Թշնամի-
ներուդ երբոր խեղճ կըլլան աղքատութիւն և
հիւանդութիւն . որ ետքը քեզի տրտմութիւն չի
բերեն : Շատ անգամ ալ բարեկամներուդ
առողջութիւնը համար աղօթք ըրէ՛ : Միշտ
նայէ՛ որ ընկերոջդ հետ աղէկ սիրով եր-
թաս , որ չըլլայ թէ ցանկութիւն ուրիշ մար-
դու ետեւէն ըլլայ . որովհետեւ կանայք բնա-
պէս փոփոխական և թեթեւամիտ են . երբոր
կըշտողքորթին , չար բան չեն մտածեր : Ան-
խոհեմութիւն ամէն բանի մէկէն մի՛ հաւա-
տար , քիչ խօսէ՛ , և միշտ քու լեզուիդ տօր
եղիր . մի՛ նախանձիր ուրիշներուն բաղձին .
առաւել ուրախացիր ուրիշին յաջողութեւնը
վրա , վն զի նախանձը աւելի վնաս կը բերէ

քու անձիդ, քան թէ ուրիշին (*): Հոգա-
բարձուծի ըրէ տանդ. արթուն կեցիր ծա-
ռաներուդ վրա, որ քեզմէ վախնան իբրեւ
իրենց մեծէն, և քեզ սիրեն իբրեւ իրենց բա-
րերար: Մի ամընար միշտ աղէկ բաներ
սորվելու. մի յայտներ կնոջդ քու ծածուկ
բաներդ. վն զի անդադար կըջանայ պատ-
ճառ գտնել, որ վրադ ելէ, և քեզի հրամ-
մէ: Ամէն օր բան ժողվէ քեզի վաղւան հա-
մար. զի շատ աղէկ է ունեցած բարիդ թշնա-
մուդ ձգել մեռնելէդ ետև, քան թէ ողջու-
թէ ատենդ բարեկամի կարօտ ըլլալ:

Որուն որ հանգիսիս բարեւէ պատուով
և քաղաքավարութեւ. շունը պոչը շարժելով
երբ կը շողքքորթէ արը, պարտական կընէ
որ իրեն հաց տայ: Մի զղջար բարեպաշտ
ըլլալու. բամբասօղ մարդը տունդ մի հան-
դիպցնէր. վն զի դուրս կը հանէ տանդ
բանը, և ամէն զուրցածներդ: Անանկ բան
չընէս որ քեզ անարդանք և տրամուծի բե-
րէ: Մի խռովիր աշխարհքիս պատահմունք-
ներուն վրա: Ուրիշին չար խորհուրդ չի
տաւ. և անօրէն մարդկանց չար վարքին չի
հետևիս:

Այս խրատներս անանկ դպան Եննոսին,
որ նեախ օգի պէս սիրաւ խոցեցին. մինչև
խիղճմտանքին խայթելովը, և Եղորոսին

(*) Այս Եղորոսին խրատը աւելի յարճար
իւրօրայ մեր վնդունիս սքոռօթաբանութեւ. իբր զի
նախանձ բառը այսպէս իւրօրօթաբանի նախ
անձին խառնէ. վն զի սիրաւ ճաշելով նախ իրեն
խառն իւրօրայ:

սուր խրատները մտմբտալով շած չանցաւ
մեռաւ :

ԳԼ . ԻԵ .

Եւ-Վհու իրիւ Ղաֆա արծառ :

Եզրբոսկանչեց բոլոր հաւորանները և սլառ-
ւիրեց՝ որ չորս հատ արծիւի ձագ բռնեն իւ-
րեն բերեն : Առաւ զանոնք զարմանալի կեր-
պով անանկ կրթեց , որ մարդու հաւատա-
լիք չի գար (*) : Այսան զի կը սլատմեն , թէ
թռչուններուն սորվեցուց . որ երբ պիտի
թռչէին՝ վիզերէն կախեց չուանով մէյմէկ
զամբիւղ ղէճալի մէջը դրաւ պզտի տղաք .
անանկ սորվեցուցեր էր ձագերուն , որ տղա-
քը ուր ուզէն , հոն երթան . վերվար կը
թռչէին տղոցը ուղածին պէս : Երբոր ձմեռն
անցաւ , դարնան ատենը Եզրբոսամէն հար-
կաւոր սլառաւորաւոր իր տեսաւ ճամբոյ ելաւ .
արծիւներն ալ տղաքներով հետն առաւ ե-
գիպոտս գնաց : Անանկ զարմանալի բաներ
ըրաւ եգիպտացոց առջին , որ տեսնողին
խեղքը կերթար :

(*) Բլանոսի իւր քարախոսի այս պատմու-
թեանն Վրա . Վասն զի Գծաւար Բան է . Բայց հիմա
Եւրոպա իւր Գանիներուն անանկ իրիւսի իւր-
քան , որ մարդ իւր զարմանայ , մինչև հասարակի-
ւի գար . Բեյպէս այս պատմութիւն ալ շատ Գծաւար
Բան է :

Բայց Նեքդենաբոս Թագաւորը երբոր լսեց
Եզդրեսին գալը մէկ բարեկամէն, ըսաց, Թէ
ղիս կը խաբէս . ես ըսեր եմ Թէ շատոնց
մեռած է : Միւս օրը պատուիրեց իր պալա-
տի մեծամեծներուն, որ ամէնքն ալ ճերմակ
հագնին . ինքը կարմիրներ հագաւ, գլուխն
ալ գրաւ Թագ մը անդին քարերով զարդա-
րած, և այսպէս մեծուէ փառքով նստեր էր
աթոռը՝ հրամայեց որ Եզդրեսը բերեն . որ ներս
մտածին պէս յանկարծ հարցուց Թագաւո-
րը, Թէ զիս ի՞նչ բանի կրնաս նմանցընէր, և
քովիններս ի՞նչ բանի : Պատասխանեց Եզդ-
րոս . քեզ կը նմանցընէմ գարնան արեւու .
և քով իշխաններդ հասած ցորենի : Թագա-
ւորը զըւարճանալով այս պատասխանիս
վրա մեծամեծ պարգևներ տրւաւ Եզդրեսին :

Մէկալ օրը Թագաւորը հագաւ ճերմակ
լաթեր . և իշխաններուն ալ պատուիրեց, որ
կարմիր հագնին . բերել տրւաւ Եզդրոս մէ-
կէն հարցուց : Անալ պատասխան տրւաւ
Թէ դուն կը լմանիս արեգական, և իշխան-
ներդ՝ ճառագայթին : Յետոյ ըսաւ Նեքդե-
նաբոս, Թէ իմ արուեստովն Ղիգերոս Թա-
գաւորը բան մը չեմ սեպեր : Եզդրոս խնդա-
լով պատասխանեց, ո՞վ մեծ Թագաւոր ասանկ
դիւրին դատաստան մի՞ կտրեր Ղիգերոսին
վրա . Թէ դուն քեզ քու Ժողովուրդիդ հետ
բաղդատես, կրնաս արեւ ըսվել . բայց Թէ
որ Ղիգերոս Թագաւորին հետ բաղդատես,
քու լոյսդ անոր ատջին խաւար կը լլայ :

Նեքդենաբոս զարմանալով ասոր համար-
ձակ պատասխանին վրա, հարցուց Թէ բե-
րի՞ր մեզի ճարտարապետներն, որ ուղեցի

աշտարակ շինելու համար : Պատրաստ է ըսաւ Եղորոս . միայն պէտք է որ տեղը ցոյց տաս որ սկըսինք շինել : Ան ատենը թագաւորը քաղքէն դուրս ելաւ տարաւ մէկ մեծ դաշտի մը մէջ՝ ցըցուց տեղն , որ պատրաստեր էր աշտարակին համար :

Եղորոս հոն տարաւ արծիւները , և չորս տղաքը դրաւ զամբիւղներուն մէջ գործիքներն ալ միատեղ . թռուց թռչունները , երբոր այս տղաքը վեր բարձրացան , սկսան միաբերան սօռալ , թէ բերէք մեզի քնոր ու կիր , և փայտ , որ շինենք աշտարակը :

Նէքդէնաբոս երբոր տեսաւ տղաքներն օդին մէջ կըսօռան , արծիւներն անոնց հնազանդ՝ ուր ուզէն տղաքը , հոն կերթան . հարցուց Եղորոսին , թէ ո՞ր աշխարհքէն այս թռւաւոր տղաքը բերիր : Պատասխանեց Եղորոս . Լիգերոս շատ ունի ասանկ տղաք . հապա դուն ի՞նչպէս բաղդատեցիր անոր , որ անոններուն հաւասար մարդ է :

Յաղթըւեցայ ըսաւ Նէքդէնաբոս . ուստի այլ բան չունիմ՝ ընելու . բայց եթէ մէկ քանի առակ զուրցեմ . նայինք կրնան շուտով քակել : Ես մէկ զարմանալի էգ ձի մը ունիմ , որ երբ կըլսէ բաբելոնին արու ձիերուն ձայնը , հոս կըսկըսի շուտով յղանալ : Թէ որ այս կարգէ դուրս գիպւածին պատճառը կարենաս տալ , խնայողութիւն մեզի կը յայտնես : Ո՞վ մեծ թագաւոր ըսաց Եղորոս . մինչև վաղը ինձի ժամանակ տո՛ւր , պատասխան կուտամ հարցմունքիդ : Երբոր տեղը դարձաւ Եղորոս բռնեց մէկ կատու մը արւաւ ծառաներուն , որ բոլոր քաղաքին մէջ

ծեծելով կը ստորացնէին: Բայց եգիպտացիք որովհետեւ ասանկ կենդանիները կըստշտէին (*), տեսան որ կատուն կըծեծեն վրանին թափեցան բազմութիւն քաշեցին առին կատուն ձեռքերնուն որ չի ծեծեն. և գացին թագաւորին յայտնեցին այս սոսկալի մեղքը: Թագաւորը կանչեց Եզրբոսը և թէ չիտէիր որ մենք աստըծու պէս կըստուենք կատուն. ինչո՞ւ համար այս բանս ըրիր: Պատասխանեց Եզրբոս, թէ ես անոր համար ըրի, վասնզի անիրաւութիւն ըրաւ Ղիզերոս թագաւորին. ու այս գիշեր խղճեց անոր սքաղաղը, որուն ձայնովը գիշերւան ժամանակը յայտնի կըլլար. և խիստ արթուն կտրիճ սքաղաղ էր: Կրկնեց թագաւորը. ի՞նչ կըխօսիս Եզրբոս. չէս ամբշնար շինած սուտերեդ. ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ, որ կատուն մէկ գիշերւան մէջ Եգիպտոսէն Բաբելոն երթայ:

Եզրբոս ծիծաղելով ըսաց. եթէ քու ձիերդ Բաբելոնին ձիերուն ձայնը առնելով կը յղանան, այս բանս ինչո՞ւ ըլլայ անհնարին: Թագաւորը բանը հասկընալով շատ զարմացաւ Եզրբոսին գառմին, և խեղքին վրա:

(*) Ամէն շորտաւորի ինքանիները հասարակ իջեան մեծ պապիւս ունէին Եգիպտոսի մէջ. մանաւանդ ի՞նչ, ռէիսը, իսպառն, և այլն. անոր համար Եգիպտացիք ծծման և իսպառնի. ասոնց մը լէին ինքուր ուրիշ:

Իմաստասէր Եղեմի :

Վիշմը ժամանակէն ետե թաղաւորը բերել տրւաւ (՝) Արեգ քաղքէն շատ խմաստուններ , և վիճաբանող գիտուններ , որ Եղորոսին հետ հակաճառուի ընեն . ուստի ամէնքը միատեղ Եղորոսն ալ հետերնին կերակրի հրամցուց : Երբոր սեղան նստան , այն գիտուններուն մէկը դարձաւ Եղորոսին ըսաւ , ո՞վ օտարական՝ անծն որ ես կըսալաւեմ , զիս խրկեց որ մէկ խնդիր մը զուրցեմ , որ քահէս : Պատասխանեց Եղորոս թէ դուն գէշ կըխօսիս . վասն զի ան ամէն բան գիտէ և իրմէ ծածուկ բան չի կայ . ուստի մարդէ բան սորվելու կարօտ չէ , քեզի ինչո՞ւ պիտի խրկէ . այս խօսքով չէ թէ միայն դուն քեզ կանարգես , այլև անո՞գ ալ յիմար կընես :

Մէկ ուրիշն ալ ըսաց , թէ մէկ մեծ տաճար մը կար , մէջը մէկ սիւն մը տասվերկու քա-

(՝) Արեգ քաղաք՝ այսինքն արեգախան քաղաք յունարէն իշովի հելլոբօլիս . հին արեւելա-րեգախին պաշտօնը հին իշուար , անոր համար այսպէս իշովեցաւ : Այս քաղաքը ներքս գեղին ու Արաբիային մէջն է . որուն բնակիչները Բաբ քաղաքին էին և գիտականները՝ որ իսրայելացիք շինեցին խառանին հրամանովը ,

զաքով. ամէն մէկը երսուն գերան Գիւրէի
ունէր, որ երկու կնիկ կըստըտէին չորս գին:
Պատասխանեց Նզդբոս, թէ այս ինչ գեղե-
ցիկ խնդիր է, որ մեր տղաքն ալ գիտեն մեկ-
նէլ: Այս տաճարն աշխարհքս է. սիւնը
տարի է. քաղաքները՝ ամիսներն են. գերան-
ները ամսուն օրերն են. երկու կնիկներն
ալ, որ սիւնին չորս գին կըստըտէին, գի-
շեր ցորեկն է, որ փոփոխ կըդառնան:

Միւս օրը Նէքդէնաբոս պատուիրեց, որ
իրեն իշխանները հոն գան. ես շատ կըվախ-
նամ կըսէր, չըլլայ թէ պարտաւորինք տուրք
տալու լիգերոսին Նզդբոսին պատճառաւ:
Խորհուրդ ըրին, մէկը իշխաններէն ըսաց.
Թէ պէտք է մենք ալ պարտաւորենք Նզդ-
բոսն, որ մեզի անանկ խնդիր մը առաջար-
կէ, որ ոչ պատճառ ունենայ և ոչ ցուցում.
մինչև մօքերնուս անցած չըլլայ, ու ըսած
ալ չըլլանք (*) : Նզդբոս խօսք արւաւ, որ
վաղը հարցմունք կընեմ: Նշաւ տուն գնաց
մէկ թուղթ մը շինեց. որուն մէջ գրած էր
որ Նէքդէնաբոս խօսք կուտայ թէ հազար
տաղանդ լիգերոսի տալիք եմ (**): Հետև-

(*) Որովհետեւ իարգն էիս որ Նզդբոս ալ
իրեն խնդիր հարցնէ, և գիտէին որ անոր խնդի-
րը լի ինքն Պիպի հասկընալ, անանկ խնդիր մը
ուղեօին, որ լի ինչայ հասկընփել, և լսած Բա-
նէրնին լուսայ: Ասով ինչ խնդիր որ ըլլար Պի-
պի ըսէին, թէ մենք այդ Բանը լսած ենք, և գի-
տենք, անպարճառ Բան չէ. ահա այս ճամբով
Պիպի յաղկէին Նզդբոսին:

(**) Նզդբոս ալ անոնց միտքը հասկընալով ա-

եալ օրը բերաւ թուղթը թագաւորին իշխանները և խորհրդականները ուրիշ բան կարծելով թուղթը չի բացած միաբերան կանչեցին, թէ մենք գիտենք, և շատոնց հասկըցած ենք. այս բանը մեզի նոր չէ: Որովհետև գիտենք կրտէք, ըսաւ Եղորոս, ես ալ ձեզի մեծապէս շնորհակալ կըլլամ և խոնարհուիմ զիս սպարտական կըհամարիմ ձեզի:

Բայց Նէքդենաբոս երբոր կարգաց թուղթը, շատ նեղացաւ սիրտը սպարտքին համար որդրած էր. մինչև չի համբերելով կանչեց, թէ ես լիգերոսին սպարտք մը չունիմ. վըկայեցէք ամենքնիդ ես անոր սպարտական եմ: Ան ատենը փոխեցին իրենց միտքն ու ըսին թէ մենք ասանկ բան ոչ լսած ենք և ոչ գիտենք: Կրկնեց Եղորոս, թէ ահա այս էր իմ խնդիրս, որ մեկնեցիք:

Նանի խնդիր չը գրաս, որ հարկաւ պիտի պարտաւորին. Վասն զի եթէ ըսեն իրաս է, եւ չի քննեն, պիտի պարտաւորին. եթէ Վիայոսէ սուսա հանեն Ռոդըն, Դարձեալ ին պարտաւորին. որովհետեւ իրենց Բերնովը Վիայեցին, Բէ այս Բանը չենք լսած: Աս ինչպէս յետևարիւմէն Երկասյրաբա նութի ինչովի. ինչպէս հին ասենը Տանուի ճարտասանի ճէ Գով աշխերս Տասա, եւ շատ Բան խոստացաւ, Բէ որ անանի սորվի, Տինըն իարենայ յաղթել առջի Դաքաստանին մէջ որ խօսի: Ամեն Բան սորվելէն ետեւ ըսողեց Վարդեպին Բան ճէ Գաւ. եւ որ Դին Դարձաւ նե Վասպընեցաւ. Վասն զի եթէ յաղթեց Վարդեպին՝ ինչ Վասպընեց. եթէ յաղթուի, նոյնպէս Դաւիթին ու ծովը ինչ Վասպընեց: Ասոր նման է Եղորոսին առաւելումն ալ:

Նէքդէնաբոս անանկ զարմացաւ Եղորոսին այս ըրած բանին վրա, որ չգիմացաւ կանչեց թէ պէտք է խոսատուանինք որ երջանիկ է Ղիգերոս. որ այսպիսի խմաստուն մարդ ունի իր փրութեն ըմբռն. որ է իբր անհատնում աղբիւր մը գիտութեն: Այս խօսքէս ետեւ հանեց տըւաւ հազար տաղանդը Եղորոսին, որ դաշինք ըրեր էին. և մեծ բարեկամական սիրով Բաբելոն խրկեց: Եղորոս Բաբելոն հասաւ պատմեց Ղիգերոս թագաւորին ամէն բանն որ ըրաւ Եգիպտոս. և տըւաւ ոսկիներն, որ Նէքդէնաբոսէն առերէր: Ղիգերոս այս ըրած երախտեացը համար մէկ ոսկիէ արձան մը կանգնեւ տըւաւ ի պատիւ Եղորոսին (*):

(*) Հին ապենը շաք մեծ պապիւն էր Եթէ մէկին անուանը արձան մը կանգնէին. իսկ ոսկիէ արձան կանգնեւը շաք Գերազանց պապիւն էր: Միւր յիսուսն զօրապետը ամենացոյց փրութեն աշխատեց, Բայց ոսկիէ արձան չի Գրին. ասով իմացովի Եղորոսին մեծ համարումն որ ունէր Բաբելոն:

ԳԼ . ԻԷ .

ԵՂԷՄԻՍ ԳՆԱՅ 'Ի ՅՊՆԱ , Ե 'Ի ԴԵՂՄԱ :

Եզոբոս Բաբելոն դառնալէն ետե՛ շատ
չանցաւ միտքը դրաւ որ յունաստան երթայ
Ժուռ գայ թագաւորին հրամանովը . բայց
մինչև որ երգում չըրաւ նորէն ետ դառնա-
լով թագաւորը հրաման չի տրւաւ . ուստի
խօսք տրւաւ Եզոբոս թէ կը դառնամ մին-
չև 'ի մահ Բաբելոն կըմնամ : Գնաց շատ
երևելի քաղաքներ յունաստանին մէջ քալեց ,
և ամէն տեղ իրեն իմաստուն փորձերն ը-
րաւ . յետոյ ուղեց երթալ Դեղոս կղզին (*):
Այս քաղաքացիք երբ անոր խօսակցութիւն
կըլտէին , ուրախ կըլլային . սակայն իրենց
անշնորհք ըլլալովը մէկ յարգութի մը չը-
րին Եզոբոսին :

Իսկ Եզոբոս նայելով անոնց տմարդուէր
զուրկեց . ո՛վ գեղոսացիք ես ձեզ փայտի կը-
տորի մը կընմանցընեմ , որ ծովուն վըա կեր-
թայ կուգայ . որոնք որ հեռուէն կըտես-
նեն , կարծեն թէ երևելի մեծ բան է . բայց

(*) ԴԵՂՄԱ իմ ԴԵՂՄԱ կղզին հին Ժամանակը
շաք երևելի ԳԵՂԷՐ . որ Ապոլոն շմբին ծնած
ԳԵՂԷ ըԼԼԱԼՈՎ՝ իռաքոսնը հոն շինած էր շաք
Ժառանգ , ամէն աշխարհի հոն իերևար :

երբոր ցամաքին կուգայ կըմտենայ, կը հասկըցվի ինչ ըլլալը: Ես երբոր ձեր քաղքէն հեռու եի, շատ կը զարմանայի ձեր վերան, մինչև իմ համարմանս արժանի գրեր եի զձեզ. բայց երբոր հոս եկայ, շուտով հասկըցայ թէ սխալ է եղեր իմ կարծիքս. ուստի էս ալ միտքս փոխեցի. և հիմա ձեզ կըտեսնեմ ամենէն անպիտան մարդիկ:

Դեղոսացիք այս խօսքերս լսելով վախցան որ չըլլայ թէ ամէն գացած քաղաքները պատմէ, ուղեցին զրպարտելով մեռցնեն: Այս բանը ապահով գլուխ տանելու համար (*), Ապողոնին երևելի տաճարէն դողցան մէկ ոսկիէ աման մը, և բերին դաղտուկ պահեցին Եզրբոսին բաներուն մէջ. իսկ Եզրբոս ամենեւին բան մը չգիտնալով միամիտ ելաւ Դեղոս կղզիէն Փօքիդա երթալու: Մէկէն դեղոսացիք վրան թափեցան արգիլեցին, ամբաստանութի ընելով թէ դուն սրբապըղծութի ըրիր: Եզրբոս զինքն արդարացնելով համարձակ կըսէր, թէ այգալիսի բան չեմ ըրած: Անոնք ալ բռնութի փրնտընեցին բաներուն մէջ գտան ոսկիէ ամանը, որ իրենք դրեր էին հոն: Ասին ամանը ձեռքերնին մեծ աղաղակով տարին բոլոր ժողովուրդին ցըցուցին: Եզրբոս հասկըցաւ

(*) Ապողոն եր Դիոսին որդին, լած երաժշտութեան և Բանաստեղծութեան. որ այնչափ յարգելի եր հելենոսաց, մինչև ամէնք առոր քաճարը ի երկային, որ խիստ խառնուր շինած եր Դեղոս կղզին. բազմադիտայս քաճարով ի զոտրծեին, և իրենք անպիտան հարգիլ էին:

անոնց անօրէնութիւն և յայտնելով իրեն անմեղութիւնը աղաչեց որ թող տան իրեն երթալ: Իսկ անօրէն ժողովուրդը բանտը դռնէլ տըւաւ զայն, և դատաւորները վճռեցին, որ դատապարտութեւ մեռնի Եզոբոս իբր օրինազանց: Եզոբոս տեսաւ որ տեղէ մը ճար չի կայ, անանկ վտանգի մէջ ընկեր էր որ աղատում չունէր այն թշուառութեն, սկսաւ իր անբաղդութիւնը լալ բանտին մէջ:

Դամաս անուշաբու մէկ բարեկամը բանտը գնաց. տեսնելով Եզոբոսին խեղճութիւնը սիրտը ցաւեցաւ, և հարցուց, թէ ինչո՞ւ համար կը վշտանաս կուլաս: Պատասխան տըւաւ Եզոբոս, թէ մէկ կին մը նոր թաղեր էր էրիկը գնաց գերեզմանին վրա բոլոր օրը լաց կըսէր. հոն մօտ տեղը երկրագործ մը կաշխատէր, որ տեսնելով ասոր լացը՝ թողուց եղնեղն ու եկաւ ինքն ալ գերեզմանին քով կուլար: Աինը հարցուց, թէ ինչո՞ւ համար կուլաս. անալ ըսաց, թէ ես ալ իմ կինս թաղեցի, եկայ որ լալով սիրտս պաղն: Ինձի ալ ըսաց կնիկը, այս խեղճութիւնը պատահեցաւ: Արկնեց երկրագործը. ուրեմն երբոր երկուքիս պատահածն ալ նոյն է ինչո՞ւ համար մէկգմէկ չենք առներ, որ երկուքիս կսկիծն ալ անցնի, ես ինչ սէր ունէի ընկերոջս վրա, քեզի կը դարձնեմ, դուն ալ անանկ ըրէ՝ կը լմըննայ կերթայ: Երբոր մէկմէկու հաւանութիւն տալով ասանկ կըխօսէին, դող մը եկաւ եղները գողցաւ. երկրագործը արան որ դարձաւ տեսաւ թէ եղները չի կան. սկսաւ անանկ դառն լալ,

որ չի կրնար ըլլալ: Իսկ կնիկը դերեզման նոցէն դարձաւ արտը՝ նայեցաւ որ մարդը կուլայ. ո՞չ ըսաւ հիմայ ալ կուլաս: Պատասխանեց մարդը, թէ ահա հիմա ունիմ ճշմարիտ պատճառ լալու:

Ասոր նման է կըսէր Եղորոս, իմ խեղճութիւն և վիճակս. վասն զի շատ վտանգներէ ազատեւէս ետեւ եկայ հոս ընկայ. հիմա ճար մը չեմ կրնար գտնել, որ մեռնեւէս ազատիմ, որով դատապարտեցին զիս. ահա այս է պատճառն որ կուլամ:

ԳԼ. ԻԸ.

Մահ Եւէլէսի:

Սեղոսացիք բազմութիւն եկան բանալ մը տան բռնութիւն քաշեցին դուրս հանեցին Եղորոսն, որ տանին մէկ բարձր ապառաժ լեռան մը վրա հանեն, ու անկէ վար նետեն: Եղորոս սկսաւ առականեր զուրցել այսպէս: Երբոր կենդանիներն իրարու հետ կըխօսէին, մոռկը գորտին հետ բարեկամ եղաւ. աղաչեց, որ երթայ հետը կերակուր ուտէ. ուստի առաւ տարաւ մեծատան մը տուն, ուր լեցուն բարիք ըլլալով համբարանոցը Գիւլի, կըսէր թէ ո՞վ բարեկամ գորտ՝ հրամէ: Գորտը լաւ մը կշտանալէն ետեւ հրամայուց մոռկն, որ անոր հարկիքն երթայ. բայց ճամբան չի յոգնելու համար ուզեց որ ուրիշ թեւով մը անոր օտքին կա,

ալէ . որպէս զի գորտին հետ լողալով անցնի ջրէն երթայ հոն : Ասանկ կապելէն ետե գորտը ցածկէց ջրին մէջ սկսաւ լողալ . իսկ մուկը ջրին մէջ խղզւիւեցաւ . որ մեռնելու ատենը կըսէր գորտին , թէ դուն եղար իմ մահուանս պատճառը , բայց դուն ալ օր մը պիտի գտնես քեզմէ մեծէն : Այս խօսքս շատ ջանցաւ կատարվեցաւ . վն զի մէկ արծիւ մը տեսաւ որ ջրին երեսը սատկած մուկ մը կայ , վրան ինջաւ իւրեց . բայց գորտն ալ անոր հետ կապած ըլլալով միատեղ յափըշ տակէց երկուքն ալ կերաւ :

Այսպէս դուք որ զիս անիրաւութիւն կը մեռցընէք , ասանկ ոտքի տակ առնելով , օր կուգայ որ կը գտնէք , և ձեզմէ իմ վրէժս առնող մը կըլլայ : Բարի լոն և բոլոր յու նաշատան իմ արիւնիս վրէժը ձեզմէ պիտի հանեն : Այսչափ խօսքերը ամենեւին անոնց ակրտը չի չարթեց , որ ողորմին իրեն :

Տեսաւ որ այլ ճար չի կայ , փախաւ Ապո ղոնին (*) տաճարը . բայց բռնութիւն անկէ ալ հանեցին . և կատաղութիւն կը տանէին

(*) Ահէ ազգի և իրօնի մէջ քաճաբին պապիւ ըլլաւ համար , հոն թախլօղ խաղապէր հին ապենէն ի վեր . ինչպէս Սպարապոյի + հայրենեաց հապնիւլ քաճաբէն չի իրցան հանել , Դոսաւ լեցոյցին : Ապաղայ ազգն , որ Ժառ լեզաւապէ , այն Ժառին քալը թախլօղ գերին ազապ լեւեպէ : Բայց Դեղոսապի + որ լեւեպե Եղոբոսը սրբապիղծ համարեցան , որ քաճաբին անիբառաւի ըրաւ լեւեպին , անոր համար Բառաւիք իրցան Դոսաւ հանել :

բարձր լեռան ծայրը : Երթալու ստեղծողը կը սէր Եզդուս . մտիք ըրէք ինձի ո՞վ ժողովուրդ-Դեզոսի : Մէկ նստապատակ մը արծիւէն փախչելով չիյտէր թէ ո՞ւր սլահի , որ թշնամուն ձեռքը չիյնի . գնաց բղէղին ծակը մտաւ , աղաչեց որ իրեն տեղ տայ . բղէղն ալ աղաչեց արծիւին , որ խնայէ խեղճ նստապատակին՝ չի մեռցնէ . երդում ըրաւ Դիոսին անուանը վրան , որ իր փոքր մարմինին չի նայի , աղաչանքն ընդունի : Իսկ արծիւը անոր խօսքը բանի մը տեղ չի սեպելով թուով զարկաւ բղէղին , և յափշտակեց նստապատակը կերաւ :

Բղէղը բարկանալով անոր անարգանացը վրա՝ թռաւ ետեւէն գնաց դտաւ արծիւին բունը . մտաւ մէջն ու ծակ մը բացաւ . յետոյ արծիւին հաւկիթները վար թափեց կռտրտեց : Արծիւը տաքնալով այս յանդուհնութեն վրա ուղեց աւելի բարձր տեղ մը շինել իր բունը : Բղէղը հոն ալ ելաւ , և առջինին պէս իրաս տըլաւ : Արծիւը չիյտէր թէ ինչ ընէ , որ այս անծանօթ թշնամուն ձեռքէն ազատի , գնաց Դիոսին (*) որովհետեւ այս թռչունը անոր նըւիրած ըլլալով իրեն պաշտպանուէր տակն է . ուստի դրաւ Դիոսին գոգը իր հաւկիթները , և անոր յանձնելով աղաչեց , որ հոգ տանի :

(*) Որովհետեւ Դիոս եր լածներուն Բագաուրը , և արծիւն է Բալաններուն Բագաուրը . ուստի հեթանոսները իշխեին , Բե արծիւը Դիոսին նըւիրած է . անոր համար Դիոսին արջանի քալը արծիւ մը իշխեին :

Բայց բզէզը աղբ առաւ կըորակներ չինեց, ու թռաւ երկինքը տարաւ Դիոսին գոգը ձգեց: Դիոս երբոր հոտն առաւ նեղանալով վեր ելաւ, որ վար ձգէ. բայց թոթաւելով հաւկիթներն ալ վար թափեցան կտոր կտոր եղան:

Իսկ Դիոս հասկըցաւ բզէզէն, թէ այս բանս արծիւէն վրէժ առնելու համար կը ներ. որ ոչ միայն բզէզին ըրաւ անիրաւութիւն, այլ և Դիոսին, որ երդումը չընդունեցաւ երբոր բզէզն ըրաւ Դիոսին անուանը վրա:

Արծիւն որ դարձաւ եկաւ, Դիոս անարգելով զայն երեսը զարկաւ, թէ ահա բզէզը վրէժխնդիր ըլլալով քեզ կըտրտմեցընէ. և իրաւունք ունի քեզի այսպէս վրէժխնդիր ըլլալու: Սակայն Դիոս չի կամեցաւ, որ արծիւին ցեղը կորսնցնէ. համոզեց խօսք հասկըցուց բզէզին որ հետը հաշտովի: Բզէզը չուզեց ամենեւին հաշտովի: Ուստի Դիոս խելք բանեցընելով փոխեց ժամանակն, որ երբ բզէզը չէ ելած դուրս, անատենը հաւկիթ կածէ արծիւը:

Ո՛վ ժողովուրդ Դեղոսի, մի՛ անարգէք տաճարը, ուր էս ապաւինեցայ. թէպէտ և անորմեծութիւնը նայելով էս ոչինչ եմ, բայց գիտնա՛ք ճշմարտութիւն որ հարկաւ կըստա՛ծէ չարագործներուն անօրէնութիւնը: Դեղոսացիք իրենց կատաղութիւն ամենեւին ետ չի կեցան. այլ միշտ տառջ կըտանէին Եզրոսը, մեռցընելու տեղն, որ սպարաաստեր էին:

Եզրոս տեսաւ թէ ինչ բան որ խօսեցաւ,

ամենեւին անոնց տկանջը չի մտաւ, և կարող չէր աւ մտքերնին փոխելու, սկսաւ այսպէս խօսիլ: Մտիկ ըրէք ո՞վ անօրէն խստաւ սիրտ ժողովուրդ. մէկ երկրագործ գեղացի մը գեղը ծերացեր էր, և ամենեւին քաղաքը ռաք չէր կոխած. աղաչեց մարդիկներուն, որ ղինքը քաղաք տանին տեսնելու համար: Անոնք ալ էշերը սայլին կապեցին, և ծերը վրան գրին, [թող տըւին, որ քաղաք երթայ մինակ: Քիչ մը անցաւ մէկ սաստիկ փոթորիկ մը ելաւ. որ անանկ օդը մ[թ]նեցուց հովով անձրևով, մինչև էշերը ճամբան կորսնցուցին մոլորեցան չիյաէին, [թէ ո՞ր կերթան. խեղճ ծերը տարին լեռանը ծայրը հանեցին, որ վար պիտի ձգէին. ողորմելին ղինքն այն մեծ վտանգին մէջ տեսնելով, վայ ափսոսինձի, կրկանչէր Ղիտսին. արգեօք քու մեծութեդ գէմ ի՞նչ ըրած ունէի, որ ղիս աւսանկ ողորմելի մահուամբ կրմեռցընես. զօրաւոր ձիերէ, և կարիճ ջորիներէ չեմ մեռնիր, հապա անարդ էշերէն ահա կրկորսըվիմ, որ ամէն կենդանիներէն ցած են:

Ահա իմ վիճակս ալ այս խեղճ ծերուն նման է. որ շատ կը ցաւիմ իմ անբաղդութեան վրա. վն ղի չէ [թէ իմաստուն և երևելի մարդկանց դատապարտվեցայ մեռնելու, այլ անալիտան անարժան չարագործներէն: Երբոր վար պիտի նեաէին ղինքը լեռանը վրայէն, այս ետքի առակս ըսաւ: Մէկ մարդ մը ուզեց անիրաւութի ընել իր զաւկին. իսկ զաւակը լալով կրկանչէր, [թէ շատ աւելի կուզէի այս անիրաւութիը քաշել սրիշ մարդիկներէն, քան [թէ քեզմէ, որ իմ

ծնողս ես : Ահա ես ալ նոյն բանը կըսեմ
ձեզի ո՞վ անօրէններ . շատ աւելի կուզէի
լինիլ խորխորատը Սկիզկայի (*) կամ Գա-
րիպոսի , և կամ տպաւածը Ափրիկէին .
քան թէ ձեր անօրէն ձեռքովը մեռնիլ : Ա-
նիծած ըլլա ձեր հայրենիքը . վկայ կըկան-
չեմ աններն , որ խմահուանս համար վրէժ
խնդիր ըլլան ձեզի , և սրատուհասեն , որ
զիս այսպէս անպարտ կը մեռցնէք :

Իսկ Դեղոսացիք առանց ուշացնելու ա-
պառաժին ծայրէն վարնետեցին՝ խեղճ Եզո-
բոսը մեռաւ : Քիչ ատենէն ետեքողոր քա-
ղաքը անապատ դարձաւ ժանտամահէն . մին-
չև գացին հարցուցին սրտածաւը Պատգա-
մաւորին . (**) որ պատասխան տրւաւ թէ
այս պատիժս իրենց անօրէնութեւ համար
եղաւ , որ ըրին Եզոբոսին . և պէտք է այս
յանցանքը ջնջել , պատիժէն ալ ազատիլ .

(*) Բանաստեղծները իշխեին , Բէ Սիիլա եր-
եծ գաղան ին Սիւլիւայ ծովուն մէջ , որ առաջ
յաւերժահաբն եր . երբոր հասաւ առաջանը լեռաց-
Վելո՝ ըտեւ Դեղած ըլլալով , ինչպէս գաղան
եղաւ , որ իր այլանդակի կերպարանքէն սարսափե-
լով՝ Բարձր ւնեանը սարէն ղինք ծովը նետեց .
ահա այս է խորխորատը Սիիլայի : Այսպէս է
խորխորատը Գարիպոսին , իմ ապառաժը Ա-
փրիկէին :

(**) Այս պարագային էր Ապոլոնին գոր-
մէ իմ տրեւիսին . երբոր գացին ինքսին հար-
ցողին ծանոթահին պարտաւոր , գորմէ ինք-
սին Բերնէն պարտաւորան արեւա , ինչպէս ողոր-
մութի էր ինքաւանքներուն :

որ անոր մահուանը համար կըբաշէին : Ի-
րենց խիղճմտանքն ալ ստիպեց զերէնք , որ
մէկ արձան մը կանգնեցին Նզդբոսին հա-
մար :

Երբոր Յունաստանի երևելի մարդիկ և
մեծամեծ փիլիսոփաները լսեցին այս անօրէ-
նութիւն որ եղաւ Նզդբոսին . շուտ մը Դե-
ղոս կղզին եկան , քննեցին դռան Նզդբոս
մեռցընողները , և բոլորը չարաչար պատու-
հասեցին :

Թ. Ափաղաղ և Մարգարիտ: Ը. Գայլ և Գառն:

Գ. Գորտ և Մուկն: Ե. Հուն և Ստուեր:

Զ. Գայլ և Կռուկն: Ը. Երկրագործ և Օձ:

Ա Ռ Ա Կ Ք

Ե Ջ Ո Վ Ր Ո Ս Ի

ԱՔԱՂԱՂ ԵՒ ՄԱՐԳԱՐԻՏ

Ձանարդ վաստակ այր անխմաստ
Յարգոյ դնէ քան զպերճ իմաստ :

Ո՛վ որ Բանի արժէք էնոյքէ
Գէշն ու լաւն յէն իւրեքէ :

Թ. Բաղդադ մը աղքատնոցը փորելով յան-
կարծ կը գտնէ մարգըրիտ մը , մէկ դի կը
նետէ ըսելով , թէ որ մարգարտածախը այս
բաղդդիս հանդիպէր՝ փառք կուտար ԹՅ. Բայց
իմ առջիս անանկ ոչինչ է , որ աւելի երջա-
նիկ կը լըայի եթէ հասամը դարի դանէի , քան
թէ զայս մարգըրիտը :

Առաջաւ իշուի խօրօղը , որ աղքատնոյն մէջ
Ժոռո գաւով միշտ հապեւում Բան իւրիւրեքէ , Ե
Ե՛նէ գարիմը գտնէ՝ ամէն Բանէն աւելի անու իւ

շըւարձանայ . որ օրինակ է առիկ ճարտիւնոյ ,
որոնց առջին գիտութիւնը յարգ լուսնի , և գի-
տուն ճարտիւն առ անխելոյ ճարտը մէկ է . ելեւ ան-
խելոյն շահ ճշտեանն , հազար իմաստաւորի հետ
լին խելեր :

Ահա անխմաստ բերմունք անբանի ,
Զակինթ 'ի գարւոյ որոշել չունի .
Դու մարդ բանական ընտրեալ զբարի ,
Զառաքինութի նման մարդարաւի :
Բարին յանարգէ այնչափ տարբերի ,
Որչափ բանականն յոգւոյ անբանի .
Մարդոյ է ընտրել զխմաստ դանձ բանին ,
Իսկ աքաղաղին զիւր անարդ գարին :

ԳԱՅԼ ԵՒ ԳԱՌՆ

Յանգուծ դաժան սիրտ գաղանին
Ոչինչ ազդէ ձայն անմեղին :

Անբաւ ճարտիւն երբ լաւ իշնէ
Առաք ճառք ապաքառաւ շառք իշտանէ :

Ը . Գայլն ու գառը վաղած ջրէ մը ջուր
կըխըմէին . բայց գայլը շատ վերն էր քան
զգառը , և սրտածառ կըմինտըռէր որ կեր-
պով մը յափշտակէ զգառը . ուստի աեսա-
ծին սէս մէկէն քովը վազեց , ու սկսաւ մե-
ղադրել , թէ ինչո՞ւ համար իմ ջուրս պղտու-

րեցիր: Պատասխան տրւաւ գառը դողալով, ես ի՞նչպէս քու ջուրդ կրնամ ազատրել՝ որ խմած անզէդ շատ վարէն կրիսմեմ հաւատացիր, մտքէս ալ չէ անցած որ քեզի ամենեւին վնաս մը տամ: Արկնեց գայլը, թէ երէկ քու հայրդ տեսայ, որ իր ձայնովը կը յորդորէր շները որ զիս հաւածեն:

Գառն ալ ըսաց թէ ամիսէն աւելի է, որ զիմ հայրս մորթեց մաածախը: Ուրեմն այն քու մայրդ էր, ըսաւ գազանը: Պատասխանեց, թէ իմ մայրս զիս ծնած ատենը մեռաւ: Գայլը ահռանքը կը ճշտելով ըսաց, մեռաւ չի մեռաւ ես գիտեմ դուն և քու ազգդ ի՞նչպէս կատէք զիս. սէտք է որ ես ալ վրէժխնդիր ըլլամ: Չայս ըսելով ցաթկեց գառին վրա, ու սրտուեց կերաւ:

Գայլը վայրենի գազան ըլլալով շարագործ հարդոս պէս միշտ նեղութիւն հալածանաց մեջ է. ու անիրաւութիւն իւր ջանաց յախշումիւ անմեղ գառները. ուստի օրինակ է զրիօղ մեծաբանոյ, որոնք ուստի պապաճառներով իրաւէն զրիւն անմեղները:

Բարբ է այս անգութ սրտառօղ գայլի,

Պատառել զանմեղն՝ չսել ձայնի.

Հզօր չարագործք զարդարն և խոնարհ,

Խոշտանդեալ ճնշեն նման դազանի:

Սակայն հատուցումն ՚ի դատաստանի,

Արդարոց չարաց կշռի և պահի.

Մարդ քաղաքական մի՛ զերթ առնէն,

Խածատեր զընկերն ատեր զբարին:

ԳՈՐՏ ԵՒ ՄՈՒԿՆ

Ըզլըէժ քինու կռուասիրաց
Լուծցեն արագ ձեռք թշնամեաց :

Կոխ քրօշ իռն ի երթայ ,
Ինչ որ ընէ զայն ի զգոնայ :

Ք . Գորան ու մուկը հակառակութի կը
նէին . գորտը կըսէր՝ թէ իրաւունք է որ
ջրոտ տեղերը ես ժառանգեմ , և ընդհակա
ռակն՝ մուկն ալ ոտք կըկոխէր , թէ ինձի
կըլայլէ ժառանգել , այնչափ որ գորտը
սխալ ելէր ժառանգութի , և բան չուզէց
անոր ընել : Բայց վիճաբանութիւն չուամբ
տաքցաւ , անանկ որ սխալ սկսեցին կռւիլ :
Սակայն շատ լաւ կըլլար թէ որ իրենց մէջ
միաբանեցին . վն զի երբոր տաքցած կըծեծ
կըւէին , ու ամենեւին թշնամին չէին մտա
ծեր . ահա ուրուրը լայնիւր հեռուէն գի
տելով յանկարծ վրա հասաւ , բռնեց կուօղ
ները երկուսն ալ յափշտակեց :

Օրինակ է իռարաբ մարդիանց . որ հախառա
իռնի ընելով զիւրեն , իւրեւորեն , և անով ու
րիւր իւրահի . ինչպէս որ մէկ քաղաքի մէջ քառան
վրա գրած էր , թէ մարդ մարդու հետ միմե
նունի ընելուն համար՝ քառն ու իրիւ հոս մե
քանեցան :

Այսպէս և փոքրիկ իշխանաց գիւղի,
 Երբ կռուին վիճէն 'ի վերայ գետնի .
 Բայց հզօրագոյնն որ մերձ գտանի,
 Յափշտակէ զայն, կռիւն եղերի :
 Այս արդար օրէնք է դատաստանի,
 Երկոքին կռուին երրորդն շահի .
 Որչափ դատախազք 'ի պայքար մատչին,
 Այնչափ դատաւորք փաստաբանք հրճուին :

ԵՂՋԵՐՈՒ ԵՒ ՈՉԻՄ

Որ ոք ընկեր լինի չարին,
 Փոյթ ուսանի զգործըս նորին :

Ո՛ւ ո՛ր ընկեր ւաճի՞ն իւլւայ,
 Շահա՛ւ աւելիք 'իւնի՞ն իւլւայ :

Գ. Ի զնիկն ընկեր ըլլալով գայլին կըսաւ
 հանջէ ոչխարէն, [Թէ ինծի չափ մը դարի
 տալիք ես, որ փոխ տըւի քեզի՝ տո՛ւր . իսկ
 ոչխարը գայլին առջին վախնալուն չուրա-
 ցաւ . սխալօքս է ըսաց կուտամ, [Թէսկե՛ս
 անկէ բան մը չէր առած . և ժամանակ ու-
 ղեց հատուցանելու : Դամանակն որ եկաւ՝
 եղնիկը կերթար անսպակաս ոչխարէն կու-
 ղէր դարին, որ ինչպէս խօսք տըւաւ վճարէ
 սխալօքը : Բայց ոչխարը երբոր տեսաւ զայն
 մինակ, սկսաւ ծաղըր ընելով ըսել . ես չեմ
 սխալտական խոստմունքս սխալելու . որով
 հետեւ նեղը մնալուս, և գայլին վախու՛ն

խօսք տըւի, որ քեզ ընկեր էր եղեր. գնաց
բանդ քեզի պարտք չուսիմ:

Եւէիմ է կէցիկ, օրինակ՝ լաւ օրինակ առնե-
լին. այս խրատով պէտք է անգագաւորեն հե-
ռո՛ւ տախտիկ: Լասն ղի աւելի Դիւրին է Բարի
ճարտը լաւ օրինակով գեշ ըլլայ, +ան ինչ գեշ
ճարտը Բարի օրինակով լաւ ըլլայ:

Ահա անիրաւ պահանջմունք եղին,
Որ զրկէ զոչխարն ահիւ դաղանին.
Այսպէս անիրաւք ցատամբ իշխանաց
Կողոպտեն զարդարն զրկեն անանկին:
Արդ մի՛ նմանիր մի՛ անիրաւին,
Մի՛ ընկերանար ակնառու չարին.
Բարեք՝ ի չարաց ի չար փոխարկին,
Եւ բարք անմեղաց փոյթ ապականին:

ՇՈՒՆ ԵՒ ՍՏՈՒԵՐ

Արդար պատիժ է ադահին
Անյադ վաղել զհետ ոչնչին:

Ագահն որ լաւ շաքին ցանկայ,
Այն լաւ աշտապ իւնճ ի ճ հայ:

Ե. Շ ուն մը լողալով գետէն կանցնէր՝ կը-
տոր մը միս բերանը. ջրին մէջ կըտեսնէ
մօկն շուքը կարծէ թէ ուրիշ որս է. շուտ

մը կը ձգէ բերնին միսն ու կը վազէ շքին ե-
տեէն, որ իրեն մէկ պատուական կերակուր
մը կերակնար. բայց ինչպէս յուսահատեցաւ,
երբոր տեսաւ թէ իր աղահուծ իր փուճ ե-
լաւ: Վայ ինձ կրկանէր ցաւելով իր ձգած
մօին վրա. ես չգիտցայ պահել զայն որ աւ-
նէի, ահա ունեցածս ալ կորսնցուցի:

Հանը քառաբիւն իենդանի ըլլաւ ի շահով ի
գործի, որ օրինակ է շահասէր հարգող. որ վա-
րաի տիրով մէկ Բանը ի յօգէ մէկուին երեւն
վազէ. եւ անով ի քառս ալ ի իր քառս ընդնէ:
Հարցոյնն Բիւս գիւղատանն, ինչպէս մեծա-
քան. պարտաւորանէ ինչպէս որ Բանի մը ին-
քանիս:

Քանի՞ շահասէրք նման են տմին,
Թողուն զբաւականն յանչափս ձկտին.
Կալ զոր ինչ ունիս, շատ է քուստ անձին,
Մի իբրեւ զանբան ցանկար ստուերին:
Ախտ է մոլեկան այս ախտ աղահուծին,
Յոջինչ շատանալ, ոչ հանգչիլ սրտին.
Յանկայ հանապաղ նորանոր օրսին,
Ձգէ զոր ունի, մաշի առ վշտին:

ԱՌՒՒԾ ԵՒ ԿԵՆԴԱՆՒՔ

Մի յաճախեր առ պետ իշխան ,
 Յաչս նորա լինիս խոսան :

Թէ Ժարմարն ԳՆԼ շաք Երմաս ,
 Անարգ և Գաթ ԽՈՋԻՆ ԻԸԼԱՍ :

Ճ. Առիւծն ու ոչխարը , և այլ կենդանիներ
 միաբան կերթան որս ընելու . առիւծն եր
 դում կընէ , թէ դառնալու ատեննիս ամեն
 նուդ հաւասար կըբաժնեմ ով որ ինչ բռ
 նէ : Նայիս որ ոչխարին որոգայթին մէջ
 ընկաւ եղնիկ մը , վազեց ոչխարը շուտով
 իմացուց առիւծին , որ մէկէն հառաւ բռ
 նեց եղնիկը չորս բաժին ըրաւ ընկերներուն
 առջին : Առջի բաժինն ըսաց ինձի կիյնի ,
 վասն զի ես առիւծ կըկոչվիմ . երկրորդ բա
 ժինն ալ ինձի կըվայլէ , վասն զի ամենէն
 քաջասիրտ ես եմ . երրորդ բաժինն ալ
 պէտք է որ ես առնեմ , որովհետեւ ամենէն
 զօրաւոր եմ . իսկ չորրորդ բաժինին համար
 ով որ ձեզմէ ինձի հետ հակառակութիւն
 կընէ , մէկէն կըխղդեմ : Եւ այսպէս առիւ
 ծը բոլոր եղնիկը յափշտակեց , ու մէկը ըն
 կերներէն չի համարձակեցաւ տրտունջ մը
 ընելու :

Եւսոյ ճարտարի էրեւոյսապետն ընելով Տեառնեծ-
նեբոան երեսնէն ի երեսնէն, որ օգոստոս ճշ արեւնէն և
Բայոյ անոնց միեւն որ Բաներնին լճննայ՝ անիւ է-
րեւ երեսնին աւ լին նայիր։ Դիագինէս ի իւրեւ-
թան ի լուսէր, Բէ ի շխաններ ի րախի նման էն։ ու
շատ արեւոյ է ճօպենաւ, և ու ճէոսանաւ։

Իշխանք մեծատունք նման տախլածին,
Ինքեանց գրաւեն զշահ օտարին.
Իսկ սամվիւք նոցուն ընկերէլ կամին,
Կարծեն թէ ինքեանց ելանէ բաժին։
Մի ընկր ընկեր հզօրագունին,
Մի շողոքորթեր զարարս նորին.
Զի իբրև գործի ընկս ի ձեռին,
Եւ յաւարտ գործոյն մնաս անբաժին։

ԳԱՅԼ ԵՒ ԿՌՈՒՆԿՆ

Մի նպաստեր գործոց չարին,
Զի մի չարիք ի քեզ հասցին։

Ինչ որ ընէս ապերախութիւն,
Բան չերեսար իր ծախ աւսին։

Է. Գայլը երբեմն ոչխար մը կուտէ անանկ
որկրամուրութեւ, որ մէկ ոսկոր մը որկորին
պօղապին մէջ կըմնայ. շատ ջանք ըրաւ որ
օգնութիւն մը գտնէ հանէ, չի կրցաւ. ուս-
տի որչափ որ աղաչեց ուրիշ կենդանիներուն
փութ ելաւ. վասն զի տմէնքը կըթողուին
անանկ՝ որ կանչէ, և մէկը ցաւակից չեղաւ.

իրեն ցաւին . օխ եղաւ կըսէին , թող տան-
ջըվի իր անյագութիւնը : Միայն կռուակը ա-
նոր անոյշ խօսքերուն խաբւելով՝ ուղեց օգ-
նութիւն ընել . և իր երկան կտունցքը խօթեց
գայլին բերանն , ու որկորին մէջէն քաշեց
հանեց ոսկորը , որ կըխղճէր զգայլը : Յե-
տոյ կռուակը հատուցում ուղեց այս մեծ
բարերարութեւ , որ գայլը իրեն խոստացեր
էր հատուցանելու : Այս բանիս պատաս-
խան տըւաւ գայլը խնդալով . բարեկամ
դուն չէս մտածեր ինձի հատուցում ընելու ,
որովհետեւ կեանքդ ինձի սպարտական ես .
երբոր կտունցքդ իմ բերանս էր՝ կրնայի վի-
զըդ փրցընել : Գնա՛ սպերախտ , շատ երա-
րանելի ես , որ իմ բերնէս դուրս հանեցիր
կտունցքդ :

Առաին իշխրապէ անզգամ հարդէն հեռու իե-
նաւ , և լարուիւն օգնութիւն չընել . վա՛ դի ինչ
որ ընեն աւելին վերեւաբ . ու վերջը շնորհալու
ըլլաւ՝ փեղբ Ժեղմէ շնորհալուութիւն իռաւ :

Տեսեր նողակալի գործ զսպերախտին ,
Որ չարիս խորհի իւր բարերարին .
Զի փոխան բարեաց՝ որ սպարտ է նմին ,
Անտի սպահանջէ զգարձ փոխարինին :
Անմտութիւն է նպաստել չարին ,
Կամ յասպերախտէն յուսալ զբարին .
Շատ է անվնաս մնալ կռնկան ,
Յորժամ նպաստեաց ասկիրատ գայլին :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ ԵՒ ՕՁ

Բարերարին խորհիլ ըզլար ,
 Ի դառն օձի բարբ չարաչար :

Ո՛ւշաբ Ի՞նչէ Բարերարին ,
 Վնաս ի՞նչէ իր լար առնին :

Ե. Երկրագործ մը կրգտնէ ձիւնին մէջ
 պաղած օձ մը իբր կիսամեռ , կրխլճայ վրան
 ու կառնէ կըտանի իր խուցը , կրակ վառէ
 կըտաքցընէ օձը , և այնչափ կըխնամէ , որ
 քիչ քիչ օձը հոգի կառնէ , և իւր բնական
 ուժը կըստանայ : Բայց առջի բանը այս
 կըլլայ , որ իր բարերարին դէմ կելլէ , և
 կըցաթկէ որ խայթէ : Զարմանալով ասոր
 ապերախտութենը վրա կըսէ երկրագործը .
 ով ապերախտ , այս է երախտիք ճանչնալդ ,
 որ քեզի ըրի . ես քու կեանքդ քեզի տրուի .
 դուն կուզես իմն առնուլ չարագործ : Զայս
 ըսաց , և զարկաւ փայտով մեռցուց :

Որչափ առէինք ընեա օյին՝ փեղն որ փայ իւր
 խայթէ իր Բարերարը . առանի ալ ապերախտ մար-
 դուն ինչ որ ընեա , շուրջ մը իւր հոգեւոր , և լար
 հոգեւոր ընեա իւր ջանայ :

Այս է դժնդակ բերմունք ժանտ օձի ,
 Կեսոյ ի մնասէլ երախտաւորի .

Չածէ զմտաւ գործս հիանալի ,
 Բառնալ 'ի կենաց զնա նկրտի :
 Արդար հատուցումն է ապերախտին ,
 Զրկել 'ի կենաց վատանալ յանձին .
 Որ ոք չկամի վայելել բարին ,
 Արդ առաջիկայ հանդիպիլ չարին :

ԽՈԶ ԵՒ ԻՇ

Քաջ յաղթանակ է վեհանձին ,
 Մերժել խոտել զբան վատին :

Մեծամեծաց վայելն այս է ,
 Որ ցած մարդէն վրէժ չառնէ :

Թ. () Ըմբռնէ արհամարհելով ծաղր կրնէ
 զխողը . իսկ խողը անանկ կրբարկանայ , որ
 մէկէն սկիտի պատուհասէր զայն . բայց իր
 բարկութիւն բռնեց , ու խոժոռ աչքով ըսաւ .
 չարագործ՝ ինձի դժւար չէ սորվեցրնել քե-
 ղի քու անխելքութիւնդ , բայց հաճոյ բան
 չէ , որ ես մէկ ծոյլ անշահ անասունի մը
 հետ կուլիմ . վասն զի աշխատանքս չաժէր :

Մեծ խռհեմուկն է պապասխան ի քաւ ցած
 մարդոս խօսքին ու պապածել . վասն զի աղետաւիտ
 նաւն է ի վայելի , որ իյնի անանկին հետ : Սիրապ
 թիւիսո՞թան լսեց որ մէկ իրեն գէշ իշուէր իանի-
 ծէր , մայն այսլա՞թ ըսաց , ինչ որ զնեմն օրհնել
 է սորված , անոր համար իանիծէ :

Չէ վեհանձնու թի չար առնել վատին ,
 Եւ պատասխանել անխմաստ բանին ,
 Առաքինեաց է չսել ձայնին ,
 Եւ վրէժառու լինել տկարին :
 Քանի՞ անխորհուրդ բան աւանտկին ,
 Թողեալ զիւր հեղդ անձն անգոսնէ խողին .
 Յիմար է այո որ ընդ հզօրին ,
 Եւ ընդ վեհքան զինքն՝ ի սպայքար մատչին :

ԸՆՏԱՆԻ ՄՈՒԿՆ ԵՒ ԴԱՇՏԱՅԻՆ ՄՈՒԿՆ

Խորտկաճաշին կայ ՚ի սեղան ,
 Խառն ընդ խորտիկ երկիւղ մահուան :

Անվախ ուրիշն է շաք համով ,
 Քան մեծ հարկի՞քն ահով Գողով :

Ժ. Երբեմն քաղաքացի մուկն ու գեղացի
 մուկը՝ իրարու հարկիք կընեն . գեղացին
 կըսիւրա իր հարկիքը դուրան ընել հեռու
 տեղ մը . և ծակէն դուրս կըհանէ իր սլառ
 ւական կերակուրները . քիչ մը բակլայ , կը-
 տոր մը պանիր , և քիչ մը խողի եղ . վնդի
 աղքատ ըլլալով որչափ որ ձեռքէն եկաւ՝
 այնչափ ըրաւ ծառայելու համար իր բարե-
 կամին . որ աւելի գոհ եղաւ անոր լաւ մե-
 ծարանքին վրա , քան թէ անհամ սլաղ կե-
 րակուրներուն . ուստի քաղաքացի մուկը զը-
 ւարճանալով միայն ակռային ծայրովը կը

գալէր կերակուրներուն, և չէր կրնար ուտել: Ինչ իցէ՝ և կերակուրը լմնցաւ. անալ հրակիրեց զգեղացի մուկն, որ մէկալ օրը երթայ իրեն տունը կերակուր ուտելու. և սարծեցաւ, թէ շատ փափուկ կերակուրներ անոր համար ըրեր է քաղքին մէջ. ուստի գեղացին քաղաք գնաց անոր հարկիքը. և մէկ գեղեցիկ սրահի մը մէջ տեսաւ սլառ րաստած՝ պատասառի վրա լեցուն պատուական մսեղէն կերակուրներ. բայց հաղիւ թէ սկսաւ ուտել յանկարծ մէկ ծառայ մը բացաւ սաստիկ դուռը այն տեղին, ուր որ անոնք էին, և վերիվար ըրաւ ուրախութիւն այս երկու բարեկամներուն. որ բոլորովին վախցած փախան մէկը ասդին մէկալն անդին: Ծառան գնաց անկէ. քաղաքացի մուկը իր ընկերը կերակրի կանչեց, որ կիսամեռ կը դողար վախուն. և հարցուց անոր գեղացին, թէ շատ անգամ քեզի կը պատահի՞ր ասանկ վախեր: Անալ պատասխան տուաւ թէ ամէն անգամ կը հանգիւպի, վն զի առանց նեղութեւ ուրախութի չըլլար: Գեղացի մուկը ետ դարձաւ ըսաւ. քու կիներդ ինչ որ ըլլան, հանգիստ վայելում չունին, և անոր համար նորէն զիս փորձուէ մէջ չեն կրնար ձգել: Մնաս բալով, ես յառաջ նախանձեցայ քու հարուստ կերակրիդ. բայց գիտնաս որ հիմա շատ մեծ կը համարիմ իմ աղքատութիւնս, քան թէ քու բոլոր մեծութիւնդ:

ԺԿ. Արծիւ և Ագռաւ : ԺԸ. Ազուէս և Ագռաւ :

ԺԹ. Ազուէս և Արծիւ : ԺՂ. Առիծ և Վաւկն :

ԺՆ. Գորտը Թզը խնդրեն : ԺՏ. Աղաւնիք և Ուրուր :

Օրինակ է հարուստ և մեծ մարտիանց . մէջ
ամեն մեծութիւնն ունի՝ հանգստութիւն լուսնի, մէջա-
լը հանգստութիւնն ունի մեծութիւն լուսնի . բայց ա-
սոր շինական մէջալին շատ լաւ է . որովհետեւ մար-
դոսն սիրալը լաւագոյն է մարմնին . երբոր հան-
գիստ ինչպէս աստեղ սրբապետը, անիկ ասելէ
մեծութիւն լուսնի :

Զինչ օգուտ գործեաց մեծութիւն ճաշին ,
Երբ երկիւղ կասկած նմա լծակցին .
Եւ քանի՞ բերկրանք աղքատ կերակրին ,
Երբ անհոգ զուարթ ուտեն 'ի գաշտին :
Մի ցանկար ընչից մի խորտկաճաշին ,
Եւ մի երաներ զբաղդ ընչեղին .
Զի տապնապ և վիշտ յամեն վայրկենի ,
Ուտեն և մաշեն զսիրտ և հոգի :

ԱՐԾԻՒ ԵՒ ԱԳՈՒԱՒ

Դիւրահաւան միտք զաղփաղփուն ,
Յամեն հողմոց կայ երերուն :

Անիկէ մարտիի խորհրդան ,
Ամեն հովէն ի երեսն իսկան :

Ժառ . Մարտիւն իր ճանկին մէջ մէկ ոտորէ
« Բարձրագոյն , մը բռնէր կըստմէր որ կեղեւը կոտ-
րէ , մէջի միտն ուտէ . բայց ճար չեղաւ կոտ-
րելու . զայն տեսնելով ագուաւ մը կըմարիր
որ ձեռքէն առնու անոր որսը . ուստի ըսաց

խորամանկութիւն : Ահա շատ աշխատած կը
տեսնեմք զքեզ . թուիր բարձրացիր երկինքը
որչափ որ կրնաս , և վերէն ձգէ վար ոտ-
րէն այս քարերուն վրա . որչափ ամուր ը-
լայ՝ կըկոտորի կեղեւը : Արծիւը մէկ զարմա-
նալի գիւրութիւն մը գտնելով հեռեկեցաւ
ագռաւին խորհուրդին , ու ըրաւ : Բայց
խորհուրդ տըռողը միայն իր շահին համար
կըսէր զայն . վասն զի ոտորէն վար ընկա-
ծին սէս կոտորեցաւ և ագռաւը մէջի միտը
հանեց կերաւ , ու խնդալով անոր գիւրա-
հաւանութիւնը վրա մտաւ :

Ագռաւը խորամանկ մարդու օրինակ է , որ
ժայն իր օգուտը իշխայի . ուստի զգոյշ ինչաւու-
ն անանկ խաբեբայէն , և խօսքին հաւատաւու չէ .
Չէ՞ զի « զաժն ընելէն ետեւ ծաղըր իշնէ : Դի-
գինէն » թիւիսո՞թային հարցո՞ղին , Բէ՞ որ գաղաւը
շաք շնաստիար է . պապասխան պըսաւ , Բէ՞ վայրէ-
նին երէն օյը . իսկ ընթանին երէն խաբեբայ մարդը :

Երբ խորամանկ զքեզ խորհրդակցի ,
Մի՛ կարծեր թէ նա սակաւքո խորհի
Զամենայն օգուտ յինքեան վերբերեալ ,
Կերակրի նովաւ ծաղրէ զկնի :
Արդ մի՛ հեշտալուր լինիր խարդախին ,
Որ մթին գունով ծածկէ զնենգ սրտին .
Որչափ շողովէ 'ի սկզբան իրին ,
Այնչափ զղձանաս ծաղրիս զերթ արծուին :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԱԳՌԱԻ

Ունայնասէրն բանիւ ունայն ,
Խաբի ծաղրի միշտ է ունայն :

Փառասէր մարտն երբոր գովէի ,
Հռափով կապաց ամէն խօսի :

ԺԲ. Ահաւոր բերանն ունէր կտոր մը պա-
նիր . աղուէսը հոտն որ առաւ վաղեց ագ-
ռաւին առջին և ըսաց զարմանալով . ի՞նչ
բան է որ կը տեսնեմ . ես լսեր էի թէ քու
փետուրներդ սև են . բէ՛ր Թ՛ Թ՛ , այս ի՞նչ
պէս ճերմակ են , որ կարասի թոյ թռչունը
քեզմէ ճերմակ չի կրնար ըլլալ : Կաղաչեմ
սպարոն ագռաւ ինձի ներէ որ քիչմը վրադ
նայիմ ուղածիս պէս . ճշմարիտ կըսեմ , որ
դուն ինձի անանկ աղւոր կերենաս , որ չեմ
գիտեր ի՞նչպէս զմայլիմ քու վրադ : Կորէն
կըսէր աւելի անոյշ խօսքերով . ես հաւա-
նէր եմ թէ միայն գեղեցկութիւն չէ քու յա-
տուկ կատարելութիւնդ . այլ բնութիւնն որ
կամեցաւ զքեզ ուրիշ թռչուններէն աւելի
կատարեալ ընել , առանց կարծեաց քեզի
տըւաւ հրեշտակային ձայն մը . երգում կը
նեմ , որ այնպէս գեղեցիկ երգօղ չի կայ մեր
անառններուն մէջ , ինչպէս դուն և սոխա-
կը ԴԻ՛-ԼԴԻ՛-ԼԷ : Այս խօսքերովս բողբոջին
զըւարճացաւ ագռաւը , և ուղեց իմացընել ,
թէ աղուէսին ըսածը սուտ չէր , բացաւ

բերանն որ երգէ, բանալովը ձգեց բերնէն
սկանիրը: Իսկ աղուէսը յափշտակեց զայն,
ու շուտմը երթալու հրամանն ուղեց ագռա-
ւէն, և ծաղը ընելով ըսաւ. շատ համառի
սկանիրիդ անուշութենէն, քան թէ ձայնիդ
գեղեցկութէն:

Առաջ օրինակ է ունայնասիրո՞ւն, որ անանկ
իւ իտեացունէ հարդուս միսին, որ սոսա գովասան-
քով խաբէի իւ հպարտանայ, մինչև ամէնք շէրան
իւ խնդան:

Ահա կուրութի ունայնասիրի,

'Ի պատիր բանից այլ յայլմէ լինի.

Որով յիմարեալ ձգէ զոր ունի,

Սին պաճուճանօք հրճուի զոր չունի:

Միտք փառասիրաց հեշտութե պատրի,

Մինչ չասել զանձնէ զինչ եմ զինչ էի.

Կարծէ թէ բանիւ բնութի փոփոխի,

Անդէն յիւր յատկէ փոյթ խայտառակի:

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԱՐԾԻԻ

Որ որ առնէ բան անօրէն ,
Փոյթ գտանէ յԵրկնաւորէն :

Ոչ անօրէն բան որ ընէ ,
Երկնաւորէն շատ ին գտնէ :

ԺԴ. Արծիւն իր բունը շինէր էր կաղնի Բէ-
լէ ծառին վրա . ծառին տակն ալ աղուէս
մը իր ձագերը կրնայէր . այս երկուքը իրա-
րու հետ սիրական կերակնային : Օրմը աղուէ-
սը գնաց կերակուր գտնելու . արծիւն ին-
ջու յանկարծ յափշտակեց աղուէսին ձա-
գերն ու տարաւ բունը իր ձագերուն կեր-
ցուց : Երբոր աղուէսը դարձաւ բունը , և
հասկընալով դրացինին ըրած անօրէնութիւնը՝
շատ առատիկ բարկացաւ . բայց որովհետեւ
յոյս չունէր հասնելու իր թշնամուն , որ
կարենայ վրէժխնդիր ըլլալ , ինչ որ կրցաւ
զայն ըրաւ . իբր զի՝ իր բոլոր վրէժխնդրու-
թեւ հոգը Այթողուց . իսկ Աճ շատ չանցաւ
անոր չարագործութիւնը պատժեց . վասն զի
քանի մը օրէն ետեւ արծիւը կըդիտէր , որ
երկրագործները զոհ շաւիղան կընէին մէկ
այծմը իրենց կուռքին սեղանին վրա . վաղեց
եկաւ կտոր մը միս յափշտակեց . որուն վրա
մէկ քանի կրակ փակած էին , և անանկ տա-
րաւ իր բունը : Եւ որովհետեւ բունը շինած

էր յարդով «ամանով» և ուրիշ զիւրավառ
բաներով, մէկէն բռնկեցաւ և արծիւին
ձառքերը վար թափեցան: Անտուենը աղուէսն,
որ կըսպասէր ծառին տակը՝ ընկաւ ձողե-
րուն վրա և ինչպէս որ արծիւն իրեն ըրաւ,
ինքն ալ անոր անանկ ըրաւ, մէկիկ մէկիկ
զամմէնը կերաւ:

Աղուէսն է Թիւքի, և արծիւն է խարդաւ
օրինակ անիրաւ ճարտու. որ Տոբե իւրնէ Բէ օ-
րորին տը ընելը ղէն տանի. Բայն Աժ արդար
տաքելով՝ որիւնին ինչ որ ընէ, ղայն իւր գոնէ,
Բէ Բարի և Բէ տար:

Տեսէ՛ր սպառուհաս նենգամիտ արծուին,
Որ ոչ խնայէ իւր մերձաւորին.
Չածէ զմտաւ վճիռ տէրունին,
Թէ որով չափես չափի քեզ նովին:
Արդ մի՛ ոտնակոխ լինիր տկարին,
Թէ և ի բարձունս ճախրես յեթերին.
Քանզի վրէժխնդիր լինի քեզ երկին,
Հուրք հատուցանէ սպառուհաս կրկին:

ԾԵՐ ԱՌԻԻԾ

Ծանր է և դառն հղօր պետաց ,
Անկեալ խոտիլ ՚ի վատթարաց :

Շաք Գծար է Ռեծամեծաց ,
Երբ իանարգին յանարգ մարդիանց :

ԺԴ . **Ա**ռիւծը ծերութեամբ խռովելով սյրի մաշակաւ մէջ ընկած կրտանջըվէր . անանկ որ հոգին բերանն եկեր էր . իսկ անասունները որովհետեւ այն աստիճանին մէջ չէին վախնար անկէ , ամէն կողմէն վաղեցին եկան . որ սիրտը ծակելով նախատեն զայն . ուստի էշն ալ եկաւ , և խրոխտալով կից չիֆփէ նետեց , որ զարնէ անոր : Ան ատենը ս' ըրաւ առիւծն ու դարձաւ գայլին և խողին ըսաւ . ձեր ամէն նախատինքը որչափ կծու ըլլան համբերութեամբ կը քաշեմ . բայց էշն ալ կը համարձակի զիս նախատել՝ ան ահա ասոր չեմ կրնար դիմանալ :

Ծեր առիւծը՝ օրինակ է Ռեծաւի ընկած և ծերացած մարդու , որ իր ծառաներէն և խռնէրէն նախադիմելով ծերութեամբ պարտաւորութեան տակ ան արեւը պէտք է աւելի պարտաւոր ընել և օրհնէնքն առնել , ինչ որ նախադիմելով ծառայելու :

Այս է տարացոյց հզօր իշխանին ,
 Երբ թափի յուժոյւի փառաց նախակին .
 Ոչ դք ակնածէ յերեսաց վեհին ,
 Բնաւ կենդանիք նախատել բերին :
 Յորչափ զօրութի ունիա 'ի ձեռին ,
 Մի' թշնամանօղ լինիր օտարին .
 Զի գայ ժամանակ տեղի տալ բաղդին ,
 Քեզ ամենեքեան նախատիչ լինին :

ԻՇ, ԵՒ ՓՈՔՐԻԿ ՇՈՒՆ

Իւրաքանչիւր յատուկ բնութեւ ,
 Են պատշաճեալ իրք զանազան :

Ահէ հարգու մէյ մէկ բան իայ ,
 Որ սիրելի անուշ լուսայ :

ԺԷ. Պարօն մը երբեմն իր պղտի շունը սիրելով հետը կրխաղար իշուն առջին . էջը զայն տեսնելով նախանձեցաւ անոր երջանկովն , և ինքիրեն ըսաց . ի՞նչ կընէ այս շունս , որ մեր տիրոջը այսչափ սիրելուն արժանի եղած է . բայց քծնելով երբեմն թաթիկներն անոր կուտայ . հէ՞ թէ որ առով սիրելի եղած է , ես ալ կընեմ ու քան զայն պղտի անասունը շուտ սիրելի կընամ ըլլալ : Զայս ըսելով ելաւ ետքի երկու ոտքին վրա կեցաւ , և տիրոջն առջին կոշտութեւ անոր սկէս ըրաւ : Իսկ տէրը շատ զարմանալով մերժեց անոր կոշտ սէրը . և կան-

չեց ծառաներուն, որ վաղեցին եկան աղէկ
փայտ մը քաշելով հատուցում՝ ըրին քաղա-
քավարութենը աւանակին :

Այն ամէն հարգում մէջմէի բնուիւն և Վիճակի Կը-
նէր է իրենց յարմար . ինչ որ մէկին Վիճակը վեր-
նար մէկաւին էրմար, այն հարգն աղէի վեր ըն-
լար . ապա ամենքն աւ աղէք է իրենց ունեցածին
վրա գոհ ըլլան, և իրարու չի նախանձին, չի
նէ իշտան ջրովը ինչ լեւանցվին :

Մի ցանկար փոխել վիճակ բնածին
Գործեալ 'ի բնէ անստեղծ մատին ,
Քանզի և բնութի անցնիւր էակաց
Ետ զանազան գործս իւրեանց յատկին :
Իսկ քեզ որ տէրդ ես անասնոց սեռին ,
Ետ 'ի կատարել վիճակ քո նախկին .
Զի ոչ 'ի բնութի բնութի փոխարկի ,
Ոչ յատկութի շան յէշ այլափոխի :

ԱՌՒՒԾ ԵՒ ՄՈՒԿՆ

Որչափ փոքրիկ առնես բարի,
Գտցես յետոյ զայն պտղալի:

Եթէ պզտի բարի՝ յ' ընէս,
Շահով մեծցած զայն ի շփանէս:

ԺԳ. Երբեմն առիւծը պառկեր կըքնանար. մոռի մը մօտեցաւ քովն ու հարկւր անգամ բոլորէն անցաւ դարձաւ. յետոյ համարձակեցաւ մինչև ցաթկել գլխուն վրայէն: Առիւծը արթնցաւ բռնեց մոռկը. քիչ մնաց պիտի տրորէր. բայց այս բանս անարժան սեպելով իր բարկութիւնը, թողուց որ ել թայ. իսկ մոռկն որ անոր սպառական էր իր կեանքը, շատ չանցաւ միջոց մը դտաւ փոխարէնն ըրաւ իրեն, վասն զի քանի որ զինքն ետէ անձն ընկաւ որսորդներուն ցանցը փախաւ. և անոր մռնչալէն պօռալու ձայնէն բոլոր անտառը թնդաց. մոռկը լսածին պէս այս ձայնս վաղեց եկաւ սկսաւ կրծել զանցին օղակները, որով փաթթըված էր իր բարերարը. և այսպէս գիւրին մը աղաւտեց զառիւծը:

Որչափ մեծ ճարդ ըլլաս, Ընեմ որ ամենուն հէփ
անոյն լարվին ու պզտիկին մեծին աղէկութիւնը:

նէս . վասն զի օր ի լուսայ որ պղտի աշէնոսի ճ
 ՌԺ Բան ի լնէ :

Չէ փոքր փոքուն առնել զբարի ,
 Երբ հարկն բերէ նպաստել այլում .
 Թէ և թագաւոր իցես յաշխարհի ,
 Կարօտիս երբէք նպաստից փոքուն :
 Քան զառիւծ հզօր զինչ հզօրագոյն ,
 Եւ զինչ քան զմուկն անզօր փանաքի .
 Արդ հզօրն ահա կապի պնդագոյն ,
 Ազատէ անզօրն զհզօր ամենի :

ԾԻԾԱՌՆ ԵՒ ԹՈՉՈՒՆ

Ա՛ռ քեզ խրատ խորհուրդ ծիծռան ,
 Կշռեա՛ զանցեալն և զսպագայն :

Բարեկամին խօսք ճշե՛ ,
 Երբ +եւ Բարի խրատ ի լնէ :

ԺԷ . Օ՛րիծեռնիկը տեսաւ որ երկրագործ
 մը կանեփ կամ քթանի հունտ կը ցանէր ,
 վազէց գնաց ուրիշ թռչուններուն իմացընե-
 լու : Օր կուգայ որ կըսէր այս ցանած հա-
 տերը ձեր գլխուն բան կըբանան . վասն զի
 կանեփը կըհասնի , և հաւորսը կերպ կերպ
 որոգայթներ կըշինէ ու զամէնքդ կըբռնէ :
 Իմ խօսքս մտիկ ըրէք . ամէնքդ այս արտին
 վրայէն թռչելով կերէք բոլոր հունտերը :
 Փուճ տեղը խրատ կուտար անոնց , որ ամե-
 նեւին չուզէցին լսել , և մանաւանդ մէկ ան-

պետ ձայն մը եկաւ իրենց, և ոչ թէ խոհեմ
նախագիտութիւն: Ինչեւիցէ՝ կանեւոր բուսաւ
ծիծեռնիկը նորէն ըսաւ անոնց. թէ եկէ՛ք
հանեցէ՛ք այս գէշ խոտը. թէ որ թողու՛ք
զատոնք, շատ պիտի զղջաք: Պատասխան
տրւին թէ կուզես դուն հանէ՛. մենք ատեն
չունինք հանելու: Ա՛րջապէս կանեւոր հա-
սաւ. նորէն վաղեց ծիծեռնիկն ըսաց թըռ-
չուններուն, թէ ինչ մարգարէութի որ ձե-
ղի ըրի, շատ չանցնիր պիտի կատարվի. եթէ
կուզէ՛ք ձեր ազատութիւնը, փախի՛ք այս կող-
մէն հեռացի՛ք: Անոնք ալ ըսին. գնա՛ բանդ
շատախօս. գլուխնիս ճաթեցուցիր, երբ պի-
տի ըլլայ որ ձայնդ կտրես, գնա՛ մենք բանէ մը
վախ չունինք: Զայս որ լսեց ծիծեռնիկը
թողուց անոնց ընկերութիւնը ու հեռացաւ.
Իսկ թռչուններն անոր խօսքին չաւտալնուն
համար շատ զղջացան. բայց ինչ օգուտ՝ բա-
նը բանէն անցաւ. վասն զի քիչմը ատենէն
ետեւ հաւորսը հանեց իր կանեւոր, և ոլորեց
որոգայթ շինեց, ու լարեց՝ զամէնը բռնեց:

Օրինակ է խոհեմութիւն, որ երբեք գաւթները
հաւածելով եւ բարեկամի խօսքին հփիւ ընելով պէտք
է արեւուն իենալ արեւուն յետոյ եկածն ընել
վրանգին խախտիւ. Բէ լի նոյն վրանգին մէջ ի՞նչ
իտեւելի այն Բաւաւաններուն պէս՝ որ խոհեմ Բա-
րեկամին հփիւ լըրին ու իտեւան:

Նախատես լինել ասպագայ չարին,
Մեծ խմաստութի յիմատոնոց դասի.

Քանզի նախատեսն հանապաղ շահի,
 Արտաբոյ եղեալ չարեաց բնաւին :
 Զինչ մեծագոյն դանձ դիտունք ասացին
 Քան հաւատարիմ խորհուրդ մտերմի .
 Արդ մի՛ լքաներ զխրատ սկիտանի
 Կման անխմատ թռչնոց երամին :

ԳՈՐԾՔ ԹԱԳԱՒՈՐ ԽՆԴՐԵՆ

Տրանջողին ոչ պակասին
 Ցաւք և վաստակք զոր տայ երկինս

ՏԺԳ՝Կ Դարդո՛ւ ինչ որ ընեն ,
 Միշտ ինչ գանգաթի աւելցածէն :

ԺԸ. Դորտերը կը ձանձրանան անանկ մնալ
 առանց թագաւորի . որ մը միաձայն կըսոյ-
 ռան , թէ ո՞վ Դիոս , դուն մեղի թագաւոր
 մը տուր , որ գիտնայ մեղ կառավարել : Իսկ
 Դիոս ինդաց անոնց անխոհեմութիւնը վրա ,
 և երկար ժամանակ չի կատարեց իրենց խըն-
 դիրքը . բայց հուսկ յետոյ ձանձրանալով
 անոնց աղաղակէն , որոշեց աւամայ կամքով
 կամքերնին կատարելու . և ձգեց իրենց լծին
 մէջ գերան մը . անանկ մեծ ձայն ելաւ գե-
 րանին իյնելովն , որ դորտերը ահերնուն
 զարհուրեցան , և ջրին աակը մտան , կիսա-
 մեռ կըգողային : Բայց քիչմը ժամանակէն
 ետև իրենց մէջէն մէկ աւելի սրտոտ մը
 գլուխը ջրէն դուրս հանեց , և առջի բերաւ

նը չի համարձակելուն հեռուէն նայեցաւ նոր թագաւորին . յետոյ այնչափ զօրացաւ որ մօտեցաւ գերանին , և ապա տեսնելով թէ անշարժ է՝ սկսաւ ցաթկել վրան ելլալ ինչնէ : Ասոր հետևեցաւ ուրիշ գորտ մը . անոր ալ ուրիշը հետևեցաւ , և այսպէս բոլոր գորտերն ելան թագաւորին վրա . բայց շատ արանջացին այս իրենց անշարժ իշխանին համար , մինչև բողբոջեցին Դիտսին , որ ուրիշ թագաւոր մը ապ , որ կարենայ շարժիլ . իսկ Դիտս իրկեց անոնց թագաւոր արտփլը վէճէ՛լ . որ քիչ ժամանակին մէջ կէսը հատցուց ուտելով : Իսկ գորտերը պօռացին կանչեցին ահագին ձայնով , և խնդրեցին որ զիրենք այն բռնաւորէն ազատէ : Բայց Դիտս այլ չուզեց լսել՝ ըսելով թէ որովհետև դուք չուզեցիք քաշել ձեր բարի թագաւորը , հիմա համբերեցէ՛ք չարագործին , և վախցիք որ աւելի գէշը չի դայ ձեզի :

Դիտս թէր գրող Տէր Արամազդ իշուի . որ իսկապա չափաւ արեւելեց երկնից Տէր Թէ իշուի . որ լափ աղէիւն՝ որ իշուայ , բուրբ Դիտս իսկապա իշուի . անոր համար գորտերն ալ ասոր իսկապա որ իրենց թագաւոր աս . ուստի երբոր գորտերը գիշերանց իշուայուն՝ հիւերը իշուի թէ իրենց թագաւորէն փանփաք իշուի Դիտսին : Օրինակ է փանփաք լուսնեբուն . որ ինչնէն իշուայուն , և այն լուսնու իշու լին լուսն . անոր համար գիշ իշուայ իրենց բանը :

Երբ զիշխան և տէր տայ ումիք երկին ,
Չէ սլարա արանջալ փոխել ըստ կամի .

Քանզի սրտուհաս է տրանջողին ,
 Թողուլ զբարին հանգիսիւ չարի :
 Արդ մի տրանջար ըստ առաիողին ,
 Երբ առաջնորդիս 'ի կամաց վերին .
 Որ ինչ անհաճոյ 'ի քէն գատեսցի ,
 Յօգուտ է 'ի խրատ այն քեզ սրտորատի :

ԱՂԱՒՆԻՔ ԵՒ ՈՒՐՈՒՐ

Համբերողին ամենայն փուշ
 Լինի անխայթ բանջար անոյշ :

Համբերող սիրտն աճէն վեղի ,
 Անոյշ իշնէ նման մեղրի :

ԺԺ. Արեւը սոսկալի սրտերազմ կրնէր
 աղանձներուն հետ , որ իրեն գրացի էին :
 Իսկ աղանձներն այս թշնամուէց աղատ ըլ-
 լալու համար կարծեցին թէ ուրիշ ճար չի
 կրնայ ըլլալ . բայց եթէ թռչուններուն մէ-
 ջէն թագաւոր մ'ընտրել , որ կարենայ ի-
 րենց թշնամուն դէմ դնել . բազէն շահիւճ
 եղաւ թագաւոր . որ մտաւ աղանոցին մէջ
 սրտաճառաւ հասկընալու անոնց միաբանու-
 թեան ուժը . և մէկէն ցաթկեց աղանձնե-
 րուն վրա բոլորը խղճեց :

Ըստ անգամ մարդ անհամբերութիւն մէկ ներշնչ-
 ութիւն ազատելու համար անանկ բան մը իշնէ . որ ա-

—եւի մեծ նեղութիւն մէջ իջնի . նաեւ թշնաման
Յեռութեան աղաթեւում հասաւ, —եւի շարին Յեռութեւ
իւրաքանչիւր :

Այս է վատ բնութիւն գիշերայ ուրուրին,
Յանգ թշնամանեւ զիւր հեզ գրացին .
Որչափ քաղցրակեաց լինի աղանին,
Այնչափ դառնանայ գազան թշնամին :
Սակայն համբերեւ է դարման նորին,
Ոչ մասնիլ 'ի ձեռս հղօրագունին .
Զի սակաւ մնաս ուրուրն գործէ,
Վան արեանարբու սատակիչ բազէ :

ԳՈՂ ԵՒ ՇՈՒՆ

Եթէ իցես հաւատարիմ,
Հաց նենգողաց քեզ ոչ հաճին :

Բարի ծառան հաւատարիմ
Չի խառնէր արծաթն ոսկին :

Ե. Գող մը կը ջանար մէկ տուն մը մտնել
գիշերվան մէջ, որ բաները թալէ . բայց
սլահապան շունը թող չէր խտար, անգաղար
կը հաչէր . իսկ գողը կտոր մը հաց ցըցուց
շանը՝ կարծելով թէ անով կը պարտաւորէ
ղշունն որ լռէ : Բայց շունը մերժելով քսա-
գողին . այլ չարագործ ես կը խաբւէի, ու
կառնէի քու տըւածդ, թէ որ չգիտնայի
թէ ի՞նչ մըտքով կուտաս ինձի : Չնա կորի՛ր

ասկէ • վն զի լսան մը չի կրնար աւրել զիմ
հաւատարմութիւն :

Օրինակ է հաւաքարիմ ծառաներուն , որ շա-
հի համար հաւաքարմութիւն Դէմ Բան լին ընէր ի-
րենց փրկուել . լսան զի իշխառւ իւ իտարացնէ
ճարտար աշխարհ :

Արդ ուր են ծառայք պահապան մանկտին,
խոհեմ մաերիմ շան հետեւողին .
Տես զիարդ մերժէ զկաշառ նենգողին ,
Յանարատ պահել զիւր գանձ բնածին :
Քանի՞ անարգանք նենգող ծառայի ,
Երբ քան զօրինակն զատթար գտանի .
Անբանն 'ի սէր տեառն ինքնադրաւ մրցի,
Բանականն անխոյթ խորդայ 'ի մահճի :

ԻԳ ԽՈԶ ԵՒ ԳԱՅԼ

Խորհուրդ և կամք նենգաւորին ,
Ի չար առնել մերձաւորին :

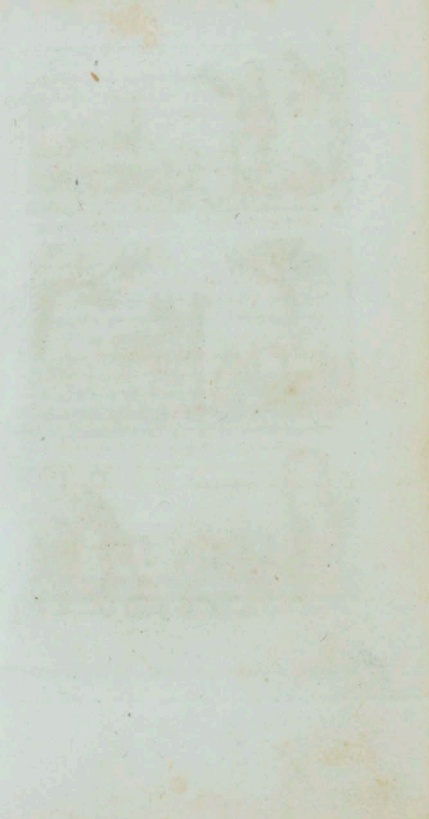
Չարն երբ +եւի խորհուրդ իտարայ ,
Վախճի Գլխոս Բան իւրեանայ :

Ին • Պայլը կրտեսնէ քած խող մը ծոցուոր
և ծանրած , մօտենալով քովը քաղաքաւոր
ձանով մը կըսէ : Մայրիկ թէ որ կամե-
նաս՝ ես քեզի օգնութի կընեմ, որ զաւակ-

ներդ ծնիս . եթէ կուղեօ ձագերուդ ալ
հոգը ինձի յանձնէ որ սլահեմ . գիտնաս որ
իմ քովս շատ ապահով կըմնան : Պատաս-
խան տըւաւ խողը . կնքահայր՝ ես լաւ գի-
տեմ զայդ . բայց թէ որ դուն իմ եղած տե-
ղէս ուղենայիր շատ հեռուն երթալ, ինձի
կերևնայ թէ ձագերս ալ մայրն ալ ասանկ
խիստ ապահով կըմնային :

Հարկ է միշտ հեռու գտնուիլ անպատճառ չարէն՝
չի շարունակէ սորվող մարդը աղէկութիւն չի կը-
նար ընել . ինչ որ ընէ՝ իր շահուն համար ինչէ, եւ
անոյ լեզուով բարեկամին քունը խաբէ :

Զխորդ ոճրագործն խորհի ըզբարին ,
Ո՛չ մերձաւորի այլ յասուկ անձին .
Մանկածու լինել տենչայ ընկերին ,
Զի մանկունքն ինքեան կերակուր լիցին :
Գայլակերս նենգօղք որչափ քեզ մերձին ,
Ձանս հեռանալ 'ի ստուերէ նոցին .
Զի խորհուրդք նոցա 'ի չարիս բերին ,
Թէ և բարեկամ քեզ երևեսցին :

ԵՐ. Որսորդ և Հուն Ի՞նչ. Նապաստակիք:

Ի՞նչ. Ուշ և Գայլ: Ի՞նչ. Ոչխար և Հուն:

Ի՞նչ. Աղուհս և Արագիլ: Ի՞նչ. Գայլ և Կիսարձան:

ՈՐՍՈՐԴ ԵՒ ՀՈՒՆ

Ոչինչ յանցանք ծեր զինուորի,
Երբ բնական յուժոյ թափի :

Թէ լաւիասփի + եւ ծեր ծառան,
Յանցանքն իր չէ այլ ծերութի :

Ի՞նչ . Որսորդ մը վաղեց եղնիկին վրա , և կը
ջանար թէ իր ձայնովը , և թէ փողին պօ-
ռութիւն ձայնովը սիրտ տալ շանը , որ ծերու-
թիւն թօշնած անկար էր : Իսկ շունն որ ա-
ւելի ուժէ ընկած էր , քան թէ քաջութիւն .
ետքի ջանքն ըրաւ , ու անանկ արագութեւ
վաղեց , որ հասաւ եղնիկին , և խածաւ
զայն . բայց պակասութիւնը ակռաներուն ե-
ղաւ , որ չի կրցաւ բռնել արգելել : Անա-
տենը որսորդը տեսաւ , թէ որսը ձեռքէն
ելաւ փախաւ , վաղեց շանը վրան և սկսաւ
զարնել նախատել , թէ բանի մը պէտք չէս .
Պատասխան տըւաւ շունը , թէ ես որ առ-
ջինը չեմ , պատճառը ծերութիւն է : Արդ-
եւ կրխոստովանիմ որ հիմա զօրութի չու-
նիմ . բայց անպերասա , դուն ալ միտքդ բեր
զիմ քաջութիւններս որ կտրըճութեւն ատենս
ըրեր եմ :

Մեծ տիրապետութիւն է ծեր աշխատանքներն

Երեւել յգեւ, եւ լի իրն աւ աշխարհելաւ համար
նախապէս. վասն զի անոնք ապենալ իրենց պարպոն
ընդ եւ. անոնցմէ միայն բան սորվելաւ է, յա-
տու ընդ ըրած աշխարհաբանին մոռնալաւ չէ :

Քանի՞ վշտաբեր փորձառու ծերոյն ,
Երբ թափեալ յուժոյ նախատի յայլոց .
Կամքն 'ի նա ամբողջ և միաքն է արթուն,
Իբրեւ անպիտան ծաղրի 'ի յեանոց :
Արդ զինչ վրիպանք զինչ յանցանք նորուն ,
Զի տայ և բառնայ երբ կամի բնութիւն .
Հաս է զոր արար յառոյդ հասակի :
Այժմեան զօրութի 'ի խելան սկահի :

ՆԱՊԱՍՏԱԿԻ

Երկեւ կասկած զգորտ չնչին ,
Ահեղ գործեն հանգոյն փղին :

Վախն ամեն բան ահեղ իշնէ ,
Լեռն ու խրեբն այն իւր պահէ :

Իմ . Ընտառ մը սաստիկ շարժելով հովեն՝
սովորականէն աւելի ձայն կը հաներ . իսկ
հոն եղած նապաստակները վախերնուն գող
կեղեն . անանկ որ մէկը անոնցմէ կըսէ .
փախչինք աղատինք ահա կը լսեմ որսորդի
ձայն , և շներու ոռնալ : Ուստի բոլորը մէ-
կէն ամեն կողմէն շուտմը սկսան փախչիլ :
Ասոնց առջին ելաւ ջրոտ աեղ մը , որ զի-

րենք արգիլէց փախչելու . վն զի գորտերը
դրսէն ջրին մէջ ցաթ կեցին . և այս ձայնով
այնչափ եւեցաւ նապաստակներուն առաջ
նորդին վախը , մինչև չի կրցաւ առաջ վա-
զել , և չի համարձակեցաւ ալեւ դառնալ .
ուստի անանկ պաշարվեցաւ մնաց , որ չէր
գիտեր ինչ ընէ : Բայց անոնց մէջէն մէկը
սկսաւ մոմըտալ այս վախուն վրա , որ զի-
րենք այնպէս սաստիկ գողցուցեր էր . և մէ-
կալոնց ըսաւ թէ ահա կը փախչինք հովին ,
ու գորտերուն վախէն . ամօթ մեզի : Այս
խօսքովս նապաստակները սիրտ առին , դար-
ձան իրենց անտառը :

Նապաստակն է թաւշան . որ սասափի վախ-
էր ք ըււաւով օրինաի է անպէս մարդիանց , որ
թո՛ւճ Բանը մեծ Բանի Կեղ Դնելով աւխարհի
Բռանդ ին հանէն :

Զինչ բռնական կիրք իրրեւ երկիւղին ,
վիթխարի գործէ զառարկայս չնչին .
Զինուոր ցուցանէ զոչխարս 'ի գաշտին ,
Լէրինք ծով անտառ այնու պահպանին :
Արդ մի հետեւիր վատ նապաստակին ,
Որում անցնիւր գորտք որսորդ երևին .
Մի՛ յետս ընկրկիր 'ի տէս սառեւերին ,
Զի միշտ երկնչիլ է պատիժ վատին :

ՈՒՆ ԵՒ ԳԱՅԼ

Չարն 'ի բարին կերպարանի,
Յորսալ զանմեղն յիւր ծուղակի:

Չարը Բարի է ի նախ,
Որ զանմեղն էրն որսայ:

Ի՞նչ . Եւ չի կրփակէ իր ուլը կամ ձագը
գոմին մէջ, և կերթայ դաշտը արծեւու .
Իսկ գայլը կիմանայ, ու մայրը գացածին
պէս կը վազէ կուգայ գոմին դուռը կը զար-
նէ . ձայնը փոխելով այծու պէս կըսէ ու-
լին: Չագուկս երթալու ատենս մոռցայ
քեզ սիրելու . շուտ ըրէ դուռը բաց որ իմ
սէրս քեզի յայտնեմ . բաց դուռը սիրական
մօրդ: Իսկ ուլը դռանը ծակէն նայելով
ճանչցաւ, ու սպառախան տըւաւ, [Ժէ չեմ
կրնար բանալ . իրաւ դուն այծու ձայն ու-
նիս, բայց չարն այն է որ ես քու մարմինդ
բոլորովին գայլ կըսենեմ:

Այս առաջին Ռոզաբլին ծնողք, որ իրենց
զաւակը լաւ ընկերի յետք էի յգնէ, և իրենցմէ
էի զապէն . իսկ զաւակներն ալ Ռոզաբլին յայնէն
էի խաբէլին, ու լաւաւաւ խաբէլին:

Տեսէ՞ր զօրինակ ոճրագործ չարին,
Խնդրէ միայնակ զծնունդ այծին:

Յեզբէղէ զձայն իբր յուշկապարկին ,
 Խարդախել զանմեղն ծախել յորկորին :
 Մանկիկ խոհական մի ըսեր ձայնին ,
 Մի .քեզ .քաղցրասցի բան անզգամին .
 Փախիր 'ի նմանէ զի գայլ է ներքին ,
 Քոյ .քաղցր ծնողաց հանգիր 'ի բազկին :

ՈՉԽԱՐ ԵՒ ՇՈՒՆ

Ձրսարտողին մերձ դտանին ,
 Կաշառակուրծ վկայք կրկին :

Չարին շահով լարէր իռ֊գան ,
 Որ լար փռծ֊ին օգնիւ ըլլան :

Ին . Շունը դատաստան կըկանչէ զոչխարը մէկ քանի կենդանիներու առջին , որ իրեն հաց մը տալիք է տայ , և անիրաւութիւն կըհաստատէր , թէ փոխ եւմ տըւեր : Իսկ ոչխարը դատաւորներուն պըցուց հաստատեց , թէ շունը անիրաւութիւն կը պահանջէր զայն . զի ինքը ամենեւին անկէ բան մը չէր առած . բայց որչափ ջանաց հաստատել . կորսընցուց իր իրաւունքը . լիսն զի շունը վըկայ բերաւ անդղը ախպապան և ուրուրը . անանկ որ անոնց վկայութիւն այն կէտին ոչխարը պարտաւորեցաւ հատուցանելու զայն , որ ոչ երբէք անկէ բան առած էր :

Անիբա-Տարդա-Հէփ Գլա-իւ լէւււլիւր . ալէփ
է աւաթը փաւ, և հէ-ա- խախլիւտնիւ . որ ա-
րիւ Բան Տ' աւ լի հանէ :

Վկայք անիրաւ անիրաւ դատին ,
Մատչին 'ի հանդէս առ դատաւորին .
Որով զսպառնառ թիւրեալ արդարոյն ,
Վճռեն հաստատուն բան զսպարտողին :
Վայ որ ստուծի փոխան ճշմարտին ,
Դնեն և սնդեն լոյս ընդ խաւարին .
Խաւարն է այո մուծ 'նոցա բաժին ,
Ծնունդ ստուծէ ժառանգ գեհենին :

ՕՁ ԵՒ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ

Տարապարտուց բարկացողի ,
Ձեղջ ապաշաւ կայ առաջի :

Ո՛վ որ խո-ճ փեղ ի ըբարիանայ ,
Ըբաժ Բանէն շո-փ ի մեղնայ :

Ի՞նչ . Երկրագործ մը կրբարկանայ օձիմը
վրա, որ իր տանը քով կը բնակէր, և այնչափ
կը տաքնայ, որ կացինը ձեռքը վրան կը վազէ,
որ սպաննէ : Բայց օձը կը փախչի ժօտաւոր
անտառին մէջ անանկ արագութեւ, որ մար-
դը չի կրնար հասնիլ : Երկրագործը կը տեսնէ,
որ կարկուտը բոլոր իր ցորենը ջարդուբուրդ ըրեր է, կը հաս-
կընայ թէ օձին իր ըրած չարութեանը պա-

տիժն է, որ անձ զայն փոթորկիլը խրկեց երկ-
րին վրա : Ուստի այս պատիժս հանդարտե-
ցընելու համար սկսաւ փնտրուել օձն, որ
հետը հաշտըվի . և երբոր գտաւ՝ խօսք տը-
ւաւ, թէ անկէ ետեւ ամենեւին անորմէ վախ
մը չունենայ, և ազաչեց որ դառնայ իր առ-
ջի բունը : Բայց փուճ տեղը կաղաչէր, ու
կըստիպէր զայն . վն զի օձն ամենեւին մախկ
չըրաւ, և շուտ մը անկէ հեռանալով կան-
չեց, թէ մեծ սիրով կը դառնայի քու տունդ,
թէ որ չգիտնայի, թէ դուն դեռ կացինդ
սղահեր ես, և թէ որ կարենայի մոռանալ
թէ դուն ինչ մաքով օր մը զայն ինձի գէմ
վերցուցիր :

Բարի-Ռին է իբր մեկ Բոց մը, որ երեսայաւ
Բեամբ փառնաւ ի լեւառե Բարեացողին սիրաբ,
որ լեւեթանտիբ ըլլայ . ուստի Բեմա լեւեթանտի,
և Բեւորմին Խաչալի ըրածը լինալ . աւոր հա-
մար Պղապան լեւառաբեր որ Բարեացող մարտը՝
հայլին նայի, Բարի-Ռին Բան լընէ . որ է փալ լի
զըլայ ինչպէս երկրագործին եղաւ :

Ահա ապաժոյժ կիրք դաղանային,
Որ զհուր բարկութե վառէ 'ի սրտին .
'Նեղէ զմերձաւորն այլ և զընտանին,
'Ի տանէ 'ի տուն վարէ զգրացին :
Արդ մի հաւատար դու բարկասրտին,
Թէ և դառն անմեղ քեզ երկեսցի .
Եթէ մի անգամ վշտացար անտի,
Փախիր 'ի նմանէ, շատ է փորձառուն :

ԱՂՈՒԿՍ ԵՒ ԱՐԱԳԻԼ

Որչափ խաբօղն է խորամանկ ,
խորամանկին լինի կատակ :

Դուք որչափ եր խաբարա ըլլաւ ,
Քեզմէ ցածին ծաշր իճլաւ :

Ինչ . Սէկ օր մը աղուէսը կը հրամցընէ զա-
րագիլը թէ իմ տունն հրամմէ կերակու-
ուտելու . կը փափաքիմ որ քեզի լաւ հար-
կիքմ' ընեմ : Արագիլը դէմ չի կեցաւ սի-
րով ընդունեց անոր պատիւն , ու խօսք դը-
րած ատենը գնաց : Բայց պատիւը շատ քա-
ղաքավար եղաւ և հարկիքը անքաղաքավար .
վն զի բոլոր կերակուրներն որ առաջ բերաւ ,
կաթէ չինած ջրի ապուր էին՝ տափակ ա-
մանի մէջ լեցած . անանկ որ արագիլը սե-
ղանին վրա ուրիշ բան չի կրցաւ ընել , բայց
եթէ ամանը քրցըցելով գրեթէ բան մը չի
կերաւ . հաղիւ թէ կերակրին համն առաւ :
Իսկ աղուէսը բոլորը լափելով բան չի թո-
ղուց . ու կը խնդար արագիլին վրա , որ իր
բարկութիւնը բռնելով չէր յայտնէր . որով
հետեւ աւելին չկացած էր , քան թէ անօթի :
Այս ուրախութիւնը աղուէսին շատ չի քչեց ,
վն զի այն օրը արագիլն ալ հրամցուց զաղ-
ւէսն , որ երթայ անոր տունը կերակու-
ուտելու . և իրեն հանեց մէկ աման մը եր-
կան ու նեղ վիզով , և մէջը մանրած միս

ընցուն . Ինքը դիւրին կերպով երկան բա-
րակ կտունցքը ամանին մէջ երկընցուց ըս-
կըսաւ ուտել հանգստութիւն , և խնդալ խա-
բօղ աղուէսին վրա անոր ըրածին գէմ . որ
բոլոր հարկիքին մէջ ուրիշ բան չի կրցաւ ը-
նել , միայն թէ ամանը լընց : Ապա թողուց
հարկիքն , ու անօթի մարած դարձաւ ամըչ-
նալով գնաց :

Աշտեւը խորամանկ ըլլալով օրինակ է խաբէ-
բայ մարդուն , որ մշտ իշնայի աւրիշը խաբէւ-
բայն չիտիւն ինչ որ ընէ , զայն իշգրտէ :

Զիտորդ անվայել քաղաքականին

Խարդախել զընկերն ըստ խորամանկին .

Որպիտի պատրանս նիւթէ օտարի ,

Նովին պատրանօք փոյթ խոյտառակի :

Աղուխուռ է բարբ ոչ բանականի ,

Խաբէլ և ծաղրել զընկեր բարեկամ .

Կեղծաւորելով իբրեւ սիրելի ,

Զրկել և լափել զօտարին սեղան :

ԳԱՅԼ, ԵՒ ԿՒՍ ԱՐՁԱՆ

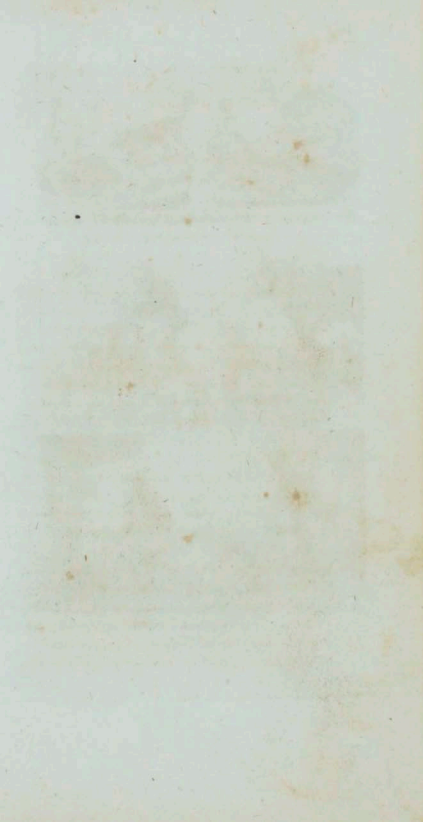
Գեղեցկութի բանականին ,
Ո՛չ մարմնականն այլ է ներքին :

Ի՞նչ շահ էնէ Դէժն է աշուր ,
Գլուխն անխել Կարապ իւր :

Ի՞նչ . () ր մը գայլը կըմտնէ արձան շինողին
խանութը , և կըտեսնէ հոն մէկ կիսարձան
մը շատ գեղեցիկ շինած . առջի բերանը կը
զարմանայ անոր աղւորութեը վրա . բայց
երբոր կըտեսնէ ու կըհասկընայ , թէ քարէ
շինած անզգայ գլուխ մ' է , և բան չիմա-
նար , Ո՛հ ի՞նչ գեղեցիկ գլուխ է , կըսէր ,
բայց մեղք որ խելք չունի :

Իմացող-նին ընդունիլուայ , Բէ որ ընդին
Բարախ էրախեբը , և « Գիւլ Էւ Էւան , Խելադի
իւլուայ : Ասոր համար Տիւր պէտք է մարդաս
խելին նայել , չէ Բէ Դրախի Իերպարանին :

Ձ ի՞նչ գեղեցկութի՝ անխմաստ գլխոյն ,
Երբ զուրկ 'ի խելաց պանծայ գերագոյն .
Իմաստունք միայն գեղով գիտութեան ,
Հրճուն գեղապանծ ըստներքին մարդոյն :
Քանիք կան պարծին իբր անզոյգ ասուն ,
Այլ զուրկ յիմաստից են զերթ անասուն .

ԸԵ՛ Կաշաղան և Սիրամարգ: ԸԹ՛ Կապիկ և Աղուհո:

ԸԳ՛ Գորտ և Կով: ԸԵ՛ Աղաւնի և Բազէ:

ԸԳ՛ Աղուհո և Գալ: ԸԹ՛ Փայտահատ և Անտառ:

Արտաքուստ միայն գեղեցիկ վառուն ,
Բայց անխել յաւէտ արձան ըստնէրքնոյն :

ԿԱԶԱՂԱԿ ԵՒ ՍԻՐԱՄԱՐԳ

Որ ոչ գիտէ զչափ անձին ,
Նախատանօք չտի տան նմին :

Նայէ ըստ «իբռն խելով ,
Զե՞ աղբնաբ օբար դարդով :

Ի՞նչ . Սիրամարգ մը փետուր փոխելու ա-
տենը՝ իր փետուրները կը թափէ . իսկ կա-
չաղակը «սասաւան» զանոնք կը ժողովէ , ու վը-
րան կառնէ կը զարդարով . և զինքը գեղեց-
կութիւն շատ վեր կըդնէ քան զսիրամարգը .
մինչև հպարտութիւն փքանալով կը թողու իր
ընկերներն , ու կուգայ սիրամարգներուն ըն-
կեր կըլլայ : Բայց այս հպարտութիւնը շուտ
մը խայտառակ եղաւ . վն զի սիրամարգները
ճանչցան անոր կեղծաւորութիւն , ու սուտ
փետուրները վրայէն փեթտեցին , և շատ
բըցըցելով վաւերեցին իրենց ընկերուէն :
Իսկ կաչաղակը փեթտած և ծեծը կերած՝
չի կրցաւ մէկալ կաչաղակներէն ալ ցաւակ-
ցութիւն արժանի ըլլալ , որովհետև զանոնք
անարգեր էր առաջուց :

Առաին օրինալ է խառնաշուկն . որ աւրիշին
 Բանալն իւրապարտանայ, և իւրապարծի . Տես իւ-
 նայի որ Գրսէն զարտարւած ըւլայ . Բայց ներսի
 ինչ էլած ըւրապարծ իւրապարտան աւրիշները :

Ահա տեսարան սլաւոյ հարարտին ,
 Պաշտի զարդարի զարդու օտարին ,
 Որով թեկն ածէ հանգոյն չքնաղին ,
 Պանծալ զընկերօք անցեալ 'ի կարգին :
 Արդ զինչ շահ բերէ այն փառասիրին ,
 Օտարին է զարդ ոչ յատուկ անձին .
 Երբ իւրաքանչիւր զիւրն առնուլ 'ի բաց ,
 Մնայ խայտառակ մերժեալ յընկերաց :

ՃԱՆՃ ԵՒ ԿԱՌԻՔ

Յիմար ճանճիկն կարծէ զինքն ինչ ,
 Սակայն յինքեան է սին ոչինչ :

Պաշտի մարդիկ մեծ իշխօսին ,
 Կարծեն լեռներն իրենք ըրին :

Ը. Կառավար մը երբեմն իր կառքը աւազան
 կըտանէր մէկ աւազոտ տեղ մը, որ երկու
 զօրաւոր ձիեր կըքաշէին արագութեւ . ճանճ
 մը կըտեսնէ զայն, և բզզալով կուգայ կը-
 նատի կառքին վրա, ու միտքը կըդնէ թէ ինքը
 մինակ կըքաջընէ զայն . հօ տեսէք, կըսէր,
 ո՞րչափ փոշի կըհանեմ ահա :

Հասարակի՛կ հան որ յեռուլընուն բան չի գար,
 ու մեծ մեծ իշխօսին . նա ուրիշին ըրած բանը
 իրեն, ըրածի պէս իշխաբանն ճանձին նման . ա-
 սանին երան իշխեն, որ պղտի հարդի՛կ մեծ երազ
 իշխեննեն : Արիստոքէլ քեսաւ հպարտաբաշտ, յը,
 որ մեծ իշխօսեր՝ ըսաց . երանի՛ թէ հափէր ան-
 ցած բաները եւ ունենայի :

Տէս զանմիտ արարս անպէտ տկարին ,
 Պանծայ թէ իցէ կառավար մեկին .
 Ոչինչ հայելով յիւր անձն չնչին ,
 Հորովէլ կարծէ զանիւս աշխարհին :
 Ա՛ռ քեզ 'ի խրատ զառակին իմաստ ,
 Ծանիր զքեզ կշռեա՛ զինչ ես և ո՛ւր կաս .
 Մի՛ համեմատեր զքեզ կարողաց ,
 Զի մի՛ ծաղրեսցիս յաչա տեսողաց :

ՃԱՆՃ ԵՒ ՄՐՋՈՒՄ

Որ զինքն վեհ զնէ այլոց ,
 Մերժի խոտի և 'ի փոքունց :

Քեւ Ք՛ Դնեց իարգը մեծին ,
 Ծաւր իշխաւ մեծին խորին :

Ը՞մ . **Ղ**անճը կը ջանար մեծութե՛ իրաւունք
 ունենալ, որ իր աստիճանը մըջունէն շատ
 վեր զնէ . ուստի հպարտութե՛ կըսէր մըր-
 ջունին , թէ ես առանց պատճառի չեմ ու-
 ղեր քեզմէ վեր ըլլալ : Մտածէ՛ ի՞նչ վիճա-

կի փոր էմ ես . ո՞ր ստեղծւած ինծի պէս աղ-
նուական է : Ո՛չ երբէք կաշխատիմ . ո՛ւր որ
ուզեմ կրմտնեմ պալատներու մէջ ըլլայ՝
տաճարներու մէջ ըլլայ . և թէ ինչպիսի՞
կերակուրներով ես կրնանիմ, տէրը դի-
տէ . ի՞նչ պահուիքներու և գէմքերու վրա
կըհանգչիմ : Իսկ դուն, ողորմելի, զատնք
տեսնելով կրնաս զքեզ ինծի նմանցներ ,
դուն որ ծակի մը մէջ կըքնակիս , ուրիշ
ապրուստ մը չունիս , բայց հաղիւ թէ փքթ-
տած հատիկներով կապրիս . և անալ ուրիշ
կերպ չես կրնար ունենալ , բայց եթէ մեծ
աշխատանքով և յոգնելով : Պատասխան տը-
լաւ միջուներ . ճշմարիտ է թէ դուն պա-
լատներուն մէջ կըքնակիս . բայց ձանձրա-
ցուցիչ ես ամմենուն առջին : Այն գեղեց-
կուհիները՝ որոնցմէ իբր թէ անուշութիւն
կըգողնաս , քեզ կըհալածեն և կանխածեն :
Ես կընդունիմ թէ դուն ամառը քան զիս
լաւ կեանք կըվարես . բայց ձմեռն ի՞նչպէս
կապրիս գիտես : Երբոր ցրտէն հալածւած
պատին մէջ խեղճ՝ կըսատիկիս անօթի ծա-
րաւ , ես հողին տակը իմ կերակուրներովս
կապրիմ . և այն դժւար եղանակին մէջ իմ
աշխատանքիս սրտուղը կըվայելմու կուրա-
խանամ : Ուրեմն պատրանձէ՛ ծոյլ , այլ զիս
մի անարգեր . թէ որ քու ապրելուդ կեր-
պը ազնուական է , իմինս ալ առանց ծան-
րութե շատ ապահով է :

Անիտ Բեծաբուններն իբեկի հարստ-Էջնայե-
լով Բան-որները Վարդ- գեղ լին Դներ . սախյն

Տարգրեալս Ռեթաւթիւն Հոգեւան Վրաս շէշաւի շատ
աղփաթիկայ, որ Ռեթաւթեանէն շատ վեր է Տարգ-
րեալից:

Ամբարիշտ սարծանք անսպարծ վատին,
Պանծայ իբր ունակ բարեաց բոլորին.
Ճգնի վերադաս լինել ընկերին,
Եւ դատարկութիւն ուտէ զօտարին:
Գնա՛ առ միջիւնն ասի ՚ի դրին,
Ուսի՛ր անտեսնել զպիտոյս անձին.
Մի՛ վերթ ճանճն անմիտ սովամահ լինիր,
Մի՛ անմտութիւն զծոյլն երաներ:

ԿԱՊԻԿ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Թագաւորաց ոյժ զօրութիւն,
Արուեստ հանճար իմաստութիւն:

Խելք եւ իմաստ լի է որ լռանիս,
Արփայ շէշաւս ու ինչ ունիս:

Ըբ. () ր մը կենդանիները ժողովեցան, որ
իրենց մէջէն թագաւոր ընտրեն. կապիկը
կըմարիր որ ինքն ըլլայ թագաւոր. ուստի
անոնց առջին մէկ զարմանալի խաղ մ'ըրաւ,
և անանկ թէթեութիւն ցածկըտեց խաղաց,
որ իր ճարտարութիւնը բոլոր ժողովքին սիր-
տը շահէլէն ետեւ վիճակն ալ իրեն ելաւ,
թագաւոր կոչվեցաւ: Սակայն աղուէսը չի
քաշեց, որ խաբեբայ հնարքով արժանի ե-
ղաւ կապիկն այս մեծութիւնը, ուզեց որո-

գայթ մը լարել կապկկին, և անոր ցըցուց
մէկ փոս մը, որուն մէջ որոգայթ մը պատ-
րաստեր էր, վրանալ տերւներով գոցեր էր:
Տէր ըսաւ՝ դուն գիտես որ անցած օրեր
այս ծակին մէջ մէկ անպատմելի գանձ մը
գտայ: Արդ ինչպէս իրուածիդ լաւ գիտէ,
օրէնքով ամէն գանձ թագաւորին կիցնի.
դուն ես մեր թագաւորը. այս գանձին իմ
որ ըլլաս ամենակին բան մը չի պակսիր. քու-
կին մեծնալուն: Ասանկ խօսքերով կապի-
կը խաբւեցաւ ցածկեց փոսին մէջ. բայց
չէ թէ միայն չի տեսաւ զայն՝ որ կրխնդրէր,
այլ և աղուէսին որոգայթին մէջ բռնուլե-
ցաւ: Իսկ աղուէսը ծիծաղելով կանչեց ա-
նոր. խեղճ յիմար ի՞նչ խելքով միայքդ գրիւր
որ ուրիշները կառավարես, երբոր դուն ըզ-
քեղ չիյտես կառավարել:

Օրինալ է անհրաժեշտ, որ Ռաֆայելի
պէս հանգստութիւն ունին, ու գանձ գտնելու
էփեւ իշխան, և ունեցածնին իրաւունքնէն
էփեւ խեղճ խայրատաւ իշխան:

Իմաստուածին է տիրող աշխարհաց,

Եւ ոչ արուածին իշխանաց զօրաց.

Ուսիր զիմաստից գտանել զգանձ,

Եւ մի՛ աղուիսուն թակարթիր ի ցանց:

Ոչինչ շահ գործէ մեծութիւն փառաց,

Երբ աթոռակից չեն հանճար իմաստ.

Զ ի իմաստնոց է նախ տիրել ինքեանց,

Ապա թագաւոր գոլ ազգաց ազանց:

ԳՈՐԾ ԵՒ ԿՈՎ,

Որչափ հպարտն ուռնուլ ջանայ,
Պայծի հողմով ո՛չ մեծանայ:

Մեծ ընկալու շատ մ' ջանար,
Թէ չէ պատուիս ու չէս մեծանար:

Ընթ. Գորտը երբեմն կով մը տեսաւ, որ խոտ
կուտէր ջրոտ տեղի մօտ, սկսաւ ուռնալ
բոլոր ուժովը: Եւ ուռելով կանչեց ձագին,
Թէ որդեակ այս բանը չի կրնար ըլլալ, եւ
չեմ կրնար քաշել, որ ես կովէն պզտիկ մը
նամ. լաւ նայէ ինձի կրտէր ես ինչպէս կը
կարծեմ, ահա անոր պիտի հաւատարիմ մե-
ծութե՛: Պատասխանեց ձագը, Թէ դուն
անոր չես կրնար հասնիր, հանգիստ կեցիր:
Ուրեմն ըսաց ահա տես ինչպէս կրնամ:
Անալ ըսաւ. պարտադ տեղը կտշտառիս: Իսկ
գորտը միշտ ուռելով կըսէր. ո՛հ կամ անոր
կը հասնիմ. կամ Թէ. . . Անխելք գորտը
այս խօսքս չի կրցաւ լմնցընել. վասն զի
ուռելով այնչափ մեծցաւ, որ մինչև ճաթե-
ցաւ:

Ու որ իրմէ մեծին նայելով ինչպէս վիճալի
գիտէի, եւ մեծերուն նմանիլ գորտին պէս իշ-
ւայ լիւ զի ամենուն իրեն ցարժար վիճալ պըտէր
է անձ:

Քանի՞ այլանդակ, գիտունք ասացին,
 Հոգի վերացեալ 'ի փոքրիկ մարմին .
 Որ Զանայ լինել նման վիթխարին,
 Ոչինչ խորհելով թէ գորտ է չնչին :
 Այս դժնդակ կիրք ոգւոյ հսկարտին,
 Խորհի հանապազ վէհ լինել յանձին .
 Արքայից սկեսաց նմանիւ տենչայ,
 Սակայն սրայթուցեալ նանրանայ ինքնին :

ՉՂՋԻԿԱՆ ԵՒ ԹՈՉՈՒՆԻ

Այր անհաւատ՝ զերթ չղջիկան,
 Զուրկ 'ի լուսոյ կայ 'ի մթան :

Թէ լէս մեծիդ՝ հաւաքարիմ,
 Անարգ իւլէս՝ տմէն ազգին :

Ը. (Ժ) Ռաջուններն ու չորքոտանիները իրա-
 բու հետ կռիւ ունենալով՝ սպառերազմ բա-
 ցին, երբոր երկու դաս բաժնուլեցան, և
 սկսան ծեծկըւիլ. չղջիկը կամ գիշերահա-
 ւը իէճէ փռւիւն անոնց կողմէն ելաւ, թշնա-
 միներուն կողմն անցաւ, որ թռչունները տը-
 կար մնան. վասն զի անոնց կորուստը կու-
 զէր : Բայց երբոր տեսաւ, թէ յաղթուածիւր
 թռչուններն ըրին, որ զանոնք թողուցեր էր,
 շատ զղջացաւ : Իսկ յաղթող թռչունները,
 և յաղթուած կենդանիները իրաւամբ բար-
 կացան անոր անշահ անհաւատարմութեանը
 վրա, ու հալածելով սպառիւրեցին որ կե-

նայր մէջ անոնց առջին չերևնայ : Ասկէ ե-
ղաւ որ չըջիկը չի համարձակիր ցորեկն ե-
րևնալու , գիշերը միայն կըթռչի :

Խրաք ընդ առնէն անհասարարիմ մարդիկ ,
աւ դէրէնք շքիէն . վասն զի ասանինէր յէկոն
քո՛վ հասարարմաթիւ լռանին , եւ ամենէն իճնա-
խաքիւն :

Տեսէ՞ր զօրինակ խաւարատիրաց ,
Որ ատեան զոյս գնան խարխափած .
Ձի չեն արժանի անհաւատարիմք ,
Վայելէ՛լ ի լոյս ընդ առաքինեաց :
Արդ չքնաղ զաշխարհս զինչ ինչ տապալեաց :
Անհաւատարիմ այր ընկերատեաց .
Որ ատեայ զիւր ազգ խառնի ընդ օտարաց ,
Յօտարաց մերժեալ մնայ խաւարած :

ԱՂԱԽՆԻ ԵՒ ԲԱՁԻ

Որ արդարոյն չարիս խորհի ,
Չարագուհին ինքն հանդիպի :

Երբ անմեղին Դոն լար իմիս ,
Քեզմէ լարին յեռոց ինչնիս :

Ը . Բապէն երկար ժամանակ աղանձիին
ետեւէն ընկաւ , բայց չի կրցաւ բռնել . վեր-
ջապէս խելքը դարձած եկաւ ընկաւ հա-
ւորսին որոգայթին մէջ . իսկ հաւորսն բռն-

նածին սէս պատրաստուեցաւ որ սպաննէ :
Բազէն կըսէր անոր . ո՞վ անողորմ ես քեզի
ի՞նչ գէշութի ըրած եմ , որ զիս մեռցընել
կուզես : Պատասխան տըւաւ հաւորսը . թէ
ի՞նչ գէշութի ըրեր էր քեզի այն աղանին ,
որ այնչափ ետեւէն ընկար . և տեսայ որ կը
հալածէիր . մեռնելու արժանի ես դուն ը-
սելով խղճեց :

Երբէն նոյն խոսքայ անզգամայ , որ անձե-
շու հաւածէն . Բայց յետոյ անոնց դէմ աւ մեկ
իւ հանէ , որ անզգամները անզգամով իւ խոսը-
վին . իայն անձեռին համբերութիւն իւրսովի :

Այո տարացոյց է անդգամ չարին ,
Պնդի հանասպաղ ըզհետ անմեղին .
'Ի կեղեքել զայն յիւրում ճիրանին ,
Ինքն կեղեքի ձեռամբ որսողին :
Մի անիրաւիր երբ թոյլ տայ երկին ,
Եւ մի հանդիպիլ քեզ լիցի չարին .
Քանզի չարքն յաւէտ չարաւ կորնչին ,
Եւ անօրինօք անօրէնք պատժին :

ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ԳԱՅԼ

Որ խորխորատ փորէ այլում,
Ինքն անկանի չարեօք 'ի նոյն :

Ոչ որ հափնիւ իջւլայ Էդօր,
Իրէն գլխոսն իռգայ սե օր :

Ըն. Գայլ մը բունին մէջ նստած իրեն կե-
րակուրներովը կապրէր, որ հոն ժողովէր
սրահեր էր : Իսկ աղուէսն խմացաւ, վազեց
եկաւ անոր հետ տեսութիւն ընելու. այս
մտքով որ սատանութենով ձեռքէն կերա-
կուրը յափշտակէ : Բայց գայլը շատ զգու-
շութեամբ նայելուն համար, աղուէսը չի կրը-
ցաւ բան մը ձեռք ձգել : Մտմտաց որ այս
չեղաւ նէ, ուրիշ ճամբայ մը գտնէ : Գնաց
հովիւին տունը, և անոր խմացուց գայլին
կեցած տեղն ու առաջն ընկաւ տարաւ հոն.
խորհուրդ տրւաւ որ այն չար գազանը մեռ-
ցնէ. վստն զի կրտէր շատ անգամ քու լաւ
ոչխարներդ կերեր է : Իսկ հովիւը հետեւե-
ցաւ աղուէսին խորհուրդին, ու գնաց հոն.
նոսի զարկաւ գայլը մեռցուց, յետոյ աղուէսն
ալ սպաննեց. որ իր շահին համար ուրիշին
մատնիչ եղաւ :

Հովիւն արժանապէս սափիւնաց հափնիւը.
որ ուրիշը հափնելով խորժեց Բէյ Երուսաղէմի

պի իյնի : Ասանի աւ օր ճշ սաքանան պիպի ընէ
ճաքնի ընէրոան . որ որիւն մէկմէկ յգելով մե
ղաց պաքճառ իւլան :

Աղուխաբարոյ նենգամիտ քսուն ,
Տքնի խարդախել զընկերին զտուն .
Խռովէ ձգէ զեղբայր ընդ եղբօր ,
Զի կերակրեսցէ 'ի նոցունց զւր մօր :
Արդ մի խարդախին լսեր ձայն քաղցրիկ ,
Թէ և զերթ թովիչ սուլեսցէ հեղիկ .
Քանզի նա միայն սակս իւր խորհի ,
Մասնէ զմերձաւորն 'ի սէր դոյզն օգտի :

ԳԱՅԼ ԵՒ ՈՉԽԱՐԻ

Թէ հաւատաս ռիսկալին ,
Փոյթ 'ի Ժանեաց ծախիս չարին :

Մի քաւ զենւել լաւի նեւր ,
Քել իւրիկ ճահին ճանիւ :

Ըն . **(** ներն անանկ լաւ սրահպանութիւն
կընէին յշխարհերուն բոլորտիքն , որ գայ
լերը չէին համարձակեր մօտենալ անոնց .
որոնք ուրիշ բան չէին մօմըտար , բայց թէ
ի՞նչպէս կրնայ որ ուտեն զանոնք : Որով
հետեւ առանց մեծ վտանգի չէին կրնար գայ
լերը յայտնի բռնութի գլուխ տանել բանը ,
պէտք եղաւ որ խորամանկութիւն ընեն . տես
թէ ի՞նչ սատանութի բանեցուցին : Ոչխար

ներուսն առջին դրին որ հաշուութի ընեն ի-
րարու հետ. անոնք ալ ընդունեցան. և ամ-
մենուն ապահովութեւն համար կամեցան որ
երկու կողմէն ալ պատանդ ըսէ՝ հին տան ի-
րարու : Շները պատանդ գացին գայլերուն
դին. և գայլին լակտաներն ալ ոչխարներուն
դին գացին : Ոչխարները կարծեցին թէ ա-
սանկ խիստ ապահով եղան. բայց շատ գէշ
եղաւ իրենց բանը. վն զի քանի մը օրէն ե-
տեւ գայլերը լսեցին լակտաներուն աղաղա-
կը, որ իրենց մօրմէն զատվէնուն համար
կը պուռային. այս բանն իրենց պատճառ ա-
ռին, ու խղճեցին շները քներնուն մէջ.
յետոյ վաղեցին եկան ոչխարներուն վրան
ընկան պատճառելով, թէ ինչո՞ւ համար դա-
շինքն աւրեցիք, ու մեր լակտաներուն նեղու-
թի տըւիք : Եւ որովհետեւ շները չի կային
որ ազատեն ոչխարները, թշնամիներուն ձեռ-
քը մասնըվեցան, որ գիւրութեւն յափշտա-
կեցին զամմէնքը :

Օրինակ է միմիայն մարդկանց, որ թշնամու
խօսքին հաւատալով բարեկամներէն հեռու իջիե-
նան, և իրենց դէնքը անոնց կողման, ու լարա-
լար իւր մարմնովին անպատշաճութեամբ. ասանկ
ներէն միշտ հեռուան խախլելու է, և ոչ թէ բա-
րեկամութի ընել :

Ահա բունութի անդուծ գաղանին
ճգնի կլանել զերամս ոչխարին.
Զխարդ քաղցրութեւն գաշնակցի նոցին,
Մինչև որսասցէ զսիրտ անմեղին :

Եւ զի պիտոյ էր հաւատալ նոցին ,
 Կամ զի ապահով հաշտիւ ընդ գայլին .
 Քանզի թշնամին գայլ է մարդախանձ ,
 Դժնեայ քանասար գժրող անմեղաց :

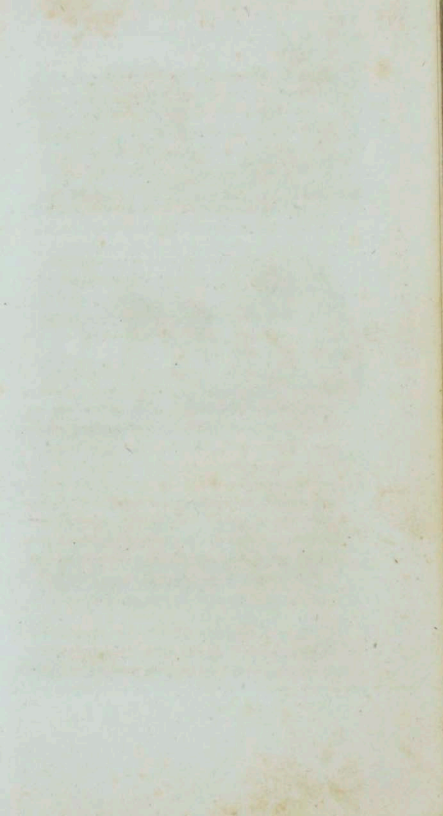
ՓԱՅՏԱՀԱՏ ԵՒ ԱՆՏԱՌ

Ձոր ինչ գործես կշռեա՞ զվախճան ,
 Չունի ինչ շահ՞ զեղջն անագան :

Մի քար լարին յաջողութիւն ,
 Քեզի ի՞նչ նախ լարութիւն :

Ը. Սէկ փայտ կտրող մը աղաչեց անտա-
 ուին , որ իր փայտերէն անոր փայտ մը տայ
 կացինին կոթը շինելու համար . իսկ անտա-
 ուր խիստ աղէկ ըսաց գլխու վրա . բայց յե-
 տոյ շատ զղջացաւ երբոր հասկըցաւ թէ այս
 ըրած բարերարութիւնը իրեն կործանմանը
 պատճառ պիտի ըլլայ : Որովհետեւ փայտ
 կըտրողը կացինին կոթն անցուցածին պէս
 սկսաւ անտառին ծառերը ջարդել , օր մը
 մէկը կտրեց օր մը մէկալը . և այսպէս բո-
 լոր անտառը կործանեց :

Պէտք է մշտ զգոյշ ինչաւ շատ եկած բանէն ,
 և լար մարդուն յետոյ զինքն չի պաւ , որ քուն
 աւելնալէ քան ինչ . ասանկ մարդուն ո՞վ որ օգնուի

ՀԹ. Աղուէս և Խաղող խ. Գայլ և Հոն.

ԽԲ. Կապիկ և Աղուէս: ԽԳ. Չի և Էշ:

ԽԴ. Եղն ճախի՞ն ջուր: ԽԵ. Աքիս և Աղուէս:

ፊት ለፊት ምንም ዓይነት ጥራት ስህተት የሌለውን ጥናት ማድረግ፣

Այսպէս անխորհուրդ նման անտառին
 Նստաստեն չարեաց զէն տան 'ի ձեռին .
 Որով և ինքեանք ինքեանց կործանման ,
 Օտարաց համոյն պատճառօղ լինին :
 Սակայն խնայողնք գիտօղ վախճանին ,
 Զոր ինչ գործեսցեն կշռեն նախ խորհին .
 Զդասա գոլ ընդդէմ զնասաբերին ,
 Զգեն զամենայն յօգուտ չա՛ անձին :

ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ԽԱՂՈՂ

Յորժամ չունի վառն զբարին,
Անգոսնէ դայն իբրև չնչին :

Յած հարդն երբ Լա- Բան սորված քե :
Ասոր Բարին լաբ ին զարնե :

լիթ . Բըռուէս մը երբոր անօթի կըմարիր ,
կը տեսնէ խաղողին կուղերը կախւած բարձր
փայտերու վրա , և բոլորը հասած . խորաւ
գէտը կըբաղձայ որ ձեռք ձգէ . բայց որչափ
որ վեր կըցածիկէ , չի կրնար հասնիլ որ ու
տէ : Ուստի տեսաւ թէ իր կարողութիւնը
չպիտի հասնի , ետ գառնալով գլուխը վեր-
ցուց ըսաց . Այս խաղողները ես ուզենայի՝
հէշտ կրնայի առնել ուտել . բայց ինծի ա-
նանկ կանանչ չի հասած կերեւանն , որ չէն

որժե՛ր այնչափ օշխատանք ինձի տալով զանոնք փրցընեմ :

Նախանձոք մարտը երբոր բան մը ին պէսնէ ,
 — չիկրնար առնել , իշուի լար զարնել այն բանը .
 Բայց թէ որ յետոյ յգէր , ինչպէս ինքնախա-
 նար : Այսպէս էն յիմար ուսմիկները , որոնք խել-
 քը իմարձ ըլլալով գիտութեան չի հասնիր . անոր
 համար գիտութի՛նը և գիտութեան մարտը լար ինչպար-
 նէն :

Իմաստ առակիս խոսէ զնոսին ,
 Որոց այլ է միայք այլ ինչ 'ի ընդունին .
 Տենչան 'ի սրտէ ունել զքարին ,
 Ապա զայն մերժեն երբ յուսահատին :
 Մի ատեր զբաւն հանգոյն խարդախին ,
 Յորժամ չէ 'ի քեզ այլ կայ յօտարին .
 Նախանձու է բերք այս ակտ մոլեգին ,
 Երբ չունի մերժէ զամէն ցանկալին :

ԳԱՅԼ ԵՒ ՇՈՒՆ

Ազատութիւնն է ձիրք բնութեան ,
 Նա և անբանք այնու պանծան :

Աշխարհութեանն է գանձ բնական ,
 Մի՛ շոք ծախէր զայն դու աժան :

Ի . Գայլը խօսակցութիւն կրնէր շան մը
 հետ աղէկ ապրելու վրա , և անոր երանի

կուտար գիրութեւն Համար : Բարեկամ, կը սէր, քեզ ատանկ գէր և գեղեցիկ տեսնելով՝ պէտք է ըսել թէ քուկին վիճակն իմինէն շատ վեր է : Պատասխան տրուաւ շունը, թէ ամենեւին մի տարակուսիր ասոր վրան : Իրանոր, սիրելի՛ երբոր միտքս կըբերեմ, թն դուն ուրիշ տեղ չես պառկիր, բայց միայն անտառի մէջ միշտ բաց տեղեր, և շատ անգամ ալ անօթի կըմեռնիս, ամէն աշխարհք քեզ կատեն կըվառնտեն ու կըհալածեն, իմ միտքս չի հասնիր թէ դուն ի՞նչպէս կը տանիս ատանկ խեղճ կեանքը : Իսկ ես ամենէն ըսաւ կերպով կասկիմ. աղէկ կըպառկիմ. աղէկ կուտեմ պարոնի մը տուն, որ զիս շատ անգամ կըսիրէ : Ուրեմն դուն մտմտա՛ իրաւունք չունիմ որ զիս ամենէն երջանիկ համարիմ : Սակայն հաւատա՛ ինծի, և որոշէ որ հիմա իմ հետս գաս, ես ինչոր ընեմ՝ դուն ալ ըրէ գացած տեղս. ահա առանց դժւարութե՛ն իմ երջանկութե՛ս մասնակից կըլլաս : Պատասխանեց գայլը թէ ի՞նչ բան պէտք է ընել. գրեթէ ոչինչ, ըսաւ, շունը. միայն թէ աւազակութի գ մէկ դի գիր, և ատեն ատեն շողոքորթէ զմեր տէրը. սյլ ուրիշ բան չի մնար քեզի ընելու, բայց եթէ ուտել իմել հանգիստ քնանալ : Արկնեց գայլը բոլորովին զըւարձանալով, բարեկամ, թէ որ ուրիշ բան չի կայ, միայն այս բաներով երջանիկ կընամ ըլլալ, բոլորը կընեմ քեզմէ ըսաւ : Զայս ըսաց ու գնաց շանը ետեւէն, ճամբան երթալու ատենը գայլը տեսաւ որ շանը վզին մագերը թափած էին, հարցուց պատճառը : Պատասխանեց

շունը թէ այդ տեսածդ կը պատճառի օղա-
կէն Ռասայէն, որ զիս կը կապէ: Արկապէ՞
ըսաւ գայլը. ուրեմն դուն ուր որ ուզես
չես կրնար երթալ: Միշտ չէ ըսաց, բայց
գրեթէ ամեն ուզածս ունիմ, Շէն մնաս
ըսաւ գայլը՝ ճամբայէն ետ դառնալով. ես
քու վիճակիդ այլ չեմ ցանկար. զի իմ ա-
խորժակս այն է, որ քիչ բարիք ունենամ
ու շատ ազատութի: Զայս ըսելով առաւ
քալեց:

Բնական է, որ ամէն ինչեանի ինչէ ազապ
ըլլաւ. Բայց Բռն Տարդոս ազապութիանն է ինչն
իւր Բնութիւնը հրամէլ, ու անխորժ Բռն լընէլ և
Քիչ ազապ ըլլաւ ՚ի իւրից:

Ուսիր յառակէս չթողուլ հեշտին,
Զիրս ազատութե օժիտ բնածին.
Ազատ կալ յախտէ ազատ ՚ի կրից,
Բուն ազատութիւն է բանականին:
Մի՛ փոխանակեր զայն ընդ ուտելին.
Մի՛ ընդ հեշտութեան դներ ՚ի կշռին.
Զի զազատութիւնն ՚ի կշիռ եղին,
Համայն գանձք երկրի ոչինչ կշռեցին:

ԱՆԴԱՄՔ ԵՒ ՈՐՈՎԱՅՆ

Որ անհնազանդ է իւր սկեռին ,
Վազ նանրանայ ջնջի ինքնին :

Հապ մեծ զեւս իւնէ իւնն ,
Որ իւր հաւէ գլխի մեծէն :

Խն . () Եր մը մարմինն անդամները բարկաւ
նալով որովայնին կամ փորին դէմ ըսին .
մենք միշտ աշխատանքով կըտանջուվինք որուն
համար , բայց եթէ մէկ որկրամօլի մը հա-
մար , որ ամենևին մեր աշխատանքին ձեռք
չի զարներ , ու բոլոր պտուղը մինակ ինքը
կուտէ : Ասկէ ետեւ թող դռնէ իր ապրուս-
տըն ու ապրի՝ կըսէր ձեռքը . ես այլ բան մը
չպիտի տամ անոր : Ոտքը կըսէր՝ թէ ես այն
ծուլն համար որչափ քաշեր աշխատեի եմ ,
և անանկ յողնած եմ որ այլ պիտի հանգ-
չիմ : Սրունքն ալ մէկալ գիէն կըսէր . ինչ
կուղէ ըլլայ , ես այլ չեմ կրնար տեղէս շար-
ժիլ : Եւ այսպէս որովայնը երեսէ ընկած
շուտմը սկսաւ տկարանալ . երբոր որովայ-
նը ուժը կորսնցուց , ամմէն անդամն ալ ի-
րենց ուժը կորսնցուցին . և մէկէն հալե-
ցան մաշեցան , ու ետքը անոր հետ ոչնչացան :

Այս գեղեցիկ առակէն պէտք է սորվինք հնա-
շանդ ընչաւ մեծերէնաս , որոնք միշտ մեր օգուտը

իւ հաածեն . որ լաւ կտառաւարձին : Ո՛վ որ ձե-
ծին հնազանդ շուշեր ըլլաւ՝ շահով կեդրաւի :

Քանի՞ գեղեցիկ խրատ պիտանի ,
խրատէ զմարդ պատկառ կալ պետին .
Յորչափ է հնազանդ իւրում իշխանին ,
Պայծառ 'ի լաւ անդր կայ անդրդուէլի :
2. քնաղ զարդ հոգւոյ է բանականի ,
Այս ունակութի ըստ որում ասի .
Քանզի այր հնազանդ պատմէ զյաղթունի ,
Հնազանդեալ իւր փն յաղթէ աշխարհի :

ԿԱՊԻԿ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Յիմարութիւն է ցանկալ յինչ ,
Որ կարեոր ինքեան չէ ինչ :

Ան բանն որ թէւ լի պիտախան ,
Ինչն՝ կռուէն որ թէւի քան :

ԽԲ . Կապիկը կաղաչէր աղուէսին , որ իր
պոչէն քիչ մը տայ անոր : Աղբարիկ, կըսէր,
ահա՛ տես ես ամենեւին չունիմ ու գուն շատ
ունիս : Իսկ աղուէսը այս անոյշ խօսակցու-
թեւ վրա սկսաւ բոլոր ուժովը ծիծաղիլ , և
ապա պատասխան տըւաւ , թէ որ ունե-
նայի հարիւր անգամ աւելի շատ պոչ , ա-
ռաւել կախորժէի գետինն աւլել . քան թէ
մէկ կապիկի մը ետին գոցել :

Օրինակ է անոնց, որ իրենց պէտք է զաւթ բա-
նին էփառեն ի իշխանին . և երբեք ուսման երբ
չեն իմանալ անանի խրկին բաներ, որ ու խեղճե-
նին իշխանի, և ու իրենց պէտք է :

Խրատէ առակս ոչ ցանկալ այլում,
Շատանալ այնու զոր ինչ էա բնութիւն .
Զի իւրաքանչիւր կատարելութիւն,
Իւրաքանչիւրում չէ յարմարագոյն :
Կատկի է այս բարք և ոչ խմտանոյն,
Ցանկալ զոր ետես օտարին բարւոյն .
Որով և լսէ զոր ինչ ոչ կարծէ,
Զանարգանաց բան ծաղցող յընկերէ :

ՁԻ ԵՒ ԻՇ

Թշնամանօղն ամբարտաւան,
Դժբաղդութեանց լինի արժան :

Որչափ գոռոռն հպարտանայ,
Այնչափ անարգ ունի իշխան :

Խոյ . Ձի մը գլուխը վեր բռնած հանգէ-
սով կերթար, և վրան ծանրագին զարդա-
րանքներ լեցուն ըլլալով հպարտ կը շար-
ժէր : Մէկ էշ մը անզգուշութիւն անկէ անց-
նելով ձիուն ճամբան կարգիւէ : Իսկ ձին
գոռոզութիւն կըսէր անոր . մի՞ անպիտան
դժո՞ւն մնացիր իմ ճամբաս արդիւօղ . կորսը-
վէ սըկէ, չէ՞նէ վրադ կոխելով կանցնիմ :

Սատիկ վախնալուն էշը շուտմը մէկ դի կը
 փախչի : Ան ատենը ձին ուզեց իր զօրութիւնը
 յայտնել թէ որչափ վեր է էշէն . սկսաւ
 բոլոր ուժովը վազել . բայց վազելովն ա-
 նանկ չարաչար աշխատեցաւ , որ մարմինը
 վտանգեցաւ , և անկէ ետեւ անշահ անտխտան
 եղաւ . մինչև տէրը տեսաւ որ բանի չի դար-
 հանեց երկրագործի մը ծախեց : Երբոր էշը
 դարձաւ Զաղացքը , քանի մը օրէն ետեւ տե-
 սաւ ձին որ արօրը կը քաշէր գետինը փո-
 րելու համար , շատ զարմացաւ . և անոր ը-
 րած անարդանքին գէմ կրնար ինքն ալ ը-
 նել . բայց մարդավարութե՛ն համար ամե-
 նեւն բան չըսաց , ու մեծասկէս ցաւակից
 եղաւ անոր :

Օր ի Եղեբեանի հարցոյն , Բէ ԱԾ Ինչ
 ինչ . անալ պապասխան արեւաւ , Բէ Խոնարհ-
 ները ի Բարձրաշէն , և հարգանքը ի Խոնարհ-
 օրէն : Ահա այս ի օրէն առաջիկա միտք :

Խրատ ակտանի 'ի բանէս ուսիր ,
 Մի՛ հպարտանար այլ յաւէտ երկիր .
 Բաղդին է այն ձիւք այնպէս զաղփաղփուն ,
 Որ տայ և բառնայ ըստ շարժիլ հողմոյն :
 Զիարդ նազելով ճեմէր չքնաղ ձին ,
 Քանի՞ անարդանս ձգէր օտարին .
 Ո՛վ ահա ձգէ զարօր 'ի գետին ,
 Արժանի եղեալ թշուառ վիճակին :

ԵՂՆ ՆԿԱՏԻ ԶԻՆՔՆ 'Ի ԶՐԻ

Միշտ սխալի ինքնահաւանն,
Եւ ոչ գիտէ զինչ կայ յինքեան:

Հապ մի հաւնիւր ունեցածիդ,
Որ շաք ժառ լի գայ անյիդ:

Խոյ. Եղնիկ մը մտքուր ջրին մէջ իրեն նայ-
ելով անանկ կը հաւնի եղջիւրներուն բարձ-
րութիւնը, մինչև կըսկըսի սրունքները պաճախ-
նէրը անարգել. որ խիստ բարակ ըլլալով
իրեն անհամեմատ կերեւնային: Երբոր սիր-
տը կոտորած ասանկ կընայէր ոտքերուն վրան,
ահա որսորդ մը հասաւ հոն, և շները ձգեց
անոր ետեւէն: Եղնիկը մէկէն սկսաւ վազել
դէպ 'ի անտառը, ուր տեղ սովոր էր փախ-
չելու. և երբոր թեթև սրունքներուն վա-
զելովը պիտի ազատէր, եղջիւրները խառ-
նըվեցան խիտ «շխ» ծառերուն մէջ, անանկ
որ արգիլը կ'ըսէ մնաց: Ան ատենը եղնիկը
տեսաւ որ շները զինքը պիտի բռնեն, միտքը
փոխեց ու սկսաւ անարգած սրունքները
գոլել, և գոլած եղջիւրներն անարգել:

Ինքնահաւան հպարտ մարդ էրէն ժառ Բերե-
ւոյ Բանին Վրա իւրախանայ, ու իր գեղեցիկ-
Ռիւ իւր գեղեցիկ. Բայց շաք մարդու իրապէսն պար-

Ճառ եղեր է գեղեցիկ-նքը . Էն զի ճարտուն
գեղեցիկ-նքն է խելած, իսկ իշխան գեղեցիկ-
նքն է պարիւնչառ-նքը :

Խրատ է այս գործ անխմատ եղին ,
Կանաչի բնութիւ յիմար սլաքողին .
Որ թողեալ զիւր գործ կայ առ հայեւին ,
Պշնու ՚նդ գեղ մարմնոյն ոչ լը գեղ բանին :
Սակայն մի միայն չքնաղ զարդ ներքին ,
Ի գեղեցկութիւն բանեղէն մասին .
Քանզի գեղ մարմնոյ առիթ կործանման ,
Բաղմիցս լինի ինքնահաւանին :

ՕՁ ԵՒ ԽԱՏՈՅ

Որ հարկանի ընդ հզօրին ,
՚Ի հզօրէն փշտի հեշտին :

Ըստ Դ Դպիւր առն բանին ,
Կը հանդիպին յիս աստիւնին :

Խե . Ս Էկ օձ մը կը մանէ դարբնին խա-
նութը . և հոն կը գտնէ խարտոցը քէօրիւն-
ու կըսկըսի կրծեւ : Խեղճ յիմար , կըսէ խար-
տոցը , գիտես ի՞նչ է կրծածդ . չես տես-
ներ որ աղւաններդ զիս չեն կրնար մաշեւ .
որովհետեւ ես երկաթը կը մաշեմ , դուն զիս
ի՞նչպէս սկիտի մաշես :

Օ՞րին աստիւն քալը Ռոյն ըււսւով Վ ըււսայ
իսպի Ռանաւորել . որ օրինակ է լաւ վեղա բաժ-

Բասաղաց, որոնք զամենեւն լաւ ինչ զար-
նեն. Բայց օր ինչ մէկ զօրաւորին հանդիպելով
անոր խոստ քաշու քեզ իրենք ինչ խոստին :

Քանի՞ յանդըգուհիք յար նման սմին,
Հարեալ ընդ վիմաց փշրել նկրտին.
Եւ զայն ոչ գիտեն, թէ ինքեանք մաշին,
Նոքա անվնաս կան յիւրեանց կային :
Արդ մի՛ յիմարեալ կադեր ընդ վէհին,
Կամ 'ի վէգ մատչիր ընդ առաքինին.
Ուսիր յառակէս գիտել չափ անձին,
Զի մի՛ հոսեսցիս յերեսաց նոցին :

ԱՔԻՍ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Որ քան զչափն ուտէ մոլի,
Սովալըլուկ անդէն տուժի :

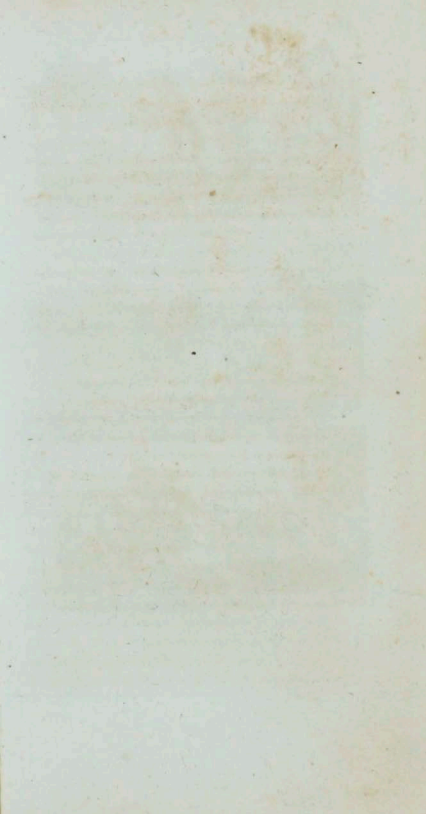
Ափահաւեամբ լէ որ մուխ,
Ծո՛մ պահելով պէտք է խրի՞ն :

Խի՜. Սէկ վատուժ աղուէս մը խիտո նեղ
ծակէ մը կը մոնէ ցորենին արտին մէջն, ու
հոն մեծ ուրախութիւն շատ օր կը նստի կու-
տէ. և այնչափ կախորժէ որ քիչ ատենին
մէջ շատ կը գիրնայ. անանկ որ երբոր
պէտք եղաւ անկէ դուրս ելլել, անկարելի
եղաւ որ ծակէն կարենայ անցնիլ, ուր տե-
ղէն որ ներս էր մտեր. մինչև մեծ տարա-
կուսանքի մէջ ընկաւ չկտէր թէ ի՞նչ ընէ:

Երբոր ասանկ մէկ գիէն մէկալ գին կը
վազէր, չէր գիտէր ինչ պիտի պատահի ի-
րեն, աքիս ինչի՞նչի մը գիտացը կեցէ, ու
այս խորհուրդը կուտայ: Բարեկամ կըսէր
խնդալով մինչև որ ծով պահելով առաջվան
պէս վատուժ չըլլաս ինչպէս հոս մտեր էիր,
անկարելի է որ կարենաս ազատիլ ասկէ:
չէ նէ պարապ տեղը կաշխատիս:

Ինչ մուռնիւն որ ունի մարդ, պէտք է անոր
պարիժը գաշէլ որ աշաքի. էնէ հոգարք է, պէտք
է խանարհուռն ընէլ. էնէ որիմա՞ն է, պէտք
է պատ պահէլ ծով բռնէլ, որ մարմինն ալ աշա-
քի, հոգին ալ:

Տէ՛ս զարգարացի պատիժ անյագին,
Անյագ խճողի կերակրով արտին:
Ոչ գիտէ թէ այն կորուստ է անձին,
Եթէ ոչ պահօք հիւժեացի մարմին:
Ահա՛ իրաւունք օրինաց վերին,
Որով ոք գործէ նովին իսկ պատժին.
Եթէ կերակրօք, եթէ հեշտութեամբ,
Եւ եթէ բերմամբ զանազան ախտին:

Խէ՛ Սիրամարդ և Սոխակ խը՛ Սարեակ և Հաւորա՛:

Տ՛գ՛ Առխծ և Ուլ՛ Տ՛գ՛ Կաբաւ և Աքաղաղ՛:

Տ՛է՛ Հպուռն և Մըշխն՛ Տ՛ը՛ Ագռաւ և Ոչխար՛:

ՍԻՐԱՄԱԳ ԵՒ ՍՈՒՆԱԿ

Սիրա նախանձոտ փառասիրին ,
Այրի մաշի նդ փառս ընկերին :

Նախանձոտին ինքի հոգին
Երբ իւր Գեանէ աշուղ Բարին :

Իսէ . Սիրամարդը կը տրտնջար Հերային, թէ
ինչո՞ւ համար լծներն ինձի տըւին կոշտ և
անհամ ձայն մը, իսկ սոխակին տըւին ա-
նոյշ ձայն : Այս քաղցր ձայնը կըսէր՝ այն
պզտի թռչունէն առաւել ես արժանի էի
ունենալ . ես որ աւելի գեղեցիկ եմ ամէն
թռչուններէն , որ օդին մէջ կը թռչին : Պա-
տասխան տըւաւ չնծուհին , թէ ճամարիտ է
ըսածդ , որ դուն ամէն թռչունէն գեղեցիկ
ես և ամենէն գէշ դուն կերգես . բայց սո-
խակը՝ որուն ձայնին կը նախանձիս դուն ա-
նիրաւութեմ , ամենեւին չի ցանկար քու փե-
տուրներուդ . վն զի դուսէ թէ լծ իր պար-
գէը ամենուն ալ բաժներ է , և ինչ որ կա-
մեցեր է տալ՝ ամէնքը պարտական են որ ի-
րենց ունեցածին վրա դո՛ւ ըլլան : Ուրեմն
լռէ , այլ մի տրտնջար . վախցիր որ քու
հպարտութիդ պատժելու համար չըլլայ թէ
փետուրներդ ալ աւնէ , որով այսչափ ամ-
բարտաւան ես եղեր :

Կապառաքները իշխեին, Բէ Տերայ Դիւան
 Ինիւն ընտանի Բուր ընծաներուն մայրն էր . և
 աշխարհիս ազնիւութի առաքաւթի Ինքար :
 Ասպարաճառաւ սիրամարգն աւանոր իշարանջայ .
 որ օրինակ է արժգոհ Ինիւն , որ աւրիւնն շրա
 Ինչ որ արեւնէ Ինքն ունենաւ :

Ահա տարացոյց տժգոհ հարարտին ,
 Յանդգնի ընդդէմ կալ ճակատադրին ,
 Զամենայն զփառս զոր դիտէ յաղում ,
 Տրտնջայ թէ հիմ ինքեան ոչ ետուն :
 Արդ զի փառասէրք ինքնատանջ ծփին ,
 Անիրաւ զրկանս ո՞րարար նոցին .
 Հաշին և մաշին ոչ զի զուրկ ինքեանք ,
 Այլ թէ զի օտարք հրճուին 'ի բարին :

ՓԱՅՏԱՀԱՏ ԵՒ ԳԱՅԼ

Ոչինչ ազգեն խօսք ցնդական ,
 Երբ ընդ գործոց ոչ միանան :

Ինչ շահ լեզուով բարի ուղել ,
 Գործով անոր ներհանն ընել :

ԽԾ . Որսորդները գայլի մը ետեւէ կիյնին
 որ բռնեն . իսկ գայլը կը փախչի փայտ կտրու
 զի մը խուց կը սրահվի , և կաղաչէ որ զինքը
 մարդու չի յայտնէ . անալ խօսք կուտայ
 անոր : Նայիս մէկէն որսորդները հոն հա
 սան ու հարցուցին փայտ կտրողին , թէ ո՞ր
 է գայլը՝ քու խուցդ չի սրահվի : Մէկ հա

մարձակ ձանով մը ուրացաւ փայտ կտրօղը,
 Թէ հոս չէ՝ բայց միանգամայն մատովն ալ
 ցըցուց գայլինն պահված տեղը : Ապեցին
 հոն որսորդները, բայց զինքը հոն չի գտան
 միայն տեղը տեսան . վն զի գայլը երբ տե-
 սաւ Թէ փայտ կտրօղին մտանուածքը յայտ
 նըվեցաւ, շուտով փախաւ գնաց իր տեղը :
 Քանի մը օրէն ետեւ փայտ կտրօղը հանդի-
 պեցաւ գայլին, ու երեսը զարկաւ, Թէ ի
 րեն ըրած բարերարուածքը համար ի՞նչպէս
 շնորհակալուծի մը չըրած փախեր գացեր
 էր խուցէն : Պատասխանեց գայլը, Թէ ես
 ամենեւին չէի պակսէր այս պարտքէս, սի-
 տի ընէի քեզի շատ շնորհակալուծի, Թէ
 որ չի տեսնէի, Թէ խօսքդ շատ լաւ էր,
 բայց դորձքդ մեծ չար :

Օրինակ է Տէր Ժամանակի մարդիանց, որ խօս-
 քնաւ ու խօսքերնին լին պահէր . եւ շաք խա-
 բեբանէր աւիան, որ խօսքերնին ուրիշ է, գործ-
 քերնին ուրիշ . սակայն մարդու վնայն մարդուս
 խօսքն ըլլաւ շաք մեծ ամօն է մարդու պէս
 խօսք ասլ, եւ անասունի պէս խօսքին վրա լի
 կենաւ :

Իրաւամբք մերժի մատնիչ խաբեբայն,
 Յորժամ խոստանայ ոչ պահէ զիւր բան .
 Զի լոկ բանք ոչինչ գիտեն վճարել,
 Գործով պատկի ամենայն վախճան :
 Խոստանալ պահէլ մարդոյ է պատկան,
 Ոչ ասել մերժել զիւր խօսս իբր անբան .
 Քանզի անասունք զեղծերաց կատին,
 Լեզուաւ և բանիւ մարդ կատի միայն :

ՍԱՐԵԱԿ ԵՒ ՀԱՒՈՐՍ

Հետաքրքիրն ընդ այլոց բան,
Զիւր կործանումն ածէ ինքեան :

Շաք մ' փնէր ուրիշին բան,
Թէ լէ իիյնիս յահին բերան :

Խ[Թ]. Սարեակ մը կը տեսնէ հաւորսը, որ
իր որոգայթը կը լարէր. հող ինչ կընես
ըսաց : Պատասխանեց հաւորսը, թէ քաղաք
կը շինեմ : Այս խօսքովս հետաքրքրու[թ]ն
մը ունեցաւ սարեակն ու եկաւ որոգայթին
քով, և անանկ մօտեցաւ որ տեսնէ. բայց
մէկէն բռնըվեցաւ որոգայթին մէջ : Ան ա-
տենը կանչեց հաւորսին. ով անօրէն, եթէ
միշտ ասանկ քաղաքներ որ շինես՝ դուն ա-
մենեւին քաղաքացի չսկիտի տեսնես անոնց
մէջ :

Շաքերը իսն որ իրենց բանը գործ+ը իւր յիշեմ
ուրիշին բանին ետեւէ իիյնին, և ձեին ըրածը
ձեւին առջին Դաքեւով սաքանային յետ+ը իիյ-
նին սեպոյն սարեակին պէս, որ է խարաթա-
ւու/ս : Եւ իշխեմին հարցոցին թէ Այ ինչ բա-
նով իւր զբարձանայ. անաւ ըսաւ թէ զայս միայն
գիտեմ որ հեպատր+իւր յարեւ իապէ ու լի սիրէր :

Մի հետաքններ զարարս օտարին ,
 Խրատէ առաիս կալ զգոյշ յանձին ,
 Քանզի որոգայթ լարեալ խորդախին ,
 Կախարդէ զքեզ ձգել 'ի նմին :
 Զինչ օգուտ գործէ գիտել զընկերին ,
 Երբ ոչինչ գիտէ զինչ ունի յանձին .
 Լաւ է հետամուտ ելանել ինքեան ,
 Քննել զիւր գնացս ուղղել զնոսին :

ԱՌԻԻԾ ԻՇ ԵՒ ԱՔԱՂԱՂ

Որ խիզախէ ընդդէմ վեհին ,
 Անդէն լինի կոխան ոտին :

Մի Դէժ ելւեր +եզմէ մեծին ,
 Կոխան իւլլաւ ներսն աստին :

Ծ . Բռիւծը կը վախնայ կըսեն աքաղաղին
 ձայնէն . օր մը աքաղաղը երբոր սկսաւ եր-
 գել առիւծ մը կանցներ անկէ , առիւծը
 ձայնը լսածին պէս անանկ սաստիկ վախ-
 ցաւ , որ շուտմը սկսաւ փախչիլ . ան ատենը
 մէկ էշ մը տեսաւ ասոր փախչիլը , որ իր
 ճամբան կերթար : Անխելք էշը տեսնելով
 առիւծին անանկ վազելը , կարծեց թէ իր-
 մէ վախնալուն կը փախչի , սկսաւ ետեւէն
 լայնիլ : Բայց առիւծը նայեցաւ որ աքաղա-
 ղին ձայնը այլ չի գար՝ մէկէն դարձաւ բռ-
 նեց էշը փարատեց : Իսկ էշը մեռնելու ա-
 տենը սկսաւ սլուալ . վայ ինձ կըսէր ես

Ի՞նչ անխելք եմ եղեր. ինձի պէտք էր որ
քաջութիւն ցցընելու համար յիմարուծք
գամ առիւծի մը հետ իյնիմ:

Ո՛վ որ իր լաճը լի ճաննար, և իրձէ ձեծին
հետ իյնի՛ շաք անխելք է. ի՜նչ ղի խորժէ թէ
երբոր մէկն իրեն լուսէր գեշտութիւն ընէ՛ւ իրձէ ի՛նչ
վախնայ. լիյաք թէ շաք մարդ շաք բան իննայ
ընէ՛ւ թէ որ ուղենայ:

Տեսէ՛ր պատուհաս յիմար տկարին,
Որ իբրեւ հզօր 'ի ճակատ մատչի.
Դառնայ ընդ կրունկն հզօր ամէհին,
Գիշատէ զնա անդ 'ի ճակատի:
Ուսիր ճանաչել զոյժ և չափ անձին,
Եւ մի՛ խրոխտանար ընդդէմ առիւծին.
Բազումք յիւրեանց տան խիզախեն՝ ի սուր,
Անդէն կորանան 'ի տես հզօրին:

ԷՇ ՀԻԻԱՆԴ

Գիշակերաց խորհուրդ և կառք,
Ի պարարիլ այլոց մահուամբ:

Շահասէրին թող շահ ըլլայ,
Հոգ լի այլոց խառ ըլլայ:

ԺԹ. | Այլ վտանգաւոր հիւանդութիւն մէջ
էր. բայց երբոր սկսաւ առողջութիւն գին

դառնալ, ձայն մը տարածվեցաւ գայլերուն
 և շներուն մէջ, թէ էշը հոգեվարք է : Շնե-
 րը մէկէն վազեցին որ մեռածին սէս կաշին
 յափշտակեն . երբոր կըսպասէին անհամբե-
 րութիւ թէ ի՞նչ ձայն կայ, և իշուն պառ-
 կած տեղին դռանը ծակէն ներս կը նայէին,
 տեսան հոն իշուն ձագը . կանչեցին անոր
 այս բարեկամներս, թէ օրդեակ կաղաչէնք
 մեզի խնայուր ի՞նչպէս է մայրդ . դիտնաւ
 որ մեծ ցաւ ունինք անոր համար : Պատաս-
 խանեց ձագը խոտութիւ . շատ լաւ է՝ ձեր
 չուզածէն աւելի :

Որհրամաւ անշահ հարդիւ իւնային, որ իրենց
 գորը իշխանայ, որիւնին ինչ իւլայ ըլլայ՝ լին
 հոգար ամենին : Մարդ հարդու օգնութիւն ընե-
 լաւ համար ծնած է . ինչէ թիւիստան :

Այս դատարկակեաց բարք պորտաբուծին,
 Տքնի կերակրիլ մարմնով տկարին .

Իբրեւ բարեկամ ցաւակցի նմին,

Պատառել զնա մնայ ու սեմին :

Մարդ ընկերական, մի ըստ դաղանին
 խոշտանգեր զընկերն առ օգտի անձին .

Կարեկից լինել ուսար 'ի բնուստ,

Բընուլթենակից վշտաց օտարին :

ԿԱՏՈՒ ԵՒ ՄԿՈՒՆՔ

Մի՛ մերձենար նենգամախն ,
Մանրիս ծախիս 'ի ճիրանին :

Մի՛ հաւաքար Դրսէն սուբէին ,
'Նայէ՛ ինչէ՛ր սրբէն իանցնին :

Ժբ. Կատու մը գրեթէ մկներուն ցեղը ջրն ջրէր էր. կամեցաւ որ մնացածներն ալ ջարդէ հատցընէ : Բայց կատուին անբաղդութիւնը մկներն աւելի խորագէտ էին . ուստի կատուն մեծ զգուշութիւն կրնայէր որ ձեռք ձգէ , և չէր յաջողէր որ զանոնք բռնէ : Սակայն ես զանոնք պիտոր բռնեմ ըսաց կատուն՝ ուզեն չուզեն : Զայս ըսաւ ու վրան ալուր ցանեց , կծկեցաւ մտաւ խմորին տաշախն մէջ : Մէկ մուկ մը տեսաւ այն կլոր ճերմակ բանը , կարծեց թէ մսի կտոր է , մօտեցաւ քովը . իսկ կատուն թաթիկներուն վրա զայն գտնելով բռնեց ճանկերովը . և ուրիշ մուկ մ' ալ մօտեցաւ հոն . և ասոր ետեւէն բոլոր մկները հոն ժողովեցան . բայց ասոնցմէ մէկը ետ չի դարձաւ , բոլորը հոգաց : Ամենէն ետեւ մէկ խռփած ծեր մուկ մը գլուխը ծակէն դուրս հանեց , ու մէկէն չորս գլին նայելով առանց առաջ երթալու սկսաւ այն ալըրոտ գունախն վրա մոմըտալ : Հուսկ յետոյ գլուխը շարժելով ը-

սաց . բարեկամ քուկին ասանկ ճերմընալդ
խմ առջիս բան մը չարժէր . կուզես ալուր
եղիր , կուզես սարկ կմ տաշա եղիր , ինչ որ
կուզես եղիր , հազար տարի անցնի մէկ ան-
գամ մը չեմ մօտենար քեզի :

Կեղծաւոր և խաբէբայ մարդէն մէկս պէտք է
հեռու խալել , Լեւպէս Գրսէն սուրբ էրանայ :
Փորձ և խահեմ մարդիկ լաւ ինչ ճաննան ասանկ
մարդը . պէտք է անոնց խրափին հեռուել :

Տեսանէն հնարս հնարագիտին ,
Որոգայթ լարէ ընդդէմ ոտխին .
Որչափ խորագէտ իցէ թշնամին ,
Այնքան դառնանայ ծախել զնոսին :
Ուսիր 'ի ծերոյն ջմերձիլ չարին ,
Թէ և լուսազգեսաց իցէ արտաքինն .
Արտաքուստ բազումք սայծառ երևին ,
Այլ ներքին նոցա չար և խաւարին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ՈՒԼ

Խրոխտալ հեռուստ դէմ առիւծին ,
Է անխոհեմ գործ տկարին :

Հեռուէն Գէմ խօսիլ մեծին
Անխել Գործք է յիմար Գըշին :

ԾԳ . Լայն ձագը մէկ բարձր սլատուհա-
նէ մը նայելով կը տեսնէ առիւծ մը , որ

կանցնէր վարէն : Բայց բաղդ ունեցաւ , որ
բարձր տեղը զինքն ազատեց անոր ձեռքէն :
Ուստի սկսաւ կծու խօսքերով անարգել
զառիւծը և թշնամութեամբ նախատել : Իսկ
առիւծը տեսաւ որ չի կրնար հասնիլ՝ խո-
թոս նայելով ըսաց . ո՛վ անղգամ չար , դուն
զիս չէիր կրնար նախատել , աղօթք ըրէ՛
կեցած տեղիդ , որ զքեզ իմ ձեռքէս ազա-
տեց . թէ որ քեզ ձեռք ձգէի , շատ տար-
բեր պիտոր խօսէիր :

Տէա՛ր Տա՛րԵԸ ՌԷԿ Կեռուէն շաք Բան ԻՇԽՈՒԻ .
Ե ՌԵԾԻԲԱՆԵԼ՝ՈՒՐԻՆԸ ԻՄԵՆՏԱՐԿԷ . Բայց ԵՐ-
ԲՈՐ ՏՈՒ ԻՌԳԱՅ ԸՆԴԻՆ ԻՇ ՊԱՓԱՌԻ ՎԻՄԱՆ : ՉԻ
ԻՄԾԻՅՈՂ շՆԵՐ Կեռուէն ԻՇ ԿԱԼԷ , ԻՇՆԵՆ :

Այս յիմարական դործ է անփորձին ,
Որ փակեալ 'ի տան գրգռի ընդ վեհին .
Բայց իբրև արտաքս ելանէ անտի ,
Զի՛նչ ունի առնել առաջի նորին :
Մի՛ հակառակիր ընդդէմ հզօրին ,
Մի՛ զբարիութիւնն ածեր քուսմ անձին ,
Քանզի մեծարանք պատիւ 'ի փոքուէ ,
Եւ ո՛չ անարգանք մեծաց պատշաճին :

ՄԱՐԴ ԵՒ ԱՌԻՒԾ

Անիրաւ է պարծիլ ընդ դործ ,
 Զոր այլքն առնեն , ինքն է անդործ :

Ի՞նչ շահ պարծիլն անեալ զբան ,
 Երբ ինքն անեալ է իյալ զի բան :

ԾԴ . Ս արդն ու առիւծը միատեղ ճամբորդ
 դու թի կընէին . եղաւ որ ճամբուան վրա տե-
 սան արձան մը , որ կը ձեւացընէր կարիճ ըմ
 բիշ ինչիւն մը , որ կըսպաննէր մէկ առիւծ
 մը : Զայս որ կը տեսնես՝ ըսաւ մարդն ա-
 ռիւծին , քեզ կիմացընէ , թէ մենք ձեզմէ
 շատ աւելի կարիճ , և աւելի սրտոտ ենք :
 Պատասխանեց առիւծն անոյշ ձայնով մը .
 թէ որ մեր մէջն ալ գտնուէր քարակոփ ,
 կի՞ արձան շինող ինչպէս ձեր մէջ կայ , դուք
 ալ պիտի տեսնէիք շատ աւելի մարդիկ ա-
 ռիւծէ մեռած , քան թէ առիւծ մարդէ
 սպանւած :

Հին աքենը Հերթիւն անուանով իբրե՛ճ ա-
 ռիւծ ի մեռցոցեր եր . ասոր քարէ շինած աւ-
 խանը շաք քեզ Կրած իւր , որ քանակներէ սիրտ
 առնէն : Օրինակ է անոնց որ իրենց անեալաց
 մեծոք զբա իւրաքանչիւն , և իրենք բանի ի շահ
 չունին :

Զինքն օգուտ սարծիլ ը դործ գիւցազանց ,
 Պանծալ 'ի վերայ նախնեաց և ազանց .
 Յորժամ ինքն է զուրկ յառաքինութեց ,
 Աննման նոցին քաջութեանց խելաց :
 Յամօթ սերնդոց անմիտ անարեաց ,
 Որ նախնեաց զարարս համարին ինքեանց .
 Որով և լինին վեհափառ զարմին ,
 Վախճան և աւարտ ազնիւ պերճութեց :

ՄԱՐԴ ԵՒ ԼՈՒ

Փոքր փառս ապիկարին
 Մեծ համարի ընդդէմ մեծին :

Թէ շաք Բան Գար յեռեմ Ժողին ,
 Տէր Բէ Ինչէր Ինչէր Պեծին :

Տէր . | ուն մարդու մը թե խածաւ . ցաւն
 որ խմացաւ մարդը անանկ անհանգիստ ե-
 ղաւ , որ ուզեց բռնել և մէկէն ճգմէլ . ուս-
 տի ձեռքն երկնցուցածին պէս բռնեց , պի-
 տի ճգմէր . լուսն ըսաւ , թէ մտմբտա՛ , որ ես
 քեզ միայն խածայ , դուն կուղես զիս մեռ-
 ցընել . ափսոս ինձի . ան առենը ես այս
 բանիս արժանի կըլլայի , թէ որ ուզենայի
 քու կեանքդ վերցընել : Պատասխան տըւաւ
 մարդը . եթէ ունենայիր կարողութի ընե-
 լու , անտարակոյս կընէիր : Չայս ըսելով
 սխմեց մեռցուց :

Որչափ քիչ քան ցանկ և ճարտուն ընկ աս Կէ՛մ,
 Պէ՛ծ ին անպի՛ն . Վա՛յ քի աս, Պէ՛ծ ուրե՛ն ին ասի՛ն
 Պէ՛ղ քի . Բէ՛ որ իարողութի՛ն ունենա՛ր ասեղծողին
 Կէ՛մ ասեղծ լարողին ընկա՛ն ինկէ՛ր . Բէ՛պէս Գործ
 Ժողով անկէ՛ն է, անոր համար օրինաւանդներն ին
 պատժելին լարաւար :

Ահա՛ հատուցումն արդար օրինին ,
 Որ մահու պատժէ խայթիչ փանաքին .
 Փանաքի մարմնով այլ խայթն է ուժգին ,
 Եթէ էր կարող զրաւ էր զմարմին :
 Օրինակ է այս օրինազանցին ,
 Մարդոյն ընդդէմ՝ կալ օրինաց վերին .
 Որչափ այն է մեծ և մարդն է չնչին ,
 Այնչափ մեծ յանցանք՝ ի գործոց չափին :

ԿԱՔԱՒ ԵՒ ԱՔԱՂԱՂ

Թէ խիստ ինչ է անտանելի ,
 Համբերութեամբ է տանելի :

Որչափ Կթա՛ւ խիստ Բան ըլլա՛յ ,
 Համբերողէն ին Կա՛լ ըլլա՛յ :

ԺԴ. Արտի տէրը մէկ կաքաւ մը գնէ կը գնէ
 տանը բաղին մէջ . զայն որ տեսան աքաղաղ
 ները, որոնք չեն քաշեր ասանկ օտարական
 ները, վաղեցին վրան ու կառնցքով ծեծե
 ցին . անկէ ետեւ ամէն օր ասանկ կը նեղէին
 խեղճը : Ուստի կաքաւ ըքաշվեցաւ հաւնոցին

Մէկ կողմը տրտմած երբոր կուլար, տեսաւ
որ աքաղաղներն իրենց նախանձին համար իւ
րարու հետ կը ծեծկըվէին՝ ըսաց կաքաւը .
ահա ես ալ միտքս դրի որ ասկէ ետեւ համ-
բերեմ . որովհետեւ ասանկ կուարարներն եր-
բոր իրարու միա կուտեն այնչափ կատղե-
լով, ինչպէս կրնան ինձի հետ անուշութի-
ւաբովիլ :

Կաթաւն է քէքլիկ Ռուսանը . խոնարհ ըլլա-
լով օրինակ է համբերողին . որ ուրիշներուն նայե-
լով ինչ ուրիշ է իւր միտքէն գիտնալով, ինչ ամէն
ճարդ մէկ քաշելիք մը պիտի ունենայ :

Զիւրդ գոյնդակ բարբ կուտասիրաց ,
Կուսեն հարկանեն զընկեր բարեկեաց .
Երբ ոչ գտանեն զայլ ոք յօտարաց .
Անհամբոյր դահիճ լինին իրերաց :
Իսկ յաղթող նոցին սիրտ համբերողաց ,
Որ զերթ ապառաժ անբեկ կոյ յալեաց .
Որչափ հարկանեն կոհակք եղերաց ,
Անդէն ընկրկեալ դառնան խորտակած :

ՃՊՈՒՌՆ ԵՒ ՄՐԱՅԻՆ

Որ ոչ գործէ յամարայնի,
'ի ձմերան սովու նբթի:

Թէ արենին բան չի հոգաս,
Յէպոյ աշխարհիւ ինչ փաս:

ԺԷ. **Ն**պուռը բոլոր ամառվան մէջ ուրիշ բան չէր մտածէր, միայն թէ ձայնովը միշտ կը զըւարճանար. այս կենդանին ձմեռվան մօտ մեծ նեղութեան մէջ դանդաղեցաւ, որ բան մը չունէր ուտելու: Ուտտի մամլտալով, թէ ձմեռն ինչպէս պիտի ապրի. գնաց մըջունին աղաչեց որ իրեն քիչ մը ցորեն փոխ ասց. թէ որ ըսաց ինձի բան չի տաս, գիտնաս որ իմ անօթի մեռնելս կուգես. վն զի երգում կընեմ որ ամենևին ապրուստ մը չունիմ սա հաժ: Պատասխան տրւաւ մըջունը, թէ շատ գէշ բան է ըրածդ. զի սէտք էր գալիքը մտածելով ինձի սէս ընել. ատենով աշխատիլ, և կերակրով համբարները լեցընել. հասար գուք ինչ կընէք ամառվան այն գեղեցիկ եղանակին մէջ: Ես գիշեր ցորեկ կեր գեմ ըսաւ ճպուռը: Ծաղը ընելով ըսաց մըջունը. իրաւ է որ գուք ուրիշ լաւ բան մը չէք կրնար մտածել, բայց միայն ուրախանալ. ուրեմն ինձի մօտիկ ըրէ, ինչպէս որ սկսար՝ կատարէ այս տարին. որովհետեւ Ժա.

մանակիդ կէտը ծախեր ես երգելու համար .
և մէկալ կէսն ալ քեզ կը մնայ որ պար
խաղաս :

Ճպտուն է ճըռճըռ պէօճէին . որ օրինակ
է դափարի և շափախօս մարդիանց , որ ապրին
անդին ծախանակին խնցընէն քոճ Բանէրով .
յէպոյ իւրեան ուրիշներուն գլխացաւունքի իջ-
նէն , որ պահէն ղիւրենք : Ո՛վ որ Լուել գիտէ ,
շափ Բան գիտէ իճսնն :

Վայելուչ խրատ է անգործ ծուլին ,
Որ դատարկ ծախէ զիւր կենաց բարին .
Այլ գայ Ժամանակ դառն եղանակին ,
Կարօտի այլոց ծաղը եղեալ նոցին :
Զկ'նչ շահ սին ձայնիւ ընուլ զվայր օգին ,
Եւ դատարկ թողուլ զիւր տուն զիւր տեղին
Ջանա՛ ի Ժամուն գործել զպիտանին ,
Ամբարեալ պիտոյս վասն տպագային :

ԱԳՌԱՒ ԵՒ ՈՉԽԱՐ

Զուարճութիւն անիրաւին ,
Ի վշտագնէլ զհեղահոգին :

Անգամ ի տախտակայ ,
Երբ խոնարհին շնա ի տապայ :

ԾԵ. Ըգուաւ մը խաղալով կը թռչնաւոր ոչ .
խարին բոլորտիքը . և շատ անգամ կտունց

Քով ալ զարնելով կըզըւարճանար : Ես քեզ
զըւարճացընելու համար եղեր եմ ըսաւ ոչ-
խարը . ինչո՞ւ համար միշտ իմ վրաս կուգաս
ու այս շանը վրա չես երթար , որ կը նայի՝
ոչխարները : Անոր համար ըսաց ագուաւը
ասանկ կընեմ , որ քեզմէ շատ անկէ կը վախ-
նամ . գիտնաս որ ես աւելի աղէկ կը վար-
վիմ չարերուն հետ , քան չարերը բարինե-
րուն հետ :

Օրինա՛յ է անգամ հարդանոց , որ հեղահագի
հարդուն վրա իւր խնդան ու ծաւը իւնեն . Բայց
չափ անգամ ըրածնին իւր գպնեն : Ու որ այժմ իւր
վախնայ , դուն անկէ մի վախնար . իւր է ի՞նչ
սոգնան :

Ահա այս է դործ չար անիրաւին ,
Որ չարիս դործէ ընդդէմ խոնարհին .
Քանզի վիշտ հարուած առնել անմեղաց ,
Միակ զբօսանք է չարասիրաց :
Արդ մի նմանիր դու անզգտմաց ,
Մի՛ վնասաբեր լինիր անմեղաց .
Ջանա՛ հետեւիլ բարոց խոնարհին ,
Որ խոնարհութեամբ տանի իւր նեղչին :

ԿԱՂՆԻ ԵՒ ԵՂԷԳՆ

Մեծաբանին փոյթ հասանէ ,
Ծաղը լինել յիւր վեհ բանէ :

Մի շատ պարծիւր լի աշխարհ ,
Հիշել ի գոյ իւր իւր իւր :

ԺԹ . Կաղնի ծառը կը խնդար եղէգին վրա .
Լ նախատեսելով կըսէր , թէ սղաթիկ հովէ մը
կըջարժիս . ես շատ կըխղճամ քու վրադ ,
Երբոր կը տեսնեմ ջրին քով անկած . ուր
տեղ ուրիշ կերպ չես կրնար կենալ , բայց ե-
թէ գլուխդ ծռած տկար հովերուն առջին :
Ինչի նայէ տես ուր եմ բարձրացեր . Լ
ինչպէս հաստատ է իմ բունս Լ արմատս ,
որ սաստիկ հովերու փոթորիկներու դէմ
կը դնեմ : Երբոր այսպէս կը պարծենար , յան-
կարծ փոթորիկ մը ելաւ եկաւ կաղնիին Լ
եղէգին զարկաւ : Այս հովը որչափ որ փչեց
չի կըցաւ մնասէլ եղէգին . որովհետեւ հովին
առջին խոնարհելով , ուրիշ բան չեղաւ մնայն
թէ շարժեցաւ : Իսկ բոլոր մնասը կաղնիին
եղաւ . վասն զի երբոր խիտա դէմ կեցաւ
հովին , ու կարծեց հաստատուն մնալ փո-
թորիկին դէմ , մէկ կատաղած հովմը զարկաւ
անոր , Լ անանկ ցնցեց , որ չըջեց պառկե-
ցուց ծառը : Եւ այսպէս ահա այս հարաւ
ծառը եղէգին ոտքն ընկաւ , որ այնչափ նա-
խատէր էր զայն :

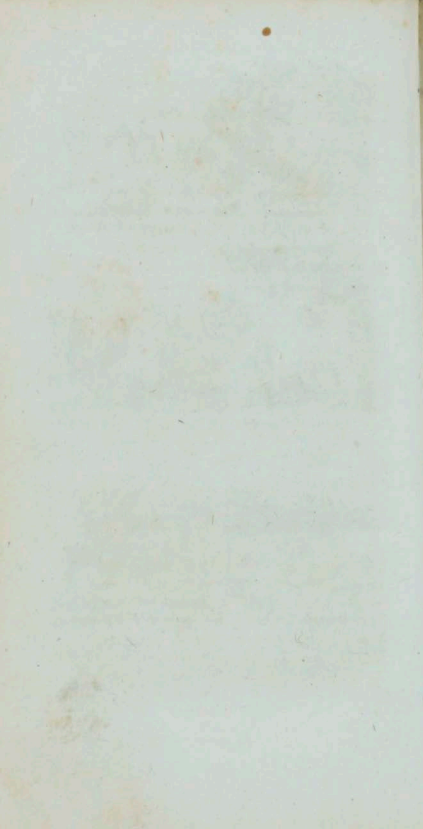
Տթ. Կաղնի և Եղեգն: Կ՞ Ողնի և Գայլ:

Կ՞ Աղուխ և Աքաղաղ: Կ՞ Աքաղաղ և Հնդկանա:

Կթ. Գայլ և Հունք: Հա՛ Կատու և Աքաղաղ:

Խրատ է մեծամեծ հարուստներուն, որ հալար-
առնէ՛ն անարգէն աշխարհէրը . բայց շատ ան-
գամ ասոնք իրենց Վիճակով հանգիստ ին ծան ,
և հարուստները աշխարհոյս հովերով և ին-
ծանին կիցնին :

Այս է պատուհաս ամբարտաւանին ,
Որ խայտառակի յիւր հալարա բանին .
Այն մեծաբանօղ ամբարձեալն յերկին ,
Տես ի՛բր 'ի հողմոյ շրջի 'ի դեպին :
Քանի՞ մեծատունք նման են սմին ,
Անարդէն զաղքատն պանծան 'ի բաղդին .
Բայց 'ի գալ հողմոյ հոլովեալ անուին ,
Խոնարհք կան կոնդուն ինքեմք կործանին :

ԶՈՐԻ ԵՒ ԳԱՅԼ

Որ գուք փորել այլոց ջանայ ,
Ինքն սահեալ 'ի նոյն մնայ :

Ունի տէրէ տէր աստիւն ,
Ինչ և ինչի մէջ և տէրն :

Կ. Պայլը կը տեսնէ մէկ ջորի մը , որ խոտ
կուտէր դաշտին մէջ . մէկէն պիտի յափըշ-
տակէր զայն . բայց երբոր տեսաւ ջորիին
զգուշութիւն , և հասակին զօրութիւն որ կըր-
նար ինք զինք պաշտպանելու՝ միտքը դրաւ ,
Թէ ա՛լ լաւ կըլլայ խորամանկութիւն ձեռք
ձգել , քան թէ ուժով : Ուստի շուտմը մօտե-

ցաւ անոր, և զինքը խիստ վարպետ բժիշկ
 ձևացրնելով ուղեց իրեն դեղ ընել: Ես ը-
 սաւ անանկ վարպետ եմ, որ եթէ ունիս
 հիւանդութիւն՝ մէկէն կառողջացրնեմ: Իսկ
 ջորին, որ վախ ունէր անկէ, սրտասխտեց
 թէ դուն զիս մեծապէս կամըջցրնէիր, թէ
 որ կամենայիր հանել իսմէ մէկ փուշ մը, որ
 խոցոտեր է ոտքս: Զայս ըսելով վերցուց
 ետեւի ոտքը ցըցուց գայլին. իսկ գայլը որով-
 հետեւ ուրիշ բան չէր ուզեր, միայն յարմար
 ժամանակ կը փնտրուէր, որ ջորիին վրա ցաթ-
 կէ, մօտեցաւ անոր, և երբոր սկսաւ նայել,
 ջորին անանկ կից մը զտրկաւ գայլին, որ
 քիթը բերանը ճղմեց փախաւ: Ան ատենը
 գայլը բոլորովին տրամադ ըսաւ ինքիրեն.
 արժանապէս այս բանն ինձի եղաւ. պէտք
 էր որ բժշկութիւն ընէի ես, որ ուրիշ բան
 չեմ, բայց միայն մսագործ:

Արեւուն իւրիւր որ անշտամ հարգում չէր
 ին. և ինչ ընէր, նայէ՛ որ խելս մը բանեցնե-
 լով անշտամին չէրսէն ազափիս. վասն զի հար-
 ցումս զէնքն է իրեն խելսը:

Քանի՞ դիպաւոր այն անդգամին,
 Կրէ՛լ զայս չարիս զոր նիւթէր նմին.
 Քանզի վրիպանք խորամանկ չարին,
 Զարաչար լինի՛ ըստ առակողին:
 Այս գաժան բնութիւն է քանասարին,
 Պնդիլ զհետ այլոց սրտառուէլ մարմին.
 Որչափ որ ցանկաց զայլս կեղեքէլ,
 Այնչափ և յայլոց կրէ զարժանին:

ՎԻՇԱՊԻՔ

Բազում գլուխք և տանուտեարք,
Են իրերաց խափանարարք :

Թե քան ի մեջ շաք գլուխ փայ,
Տանը Բանը շաք գեշ ի լուսայ :

կն . Երկու վիշապ կուղէին ցանկէ մը կամ
փշոտ տեղէ մը անդին անցնիլ, որ աւելի
խիտ «ըն» ըլլալով արդիւնէր էր անոնց ճամ-
բան : Մէկ վիշապն ունէր մէկ գլուխ մը
և շատ սուշ . մէկալը մէկ սուշ ունէր, և
շատ գլուխ : Այս ետքինը բոլոր ուժովը
ջանաց՝ չի կրցաւ անցնելու . վասն զի շատ
գլուխ ըլլալով մէկմէկու արդէլք կուտային .
ուստի ուրիշ բան չի կրցաւ ընել, բայց եթէ
մէկ ծակ մը բացաւ, որ մինակ մարմինը հա-
զիւ կրնար անցնիլ : Իսկ մէկալ վիշապը քիչ
աշխատանքով բացաւ իր ճամբան . վասն զի
մինակ գլուխը բացաւ ծակմը հանգստութիւն
անցաւ, ու քաշեց սուչերն ալ անկէ անցուց .
և անանկ լաւ ըրաւ որ անցան անկէ գլու-
խը, սուչերը և բոլոր մարմինը :

Խրաք ըլլաւ ամենուն, որ աներեսն մէջ էր-
ին մէջ, և շաք գլուխ լինէն, որ իրարու մի
հասնելով փաւրէն քուանը . Ինչ որ մէկ Բանին գը-

Լուսին մէկ ճարդ ըլլաւ, ամէն բան իարգի գնէլով,
 Բաւրն իրեն հնազանդ ի ըլլան, և գիւրիւն Բանը
 յառաջ ի երթաւ :

Տէս զիարդ բազում գլուխք մի մարմնին ,
 Են արդէլք միմեանց 'ի գործ պիտանին .
 Զի խրաքանչիւք են ինքնագլուխ ,
 Ոչինչ վճարեն՝ մնան անգլուխ :

Այս օրինակ է իշխանաց պետաց ,
 Որ տիրել կարծեն անկախ յիրերաց .
 Բայց երբ չեն կարգեալ ընդ միով գլխով,
 Են բազմագլուխ անբաժ 'ի բարեաց :

ԿՐԻԱՅ ԵՒ ՆԱՊԱՍՏԱԿ

Աշխատութի միշտ շարունակ ,
 Յաղթէ առնու ըղյաղթանակ :

Թէ անհանգիստ ջանաս յագնիս ,
 Ամենէն շաք Դուն ի ը շահիս :

կբ. () ր մը նապաստակը կը խնդար կրկայ-
 ին վրա , ու երեսը կը զարնէր անոր խիստ
 ծանրաշարժութիւնը : Եկօր ըսաց կրիան դա-
 շինք պէս բռնենք . ես քեզմէ շուտ կը հաս-
 նիմ այն ծառին , որ տնկած կը տեսնես ար-
 տին ծայրը : Պատասխանեց նապաստակը
 Թէ մէկ կրկայ մը ինչպէս պիտի նապաստա-
 կին հետ վազելու ելլէ , քու խելքդ դարձեր
 է կըբայր , դնա՛ բանդ : Այս կարգէ դուրս
 բանին զիս հրամցընէլէդ առաջ պէտք էր
 մոմըտալ , Թէ ես չորս անգամ ցաթկեմ այն-

չափ ճամբայ կընեմ, որ դուն չորս շաբթը վան մէջ չես կրնար ընել: Հոգ չէ, ըսաւ կրիան. և ատեն չի կորսընցընելով սկսաւ երթալ: Իսկ նապաստակն առանց հոգալու Թողուց որ կրիան առաջ անցնի, երբեմն խաղ կընէր, երբեմն ետ կը դառնար, և խոտ ուտելով կըղըւարճանար. ինքիրեն կըսէր Թէ ես ասպահով եմ, որ կորսընցուցած ժամանակս՝ շուտով կընամ շահիլ. սակայն կրիան միշտ առաջ կերթար: Երբոր տեսաւ նապաստակը Թէ երկու մատ մնացեր է, որ կրիան հասնի ծառին, շուտմը ցածիկեց ու կայծալի պէս վաղեց. բայց բանը բանէն անցեր էր. վասն զի կրիան հոն հասնելու վրա էր. և ինչ որ քրաւ նապաստակը չիկրցու, կրիան առաջ հասեր էր. և այսպէս կորսընցուց իր դաշինքը:

Կրիան այսինքն Թօսպաղին օրինակ է աշխատաւոր մարդուն, որ միշտ աշխատելով որչափ ինչճ ըլլայ յառաջ իրագայ: Իսկ նապաստակն է օրինակ անհոգ մարդուն. որ ծոյշ ապենն անցընելով՝ ուրիշները իրագան դինքն իանցնին՝ ինքն անանկ իւր ծնայ: Ամէն բանի յաղթօղ է աշխատութիւն, ինչէ զիւնոքան:

Ահա տետարան ինքնահաճ հեղգին

Ինքնապանծ խոտէ գնացս օտարին.

Բայց նա անվաստակ գողով յիւր ուղին,

Յաղթէ հասանէ իւր նպատակին:

Քանի պատկառանք այն դանդաղկոտին,

Երբ ինքն է մեղկեալ, այլք յառաջ ձգին.

Զինք օգուտ ոստնուլ լեռնէ 'ի լերին ,
 Զի աշխատասերն հասանէ կիտին :

ՈԶՆԻ ԵՒ ԳԱՅԼ

Ոչ վայրասար բաշխէ բնութի
 Իւրաքանչիւր զէն զօրութի :

Ինչ որ ունիս ազէի պահէ ,
 Որ Գործածես երբ որ պէտք է :

կգ. Սէկ գայլ մը կը հանդիպի ողնիին , և
 շատ անօթի ըլլալով առաջ կը վազէ որ ուտէ :
 Իսկ ողնիին տեսածին պէս զայն՝ վրայի փշե-
 րը մէկէն շտկեցուց : Գայլը կատկելով չէր
 գիտէր ո՛ւր տեղէն բռնէ . ուստի խորամանկ
 կութիւն ըսաց անոր , եթէ կամենաս քեզմէ
 հանել բոլոր այս փշերը՝ շատ աղւոր կը լլաս .
 վասն զի ասոնք զքեզ խիստ գէշ կերևցընեն .
 ինծի մտիկ ըրէ՛ ու ասկէ ետեւնեւէ՛ զասոնք :
 Աճ չընէ , ըսաւ ողնիին , աւելի շտկեցընելով
 փշերը . բարեկամ , թէպէտ այս փշերս զիս
 գէշ կերևցընեն , բայց շատ լաւ կը սկաշտաւա-
 նեն քու ձեռքէդ :

Ողնին է քիւրի . ասոր մէկ փեսայից իայ շան
 լափ , որ իշերը իւր նեպէ իւրեն Ռշափին իւր զար-
 նէ նեպի պէս : Օրինակ է խոհեմ մարդու , որ
 մայն իւր ապահովութիւն իւր նայի , և ամենայն

«բիւի խօսք հարիւր լինէր, որ խօսք չէր Գրեմ :
Իրեն :

Խրատէ առաւել զգոյշ կա՛լ յանձին ,
 Չթափել զգէնս բանիւ խարդախին .
 Զի նենգել ուտել է խորհուրդ նորին ,
 Ոչ թէ կարեկցիլ իբրեւ մտերիմ :
 Արդ մի ապահով կար ընդ թշնամին ,
 Եւ մի հետեւիւր խորհրդոց նորին .
 Զինեաց հանճարով ընդգէմ ոսոխին ,
 Զի զէն մարդոյն է հանճար բնածին :

ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ԱՔԱՂԱՂ

Որ ոչ ումէք բարի առնէ ,
 Յայլոց բարիս ոչ տեսանէ :

Մէկն որ հարգուի բարիք լինէ ,
 Ուրիշն բարիք պիտի Գրեմ :

ԿԳ . Երբեքս մը շատ հաւեր յափշտակելէն
 Ետեւ վերջապէս ընկաւ որոգայթին մէջ . որ
 հողագործ մը լարեր էր անոր համար տանը
 բակին մէջը : Երբոր անօգուտ կաշխատէր
 և կը ջանար որ աղատի, տեսաւ աքաղաղ մը :
 Ե՛րբայր ըսաւ զգոյշ կեցիր, կերդւնցընեմ
 քեզ որ զիս չի յայտնես . թէ որ կուգես ին-
 ձի հարկաւոր և մեծ ծառայութի ընելու ,
 վազէ՛ շուտով գնա՛ իմացուր աղուէսներուն՝
 իմ գլխուս եկած վտանգը . և ըսէ՛ իրենց որ

կաղաչեմ գան զնա ասկէ աղատեն : Իսկ ա-
քաղաղը դոցեց իր սրտին մէջի եղած ուրա-
խութիւնն որ կարենայ վրէժ առնել անկէ .
երդում ըրաւ անոր խորհուրդը լաւ սրահե-
լու , և իմ կերպով դրած պարտքը կատա-
րելու . բայց շատ հեռու էր խօսքը սրահե-
լէն . վասն զի վազեց գնաց շխտակ տանախ-
րոջը պատմեց բոլորը . անալ մէկէն եկաւ
բռնեց սղանեց աղուէսը , որ մեռնելու ատե-
նը լալով կըսէր . վայ դիտուս սէտք , էր որ
ես օգնութիւն խնդրէի արաղաղէն , որուն այն-
չափ հաւերը խղզեր եմ :

Պէտք է յաջողութիւն մեջ Բարեկամ ունենալ՝ ա-
մենան Բարեբաւութիւն ընելով , որ խառնութիւն
մեջ ինքն աւ գտնէ : Ասոր համար Աղէքսանդր
Բագասորը իշխէր ինչ ամէն բանէն վեր հասապա-
րիս Բարեկամն է :

Ահա գեղեցիկ պատուհաս չարին ,
Ոյր դործն է լարել թակարթ ընկերին .
Հուսկ յետոյ և ինքն 'ի նոյն թակարթի ,
Աղաչէ զնա դալ օգնել նմին :
Քանի՞ ըրբութիւն ժառէ խօսնակին ,
Ոյր ծծէր զարիւն թէ էր 'ի ձեռին .
Որպէս յօտարէն նստատ ոք յուսայ ,
Երբ այլոց բարի չարար բնաւին :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԿԱՏՈՒ

Պատիր հանճար խորագիտին
Ոչինչ զօրէ օգնել նմին :

Շաբաթէս Տարդիի շաբա Բան իշնէն ,
Բայց Կէշ Իշաբայ որ Բան չիյաբէն :

ԿԵ . Երբուհան ու կատուն միտուող ճամբորդուծի կընէին . երթալու ատենը սկսան խօսիլ զանազան բաներու վրա . վերջապէս աղուէսն ըսաւ մէկալին թէ բարեկամ քու կին քիչ մտածելուդ համար պարտական ես , որ յայտնի խոստովանիս թէ իմ միտքս բարակուի որչափ դերազանց է , և խելքս քու կինէն շատ վեր է : Պատասխանեց կատուն թէ ես կաւտամ . բայց կաղաչեմ՝ նայինք ինչ օգուտ այն քեզի կրնայ ընել հիմա . կը տեսնեն որսորդին երկու շներն որ շիտակ մեր վրա կուգան , ինչպէս ինձի կերևնայ : Ահա թէ որ չեմ սխալիր , քու խորամանկուծիդ պիտի լմնցընեն . ինձի որ հարցընես՝ ահա իմինս . իմ ունեցածս մինակ այս է , որ բոլոր քուկին ունեցածներէդ լաւ կը բռնեմ : Զայս ըսելով ցաթկեց ծառին ծայրըն ելաւ . իսկ աղուէսն որ այնչափ յաջող էր , այս բանը չգիտցաւ ընելու , թէպէտ շատ անգամ իր հնարքներովը խաղցուց արդիւնց շները , և քսան անգամ առաջներնուն

փախաւ . բայց փութ՝ եղաւ . վն զի վերջա-
պէս չի կրցաւ աղատիլ , բռնեցին զինքը
սլատուեցին :

Միշտ ջանա՛ որ շիտա՛յ ճամբայէն լեւելն . վն
չի որչա՛ր խորամանկ ըլլաւ , թեպէ խորամանկ
իայ , եւ ապէն ի ըլլայ , որ շաքոթիտութիւն թեպէ շա-
հ լի ի բնաւ ընէ : Կըսեն գիտաններ , թէ շաք
Պեթ յիմարութիւն է պարծիլ խելսին վրա :

Զ խորդ անիրաւ սարծանք հպարտին ,
Որ ազատ սրանծայ ընդ հանճար անձին .
Բայց երբ ժամանէ արկած իւր բաղդին ,
Անդէն նանրանան այն սրանծանք չնչին :
Պանծալի իմաստ գոյ յառաքինին ,
Որ խնայուածք վայլէ 'ի բանին .
Ոչինչ յեղյեղեալ յարկածից բաղդին ,
Ոչ նսեմացեալ 'ի մահու անուին :

ԱՔԱՂԱՂ ԵՒ ՀՆԴԿԱՀԱՒ

Սիրտ նախանձոտ տանջէ համայն ,
Ի իւր ինքեան տանջանարան :

Թէ լէս քանիւ այլոց գործսին ,
Նայէ՛ լընէս Գոռն աւելին :

Կ՛. Մ. քաղաղը բնութեամբ նախանձոտ է .
բայց հինառու արաղաղին հետ բակին մէջ

միատեղ կը վարվէին . օր մը տեսաւ որ վեր-
ցուց փետուրներն ուռեցաւ մէկալը հաւե-
րուն առջին . այս բանէն տքողաղը կասկած
դնաց ու ըսաւ անոր . նենգաւոր՝ պարասդ
բան չէ , որ դուն իմ հաւերուս առջին փե-
տուրներդ վերցուցիր . առանց կարծեսոյ
կուղեւ իրենց հաճոյ ըլլալ , և իսմէ զանոնք
հանել : Անալ պատասխան տրւաւ թէ բան
մը կըսես , որ ամենեւին մոքէս ալ չէ ան-
ցած , և անմտութեամբ տաքցեր ես : Ինչո՞ւ հա-
մար չես կրնար քաշել , որ ես հաւերուդ
առջին փետուրներս ուռեցրեմ . հապա ես
կը համբերեմ որ դուն երբոր կուղեւ իմին
հաւերուս առջին միշտ կերգես :

Նախանձ անանի անարգ ախպէ , որ ինք բեր-
մէնէ ուրիշին բարոյնէն վրա . ուստի նախան-
ձաբը չի իրնար Կաշէլ ուրիշին գեղեցիկո՞ւնէ գի-
րոյնէն և ալին բանը . Էւրէր որ իրեն հաւա-
նար ըլլան , և ասով մշտ սիրաբ ին իրեն ին-
նա՞նք իրենէրով առաջադին ուն :

Անյագ է նախանձ ըստ անսուտ վճռի ,
Որ բունեալ ՚ի սիրտ սպառէ զոգի .
Մաշի ընդ յաջող բաղդըս ընկերին ,
Զի պատիժ նորա է այլոց բարին :
Ուսիր կենակցիւ քաղցր ընդ ընկերին ,
Եւ մի՛ նախանձիր ընդ գործս նորին .
Զի ամօթ մեծ է թողեալ զիւր գերան ,
Ընդ օտարս կագել զշիւղոյ ախան :

ԿՈՎ, ԵՒ ՇՈՒՆ

Չարակն հիւծի ընդ բաստ մարդկան,
Յոր ինչ հայի սիրտն է դաժան :

Ծախաւոն այլոց բան չի կտիր,
Թէպէտ իրեն բան չի պախտիր :

Կէ. Շուն մը սրառկեր էր խոտի գէղին
Եւ շունին վրա, կոնը ալ եկաւ քիչ մը խոտ ու
տելու որ անօթի կըմարիր. բայց շունն ար-
գիլեց ու ակռաները կըճըտելով կովին գէմ
ցաթկեց : Ո՛վ նախանձոտ կենդանի՛ ըսաց
կովը, ի՞նչ ես կատողեր ու չես կրնար քա-
շել որ քիչ մը խոտ ուտեմ, որովհետեւ քեզի
ամենեւին հարկաւոր չէ :

Օրինալի է շարափնոսթի, որ ուրիշին աղէկոս-
թիւ լուղէր, ու գէշ աւտով ի՞նչ նայի ուրիշին :
Փիւլիսո՞քայ մը քետաւ ասանի մէջ քրքոսմ, ըսաւ.
Բէ այս մարդոսս կամ գէշ բան մը պապահած է,
կամ Բէ ուրիշին աղէկոսթի մը եղած է :

Ո՛վ զեմրդ չարակն զախ զերեկուն,
Առ չար նախանձու կաղկանձէ անքուն.
Զի երբ տեսանէ զընկերն 'ի բարին,
Իւր մաղձ դառնուած է զեղանի յարիւն :
Մի՛ ուտեր զհաց ասէ իմաստունն,
Ընդ վատ չարակնին բարեաց թշնամւոյն՝.

Զի հաճոյք նորա զրկեւքոյդ սեղան
Թէ և ինքն յագեալ ննջէ խոր ի քուն :

ԲՈՒ ԵՒ ԹՈՒՉՈՒՆՔ

Որ զայլս ատէ յայլոց ատի ,
Իբրև զբու ընդ մուծ շրջի :

Դռան ուրիշին ինչ որ ընէս ,
Ուրիշեւեհն զայն ինչ գտնէս :

կը. Բու թռչունը կընայի , որ ընդհանրապէս բոլոր թռչունները զինքը կատեն . սատարիկ նեղութիւն կը քաշվի կապի ծառին խռռչին խօշտիին մէջ կը նստի , ու ալ չի համարձակիր ցորեկը դուրս ելլելու , միայն գիշերը կելէ : Մէկ անգամ մը դիպածը բերելով ցորեկն անկէ դուրս ելաւ . բայց բանը շատ գէշ եղաւ . վասն զի թռչունները զայն տեսածնուն պէս ամմէն կողմէն վազեցին վրան թափեցան , և յետոյ մեծէն մինչև սղտիկը սկսան զըւարճանալով ծեծել զայն կառնցքով . և այնպէս հալածեցին :

Բռն այսինքն պայտուշը միայն մառն փեղը ինչ Ռուի , և գիշերը Բռն իւրապէս ինքն . ուստի խաւարասեր ըլլալով նման է արեւոյ մարդուն , որ միշտ ուրիշը արեւով ամենքնաւ զինքն ի արեւն :

Այս օրինակ է ատելի անձին ,
 Որ զանխուլ կրծէ զսիրտ ընկերին ,
 Որով յամենից կրէ զարժանին ,
 Զրկեալ 'ի լուսոյ՝ շրջի խաւարին :
 Քանի՞ վայելուչ սիրել և սիրիլ ,
 Օտարաց համայն ցանկալի լինիլ .
 Զինչ հանգիստ չարաց ատել և ատիլ ,
 Հալածեալ իսպառ 'ի մթան թաքչիլ :

ԳԱՅԼ ԵՒ ՇՈՒՆՔ

Որկրաժեալին միայն թակարթ
 է կերակուրն եղեալ 'ի կարթ :

Ո՛ւր դուրիշն ուրիշ ցանկայ ,
 Ինչ ինչա՛նուր անուր իլլալ :

Կթ . Գայլ մը հեռուէն կըտեսնէ երկու
 շուն որ իրարու հետ կռիւ կընէին . կռիւն
 որ աւելի տաքցաւ՝ մոմըտաց , որ երթայ
 մօտենայ անոնց և երբոր իրարու վրա ել-
 լեն՝ դիւրութիւն զանոնք յախշտակէ : Այս
 խորհրդով շիտակ անոնց քով վազեց . բայց
 հակառակն եղաւ . վասն զի շներն այն կէ-
 տին հաշարվեր էին . գայլն որ մօտեցած տե-
 սան՝ շատ ուրախացան , և յետոյ երկուքը
 միաբան վաղեցին ընկան գայլին վրա սպառ-
 ւեցին :

Որ իրամոլին իրոտաբը յիշի իբրախիմն իւլաւ .
 զի զի շաք ուսելը շաք հիւանդուէց պապճառ
 լաւաւեն 'ի զաք , շաք փոքոտէ մեջ յիշելով լեւ
 ջապէս Գլուխը իոսի Գայլին եղածին պէս .
 այսպէս իւլաւն ուրիշ ախարի ետեւէ եղաներն ալ :

Ահա անհամբոյր բարբ դազանային ,
 Յայլոց դիտութեց հանէ զիւր բաժին .
 Քանի՞ շահասէրք համանման սմին ,
 Կռուողաց բարիս դրաւեն հեշտին :
 Բայց արդարութի չթողու նոցին ,
 Փութով հասանէ կշիռ 'ի ձեռին .
 Տոկոսիս արդար ստահանջէ կրկին ,
 Եւ անդէն մասնէ ժանեաց ոսոխին :

ԱՐԾԻՒ ԵՒ ԱԳՈՒԱՒ

Որ յանդգնի գործել մեծ ինչ ,
 'Նշաւակի լինի ոչինչ :

Ձեռք մ' զարներ մեծ բաներոս ,
 Կը պապահին սե օրերոս :

Հ. Արծիւն ինջաւ ոչխարի մը վրա , ու ա-
 ռաւ վեր հանեց . զայն որ տեսաւ ագռաւը
 ինքիւրեն ըսաց . միթէ ես ալ չեմ կրնար ը-
 նել ատանկ մէկ բան մը : Զայս ըսելով թը-
 ռաւ գնաց մէկ դէր ոչխարի մը վրա . բայց
 շատ հեռու մնաց արծիւին ըրածէն . վասն
 զի անանկ ոչխարին բրդերուն փաթարվե-

ցաւ, որ չի կրցաւ աղատել. մնաց անտանկ
 ոչխարին վրա: Երբոր կըշարժէր, որ աղա-
 տի՝ հովիւն խնայաւ, վազեց եկաւ բռնեց
 դրաւ վանդակին խափէսին մէջ, տըւաւ սուղոյն
 որ խաղան:

Օրինակ է յանդուգ մարդու. որ հինգը և՛
 ճաննաւով ինչ որ քեանէ՝ փարձէ ինչ ինչ ալ
 իրնայ ընէւ. Բայց երբոր վրանդի մէջ ինչնի, ան-
 տքենը ինչանայ ինչ ըլլաւ:

Խրատ է այս գործ յանդուգն յիմարին,
 Որ ոչ ճանաչէ զոյժ և չափ անձին.
 Ի գործ մեծագործ մխիլ յանդգնի,
 Մինչև ի ներքոյ ճմլի ծանրոցին:
 Պիտանի յաւէտ խնայականին,
 Ճանաչել զիւր կար և ոչ հզօրին.
 Քանզի հզօրաց գործն է մեծագործ,
 Չնչին և թեթեւ է գործ տկարին:

ԿԱՏՈՒ ԵՒ ԱՔԱՂԱՂ

Զրկողու թիւնք անդգամին ,
Սուտ պատճառօք արդար դատին :

Չարագործ հարդն ինչ որ ընէ ,
Զինք առաքով արտար ինչէ :

Հիմ . Կատուն բակը կըմտնէ , և հոն տեսնելով աքաղաղ մը վրան կըցաթկէ , ճանկովը կըբռնէ որ իրեն ընէ մէկ լաւ կերակուր մը : Ինչո՞ւ համար ասանկ կընես ինձի ըսաւ աքաղաղը . ամենեւին չեմ յիշեր թէ քեզի օր մը դէշուծի ըրած եմ , որ արժանի ըլլամ ասանկ սպանվելու քու ձեռքդ : Պատասխան տրւաւ կատուն հանգիստ ձայնով մը . թէ որ օրինաւոր բան մը չի գտնեմ քեզմէ տըրտընջալու , և չի պատժեմ քուկին գողու թիներդ որ տեսած եմ , պարտական կըմնամ օ՞յ առջին . ո՞վ անօրէն գուն չէս որ ամէն օր կերթաս տիրոջդ արտին մէջ կըպտըտիս , որ ցանած ցորենն ուտես . մահու արժանի ես գուն ըսելով խղճեց կերսաւ :

Զրիշտեմի ընդէ Դէպ մէկ առաք պատճառմէ իւրեանէ , որ ըրած բանը արտար երեւնայ . և որչափ աշաւանդ ընէս , սիրտք չի իսկընար . Վրէ Դայն իւր ըսնայ , որ որիշտ ղըիւնվիրեն շահ հանէ , չէ թէ ցանցանք բնէ :

Այսպէս և զըկողք զինքեանս համարին ,
 Արդար դատաւոր լինել անանկին .
 Սուս պատճառանօք խաբեն զմարդիկ ,
 Սակայն չիք խաբել յանխաբ ատենին :
 Ո՞ր յայնժամ երկար սլատմութիւնք բանին ,
 Եւ նրբին պատճառ փաստ փաստաբանին .
 Արդ ճշմարտութիւն անցեալ 'ի բեմին ,
 Պահանջէ համար գործոց զըկողին :

ՀԱՒ ԵՒ ԱՐՏԱՎԱՐ

Գործ խոհական հասուն մտաց ,
 Զփոքին ընտրէ յերկուց չարեաց :

Բարի ծնող + դասիին սիրուն ,
 Գեղի իշւան օգարներուն :

ՀԻ՛ . Հաւ մը նոր հանած ձագերը կառնէ
 կրտանի արտերուն մէջ , և իր տեղէն շատ
 կը հեռանայ . երբոր անհոգ կը պարտէր , ա-
 հա բաղէն հոն երեցաւ , և մէկէն պատրաստ
 վեցաւ , որ ինջնի ձագերուն վրա : Անտե-
 նը հաւն ինչոր կրնար ընել ըրաւ , որ ազա-
 տէ ձագերը . մինչև փախաւ աղատեցաւ մէկ
 ասլահով գոց տեղ մը , որ մօտ էր , և հոն
 գտու մէկ վանդակ Խաֆէս մը , մտաւ ձա-
 գերովն անոր տակը սահվեցաւ : Իսկ երկ-
 րագործը տեսնելով զայն՝ շուտ մը վազեց
 բռնեց հաւը ձագերովն առաւ տարաւ : Բայց
 հաւին միտիթարութիւն այն էր որ գոնէ ձա-

դերս աղատեցի կրօնք անողորմ թշնամուն
ճանկէն :

Ինչպէս որ հաւը առաւել փայտաւ գէրի ըւ-
լաւ, քան թէ յագերը բազէին յետք յգել. ա-
սան՝ աւ ծնօղք պէտք է իրենց պատճեններն անանի
նային որ թշնամուն, և լար ընկերներուն յետք
լինին իրարմէն շարաւար :

Այս օրինակ է խոհեմ ծնողին ,
Որ սրահէ զորդիս 'ի ձեռաց չարին ,
Յանձն առնու գերի լինել օտարին ,
Զի մի՛ այն անմեղք մահու մատնեսցին :
Եղևկ ծնողաց որ անհոգ նստին ,
Մանկունք մատնեալ կան առ չար ընկերին
Զորս 'ի խոր խոցեալ զանազան ախտին ,
Կերակուր առնէ անյագ գազանին :

ԿԱՊԻԿ ԵՒ ԹՈՒԹԱԿ

Որչափ ճարակի խաբօղն իցէ ,
Սուտն անդէն զինքն յայտնի առնէ :

Ճբագ և մո՛՛ վարպետորոտն ,
Հաւիտ իերեայ մեւ իրիւտն :

հփ. () ր մը կապիկն ու թուծակը մտա-
ծեցին որ բանական ըլլան , և խելքերնին
դրին որ զիրենք մարդ ձևացընեն : Կապիկը

կարծէր թէ մարդու լաթ որ հագնի՝ մարդ
կըլայ, թուծակն ալ կարծէր թէ մարդու
պէս որ խօսի կըլայ մարդ: Ուստի կապի-
կը լաթը հագաւ. իսկ թուծակն ալ քանի
մը խօսք սերտեց. յետոյ երկուքը միատեղ ե-
լան իրենց բունէն գացին բազմութե մէջ
Բաղարը երեցան: Տեսնօղը մէկէն կըխաբ-
վէր. բայց որովհետեւ կապիկը քան չէր կըր-
նար խօսիլ, և թուծակն ալ միշտ մէկ քան
մը կըսէր, շուտ մը խաբէութիւն յայտնի ե-
ղաւ: Եւ այսպէս որոնք առաջուց իրաւ
մարդ կարծեցին զանոնք, քիչ ատենէն ետեւ
ինչըլլանին հասկըցան:

Յիմար և Կոչա մարդը խաբէ, Բէ հագնա-
պով և մարդու մէջ մփեւել իրենէն իբրեանայ,
չիյաբ Բէ իր շարժվածքն ու խօսք մէկէն ինչ
ըլլաւ Կիմարընէն:

Խրատէ՛ առակս գոհ լինել յողին,
Մի՛ խաբէութիւն նմանիլ վեհին.
Զոր ինչ ետ բնութիւն այն է բուն անձին,
Որ ոչինչ իւրիք փոխի բնական:
Զինչ շահ զգեստութե ծածկել զարտաքին,
Բարեձև կեղծիլ՝ի զարդ օտարին:
Երբ ներքին նորա անկիրթ իբր անբան,
Վաշ խայաառակէ զանիմաստ հողին:

ԳԱՅԼ ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ԿԱՊԻԿ

Յաջողամիտք յանհնարինս ,
Զելըս իրաց հեշտ հնարին :

Գիտան ճարտը երբոր սուէ ,
Ամէն բանին ճար իւր գիտէ :

ՀԴ. Գայլն ու աղուէսը կապիկին առջին հակաճառութիւն կրնէին իրարու դէմ: Գայլն ամբաստանութիւն կրնէր , թէ աղուէսը գողցեր է իմ կերակուրս : Անալ կուրանար թէ սուտ է : Իսկ կապիկն՝ որ կը ճանչնար երկուսին ալ բնութիւնը , մեծ տարակուսանքի մէջ ընկաւ , թէ որուն հաւատայ . ուստի միայն ասանկ աղատեցաւ : Երկու կողմն ալ շատ հակառակութիւն ընելէն ետեւ , պարտք դրաւ իրենց որ չի խօսին , և ասանկ պատուիրեց անոնց : Ո՞վ գայլ կը պարտաւորեմքեզ , որ հատուցում ընես . որովհետեւ դուն աղուէսէն կը պահանջես զայն , որ քեզմէ բան մը չէ առած . և դուն ալ ո՞վ աղուէս պէտք է որ հատուցում ընես . վնդի կուրանաս պարտքդ գայլին որ գողցեր էս :

Անխելէ՛ք էն անոնք որ Գիտանութիւն բանի փեղ լի Դնէլով էն աշխարհի գահելներուն բան սոր

վէրջնէլւո . Վն զի գիտան ճարտը ամեն բանին
ճամբան գտնելով անօրի լի խաբ , եւ ամենուն
առջին յարգութի ունի : Իմաստաւնին է նմա
նութի այ , իբրեւ իմաստան ճ :

Այս խմատանոց է եւ ոչ անգիտին ,
Գտանել հնարս յանհնար դատին .
Զի երբ խորամանկք ընդ միմեանց վիճին ,
Գործ է գտանել անշուշտ զմիջին :
Ահա ատտ յայտնի միտք հանճարեղին ,
Որ շահի զսիրտ վիճողաց կրկին .
Ուսիր ընդ գիտնոց նախիլ կենակցել ,
Հանճարոյ նոցին բաժանորդ լինել :

ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ՄՈՐԵՆՈ

Ի ազգային օրէնք բնական ,
Պատուել զհիւր զօտարական :

Մարդիւնք տէ՛՛ շաք գել բան է ,
Որ հիւր օքաբ լի մեծարէ :

հէ . Սէկ մարդ մը ազուէսին ետեւէն ըն-
կաւ որսալու համար . անալ փախաւ քնաց
մորմենիին մէջ մտաւ պահվեցաւ , որպէս
զի կարենայ աներեւոյթ ըլլալ հալածողին
տեսութենէն : Բայց նայեցաւ որ մորմենիին
փշերը վրան գլուխը պատուեր են՝ ըսաւ ին-
քիրեն . այս ի՞նչ անխելքութի է իմին ը-
րածս , որ այս անզգամին ապաւինեցայ .

Հէ՛ Աղուէս և Մորենի: Հո՛ Մարդ և Կուռք:

Ճ՛ Ուրուր և Նուսին: Ճէ՛ Հերմէս և փայտանատ:

Ճէ՛ Կրիայ և Արծիւ: Դ՛ Գորտ և Աղուէս:

ոհ այնչափ արուն թափեցի հոս, որ չէր
կրնար որսորդն այնչափ հանել իսմէ:

Մորմէնին օրինակ է անհարկի մարտիանց, որ
օտարականին լին ապեր պատիւ ընել. բայց ամեն
ազգաց մէջ օրենք է, պատւել հիւրը միւսապիւ
րը, և յետեան եկած զգնութիւն ընել:

Իմաստ առակիս խրատէ զնոսին,

Պատուել զհիւր օտար լը բերման առթին.

Քանզի իրաւունք օրէնք ազգային,

Զայս ունուցանեն ամենայն ազին:

Զինչ շահ ընդ յարկաւ լինել ընկերին,

Եւ պատասխարիլ ի ձեռաց գային.

Յորժամ տանուակրն դառնացէլ յանձին,

Մերժէ հալածէ նման գաղանին:

ՄԱՐԴ ԵՒ ԿՈՒՌԲ

Զայնես մաղթես հիմ դանդաջն,

Զի լսելիս չունի յինքեան:

Խաբասարին խօսէ լի Դուլի,

Ինչ որ ըսէս քաբ իւր իբրի:

հի. Մէկ մարդ մը չէր հեռանար իր կուռ.
քին առջեկն. և միշտ կը շողոքորթէր կաղա.
չէր ու կաղօթէր. օր մը խունի կը ծխէր,
օր մը զոհ կընէր անոր համար որ կուռքը

իրեն ոսկի և գանձ տայ . բայց փուճ տեղը
կաշխատէր . վն զի կուռքն անանկ խլացեր
էր , որ ստակ մը չի տրուաւ խեղճին : Ուստի
մարդը հարստանալու տեղը՝ աղբըտցաւ :
Բայց և այնպէս ետ չի կեցաւ , ալ աւելի
սկսաւ աղօթք ընել , և սրաշուն մատուցանել
կուռքին . բայց բան մը չի հասաւ ձեռքը :
Եւստանակ մը շարունակեց այս բաներն ը-
նելու , սակայն սրտաւ ելաւ : Վերջապէս
համբերութիւնը հատաւ , որ մը յուսահա-
տելով առաւ կացինը զարկաւ կուռքը կտոր
կտոր ըրաւ . մէյմաւ տեսաւ որ կուռքին
մէջէն ոսկիի կտորվանք թափեցան . ո՛հ ո՛հ
կըսէր ժողվելով ինչ է այս , այս ի՞նչ
պէս բան է . ուրախութէն խելքը գլինէն
գնաց : Ահա կըսէր իրաւի մէկ անձոռնի
ւծ մը . ես կրնայի՞ հաւատալ թէ աւելի
սխտի վաստըկիմ եղեր զայն ծեծելովս , բան
թէ աղաչելովս :

Խսաբանիբա անգուռ մարդը աղաւանքով լի
իսկընար , այլ Բռնուր . Ինչպէս արծաթասէր
մարդը ուրիշ անանի սրբին մէջ իւր քանի որ մար-
դոս օգնուր մը լընէր . Բայց մահին Բռնուրիւ
այնպէս ինչ , որ յիշուցան իւրան ապահա՞ծ ու-
րիշէր :

Տէս զիսորդ ձայնէ անլուր արձանին ,
Ում ընէ ոչ ետ մատ քանդակողին .
Միայն 'ի սրտիւ եդ 'ի լանջս ոսկին ,
Զոր և տալ չունի թէ ոչ փշրեացին :
Այս օրինակ է անգութ ագահին ,
Որ ամուր փակէ զոսկիս 'ի սրտին .

Բանք որդբանաց ոչ աղղէ նմին ,
Արկածիւք ևէթ հանէ զայն ոսկին :

ՄԱՐԴ ԵՒ ԵՐԿՈՒ ԿԱՆԱՅԻՔ

Վայ որ մատնէ զինքն կանանց ,
Հանեն յիւրմէ խելս ընդ հերաց :

Թէ որ գէշէ քնիքոյ մաքնէս ,
Խելէ մաքնէ շաքով քեզնէս :

Հէ . | Երիկ մարդ մը սկըսէր էր հալւորնալ .
և կընայէր որ հաճոյ ըլլայ՝ իրեն երկու սի-
րելի կնիկներուն . որոնց մէկը սղտիկ էր , ու
տարիքը քիչ . խկ մէկալը տարիքն առած
տեսնէր ալ գացած էր : Ասոնք կախորժէին
որ երիկնին իրենց յարմարցընեն . և երկուսն
ալ իրենց ախորժակին հետեւելով մեծ հոգ-
ունէին որ փոփոխ սանտրեն անոր գլուխը :
Բայց մարդուն բանը շատ գէշ եղաւ . վն
զի սղտի կնիկը երբոր անոր գլխուն վրա կը
տեսնէր ծերուծէ նշան ճերմակ մաղ , բար-
կանալով կը փեթտէր որչափ որ գտնէր :
Մէկալ կնիկն ալ երբոր կը տեսնէր սև մաղ
բոլորը կը փեթտէր : Եւ այսպէս քիչ ժա-
մանակին մէջ մարդուն գլուխն եղաւ կըն-
տակ քաղ :

Արեւոտիւ քիւնիստիան իշուէր , Բէ մէկ տար
իւն հէ Խարդ է Խելայինէն ալ Խարդիւնէն .

Հասցա երէնսց իրեք յէն որ ընկան ինչ քն ի ըն-
նար ընէլ. անոր համար Ձօրաբաբէլ Վիճաբա-
նա-նի ըրաւ, թէ ինիկէն զօրաւոր բան էի քոյ
աշխարհոյն յէջ:

Ո՛վ քանի՜ ապուշ մեղկ կնամարդին,
Մատնեալ կայ՛ի ձեռս վատ կանանց կրկին.
Ձգի ընդ տոռամբ ուր նոքա կամին,
Թափեալ ՛ի խելաց զերթ խելագարին:
Ուսիր արթուն կալ ՛ի վերայ անձին,
Չմատնիլ ՛ի ձեռս քողցր յուշկապարկին.
Ոյր այնչափ է կար շրթանց և լեզուին,
Յաղթէ խմատնոց արքայից բաղկին:

ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴՒՔ

Քան բերդ ամուր զինչ հաստատուն,
Բայց միաբան եղբայրութի:

Որւո՞ք էշբարձ մեքան են,
Անէն բանի մշտ ի ըյաշնէն:

ՀԵ. Սէկ տան մը ծեր շատ որդիք ունէր.
Երբոր հասաւ վերջին ծերութիւն, և տեսաւ
թէ մօտ է վախճանին, կանչեց քովը բոլոր
որդիքը. նայեցաւ որ ամենքը քոյն են ժող-
ված, բերել տըւաւ մանար ցուպեր լաւա-
նէր, և բոլորը միատեղ կապեց ու տըւաւ
մեծ որդուն, հրամեց որ կոտրէ: Անալ
յանձն առաւ. բայց որչափ որ ջանաց՝ և
շատ անգամ ուժ տըւաւ որ կոտրէ, չի

կրցաւ կոտորեր էր : Ապա տըւաւ զայն երկ-
րորդին . անալ տըւաւ երրորդին . ոչ մէկը
ոչ մէկալը կրցան կոտորել զայն կապոցը :
Ասանկ որ եղաւ ծերն առաւ զայն կապը
քակեց , ու զատեց . ամմէն մէկին մէյմէկ
հատ տըւաւ , և հրամեց որ երկրորդ ան-
գամ փորձեն , ու կոտորեն . բայց անոնք ա-
ռանց դժւարութե մէկէն բոլորը կոտորե-
ցին : Անատենը դարձաւ ծերն ըսաւ . Ո՛ր-
դեակ , երբոր ես այս աշխարհքէս ելլեմ , ա-
սանկ պիտի ըլլայ ձեզի . որչափ որ դուք
ամէնքնիդ միաբան մնաք , այնպէս զօրաւոր
կըլլաք որ մէկը չի կրնար ձեզի շարժել .
բայց անմիաբան եղածնուդ պէս , անանկ
պիտի տկարանաք , որ սղափ փորձանք մը
ձեզ կրնայ կործանել :

Որչափ Բաբա-բո-բէնէր իմն աշխարհքիս
մեջ՝ որ Բաբանո-բէ իեղած էն , անԲաբանո-բէ
իւ ի-բժանին : Հայոց Բաբա-բո-բէն խնի որ
Բաբանո-բէ իւր՝ այնչափ մեծոյս որ աշխարհքի
սղափ . Բայց անԲաբանո-բէ խի ծանախի մեջ
ունեցաւ :

Զինչ հաստատութի գոյ երկրի երկնից ,
Որ քակել զօրէ զկապ միաբանից .
Զի երբ միաբան եղբարք գտանին ,
Դիմադրեն ուժոյ բոլոր աշխարհին :
Յէր վերայ կանգնի գունտ տիեզերին ,
Բայց ՚ի միաբան տարերջ չորեքիին .
Ի քակիւ սոցա քակի և աշխարհ ,
Ի քակիւ եղբարց քակի տուն տեղին :

ՀՈՎԻՒ ՍՏԱԽՕՍ

Զինչ զբօսանք ստախօսին .

Երբ հաւատայ ոչ որ նմին :

Ան է շաւարի սոսի խօսողին ,

Որ մարդ շաւարի իրեն խօսիին :

ՀԹ. Հովիւ մը իրեն զբօսանք էր ըրէր , որ ատեն ատեն կը պօռար գայլին դէմ , թէպէտ բան մը չէր տեսներ : Այս ձայնը երբոր կառնէին գրացիները վազէին կուգային : Իսկ հովիւը շնորհակալ ըլլալով անոնց աշխատանքին համար՝ կը խնդար զըւարձանալով , և շատ անգամ այսպէս ընելով կը խաղար : Սակայն եղաւ որ օր մը իրաւ եկաւ գայլը մտաւ ոչխարներուն մէջ . սկսաւ կանչել պօռալ հովիւը որչափ որ ձայն և ուժ ունէր . բայց որչափ իրեն օգնութի կանչեց պարտաւ ելաւ . վն զի գրացիները կարծելով , թէ սուտ կը պօռայ չուղեցին երթալ անոր օգնութի ընելու : Ուստի յաջողեցաւ գայլին , որ բոլոր ոչխարները պատռեց :

Ստախօս մարդուն շահը , այն է որ շիւարի խօսիին ալ մարդ շաւար , և մէկին քով հաւարարմութի լռանի . որովհետեւ սոսի՝ այ ճշմարտութիւն հախառալի է : Ոստի հին ասիանը սոսի երգում ընողին լեզուն իւրիւրին :

Ահա շահ ստուղ խաբօղ սուտ լեզուին ,
 Որ 'ի սուտ փոխէ զխակութի իրին .
 Հակառակ դուրժ անխաբ ճշմարտին ,
 Անհաւատարիմ լինի բոլորին :
 Արդ մի՛ հետեւիր դու ստախօսին ,
 Որ զխակն եղծանէ զիւր ստոյգ բանին .
 Զի որ միանգամ սովոր է խաբել ,
 Բնաւ բանք և դործք անհաւան լինին :

ՈՒՐՈՒՐ ԵՒ ԼՈՒՍԻՆԵԱԿ

Երդ և նուադ չեն ընդունակ
 Ի կերակրել զորկոր դատարկ :

Ամէն բանին ապենը իայ .

Ապենէ Դո-րս Ռշտ Գեւ իւլւայ :

ձ . Ուրուր մը շատ անօթի ըլլալով կը բռնէ ճանկին մէջ մէկ լուսինեակ պիւ-պիւ-լ մը : Ո՞վ ուրուր, կըսէր, լուսինեակը իմ կեանքս ինձի բաշխէ , ես քեզի մէկ բան մը երգեմ որ զմայլիս . վո՞ զի իմ ձայնս դուն գիտես որ անքերն ալ կըզմայլեցընէ : Պատասխանեց ուրուրը , ես առանց կարծեաց յօժար սրտով կը լսէի քու ձայնդ , թէ որ չիմանայի ներսէն , թէ հիմա աւելի կարօտութի ունիմ կերակրի , քան թէ եղանակի : Զայս ըսելով կերաւ :

Ամէն բան խաճախի ունի, աստիճանէն իջա՛ծ Բա-
նը մշտ լաւ իջլլայ : շատ մարդ կայ որ գործի
տալէն խաճ բաներու հետ ըլլալով հաբխաւոր Բա-
նէն ետ իջ ծնայ եւ ինչձ իջլլայ :

Ուսիր չլինել թոյլ 'ի պիտանին ,
Գնալ 'ի զբօսնուէլ յերգս ընդ նուագին .
Այլ է ժամանակ վատակել շահիլ ,
Եւ այլ ժամանակ խօսել եւ հրճուիլ :
Քանիք հեղգ 'ի գործս գնան զմայլին
Ի լուր քաղցր երգոց ձայնի հռետորին .
Թողուն լիք դատարկ զիւրեանց որովայն ,
Լնուն զլսելիս բաղխամբ լոկ օգին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ԱՂՈՒԻՍ

Բնութի շոգմոգ նման ձիթոյ
Յանգ ելանէ յերես ջրոյ :

Կեղծաւորներն եղի նման ,
Կընեն իջլլան երես իջլլան :

ձեռն . Երբոր առիւծ մը թագաւոր պիտի
սրտակիլէր՝ ծանուցում ըրաւ ամեն կենդանի
ներուն , թէ պէտք է որ դան իրեն հպատա-
կուի, եւ ծառայուի ցընեն . ուստի ամենքն
ալ վազեցին եկան , ու խոստացան որ հնա-
ղանդ մնան միշտ : Մինակ աղուէսն ուշա-
ցաւ , եւ ամենէն ետեւ երեցաւ առիւծին :
Իսկ առիւծը երբոր բարկութիւն կը մտն-

չէր՝ աղուէսը խոնարհ ձանովմը ըսաւ : Տէ՛ր
խմ, ժամանակ չունեցայ երևնալու տէրու-
թենդ առջին . վն՝ ղի սէրն՝ որ ունիմ քու
վրագ մի միայն սխառճառ եղաւ իմին ուշա-
նալուս . որովհետեւ լտածիս պէս թագաւո-
րելց վաղեցի գնացի կուռքին հարցընելու ,
թէ որչափ պիտի թագաւորես : Իսկ կուռ-
քը՝ որուն ամենն օր քեզի համար կաղաչէի
ո՛վ թագաւոր՝ ինձի վկայեց ուրախութիւն ,
որ սրտիս մէջ ունէի . վն՝ ղի հաստատեց ,
թէ առիւծներուն մէջ մէկ թագաւոր մը
չէ եղած , և չպիտի ըլլայ անանկ երջանիկ
և երկան ժամանակ թագաւորութիւն ընօղ ,
ինչպէս գուն : Եւ ահա այս լուրս ժամ՝ մի
առաջ տէրութենդ ուղեցի հասցընել . բայց
կուռքին քով ուշանալս թո՛ղ չի տըւաւ ընե-
լու : Այս անմեղադիր խօսքս անանկ շտտ
հաճելի եղաւ առիւծին , որ չէ թէ միայն
չի բարկացաւ , այլև շնորհակալ ևս եղաւ ա-
նոր աշխատանացը վրա , և ամենէն աւելի
սիրով ընդունեց զայն :

Առիւծը օրինակ է անանկ իշխաններուն , որ
երեսպաշտօղ ինքծաւոր մարդուն խօսքին աւելի
կատարան ու ինչ պատեն , քան թէ հաստատարիմ
բարեկամին , որ անանկ շահուն համար իշխա-
տին . վն՝ ղի անանկները ամեն բան իշնեն , ու
ըրին երեսն աւելելեն :

Զխմրդ հեշտալուր ձայն փաղաքշողին ,
Ի լուր լսելեաց արքայից վեհին .

Զի յաւէտ նոցա սրտիւ յարդուծի ,
 Եւ ոչ խմաստնոց տան աւագանին :
 Այս է գեղեցիկ վրիպանք նոցին ,
 Որ շողմոգ բանիւ խաբին և հաճին .
 Եւ զայն ոչ գիտեն թէ բանիւ միայն ,
 Ի միտըս ծանակ լինին շողմոգին :

ՄՐԱԻՒՆ ԵՒ ԱՂԱԻՆԻ

Բարերարօղն զգուզնագոյն ,
 Գացէ բարիս ըստ իւր չափունն :

Բարին ըրէ ծովը նեպէ ,
 Շափով իռ֊գայ Ժեզ իւ գրեւ :

ձԲ . **Ս**էկ մըջուն մը անդգուշուծք կիյնի
 պղտի գետի մը մէջ . երբոր կը խղճւմէր
 հոն՝ աղաւնի մը կը տեսնէ զայն , և ծառի
 ճիւղիկ մը կը ձգէ ջրին մէջ , որուն վրա
 կայնած էր ինքը . և այն կը լայ մըջունին
 իբր նաւ մը , որ ցամաքը հանելով կազա-
 տէ զայն : Զամաքն ելլելու ատենը որսորդ
 մը կը լարէր աղեղն ու աղաւնիին կը նայ-
 էր . երբոր պիտի նետէր զարնէր , մըջունը
 հասկըցաւ իր բարերարին մնասոր , շուտմը
 վաղէց եկաւ որսորդին ոտքը խածաւ : Իսկ
 որսորդը վերվար ըլլալով ձայն ելաւ , ա-
 ղաւնին խմացաւ թռաւ : Եւ այսպէս մըր-
 ջունն որ պարտական էր իր կեանքը աղաւ-
 նին , փրկեց զայն փոխադարձ . և այս մի-

ջոյով հասուցում ըրաւ անոր բարեբարութեան,
 թէր, որ տեսեր էր անկէ :

Օրինակ է իմաստարճ արդարութեան, որ մէջ
 ինչ աշխարհի ըրաւ մէկտեղեալ, անաւ անոր պայն
 ըրաւ իրեն մեծութեան լաւութեան նայելով. ինչ զի
 ամեն գործի՝ ընդունի աստիճանէն ինչ լաւութի :
 Ուստի ամեն մարդ պէտք է ըստ իւր լաւութեան եւ
 բարութիւն ճանչնալով հասարակութեան ընկնէ :

Աստ է տեսանել պատգամ տէրունւոյն,
 Որ կշռէ բարիս ըստ արդար չափուն .
 Թէ արար՝ յորմէ չունէր ակն առնուլ,
 Յաննիազ գանձէն կշռի չափ նորուն :
 Եթէ բաժակաւ ջուր չափես փոքուն,
 Անդրէն քեզ ջամբին թաթաղուն զեղուն .
 Եթէ նպաստ ինչ առնես կարօտին,
 Անկարօտ մնաս ի վիճակ կրկին :

ՄԱՅՐ ԵՒ ԳՈՂ ՈՐԴԻՆ

Որ ոչ զորդւոյն չար գործ պատժէ,
 Գարշ ոճրագործ զնա առնէ :

Ուրիշ պատիւն աշխի՛ ի՞նչ,
 Ամեն պատիւն մէջ ինչ շքի :

ձգ. Սայր մը իր որդին չէր պատժէր բնաւ
 սղտիկ գողութեան համար. որ մանկութեն

սկսաւ ընել, և իրեն սովորութիւն եղաւ: Ուստի որչափ որ հասակն աճեցաւ, այս չարութիւն ալ հետը աճեցաւ: Տղայութեն ատենը խնձոր մը առաւ, և մէկը չի մտածեց զինքը սլատօժելու: Երբոր գնաց գողտաւուն ընկերներուն գրքերը կը գողնար ու կը տանէր մօրը ցոյց կուտար. իսկ մայրը խնդալէն ի զանառիչ բան չէր ընէր: Աւելի որ մեծցաւ՝ սկսաւ գրայիններուն առւնը թալլել, և ծանրագին բաները գողնալ. սակայն խրատ մը կամ նախատինք մը չի լսեց մէկէն: Շատ չանցաւ, գէշին գէշն եղաւ, և անանկ չարացաւ, որ սկսաւ քաղաքներուն մէջ և մեծ ճամբաններուն վրա աւաղակութիւն ընել. մինչև դատաւորը բռնեց զինքն, ու արդարութեւ դատաւարտեց, որ կախուէրով մեռնի: Երբոր վեր պիտի հանէին կախաղանէն, աղաչեց բովի եղողներուն, որ մայրը բերել տան, ուր է նէ չընորհք ընեն գտնեն իրեն համար, որ ետքի անգամն ալ տեսնէ: Մայրն որ տեսաւ խնդրեց որ իրեն մօտենայ, և ձեռացուց թէ կուզէ գրկելով բարևել: Բայց ակռաներովը բռնեց անոր ականջն ու քաշեց փրցուց. յետոյ դարձաւ ժողովուրդին լսաւ: Պալրոններ, թէ որ այս թշուառականը զիս սլատօժէր խրատէր մանկութեն ատենը, որ չափ անգամ որ այս չարութիւնը կընէի, հիմա ես ասանկ գարշելի մահուամբ չէի մեռնէր. ուրեմն դադարեցէք այլ մի՛ զարմանաք ըրած բանիս վրա. վն զի ես մայր չեմ՝ ճանչնար ինձի ասիկա, այլ մեծ թշնամի:

Խրատ ըլլայ ծնողաց, որ փղափնին ճանկումն
 ապենը լաւ նային ու պատժեն երբոր գեշ Բան
 ղը վրանին ին պենեն։ Ինչ որ ճոճ ինքնինն ա-
 նոնք, քանի որ խնայել են՝ ինչ որ սորվեցնեն
 զայն ինչն։ Երբոր ձեռնան անանի ին ծնան։ Ոչ
 որ զարնել խրատել լաւ էր՝ խաբէ իր զաւակը .
 ոչ որ ին «իբէ» ին խրատել, ինչե Սողոմոն։

Ահա դառնաղէտ տեսիլ տհաղին,
 Մայրն է դժնդակ դահլիճ զաւակին .
 Պատժի և պատժէ զիւր ծնող որդին,
 Հատուցումն առնէ մահաբեր կաթին։
 Ո՛վ քանի սլարոք են խոհեմ ծնողին,
 Ուղղել խրատել զիւր անսաստ մանկտին .
 Եթէ միանգամ խնայէ նմին,
 Ողբայ զայն ապա առ կախաղանին։

ՃԱՆՃ

Հատակերին կոտող է իւր յագ,
 Ուտէ սրայթի մնայ անյագ։

Ծախաւք հարդիի են ծախ խախաւ,
 Ուրաք լընեն միշտ է պախաւ։

ՃԳ. Սէկ առաւել շատակեր ճանճ մը կը
 մոնէ կերակուր եփելու տեղն ու հոն չափէ
 դուրս ուտելու համար սրտուկին մէջ կը
 խրխմըվի, և այնչափ շատ կուտէ կը խմէ
 չափազանց, որ մինչև ճաթի հոն կը մնայ։

Օրինակ է գինեմուշ և շաքարէր մարդկանց, որ
 ապելու՛մ խմելու՛մ էին քերթնին ի ապէն, և հագնու՛մ
 մարմնով ի ռաւովին. մանաւանդ երբ որ աւրիշին
 բանը գրանեն ապելու՛մ լին ի շարանար. և իրաքէն թէ
 մարդկային ախորժակը իրաւին նման է, որ ւաճի շաք
 արսս, այնչափ աւելի իւրեւրեմի, մէնչա որ հապնի:

Աստուծոյ՝ անյագ կիրք շատակերին,
 Յանկայ զծով ընուլ յորովայն ճանճին.
 Արջափ շատ է կերն այնչափ իղձք աճին,
 Մինչ անյագութիւն պայծալ գլխովին:
 Ասիւր չափ գնէլ անյագ որկորին,
 Մի պայծառցաներ զայն 'ի յուտելին.
 Ձի բաղումք աստի բարձան 'ի միջոյ,
 Կերակուր եղեալ որդանց զաղբագին:

ՀԵՐՄԻՍ ԵՒ ՓԱՅՏԱՀԱՏ

Ճշմարտախօսն առ դիւցազանց,
 Եւ առ մարդկան միշտ դերազանց:

Շիտակ մարտէ միշտ իւր շահի,
 Եւ առնուան է սիրելի:

ՃԵ. Փայտ կտրող մը կը կորսընցընէ կացինը,
 և որովհետև անով իր հացը կը վատորկէր,
 աղքատ մարդն սկսաւ յուսահատելով աղա
 չել Հերմէս (չածին): Իսկ Հերմէս խղճա
 լով անոր աղաղակին վրա կերևնայ իրեն, ու
 մէկ սրժըթէ կացին մը ցընեւելով կըսէ. այս

չըլլայ կորսընցուցած կացինդ : Պատասխա-
նեց մարդը առանց տարակուսի , թէ չէ :
Դարձեալ՝ ձօնը ցըցուց իրեն մէկ ոսկիէ
կացին մը , թէ արդեօք այս է : Ասալ չէ ,
ըսաւ մարդը : Յետոյ ցոյց տըւաւ իրեն եր-
կըթէ կացին մը : Աղաղակեց փայտ կտրօղը ,
թէ ահա այս է որ կը փնտըռեմ , և ասոր
համար միայն քեզի կաղաչէի : Ա՛ռ , ըսաց
ձօնը , և քու բարի հաւատքիդ համար առ
մէկալ երկուսն ալ : Եւ այսպէս ստիպեց
որ իրեքն ալ առնէ երթայ :

Կառապալանները իշխելն թէ հերձեալ եր որդի
Ղիսիւն , և զանազան արհեստներու ձած իշխ-
վեր : այս պատճառաւ խոյս իբրօղը անոր խաղա-
ւեր : Որ օրինակ է շիփակ և արտար խօսողի ,
ասանկ հարգը յիշք բարի ին գրեմ :

Տեսեր զպերճութի ճշմարտախօսին

Ձիարդ խակաբան գտաւ 'ի բանին ,

Ոչ եղծանելով զիսկն առ ցանկութե ,

Պանծայ և շահի զարծաթն և զոսկին :

Այն որ 'ի շահել զանցաւոր ոսկին ,

Երդնուն և խառնեն սուտն ը ճշմարտին .

Որով և խաւար է նոցա բաժին ,

Որդի ստութե խաւարասիրին :

ՄԱՅՐ ԵՒ ՏՂԱՅ ԼԱՅՕՂ

Ի վայելուչ աղնիւ ծնողաց,
Ժուժալ ձայնի անմեղ մանկանց :

Մի գէշ զոհեր լացող քառան,
Որ լաւ լիւրս քի գայ գլխան :

ՃԻ՛. Տղայ մը օրոցքին մէջ սլառկած անանկ
կուլար որ մօրը համբերութիւնը հատաւ, և
սպառնալով ըսաւ տղուն. « Թէ որ ձայնդ
չի կտրես հիմա քեզի դայլին կուտամ որ ու
տէ : Այս խօսքս որ կըսէր՝ դայլն ալ տանը
սպառնահանին տակէն կանցնէր ու կը ըսէր
սպառնալիքը. ուստի մէկէն վազեց ուրա
խութեամբ դուռն եկաւ, որ յափշտակէ տղան
որուն կը փափաքէր : Բայց չարաչար խաբ-
վեցաւ. վն զի մայրը զայն տեսածին պէս
շուտ մը կանչեց դրացիները, որոնք զէնքով
եկան օգնութի, և գաւազանով երկաթնե-
րով ծեծելով հալածեցին զգայլը :

Պէտք է թէ մէկ հայր ին քի գոհալով քառան
անէծք քայ. և Բարիտմբ գէշ խօսք բերնէն հա-
նէ, որ լըլըս ին լաւ պատահմունք ին հանդի-
պի. վն զի օրհնէնքն ալ շուր ին հասնի, ա-
նէծքն ալ հոգեւոր և մարմնաւոր ծնողաց : Ա-
րիւնքս քի ին, ին աղէկութիւն ու գէշութիւն
քի մօրմէն ին ճանլըլի. որովհետեւ որդուն
ին ին հայրն է :

Զիւրդ վաղ լուեալ կրից մօրն զձայն ,
 Վազէ մերձ առ դուրս խլել զաղայն ,
 Այս դործ է չարաց որ դնան շրջին ,
 Դաւել խարդախել ծնունդս ընկերին :
 Սակայն ազնիւ գուժ ծնողականին ,
 Չթուժայ մերձիլ առ նա թշնամին ,
 Մերժէ հալածէ անդէն առ նմին ,
 Զի գան և հարուած են չարաց բաժին :

ԿՐԻԱՅ ԵՒ ԱՐԾԻԻ

Որչափ հպարտն 'ի վեր ճախրի ,
 Այնչափ սաստիկ գահավիժի :

Թէ վէր ելլէ՝ հպարտանա ,
 Վէրէն իյնի՝ ուրիշ իշուա :

ՃՃ. Սրիան օր մը աւաղին վրա քարշ դալով
 կերթար կաղաչէր արծիւին , որ զինքը վեր
 հանէ օդին մէջ . և որչափ կարելի է շատ վեր
 բարձրացնէ իրեն հետ : Իսկ արծիւը անոր
 խօսքը չի կոտրելու համար առաւ զայն իր
 ճանկերուն մէջ , հանեց բարձրացուց ամպե-
 րէն վեր : Սիրելի , կըսէր , անհանդարտ կրիան՝
 ես վարն եղած ատենս ամէն կենդանիները
 զիս կանարդէին . բայց հիմա առանց կար-
 ծեաց նախանձելով ինձի կը նային , որ ա-
 նոնցմէ շատ վեր ելած եմ : Երբոր ասանկ
 կը սրարծենար , արծիւը հոգնեցաւ զայն
 բռնելու , և ճանկերը բացաւ ձգեց վար :

Անատէնը հպարտ կրիան ընկաւ շուտմը քա-
րերսւն վրա, ցըրէիս ցըրէիս եղաւ :

Փիւլիսոփայի ղ հարցոցին, ինչ ած ինչն հա-
մար ըռյւլ իոպայ լար հոյարա հարգիին երոան, որ
մեծնան ու բարձրանան : Անաւ պապասիան ար-
աւա, ինչ անոր համար, որ բարձրէն ինչելով լա-
մը իբար իբար ըլլան . ինչպէս եղաւ իրիան :

Ահա գաղափար ամուարհաւածին,
Որ պանծայ ընդ ճախր յածիլ յեթերին .
Ոչ գիտէ թէ այն բարձրագոյն վիճակ,
Գուշակէ նմա կործանուամ ուժգին :
Զի՞ բերկրի հպարտն 'ի թռիչ բաղդին,
Երբ քան զայլ 'ի վեր բարձրանայ յերկին .
Երկիւղ ոչ բերկրանք նմա պատշաճին,
Զի չար է անկումն գերամբարձ կային :

ԽԱՉԱՓԱՌ ԵՒ ՁԱԳ ԻՒՐ

Բարի ծնողաց առաքինի,
Լինին որդիք առաքինի :

Զաւաին ինչ որ ծնողէն Գեանէ,
Զոր ինչ Բարի սորվի ինչէ :

ՃԵ. Խաչափառը կրտէր իր ձագին, թէ
սկէտք է որ դուն զքեզ շտկես այդ մեծ պա-
կասուէդ, որ շատ ժամանակէն 'ի վեր քու

վրադ կրտեսներմ: Ասան զի կընայիմ որ
միշտ ծուռ ծուռ կըգալէս ետևորանց . ին-
չո՞ւ համար ուրիշ կենդանիներուն պէս գէտ
'ի առաջ չես երթար: Պատասխան տըւա-
ձագը . մայրիկ, ես ուրիշ բան չեմ ըներ,
բայց ինչ որ կընես դուն կրտեսներմ՝ ես ալ
անանկ կընեմ: Թէ որ կուզես ես զիս չըտ-
կեմ, նախ դուն սկըսէ զքեզ շահել:

Խաւաքառն է չաղանօղ . որ Բնապէս խոփոք-
նախ քաւելով շօշնախ է անանի ծնողաց, որ ի-
րենք շիփայի վե՛ր երևար աստափնոսելամբ, և
կոսւեն որ դասախնին շիփայի երևան . Բայց անհը-
նար է, թէ քաւն ծնողաց լար շօշնախի քաւելով
աղելի ըլլայ . ինչ զի ծնողաց պէս լաւ վարժապետ
շի իրնար ըլլաւ, թէ որ ծնողք մը կոսւէ քաւն
աստափնի ըլլաւ, նախ ինք լոռ ընէ աստափնոս-
ելի որ անաւարովի:

Այսպէս օրինակ ծնողաց կրկին,

'ի գիրդ սիրտ մանկանց խոր տպաւորին .

Քանզի օրինակ յաւէտ քան խրատ

Լինի ուսանել 'ի դպրոց ծնողին:

Քանի՞ նախատինք ախտաւոր ծնողաց,

Երբ կամին զորդիս առնել բարեկեաց .

Ինքեանք զուրկ գոլով յառաքինութեանց,

Ուղղել նկրտին զնոցին ընթաց:

ԻՇ, ԵՒ ՏԷՐ ԻՒՐ

Ձգեստ և զարդ զտրմուղն անզօր
 Չառնեն արի առիւծ հզօր :

Ի՞նչ շահ հագնիլ մօրնն առիւծին ,
 Երբոր լախիւք էլ է ներսին :

ձԹ . Ս) Էկ էշ մը առիւծին մօրթը փոքր կը
 հագնի , ու ջաղացքէն դուրս կելլէ , և ան-
 տառէ անտառ կերթայ անանկ այլակերպ
 որ ամէն կենդանիները կը վախցնէ . որոնց
 որ կերենար կը մամլոտային , թէ ի՞նչ բանի
 կը լմանի . ուստի սոսկալի բան մը երևնա-
 լով իրենց՝ շուտ մը կը վախչէին դողալով :
 Ախիւր հասարակ էր անոնց մէջ , մինչև ա-
 ռիւծներն ալ կը հալածէր : Երբոր ջաղացալ
 նը փայրէին ճիւղ կը փնտրուէր էշը , կը հանդի-
 ւոր անոր՝ ու մէկէն իմէկ հեռուէն կարծէ
 թէ իրաւ առիւծ է , շատ կը վախնայ . բայց
 մօտէն որ նայեցաւ՝ տեսաւ իշուան ականջնե-
 լուն ծայրը դուրս ելած , հասկըցաւ անոր
 խարէութիւնը : Ան ատենը շիտակ վրան վաղեց ,
 և առանց խնայելու լաւ փայտ մը քաշելով
 խօթեց ջաղացքին մէջ :

Մարդսս պէտք է որ առաքինութիւն իրեն
 բռնութիւն ընէ առիւծութիւն . որչափ որ իշուան լըս

Լաւ Բան յը փեանէ, Լէ որ ջանայ՝ ինքն աւ իրնայ
 ընել։ Էն Լէ անխելոյ իշտան պէն հագոսսփոշ
 յայն քաջ էրեանաւ, ու քաջութի լոնելնաւ։ Փի-
 լիսոթանելն ըսին Լէ ամեն Բան Բարակութի
 իւրերի։ Տարտը յայն հասար ըլլաւ լիւ ինքի։

Տէս յիմարութի վատ ապիկարին,
 Կարծէ զգետութք վէհ լինել յանձին.
 Այն արտաքին է ոչ յատուկ ներքին,
 Մերկանայ լինի որպէս առաջին։
 Արդ ջանա՛ ունել զարութի վէհին,
 Գրեալ քանդակեալ ՚ի սիրտ և յոգին.
 Զի թէ զլանայ բնութիւն զբարին,
 Դու ունակութիւն չի զթերին։

ԳՈՐՏ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Եթէ իցես բժիշկ ճարտար,
 Արդ արա՛ նախ անձին քո ճար։

Թէ Դոն լիսփէս քեզ Լաւ ընել,
 Ինչպէս իրնաւ ուրիշն ընել։

Չ. Գորտ մը ճանչնալ սկսաւ մէկ քանի
 բժշկական խոտեր, որ բուսած էին իր լճին
 քովերը։ Յետոյ միտքը դրաւ որ կենդանի
 ներուն հասկըցընէ, թէ սորված է ինքը բո-
 լոր բժշկութե արուեստը։ Երբոր ամեն զի
 ծանուցում կընէր, թէ գիտէ բժշկել անոց
 խաւ ամեն կերպ հիւանդութիւն որչափ ան-

բժշկելի ըլլայ . մէկ աղուէս մը՝ որ գէշ հիւանդութի մ' ունէր , ուղեց անկէ դեղ առնել : Զայն որ տեսաւ դորտը սկսաւ պատմել , թէ զարմանալի բժշկութիւններ ըրեր է . որը ըսնացուցեր է , որը աղատեր է , քիչ մնացեր է որ յարութի ալ տայ : Երբոր պատմութիւն ըմբոսաւ , յորդորեց հիւանդն որ բոլորովին անոր դեղերուն յանձնէ զինքը . սէտք է որ , կըսէր , քիչ ժամանակին մէջ ըսնանաւ : Իսկ աղուէսը մեծ ուշադրութեամբ կընէր , մինչև խօսքը ըմբոսաւ . յետոյ այս պատախանը տըւաւ ծաղր ընելու կերպով մը : Դուն շատ աղէկ բացատրեցիր , իրաւ որ ըսածներուդ շատին կաւտայի , թէ որ չի մտածէի քեզ տեսած ատենս . վասն զի կըտեսնեմ սուկունքներդ դեղնած և կապուտ , որ ստոյգ նշան է , թէ դուն գէշ տրամադրութեան մէջ հիւանդ ես : Հապա ինչպէս կրնաս զիս բժշկել , երբոր չես կրնար դուն զքեզ բժշկել : Ասանկ զուրցելով թողուց գնաց :

Օրինալ է անոն , որ իրենց պատասխանելու ինքուան , ուրիշին շփեւելու իշխային . Բայց ծաղր իշխան ամենուն , որ իշխեն իրեն ինքի բժշկելու զանցն :

Այս տարացոյց է ախտաւոր անձին ,
 Որ զայլոց զվերս բուժել վաստակին .
 Եթէ ունիս դեղ դարմանիչ ախտին ,
 Դիր զայն ի վերայ քոյդ անբուժ վերին :
 Քանի՜ շաղակրատք նմանեալ սմին ,
 Բանիւ իմաստուն երևել տքնին .

Սակայն գիտնոց է սակաւ բարբառիւ,
 Զի միշտ լաի ձայն դատարկ անօթին :

ՀՈՒՆ ԵՒ ԳԱՒԱԶԱՆ

Թուք անարգանք յերես չարաց
 Վարդ համարին և զարդ դիմաց :

Որուն քով եր խոնիւն էի իայ,
 Զի ամենայն ինչ եր լայ :

զիւ . Սատղած շուն մը կըխածնէր բոլոր
 անցնողները. տէրն որ այս ըրած անկարգու
 թին ինացաւ, ուրիշներուն հասկը ցընէլու
 համար մէկ գաւաղան մը կախեց վիզն որ
 ամեն տեսնող զգուշանայ անկէ : Իսկ շունը
 կարծելով թէ այն մէկ պատուի մը նշան է
 որ վզին վրա կըտանէր, սկսաւ հպարտա-
 նալով երթալ ճամբաներէն դուրսը վերցու-
 ցած, և նախատանքով կընայէր ուրիշ շնե-
 րուն : Անոնց մէջէն մէկ շուն մը չի կըցաւ
 քաշել ասոր անմիտ հպարտութիւն, ըսաւ ի-
 ռեն. խեղճ յիմար ի՞նչ է ըրած անխելքու-
 թիդ . անանկ բանի մը վրա կը պարծենաւ,
 որ քեզ պէտք է ցած ցընէլ. վի՛զի վիզդ ան-
 ցած գաւաղանը չէ նշան քաջութե, այլ
 նշան քու չարութեդ :

Անօթ լուսնեցող մարդուն ինչ եր լայն իրեն

Տէ՛գ-ն-ի-ն ի՞նչ սէպէ, և ա-ւ-ւ-ի գէշ ի՞նչա՞յ :
Ան-որ համար գիտ-ան-ներ շահն լարէն վեր ի՞նչ-
նէին անասօնը . և աշօն-ի ի՞նչէին ի՞նչ մի քանի-
ր անօնն երէսէն :

Սոյնպէս փառասէրք որչափ նախատին ,
Ձայն շուք և պարծանք վերագրեն անձին .
Թէ առ չարութեան 'ի ճակատ խարին ,
Իբրև քաջութեան նշանակ՝ պարծին :
Ձի՛նչ անհամբոյր բարք, զի՛նչ գազանային ,
Իբրև անսպառկառ խածատող ժանախն .
Քանզի յերեսաց երբ ամօթ մերժի ,
Ազատ զամենայն առնէ ըստ կամի :

ՈՒՂՏ ԵՒ ԴԻՈՍ

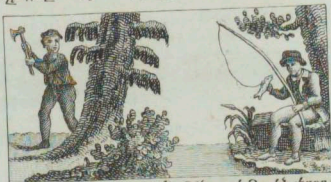
Այր գանգատող հաշէ մաշի .
Որչափ խնդրէ միշտ լիւասի :

Տժգ-ի մարտը որչափ որ լայ ,
Այնչափ ժառ իրեն իռ-գայ :

դբ. () ր մը ուղտը քէվէն կը տրտնջար Դիո-
սին , թէ ինչո՞ւ համար չածները ցուլին կմ
եզին եղջիւր տըւին , ու ինձի մինակ ականջ
տըւին . կերևնայ թէ կըսէր տրտնջողը , եղ-
ջիւրներն ինձի այն կենդանիէն շատ աւե-
լի կըվայէին . և եթէ անոնք գլխուս վրա
բուսած ըլլային , շատ աղւոր պիտի երևնայի .
որ ինձի կրնային ծառայելու թէ՛ զարգա-

ՀԷ. Ուղտ և Դիօս: ՀԸ. Սիրամարդ և Կռունկն:

Տ. Եղևին և Մորենի: ՏԶ. Չկնորս և Չուկն փոքր:

ՏԷ. Արծիւ և Բզէզ: ՏԸ. Ազոաւ ծաղաւի:

բանքի և թէ՛ պաշտպանութեան համար :
 Տրտունջն որ լմընցաւ կարծեց , թէ Դիոս
 պիտի նայի իրեն խօսքին . բայց հակառակն
 եղաւ , վասն զի բարկանալով անոր անխելք
 գանգատանացը վրա՝ չէ թէ միայն եղջիւր
 չի տըւաւ որ խնդրեց , այլ և անանջներն ալ
 մանտըրցուց :

Տժգոհ հարդը որւի մեծութիւն ունենայ՝
 Բան յը իւր գրեւէ արարչաւ . Բայց պէտք է ահ-
 մէն հարդ իրեն ունեցածին վրա գոհ ըլլաւ , և
 արդէն փառք արար . որ ըլլաւ իւր արարչութիւն
 նեցածն ալ կորուսեցնէ :

Շատք ըզտու նման տրտնջան թէ հիմ
 Ոչ առնէ Աճ զայս ինչ զոր կամիմ .
 Չգիտեն զկարգ ամենիմաստին ,
 Որ չափով կշռէ զչափ բոլորին :
 Զի՞ քեզ ո՞վ յիմար զի՞ ձայնես ուժգին ,
 Կամի՞ս փոփոխել զկարգ անբաւին .
 Դու կաւ ես անարգ և որդն չնչին ,
 Իսկ նա տնտեսիչ զեղեղոց բարին :

ԵՐԿՈՒ ԸՆԿԵՐՔ

Որ ոչ կշռէ զվախճան իրին ,
Իւր վնասութեք փորձի յանձին :

Այնչեւ Բանի Տէջ յի Տփնէր ,
Առաջ նայէ իբն աւ ընէր :

ՂԳ . Սէկ մուշտակ կարող մը կը փնտրուէր
արջու մորթ քէրի . մի՛ աշխատիր, ըսին, իրեն
Երկու գրացիները, մենք հիմա կերթանք
հոս մօտ անտառը կը զարնենք մեծ արջ մը
կը բերենք : Ասանկ խօսելով ծախեցին ար-
ջուն մորթն ու պարտական եղան որ անոր
ձեռքը տան : Ուստի ելան գացին անտառը .
բայց ներս մտածնուն պէս, մէկ մեծ արջ
մը ելաւ իր բունէն, վազեց շիտակ ասոնց
վրա . այս երկու կտրիճները մոռցան իրենց
ըրած առուտուրը, և ուրիշ բան չի մտա-
ծեցին, միայն թէ ազատին . մէկը փաթառ
վեցաւ ծառն ելաւ, մէկալն որ գիտէր թէ
արջը մեռած մարմինին չի մօտիր, ընկաւ
գետինն ու շունչը բռնեց մեռելի պէս եղաւ :
Արջն որ եկաւ տեսաւ զայն գետինը բռն-
ված, հոսովըտալով ասդին անդին դարձուց .
և մեռածի տեղ դնելով ձգեց գնաց : Երբոր
հեռացաւ մէկալ ընկերը ծառէն ինջաւ ե-
կաւ ընկերոյը հարցուց, թէ արջն ի՞նչ ը-
սաւ անկանջդ ի վար, երբոր քովդ էր մօ-
տեցեր : Ան ալ կիսամեռ պատասխան ար-

և աւ, թէ ըսաց որ ամենեւին չի ծախէք ար-
ջուն մորթը, մինչև որ գետնին վրա ձգած
չըլլայ :

Պէտք է ամեն Բանին վերջը հաածել և ա-
նանի ընել. շատ յետ պատահումի է ետեւ ի
հաածելով խելիքին եիածն ընել թեթևումի, ո-
շատ հարգիի պշտացեր են :

Այս գործ անխոհեմ վաճառականաց ,
Որ գին հատանեն անծանօթ իրաց .

Է զի նկրտին զրկել օտարաց ,

Բայց ինքեանք զրկին արտաքոյ մտաց :

Զխորդ վայելուչ ընկերականաց ,

Հաւատարիմ գող խոհեմ 'ի գնացս .

Զամենայն արարս արդար կշռելով ,

Շահին միշտ գովին յազանց և յազգաց :

ԱՆՕԹ ԵՐԿԱԹԻ ԵՒ ԱՆՕԹ
ԽԵՅԵՂԻՆ

Որ ոչ է գոհ ընդ իւր վիճակ,
Զինքն արկանէ 'ի մեծ վասնդ :

Ոչ որ գոհ լի էր լիճալին,
Շատ իւր Բերե լայ իր Գլխին :

ՉԴ. () Եր մը երկրթէ ամանը հողէ ամա-
նին ըսաւ, թէ եղբայր մենք խաճարանին ա-
լիւնք մէկ կողմէն 'ի զատ ուրիշ բան չպի-
տի տեսնենք. ով որ բան չէ տեսած, բան
չիտէ սրտով, նա և կըսվի թէ ճամբորդու-
թիւր միտք կըբանայ : Ես կըսիս ասքիմ որ
քաղաք տեսնեմ. թէ որ դուն ալ ունիս
այս հետաքրքրութիւն միատեղ ճամբորդու-
նենք : Կըտեսնես այն ջուրը, որ վարէն
կանցնի. պէտք է որ մէջը մանենք, յետոյ
թող կուտանք զմեզ ջրին, որ վազելով տա-
նի. և այս կերպովս խիտ քիչ Ժամանակին
մէջ շատ ճամբայ կրնանք ընել. և այն՝ ա-
ռանց աշխատանքի ինչպէս կըտեսնես : Հո-
ղէ ամանը շատ հաւնելով այս հնարքիս ե-
լաւ անկէ երկրթէ ամանին հետ մտաւ ջրին
մէջ. անոր ետեւէն կերթար, բայց չի կրցաւ
շատ հեռուն երթալ. վասն զի երսուն ոտք
անդին չի գացած կտոր կտոր եղաւ : Իսկ
երկրթէ ամանն ալ երբեմն աջ գին, երբեմն

ձախ դին ալէկոծէլով միշտ քարէ 'ի քար կը
զարնըվէր :

Փոփոխութիւն մարտէ մէկ բան իւր իւր մէկաւ
իշխէ . մէկ փեղէն մէկաւ փեղ իւրեւայ . բայց ինչ
որ ընէ՝ ու ինչ է : Մէկը հարցոյց ինքնաթիւ
մը, ինչ չափ փեղ տալիս ինչը համար բան մը է
վասպէնեոյ : Անալ պատասխան պըտաւ, ինչ
դուն ղտէլ հեքի պարզութիւնէն աւել համար այդպէս
մնայի :

Դժնդակ բերմունք փոփոխամբուն ,
Որ աստանդական ցանդ տարուբերին .
'ի գիտէլ բազում՝ մոլորեալ շրջին ,
Յօտարութեան անդ մաշին կորնչին ,
Քանզի արարին էից բնաւին :
Ես զանազան գործս լը անցնիւր յատկին .
Որ գոգոհ լինի ընդ իւր վիճակին ,
Անվիճակ եղեալ քանզի իւրովին :

ՄԿՈՒՆՔ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԻՆ

Ժողով վատաց որչափ խորհի ,
Ոչինչ բարի վճռել ունի :

Պախիտ մարդիկ խոր ինքնէն ,
Բայց լաւ բան մը ընէլ էիսպէն :

դէ. Մ կները խորհուրդ կընէին , պիտի ու
բոլորէին թէ ինչպէս կրնան ազատիլ կատ-

ւին ճանկէն , որ գրեթէ իրենց ազգին իրեք մասին երկուսը ջարդեր էր . երբոր ամմէն մէկը կը մամլուար իր կողմանէ , մէկ աւելի ծեր մը իրենց մէջէն վեր ելաւ , ծանր ձայնով մը խօսեցաւ : Ես կարծեմ , թէ կրտէր պէտք է այս անգգամ գաղանին վիզը բոժոժ լնիլը քախ կախել , որ քովերնիս չի մօտեցած բոժոժը կիմացընէ մեզի շատ հեռուէն անոր գալը . և այս միջոցով ամմէն ստեն կրնանք փախչիլ . դուք ալ կըհասկընաք լաւ , որ մեզի շատ դիւրին կըլայ այս ճամբով զմեզ պաշտպանելու անոր ամմէն խաբէութենէն : Ուստի բոլոր ժողովքը շատ դովեցին նոյս խորհուրդիս օգուտը , բայց դժւարութիւնը մնաց մէկ մօռկ մը գտնելու , որ կարենայ համարձակիլ և բոժոժը կախել կառուին վրէն . վն զի ամէնքնալ հրաժարեցան , մէկը կրտէր թաթս վիրաւորած է , մէկալը՝ աչքս հեռուէն չի զօրեր . մէկն ալ ըսաւ թէ ես շատ սրտոտ չեմ . մէկ ուրիշն ալ ըսաց , թէ չիյտեմ ինչպէս ընելու է : Ուստի աւմէնքն ալ զանազան պաաճառներ առաջ բերին . անանկ որ առանց բան մը որոշելու բաժնըվեցան գացին :

Տխար և անշահ մարդիկ ո՛րչափ շաք ըլլան , և շաք մարծեն՝ Պէի լաւ բան մը լին իրնար սահմանէլ . վասն զի ինչոր մարծեն լին իրնար գլխաւ քանիլ , անխաբար ինքողան :

Առակս է տխար ժողովոց վատաց ,
Որք նոտին վճռել շահ հասարակաց .

Բայց զիսորդ հնար այնց Ժողովակաց ,
 Խորհել կատարել զօգտակարն ինքեանց :
 Զինչ օգուտ Խորհել բազմատանջ մտաց ,
 Եւ Թողուլ անգործ զսխտանին Խորհած .
 Որ ոչ աշխատի յօգուտ ընկերաց ,
 Ոչինչ վճարէ զուրկ յօգտակարաց :

ՅՈՒԼ ԵՒ ՆՈՒԱԶ

Որ փակէ զգուծն ընդդէմ եղբօր ,
 Ոչ գտանէ զբարիս բոլոր :

Թէ լէս գնար Խարօք էշբօր ,
 Ոչ էշ գնայ Խեղճոսիէր օր :

ՊԻՒ. Լուծը մէկ ցուլի մը ետեւէն կիյնի .
 Իսկ ցուլն անկէ ազատելու համար , ուղեց
 փախչիլ նոխազին դամբ կամ ախոռ . բայց
 նոխազը դուռը դոցեց , ու յանդգնութե
 եղջիւրներն ալ ցըցուց անոր : Ետ քաշվե-
 լով ըսաւ ցուլը . « անդգամ Թէ որ դուն չի
 տեսնէիր ինձի հալածողը , շատ սխալ զգու-
 շանայիր զիս այսպէս վաճառելու : Գիտնաս
 որ եթէ չի կրնամ հիմա քու կամօքդ տունդ
 մտնել , լռնութե ալ կըմտնեմ . Թէ որ ա-
 տեն ունենայի , քեզի կը սորվեցընէի :

Յուշէ պուշայ , ե նոխալն է արու այծ .
 որ օրինակ է խաբասիբա անօգուտ հարգու . որ

Պէիին շահ մը լընէլէն 'ի դադ' շնաս ալ քաւ իռ-
ղէ, ինչպէս քեռքէն ալ բան չի գայ :

Տխաւ է այս առակ անողորմ անձին ,
Որ փակէ զգուռն ընդդէմ ընկերին .
Փոխան նպաստել փախստականին ,
Եղջիւր դառնութեւ ամբառնայ նմին :
Ոսիր օգնական լինել տընանկին,
Մի դառնար ընդդէմ վշտատես սրտին .
Զի որ ողորմի՝ ողորմին նմին ,
Պարտաւոր առնէ զվարձօղն երկնային :

ԴԻՈՍ ԵՒ ԿԵՆԴԱՆԻՔ

Զանաւք զայլոց թերին ուղղել,
'Ի սեպհականն ոչ նշմարել :

Այլոք Գործք շփել իռնէն ,
Մեքիսէրը Դորս ին նեպէն :

դէ . ()ը մը Դիոս ըսաւ թէ բոլոր կենդա-
նիները թող ժողովին առջիս . վն զի կու-
ղեմ հասկընալ իրենց տրտունջն ու սրակա-
սութիւն . և ինչ պակասութի որ ունենան՝
կըլէցընեմ : Անոնք ալ հնազանդելով եկան
առջինքայց Դիոս կարծեց, թէ շատ գանգը-
աօղ պիտի գտնէ անոնց մէջէն . փիղը պիտի
դանգաի սրտին համար, ուղտը աւանջին
համար, մանաւանդ արջը՝ իր անշնորհք
կազմածքին համար : Բայց մեծ զարմանքն

այն եղաւ, երբոր տեսաւ թէ ամէնքն ալ
այնչափ հաճոյ էին իրենց վրա, մինչև սըր-
տերնին ալ սըխմըվեցաւ, թէ ինչո՞ւ Դիոս
իրենց վրա ասանկ կարծիք գացեր է: Սա-
կայն լաւ կըցան իրարու պակասութիւնը
գտնել, թէ անոր պէտք է բան եւեցընել.
մէկալէն պէտք է բան պակսեցընել: Իսկ
ամէն մէկը մասնաւորապէս իրենց կողմանէ
անանկ գոհ կեցան, որ շտկելու բան մը չի
դատաւ Դիոս: Կասկիկն ալ հպարտութեւ չը-
նորհակալ եղաւ Դիոսին. և զինքն այնպէս
գեղեցիկ դրաւ, որ չի կրնար ըլլալ:

Միշտ ուրիշի պատասխանի՞ն ինքսնէն, և
զնիւ խաբարեալ Գրէր էն. Խիստ լաւ թեսնէն
ուրիշին ըրածը, Բեպէս իոյր էն. Դերինը լինէն
պեսնէր. Բայց Երանի Բէնայէին. Դերինը չափե-
ին, ասն Բէն ուրիշինը:

Այս գանգատանաց տեսիլ է ուամկին,
Որ տժգոհութեամբ վշտանան յանձին.
Բայց իբրեւ խնդրես թէ յինչ պակասին,
Բերեն զընկերաց ոչ զիւրեանց թերին:
Զի՞ քեզ անխմատ, զի՞ գոչես ուժգին,
Զինչ պակաս 'ի քեզ և զինչ յընկերին.
Մեկին նշմարեալ զայլոց ըզթերին,
Ուղղես ոչ զքոյս, միայն ըզնոցին:

ՍԻՐԱՄԱՐԳԻ ԵՒ ԿՌՈՒՆԿՆ

Թող գովեսցեն օտարք համայն

Զքոյդ սերճու թիւն մի՛ քո բերան:

Բա՛ն Բերանըդ +եղ լի գովէ,

Թո՛ղ ա՛րիւն +եղ մեծցնէ:

ՂԵ. Սիրամարգը մէկ օր մը առատապէս կը պատուէ զկռուակը. երբոր սրատուական կերակուրները կը տաքնային, ինքն սկսաւ խօսիլ թէ ի՞նչ բանով կը զանազանի ուրիշ թռչուններէն: Յետոյ ուղեց հասկը ցրնէլ այս բարեկամին իր գերազանցութիւնը, թէ որչափ անկէ վեր է. բացաւ սուրը և ցըցուց անոր բոլոր վրայի գեղեցիկ դուռները: Իսկ կռուակը խոժոռելով անոր ունայնութիւնը վրա ըսաւ. Բարեկամ ես կը հաւանիմ քեզի, թէ իմ փետուրներս քու կիննէդ շատ վայրեն գեղեցիկութիւնք, բայց երբոր կը մտածեմ, թէ դուն դժւարութիւն կը թռչիս հազիւ տան մը երգիքին վրա, և ես ամպերէն վեր կը բարձրանամ, երգում ըլլա՞մ քեզի, որ շատ ուրախութիւն կը մխիթարվիմ:

Սիրամարգը այսինքն թաւուղ դուռին օրէնսի է հպարտ փռաբանիքին, որ խաթէ Բէ Իրմէ

Վեր հարդ էի կայ • Բայց էի պէ , Բէ որի էին
 Ժողովուրդ Բաներ կան որ ինքն լուսնի :

Այսպէս մոլեգնեալ ինքնապանծ ոգին ,
 Գեր 'ի վեր կարծէ զինքն բոլորին .
 Մինչ զերանուծիւն դնել խնդագին
 Յառերևոյթ գոյն ցոլման արեգին :
 Զխորդ վաղանցուկ պերճուծիւն նորին ,
 Ընդ շարժիլ լուսոյ այն տեսիլք փոխին .
 Զանա պերճանալ երանգօք ներքին ,
 Առաքինանալ 'ի Թև Թեթևին :

ՎԱԳՐ ԵՒ ԳԱՅԼ

Որչափ յանդուգն իցէ հրղօր ,
 Ընդդէմ բազմաց մընայ անղօր :

Մի՛ վախճի՛ր Դուն Ժողովն ,
 Վախճի՛ր Բէ այլ ինչէ՛ր առին :

ղԹ . Սպոր դազանը ժողովեց իր մօտաւոր
 կենդանիները , և անոնց գլուխ եղաւ , ու
 գնաց որսորդներուն դէմ այս մտքով , որ
 նախատանաց վրէժը անոնցմէ հանէ . որ ա-
 մէն օր կընէին իրեն : Երբօր իր զօրքովն ե-
 րեցաւ անոնց առջին , ըսաւ կենդանիներ-
 րուն . ի՞նչ բարեկամներ ես կուզեմ հոս ձեզ
 մէ բաժնըվիլ , ու մինակ թշնամիներուս վը-
 րա յարձակիլ . որովհետեւ ես այնչափ զօ-
 րուծի ունիմ , որ առանց ձեր օգնականու-

Թէ՛ր կրնամ հալածել Թշնամիներս . ուստի
 զգոյշ կենաք , հոս կեցէ՛ք կաղաչեմ , ետևէս
 չի գաք : Իսկ գայլը հասկըցուց անոր Թէ
 կերթաս , բայց կըմնասիս չարաչար . զի մի-
 նակ ըլլալովդ որսորդներէն զօրաւոր չես
 կրնար ըլլալ : Ուստի Թէ որ այսպէս միա-
 բան երթանք վրանին յարձակինք , գիւրուք
 կրնանք անոնց յաղթել : Այս խորհուրդս
 բանի տեղ չի գրաւ վագրը . և ինքիբեն վըս-
 տահելով վաղեց շիտակ որսորդներուն վրա :
 Բայց որսորդները զայն տեսածնուն ալէս՝
 կարկըտի նման վրան մաղեցին նետերը . ու-
 ընց մէկը դսրաւ իրեն , և խոր վիրաւորեց :
 Ան ատենը ստիպեցաւ ետ դառնալ , ու ա-
 մրջնալով եկաւ գայլին քով , որ շատ երե-
 սը զարկաւ ըրած յանդգնուիլ . բայց վագ-
 րը առանց զղջալու չի ցաւեցաւ իր Թշուա-
 ռուԹէ՛ր վրա :

Վագր՝ այսինքն փելէնկ գաղանն է խիստ փա-
 րաւի և յանդուգ . որ ամեն ինքանիներոս հեփ
 ին իռնի , մենւ առիծի հեփ ալ ինհամարձաի
 իռնի : Օրինակ է եփաւ լի հաածօղ յանդուգ
 հարդու , որ խելսին էիածը ինն , և ամենևին
 որիշի հփի լընէր . Բայց շափ անգամ ալ խայ-
 րառակ իլըւայ : Այսպէս են հիմակման հարդի ,
 որ Բարեիսի խօսքին հփի լընէլով խելսերնին
 Դրածը իննն :

Զինչ շահ խիզախել խոտել զԹշնամին ,
 Մերժել չըլլսել ձայն խըրատաղուին .

Յորժամ ելանէ յասպարէզ մարտին,
 Կարեմէր խոցեալ ծաղրի 'ի զընին:
 Արդ մի վատահեր 'ի զէն յոյժ բազկին,
 Եւ մի անխորհուրդ կապեր ընդ բազմին.
 Զի զէն զօրուծէ յոլովագունին
 Խորտակէ միոյն զօրուծի ուժգին:

ԵՂԵՒԻՆ ԵՒ ՄՈՐԵՆԻ

Խոնարհ ոգին յամէն վայրկեան
 Կայ 'ի չարեաց աներկեան:

Խոնարհ մարդիկ աւր որ ըլլան,
 Ամէն լարէ միշտ ազապ իան:

Ճ. Ի զլին ծառը կանարդէր զմորմենին,
 ու կըսէր. Անպիտան ցուցանք բնութեան՝
 տես իմ գլուխս մինչև ուր հասուցեր եմ.
 մտմտո՛ւ, ես ճիւղերովս ո՞րչափ տեղ գետնին
 վրա գոցեր եմ: Չէ թէ միայն նաւերուն
 կայմեր Գիբեֆէր կըստարատեմ, այլ և անե-
 րուն տաճարներուն գերաններն ալ ես կը-
 չինեմ. մանաւանդ ի՞նչ գործք կայ, որ ես
 յարմար չըլլամ: Բայց դուն ողորմելի ծա-
 ուիկ, չորս ոտքէն աւելի չես կրնար բարձ-
 րանալ դաշտին մէջ, ուր որ քեզ կըտեսնեմ
 չորցած. հասկա ի՞նչ օգուտ քեզմէ կրնայ ըլ-
 լալ: Պատասխան տըւաւ մորմենին, թէ իամէ
 բան մը չըլլար, բայց իմ միսթարուիս այն է,
 որ քեզմէ քիչ կըվախնամ փայտ կտրողէն,

որ շնորհակալ մեր վրա կուգայ : Ահա մէկէնի-
մէկ եղևինին բերանը գոցվեցաւ . վասն զի
փայտ կտրողը շուտ մը կայինը վերցուց ա-
նոր դէմ . և քիչ ժամանակին մէջ ջարդու-
բուրդ ըրաւ վար ձգեց , դարձաւ գնաց ա-
ռանց գալչելու մօրմենիին . զի հարկաւոր
բան մը չունէր , որ առնէր :

Եղևին չամ ծառը օրինալ է պարծենա-
մարդո՞ւ , որ զինքն մեծցնելու համար ուրիշ
վար չէ պարնէ պարծենալով . Բայց օր կուգայ որ
չի հաւնած մարդո՞ւն ուրիշ ինչնի : Ուր քեզ ին-
նարհուլի իայ , հոն իմաստուլի չէ գրեւի , չէ
մէ սողման :

Ահա սուտ պարծանք ունայնասիրին ,
Պանծայ պարսաւէ զվիճակ խոնարհին .
Բայց նա միշտ է նոյն յանստան կային ,
Ինքն անդէն սահեալ ձրգի 'ի դէտին :
Առ ինչ ճոխանալ յամսոց սահմանին ,
Անտի 'ի խոնարհ սասանիլ հեշտին .
Բարի է աղքատ կալ անգրդուէլի ,
Քան ճոխ 'ի բարձուէ խորտակիլ յերկրի ,

ՁԿՆՈՐՍ ԵՒ ՁՈՒԿՆ ՓՈՒԲՐԻԿ

Դու զնաքեայ որս աւուր սերկեան
 Ըստ է քան մեծ որս ինչ վաղուեան :

Այս օրան հաւը քոքը աւելանայ,
 Այս օրան գառնն մեծ որս իշանայ :

ՃԻՑ. **Ս**էկ ձկնորս մը կըձգէ իր կարթը
 Եւան գետին մէջ, կրբունէ սղախի ձուկ մը .
 որ իր սղախկուին անոր առջին զնեւով կա-
 ղաչէր որ զինքը թող տայ : Խօսք կուտար
 որ եթէ թողու զինքն աւելի մեծնալ, քանի
 մը շաբաթէն ետեւ նորէն սկստի դար խած-
 նէր անոր կարթը : Այս անանկ բան է որ,
 կըսէր, քեզի օգուտ է . վն զի յետոյ աւելի
 լաւ կերակուր կըլլամ քեզի : Պատասխան
 տրուաւ ձկնորսը, թէ ես չեմ կարծեր թէ
 դուն այնչափ յիմար ըլլաս, որ խօսքիդ վրա
 կենաս . բայց լաւ գիտեմ թէ ես ալ այն-
 չափ անխելք չեմ, որ քեզի հաւատամ ու թո-
 ղում ունեցածս ունենալու քիս համար :

Ըստ հարգիի իմ, որ բանի վն հաւնի, և
 աւելինն մեծ բանի վն է . այս պարզապէս
 պրպտիկեան աւելի զնեւին, ու ինչ ինչ քան :
 Անոր համար այս առարկայ հաւը վաղան ապօրին
 չափ աչի է իշան :

Իմաստասիրել յառակէս ուսիր,
 Շատացեալ և դո՛հ լեր ընդ շահեալ իր .
 Զի մեծ է սերկեան շահ դուզնագու՛նին,
 Քան զանրատոյգ շահ վաղու՛տան մեծ իրին:
 Շատք անգոհու թեամբ թողուն զոր ունին,
 Կարօտեալ մընան հանգիւղիլ մեծին .
 Որ չէ հաճ' ը փոքր պարգև իւր բաղդին,
 Արտաքոյ լինի մեծին և փոքրին :

ԱՐԾԻԻ ԵՒ ԲԶԻԶ

Զրկանք չարեաց անիրաւին
 Հա և որդւոցն հատուցանին :

Ո՛վ իւր շէնք զաւրիւն քոսն ,
 Իւր զաւիւնէն իւրեան անքոսն :

ՃԷ . Երծիւր երբեմն մէկ ճագար մը վեր
 կըվերցընէր առանց նայելու բղէղին աղա-
 չանքին , որ միջնորդութիւն կընէր բարեկա-
 մին համար . կաղաչէր արծիւին , որ անոր
 կեանքը բաշխէ : Իսկ արծիւը առանց լսե-
 լու անոր ձայնին՝ յափշտակեց տարաւ . բայց
 շատ չանցաւ՝ խիստ զղջացաւ . վս' զի քանի
 մը օրէն ետեւ բղէղը տեսաւ , որ արծիւը
 հեռացեր էր իր բունէն . թռաւ հոն , բո-
 լոր անոր հաւկիթներն ասպականեց , որը
 ծակեց , որը կոտրեց . և իր բունը բոլորո-
 վին կործանելով՝ բարեկամին մահուանը վը-
 րէժն առաւ :

Ճագարն է ատա թաւշանի, իսկ Բզնէն է սկօ-
 ճէկ . ու արծիւը օրինալ է անոնց, որ զբոնող-
 թեամբ հարստութի իշխանն զաւելնէրան . և որով
 հեպե անոնց համար եղաւ այս անօրէնութիւն՝ ար-
 քարութիւն իւր պաթիւն զանոնք ալ . ինչպէս իւրե-
 այն ատալիւ, թէ հարկ ազնիւ իւրան, և որդոց
 ապամանք ատան :

Տէս զարդար սլաութ անլուր զրկողին,
 Պատրաստէ ձագուց ըզմիս ճագարին .
 Սակայն իրաւունք ոչ թողուն նմին
 Դարմանել զածածն, աճիլ զաւակին :
 Այս հատուցումն է զրկողաց բաժին,
 Որ դանձեն որդւոց յանիրաւ շահին .
 Սովին անժառանգ անորդի լինին,
 Որդիք փոխան հարց դառնաղէտ սլաութին :

ՊԱՏԱՆԻ ԵՒ ԳՈՂ

Ճարտար մտաց չիք ինչ դժուար,
 Ամէն չարեաց գտանէ ճար :

Վնաս չի գար խելով մարդուն,
 Զանա՛րդան ալ ըլլաւ գիտան :

Ճի . Պատանի մը ջրհորին քովի քարին վրա
 երբոր սլառկեր էր, մէկ գողմը շիտակ վրան
 կուգայ, որ զինքն հանվեցընէ . իսկ սրտա-
 նին հասկընալով անոր չար միտքը՝ սկսաւ
 լալ : Ան ատենը հարցուց գողը, թէ ի՞նչ

պատաճառի համար կուլան : Ան ալ պատառ-
խան տըլաւ թէ վայ ինձի , ահա այս հորին
մէջ ոսկիէ աման մը ձգեցի : Շուտ մը գողը
հանեց լաթերն , ու հորն ինջաւ զայն հանե-
լու համար , որ մէկալը կըսէր՝ թէ ձգեցի
կորսընցուցի : Բայց երբոր կըփնտըռէր ,
ժողվեց պատանին գողին լաթերն , առաւ
փախաւ :

Խելացի ճարտիկ ճարտը ամեն բանին հետքը
իւ գրեւ . իսկ յիմարը պաշարւի իւ ծնայ . անոր
համար իմաստուն ճարտը ամենուն ցանկալի է , եւ
ամեն ազգի մէջ մեծ յարգութի պէտք է ունենալ ,
իւնպէս իւնի , Լե իմաստունը աշխարհի իւ
տիւն :

Արդ գողն 'ի գողէն յորժամ գողանայ ,
Միաք հողածընաց ափշի զարմանայ .
Բայց սակայն գողոց գողունի իրաց ,
Գողք են ժառանգող ըստ ճիշդ օրինաց :
Եղնկ որ զիւր գործ թողու և գընայ
Կողոպտել զընկերն կեղեքելընա .
Ոչ գիտէ թէ գանձ անիրաւ վաստակ
'ի չիք փոխարկեն և զոր 'ի սան կայ :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ԱՅԾ

Մի հաւատար ձայնի բազմոց,
Զի բանք այլոց են վն ինքեանց :

Ամէն խօսի մի հաւատար,
Շաբին իւրաքանչեւ իւր համար :

ՃԻ . Առիւծը կը տեսնէ մէկ այծ մը, որ ամ
մէն գիէն ապառաժ բարձր քարի մը վրա
խոտ կուտէր, հասկըցաւ առիւծն որ հոն
էլեւ չի կրնար, շուտմը կանչեց անոր խոնարհ
ձայնով : Բարեկամ ինչո՞ւ այդ բարձր ապա-
ռաժներուն վրա կը ճանկես . ուր տեղ ան-
համ մամուռէն էօտանէն 'ի զատ բան մը չես
կրնար արծեւ . շատ լաւ կընէիր, ինչպէս
ինձի կերենայ, վար ինչնէիր այս դաշտին
մէջ, ուր ես կարծիմ . զի խոտերը մատղաշ,
և զարմանալի համով են, ինչիւր վար նորէն
կըսեմ քեզի : Պատասխան տըւաւ այծը ծաղը
ընելով . բարեկամ, ահա շատ յօժարուծք
կուղեմ ընել ըսածդ . բայց ան ատենը կը
նեմ, երբոր քեզ չեմ տեսներ հող ընաւ :

Պէտք է ինչեման անոյշ խօսեցողան հաւ-
տար իւրաքանչեւ . վն զի իրար ըլլաւ իւր
խօսեցողան . եւ որչա՞ր բարեկամ չեաւ

նայ, սոսք է . Տիայն իր շահը իշխածէ : Շատ
 Դժուար է հասարակութեան Գրեմէ, իշխէ Իմաս-
 տանը :

Վա՛շ որպէս տախտակի ցաւակցի այծին ,
 Թողուլ զապառաժ խայտալ 'ի դաշտին .
 Բայց նա ծանուցեալ խորհուրդն են գողին ,
 Զարժանին առնէ պատասխան նմին :
 Ո՛վ քանիք խաբեալ առ սէր որկորին ,
 Իջանեն 'ի վայր ճարակել յախտին .
 Եւ անդէն ինքեանք լինին կերակուր ,
 Գազան թշնամույ ժանտ կլանողին :

ԱԳՈՒԱՒ ԾԱՐԱՒ

Հարկն է գտիչ նոր արուեստից ,
 Եւ հնարէ անեւք ելից :

Երբ որ հաբիւ ճարտ իշխողէ ,
 Աճէն Բանին ճար իշխողէ :

Ճ՛ն . Բաւաւ մը խիստ ծարւըցած ջուր կը
 գտնէ ամանին տակը , որուն վիզն երկան եւ
 նեղ ըլլալով կտունցքը չէր կրնար ջրին հաս-
 ցնել որ խմէ : Այս դժուարութեւ ճարը
 գտնել անհնարին կերեւնար , բայց որով-
 հետեւ ծարաւէն կըմարիր , ծարաւն անցը-
 նելու հարկը իրեն ճար մը գտնել սորվե-
 ցուց : Ուստի Ժողովեց շատ մանտրտիկ քա-
 րէր , ու մէկիկ մէկիկ կտունցքով բերաւ ա-
 մանին մէջ ձգեց . ասով կամաց կամաց ջու-

ըր վեր ելաւ, այնչափ որ վերջապէս ագռաւ
 լը ջուրը խմեց գիւրուծի:

Հաւատարմութիւնը մարդոս միտք սրելով շատ
 բան իշխանէ, և շատ արուեստ հնարել իրապա-
 ինչպէս Թոբէլ Արամայ Բոսը փեսա-Բէ Դարէ-
 նոսթը պէտք է մարդոս՝ Եփեհէ Եղա- Գրատ
 հնարեց. առոր քոյրը փեսա-որ մոմահները բան
 ին գործէն, և գիպցա-որ Իրաւը շատ հաւատար-
 է, Իրա- Գործէլը հնարեց, Լէն:

Այսպէս հարկն եղև ըստ բերման առթին,
 Գտող արուեստից պէղոց դարմանին:

Որով հանձարեղք յիւրաքանչիւր դար,
 Պիտանի մարդկան գիւտ հնարեցին:

Արդ մի անարգեր ըստ հեղգամրաին,

Չգիւտըս նախնեաց զառակըս նոցին:

Այլ ընտրեալ զլաւն հեռուեաց նմին,

Հանձարեալ զգիւտս ըստ բնագիտին:

ՅՈՒԼ ԵՒ ՄՈՒԿՆ

Որչափ անարդ է փանաքին,
Գործել կարէ զնառ մեծին:

Մի պարծիք լի «-ծըր շաք է,
Մէկ պարծիք չի «-եղ յաշիւ:

ՃՂ. Յուշ մը խոտին վրա պառկած կըմը-
տածէր իր ուժին վրայով: Թող փիղն ու
առիւծը չըլան կըսէր ինքիրեն, իրաւ որ ա-
մէն կենդանիներէն զօրաւոր և ահագին ես
եմ. այս երկուքէն 'ի զատ ամենեւին մէկէն
ալ չեմ վախնար: Երբոր սասնկ կըհպար-
տանար, մէկ մուկ մը ախոռին ծակերէն
դուրս ելաւ, և կատղած եկաւ խածաւ ցու-
լին ոտքն ու յետոյ վազեց մօտաւ ելած ծա-
կը: Անատենը ցուլն անանկ սաստիկ ցաւ
խնայաւ, որ չի կրցաւ զինքը բռնել և չի
սրտաւ: Ուստի մէկէն բերանը փոխեց յու-
սահատեցաւ տեսնելով, թէ մուկնալ կըր-
ցաւ զինքը նախատել. և այսպէս ինքզինքը
դրաւ վախցող կենդանիներուն կարգը:

Ո՛վ անպար լի մէկ մռ-ի չի իշնայ այսպիսի
«-ծով իենդանիին ասան: Բան ընել. Բայց Գիթ-
նան ինքնահաւան մարդիկ, որ պարի լինա-
մէն իշնայ մեծ լար ընել. և ասով պէտք է խոնարհել:

ՏՊ. Զուլ և Մուկն : ՏԺ. Սաղ և տէրն :

ՏՃՂ. Գայլ և Հոն վտիտ : ՏԺԷ. Ասպիկ և ձաղ խր :

ՏԻԷ. Աղ և որբ և Սօսի : ՏԻՊ. Չկնորս և Չկուհր :

Պարծանք սընոտի վէս մեծամըտին ,
 Զ խորդ 'ի փոքուէ նանրացաւ դիւրին .
 Զի որ վէհ գնէ զինքն ամենեցուն ,
 Նաև 'ի փոքունց ընկճի հեշտագոյն :
 Քանիք ինքնապանծ զանձինըս եղին ,
 'Ի կշիռ վէհից դիւցազանց կարգին .
 Բայց 'ի գոյդն առթէ սահեալ 'ի խոնարհ ,
 Ծանեան թէ զինչ են և զինչ կարանձին :

ՄՈՒԿՆ ՓՈՒԲՐԻԿ ԵՒ ՄԱՅՐՆ

Եթէ տիօք իցես անփորձ ,
 Խրատ ծնողաց լիցին քեզ փորձ :

Թէ մանուկ էս՝ սորվէ մեծէն ,
 Մի պարծենալ Բէ բան գիտէմ :

Ճէ . Մէկ մկան ձագ մը մօրը կըստամէ ինչ
 որ իրեն հանգիստեր է ճամբորդութեանը
 մէջ , որ դացեր եկեր էր : Արսէր թէ օր մը
 հետաքրքրութիւն բերաւ որ մանեմ բակի մը
 մէջ . և հոն գտայ մէկ կենդանի մը , որ չէի
 ճանչնար . բայց խիստ գեղեցիկ ըլլալով շատ
 հաճեցայ անոր վրա . վն զի կերպարանքն
 էր անոյշ և համեստ , նայվածքը շնորհալի ,
 վրան գունաւոր և սոյն երկան , գրեթէ
 մերինին նման : Ահա ասանկ շատ գեղեցիկ
 տեսք ունէր . իսկ էս անանկ սիրեցի որ մէ-
 կէն սկիտի մօտենայի անոր հետը ճանչնորու-
 թիւն ընելու համար . նայիս մէկ անդգամ

Թռչուն մը, որ գլխուն վրա կտոր մը ճըխ
քրքրած միս ունէր • խռովեց, և սուր ձայ-
նովն անանկ վախցուց զիս, որ դողալով
փախայ : Ո՛րդեակ, ըսաւ մայրը, ան փառք
սուր, որ քեզ պահէր է այս չար սրտահ-
մունքէն, որ չի կրնար ըլլալ • վասն զի այն
կենդանին, որ քեզի անոյշ երեցեր է՝ կա-
տուն է • իսկ Թռչունն է աքաղաղը, որ մե-
զի մնաս մը չի տար • բայց կատուն մեր կո-
րուստէն ՚ի զատ ուրիշ բան չի մտածէր :
Ուրեմն ծանցիր, Թէ ի՞նչ անխոհեմութե-
մէջ ես, որ անգութ Թշնամուդ ձեռքը զքեզ
պիտի մատնէիր :

Ուրիշին գեղեցիկութանը մէջնայի, և մէ
բուն փետուր և անոյշ վեղուրը խափշիւ •
պէտք է իմաստութիւն ճանչնալ բարեկամ և վնաս-
մէն • որ լըլըսը լի սափանի ճշմարտ իշխան • շատ
բան պէտք է որ այս խելեւը սորվիս փորձով :

Օրինակ է այս խաղամիտ մանկանց,

Որ կարծեն լինել հմուտ աշխարհաց •

Բայց անփորձ գողով յողով գիտէլեաց,

Փորձ հասուն լինել կարօտին բաղմաց :

Խրատ է այս քեզ մանուկ ինքնապանծ,

Մի՛ խաբիր տեսլեամբ դեղտփայլ գիմաց •

Զի զգայութիւն խաբիս և փորձիս,

Միայն փորձ լինիս խորհրդով ծնողաց :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ ԵՒ ԵԶՆ

Թէ և զեղջիւր հատցես ժանտին ,
 Կռուի ոտիւք լինասէ կրկին :

Եթէ իբրեւ յետեւ ւարին ,
 Որոշու շնա ինքայ իրինն :

ՃԸ . Երկրագործ մը ուղեցեղին եղջիւրնե-
 րը կտրեւ , որ միշտ իրեն դէմ կը վերցընէր .
 բայց կտրելէն ետեւ աւելի չարացաւ եղը .
 վն դի տեսաւ Թէ եղջիւրները կորարնցուց ,
 որով կը վնասէր անոր . սկսաւ ոտքերովը
 գետինը փորել անանկ կատղելով , որ հա-
 նաժ փոշին ու հողը երկրագործին աչքը
 կը լեցուէր : Ուստի ըսաւ խեղճ մարդը . ո՛հ
 ինչ օգուտ ինձի եղաւ ըրած զգուշութիւն .
 վասն զի այս չար կենդանին հիմա աւելի
 վնաս տըւաւ ինձի ոտքերովը , որ անցած
 օրերը այնչափ վնաս չէր տուած գլխովը :

Բարխատիբ մարդուն հետ պէտք է զգուշութիւն
 վարձիւ , եւ չի իսպաղեցնել , չէ նէ լեռած լի
 ճնար . գլխով իսպաղեւ՝ որոշու ինքայն . որոշու
 իսպաղեւ՝ լիգուշութիւն : Ինչպէս որ գաղանին ճանիւ
 բերնէն գելիւ պատեւ , այսպէս ալ բարխատիբին
 լիգուշութիւն աւելի ինքնայն , ինչէ գիտուն ճ :

Ուսիր չկապել ընդ բարկասրտին ,
 Հեղ կենսակցութեւ շահիլ զսիրտ ժանտին
 Զի ոչ վերք հարուածք վերօք բժշկին ,
 Ոչ հուր բարկութեւ հրդհք շիջանին :
 Զեղջիւր ամբառնալ ընկեր ընկերին ,
 Ոչ մարդոյ է գործ այլ գաղանային .
 Որք խայթեն խեթկեն յօտար տեսակին ,
 Մարդ միայն ըմպէ զարիւն իւր սեռին :

ԱՐԾԻՒ ԵՒ ՆԱՊԱՍՏԱԿ

Չարագործաց չարն է բաժին ,
 Զոր ինչ գործեն 'ի նոյն պատժին :

Չաւ ընօշւ լաւ իւր գրէ ,
 Իրեն գործիւ շինէ իւր պարթէ :

ՃԺ. Երծիւն իր բունին մէջ կեցած տեսաւ
 հեռուէն որ նապաստակին ձագերը խոտ
 կուտեն , մէկէն վրանին հասաւ յափշտակեց
 տարաւ իր ձագերուն : Իսկ անոնց մայրը
 կաղաչէր արծիւին , որ խնայէ , և իրեն տայ
 ձագերը : Բայց արծիւն առանց անոր աղա-
 չանքին նայելու , մէկիկ մէկիկ մեռցուց ձա-
 գերը աչքին առաջ : Մայրն ալ կսկըծուն
 կատղեցաւ , և ուրիշ ճար չի գտաւ վրէժ-
 խնդիր ըլլողու , սկսաւ ծառին տակը հողը
 փորել . այնչափ փորեց որ մինչև հովը զար

կածին սէս ծառն ընկաւ, և արծիւին ծո-
ղերը վար ընկան մեռան :

Խրաք է անոնց, որ իրենց մեծութեան ապա-
նելով անխառն իշնեն աղտաբին . և իրեն ին
աղտաբին յայնչ շոք վեր իելլէ, ու մէկն քոռ
աւրաղին քոռն յոխիւ իւր Դարձնէ :

Չափ է գեղեցիկ անճնապատանին ,
'ի փոքուէ անախ կրել զարժանին ,
Որ քանդել ջանայ զառն անանկին ,
Քանդի նանրանայ զըկանօք նովին :
Մի քեզ վտառհիւր թէ կտս 'ի գահին ,
Վերանցեալ 'ի կայս իշխանականին .
Երկիր 'ի շնչմանց ալէբեր հողմին ,
Որ կործան առնէ զաթոռ հպարտին :

ՍԱԳ ԵՒ ՏԵՐՆ

Սիրտ ագահին ոչ գիտէ յագ,
Թէ և իցէ յոսկի համակ:

Ագահ սիրաբ Եսէին Ռազմէ,
Չի իշխանար, աւ շաք իամի:

ՃԺ. Սէկ սագ խաղ մը ամմէն օր մէյմէկ
ոսկիէ հաւկիթ կածէր տիրոջը. իսկ տէրը
միտքը դրաւ, թէ սագին ներսը լեցուն օս-
կի է: Այս մտքով բռնեց խղճեց զսագը.
բայց ինչպէս յուսահատեցաւ երբոր բացաւ
փորն ու բան մը չի գտաւ որ կըխնդրէր:

Ագահ-Ռէլ էրբոր ագահին սրբին մէջ Ռա-
գահ-Երէ, իւր խաղընէ պայն. և որչափ շաքնայ-
նիին, այնչափ այս մտք-Ռէլն աւել խաղախանայ.
Վերջապէս հոգին աւելէրէ, մարմինն աւ: Դիւ-
գինէս իրիւրո՞րային հարցոցին, Ռէլ ոսկին ին-
չո՞ւր էրէ: Պատասխանեց Ռէլ շաք ինքն-օղ
ռանէնաւան համար վախռան Գեղնէր է:

Ո՛վ քանի՜ անյագ սիրտ ոսկէսիրին.

Ոչինչ շատանայ ընդ ձիրս բաղդին.

Ի մի ումպ ըմպէր թէ էր ի ձեռին,

Զոսկի և զարծաթ գանձ տիեղերին:

է զի 'ի ցանկալ հանգիսիլ շատին ,
 Թողու զբաւանանն որ կայ 'ի ձեռին .
 Եւ է զի յոսկի համակիլ սրտին ,
 Ծնչի և մաշի նոյն սիրտ նոյն հոգին :

ԸՆԶԱՌԻՒԾ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Մեծ և չքնաղ է դեղ հոգւոյ ,
 Քան վաղանցուկ տեսիլ մարմնոյ :

Մէ պարծիր սոսա մարմնոյդ վրա ,
 'Նայէ հոգիդ պայծառ ըլլա :

ՃԺՄ . Ընձառիւծը կըսնդէր , թէ աղուէ
 սէն շատ վեր է ինքը . լաւ նայէ կըսէր իմ
 վրայիս աղւորութիւնը . կըտեսնեմ ինչպէս
 փայլուն գունաւոր և խառտուտիկ է մորթս .
 բարեկամ առանց կեղծաւորութե մտածէ ,
 քուկինդ իմինիս առջին կրնայ շուք ըլլալ
 բաղդատութիւն : Պատասխանեց աղուէսը ,
 թէ ես անանկ տգեղ կըտեսնեմ զիս , որ
 կրնայի ազատ խոստովանիլ , թէ քեզմէ շոտ
 վար եմ , թէ որ չգիտնայի թէ խելացիները
 քիչ մը աւելի մեծ կըհամարին հոգին , քան
 թէ մորթը :

Ընթառիւծը խառնալ էնդանի ըլլաւ՝ յիշ
 Բեթեառիւ ռաթիւծի նման է , իսկ մորթը ընթի

խափւանի . որ հաւարա Բնո-ն-ի-ն օրինակ է պար-
ծընոթա Կանանց , որ միայն իրենց դարձարանքն
բռնե լրա ին պարծենան , ու առաքինո-ն-ի-ն և
պարկեւո-ն-ի-ն մէկտի են յգեր , որ է բռն մար-
դոն գերեցի-ն-ի-ն :

Անխմատ դատմունք մտաց յիմարին ,
Որ 'ի դեղ մարմնոյ դնէ զիւր բարին .
Պանծաց վեհ լինել այն բազմադիտին ,
Զի պերճ երևի տեսիլն արտաքին :
Բազումք 'ի մեր դար յայս խորհուրդ բերին ,
Յարդեն զգեղ մարմնոյ և ոչ զհոգին .
Թողեալ զնեքքին պճնեն զարտաքին ,
Զուրկ գոլով բարեաց խմացականին :

ԵՐԿՈՒ ԲԺԻՇԿԻ ԵՒ ՀՅԻԱՆԴ

Արդ մի' այլոց ըզբեղ մասներ ,
Բերեն 'ի գլուխ քո մահ և վեր :

Մի' մաքներ +եղ ուրիշներուն ,
Շաքով կերթաւ ծոցը հոգուն :

Ճժի . Հիւանդ մը իր հիւանդութե՛ն զանա-
զան ցաւերը կը պատմէ երկու բժշկի , որ
զինքը նայելու եկեր էին : Ամէն մէկ պատ-
մած բանին մէկ բժիշկը միշտ կըսէր , շա-
ք . մէկան ալ կըսէր շաք գել : Հիւանդը
լաւ հասկըցաւ թէ այս բժիշկներն ինչ
կարծիք ունեցան իր հիւանդութե՛ն վրա . որ

մէկին կարծիքը մէկալին հակառակ էր :
 Ուստի կապվեցաւ մնաց՝ ո՛րն ընտրէ . վասն
 զի դժւար էր ընտրուիլ . երկու կողմի կար-
 ծիքն քաջ հաստատելով պինդ ունէին , և սկա-
 կաս չէր իրենց պատճառները , թէպէտ ան-
 հաստատ , բայց մեծցուցած և երկան պատ-
 ճառներ էին : Այս ընդդիմութեց մէջ հի-
 ւանդը քրտնեցելով չէր գիտէր ո՞ր կողմը
 բռնէ : Աւերջապէս յանկարծ գէշ ըսողին
 հետեւեցաւ , և ամեն զգուշութե անոր կար-
 դադրութեը յանձնելով զգուշ առաւ ան-
 կէ մեռաւ . իսկ բժիշկներն ասոր մահուա-
 նը վրա երկու պատճառ տրւին . գէշ ըսո-
 ղը կըսէր . տեսա՛քեա ի՞նչպէս ճանչցայ . լաւ
 ըսողն ալ կըսէր որ անսխալ կազատէր հի-
 վանդը , թէ որ ինքիր գլխովը բան չընէր :

Հաս զգո՛ւշանաւու է , որ օտար մարդո՛ւ խօս-
 քին հաւատաւով զգէ՛ղ չի մտնէս ուրիշին յեռո՛ք-
 քնէպէս զապ մարդո՛ւ բան հարցա՛ւ , խրապ ա՛ռ ,
 Բայց քիչ մարդո՛ւ հեփե՛ւ , և նայէ որ մարդո՛ւ
 յեռո՛ք չիյնիս :

Այսպէս որ տենչայ տյլոց դարմանին ,
 Մատնեալ զանձն 'ի ձեռս տգէտ բժշկին .
 Փութով կորնչի ըստ առակողին ,
 Գնայ և նստի 'ի մահու բանտին :
 Խակ դու որ իշխան և տէր ես անձին ,
 Մի՛ մատներ զքեզ օտարաց հեշտին .
 Որ ոչ 'ի լաւ անդր փոխարկէլ ունին ,
 Եւ ոչ անպատճառ մատնեն գեհեհին :

ԱԾԻԱԳՈՐԾ ԵՒ ՆԵՐԿԱՐԱՐ

Սևաաեսիլ ածխագործին,
Ոչ երևի իւր սեաւ փոշին :

Թէպէս Տրուսեցած ըլլաս ,
Քէշի ճերմակ լաս կերանաս :

ՃԺՊ. Սէկ ածխագործ մը կրտէր ներկա-
րարին , թէ բարեկամ իմ տունս քեզի շատ
յարմար է . հրամէ հոն նըստէ , հաւատացիր
որ շատ զարմանալի հանդիստ կըլլաս : Պա-
տասխանեց մէկայր շնորհակալ ըլլալով ա-
նոր բարերարութենը վրա . թէ ես կաւտամ,
որ քու տունդ ինձի շատ աղէկ կըլլայ .
բայց ինչպէս կերենայ , ես աւելի լաւ կըլ-
լամ առանկ մէկ տեղ մը նստիմ , ուր որ քու
ածուխդ չի կրնար սեցընել իմ կաւաներս :

Պատասխանը Տարդը իր պատասխանէն չի փեւ-
նէր , ինչայի որ ուրիշն ալ իրեն նման ընէ՝ իւր
ծելով թէ իրեն պէս շատ որ ըլլան , իր պատասխ-
անէն ինքն զոքովի : Ասանկ լաւ ընկերեն պէտք է
հետոս փախչիլ , որ ըլլալով թէ ինքն ալ անոր
պէս սենայ :

Այս օրինակ է պակասաւորին ,
Որ ոչ տեսանէ զիւր ինքեան թերին .

Կոչէ զմերձաւոր նստիլ առ Նմին ,
 Համակել զնա 'ի մուր սեւագին :
 Սոյնպէս ախտաւորք շաղեալ 'ի աղմին ,
 Մաքուր ձեւացեալ արդարոց մերձին .
 Փախչիլ 'ի ճահ է մերժել զայնպիսին ,
 Քանզի աղտեղեն զանմեղաց հոգին :

ՄՈՐԵՆԻ, ՀՈՂԱՄԱՂ ԵՒ
 ՉՂՋԻԿԱՆ

Ամէն իրաց գոյ ինչ պատճառ ,
 Քննեա՛ զծերոց բան նախաճառ :

Ամէն Բանի մէկ պատճառս իայ ,
 Կոչէ՞ս սուրճիւ . գիշեր իւրդո՛ւ :

ՃԺԴ . Մորմենին, հողամաղը, և չղջիկը
 ընկերացան որ վաճառականուի ընեն . մոր-
 մենին սալրանք առաւ նաւը դրաւ, որ հընդ-
 կաստան խրկէ . հողամաղը դրաւ իր կողմա-
 նէ գունտ մը ոսկի . չղջիկն ալ իրեն համար
 արծաթ ժողվեց դրաւ նաւը : Եամանակն
 որ եկաւ՝ ճամբայ ելաւ նաւը . բայց շատ
 չի հեռացած մէկ ալէկոծութե՛ մը հանգի-
 սեցաւ, անանկ որ բոլոր մէջի սալրանքովը
 գնաց նաւը ծովին տակը : Ասկէ եղաւ որ
 հողամաղը միշտ ծովին քովերը կըսպորտի,
 յուսալով թէ ոսկին աեղէ մը գտնէ : Չըչ-
 ջիկն ալ կը վախնայ ցորեկն երեւալու՝ չըլ-
 լայ թէ փոխ տըւողը արծաթն ուղէ : Իսկ

մորմենին, որ միշտ կըմտածէ իր ասլրանքը
գանեջու, ամմէն անցնողներուն փէջը կը
փակէ :

Հաշմաղն է խորապաթախ Ռուսանը, որ
էրիւնդաշ ըլլալով՝ մշտ գրէնէ ծովուն գովերն
է : Ան առաին օրինակ է հապիւսիծ մարդիք
ներուն, որ մնն մեռնին վախ իշնէն իրաւնցա-
յած բաներուն վրա : Նաեւ ասիէ մարծ է առ-
միւններուն մէջ. Բէ որ մորմենին իրաւը մէկին
վրա իրիւնի՝ իշնէն Բէ պարպադ քսն :

Ահա գաղափար ընչաքաղց անձանց,

Որք մինչև ցմահ շահել նկրտին .

Եթէ միանգամ կորուսին ինչ գանձ,

Հեծեն և ողբան մինչ ի կէտ վերջին :

Են որք մահանան ընդ կորուստ իրաց,

Եւ են որ մոլեալ մտաթափ չըջին .

Բայց աւանդ ոչ մարդ սակա մեռաղաց,

Ի վասն մարդոյ այն գանձ այն ոսկին :

ԵՐԿՈՒ ՄԱՐԴԻԿ ԵՒ ԷՇ

Հակառակօղբ յայնժամ հաշտին,
Երբ փափաք իւրի տուժին:

Կռաւաւէր ճարդ լի հաշտի,
Մինչև մեծ դէն լի պապահի:

ՃԺՆ.] Եւ մը մոլորած կերթար, երկու
մարդ կը գտնեն զայն, և կըսկըսին վիճա-
բանութիւն ընել, թէ որուն կկոյնի, երբոր
կըջանային մէկզմէկէ յափշտակելու՝ ըսին
թէ ուր աւելի զօրաւոր է՝ այն թող առ-
նէ. ուստի սկսան ծեծկըվիլ իրարու հետ.
Բայց շատ անխելքութիւն ըրին. վն զի երբոր
մէկզմէկ գետնինը կը զարնէին՝ էջն ելաւ ձեռ-
քերնուն փախաւ. և ասով հաշտը կեցան սի-
րով այս երկու կռւօղները:

Կռաւաւար ճարդի այնչափ մէկ Բանին վրա
հախառախումբի իշնէն, որ վերջապէս ունեցած
նին իւր իրաւունքնէն ու հապա իւր փափանին:

Այս արդար պատիժ է կռուասիրաց,
Որք տքնին կորզել զնա՝ յիրերաց.
Բայց երբ ելանէ այն ինչ՝ ի ձեռաց,
Շըւարեալ հաշտին ամաչէն յինքեանց:

Ա՛ռ քեզ 'ի խրատ այս գործ ատելեաց ,
 Մի՛ ատեր զընկերն առ սէր օգտութեանց .
 Գազանաց է բարբ , որք թողուն զորսանս ,
 Անխնայ կռուին խաճատեն զինքեանս :

ԳԱՅԼ ԵՒ ՇՈՒՆ ՎՏԻՏ

Անյագ որկոր ցանկայ շատին ,
 Բայց միշտ կարօտ կայ սակաւին :

Որո՞նք գո՞ւն լին «նեցածին» ,
 Ունեցածէն ի՞նչ չընէին :

Ճժձ. () Եր մը մէկ գայլ մը կըստատահի
 խիստ աղւոր շան մը . բայց անանկ վատուծ
 էր , որ ոսկորն ու կաշին էր մնացեր . եր
 բոր սլիտի սրտուէր զայն՝ ըսաց շունը , ան
 պարօն գայլ , ի՞նչ կրնես . չե՞ս տեսներ թէ
 հիմա ես անանկ վիճակի մէջ եմ , որ մէկ
 ակռայիդ կերակուր չեմ ըլլար : Սակայն
 հաւատա՛ ինձի , համբերէ՛ տեղս դառնամ .
 երգում ըլլայ քեզի , որ կըջանամ զիս լաւ
 կերակրելու . թէ որ քիչ մը ժամանակէն ե
 տե ասոր ժիւ հոն գալ , զիս այնպէս գիր
 ցած սլիտի գտնես , մինչև չսլիտի զղջաս որ
 անշահ կերակուր մը թողուցիր՝ աւելի լաւ
 կերակուր ուտելու համար : Իսկ դայլը հա
 ւատաց , և թողուց զայն : Քանի մը օրէն
 ետե գնաց գայլը շանը տեղը , և գռանը ծա
 կէն տեսաւ կանչեց որ դուրս ելէ , տըւած

խօսքը կատարէ : Պատասխանեց շունը, թէ
կուզես վաղն եկոր, զի այսօր չեմ յուսար թէ
այն ատօիճանը գերցած ըլլամ, որ քեզի
յարմար կերակուր ըլլամ : և չեմ կարծեր
թէ դուն ալ իմով գոհ ըլլաս : Իսկ գոյլը
այս խօսքս լսեց չի լսեց, կախեց ականջներն
ու ետ դարձաւ, և երգում ըրաւ որ մէյ մը
նալ բան մը բռնէ՝ բնաւ չսկսի թողու :

Պզտի Բանին լի հաւնօղջ մեծէն աւ իւրեւ
վի՛ պզտիկէն աւ : Վասն զի պզտիկ յետէն իւ-
թիւ, մեծն աւ լի գրեւոր, իւր հայրապետի : Գի-
տունի մը հարցոյցին, իւր աշխարհիս վրա մը
է խելճ : ան աւ ըսաց իւր Բանին լի հաւնօղջ ծոյլ
հարցը :

Ապաժոյժ բերմունք որկորաժեալն ,
Թողու զբաւականն, վաղէ անջափին .
Որով և նքթեալ հիւժի առ վշտին ,
Արժանի սլաօթի անյագ որկորին :
Արդ մի՛ նմանիր գիշախանձ չարին ,
Որ մարմնով այլոց սնանի յանձին .
'Ի սնունդ մարմնոյ շատ են ձեռք կրկին ,
Քրտամբք երեսոց սնանեւ ինքնին :

ԿԱՊԻԿ ԵՒ ՁԱԳ ԻՒՐ

Որ քան զչափ սիրէ զորդին ,
Կրկին ինաս առնէ նմին :

Թէ լա՛րէ Դոսրս զաւա՛յ սիրեա ,
Անշա՛հ իւրիք որդի ինեա :

ՃԺԷ. Սէկ կասկիկ մը խեղճը տըւեր էր իր մէկ ձագին . անանկ որ գիշեր ցորեկ կը պագնէր , և գրկելով կըսխմէր . բայց այս անխեղճ սէրը շատ գէշ ըրաւ ձագին . վասն զի օր մը սաստիկ սիրելով գիրկն առաւ տնանկ ուժով սխմեց գրկին մէջն , որ շունչը բռնըլեցաւ մեռաւ խեղճ ձագը :

Կապիւն ինեան թէ այն լա՛ր սասափի ին սիրէ յագն , որ երբեքն ախմելով ին մեռցունէ : Օրէնա՛յ է անանկ ծնողաց , որ սասափի սիրելով զաւափին անխեղճ ինեան . որոնք առանց իրեռնեան մեծնալով ախաբաւոր ինչլան , և բանի մը շահ լուսին . մեռնա մարդեռնէ մեծ մեռած ին սեպւին :

Տեսանէ՞ս զովոյ յիմար ծնողին ,
Որ գգուէ այնչափ փայփայէ զորդին ,
Մինչ չիջուցանել զեռանդուն ոգին ,
Առնէ զայն անմիտ իբրև լոկ մարմին :
Զինչ օգտեն գգուանք յիմար զաւակին ,
Երբ անկիրթ աճէ նման անբանին .

Քանզի անխրատք ոչ մարդ համարին,
Թէև կերպարան մարդոյ օւնիցին :

ԱՒԱԶԱԿ ՀԵՂՁԵԱԼ

Թէ և սրտովք անագանին,
Բայց ոճրագործք ոչ ազատին :

Չարէնն որչափ պատժէն թախին,
Հարկաւ իռփայ իորոսսին անջին :

ՃԺԸ. Սատաւորը մէկ աւաղակի մը եւ
աւէն կիյնի որ բռնէ. խակ աւաղակը ա-
նանկ արագութեւ կը փախչի որ չեն կրնար
բռնել. ուստի կազատի, և միտքը կը դնէ
չարագործը՝ թէ այլ տեղէ մը վախնալու
բան չունի. կարծէ թէ իր գործած չարութեւ
թիւններն առանց սրտովի պիտի մնան :
Բայց երկնաւորը լաւ գիտէ հատուցումը
նեղու. վասն զի երբոր այս թշուառականը
մէկ գետի մը մէջ մտեր անդին կուղէր անց-
նիլ, չգիտնալով անոր խորութիւնը, ոտքը սո-
ղաց գնաց տակը խղզըվեցաւ :

Թող խրատին ասիէ լարագործները, որոնց
իորոսսք լի սխալի, հարկաւ պիտի ըլլայ. վասն
զի անք է իրենց թշնամին, այ յետեւն ուր պիտի
թախին. անք լի խաբարի իւրի մի գիտեալ :

Այս է հատուցումն օրինաց Էլին ,
 Որ կշռէ էից ըստ գործոց նոցին .
 Թէ իցէ բարի՝ այն մնայ նմին ,
 Իսկ եթէ չար է՝ հանդիպի չարին :
 Ո՛վ, զհարգ պատրաստ կայ դատող վերին
 Դատել և պատժել գործ չարագործին .
 Թէ հալին արդարք յերեսաց նորին ,
 Թշուառ մեղաւորք զինչ առնել ունին :

ԵԶԻՆՔ ԵՒ ԼՈՒԾ

Ո՛րչափ բեռն է անտանելի,
 Համբերատար սիրտն տանի :

Անհամբերին +իւ մը վիշտ գայ ,
 Տրտունքներով խիստ կը պոռայ :

ՃԺԾ . Երկու եղներ լծած էին մէկ խիստ
 բարձրւած սայլի մը վրա , և շատ աշխատանքով
 կը քաշէին . իսկ լուծը անանկ սաստիկ
 ձայն կը հանէր , որ եղները ձայնէն վախցան
 ու կեցան : Յետոյ դարձան լուծին ըսին ,
 Թէ ո՛վ անհանդարտ , ի՞նչ ունիս որ ասանկ
 կը պոռաս . դրեթէ դուն աշխատանք մը չու-
 նիս . մենք որ բոլոր այսչափ բեռը քաշելու
 կաշխատինք , մէկ ձայն մը չենք հաներ :

Համբերող մարդ հրաք ծանր բեռան քաշ
 ըսայ , յայնչ վէպեր . իսկ անհամբերին յայնչ +իւ

Բանէ ճշ ինչքէ : Երանի անոր , որ համբերութիւն
բերուի ինչ թեթեւեղեանք , եւ առանց պարտքելու ինչ
գրանի :

Ահա տարացոյց համբերատարին ,
Որ ընկճեալ բեռամբ վաստակի ընին .
Իսկ եթէ ոմանք մատամբ յինչ մերձին ,
Չայն դանգատանաց արձակեն ուժգին :
Ջանա անէղու տանիլ քոյդ բեռին ,
Ենթարկեալ ձեռաց ամենակալին .
Լռողք արտնջողք միապէս տանին ,
Մին արդիւնատրի միւսն է անբաժին :

ԱՔԱՂԱՂ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Խարդախն որչափ նենգել ջանաց ,
Ծանակ լինի անհետանաց :

Ո՛րչափ որ շատ բան ինչ խորհիւ
Չարութենով ինչ խորհիւ :

Ճի . Լ^ր քաղաղ մը նստեր էր բարձր կաղնի
ծառին վրա . մէկ աղուէս մը հոն դառով
տեսաւ որ չի կրնար անոր համնիլ , վազեց
ծառին տակն ու կանչեց անոր : Բարեկամաւ
ւետիսաւետիս , խաղաղութիւն հաստատուեցաւ
երէկ ձեր մէջն ու մեր մէջը . ուրեմն կաղաւ
չեմքեղի ասկէ ետեւ առանց ռիս պահելու
պարտական ենք մէկըմէկ սիրել եղբօր պէս ,
եւ մենք ալ սկըսինք հաշտուիլ . ուստի եկոր ,
սիրելի , ինչիւր որ պաշտովինք : Պատասխան

Երևաւ աքաղաղը . բարեկամ, չկտես թէ որ
 չափ զիս ուրախացուց աւետիսդ . կարծեմ
 թէ իրաւ է, ինչպէս ինձի կերևնայ . վասն
 զի կրտեսնեմ որ վարէն երկու սուրհան-
 դակ Խաթար կուգան մեզի այս աւետիսը
 տալու համար . ուստի քիչ մը կեցիր կաղա-
 չեմ, անոնք հոս հասածնուն պէս ես ալ
 վար կ'ինջնիմ. չորս մէկ տեղ կուրախանանք:
 Եւ այս սուրհանգակներն են երկու որսող
 շներ: Ձայս որ լսեց աղուէսը գող ելաւ,
 ու ճորով փախաւ անկէ . իսկ աքաղաղը վի-
 ղը վերցուց, սկսաւ երգելով խնդալ անոր
 վրան:

Անգամ իր շա՛տ իշխան . որւո՞ր ուրի-
 շին ինչքա՞նքն է ընել-լ խաբել ջանայ, այն-
 շա՛տ ինչ ինչն է գող:

Տէս զսպառուհաս խարդախող չարին,
 'ի նենգեւ զընկերն հալածի ինքնին .
 Քանզի լոյս ճրագ նենգաւոր անձին,
 'ի մուտս արևու անդէն շիջանին:

Արդ ոյժմեան մարդիկ նման են սմին,
 Միայն առ երես շուք տան ընկերին .
 Այսու քաղցրութիւն երբ զսիրտ շահին,
 Լարեն անխնայ զորոգայթ նմին:

ՎԱՄԴ ԵՒ ԾԱՂԻԿՔ

Զինչ փառք փթթիլ չքնաղ վարդի ,
Երբ յերեկուն ընդ փոյթ խամրի :

Ինչ լա՛հ Բաղձիլ Վարդի նման ,
Երբ խառնո՞ւն ու ի՞նչո՞ւն է մէկ օրսան :

Ճիշտ . () Կաղկըները մտածեցին վարդին վը-
րա , և անոր գուներուն մէջ անանկ կենդա-
նի սրայծառութի մը գտան , որ գրեթէ ա-
ռանց նախանձելու խոնարհեցան , ու գե-
ղեցկութե՛ս պսակն իրեն տալ ուղեցին : Ամ-
մենքը միաբերան կըսէին , թէ մեր գուները
անոր պէս մէկ հատիկ գեղեցիկ չեն . մենք
անոր անոյշ հոտը չենք կրնար հանելու .
ուստի քեզի կըվայէ պսակը , ազնիւ վարդ ,
քեզի կըվայէ մինակ անոյշ հովին սիրուն
գգուանքը : Վարդն ալ ըսաւ հառաչելով .
ո՛վ ծաղկըներ՝ որովհետեւ ես մէկ աւուր մէջ
կը ծնիմ , ու կըթուամիմ , ինչո՞ւս պէտք է իմին
այսչափ գեղեցկութիւն . ո՛հ աւելի կուղէի
ձեզմէ վար ըլլալ , և ձեզի չափ դիմանալ :

Օրինա՛յ առնեն անոնք , որ իրենց աղաորու-
թե՛ւն խելոքին և ըռալա՛յին ապաստեն ինչպա՛ր-
գասեան . որովհետեւ մէկ բողբէին մէջ մամլե՛նք իմանա-
լին իւրեան . ինչ աղէկութիւն մը ունին , մինա՛յ
այն ինչ Դա՛յ :

Ահա՛ քեզ տխար փառաց աշխարհի ,
 Որ փախչի գնայ նման սոռուերի .
 Մինչև է փթթեալ խամրի շիջանի ,
 '՛ Ի քթթեւ տկան ը չեղեալս խառնի :
 Թէ պանծանք ծաղկանց ոչինչ համարի ,
 Զինչ ապա մարդոյն գիւրեղծանելի .
 Որ այսօր 'ի կառս վաղիւն 'ի դադաղս ,
 Լքեալ զամենայն յաւիտեան հանգչի :

ԿԱՄԱՊ ԵՒ ԿՌՈՒՆԿՆ

Թէ կեանք մարդոյ է բարելի ,
 Լինի օրհասն ուրախաւի :

Թէ որ շարժ է առանց մեղքի ,
 Մահէր իւրաքանչիւր լի :

Ծիբ . Վարապ թռչունը մեռնելու ատենը
 կերգէր ինչպէս իր սովորութիւնն է : Կռունկը
 զայն տեսնելով ըսաց իրեն , թէ չիյտեմ
 ի՞նչ կըմտմըտաս որ ասանկ վիճակի մէջ ալ
 կուրախանաս : Պատասխանեց կարապը , թէ
 կըհասկընամ որ պիտի մեռնիմ . միթէ ճամբէ
 դուրս անկարգ բա՞ն է յայտնել ուրախութիւն .
 երբոր զիս կրտեսնեմ այս ետքի կէտիս մէջ ,
 որ բոլոր իմ թշուառութէն պիտոր ազատիմ :

Օրինակ է առաին երջանիկ մարդուն , որ մեռ

Եւ արեւն ըրած Բարեգործութիւնէր յիշ
 Բերելով ի տախտակայ, որ աշխարհիս լիւնա-
 ռութիւնն ի ազապի. ինչպէս հին արեւն աղօ
 իար, որոնք պղայ որ ի ծնանէր՝ ի տախտակն. Եւ
 Երբ որ յիշ ի ծնանէր՝ ի տախտակային:

Լաւ է որ մահու քան զոր ծննդեան,
 Արդար օրինօք գիտունք վճռեցին.
 Քանզի յոր ծննդեան վիշտ չարիք ծագին,
 Իսկ յաւուր մահու է չարեաց վախճան:
 Երանի՛ մարդոյ որ յաւուր մահուան,
 Ընդ գործըս բարեաց հրճուի խնդադին.
 Սիրտ առաքինեաց ցնծայ ՚ի բարին,
 Վայ անօրինաց մահու անվախճան:

ՋՐԱՌԻՆ ԵՒ ԱՌԻՆ

Պսակ գործոց է կէտն յետին.
 Եղբ և վախճան իրաց բնաւին:

Ամեն Բանին վերջն նայէ,
 Որ Գործէր ի ծառայէ:

Ճիշդ. Սէկ շուն մը կիյնի ջրչանն ետեւէն.
 Եւ ջրչունը անոր ձեռքէն աղատելու համար
 զինքը ջուրը կընեռէ. շունն ալ անոր ետե-
 ւէն ջուրը նետվեցաւ լողալով գնաց անոր
 հասաւ. Եւ այնչափ մօտեցաւ, որ բերանը
 բացաւ պիտի բռնէր. իսկ ջրչունը մէկէն
 մտաւ ջրին տակէն, ու աներևոյթ եղաւ: Եւ

այսպէս շուներ կորսընցուց որսը այն կէտին,
որ ձեռքովը դրեր էր թէ բռնեցի :

Կրէսոս Լաֆաւորը հարցաւ օր ինչ Սաղմն քի
լիսոթային, Թէ ինձի պէս երջանիկ ինչ գտնւի
աշխարհիս մէջ. անաւ պապասխան պըսաւ, Թէ
մինչև երբի կէպը պէտք է որ երանի քայ ճարտ-
իւր թշուա՛ն. Վասն զի ամեն գործի վախճանով
ի՞նչ պատկնի :

Աստ է տեսանել վճիռ Սողոմոն ,
Թէ վախճանն է եղբ պատկնի իրին .
Մինչև է հասեալ գործ ինչ այն կիտին,
Մի՛ վստահանար տեղի տայ հէշտին :
Ո՛վ զխարդ ոմանք 'ի մտի եգին ,
Յնծալ հանապաղ 'ի դահոյս բաղդին .
Բայց 'ի թարթ ական լճատեալ անուին ,
Վէր 'ի վայր արար խորհուրդ հողածնին :

ԱՅՐ ԱՆՀԵՐ

Թէ չէ ինչ քո յատուկ անձին,
Ոչիչ օգտեն իրք օտարին :

Թէ քո Բանըդ քիչ շահ չընէ,
Օգտիենն ինչ պիտի ընէ :

Ճի՛ղ . Սէկանհեր մարդ մը հարկադրեցաւ,
որ գլուխն օտար մաղ գնէ . երբոր օր մը
պար կըխաղար ընկերներուն հետ, անանկ

ուժով ցաթկեց, որ մարմինը ցնցըվեցաւ .
 և սուտ մաղերը գլխէն վար ընկան : Զայս
 որ տեսան ամմէնքն սկսան խնդալ, իսկ սլար
 խաղցօղն ուղեց անոյշ խօսքով մը այս ծիծա-
 ղը դադրեցընել անոնց ըսելով : Պարոններ
 պէտք չէ այսչափ զարմանալ, թէ այս մա-
 ղերը ուրիշ մարդու գլխուն վրա չեն կենար
 կէյնին . որովհետեւ բուն տիրոջը գլխուն վրա
 չեն կրցած կենալ . մանաւանդ թէ իմ յա-
 տուկ մաղերս գլխուս վրա չեն մնացած ,
 ուրիշներ սխալի մնայ :

Ուրիշին բանը ձեռն-մէջ խեղճ հարդար
 գործ լուին . ջանա՛ որ դուն ունենաս այն խելո՛ւ
 քչայն ձեռն-մէջ արդարութե՛ք որ մշտ հեփտ ըլ-
 լայ, և զաւելնէրո՛ւտ աւշահ ընէ :

Այսպէս որ ցանկայ ընչից օտարին ,
 խաբի և մնայ աղքատ և մերկին .
 Զի այն որ չօգտէ իւր վաստակողին ,
 Զիսորդ օգտեսցէ օտարաց անձին :
 Զանա՛ ամբարեւ քեզ բարիս ներքին ,
 Եւ մի՛ մուրանար առ դուրս ընկերին .
 Դէր զիմաստութի սլասկ 'ի գլխին ,
 Զառաքինութիւն զարդ ինչ դադաթին :

ՈՒՂԵՒՈՐՔ ԵՒ ՍՕՍԻ

Զոր ինչ առնես ապերախտին,
Միշտ ապերախտ է յիւր բանին :

Ապերախտին ինչ բան ընէ ,
Բարեւ ըստ ծովի ծնեպէս :

Ճիշտ . **(** Նիկ աստղին մէջ մէկ խիստ տաք
օր մը երկու ճամբորդ զովանալու համար
սօսի նախ ծառին շուքը նստան . արեգակին
տաքութենէն ազատելով հոն քաշվեցան կե-
ցան : Երբոր ծառին ճիւղերուն վրա կընայ-
էին , որ ստուղ չի կար վրանին , սկսան իրա-
րու ըսել . ահա անսխտան ծառ մը , որ բա-
նի մը շահ չունի . թէ որ մեղի իյնիր , հիմա
կը կտրէինք կրակը կը ձգէինք : Պատասխան
տրուաւ ծառը . ո՛վ ապերախտներ՝ հապա-
սոյ շուքն որ խմ տերևներս ըրեր են բան մը
չէ , որ զձեզ ասանկ ատեն արեգակին տա-
քութենէն ազատեց , որ երեւով հազիւ փախաք
հոս հանդիցաք :

Ապերախտ մարդուն ինչ որ ընէ՝ ասին ը-
րեալ , և իրեն աղէկաւ ընողին գէշ է իսկե-
նայ . վասն զի ինչ մարդ ընէ , աղէկաւ ընողին ,
որ մարդիւն ճանչնայ , անոր համար միշտ ապե-
ւի է ալ և մարդու : Երբոր արեգակն յուշիւ
17 ինչ նիւն ասպնի քալել է մօտէ , ինչպէս քա-
լելու :

Տէս յորպէս խոտի բարերար սօսին ,
 Յապերախտ անձանց յոր պատասպարին .
 Քանզի որ առնէ բարիս ընկերին ,
 Չարիս ընդունի դարձ փոխարինին :
 Արդ մի մոռանար ըստ անգլամին ,
 Շնորհս երախտեաց քոյ բարերարին .
 Մի հետաքններ զյատկութիւն անձին ,
 Այլ թէ զինչ բարեք անտի քեզ քաղին :

ՁԿՆՈՐՍ ԵՒ ՁԿՈՒՆՔ

Որք քաղցրութե՛ք ոչ ամոքին ,
 Բռնի ուժով անդէն կակղին :

Ձի իւրւոյն անոյշ խոստով ,
 Մո՛հիւ դառնայ բռնութեանով :

Ծից՝ Սէկ ձկնորս մը նստեր էր ջրին մօտ
 սրինգ իւրի՛ք կը չալէր , կարծելով թէ ձկներն
 ասոր ձայնէն կը զմայլին . և անանկ կը մօտե-
 նան իրեն , որ ձեռքով կը բռնէ զանոնք . բայց
 որչափ որ չալեց , մէկ ձուկ մը չեկաւ . Ան ա-
 տենը ձկնորսն առաւ իր ուռկանն , ու նե-
 տեց ձկներուն վրա . ահա բոլոր ձկները
 բռնըվեցան ուռկանին մէջ . զասոնք դուրս
 քաշելով կըսէր ձկնորսը , խեղճ ձկներ , ես
 կարծէի թէ գուք երաժշտութի կըսիրէք :
 Բայց հիմա աղէկ հասկըցայ թէ աւելի լաւ
 կըխաղաք եղեր ուռկանով , քան թէ սրին-
 գով :

Անուշուրիլ ամեն փեղ շահ լինէր. շահ'ան-
գամ պէտք է բռնուի՞ր բան փեսնել. վասն զի
իմն յարգիի, որ մինչև բռնուիլ չի փեսնեն լին
իմիլընար :

Քաղցրութիւն բանից ոչ յամենայնի,
Յօգտակարաց ինչ վճարել ունի .
Այլ 'ի ճահ յաւէտ իշխանաւորին ,
Որոտալ երբէք 'ի սատտել ռամկին :
Այսու ապստամբք ճնշին առ ահին ,
Ստահակ զաւակք ուղղին խրատին .
Զի որ ոչ բանիւ գայ յուղիղ կարգին ,
Գանիւ բռնութեամբ ուղղի խստագին :

ԿՈԿՈՐԴԻԼՈՍ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Վայ որ զընկեր քո անարգես ,
Ամենեցուն դու անարգ ես :

Վայ անոր որ զինք չի ճաննայ ,
Սուր պարծանքով ծաղւ հլուայ :

Ճիշ . Արդորդիլոսը զաղուէսն անարգելով
միայն իր ազնուական ցեղին վրա կըխօսէր .
և հսկարտ ձայնով մը կըսէր անոր . այ ողոր-
մելի , ես զքեզ անանկ լիբք կըտեսնեմ, որ
մինչև կըհամարձակիս ինձի հետ բարեկա-
մութի ընելու . դուն գիտե՞ս ես ո՞վ եմ .
գիտե՞ս որ իմ ազնուականութիւն գրեթէ աշ-
խարհքիս սէս հին է : Պատասխան տըւաւ
աղուէսը զարմանալով, թէ այդ բանը ի՞նչ

պէս կրնաս ցցնել ինձի : Շատ գիւրին
կրնամ ըսաւ կոկորդիլոսը , վասն զի գիտնաս
որ հսկաներուն կռուին ատենը ոմանք Աճնե-
րէն փախան եկան կոկորդիլոս եղան , Նե-
ղոս գետին մէջ պահւեցան , ահա ես ալ շի-
տակ անոնց ցեղէն եկած եմ . բայց դուն
թշուառական ուտով՝ կուգաս : Պատասխա-
նեց աղուէսը , իրաւ որ այս բանը ամենեւին
չիյտէի , և չէի լսած . բայց հաւատաւ պարոն
կոկորդիլոս , որ ես շատ աշխատանք կը քա-
շեմ գիտնալ , թէ ո՛ւր կերթամ , քան թէ
ուտով՝ կուգամ :

Ի՞նչ շահ պարծենաւ Ժողաց Թոռ-Ռէն Վրա ,
երբոր ինչ ճարդ լի : Հարուստի ճե անշահ դա-
սի՝ ուղեց մէի իշխան ճե վար դարնել . պարծե-
նաւ Վերէսը դարձաւ անոր վար ճարդոս դասի
ընտել . անալ պատասխան արեաւ , թէ ես իմ ցե-
ղիս առջի աշխատիանն էմ . իմ ազգս իսմէ իշա-
խի , և բոս ազգդ՝ ի քեզ պիտի վերջանայ : Հսկա-
նէրան պատճառ-Ռէն արեւ ճեմ . 642 համարը :

Տէս զունայնութի զրաբան վատին ,
Նախատէ զընկերն իբրեւ գիւցաղին .
Երկրաքարչ գոլով սողայ ընդ գետին ,
Պանծայ թէ իցէ յԱճոց կարգին :
Եղնկ այնոցիկ որ նման սմին ,
՚Ի վերայ լանջաց ճարակեն յախտին .
Պարծին լնախնեաց դործս ազնիւ զարմին ,
Ոչ գիտեն , այն է նախատինք նոցին :

ՈՒԽՏ ՀՅՈՒՄՆԻՒՆ

Ոչ է հաճոյ երկնաւորին,
Ուխտել 'ի վեր քան զոյժ անձին :

Թէ լախէր Կոստանոս Կոստանոս,
Աստուծոյ Կոնստանտին Կոնստանտին :

Ճիշտ . Սէկ երկրագործ մը վտանգաւոր կը
հիւընդնայ , և հարիւր կով ուխտ կընէ
Ասկղէսիոսին՝ այս դաշինքով որ եթէ աւող
ջանայ բոլորը զոհ ընէ անոր : Հարիւր կո-
վը ուստի՝ պիտի գտնես՝ ըսաց կընիկը . դուն
չես մտածեր ամենեւին . տէր Աժ՝ ևս մէկ
հատ մը չեմ տեսներ գոմին մէջ : Պատասխա-
նեց հիւանդը թէ կըտրէ ձայնդ . թող խմ
խնդիրքս կատարվի , հարկաւորասպէս անանկ
բարի է Աժ , որ եթէ հաճի մեր հորթովն
ալ գոհ կըլլայ :

Հին աստուծոյ Ասկղէսիոս եր Բժշկոս-Բէ Լաժ .
որ Ասկղէս Լաժին որդին ըլլաւ ինչեւեց հի-
ւանդոս-Բէ որ ըլլաւ ինչաւ Բժշկել ինչեւեւ : Այս
պատճառաւ երկրագործն ալ անոր ուխտ ըրեր
է իր իարողոս-Բէն վեր , որ հաճոյ բան ըլ . ինչ-
պէս իմն Դատարան , որ անիարեւի ուխտեր ին-
չեւն պարագայ փեղը :

Ահա քեզ բերմունք մտաց յիմարին ,
Կըռէ մարդկօրէն զբան անբաւին :

Ոչ գիտէ թէ նա յամենայն վայրի ,
 Ներկայ և զննիչ է շարժման սրտի :
 Ուսիր երկիւղիւ սպառկառ կաշ նմին ,
 Ուխտիւք զարարիչ սպաշտել ջերմագին .
 Որում զոհ ընտիր է եռանդն հոգւոյն ,
 Եւ ոչ բազմաթիւ երամ անբանին :

ՁԿՆՈՐՍԻ

Որ լոկ յուսով ուրախանայ ,
 Յամբոկ գործոյն անյոյս մնայ :

Մինաի յուսով եմէ երթաւ ,
 Ամէն բանէն պարապ էլլաւ :

Ճիթ . Ձկնորսները իրենց ուռկանը ջրէն
 դուրս կը քաշէին . բայց սովորականէն ծանր
 ըլլալով մեծ յոյս ունեցան , և մէկմէկու կէ-
 սէին թէ առանց կարծեաց լաւ որս ունինք .
 ո՞վ գիտէ հիմա ի՞նչ ձկներ պիտի տեսնենք
 մեր ուռկանին մէջ : Ասոնց ուրախութիւնը
 շատ չի քշեց . վասն զի երբոր շատ աշխա-
 տանքէն ետև նայեցան ուռկանին մէջը՝ ու-
 թիշ բան չի գտան , բայց մէկ մեծ քար մը
 որ ջրին ընթացքը բերեր էր հոն :

Օրինաի է անոնց , որ իրենց հարկաւոր բանին
 ետեւ լին ըլլաւ , ու իշնային որ հօրերեւոտե ապ-

բանքը յափշտակէն : Բայց հայրերնին մեռնելէն
էտեալ պարտաւ լռելէն 'ի զապ ուրիշ բան չի
հար յեռախելն :

Քանիք յուսալից դնան խնդադին,
Գլխովին յեցեալ գիւրասահ բաղդին .
Զամենայն զգործս յաջող են թաղրեալ,
Յետոյ չարաչար յուսոյ վրիպին :
Յ'ուշ լիցի վճիռ խմաստասիրին,
Իբրեւ բարեկամ քեզ ազգ արարին .
Սիրտ զգուշաւոր ասէ կասկածի,
Հակառակ կողման իւր յաջող բաղդին :

ԳՈՐԾՔ

Միտք խոհական խորհի զլերջին,
Համեմատէ զելս ընդ մտին .

Խելադի մարդ զապ բան չենէ,
Ետան առ առաջ լաւ լռող չենէ :

ՃԸ. Գորտերը ամառվան մէջ տեսան որ
իրենց ջրոտ տեղը կը ցամքի՝ սկսան պօռալ,
Թէ ուր պիտի երթանք բնակինք : Իրենց մե-
ջէն մէկ ձագ մը պատասխանեց, թէ այս մօտ
եղած հորն երթանք, որուն մէջ լեցուն ջուր
ըլլալով մինչև բերանը շատ գիւրին հոն կըր-
նանք մօնել : Խիստ լաւ, ըսաց մէկ ծեր մը
իրենցմէ . բայց երբոր ջուրը ցածնայ մենք
հորին տակն որ մնանք՝ որուն խորու թիւ

քսան ոտքէն աւելի է, ինչպէս կրնանք
անանկ գիւրին դուրս ելլել, որ ասանկ
գիւրին սլիտի մանենք :

Խելացի խորձ մարդ մը ամէն բանին ետեւ
իւ հաճեաց. իսկ անխորձ պապանին խելին ետեւ
ծը ինչէ, և մը իւր ախարի : Ուստի պէտք է
ծերոց բան հարցնել և անոնց խաբար վրան պէս
նել, որ ինչ ախարի :

Տէս զհասուն մտաց խորհուրդ գերազանց,
խորհի դժուարինս 'ի վախճան իրաց.
Քանզի փորձ գոլով խիթայ յապառնեաց,
զի մի անխորհուրդ գիպեացի չարեաց :
Արդ մի հեռանար դու 'ի ծերունեաց,
Ո'նկն մատուցես բանից փորձառուաց.
Որք ոչ վայրասար խորհին և խօսին,
Թէ և չեն յարգոյ առ անմիա մանկանց :

ԵՐԿՈՒ ԹՇՆԱՄԻՔ

Որ սխառուն ընդ ընկերին,
Դաշնակից է սատանային :

Որ պահելով զլաւ իսկ,
Չարին բերան չին իւր յէգէ :

Ճշմ. Երկու մարդ մէկզմէկ մահու չափ կա-
ռէին, եղաւ որ այս երկուսը մէկ նաւով

Ճամբորդութիւն ըրին : Երբոր լեցուն հովով
կերթային, ալէկոծութի մը ելաւ անանկ
սաստիկ՝ որ նաւը հովին բռնութիւն ծովին
զարնելով փառատեցաւ, տակը բացվեցաւ :
Այս վերջին խեղճութիւն երբոր երկու ճամ-
բորդները ջրին մէջն էին ընկեր և իրաւ
կը տեսնէին որ սլօտի խղղովին, սկսան մխի-
թարվիլ. զի կըսէին մաքերնուն մէջ, թէ
որ ես կորսըվիմ, ահա թշնամիս ալ ինձի
հետ կը կորսըվի :

Ապելու՝ թիւ անանի իւր Կառաշնէ Դարձն, որ
մէջն Դահին Դաւաւ իւր հասնի, և որիւ սրբէն
ւի հանէր, ու սաքանային իւրախուր իւրախ : Փի-
ւիւրա՝ Դը իւրէր, Բէ որ Կառաշն Բնաթիւր
Լեւիտ առնէ՛ անիւ աշիւ եղի :

Զիւրդ ապաժոյժ կիրք դժոխային,
Անհամբոյր սրտի ատելեաց կրկին.
Մինչ հասեալ ժանեաց սեաւ մահաբերին,
Լինին վրիժառու յայն կէտ խաւարին :
Բա՛րէ կուրութիւն խորհրդոց նոցին,
Ո՛չ հային ո՛ւր կան յոր սահման հասին.
Այս գործ է ահա սկզբնաւարին,
Որ այսպէս զմարդ առնէ իւր բաժին :

ԱՌԻԻԾ, ԱՐՋԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Խռովարարք միշտ փնասին,
Այլ որ շահի ինքեանք ծաղրին :

Կառույ ճարտիկ մշտ զեն իննեն,
Անվայելոյ շահ ի բերեն :

ՃԼԷ. Առիւծն ու արջը իրենց մէջ խռովե-
ցան մեղրի փեթակին համար, որ գտեր էին
կաղնի ծառին խոռոչին մէջ. երկուսն ալ
կը ջանային որ յափշտակեն առանց իրարու
բաժնելու : Շատ լաւ կը լլար թէ որ երկու
բաժին ընէին. վասն զի երբոր իրարու հետ
կը կռւէին՝ մէկ աղուէս մը կամացուկ մը ե-
կաւ մօտեցաւ մեղրին, բոլորը լափելով կե-
րաւ փախաւ :

Շատ անգամ երբեք եղբայր, եւ երբեք
կամ իրարու հետ լին հաշտելի, մինչեւ որ մեջեր-
նան մէջ լի մեռնի, կամ մեծ ժառ մը լի քաշեն-
վան զի անապենը իրենք իրենց ինքեան, եւ
շտա՛մ ի հաշտելին :

Ահա հատուցումն անմիաբանից,
Զրկեն զմիմեանս 'ի սիրոյ ընչից.
Այլոց առնեն շահ, ինքեանք մերկ թափուր,
Երբ օտարք շահին վերջ լինի վիճից :

Քանի՜ շահաբեր է միաբանից ,
 Մասնակցեւ սիրով միմեանց զբարիս .
 Զի զինչ քաղցրութիւն և զինչ բերկրակից ,
 Քան սիրեւ սիրիւ գոյ չարազատից :

ԱՍՏՂԱԲԱՇԽ

Զինչ շահ զննեւ զաստղըս վերին ,
 Ոտիւք սահիւ ՚ի գուք խորին :

Ինչչա՜ մեծ մեծ բաներ խօսիւ ,
 Պղպի՜ բանով խոսի ինիւ :

ՃԼԷ . **Մ**էկ աստղաբաշխ մը քաշելով կը դի-
 տէր աստղերը . բայց շատ լաւ կը ըսար եթէ
 իր ոտքին վրաս նայէր : Վասն զի երբոր աչքը
 վերցուցեր միակերպ երկինքը կը դիտէր ,
 ահա մէկ հոր մը փորած էր ճամբուն վրա՝
 որ առանց նայելու անանկ մօտեցաւ , մինչև
 ընկաւ մէջն ու խղզւոյեցաւ :

Թաղէն իիւրեւորութան օր հեգեթիւց յետեւ եր-
 թաւով աստղերը ինքնիւ , ընկաւ խորի հեգ .
 Ժառանգաւ որ զինքն անիւ հանէ , ըսա՜յ՝ եր-
 փնիքն բաները տիպելու քեզը պիտի քակէ լի-
 նայի՞ն : Խրապ է անունը որ իրենց բանը ինքն
 զան , ու իրենցմէ վեր բաներու երեսն ինքն ,
 և երբեքն հասարակ լըստ աւ հակաճառութիւն ին-
 քն , որ մէկէն խոսի ինքն ինքն :

Տիգ. Աստղաբաշխ: Տիւ. Առիւծ և Գորտ:

Տիւս. Աբաղաղ և Բաղէ: Տիւղ. Ագահ և Անցաւոր:

Տիւե. Եղն և ձագ իւր: Տիւղ. Աղուէս և Կինճ:

Օրինակ է այս ընդվայր շրջողին,
 Թողեալ զօգտակարն քննէ ըզվերին.
 Ոչ գիտէ թէ ուր իւր վիճակք յանդին,
 Շրջի իմանալ զբան օտարին:
 Մի՛ հետաքններ զոր քեզ ոչ օգտին,
 Պնդեա՛ զկնի վայելչականին.
 Եւ օգտակարին և՛ փառաւորին,
 Որով սերճ մնաս 'ի քոյդ վիճակին:

ԴԼԲԻՆ ԵՒ ԴՈՆ

Մի՛ պահանջեր վրէժս յայլմէ,
 Չի մի՛ և քեզ նոյն չար հասցէ:

Վրէժինդ ալ ալ չլաւ,
 Չէ նէ ինքե՛ր գլխո՛ւր ձե՛ծ ւար:

ՃԼԳ. Դիւին ձուկը ետեւէն էր ընկեր մէկ
 դոն ձկան մը, վրէժխնդիր ըլլալով նախա-
 տանացն որ անկէ տեսեր էր: Դոն ձուկը
 փախաւ ծովին եզերքը +էնաբէ, դիւինն ալ
 ետեւէն վազեց: Իսկ դոնը անոր ձեռքէն ա-
 զատելու համար ցաթկեց աւազին վրա,
 դիւինն ալ անոր ետեւէն ցաթկեց, բայց
 քնչալէս սրտոժեցաւ իրենց յանցանքը, եր-
 բոր երկուսն ալ անանկ ձգած մնացին հոն:
 Որովհետեւ իրենք ջրէն դուրս ըլլալով օդին
 մէջ մնացին, ու անանկ տկարանալով մե-
 ռան, և շատ զջրացան որ իրարմէ վրէժ առ-
 նելէն 'ի զատ ուրիշ բան չի մտմտացին:

Տեսէ՛ր զպատուհաս ռխակալ չարին ,
 Զխա՛րդ յայն պատիժ կորեաւ ընդ նմին .
 Զի որ ոչ ներէ չարեաց ընկերին ,
 Ոչ թողցին յանցանք իւր յատուկանձին :
 Այս քեզ է խրատ մարդ ընկերական ,
 Մի՛ ատեր զընկերն ըստ ձկանց բերման .
 Սիրել և սիրիլ քեզ է սեպհական ,
 Կեալ որպէս զմարդ և ոչ զերթ գաղան :

ԴԼԲԻՆՆ Է ԵՕՆՈՒՂ , Ե ԴՈՆՆ Է ՎԻԱՂԱՄՈՒՄ
 ԵՌՈՒՆ . ՈՐ ՕՐԻՆԱՅ ԷՆ ՍՓԵԼԻ ՎԱՐԴԻՆՅ . ԲԱՅՅ
 ՉԱՓ ԱՆՓԱՆ ԷՐԻՆԱ ԲՆՆԱՄԻ ԱՅՆԼԱԺ ԻՐԱՐՈՒ ՀԷՓ
 ԻՒՅԻՆ , ՈՐ ՄԻՆԼ ԻՐԱՐՈՒ ՓԼՈՒԻ ԻՌԱՓԷՆ :

ՄԵՌԵԼԱԹԱՂ ԵՒ ԲՈՒՇԿ

Որ անիրաւ ջատագովի ,
 Զերթ շաղակրատ յայլոց ծաղրի :

Մի՛ դարժենար Բէ Բան գիտէս ,
 Հապա Դէ՛ր Բէ Բան ճշ Լինալէս :

ՃԼԷ . ՄԷԿ մեռել թաղող մը կը թաղէր իր
 դրացին . երբոր գերեզմանը կը լմնցը-
 նէր լեցընելու , տեսաւ բժիշկը , որ գեղ
 ըրեր էր մեռելին երբոր հիւանդ էր . ուս-
 տի ըսաւ անոր , ես զքեզ անանկ վարպետ
 կը տեսնեմ , որ կարծեմ թէ կրնայիր հի-
 ւանդն ըռնոցընել : Պատասխանեց բժիշ-
 կը , թէ որչափ որ կըրցայ նէ ըրի . բայց

այդ մարդը գէշ հիւանդութեան մէջ էր :
 Կրկնեց մեռել թաղողը գլուխը շարժելով :
 Թէ որ անանկ չըլլար քու ձեռքդ կիյնիր :

Լեւոնանի մարտէի տեղէն ինչ խօսող գործած
 յանդանդ էր գործէ . բայց շատ անգամ ալ ծաղի
 իւրաքանչիւր խօսողէն ինչ : Ասանկ մէկ լեւոնա-
 նիին ըստ Ձեռնի ինչ տխուրներէ լեւոն էն
 տարիներ :

Այսպէս և զրկողք արդար երևին ,
 Պատճառ տան գործոց ոչ զիրաւացին .
 Որով 'ի բաղմաց իբրև շաղակրատ .
 Արդար օրինօք մերժին հալածին :
 Արդ մի հեռուիր ունայնախօսին ,
 Որ բաղում բանիւք խաբել հնարին .
 Քանզի բանք ոչինչ վճարել ունին ,
 Թէ օչ ընդ գործոց արդեամբք լծակցին :

ԹԻՉՆՈՐՍ ԵՒ ՕՁ

Որ ընկերին չար ինչ խորհի ,
 Նովին չարեօք սլատուհասի :

Ո՛վ որ էշքօր լաւ ինչ խօսի ,
 Ինչի ալ լաւով ինչ խօսելի :

ՃԼԻ՛Ս . Սէկ թռչուն որսողմը կաշխատէր
 որ թռչուն բռնէ . երբոր վար ծռեցաւ որո-

գայթը լարելու, օձ մը խածաւ ոտքը. ո՞նչ
կանչեց մարդը ես արժանի եմ այս բանիս,
որ ինձի եղաւ. ինչպէս կրնամ տրտնջալ
թէ կուղէ օձը իմ կեանքս վերցընել. որով
հետեւ ես ուրիշ բան չեմ մտածեր, միայն
այլոց կեանքը վերցընելու կընայիմ:

Անխաւ օրէնք է, թէ որ իռաւէս քեզի աչեի
ըստ, Դոն աւ ուրիշին աչեի ընէ. թէ որ իռ-
ւէս քեզի մէջ գեղեցիկ-ն ընէ, Դոն աւ ուրի-
շին հընէր. լսան ղի ինչ որ ընէս, զայն ինքսնեա:
Անալ է թէ ուր առնօղը սրով ինքնայ:

Այս արդար սլատիժ է չարակամին,
Միայն զչարիս այլոց խնդրողին.
Զի որ չար կամի չարն է իւր բաժին,
Զոր ինչ և կշռէ՝ կշռի չարի նովին:
Թէ խնդրես բարիս՝ բարիք քեզ սլահին.
Գործք քո և քո սիրտ զքեզ ուղիղ դատին.
Մի՛ ցանկար այլոց չարիս այլ բարին,
Զի արկածք չարեաց'ի քէն հեռասցին:

ԱՎԱՆԱԿ ԵՒ ԴԻՈՍ

Որ ոչ է գոհ յիւր վիճակի,
Ուր և գնայ յաւէտ ծանրի:

Թէ մէկ շէշէն խալէլ ուզէս,
Աւ թծիւն մէջ քեզ ի յգիւս:

ՃԸԷ. Պարտէզպանին էջը կը ձանձրանայ
ամմէն առտու գիշերանց ելլել խոտ տանել
վաճառանոցը: Օր մը աղաչեց Դիոսին, որ
զինքը անանկ մէկ մարդու մը տայ, որ կա-
րենայ գէթ քնանալ: Ըսաց Դիոս թէ ա-
նանկ թող ըլլայ. նայիս որ ըսածին պէս
էջը գործելի ծախողի մը տուն գանձվեցաւ:
Երկու օր չի կրցաւ կենալ հոն՝ սկսաւ զըզ-
ջալով փնտրուել զպարտէզպանը. ես անոր
տունը կըսէր երբեմն կաղամբի լահանայի տե-
րւոներ գաղտուկ կառնէի կուտէի. բայց
հոս ի՞նչ կըլտատրկիմ գործելի տանելովս,
ծեծ ուտելէն ի զատ ուրիշ բան չի կայ:
Ուրեմն պէտք եղաւ անոր ուրիշ վիճակ
խնդրել: Դիոս գրաւ զայն մէկ խաղա-
խողի մը Բապայի տուն. խակ էջը չէր գի-
մանար կաշիներուն գէշ հոտին, որ կը
կրէր: Ուստի անանկ ուժով պօռաց որ չի
կրնար ըլլալ, և խնդրեց երրորդ անգամ
մէկ ուրիշ տէր մը: Անտեսնը Դիոս ըսաւ
անոր, թէ գուն խելք ունենայիր առջի

տիրոջ տունը կրկենայիր : Թէ որ քեզի
ուրիշ նոր տէրմ' ալ տամ, դուն գոհ պի-
տի չըլլաս ինչպէս մէկալնոնց ըրիր : Ապա կե-
ցիր ուր ես նէ . չըլլայ թէ ուրիշ տեղ ա-
նանկ առիթ մը գտնես որ աւելի տրտնջաս :

Անտառաբ գանգառ ճարտը իարծէ , Բէ քեզ
գիտելով ինչ հանդարտի . Բայց պէտք է իր տէրք
և գէշ Բնութիւն գիտէ որ հանգչի . ուստի ասանկ
ճարտան գլխէն գործնութիւն լի պահիր : Հար-
ցանքին գիտեստային Բէ աշխարհս ինչ ծանր
բան ունի վրան . անաւ ըսաց , Բէ ծոյլ և ինչ
ճարտը :

Այս գործ է տգոհ ծոյլ հեղգասիրին ,
Զանայ անվաստակ կալ 'ի քուն խորին .
'Ի փոխել վիճակ կարծէ թէ փոխի ,
Իւր անասնական յատկութի ներքին :
Արդ մի' գանգատիր ըստ տրտնջողին ,
Զի մի' դիպեսցի քեզ չարիք կրկին .
Ուր և լինիցիս դու ընդ քեզ տանիս ,
Յոր վիճակ մտցես ընդ քեզ կամք քոյին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ԳՈՐՏ

Է զի երբեք զառիւծ հզօր,
Ահաբեկէ գորտ ինչ անզօր:

Եւս հեղ անանի Բան իւր Գեանէս,
Չի իարծածէր որ իանարգէս:

ՃԼԸ. Սէկ առիւծ մը ջրոտ տեղի մը քով
սլառկած ըլլալով քունը հոն կը տանի: Եւ
բոր խորունկ քունի մէջ էր՝ մէկ գորտ մը
սկսաւ սլուալ. այս ձայնէն առիւծն ալ
թընցաւ, կարծեց՝ թէ զօրաւոր կենդանի
մը եկեր է հետը կռւելու, մէկէն ելաւ չորս
դին կը նայէր. բայց ինչպէս զարմացաւ
երբոր տեսաւ թէ մէկ գորտ մը զինքը ա-
նանկ սաստիկ վախցուցեր էր:

Որչափ յետոս ինչ անենաս՝ պէտք է փախ
առնես աղապար. վասն զի շատ անգամ վար մարց
Գիլ Բաղասորներէ իւր Գողաղանէն: Եւ երբեք
երեսէ յփած մարտիկ անանի Բաներ իւրէն որ մար-
տէ իմանալէն:

Տէս զիմարդ հզօր առիւծ ամեհին,
Գողայ 'ի ձայնէ կենդանւոյ ջնջին.
Որ օրինակ է փարթամ հզօրին,
Չաղքատս զփոքունս յաւէտ ծաղրողին:

Արդ մի՛ ոտնհար լինիր ակարին ,
 Թէև յարքայից բազմիս 'ի գահին .
 Ձի փոքունք երբեք արտաքոյ կարգին ,
 Ահաբեկ առնեն զսիրտ արքային :

ՀՆԴԻԿ

Օճառ և ջուր որչափ իցեն ,
 Մաքրել զհնդիկ ոչինչ զօրեն :

Ի՞նչ չափ իշէ հիներն ընին .
 Սենն սապոն խրափ խնին :

ՃԼԹ . **Ս**էկ մարդ մը միտքը դրաւ որ ճերմակցընէ սև հնդիկ մը . ուստի ջուրը խօթէր կը լըւանար և կաճըռէր , բայց փուռ տեղը աշխատեցաւ . վասն զի շատ աճըռվելովը անկէ ետև առաջւակն աւելի սև երևցաւ :

Հնդիկ իմա սև մարդիկ օրինակ են պինդ գլուխ մարդու , որ ինչ ընեն լեն իրնար խօսք հասկըցընել ինչպէս որ սևն աւելի ճերմակնար . վասն զի իշնեն թէ անոնց խաշիին քակը բարակ մաշի ճէպ , որ մենք լուսինք՝ անկէ է սևութիւն . որ իրենց քեղէն և արեգակին ութէն իշլաւ :

Ձի՞նչ չափ լուանալ զսեաւ ափրիկեցի ,
 Որ զսևութիւնը մորթով ունի .

Զինչ շահ խրատել՝ զյիմար կամակոր ,
 Որք ուղիղ գնեն զոր ինչ և խորհին :
 Արդ մի վայրապար ուղղեր զայնպիսին ,
 Ոյր անուղղութին է կանոն անձին ,
 Քեզ լիցին կանոն վրիպանք նոցին ,
 Առաքինանալ ըստ ուղիղ բանին :

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ԵՒ ԾՈՎ

Փորձել զփորձեալն է յիմարին ,
 Որ կրկնակի փորձի յանձին :

Փորձե՛ք Բանը խորձել և՛աղէս ,
 Որ նո՛ր խորձանք քեզ և՛ի Բերէս :

Ճիս . **Ս** յաճառական մը կը բարձրնէ նաւը
 ապրանքով դէպ 'ի հնդկաստան կերթայ :
 Երբոր առաքաստը բացին հովը յաջող էր ,
 և ծովը հանգարտ . բայց հաղիւ թէ նաւա
 հանգստէն հեռացան մէկէնիմէկ հովը փոխ
 վեցաւ , և ծովն ելաւ , անանկ որ նաւը
 միեց բերաւ մէկ աւազոտ տեղ մը զարկաւ
 հոն նստեցուց : Իսկ վաճառականը բոլոր
 ապրանքը կորսնցնելէն ետեւ , նաւուն մէկ
 տախտակովը ճորով ազատեցաւ : Քանի մը
 օրէն ետեւ երբոր ժուռ կուգար ծովուն
 քով , ուր տեղէն որ նաւ նստեր էր տեսաւ
 ծովը հանգարտ . իրեն կերևնար թէ կըսէ
 որ նորէն նաւով տեղ երթայ . ուստի սկսաւ
 պօռալ : Անդգամ ծով փուռ տեղը կաշխա

տիս զիս խաբէլու՝ սուտ հանդարտ ըլլա-
լովդ։ Ո՛վ որ կուզէ թո՛ղ հաւատայ, իմ
կողմանէ ես ամենեւին չեմ մոռցած անցած
օրեր ինձի ըրածներդ։ Ես այնչափ փոփո-
խամիտ չեմ, որ հաւատամ քեզի երկրորդ
անգամ, որուն անհաւատարմութիւնը փոր-
ձուլ տեսեր եմ։

Ծռել է օրինակ աշխարհքիս, որ անոյշ հան-
դարս երեսնալով շաք մարդիկ խորճութե՛ն մեջ յգեր
իւրս ընդոռնէր է։ Բայց ա՛րդո՛ւս որ ամեն անգամ
աւելի՞ծռութե՛ն մեջ ի՞նչնիս, և լինո՞ւ աբլընար
վաճառականին պէս։ որ առիթներէն հեռու կէ-
նալով մեյճաւ լընկա՝ խորճութե՛ն մեջ։

Ահա՛ իմաստուն բան խոհականին,
Որ զգուշանայ փորձ դնել անձին։
Զի որ ոչ փախչի յառթից փորձողին,
Անդէն անկանի ՚ի վտանգ կրկին։
Ծով է այս աշխարհ ըստ տարացուցին,
Հեղիկ ծածանմամբ քաղցր է անփորձին։
Արդ մի՛ հաւատար տեսլեսն արտաքին
Զի մի՛ ընկլուզցէ զքեզ յիւր կոհակին։

ԱՔԱՂԱՂ ԵՒ ԲԱԶԷ

Ի՛ վաղանցուկ պարծանք չարին ,
Անդ 'ի հրճուիլ փութով պատժին :

Մի գոռուկն ալոյ լճան ,
Զի պարծանքը ւերնաւ երկան :

Ճիւն. Երկու աքաղաղ չարաչար կը կռուէին
մէկ վառեկի մը համար , որ մէկզմէկու կը
նախանձէին : Ինչ և իցէ մէկ աքաղաղը յաղ-
թեց մէկալին . յաղթըւողը փախաւ բակին
մէկ կողմը քաշվեցաւ կեցաւ : Իսկ յաղ-
թող աքաղաղը թռաւ ելաւ հաւնոցին վրա
որ երգելով իր յաղթութիւնն խմացընէ .
բայց այս ուրախութիւնս երկար չի կրցաւ
վայելել . վասն զի երբոր թռերը կը զար-
նէր , և ուրիշ բան չէր մտածէր , բայց ե-
թէ իր ուրախութիւնը յայտնել ամենուն , ա-
հա՛ բազէն՝ որ զայն յայտնի տեսեր էր հաւ-
նոցին վրա , յանկարծ վրան հասաւ յափըշ-
տակեց :

Ամբարասան ճարդը յաջողութիւն որ Գանէ աչ-
խարհէ լի սեպելով ամենուն զարնել էր աչ-
բայց նոյն յաջողութիւնը վերջապէս իր Գլուխը
էր ապէ : Աստիճապասան ճարդիկ իրենց Գործ-
քին լճա պարծելու ապէնը շարաւար պատահա-
նէցան :

Արժանի սրտիժ է անդգամին,
 Անդ հրճուիլ 'ի չարն հանդիպի չարին.
 Խոնարհք յանկեան ինչ ապահով նստին,
 Հսկարոք 'ի բարձունս չարաչար ծախին:
 Զի՛նչ օգուտ գործեաց այն յաղթականին,
 Երբ նոյն յաղթութի առթեաց մահ նմին.
 Զի՛նչ շահ ճոխանալ 'ի վերայ այլոց,
 Ուր այլք 'ի կեանս են խկինքն յօրհասին:

ԲԷՇԿ ՄՇԿՈՅ ԵՒ ՈՐՍՈՐԴԻՔ

Լա՛ւ է սալ մասն ընդ բոլորին,
 Զոհել զփոքրն առ սէր մեծին:

Շաք աղէի է մաս իջ յգէլ,
 Բուր մարմինն ամբողջ պահել:

Ճիսք. Որսորդները մէկ ջրչան մը ետեւէ կիլ-
 նին, որ որսան, և իր անդամէն գեղեր չի-
 նեն. որովհետեւ սովորութիւն է, որ ասոր
 մարմինը կը գործածեն օգտակար դեղի հա-
 մար շատ հիւանդութեց գէմ: Իսկ ջրչու-
 նը գիտնալով անոնց միտքը՝ հասկըցածին
 պէս թէ չպիտի կրնայ աղատիլ անոնց ձեռ-
 քէն. բռնեց իր անդամը ակռաներովը փր-
 ցուց վար ձգեց: Զայն որ տեսան որսորդ-
 ները առին իրենց ուղածը, և անով շատա-
 ցան ու ալ ետեւէն չի դացին ետ դարձան:
 Եւ ասանկ իր խոհեմութիւնը ջրչունն աղա-
 տեցաւ, որ շատ իմաստութիւն մտածեց մէկ

անդամը սրակսեցընեւ, երբ չէր կրնար սա-
հել, և բոլոր մարմինն ազատեւ:

Ջրշունը ինչի՞նք էր ինչի՞ մէջ, քուհատուղ որ է
երկայենցաշուն շան նման իենդանի. Բայց պուշ
ձկան իւնմանի. որ որովայնին քալել տես պարի
ռանի, լեցուն հոգաաւէպ հիւսնով որ միակ ինչի-
ն իր անդամը ռանի Բժշկական դօրոսիք շապ հի-
ւանդոսնեանց դէմ: Ասոր Գործիչն պիտի սոր-
վին, ինչ ի՞նչ փաստով մեծը խափանել մեծ ին-
չացոսնի է:

Գործ է խոհական 'ի լինել առթին,
Փոքր չարն ընտրել խափան տալ մեծին.
'ի ճահ է զոհել զանդամս ստորին,
Պահել զգլուխ մասն հականին:
Գլուխ և բոլոր ըստ տիրականին,
Կրօն և հաւատք են որսկէս ասին.
Արդ 'ի սահել զայն յաւէտ պատշաճի,
Զոհել զամենայն զկեանս աշխարհի:

ՀՈՎԻՒՒՆ ԵՒ ՇՈՒՆ

Շահասիրին սրտի բերկրանք,
Են օտարաց չարիք զականք:

Անխաւերը մշտ ին Բաշխայ,
Այլոց փաս իւր շահ ըլլայ:

Ճիսիւ. Սէկ հովիւ մը շատ անդամ իր շանը
կուտար՝ որչափ որ աշխարհներէն կը մեռնէին

Հիւանդութիւն : Օր մը խիտո գէր ոչխար մը
կը հիւընդնայ . անասենը շուներ սովորակա-
նէն աւելի տրտում երեցաւ : Հովիւը եր-
բոր հարցուց անոր պատճառը , պատասխան
տրւաւ , թէ այս է պատճառն որ չեմ կըր-
նար առանց տրտմութե տեսնել ասանկ մէկ
հատիկ պատուական ոչխար մը , որ մեռ-
նելու վտանգի մէջ է : Պատասխանեց հո-
վիւը , թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ այս երեսպաշ-
տութիւն որ կընես ինձի . որովհետեւ դուն
քու շահդ իմինէս շատ աւելի կը նայիս ,
փուճ տեղը կեղծաւորութիւն կընես . գնահ-
սըկէ ես լաւ գիտեմ , որ դուն չես ցաւիր
իմ ոչխարիս համար , հասկա կը վախնաս որ
չըլլայ թէ ըսընտնայ , ու ձեռքէդ ելլէ :

Շահասէր կամ ինքնասէր մարդը ի՞նչ նայի , որ
իբե՛ն չահ ըլլայ . ուրիշին ի՞նչ ի՞նչ ըլլայ , ւի
ցաւիւր ամենեւին ուրիշի յախորդութե լըս . որ
է շահ քնռութի :

Շահասէր ժխտք համանման սմին ,
կեղծեալ վշտանան ընդ մահ ընկերին .
Բայց յորժամ անտի ելանէ բաժին ,
Հրճուին ՚ի հոգի ընդ օգուտ անձին :
Զի՞նչ քան զայս զաղեր գործ որկրաժեալին ,
Ուր չարիք այլոց է ինքեան բարին .
Դառն է այնպիսւոյն դիտել յաղգակցին ,
Բարիս որ միակ է պատիժ սրտին :

ԱԳԱՀ ԵՒ ԱՆՅԱՒՈՐ

Վայ որ թաղէ սիրտն ընդ գանձին ,
Անդ 'ի գեհեանն աստ 'ի գետին :

Թէ որ Դնէս «Իրար 'ի սկիւն ,
Եւստիւլիւս» Դիւան Բաթին :

Ճիսիւր . **Մ**իտա՛ն մարդ մը կը թաղէ իր գանձը
մէկ արտի մը մէջ . բայց չի կրցաւ անանկ
ծածուկ ընել , որ իր դրացին չի տեսնէ :
Ուստի երբոր ագահը գնաց անկէ , դրա-
ցին հասաւ հոն , հանեց ոսկին առաւ տա-
րաւ : Մէկալ օրը ագահն եկաւ որ նայի
իր գանձը . բայց ի՞նչ կսկիծ եղաւ երբոր
բացաւ , ու բան չի գտաւ հոն . աշխարհք
չի կրնար սրտումէլ անոր ըրածը . ի՞նչպէս
էլ կանչէր , ի՞նչպէս կոչար , իւ մազերը
կը փեթտէր . մինչև յուսահատեցաւ : Այս
ձայնն որ առաւ մէկ ճամբորդ մը հոն վա-
ղեց , ի՞նչ կորսընցուցիր ըսաց անոր , որ ա-
սանկ կեանքէ կելլես : Պատասխանեց թէ
գանձս կորսընցուցի . որ ինձի հազար հեղ
աւելի սիրելի էր քան իմ կեանքս , որ այս
քարին քով թաղեր էի : Կրկնեց մէկալը .
թէ առանց քեզի աշխատցընելու բերելով
այսչափ հեռու տեղ , ինչո՞ւ համար տունդ
չի պահեցիր , որ ամէն անգամ երբոր պէտք
ըլլար կարենայիր դիւրութե՛ք հանել ոս-

կիդ : Հանել իմ ոսկին , պօռաց ագահը .
բէհ , ես այնչափ խեղդ եի որ հանէի . ա
մենեկն չի գպչէի սկիտի անոր : Անալ ըսաւ
թէ երբոր չպիտի գպչէիր , ինչո՞ւ համար
այսչափ կը ցաւիս . ո՞վ բարեկամ քա՛ր դիր
գանձիդ տեղը , անալ անոր բանը կընէ
քեզի :

Բիսս իիւիսոթային հարցսցին , թէ ո՞վ է
աղտապ ողորմելի . անալ ըսաց թէ ագահն է , որ
«իւրսն ու հոգին մաշելէն էփա , դիպած ապրան
քն էի իրնար ամենեին վայելել . ե իեանքն ալ հո
գին ալ անոր համար ին իորաւնցնէ :

Աւա՛ղ կուրուծէ մոռաց ագահին ,
Ամիտիէ 'ի հող զտիրտ և հոգին .
Այն որ է կարգեալ 'ի դիւր մարգկուէ ,
Տէս զիսորդ քաղէ զհոգի անմոխն :
Գանձի այն ոսկի առ սնունդ անձին ,
Կա մաշէ զայն անձն առ սէր սնուցչին .
Արդ մի՛ մատնէր զայն գներ 'ի հողին ,
Առ անբան սիրոյ առ անբան ոսկին :

ԵՂՆ ԵՒ ՁԱԳ ԻՒՐ

Որ ոչ է փորձ ոչ գիտէ չափ ,
 Ձանձին իւր կար դատի անչափ :

Ոչ ոք իրեն չափը չի գտնէ ,
 Ձինքն ամենէն վեր ինքն է :

Ճիսէ . Եղնիկին ձագը կըսէր իր մօրը , թէ
 բնութիւն ինձի անանկ մեծութիւններ տըւեր
 է չնէն աւելի , որ անկէ ամենեւին վախ մը
 չունիմ : Թէ որ պատահի կըսէր շանը հետ
 կռուելու , գրեթէ առանց աշխատանքի պի-
 տի յաղթեմ անոր . վասն զի ես շատ բարձր
 և անկէ զօրաւոր ըլլալէս 'ի զատ , իմ գլուխս
 զէնք մը ունի եղջիւրէ , և շունը բան մը
 չունի : Պատասխանեց մայրը . սրգեակ ըզ-
 գոյշ կեցիր անոր հետ իյնելու , դուն անոր
 չես հասնիր . թէսկէտ ան զգուշացաւ իրեն
 եղջիւր տալու , և քեզի տըւաւ . բայց անոր
 անանկ սիրտ մը տըւած է , որ դուն չունիս
 ամենեւին :

Վաստաւորա ճարտը չափ բան ինքն իր փառք
 ձեռն , Բայց Եղնիկին ուր քեանէ , Եղնիկին ինքն իր փառք
 Անիւտէ է ուր ինքն ինքն ձանձաւով ինքն ինքն
 Բայց Եղնիկին ինքն ինքն ինքն :

Այս թերակատար բերմունք են մանկանց ,
 Որք գնեն զանձինս 'ի չափ վեհազանց .
 Այն գիտարին հեշտ թուի ինքեանց ,
 Զի խակ և անփորձ են բազում իրաց :
 Մի գներ զքեզ 'ի կշիռ քաջաց ,
 Եւ մի անխորհուրդ լինիր ինքնապանծ ,
 Կշռեա՛ խորհրդով զայլոց զօրութիւն ,
 Գտանես յոլով գործս սքանչելեաց :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԿՒՆՃ

Խոհեմ բնութի հնարէ ճարտար ,
 Նախ քան զարկած նպաստ և ճար :

Խեղ՝ աւելիս լիայ ինչ լար ,
 Զէն ինչ լեկած ինքսնէ ճար :

Ճիւղ. Սէկ լեռան խողմը կը սրէր աղու
 ները ծառի մը կոճի վրա , զայն տեսնելով
 աղուէսն , ըսաւ իրեն , թէ որո՞ւն հետ կը
 սլաարասարվիս ծեծկըվելու . որովհետեւ հի
 մա ոչ շուն կը տեսնես , և ոչ որսորդ : Պա
 տասխանեց խողը . հէ՛ սէ՛տք է սպասել , որ
 անոնք ետիս հասնին ես հապա իմ զէնքս
 սրեմ , երբոր անատենը մտածելու ժամա
 նակ ալ չեմ ունենար :

Այն հարդ պէտք է ապենովի բանը հապա
 իրեն պիտուական բանը գիտնալ , և աւելցած

Խէլօ՞ւն զինքն Կառաւարէն Խոհեմութիւն , որ
յանկարծ խորհումի՞ն յը վրան Գաւու Խէլճ ԼԸԼԼԵՅ :

Գեղեցիկ խորհի նախատես բնութիւն ,
Պահէլ յարկածից զվայրագ անասուն .
Զի յամենեւին գոյ զէն զօրութիւն ,
Թէ 'ի դէպ գործէ յաղթէ թշնամւոյն :
Միտք և լոյս բանին է քաջ զէն մարդոյն ,
Միակ կառավար բանական դատումն .
Սրեա՛ փայլեցո՛ զայն ոյժ զայն ցոլմունս ,
Լիցի՛ քեզ պաշտպան 'ի դիպօղ ժամուն :

ԿԱՊԿԱՏԻՉ ԲԺԻՇԿ

Բանն է շնորհեալ ամէն լեզուի ,
Բայց ստեղծուց իմաստ բանի :

Ամէն մարդո՞ւ խօսք է քըւած ,
Բայց ի՞նչ մարդո՞ւ Խէլք իմացած :

Ճիսէ՛ . Ս'էկ կարկատիչ էսքի՛ն մը խիստ տը-
գէտ չաջողած ըլլալով իր արուեստին մէջ՝
անանկ քիչ չահ ունէր իրեն եկած վաստա-
կէն , մինչև մամրտաց որ արհեստը փոխէ :
Օր մը խելքը դրաւ , թէ բժիշկ ըլլայ և
քանի մը բժշկական բառեր սորվելով բժիշկ
եղաւ , և ճանչցըվեցաւ . որ իր լըբութիւնը
չատախօսութիւն , և անծանօթ ըլլալը շուտ-
մը զինքն ըրին մէկ շատ անյարմար բժիշկ մը .
բայց խիստ յարմար շատախօս մը : Ամմէն

դի ծանուցումը բաւ, թէ իր գեղերուն
 զօրութիւնը չի կրնար սխալիլ. և ամէնքն ա-
 սոր խօսքին հաւատացին: Եւ դրացիներէն մէկ
 վարպետորդի մը ուղեց ծաղը ընել զայն
 այս կերպով: Սաստիկ գլխացաւութի ու-
 նիմ ըսելով բերել տըւաւ այս բժիշկը.
 անալ եկաւ սկսաւ երկան երկան խօսիլ ա-
 նոր սուտ հիւանդութեւր վրա սրտաճառնե-
 րով. յետոյ հաստատեց հիւանդին, թէ
 զինքը կազատէ այս ցաւէն քիչ ժամանակին
 մէջ, միայն թէ կամենայ յանձնել զինքն ա-
 նոր հոգաբարձութեւր: Վարպետորդին ալ
 խնտալով ըսաց. խեղճ անխելք, ես ի՞նչպէս
 կրնամ քեզի յանձնել իմ գլուխս, որովհե-
 տև միայն ոտքս ալ քեզի չեմ հաւատար:

Օրինակ է անոնց որ լին ջանար իրենց գործ-
 քին մէջ երեսելի ըլլաւ, այլ մեծ բանի յետոյ զար-
 նելով ինչ փասին: Ուր ըողունս զանոնս որ վա-
 րակ լուսնեան ընդհան համար էիեղեցական ինչան.
 իրենք ինչ գիտեն որ ծողովորդին ինչ պիտի
 սորվեցնեն. ի՞նչ ի՞նչի առաջնորդ երկունս ալ
 խորիւրտաք ինչնին:

Ահա արժանի բան անխմատին,
 Զանձին բրտութի ոչ նկատողին.
 Հեղեղ ոչ գիտէ տառս ալփաբետին,
 Բազմի սիրալով յիմաստնոց դասին:
 Արդ քանի՞ անգորք յայս մտաբերին,
 Մոռանան զկար զօրութի անձին.
 Միայն բան դատարի ՚ի բերան նոցին,
 Հեռի ՚ի խելաց հանճար լոյս բանին:

ՓՈՂԱՀԱՐ

Որ դք գրգռէ զընկերն 'ի չար,
'Նովին սլառժի չարեօք խաւառ :

Ո՛վ լար պապաճառ աշուղ ի լուսայ ,
Շափ մեծ շատ շափին ի տապայ :

Ճիսիւ. Սէկ փողահար պօռուհան մը պատե-
րազմին բաները չալելէն ետեւ բռնըվեցաւ :
Երբոր մէկն անոնց մէջէն թւը վերցուց
որ սուրը խօթէ անոր , պօռաց դերի բըռ-
նըվօղը , թէ ո՛վ զօրական մամըտա՛ , որ ես
ուրիշ բան չըրի , բայց եթէ փողս չալեցի .
ուստի ոչ մարդ եմ մեռցուցեր , և ոչ ձեզ
մէ մէկին զարկեր եմ : Պատասխանեց մէ-
կալը , թէ դուն ալ քիչ արժանի չես մա-
հու . և թուրը փորը խօթելով կըսէր ան-
րէն իրաւ մարդ չի մեռցուցիր , բայց ո՛վ
ժողվեց զանոնք որ մեռցընեն :

Ա-եւ ի պիտի պապաճառին անոնք որ տարի-
շին գեշաւելը պապաճառ ի լուսան , և ի լ գրգռեն
լարուի ընելու . առանին երգան մեղք իրենց մե-
ռաւ զապաճառին ի երկայ :

Այս են հատուցմունք խեղ պատանեկաց ,
Որ գրգռեն 'ի չար զընկեր բարեկեաց .

Ոչ գիտեն զերկնից պատիժ պատուհաս,
 Գանձեալ կան նոցա ի մահու արկած :
 Զինչ ունիա տալքան յայն սահման չարեաց,
 Զինչ վտան անձին քո և զինչ զընկերաց .
 Մի սուլեր զիող չարին գրգանաց ,
 Զի մի կորկցես ի սուր թշնամեաց :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ ԵՒ ՇՈՒՆՔ ԻՒՐ

Զայլոց չարիս երբ տեսանես ,
 Այնու և դու ուղղեա՛ զքեզ :

Թէ որ պախանս այլոց փեսնաս ,
 Հարկն դէզ, դռն աւ լինաս :

Ճիւթ . Երկրագործ մը կարճրկէ լծէն իր
 կովերը, սովի ատեն կը մորթէ զանոնք , որ
 անով ապրելի ինքը և իր ընտանիքը : Երբոր
 զայն տեսան իրեն շները շուտմը ցաթկեցին
 իրենց տեղէն քաղաք փախան : Քախչինք ա-
 զափնք կըսէին իրարու , թէ որ այս մար-
 դը չի խնայեց մորթեց կովերն , որ իր գործ-
 քին շատ հարկաւոր էին , մեզի ինչ չըներ ,
 որ գրեթէ անանկ շատ պիտուական մը չենք
 անոր :

Թէ որ ուրիշին լրա գէշ բան մը փեսնես՝ մի
 փայնալէնով դապեր , այլնայն որ դռն լընես ,

Եւ անոնց իյնելով զ Դուռն շինուի : Այլոց
 թշուառութիւնն նայելով, Եւ աշէի եղաւ . ինչ
 թիւիսսոքն :

Այս սահման վճիռ իմաստասիրին ,
 Հրահանգիլ ասէ սահմամբ օտարին .
 Զի որ հանգիպի երբեք տեսակին ,
 Հանգիպիլ գիտէ նաև անհատին :
 Բանական գատիս մասնակցեալ բանին ,
 Մի օտար գատիր գործ բանականին .
 Արթուն կաց գիտեալ գործածս աշխարհին ,
 Փախիր 'ի յառթից վնասաբերին :

ԱՌՒՒԾ, ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԻՇ,

Զինչ զօրաւոր քան միտք խոհեմ,
 Որ աշխարհի յաղթել գիտեն :

Խոհեմութի միշտ յաղթող է ,
 Ամեն բանին վրան իեւելէ :

ՃԺ . () ր մը առիւծը աղուէն ու էջը որ
 սորդուած է իւր միատեղ , Եւ բռնեցին մէկ
 եղնիկ մը . որ գետինն ընկածինսկէս մէկէն
 էջը կտրուեց զայն . բաժինն որ եղաւ նախ
 էջը յափշտակեց առաւ քան զամենն աւելի
 մեծ բաժինը : Այս անկարգութիւն անանկ
 կատղեցուց զառիւծն , որ նոյն կետին ցաթ
 կեց իշուն վրա սրատեց : Անատենը հաս
 կըցաւ աղուէսը գլխուն գալիքը . անոր հա
 մար զգուշացաւ իրեն բաժինն առնելու

նաև տարաւ զան ալ խառնեց առիւծին և
 իշուն բաժինին հետ, և բոլորն ընծայ ը-
 րաւ առիւծին: Այս քաղաքաւար վար-
 մունքս որ տեսաւ առիւծը խաղաղեցաւ.
 որ քիչմ' առաջ իշուն ըրածը աղուէսին ալ
 պիտի ընէր: Մանաւանդ երբոր դո՛հ եղաւ
 բոլոր եղնիկն յափշտակելուն համար, ըս-
 կըսաւ շնորհակալութի ալ ընել անոր մար-
 դավարութե՛ը: Եւ այսպէս ազատեցաւ աղ-
 ուէսն իր ճարտարութե՛քը անանկ վտանգէ
 մը, և էշը կորաւ իր անխելքութե՛քը:

Խելացի մարտը զինքը վրանգէն կարգէրէն
 խելաւը. իսկ անխել մարտը զինքը վրանգի
 մէջ էւ թգէ. ահա այս է զանազանութիւն խելացի
 ու անխել, իմաստուն և ուսմի մարդկանց:

Ահա զօրութիւն հզօր առիւծին,
 Անսաղապ խիզախ ճիրանաց նորին.
 Տե՛ս 'ի հանճարոյ զիարդ նուաճին,
 Զի միտք ոչ ճիրանք են սաշտապան անձին:
 Իսկ դու որ տէր ես աշխարհաց ծրին,
 Մի՛ ընկճիր փութով 'ի տես հզօրին.
 Շողացո՛ յաւէտ զայն սուր հանճարին,
 Որ յաղթել գիտէ ուժոյ աշխարհին:

ՊԱՌԱՒ ԵՒ ԱՂԱՍԻՆ

Որչափ փախչիս յաշխատանաց ,
Վատտակք լինին քեզ զուգընթաց :

Թէ գրչած է որ լիշտ Գալիս ,
Ո՛ր որ Գալիսին Գալիսն է :

ՃԾԾ . Սէկ պառաւ մը իրեն աքաղաղին
ձայնը առածին պէս՝ ամէն առտու կերթար
կարթընցներ իր աղախինը հաշարելու առաւօ-
տէն ժամ մը առաջ կանուխ : Անալ կը
հարկադրէր որ մէկէն ելլէ ըոքն առ-
նէ մանէ . և թող չէր տար ձեռքէն ձգել՝
մինչև որ արևը մտնելէն ետև ժամ մը չանց-
ներ մութ չըլլար : Իսկ աղախինը հալեցաւ
մաշեցաւ քուն չըլլալով և աշխատանքով .
ուստի օր մը բռնեց աքաղաղը խղճեց այս
մտքով , որ երբոր պառաւը կը կորսընցընէ
արթընցնօղը՝ կրնայ անկէ ետև հանգիստ
քնանալ . բայց հակառակն հղաւ : Վասն զի
աքաղաղն որ մեռաւ , պառաւը ալ չի լսելով
ձայնը՝ կարգը կորսընցուց . ուստի բոլոր
գիշերն ոտքի վրա էր , կը վազէր կարթընց-
ներ աղախինը . անանկ որ հազիւ կտոր մը
ժամանակ կրնար պառկիլ :

Պէտք է յիշու հետաքանդ ըլլաւ ՌԺՄԱՐԻՆ՝ որ

լա՜ր ի՛նքս ըլլայ, լի՛ Ռէ աշխատանքէ՛ տախտակաւ
համար խելօթին եկածն ընէլ. անապեն՝ գէշ ի՛նչ
լայ. վասն զի երբեք մէկը Կաշէլիք որ ունենայ,
ի՛նչ ընէ չա՛հ լուսնի :

Խնդրէլ ըզհանգիստ ըստ մարմնականին ,
Խորշիլ 'ի կրէլ է գործ տկարին .
Քանզի 'ի սկզբան 'ի գրիլ մարմին ,
Նոյն սահման երկանց գրեցաւ նմին :
Պատրաստ կալ ձայնի հրամանաց վէհին ,
Միայն գիւրուծի երկոց ծառային .
Արդ մի՛ լծընկէց լինիր հեղգուծի ,
Զի մի՛ գիպեսցիս դժուարագունին :

ՁԻ ԵՒ ԻՇ

Զայլոց վիճակ մի՛ զարտաքինն ,
Ուշիմ մտօք կշռեա զներքին :

Մեծ վառանք յիսնն ալ մեծ է ,
Հարուստին ալ հոգի չափ է :

ՃԾԷ. Փառաւոր ծածկոցով զարդարված
մէկ ձի մը կերթար տէրը գտնելու համար
պատերազմին մէջ. ասոր անցնելը տեսաւ
էշ մը՝ սկսաւ հառաչանքով նախանձիլ ձիուն
երջանկութեւ վրա : Զին որ լսեց և հաս-
կը ցաւ զայն . ետեւէս եկոր ըսաւ , որ իմ
փառքիս մասնակից ըլլաս , ինչպէս ես ար-
ժանի եղեր եմ այս զարդարանքիս : Իսկ է-

չը լսածին պէս վաղէց ետեւէն գնաց, և հասան պատերազմին բանակը՝ նախ տեսաւ զօրքերը զէնքերը վրանները լապաւնէրը փողերուն թմբուկներուն ձայնը, շատ հաճեցաւ, ամենուն վրա կուրախանար զըւարճանալով: Բայց քանի մը օրէն ետեւ տեսաւ որ ձին պարտաւորեցաւ տէրը տանելու պատերազմին կրակոտ տեղը և վտանգաւոր ծեծին մէջ. սկսաւ տարակուսելով զըւարճութիւն ձգել, և միտքը բերել իրեն առջի թողուցած տեղը. քիչմ' ալ անցաւ կախեց ականջներն, ու ետ դարձաւ. ինչ որ ըսաւ իրեն ձին՝ որ չերթայ հոն մնայ, ամենեւին մտիկ չըրաւ. և յետոյ սաստիկ վաղէլով ձեռք առաւ ջաղացքին ճամբան գնաց:

Օրինալ է Տեօապոան հարուստին, որ Գրսէն տնանի գառաւոր էրեւնայ. մեղաւ ամենք էրանի քաւովիլ նախանիլն. Բայց ներսը նայիս՝ հազար հոգ ներսանիլն ունի տնահանգիսք. որ միշտ էրանի իրաւայ միջակ հարգիւնը:

Այսպէս և ռամիկք ընդ տես արտաքին,
Պէնուն զմայլին իշխանաւորին.
Երբ քննեն զկայս ներքին վեճակին,
Այլադդ գտանեն տխուր վշտագին:
Մի ցանկար փառաց վսեմագունին,
Եւ մի՛ փայլութեց աչախիլ բաղդին.
Զի այն չողջողանք են սոսկ արտաքին,
Այլ ներքին նոցա թախիծ խաւարին:

ՀՈՂԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՐԱԳԻԼ

Կենակցութիւն անդգամին ,
Վնաս բերէ մերձաւորին :

Անգամին լուսաւ ընկեր ,
Գլխաւ ի գոգոյ լաւ ու դարեւ :

Ծծի . Երկրագործ մը լարեց իր որոգայթը ,
և մէկ արագիլ մը քանի մը որսօղ թռչուն
ներով եկաւ : մէջն ընկաւ : Անտունը բռ-
նեց երկրագործը մեռցուց թռչունները .
երբոր սրատրաստվեցաւ արագիլն ալ մեռ-
ցնելու՝ աղաչելով կրօնէր արագիլը , թէ ես
ոչ չարագործ եմ և ոչ մեղսակից աւաղակ
ներուն . վս զի որոնց մեջ որ գտնուելով
բռնուեցայ՝ անոնք սորվեցնելով աւամայ
զիս հոս բերին . ուստի մեծ անիրաւութի
կըլայ , թէ որ անոնց ըրածդ՝ ինձի ալ ընես
և անոնց հետ զիս կորսնցընես : Պատասխա-
նեց երկրագործը . դուն մեռնելու արժանի
ես , ինչպէս կրնամ ես քեզի բարի ըսել ,
երբ չար ընկերներու հետ գտայ զքեզ : Զայս
ըսելով վիզը փրցուց :

Խրատ է անոնց , որ իշտեն թէ ես աշէի լուս-
ւն ես և գեշ ընկերն ինչի ինչ պիտի ընէ : Ա-
նոնք ճարտի ինչ ինչ և ինչ ընեն . գեշին հե-
տ

կեցօշը գեւելուայ, աշէիին հեփ կեցօշը աշէի
իւլուայ :

Այս ահա պատգամ է գուշակողին ,
'ի վերուստ անտի մեղ աղղ առնողին .
Թէ որք ընդ չարաց կենակցիլ կրթին ,
Չարեօք 'ի կենաց զրաւիլ ունին :
Հեռի 'ի վատաց մերձիւր 'ի բարին ,
Ացորդեալ յաւէտ ընդ առաքինին .
Որով և արդար լինիս ընդ նմին ,
Ազատ յարկածին փաստաբերին :

ՍՐԱՄԱԳԻ ԵՒ ԿԱԶԱՂԱԿ

Յիմարք սրանժան ընդ զարդ մարմնոյ ,
Իսկ իմաստունք ընդ գեղ հոգւոյ :

Խելացի մարդ մեծնաւ լսողէ ,
Իր Բարեւ մեծ զինեւ իշէ :

ՃԾԴ. () րմը թռչունները ժողվեցան իրենց
մէջէն թագաւոր ընտրելու համար, որ յար-
մար ըլլայ զիրենք կառավարելու : Իւրա-
քանչիւր թռչուն ժողովքին ընտրութիւնն
իրեն քաշելու համար ըսին թէ այն ըլլայ
թագաւոր, որ բնասկէս աւելի կարողութի
ունի. ուստի արծիւը խօսեցաւ իր ուժին
վրա, աքաղաղը՝ քաջասրտութիւնը վրա, թու-
թակը յիշողութիւնը վրա, և կաջաղակը մտքին
վրա : Բայց պարապ տեղը կը պարծէին ժո-

զովքին մէջ ամէն մէկը իրենց կատարելութենէր վրա . մէկին խօսքը բանի աեղ չի դնելէն 'ի զատ՝ գլխացաւութի եղան զուրցըւած խօսքերը : Ամենէն ետեւ եկաւ սիրամարգը բանալով գեղեցիկ պոչը . երևնալուն պէս թռչունները զմայլելով գոյնզգոյն փետուրներուն վրա, իրեն տըւին մեծութիւն առանց նայելու կաջադակին ցուցմունքներուն . որ կը պնդէր, թէ սիրամարգը պոչէն 'ի զատ ուրիշ կատարելութի մը չունի . բայց անոնք գովասանքը սիրամարգին տըւին և մէկէն թագաւոր կոչեցին :

Խել՛ ունեցողը պէտք է աւելի հոգուն գելեցի՛ռնէ՛ր և բնական աշխարհէ՛ր նայել, քան թէ մարմնոյն . վասն զի մարմնական գելեցի՛ռնէ՛ր ծաշի՛ի պէս շոգով կանցնի, միայն հոգունը կը մնայ :

Անբան ընտրութիւն աշխարհասիրին,
 Ընդ տեսիլ մարմնոյ յաւէտ պշնողին .
 Որ զուրկ 'ի լուսոյ տիրական մասին,
 Ոչինչ նշմարէ զգեղ հոգեկանին :
 Նուրբ հանճար մտաց միակ դանձ անգին,
 Մի՛ փոխեր զարդուց ըստ մարմնականին :
 Թէ վառ է հոգւոյ նշոյլ բնածին,
 Ոչինչ գեղ և զարդ նմա զուգադրին :

ԴԼԲԻՆ ԵՒ ԿԱՊԻՊ

Մի՛ խուզեր զայն որ չէ քեզ անկ ,
 Զի մի՛ անկցիս յանել վտանգ ։

Անպէս Բանին քննօշ լըլլաւ ,
 Օր ի լ Դանին խոսք ի իշխաւ ։

ՃԾԵ . Մէկ դէրին մը ցամաքին խիստ մօտ
 լողալով կերթար , տեսնելով զայն կապիկ
 մը , շատ լաւ միջոց է ըսաւ , որ դիւրութեւ
 Երթամ բոլոր ծովը քալեմ , վասն զի բնաւ
 չեմ տեսած , պէտք է որ սիրտս հանգչի :
 Զայս ըսելով ծովուն մօտեցաւ , յետոյ ցաթ
 կեց ձկանը կռնակն հեծաւ , իսկ դէրինը
 որովհետեւ մարդս կը սիրէ , կարծեց թէ
 մարդ է վրան՝ առաւ շատ հեռուն տարաւ
 զկապիկը , որ առաւելապէս կուրախանար
 Ժուռ գալով ովկիանոսին մէջ , մինչև խըն-
 դալու ձայն մը հանեց : Այս ձայնէս դըլ-
 բինը գլուխն որ վերցուց նայեցաւ կապի-
 կին , ճանչցաւ և զարկաւ պոչովը վեր նե-
 տեց վրայի բեռը , մէկէն մտաւ ծովուն տակը :

Ո՛ւրի իր Բանը և Գոնը ին յգէ , ուրիշին
 Գոնը Բանին ետեւէն ի իշնի իմանալու համար և
 պէտք ընդած Բանը Գոնեւելու համար , անխել

Իսպիլին պէս ռաբիւլին պապճատով ի լոբաւի :
 Շաբէրը պէսանք որ այս ճամբան բռնելով քնէր
 նին աւելցին մարացիան եղան :

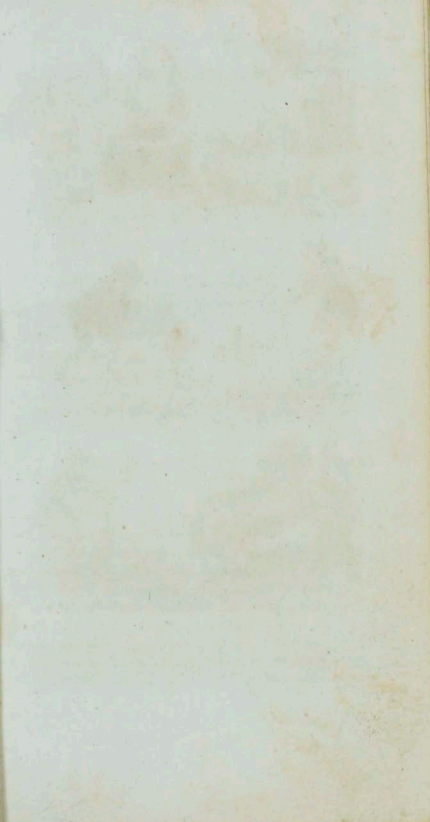
Բարբ անասնական ընդ վայր չըջողին ,
 մոռանայ զիւր գործ քննէ զօտարին .
 Թողու լքանէ զտուն և տեղին ,
 Ձի դիտակ լիցի թէ այլք յինչ բերին :
 Ձի կաս ո՞վ յիմար 'ի վայր անտեղի ,
 Առ ինչ յօտարաց չըջիս վիճակի .
 Դարձ 'ի սեպհական արարս և տեղի ,
 Ձի մի՛ ծովակուր լիցիս անտեղի :

ՀՈՎԻԻ ԵՒ ԳԱՅԼ ՓՈՔՐ

Մի՛ նպաստեր չարասիրին ,
 Ձիմի՛ չարիք 'ի քեզ դարձցին :

Թէ գազանին քռանըդ քեզ ասս ,
 Ձաւլենէրոտ ի որոտս իռասս :

Ճճիլ. Տովիւ մը կը գտնէ գայլի ձագ մը, որ
 մայրը ձգեր էր, կառնէ կը տանի իր խուցը,
 և հոն կը մեծցընէ . ետքը կը դնէ զայն շնե-
 րուն մէջ, որ կը նայէին ոչխարները . բայց
 չատ լաւ կըլլար, թէ որ սատկեցընէր . վն
 զի առաջ քանի որ սղտիկ տկար էր, բան
 չէր ըներ . կատարեալ գայլ եղածին սէս
 մէկէն 'ի մէկ շները խղդեց, և երբոր հովիւը

ՃԾԷ. Օձ և տուտն: ՃԿԳ. Երիտասարդ և Բաղդ:

ՃԿԸ. Հառ սլարարտ: ՃԿՊ. Երեքազործ և Աղուհա:

ՃԿՂ. Չիաղարմ և Չի: ՃԿԳ. Արտավար և Կարապ:

քուն էր՝ վաղէց ընկաւ ոչխարներուն վրա
բոլորը ջարդեց :

Խրատ ըլլա Վարդապետաց, որ աշխարհեցոն
ձեռքը չի փան գարշելի աշանդաւորներուն գըր-
վածքը. որ Բեպէք ապշի Բերանը անխառն կերե-
նայ, Բայց կամաց կամաց կապականէ մանկանց միտ-
քը : Նմանապէս Ժնօղին ալ իր փռանը գէշ մարդ
չի հանդիպցնեն, որ անոյշ լէզուով և Բարի է-
րենալով ին Բռնաւորէ Բոլոր փռանը :

Զօրավիգ լինել գժնեայ դաղանին,
Գործ է գժնդակ սրտի անմտին .
Զի խնամ և գուլթ տենչողականին,
Ըստ տեղւոյն առնել է խոհականին :
Իսկ դու հոգածու մանկանց երամին,
Մի՛ խառներ ընդ այն ըզճընունդ չարին,
Թէ՛ և ապիկար իցէ չարածինն,
Սակայն է անգուլթ սերմին դաղանին :

ՕՁ ԵՒ ՏՈՒՏՆ

Երբ ոտքն իշխէ իշխօղ գլխոյն,
Եղնէ և վայ բոլոր մարմնոյն :

Ուր Կեղ իշխէ իշն և ծառայ,
Եւ Կուլ իշնէ փափն ու վրայ :

ՃՃԷ. () Եր մը կը նայի օձն, որ սղօք իր
գլխուն դէմ կելլէ. ի՞նչ ամբարտաւանու-

Թի է կրսէր պոչը գլխուն , որ միտքդ դրեր
 ես Թէ ես քեզ անանկլաւ չեմ կրնար կառա-
 վարելով տանել , ինչպէս դուն զիս կը տա-
 նիս . ունի Թէ իմ խելքս քուկինէն շատ վար-
 է : Յայտնի է որ շատ Ժամանակէն 'ի վեր
 ես քեզ կը հետեւէի , հիմայ ալ դուն ինձի
 հետեւէ կարգով . տեսնես որ ասանկ լաւ
 բան չի կրնար ըլլալ : Չայս ըսաց պոչը և
 քաշեց գլուխն սկսաւ ճամբայէն ետ տա-
 նել , որ ճամբուն վրայի բաներուն զարնե-
 լով տարաւ քարի մը զարկաւ պատուեց մար-
 մինը . քիչմ' ալ առաջ գնաց ձգեց զայն
 ծակի մը մէջ : Եւ այսպէս քսան ոտք ա-
 ռաջ չի գացած՝ վայն 'ի վրան եկաւ բոլոր
 օձին : Անտուներ ետ կեցաւ պոչը կառավա-
 րելու , և խոնարհելով հետեւեցաւ գլխուն
 ինչպէս կարգն էր . ուստի շատ լաւ բոլոր
 մարմինը կառավարվեցաւ գլխուն առաջնոր
 դութիւր , քան պոչին :

Ենէ մէկ քաղաքի կամ քան մը մէջ պղտիւն ու-
 ղէ հրահայել մեծին , հարկաւ այն պիտի իրծա-
 նի . ասանկ ալ մարդոսս պայտաւիւր Բանականու-
 ինն որ քիչէ՝ այն մարդը ինչ որ պիտի . որովհե-
 րաւ պայտաւիւր ծառայ է , և Բանականու-
 ինն հոգին քիչ է . Բայց վախ որ շատ անգամ հո-
 գան ուղածը լըլըս , ու մարմինն իլըլայ :

Անօրէն օրէնք ըստորնադունին ,

Որ իշխէ լինել կառավար գլխին .

Բայց ո՛ր տուն քաղաք կայցէ 'ի կային ,

Երբ կին և ծառայք տիրեն տիրողին :

Տէր իշխան կարգի բան մտաւորին ,
 Ի քաղաք մարմնոյ կառավար մէկին .
 Թէ թոյլ տաս մասանց զգայականին ,
 Տիրեն կործանեն զքաղաքն ընդ պետին :

ԴԻՈՍ ԱՊՈԴՈՆ ԵՒ ՄՈՄՈՍ

Որ ձեռնարկէ 'ի դործս այլոց ,
 Յետնեալ ծաղրի 'ի նոյն դործոց :

Մի յետոյ զարնէր այլոց գործին ,
 Ծաղրէ իւրաքանչիւրն :

ՃԾԸ. Մէկ օր մը Դիոս ըսաց Ապոդոնին ,
 Թէ կտորմը ժամանակ՝ տուր ինձի քու ա-
 ղեղդ . զի կուզեմ քեզի հասկըցնել , թէ ես
 քեզմէ շատ շիտակ կրնամ նետել : Կը տես-
 նե՞ս այս կաղնի ծառը տնկած Ոլիմպոս լե-
 ռան գլուխը . կուզեմ որ նետը օգչ երթայ
 շիտակ ծառին կոճին մէջ տեղը զարնէ .
 այս որ ըլլայ՝ դուն ալ ջանա՛ անանկ շիտակ
 նետել որ յետոյ Մոմոս դատաստան թող
 ընէ , թէ որերնիս աւելի յաջող ենք : Զայս
 ըսելով առաւ Ապոդոնին աղեղը նետեց ,
 նետն ելաւ , բայց շիտակ երթալու տեղը
 խոտորեցաւ , և Մոմոս դատաւորին երե-
 սին քովելով անցաւ գնաց զարկաւ քարե-
 րուն հարիւր ոտք հեռու նշանէն : Իսկ Մո-
 մոս բոլորովին չփոթած վախու՛ն , որ վտանգ
 էր իրեն՝ ոտքի վրա ելլելով ըսաւ Դիոսին .

Ածներուն գլուխը՝ չի կրցայ հասկընալ,
 Թէ Ապողոնին նետելը աւելի շիտակ է,
 Բայց զայս ստոյգ գիտեմ որ անոր նետած
 ներն ինձի վախ մը չէին տըւած, ինչպէս
 քուկինդ պատճառեց. ուրեմն ինձի մտիկ
 ըրէ. առ ձեռքդ դուն քու կայծակդ, և
 մեծդ Ապողոն, դուն ալ առ քու աղեղդ.
 ահա ասանկ շատ լաւ կըլլայ: Զայս ըսաց
 ու առանց աւելի բացատրելու, և մէկալին
 նետւածքը մեծցընելու, գնաց Մոմոս: Եւ
 այս կերպովս դատաստանն անորոշ թողուց
 Դիոսին վախուն:

Դիոս կայծակ ունի յետոյ, որ իւնեպէ իւ-
 նէին. իսկ Ապողոն արեգակին լածը՝ աղեղ ունի
 յետոյ. Մոմոս խեղհապալուէ լած ըլլաւ. Երբեք
 լածներուն մէջ Դատաստան իւրաքանչիւր: Օրէ
 նախ է անոնց որ իրենց արուեստը իւր յգէն ու
 լգիպոյած Բանի իւր խառնելին, և անձլարաւոր
 իւր խաբէլին ծիծաղ իւրաքանչիւր:

Այս շահ վատտակոց փոփոխամըտին,
 Յայլոց ՚ի վատտակ վաղ ձեռնարկողին.
 Այս և կատարած ինքնահաւանին,
 Որ զայլս եսկերէ, սրանծացեալ յանձին:
 Բայց յիւրաքանչիւր ըստ իւր վիճակին
 Գոյ զօրուծի ինչ յատուկ բընածին.
 Վառեալ ըզնչոյլ քոյդ տնկականին,
 Եւ մի՛ նախանձու մըխիր յօտարին:

ԵԶՆ ԵՒ ԿՈՎ

Զ ի՞նչ շահ անդործ նստիլ ի տան ,
Եւ պարարակ լինել զենման :

Շաք աղէի է հոգնիւ ջանալ ,
Քան ծուռութիւն ի տրտապն երթալ :

ՃԾԹ . Եւ մը կըջանար քաշել զսայլը աբա-
պան մէկ խիստ քարոտ տեղէ մը . մէկ կողմ
մը տեսնելով անոր ջանքը՝ կըխնտար վրան ,
ու կըսէր . խեղճ ողորմելի ես , չեմ տարակու-
սիր թէ դուն օրը հարիւր անգամ կըցանկաս
իմ վիճակիս . լաւ գիտեմ որ շատ կուզես
ինձի սէս սիրելի ըլլալ , և առանց աշխա-
տանքի ուտել : Երբոր ասանկ կըխօսէր՝ մէկ
ղոհ ընօղ մարդ մը հասաւ հոն , և սկսաւ
տաճարին ճամբան տանել զկողմն , որ սեղա-
նին վրա իր կուռքին զոհ ընէ : Անատենը
եզն ըսաւ անոր , ո՞վ ամբարտաւան՝ նայինք
հիմա քու վիճակդ ցանկալի կերևնայ քեզի .
ճշմարիտ է թէ ես կը բաղձամ քու վիճա-
կիդ . բայց դուն ալ խոստովան եղիր , որ
հիմա շատ կըփափաքէիր զքեզ իմ վիճակիս
մէջ տեսնել :

Հեշտաւէր հարուստ հարդիւն ուրիշը վաւ զաւ-
նելովիւ պարծենան իրենց հանգստութիւնը վրա ,

Բայց լինի՞նք, թէ որչափ հանգիստ ապրին, այն-
չափ շուտ իրենց ին Տօփեանայ հիւանդոսանիւնը և
Տահը. անոր համար աշխատաստօր Տարդիկ շատ
ի ապրին, և խափուհեմբ շուտ ին Տօփեան :

Այսպէս թուլամորթք ընդ հեշտասիրին
Մերժեն ըզվաստակ 'ի խնջոյս հրճուին .
Որով մերձենան 'ի սայր մանգաղին ,
Խաւարին աւուրց կերակուր պահին :
Իսկ դո՛ւ որ դործել ծընար յաշխարհին ,
Առաքինանալ 'ի սէր արարչին ,
Մի՛ անդործ նստիր ըստ հեղգասիրին ,
Մի՛ պարարտանար 'ի դարչ հեշտալին :

ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ՁԵՏ ԻՒՐ

Իւրաքանչիւր իւրն է սիրուն ,
Ձոր ինչ ունի՝ հրճուի 'ի նոյն :

Պահաստօրն միշտ ին նայե ,
Ձորիչն իրեն նման ընէ :

Ճի . Աղուէս մը կիյնի թակարթին մէջ .
մինչև որ պոչը չի ձգեց, չի կրցաւ անկէ ա-
ղատիլ : Այս պատճառաւ շատ յուսահա-
տեցաւ . վասն զի ասանկ անպոչ մէկուն
չէր կրնար երևնալ, ամէնքը վրան կըխըն-
դային : Այս բանէն աղատելու համար
տես ինչ ըրաւ : Միտքը դրաւ որ իրեն պէս
ընկերներ ունենայ . Ժողովեց աղուէսներն, ու

բարեկամաբար խորհուրդ տըւաւ անոնց, որ
պոչերնին ձգեն . զի աւելի արգելք կուտայ
կրսէր, քան թէ զարդարանք . որովհետեւ ա-
ւելորդ բեռ մի է . վերջապէս ցըցուց, թէ
այս պոչը ճամբաներն աւելէն 'ի զատ՝ ու-
րիշ բանի չի ծառայէր : Քուճ տեղը այս
ցուցմունքներն ըրաւ . վասն զի բոլոր ժո-
ղովքը վրան կրինդար : Յետոյ մէկ ծեր ա-
ղուէս մը դարձաւ իրեն ըսաց . բարեկամ
չիտեմ թէ ի՞նչ կըլլայ մէկ պոչէն անցնե-
լով . բայց զայն գիտեմ ստոյգ՝ որ եթէ դռն
ունենայիր քու պոչդ, չէիր ըսէր թէ անօ-
գուտ բան է պոչը :

Օրինակ է անոնց, որ իրենց պախառութիւն եւ
ազապառութիւն գոցվելու համար, իռաւեն որ ա-
մենքն աւ իրենց պէս ըլլան, բայց ինքն անանկ
մաւնէն էքեւ ի՞նչ օգուտ :

Արդ մի ցանկանար զարդու օտարին,
Եթէ ոչ ունիս սեպհական յանձին .
Գիտութի հանճար հոգեկան մասին,
Են բուն վայելչանք իմացականին :
Զինչ շահ բեռնակրի՝ դանձուց աշխարհին,
Զինչ իմաստութի՝ դըրաւաճառին .
Արտաքին է այն, ո՛չ 'ի նա յանկին,
Զի գայ և գընայ ըստ բերման առթին :

ԱՅԳԷԳՈՐԾ ԵՒ ՈՐԴՈՒՄ ԻՒՐ

Անխոնջ վաստակ հողագործին
Են հանք հողոյ և դանձ անգին :

Աւխաբողին բան չի պահի ,
Եւս իւր շինէ գանձ և ոսկի :

Ճկաւ . Եւս յգէգործ մը տեսաւ որ մեռնելը
մօտ է , կանչեց որդիքներն ըսաց . որդեակք
առանց ձեզի իմացընելու իմ խորհուրդս՝
չեմ ուզեր մեռնիլ , որ պատճառի մը համար
մինչև հիմա ձեզմէ պահեր էի : Գիտնա՞ք որ
էգիպտոս մէջ դանձ թաղեր եմ , չի մոռնա՞ք
երբոր ես մեռնիմ , դուք ալ ետքի պարտքեր
նիգ ընելէն ետև փորեցէք որ գտնէք հոն :
Մեռաւ բարի ծերը . որդիքը վաղեցին էգին
և բոլոր հողը մէկ ծայրէն մէկալ ծայրը
գարձուցին տակնու վրա ըրին . բայց փուճ
տեղը յոգնեցան և փորեցին հողերը . բան
մը չի գտան ինչ որ ըսեր էր իրենց հայրը :
Անատենը մտքերնին գրին թէ ծերը խաբեց .
բայց մէկէն խելք ըրին որ ճշմարիտ էր ա-
նոր ըսածը . վասն զի հողը այսպէս չըջելով
անանկ պողաբեր եղաւ , որ շատ տարի է-
գին սովորականէն եռապատիկ աւելի բա-
րեք կուտար :

Ուիւղէն Դար ի լուսէր հին ասիւնը, երբոր
 շաբաթի սէր և հարկաւորութիւն չիկար, ամեն ճարդ
 երկրագործութիւն չապրէր. երբոր պէտք ըլլար՝ ի
 բարձի ի խիւսիս և անանի հանգիստ չապրէին.
 ահա այս է գանձը իմ տէրիւնէն որ անմիջ ճար
 Դիւ հողին ասիւն ի խիւսիսն ։

Զինչ այն գանձ հողոյ թաղեալ 'ի ծոցին,
 Զինչ արծաթ ոսկի քիմիականին.
 Աշխատանք և քերտն ժիր հողագործին,
 Այն գանձ՝ այն ոսկւոյ ծնող են ինքնին ։
 Թէ վաստակք ձեռացդ ընդ քեզ կենակցին,
 Մթերին քեզ գանձք մօր ոսկեբերին.
 Եւ եթէ անգործ ձեռք քո կաշկանդին,
 Անչափ գանձ մթերք փութով ըստառին ։

ԵՐԿՈՒ ՇՈՒՆԻՔ

Որք ընդ տղմուտ վայր թարթափին,
 Աղտեղանան՝ 'ի բաց մերժին ։

Անշաւելուլ Կեղեր լերնաւ,
 Որ Գարշէնի այլոյ լըլըստ ։

Ճկբ. Երկու շուն մէկ տուն մը կը պահէին.
 օր մը մէկը բողբոլիւն ուրախանալով ըսաւ
 մէկալին. եղբայր իմացայ թէ մեր տըրդ գե
 ղին տունը պիտի կարգըվի. դուն գիտես
 որ առանց հարկիքի հարսնիք չըլլար. ուս
 տի թէ որ ինձի մօտիկ կընես, երկուքնիս մէկ

տեղ երթանք մեր բաժինը առնենք . ու՛վ գի-
տէ թէ ինչ կերակուրներ պիտի ուտենք
հոն : Զայս ըսելով սկսան երթալ մէկ դէշ
Ճամբայէ մը , անանկ որ հարկաւորեցան
աղտոտ և դարշէլի ջրերէ անցնիլ . մինչև
բոլոր տիղմ շահաւէտ եղան , և ասանկ հարս-
նիք գացին : Իրենք զիրենք դրին սլտտուա-
ւոր հարսնիք գացողի տեղ . բայց չարաչար
խարովեցան . վստն զի երբոր երևցան հոն՝
ամմէնքը պօռայլին անոնց աղտոտուէր վրա .
և հարկիքին տեղը չի մօտեցած՝ որը փայ-
տով որը ոտքով զարկին վռնտեցին : Այս
կերպով ետ դարձան այս երկու աղտոտ շը-
ները , հոգնած քաղցած և ծեծ կերած :

Օրինա՛յ է որիւրա՛նէրուան և գէշ ճամբայ
գացողներուան , որ ամենուան գարշելի իջևան .
մէն և մարդ երեսնին չի նայիր . ա՛յ երեսէն ալ
ընկած են՝ մարդու երեսէն ալ իրենց լար վարձու :

Գեղեցիկ խրատ մանկանց անփորձին ,
Որ ընդ տիղմ գնան յանվայել տեղին .
Անդէն մոլորեալ ՚ի նոյն շաղախին ,
Ի մաքուր հոգւոց մերժին հալածին :
Արդ մի՛ տենջանօք վազեր յուտելին ,
Եւ մի՛ ուղեկցիր ընդ հէշտասիրին .
Որք դընան ընդ տիղմ՝ տղմով աղտեղին ,
Եւ ը թիւրս թիւրեալ սահլին կործանին :

ԶՈՐԻ

Ունայն պարծանք ոչ ինչ զօրէ ,
Բնութի անդէն զիսկն յայտ առնէ :

Սոսա պարծանքով մարդ չի գիտի ,
Բնութիին ինչ է՝ իւր յայտնելի :

Ճկի . **Ս**էկ գէր և մոտ ջորի մը միշտ կը
պարծենար մանկութեն ատենը իր մօրը վը-
րա , թէ ձի է , ու ես ձիու զաւակ եմ . բայց
ծերութե ատենը երբոր ալուր կըտանէր
ջաղացքը , լեզուն փոխեց , և միտքը բերելով
չիտակ խոստովանեցաւ թէ իմ հայրս էչ է :

Հարաք մարդը իր մեծութեան նայելով զինք
բան մը իւր փածէ , ու իր ազգին վրա իւր պար-
ծի , ինչպէս հին ասիական փառապաշտե-
րը յաջողութե մէջն ուր էին , իշխելն իւր ան-
բան յեղէն ենք , բայց յախորդութե մէջ ինչ է-
ղածնին իշխողութեանն : Աւելի գեղեցիկ է
աշխատիան ըլլալը , քան աշխատիան ծնիլը , իւ-
րաւր Սուրբ :

Այսպէս ինքնասպանօք 'ի յաջող ելին ,
Իբր գիւցաղուն 'ի հանդէս բաղմին .
Բայց երբ ժամանեն 'ի ձախողակին ,
Զինչութի ինքեանց խոստովան լինին :
Մի թեթեւութի խաբիր զերթ ջորին ,
Կարծելով լինել 'ի վեհից սակին .

Թէ բարբ քո և դործք չիցեն սլանծալի ,
Անիրաւ սլարծիլն է դործ յիմարին :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԵՒ ԲԱՂԴ

Լէր նախատես յընթացս առթին ,
Եւ մի՛ արատ դներ բաղդին :

Զգո՛ւն իեղիւ գալու լարին ,
Եւ մի՛ ասեր թէ Բաղդ լուսիմ :

Ճկդ . Սէկ կտրիճ մը սլառ կեր հորին բերա-
նը կըքնանար , երբոր բաղդն անկէ անցաւ՝
տեսաւ զայն և հասկըցաւ անոր գալու վը-
նասը , մէկէն վաղեց եկաւ թուէն . քաշեց ու
ձայն տալով կըսէր . որդեակ թէ որ հորին
մէջ իյնէիր՝ յանցանքն իմ վրաս պիտի ձգէին .
ուրեմն քեզ կը թողում մտածել՝ յանցանքն
իմինս էր թէ քուկինդ :

Բաղդին առիթները՝ աչդ Բանաս Գոյեւ իանց-
նին՝ թէ յախորդ լլաւն թէ յաջող . զորօրինակ թէ
որ առիթ իայ և դուն գալու ժամին նախապէս
լլաւս՝ հարիւս լիսանգի մէջ իիյնիս , և թէ յա-
ջողութի առիթն նախապէս լլլաւս , իանցնի ա-
ռիթը , աւելս իրնար Գպնէլայն յաջողութի : Շին
ապենը Բաղդը իւթնացընէին իոյր պապանի մէջ
ապտի իւրաքի վրա իեցած , որ առիթն անդին
դառնալով իսպապ տիպոսածով մեծութի , Ժառա-
կ ալն :

Այս է նշանակ անխորհուրդ անձին ,
 Որ ոչ նախատես լինի վտանգին .
 Անարդէ զառիթս ալէբեր բաղդին
 Ի վտանգիլ անդ մէղ դնէ նմին :
 Դու խմացական վիճակեալ բանին ,
 Կշռեա՛ զվախճան ելից և մտին .
 Արա՛ ըստ տեղւոյն ըստ ժամանակին ,
 Զի մի զղջացիս 'ի փախչիլ առթին :

ԾԻԾԱՌՆ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻ

Մի հաւատար սլառիր բանից ,
 Զի մի ծանակ նկուն լիցիս :

Ենէ հապառ մմէն լեզուի ,
 Եղուի իռգա՛ շոքով Էլի :

Ճկէ . Սէկ ծիծեռնիկ մը շատ փութալով
 անցաւ ծովերէն , և գարնան օրերէն առաջ
 եկաւ այն քաղաքը հասաւ , ուր տեղէն որ
 ձմեռւան մօտ գացեր էր . մէկ սլառանի մը
 աղւոր օր մը տեսաւ որ ծիծեռնիկը եկեր
 է . շատ լաւ ըսաւ ինքիւրէն , ահա գեղե-
 ցիկ եղանակին կարապետը Գեփէճին ե-
 կաւ . ուստի կրնամ լաթերս ձգել . զի առ-
 կէ ետեւ ծանրութի կուտան ինծի : Զայս
 ըսելով դնաց ծախեց լաթերը և ստակն ալ
 շուայլութի մոխեց կերաւ . բայց շատ չան-
 ցաւ խիստ զղջացաւ . վն զի քանի մը օրէն
 ետեւ ցուրորդ ետ դարձաւ անանկ սաստիկ

որ սրատանին շփովթեցաւ, որ մերկ աղքատ
ըլլալով ծիծեռնիկէն առաջ մեռաւ, որ այս
դէշ գուշակութիւն անոր ըրեր էր :

Օրինակ է գոգնաւոր մարդիկ, որ ամէն
բանի կապան աւելորդապաշտօնէն լաւաւ
էն խաբէին : Այս առաջինն մասն է որ ինչի,
նէ մէկ ծիծեռնա գարուն լի բերեց :

Աւաղ խորհրդոց յետամիտ ռամկին,
Որ դատի մեծ ինչ բան գուշակողին .
Նա խաբէ զնա յերկրամի բանին,
Սա կարծէ լինել վճիռ երկնային :
Զինչ քան զայս անբան բան մոռցածին,
Զխորդ 'ի ստոյ խկք հետեւեցին .
Գուշակք և քաղդեայք արբանեայք չարին,
Կորուստ են ինքեանց և բարեպաշտին :

ԱՍՏՂԱԲԱՇԽ ՄՈԳ

Մի՛ հետեւիր ձայնի մոգին,
Զի մի՛ անկցիս 'ի ցանց չարին :

Մի՛ հաւատար խաբարեւորան,
Որոնց խօսքն է ոռապով լեցուն :

Ճկիչ. Պող մը կըմանէ աստղաբաշխ կախար
դի մը տուն, և երբոր կախարդը բազմութե
մէջ կեցած իբր նրբամիտ մարգարէի սէս

գուշակութի կրնէր դալիքներուն վրա, և
կըսարժենար թէ աստղերուն նայելով ա-
նանկ գիտութի տուայեր եմ, որ ամէն բան
կիմանամ որ հարիւրաւոր տարի ետեւ սլիտի
ըլլան: Հոն կեցողներուն մէկն՝ որ տեսեր էր
տունը մանօղ գողը, կտրեց անոր խօսքն ու
ըսաց. ի՞նչ պատճառաւ հաւատամ թէ դուն
գիտես գալիքները. ինձի անտարակոյս կե-
րենայ թէ դուն և ոչ ներկայն կրնաս գիտ-
նալ. բարեկամ թէ որ դուն գիտնայիր բան
մը՝ շուտով տուն կըվազէիր գողը փախցընե-
լու համար, որ տեսայ տունդ կըմանէր:

Մոգոսթիւն հին Արապներէն ծագած է, որ
իւնէին ինչ որչափ աշխարհիս մէջ բան իջւայ,
ասփէրոսն դատնալովը, և անոնց դժոխք ին-
չպաճատի. անոր համար ասփէրոսն դիւրեւայ-
ելով կարծէին ինչ գալիքները իմանան, և խա-
բէոսթիւնէր ընելով ինչ իողապէին ծողովաւորը:

Տես խաբէութի բազմագէտ մոգին,

Կախարդէ զմիտս անհանճար ռամկին.

Ոչինչ տեսանէ որ կան առ ոտին,

Պանծայ գուշակել զապառնիս խորին:

Քանիք կուրացեալ հաւատան նոցին,

Ի կուրաց անտի ըյս առնուլ կրթին.

Իմաստ ապառնեաց թէ գոյր ՚ի նոսին,

Ոչ մերկ և աղքատ մոլեալ շրջէին:

ԴԻՈՍ ԵՒ ՄԱՐԴԻԿ

Այլոց թերին կայ առաջի,
Իսկ սեպհականն յետուստ բերի :

Այլոց պախան ունին + առաջ,
Մերինն ունին + մեր էպեսանց :

Ճկէ . Սարգիկ ստեղծւելէն ետև Դիոս տեսաւ թէ անանկ մեծ մեծ պահասութիւններ ունէին որ չսխտի կրնային համբերել , մինչև որ անոնց ճանաչողութիւն չի վերցընէր իրենցմէ : Այս պատճառաւ կրմամբաւոր Դիոս , որ զանոնք այս կարծիքէն հեռացընէ . ուստի ժողովեց բոլոր մարդկային պահասութիւնները՝ լեցուց երկու բերնէն շատ պարկերու հէյդէնէրու մէջ . յետոյ բաժնեց՝ ամէն մէկինը իրեն տալով վրան բարձուց անանկ կերպով , որ ուրիշներուն պահասութիւնները կախաւած էին ասանողներուն առջին . իսկ իրենց պահասութիւնները պարկին մէկալ գին ըլլալով ետևնին կախաւած մնացին :

Մարդու բնութիւնը եղբւր է որ իր պախանիւն չի փեսներ , ուրիշին յայն ին փեսնէ . անոր հաճախ առաջ ինչն առնէ , ինչ Դիոս ասանի ըրաւ . քիտանաի ըսելու թէ այս լաւ սովորութիւն բնութիւնը եղբւր է :

Այս անկարգ դատմունքը սրակատամուն ,
 Որ դնէ հանդէս զայլոց զթերին ,
 Սուր խուզէ զչիւղ ական ընկերին ,
 Կոյր է և անտես իւրում գերանին :
 Քանի՞ գեղեցիկ լինէր ըստ կարգին
 Եթէ զննէսք վրիպանո անձին ,
 Փութապէս արդեօք զերծ գտանէսք
 Ի վրիպանոց բարոյականին :

ՀԱՒ ՊԱՐԱՐՏ

Որքան զչափն ունել կրթի ,
 Կորուսանէ և զոր ունի :

Եղած Բարսեղն ո՛վ գոհ չլուսայ ,
 Ունեցածն աւճեաւէն իւրեւայ :

Ճկը . Սէկ հաւ մը ամենն օր մէյմէկ հաւ
 կիթ կածէր տիրոջը . իսկ տէրը կըսէր որ ե-
 թէ երկու չափ գարի տամ , ինձի երկու
 հաւկիթ կածէ : Եւ ահա ժամէ 'ի ժամ
 շատ գարի լեցընելով առջին՝ անանկ սաս-
 տիկ հաւը գիրցաւ շատ ուտելուն պատճա-
 րաւ , որ մինչև շուտ մը սկսաւ քիչ ածել , և
 յետոյ բոլորովին հաւկիթէն կտրվեցաւ :

Ըստ մարդ իրեն Բաաթիան Բարիքն աւելցնե-
 լու համար՝ սիրտ մաշելով ունեցածն աւելորդե-
 ցողներ է . և յետոյ վախ ընելով գարեր է աւ-

Խարհոյեալ : Անոր համար ինչէ մէկ իմաստուն մը .
 Բէ ինչպէս որ ծովը գետերով ինչեղևի և լի
 յափէնար , աստնի աւ շահասէր ափահին սիրաբը լի
 իշխանար :

Այսպէս ոչ յագի բաղձանք անյագին ,
 Զկտի հանապաղ յանչափից մասին .
 Անսահման գողովիլ ձ և տենջ սրտին ,
 Մինչև սպառէ զսիրտն ընդ գոյին :
 Մի տենչար շատին մի չափազանցին ,
 Մի զքեզ մաշեցէ ցեց տրամականին .
 Ի ձկտիլ յանչափն արկածք քեզ չափին ,
 Նանրանան բնաւք և դու ընդ նոսին :

ԴԻՈՍ ԵՒ ԿՐԻԱՅ

Մի կար ընդդէմ կամաց վերին ,
 Մի կրեցես սլատիժս յանձին :

Ինչ Բանով որ ին մեղանլես ,

Անոր պապիժ պէպէ է Ժալես :

Ճկթ. () ր մը Դիոս կանչեց առջին բոլոր
 կենդանիներն , որ ամմէնը միատեղ տեսնե-
 լով , և իրենց տարբերութիւնը վրա նայելով
 զըւարճանայ . որոնք մէկէն հնազանդելով
 վազեցին եկան արագութեամբ , միայն կրիան
 ուշացաւ , այնչափ որ կարծեցին թէ չի դայ
 պիտի . բայց ինչ և իցէ եկաւ յետոյ հասաւ ,
 և ինչ բանի վրա որ տրտունջ կար՝ սլատճառ

բերաւ թէ գալու ատենը հարկ եղաւ իր տունը ապահով տեղ մը պահել. ահա ասոր համար կըսէր շատ ժամանակ կորսընցուցի, և այսչափ ուշացայ : Բայց այս անմեղադրութիւն անանկ պաղ ընկաւ, որ միջոց չուհեցաւ զօրութիւն մը ունենալու. վասն զի հազիւ թէ սկսաւ խօսիլ տանը վրա, Դիոս վերցուց տունը կռնակը գրաւ, որ կուզէր թէ առանց ուշանալու հնազանդ ըլլայ իրեն : Ասկէ եղաւ որ պակասութիւն պատժելու համար, մինչև հիմա իր տունը վրան առէր կըտանի :

Ինչ մէկ « Գործէ մէկը՝ անոր պատիժը ինչպէս. Ինչպէս իրիան իր փռնը պատճառ Բերաւ անհնազանդութիւնը, անոր համար իռնափն առաւ զայն. այսպէս զբիօշները պատճառ ինչպէս ինչ պատիժ քէր էնք, պէտք է լահիք, անքաւ զաւաթիին յետքերէն իտանէ, և երբեք ինչք աղքատ ինչէ. ասանկ է ամէն բան :

Այս կշիռ արդար արդարագատին,
 Ոչինչ վրէպ կայ 'ի կշռոյ նորին.
 Յոր ինչ որ յանցեալ զծանրութի բեռին,
 Դնէ 'ի թիկունս այն յանցաւորին :
 Ուսիր յառակէս անլուր անբանին,
 Կոչողին ձայնի ոչ հետեւողին.
 Պատկա՛ռ կալ կամաց վերին կոչողին,
 Գնալ զկնի ձայնի անբաւին :

ԵՂԶԵՐՈՒ ԵՒ ԱՅԳԻ

Որկոր անյադ կորուստ բաղմաց
Կարապետէ 'ի չար արկած :

Անկարգ սերը շաք ապելան ,
Սէ օր Բերաւ շաքին Գլխուն :

ՃԿ . Սէկ եղնիկ մը որսորդներուն ձեռքէն
փախչելով էգին կը մտնէ և հոն տերևներ
ըուն մէջ կը սրահվի . անանկ որ՝ որսորդներ
ըը զայն կորսընցուցին ետ դարձան : Իսկ
եղնիկը տեսաւ թէ վտանգէն ազատեցաւ՝
սկսաւ որթը ասան կրծել և տերևներն ու
տել , որ զինքը սրահեր էին : Այս եղաւ իր
թշուառութիւնը սպառնալ . վն զի այնչափ
տերևները կերաւ , որ բացն ելաւ երևցաւ .
մինչև որսորդները ետ դառնալու ատենը
տեսան զայն , հասան վրան մէկէն բռնեցին
մեռցուցին :

Օրինակ է անոնց որ ապելէն 'ի զաք աւրիշ
բան լին յաածէր , և հարծէն թէ որչափ աւելի
ապէն ուրախանան այնչափ շաք հապրին , Բայց
լիպէն թէ անանկ աւելի Դիւրին ին իւրեւիին :
Կըւեր Դէի ի հասարակ մը թէ հարգում ինքն
աւելի մեւի ին Դեռնի , ինքն աւ շաք հոգ ընելով :

Գործ է յետսամիտ որկորաժեւին
 Ուտել և ըմպել ըստ տենչման սրտին .
 Որով վաղվաղէ ըզկորուստ անձին ,
 Փռլթայ ժամանէ ժանեաց օրհասին :
 Սակայն ողջութի գոհար է անգին ,
 Թէ ոչ խամրեսցի յանկարդ հեշտալին .
 Գնացք բարեխառն զգաստ յուտելին ,
 Մի միայն անգիւտ գիւտ է կեցողին :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

Որ չար խնդրէ մերձաւորին ,
 Նոյն չար դառնայ 'ի ծոց նորին :

Ուրիշներուս «Վար իւրե ,
 Չարս իւրայ չին , Է գոհ :

Ճհն . Մէկ երկրագործ մը ցանեց իր ար-
 տերը , և բոլորը զարմանալի ըսւ բուսաւ .
 երբոր կընայէր որ հնձէ ցորենը , դրացիներ
 րէն մէկն որ զինքը կատէր , ըսաւ մոքովը .
 ես անանկ արգելեմ ցորենիդ ժողվելն , որ
 դուն ալ տեսնես . ուստի առաւ վառած
 կերոն մը կապեց աղուէսին պոչը , որ բու-
 նին մէջ բռներ էր իր արտին քովերէն : Յե-
 տոյ տարաւ զայն հետը մէկալին արտին մօտ ,
 և հրելով հասած ցորեններուն մէջ ձգեց .
 կուզեր որ այս կերպովս բոլոր ցորենները
 մոխիր դարձնէ . բայց տես ինչ պատահե-
 ցաւ : Աղուէսը առաջ երթալու տեղը , ճամ

բայէն ետ դարձաւ որ իր բունը երթայ, և որովհետեւ չէր կրնար երթալ առանց անցնելու իր տիրոջը արտէն, որ չարութի կուղէր ընել. ահա վազեց մտաւ անոր արտէրուն մէջ ու կրակը տըւաւ. և այսպէս բոլոր չարութիւն՝ չարութի ուղողին գլխուն եկաւ, որ տեսաւ իրեն բոլոր ցորենը մոխիր դարձած իր խորամանկ չարութէն :

Նախանձոք լաւ մարտի էրենց պէս մէկ է գլխին. ու ինչպիսի որ անով աւելին շատ քան. Բայց ամէն մարտ ըսած է գլխին :

Չարակամ խորհուրդ դաւաճանողին,
Գուն գործէ կարճել զօտարաց բարին.
Բառնայր զարեգակն թէ էր ի ձեռին,
Ձի մի ծագեսցի ի տուն ընկերին :

Մի չարակնութիւն ատեր զբարին,
Եւ մի՛ նախանձու իշասեր նմին.
Ձոր ինչ սերմանես զնոյն հնձեսցես,
Թէ չար թէ բարի դտանես զմին :

ՁԻԱԴԱՐՄԱՆ ԵՒ ՁԻ

Վայ որ այլոց փոքրն դատես ,
Զքոյդ մեծ չարիս առնես անտես :

Քա պախառնիտ առաջըտ Դէր ,
Մի աւելին ի գրէն դադիր :

ԾՀԲ. Պարոնի մը պէտք եղաւ իրեն ձին ,
որ քաղաքը թողուցեր էր , և հրամայ ձին
նայօղ սպասաւորին , որ իր եղած տեղը բե-
րէ : Այս հրամանն որ գնաց անոր ձին , ա-
ռաւ մեկնեցաւ անկէ . երբոր երկուքը միա-
տեղ կանցնէին տիրոջը դաշտին մէջէն , ծա-
ռան տեսաւ՝ որ ձին գլուխը կախեր դաղ-
տուկ խոտ կուտէր . գոյ աւաղակ ըսաւ զար-
նելով անոր՝ չիտես որ այս խոտը մեր տի-
րոջն է . ասկէ խոտ ուտելը իրեն դէմ է :
Պատասխան տըլաւ ձին , դուն որ ինձի կէս
չափէն աւելի գարի չես խտար որ ինձի հա-
մար գներ է , չիտես որ այս գարիին կէսը
անոր կիցնի , և գողնալովդ մէկաւ կէսը ինչ-
պէս սովորութի ես ըրեր , ես կըլատուծ-
նամ տեսքով , դուն մեղքի պատճառ կըլլաս :
Եւ ահա այս շատ մեծ մեաս է մեր տիրո-
ջը , քան թէ զայն որ երեսոս կըզարնես :
Ուրեմն դադրէ ինձի նեղութի տալու . ե-
թէ կուզես հաւատարիմ ըլլամ անոր , նախ
դուն սկըսէ ինձի բարի օրինակ տալ :

Օրինակ է անպատճառաներուն , որ մէկը մէկ
 շարունակ մեծ անիրաւութիւններ իշխեն փեր-ըստը .
 իրենց մեծ լարիւթ լին փետներ , ու պզտի բանի
 լնա իւր Գայլ-աիշին :

Հաճասէր ծառայն անհաւատարիմ

Այսպէս կենակցի ընդ ծառայակցին .

Կարճէ հատանէ զապրուստ ընկերին

Լցուցանել զայն յիւր անյագ փորին :

Սոցա դատաստան ոչ շատ յերկարին ,

Որ զրկողութիւն շահիլ նկրտին .

Երբ համար խնդրի 'ի դալ դատողին ,

Պատանձին յայնժամ տալ սրատասխանին :

ԱԳՌԱՒ ԵՒ ԹՌՉՈՒՆՔ

ՊՃՆԵՍ ԲԱՐԵՕՔ ՂԵՔՆԱՂ ՀՈԳԻՆ

Մի զվաղանցուկ սրատիր մարմին :

Մի դարձարէր հարմիր ունայն ,

Այլ ԳԵՂԵՂԻ ՀՈԳԻՏ ՌԱՅՆ :

ԾՆԳ . ԲՆԱԿԱՆ օր մը զարդարվեցաւ փե-
 տուրներով , որ ժողովեր էր զանազան թըռ-
 չուներու թուներէն , և եկաւ անոնց մէջ
 որ փառաւորիլի . իսկ թուներէն առջի բե-
 րանը զըւարճացան զանազան դուռով փե-
 տուրներուն վրա . բայց երբոր մօտանց նայ-
 ւեցան և ճանչցան անոր խորամանկութիւն ,
 ամենքը բարկացած մէկէն մէկ վրան վազե-

ցին , և շատ քրքրեցելով ոչ միայն իրենց փե-
տուրները այլև իրեններն ալ փեթտեցին :
Իսկ ադուաւը այսպէս փեթտած ամօթով
մնաց՝ անանկ որ վաղեց պահւէցաւ , ալ չի
համարձակեցաւ անկէ ետեւ երկնալու նաեւ
ադուաւներուն առջին :

Օրինակ է անոնց , որ ուրիշի բանով իւր զար-
դարւիւն և թշուառի իշխանէն . իսկ իւր հոգին
իւր յոգին մարմինը իւր զարդարէն . երբոր մա-
հը գայ ամեն ինչի իւրեւր : Պաշտօն զարդա-
րանք սիրողի մը ըսաց . ինչու համար իւր հոգին
բանադ զարդարելու :

Ձարդ գեղանկար զարդ բանականին ,
Ներքին բարութիւն էն հոգւոյ մասին .
Արթողականօք չափակեալ բանին ,
Գերապանծ փայլի իբրեւ լուսածին :
Դու որ ճոխացար գանձու խմաստին ,
Մի՛ ցանկար զարդու ըստ մարմնականին .
Պատկեր քո անգիւտ մտաց անբաւին ,
Մի՛ նսեմացի ի զարդ օտարին :

ԱՐՏԱ ՎԱՐ ԵՒ ԿԱՐԱՊ

Մինչ ճանաչես զյարդ բարւոյն,
Մի լքաներ զայն հեշտագոյն :

Երբ լաւ Բանին յարգը գիտես,
Նայէ՛ յեռեւէտ լաւ լի հանես :

ԾՀԴ. Լստավարը կըբռնէ մէկ կարասւ մը
կարծէ թէ սագ է. երբոր վիզը պիտի կըտ-
րէր, սկսաւ կարասը երգել. իսկ մարդը
ձայնէն հասկըցաւ, և շուտով դանակը տե-
ղը դրաւ : Սիրուն կարաս, կըսէր սիրելով
այ հաճոյ չէ որ ես քեզ մեռցընեմ, որով
հետեւ այսպէս գեղեցիկ կերգես :

Կարասը այսինքն թոյ Բուռնը սագի նման է
Բէ գռնովն Բէ մեծութիւն, Բայց յայնչ ախար-
ծելի է, ճանաւանդ երբոր մեռնելը ինչ Տօքենայ
Խիստ անոյշիւրգէ, որ օրինակ է առաքինի Տար-
կանց՝ ինչպէս վերն ըսինք :

Կարաս նշանակ է մաքրասիրին,
Որ յողւոց հանէ 'ի գալ օրհասին.
Անձկայ լքանել զվիճակ մահաճին,
Գնալ մտանել յանմահ վիճակին :
Զանա՛ մաքրափայլ լինել ըստ նմին,
Լծակցիլ սրբոց գրկել զբարին.
Մերժել զճոխութիւն զնորհա բաղդին,
Թեթեւ թեւանալ 'ի քաղցր անձկալին :

ՀԱՎԵՒ ԿԱՏՈՒ

Մի լսեր ձայն չարասիրին ,

Զի մի չարիք քեզ նկւթեցին :

Շաք մի մօպիւր նենգաւորին ,

Որ թեւ լենէ իրեն բաժին :

ՃՀԻ. Սէկ հաւ մը անգղուշութեւ տեղով
 թունաւոր կենդանի մը կը հիւճնդնայ , եր
 բոր թւերը վար ձգած կերթար՝ կատուն
 մօտեցաւ իրեն և քաղաքավար ձայնով մ'ը
 տաւ , որդեակ չի գտար քեզի ճար մը ըսնաւ
 նալու : Հրամարեւ ըսաւ հաւը , մէկ խիստ
 ապահով դեղ մը գտայ որ դուն միայն կըր
 նաս ընել . ի՛նչ է՝ ըսաւ կատուն՝ դեղդ , սի
 րելի . պատասխանեց հաւը , թէ այս դեղն
 է քու մէկ դի քաշվիլդ , այնչափ հեռու՝ որ
 չափ կարելի է :

Շաք ինչծաւոր մարդիկ իան որ անոյշ լեզու
 ունի մօպենան , ե խորհուրդ իռփան որ ինչպով
 ճը դուրիշ յադիքալեն . Բայց անանկերեն հեռու
 իսխելու է :

Այս կարեկցութի գաւաճանողին ,

Զէ վասն ընկերին այլ յօգուտ անձին .

Զի խորհուրդ և կամք նենգամիտ չարաց ,
 Ծանօթից անգամ՝ չար առնել յածին :

Քեզ խորհրդակցիլ մի՛ թոյլ տար վատին ,
 Զի մի՛ խարդախել մուտ լիցի նմին .
 Որչափ հեռի կայ 'ի քէն թշնամին ,
 Այնչափ ապահով մնաս 'ի կային :

ՈՐՍՈՐԴ ԵՒ ՀՈՎԻՒ

Զէ արութի՛ 'ի տան սանձալ ,
 'ի ժամ մարտի վատթարանալ :

Ինչ շահ ասն մէջ մեծ մեծ խօսիլ ,
 Բանի ապէն վախով Դեռնիլ :

ԾՀԴ. Որսորդ մը տաքցած վեր վար կերթար
 կուգար , երբեմն անտառը երբեմն դաշտը կը
 վազէր . ինչ կը փնտրուէս՝ ըսաւ իրեն հովիւ
 մը , որ ասանկ խռոված կը տեսնեմ զքեզ :
 Պատասխանեց , թէ մէկ առիւծ մը անցած
 օրեր իմ խիստ լաւ շունս կերաւ , կը փնտր
 ուէմ՝ որ գտնեմ սորվեցընեմ իրեն , թէ ու
 ընն հետ կըխաղայ : Իմ հետս եկո՛ւ ըսաւ
 հովիւը , ես քեզի կըցցընեմ անոր բունը ,
 ուր տեղ որ կըգտնուի : Որսորդը գոյնը
 փոխելով ըսաց . բարեկամ , ժամանակը ուշ
 է , ես ալ հիմա խիստ հոգնած եմ չեմ կըր
 նար հոն երթալ . բայց վաղը կանուխ կու
 դամ կաղաչեմ որ տանիս զիս հոն : Հովիւը
 մէկալ օրը շատ սպասեց . բայց մէյմնալ չե
 րեցաւ որսորդը :

Օրինակ է Կիւար Տարգմանց, որ ամեն բանի
վրա Տեծ Տեծ էլ խօսին. Բայց Կեղն որ Գայ Լեզու-
նին էլ Կապվի. անոր համար իշովի Լե Տեծ խօ-
սողին յեռօրէն բան Լիգար. և Տեծ Կար նեպեւը՝
Լի զարնելու նշան է :

Այսպէս վատ մարդիկ յորժամ են 'ի տան,
Առաջի իւրոց լինին բազմաբան .

Բայց երբ 'ի հանգէս դործոց մերձենան ,
Զերթ կնամարդի վատթարեալ դողան :

Քեզ լիցի խրատ այս խմատո և բան .

Մի առ օտարաց լինիր բազմաբան .

Զի բանք ընդ դործոց երբ ոչ միանան ,

Ծանախ ամենից մնաս զրաբան :

ԷՇ ԲԵՌՆԱԲԱՐԶ

Միտք յմարաց որչափ խորհին ,

Միշտ մնասու ծանրաբեռնին :

Յիմար Տարգուան Գործօին վրա ,

Յիմարուի նշան իշւայ :

ՃՀԷ. Սէկ էշ մը աղ բարձրված ջուրը մը-
տաւ , և շուտով վրայի աղը հալեցաւ . բանի
մը օրէն ետև սպուռնդ «իւնիէր բարձրված եր-
բոր կանցնէր նոյն ջրին քովէն՝ վազէց ջու-
րը մտաւ , որ բեռի ծանրութիւնը թեթեւաց,
ինչպէս առջի անգամն եղեր էր , բայց հա-
կառակն եղաւ . վնդի սպուռնգը ջուրը ծծէ ,

և բոլորն ուռեցան . ուստի անանկ իշուն
բեռը ծանրըցաւ , որ չի կրցաւ գիմանալ
ընկաւ ջրին մէջ խղզովեցաւ :

Անիւտ մարդը ո՛րչափ աւելի ջանայ խելոյ Բա-
նեցընել, այնչափ անշնորհք Բանն իճնէ . շաք աղէկ
է որ իրեն ընկածն ընէ , աւելի Բանն չի մփածէ :
Անոր համար իճովի , Բէ շաք լաւ է խելացի մար-
դուն հեք քար իճել , քան Բէ անխելին հեք սե-
շան նսփիլ :

Այս բերմունք մտաց անխմաստ ուսմկին ,
Որ կարծէ խորհիլ զօգտակարն անձին .
Խմաստնոց է այն խորհիլ զբարին ,
Առնել ըստ տեղւոյն և 'ի գէսլ ժամին :
Ջանս՝ վառ սլահել զխմաստ բնածին ,
Եւ մի՛ մթագներ ըստ աւանակին .
Որ ոչինչ ունի կշռել զառնելին ,
Առնել կամ թողուլ ըստ բերման առթին :

ՏՆՐ Արծիւ նէ տաւար: ՏՃԱ՝ Առիւծ, Կինճ և Անգղ:

ՏՃԷ Կին և Ոչխար: ՏՃԳ՝ Հովիւ և Այծ:

ՏՊԱ՝ Հովիւ և Ոչխար: ՏՊՐ Արծիւ և Կաշաղակ:

ԱՐԾԱՒԻ ՆԵՏԱՀԱՐ

Ոչ դը յանկարծ դիպի չարեաց,
Երբ նախատես է ապառնեաց :

Թէ մահապառ աշնպէս գործես,
Հաք շնանէ քեզ ի աղապէս :

ՃՀԵ. Բործիւը մէկ քանի փետուր կը փեթ-
տէ իր վրայէն վար կը ձգէ . որսորդ մը կը
թողվէ զանոնք, յետոյ նեախն ծայրը կանցը-
նէ, և անով նոյն արծիւը կը զարնէ : Մեռ-
նելու ատենը կը կանչէր արծիւը . վայ ինչ,
ես ասանկ խեղճ ողորմելի կըմեռնէի, թէ
որ անխորհմու թիւ իմ մեռնելուս պատճառ
չըլլայի :

Անխորհմութիւն պատահէ, որ ըրած բանին վեր-
ջը լի մատածելով մահը յետագովը ինչ իմնէ : Հաք
պնգամ մէկ անխորհմ գործի մը անանի բան ինչէ,
որ աշխարհի մէկ քեզ գարձիւն ինտր ընէ : Ու-
րեմ պէտք է նախ ամեն բանին վերջը մատածել,
որ շնանէն ետեւ անխեղութեամբ լի զղջայ
պարտապաշտ :

Ահա տեսարան անխորհուրդ մտաց,
Զ վախճան գործոց ոչ մտառողաց .
Որով և ինքնին զթելըս կենաց,
Կտրէ հատանէ ի սայր մանգաղաց :

Քանի՛ անխոհեմք դնին յայս արկած ,
 Վաղվաղեն զմահ հանդիպիլ անձանց .
 Որ ոչ նախատես լինի ապառնեաց ,
 Մաշի զրաւի 'ի նոյն ապառնեաց :

ՈՒՐՈՒՐ

Որ զիւրն ատէ այլոց ցանկայ ,
 Եւ յերկոցունց վըէպ մնայ :

Այլոց Բռնին Դռան մէ ցանկար ,
 Նայէ Գռնինդ ԸԼԼայ յարմար :

ՃՀԹ . Արամի թէ ուրուրը առաջ հիմակվան
 ձայնէն շատ լաւ ձայն ունէր . բայց թէ ինչ
 գիտուածով անանկ անուշու թենէն ասանկ
 խիստ անհամ ձայն եղեր է , ահա սկսածա
 ուր այս թուշունին անխոհեմութիւն է կրսեն :
 Օր մը կը տեսնէ , որ ձին խխընջալով ձայն
 կը հանէ , միաքը կըդնէ ուրուրն որ ինքն
 ալ անոր սկէս ընէ . բայց որչափ աշխատե
 ցաւ անոր ձայնը հանելու , չի կրցաւ : Գէշն
 այն եղաւ , որ ուժ տալով նմանցընելու հա
 մար ձիուն ձայնին , իրեն ձայնն ալ սուրեց .
 և անանկ խառնըւեցաւ , որ մինակ մէկ զար
 հուրելի աղաղակ մը կըլսվի :

Օրինակ է անոնց , որ իրենց ունեցածին լին
 հաւելի , իրաւէն ուրիշին նմանիւ . և անով ունե

շածնին աւել ի տրւել յընեն, և անդիպան ի լուսն :
 Եսպ լսաւ է իր աւել յածը ի տարեւադործել :
 Բան թէ որի լին է Կանէն ի յնիւ :

Այս անմտութե բերք են տկարին ,
 Որ այլոց ցանկայ նմանիլ յատկին .
 Թողու զյատկութի պատշաճեալ անձին,
 Ունիլ նկրտի որ վնաս բերին :
 Զանա կատարել քոյդ յատուկ ներքին ,
 Զանազան ձրիւք իշխանականին .
 Մի ցանկար այլոց այլք քեզ ցանկասցին,
 Նմանիլ բարուց վսեմագունին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ՈՐՍՈՐԴՔ

Իմաստ հանճար մտաւորին ,
 Յաղթէ ուժոյ վեհ առիւծին :

Մարդաս գէնք իրեն խելն է ,
 Անլ իրնայ աշխարհի յաղթէ :

ՃՃ . Ընկածը մէկ քանի կենդանիներու գը-
 լուխ եղաւ , և անոնց հետ միատեղ որսորդ-
 ներու գէմ ելաւ , որ ծեծկըվի : Երբոր մօտ
 դնաց՝ որսորդները նետեցին իրենց նետերը
 առիւծին վրա, վիրաւորեցին : Առիւծը հաւ-
 կը ցաւ , որ վերքը խորունկ է , բարեկամներ
 ըսաւ ետ դառնանք . եթէ մեր թշնամիները
 հեռուէն առանկ կը զարնեն , հասկա աւելի
 որ մօտենանք ի՞նչ չեն ըներ մեզի :

Ուրիշ զօրութեամբ աստիճանէն իջնալ Բա-
նի Կեղևի Կենտրոն, աստիճանէն արդէն խաչքարաւոր
կենտրոն. աստիճանէն իջնալ, թէ ինչպիսիք արդէն
Կեղևի կենտրոնէն արդէն իջնալ Կեղևի Կենտրոն:

Տե՛ս զիսկիւն ընկճի հզօր ամենին,
Յանդէն հանճարոյ իմացականին.
Զի միտք և ոչ զէնք տիրեն աշխարհի,
Թէ իմաստութեամբ զինեալ է բանին:
Մի վստահանար 'ի քո ոյժ բազկին,
Մի 'ի վէճ բերիւ ընդ գիտնականին.
Քանզի իմաստութեամբ թէ և փոքրօրդ,
Փշտեն հանճարով զեղծիւր գոռոզին:

ԱՌԻԻԾ, ԿԻՆՃ ԵՒ ԱՆԳՂ

Կինճ և առիւծ երբ մաքառին,
Անգեղք խնդան յուտել զնոսին:

Երբ և Կինճ արդէն իջնալ,
Ան և Կինճ արդէն իջնալ:

Ճճ. Առիւծն ու խոզը անանկ իրարու վը-
րա կատաղած էին, որ կռուելով մէկըմէկ կը
փառատէին. իսկ անգղ թռչունները ու-
շագորութեամբ կը դիտէին անոնց կռիւը, և ի-
րենց մէջ կը սէկին, թէ որ շիտակը նայինք՝
այս յաղթութիւնը մեղի համար ալիսի ըլլայ.
Վն զի ասոնք իրար չալիսի թողուն, մինչև որ
մէկը գետինը չիյնի, ուստի կամ առիւծը և

կամ խողը հարկաւ մեղի կերակուր կըլան .
 Այս խօսքը պարապ չելաւ . վն զի իրաւի
 ստացան աւելի մեծ որս մը որչափ որ չէին
 կարծեր . որովհետեւ առիւծը մէկէն պատ-
 ուեց զխողը . խողն ալ զինքը պաշտպանելու
 համար վիրաւորէր էր զայն . ուստի խողը
 մեռնելէն մէկ քանի օր ետեւ առիւծն ալ
 մեռաւ իր խոցէն . և այսպէս անդէղները
 յափշտակեցին երկուսն ալ կերան :

Օրինալի խախալէն իռուսաւեր մարդիանց , որ
 իրար խածնելով իռաքէն գլուխնին . և անոնց
 իրծանելովը խաղաղասելները իշահին՝ անգ-
 շին ախպասպային պէս :

Ահա՛ անհամբոյր կիրք գաղանային ,
 Ածէ զտտելիս ժանեաց օրհասին .
 Որով և անդեղք բնակք յեթերին ,
 Հանել կեր ինքեանց կան 'ի տես մարտին :
 Այս է տտելեաց գեղեցիկ բաժին ,
 Խաճատեն զիրեարս յինքեանց կոտորին .
 Մերժեն հալածեն զսէր ընկերին ,
 Մերժին տեսանել զսէր արեգին :

ԻՇ ԿՈՆԱԲԱՄՁ

Զինչ շահ տանել գանձ և բազին ,
Մնալ վատթար թափուր մերկին :

Մի պարծենալ լի ունի գանձ ,
Ան շուք իերևայ ի Շահ Բայ :

Ճճք. Սէկ էշ մը վրան կուռք մը բարձած
կանցնէր բազմութե մէջէն , և ժողովուրդը
երեսի վրա ընկած մեծ յարգութիւն երկրպա-
գութի կընէին կուռքին: Իսկ էշը՝ այս պա-
տիւն իրեն սեպելով սկսաւ հարստ քալել
ծանր ծանր , և գլուխը բարձրացնելով ա-
կանջները վեր անկել: Ասոր ըրածը մէկը
տեսաւ կանչեց իրեն . պարոն աւանակ՝ դուն
կըկարծես թէ մեր յարգութիւնը արժանի ես
եղեր . քիչ մը սպասէ , մինչև որ կուռքը վը-
րայէդ վար լինջի , որ կըտանիս . դաւադա-
նը քեզի կըհասկըցնէ , թէ յարգութիւնը որ
մենք կընենք քուկի՞նն է , թէ անորն է :

Օրինակ է խառասէր հպարտ Տարգոն , որ դրսէն
պապի- քեանելով զինչ Բան Տը իւրեմէ . Բայց
պարանչ շրայէն վերցոյցածիդ պէս ի Շահ
ինչ որ է : Փիւնիստանէրը խաբլամ-նի՝ արքա-
նի Բարիտ ըսին , որ իռֆայ իերևայ . ինչ անոր
որ ունայն-նի ի հպարտանայ :

Անբան ցանկութի կոյր փառասիրին ,
 Կարծիս տայ լինել 'ի վեհից սակին .
 Այլ չէ մեծութի այն բեռն արատքին ,
 Բռն ներքին օժիտք են յոգւոյ մասին :
 Մի ցանկար փառաց այն անցաւորին ,
 Որ գայ և գնայ իբրև բեռնակրին .
 Այնպէս զարդարեա՛ զնշոյլ բանին ,
 Զի վեհ մնասցես 'ի գնալ բաղդին :

ԳԱՅԼՔ ԵՒ ՈՉԽԱՐՔ

Զէ սարտ անաւ խրատատուն ,
 Երբ խրատտու է թշնամին :

Զար խրատով անպատին ,
 Ծառն չի նայիս բարեկամին :

Ճճի . () ր մը գայլերն ըսին ոչխարներուն .
 բարեկամք , իրաւ որ չենք կրնար հասկընալ ,
 Թէ ի՞նչպէս դուք կրնաք համբերել անար-
 գանացն , որ ձեր շները սամիէն անգամ ձեզի
 կընեն . շտապն որ նայինք , ի՞նչ ծառայու-
 թի կընեն ձեզի այս անպատանները ձեր խում-
 բին ետեւէն գալով . բայց եթէ վշտացը՞նէ
 միշտ և խածնէլ հաղար նեղութի տալով :
 Մեր խօսքը մտիկ ըրէք , և շուտով զանոնք
 վաճնտեցէք . ի՞նչ կը վախնաք . միթէ դուք
 բաւական քաջութի չունիք , որ ձեզ մինակ
 պաշտպանէք , և ձեզի միաստ արւօղը հալա-
 ծէք : Այս խօսքիս վրա ոչխարներն իրենք

զիրենք խիստ զօրաւոր կտրծեցին, ու շուտ
մը վազեցին շներուն ճամբայ տըւին. բայց
շուտով զղջացան. վն զի գայլերը տեսան,
որ շները հեռացան, մէկէն վազեցին ոչխար-
ներուն վրա, բոլորը սպտաւեցին:

Ոչ որ Բշնամոռն խօսիին կապայ, և Բարե-
կամէն իւր հեռանայ, այս ուխտերուն պէս իւր
լայ. վասն զի մէկն որ Բնոմբ լար է, ուրիշին
ու Բարի իւրնայ ընէ, և ու Բարի խրափ իւրնայ
փաւ:

Ա յսպէս չարք սլատրեն զմիտս անմեղաց,
Իբրև բարեկամ ձայնեն լսելեաց.
Կարեկից լինին խրատոտու բարեաց,
Մինչև ձգեսցեն 'ի Թակարթ իւրեանց:
Մի՛ լսեր ձայնի մարդելոյդ չարին,
Մի՛ քեզ մերձեցի գազան Թշնամին.
Քանզի չարակամք միշտ չարիս կամին,
Մի՛ ականկալիս 'ի նոցունց բարին:

ԳԵՏ ԵՒ ԱՂԲԻՒՐ

Մի ապերախտ լինիր բարեաց,
Զի մի հասցեն քեզ տոյժք չարեաց :

Աւելումի Բարերարիդ,
Գրած պահէ յեջ արիդ :

ՃձԴ . Գետը դէմ ելաւ իր գլխուն, կամ
աղբիւրին, և անարգելով կըսէր, թէ երբոր
կը մոտածեմ իմ լայնութիւն ու խորութիւն, և
կըտեսնեմ՝ թէ իմ ջուրս աղբիւրներուն
ջրէն որչափ մեծ և որչափ շատ է, փառք
կուտամ որ ես գետ եմ. բայց դուն ողոր
մելի աղբիւր՝ ի՞նչ ես՝ միայն թէ մէկ բարակ
ջրէ թել մը, որ արեգակին մէկ ճառագայ
թը կրնար ցամքեցընել՝ թէ որ ապառաժ
ները, ուր տեղաց որ կը վաղես, քեզ չի պա
հէին արեւէն: Պատասխանեց աղբիւրը. լիրժ
իրաւի քեզ շատ կը վայլէ զիս անարգել,
դուն որ առանց ինձի ոչինչ կը լլայիր. ես
թող չըլլամ, նայինք քու մեծութիւնդ, և
ձկներդ ի՞նչ կը լլան :

Ապերախաբ ի՞նչ Բարիդ որ Գետէն՝ լռալէր
ճանչաւ, խործելով թէ իրմէն է. անոր համար
եղած Բարիդին ալ շահը չի Գետէն, և պապառա
կըլլայ, որ մարդ մարդոս Բարերարումի լինէ :

Գինգակ գաղմուկնք ապերախտ վառին
 Անդոսնեւ բերի իւր բարերարին ,
 Որով և զբան լսէ զարժանին ,
 Թէ ես եմ սլառճառ քեզ ապիրատին :
 Արդ մի՛ մոռանար ըստ օրինակին
 Զերախտիս այլոց , որ քեզ արարին ,
 Գրեա՛ քանդակեա՛ յարձան քո սրտին ,
 Զիտչխարհ համայն զայն միշտ ընթերցցին :

ԿԻՆ ԵՒ ՈՉԻԱՐ

Մի՛ ոտնակոխ լինիր հեզին ,
 Որ հպատակ կայ քոյդ ձեռին :

Եթէ իշխան ես ուրիշին ,
 Վիշաք նեղութիւն քոս խեղճին :

ՃՃԵ . Մէկ կին մը կըխուղէր իր ոչխարին
 բուրդը , և անանկ գէշ կըկտրէր , որ կաշին
 ալ միատեղ կըքերթէր : Իսկ ոչխարը կաղա-
 ղակէր , թէ կաղաչեմ՝ եթէ իմ կաշիս կու-
 ղես՝ զիս մսածախին խրկէ , և թէ բուրդս
 կուղես՝ խուղօղը բերել տնւր որ կտրէ :

Օրինակ է անողորմ մարդիանց , որ անանկ քան-
 ջեւով իշխապոցնեն ծառաներն , որ հագին իւր
 հանէն . Բայց թէն ապիտաւոր ըլլայ ծառան
 պէտք է մոխրաւ թէ մենք ալ պէր ունինք , որ
 Կեօք ինչպէս պէտքէ իւրծառայեմք մեր քի-
 շուք :

Այսպէս են վարմունք դաժան տիրուհեաց,
 Կռփեն կեղեքեն զաղախինս իւրեանց .
 Մոռանան թէ գոյ և տիրողինքեանց,
 Մորթեղերծ առնեն այսպէս չարատանջ :
 Արդ մի խոշտանգիչ լինիր անմեղաց ,
 Մի 'ի քեզ տեսցի գործ դառն դահճաց .
 Ոչ մարդոյ է այն , այլ բարբ դաղանաց ,
 Ընկճել և մաշել զենթարկեալս անձանց :

ՀՈՎԻՒ ԵՒ ԱՅԾ

Մի բարկութեամբ հարկանէր զոք ,
 Զի ոչ հարուած բառնի վերօք :

Լէշի խօսով հարէ լի շփեր ,
 Եւ վերս վերսով լի բծւիւր :

Ճճիլ . Հովիւ մը բարկանալով զարկաւ այ-
 ծին գլխուն անանկ սաստիկ՝ որ մէկ եղ-
 ջիւրը կտարեցաւ . բայց շուտով զղջացաւ ը-
 րածին վրա , ու կաղաչէր այծին , որ տիրո-
 ջը բան չըսէ : Պատասխանեց այծը . ով թըշ-
 ուառական յիմար , ես թող անանկ բարի
 ըլլամ , որ մեր տիրոջը բան չըսեմ . իսկ այն
 աչք չունի , չի տեսներ թէ մէկ եղջիւրս
 սրակաս է :

Բարխաւիւր հարէ ինտր ընէ՝ վերջէ լի հա-
 ծեր , տնոր համար շաքով իւր զշնայ ըշածին

Վրա . Տարդուան ին վայել , որ Բարխուդէ Ռի ա-
նանի Բան ընէ , որ Երբեք չի դաժնայ : Չար իշխան
է , որ իրեն Վրա չի ինար իշխանութի ընել՝ ին-
նէ Սողոմ :

Տարապարտ ցատումն բարկասիրտ անձին
Իբրեւ բոց հրոյ վառի 'ի սրտին .
Զղջումն ապաշաւ հետեակ նմին
Խայթեն խռովեն փութով զայն հոգին :
Արդ մի՛ բարկութի գործեր զանբարին ,
Յորժամ մաղձ արեան եռայ 'ի լերդին .
Բարեխառն եղեալ 'ի բարկանալին ,
Զի մի՛ զլծասցիս 'ի պարզիւ բանին :

ՆԱԽԱՊԵՏ

Այր նախատես ոչինչ զղջայ
Երբ յելս յաջող զարէն խիթայ :

Արխան Տարդիի Ռիս պարբասար իան ,
Վրանգն որ գայ աշար ինչան :

ՃՃԷ . Երբոր հովը յաջող և ծովը հանդարտ
էր , նաւապետ մը գնաց իր նաւը նայելու .
խարխալը լենկէլէ տեղը հաստատեց , չուան-
ները պատրաստեց . և վեր վար կերթար
կուգար աւադաստներուն քովերն , ու ամմէն
բանին զգուշութի ընելով կընայէր : Ճաւ-
բորդներէն մէկը զարմանալով ըսաւ . տէր ,
ինչ պատճառաւ ատանկ շատ կը հոգաս .
այս ըրած հոգի ու ուր տեսնէ , կարծէ թէ

մօտ էնք վտանգին . ահա ծովն ու հովը մեր
վրա կրծիծաղին . դուն ինչո՞ւ համար կրվախ-
նաս : Հիմա բանէ մը չեմ վախնար , ըսաւ
խելացի նաւասպետը . բայց դաշկեքներուն վը-
րա միշտ կրվախնամ . վն զի բան չի մտացած
ապեննիս կրնայ մէկ ալէկոծուծիւն մը ել-
լել : Կաղաչեմ ըսէ , եթէ յանկարծ փոթո-
րիկ մը հասնի վրանիս , մենք անանկ ան-
պատրաստ ուր կերթանք :

Խոհէմ մարդոս պէտք է որ յաջողունէ մը
խախտ դիպուածներէն վախնալով պատասխանեայ ,
և խախտութիւն մը առանց յաւաստաբէլու յա-
ջողութեան . ինչպէս նարա կամ թաւ լու խաղ-
ցօղեբբ իննէն . էնէ յաջողութիւն մը շատ բաց-
վին , կամ խախտութիւն մը խառնվին՝ միշտ խա-
ղը կ'որոնջենն :

Տես զիարդ խիթայ միտք խոհականին

Ձ ձախողակէն 'ի յաջող ելին .

Քանզի յանկայուն շրջի 'ի ծովին

'ի կիտէ 'ի կէտ փոփոխականին :

Ծովէ այս աշխարհ ծփեալ երերին ,

Ալէբեր հողմունք 'ի նոյն փոթորկին .

Արթուն կոյղղաւատ ըստ քաջնաւուղին ,

Ձ 'ի մի՛ սուղեցի նաւ տիրականին :

ԽԱՂԱԽՈՐԴ ԵՒ ՈՍՏԻԿԱՆ

Այլոց անդէս գործոց համբեր
Թէև իցեն քեզ վշտամբեր :

Ո՛վ որ այլոց ին համբերէ,
Լէշին իբեն Կաշի համբերէ :

ՃՃԸ. Սէկ խաղախորդ մը դրացի եղաւ ուս-
տիկանի մը, որ տէրութեն մարդ ըլլալով չէ
համբերեց անոր կաշիներուն գարշահոտու-
թենը. մինչև դատաստան կանչեց, և կուզէր
որ պարտաւորի գրացնութեն հեռանալու.
Խոյ գրացին շատ պատճառներով անանկ
լաւ պաշտօնանեց զինքն, որ դատաստանը
հեռուն ձգել տրւաւ : Սակայն ոստիկանը
սորվեցաւ գէշ հոտին, անանկ որ շատ ցա-
ւեցաւ խորճած ստրկին վրա, որ փութ տե-
ղը դատաստան կանչեց : Ուտի անկէ ետև
համբերեց գրացիին, ամենևին տրտունջ
մը չըրաւ :

Ո՛վ որ Կաշիին իմ ընկերին Տէ Եղան-
ճ ին Կեանէ, Կեպտէ Կեպտէ Կեպտէ, Եւ Եւ Եւ
Կապ Կապտէ-Եւ Կապտէ, որ Կաշիին ին Եւ Եւ
Կապտէ Կապտէ Կապտէ Կապտէ Կապտէ Կապտէ
Կապտէ Կապտէ Կապտէ Կապտէ Կապտէ Կապտէ,
Կապտէ Կապտէ Կապտէ Կապտէ Կապտէ :

Այսպէս կտրճամիտք փռւթով զայրագնին
 'Ի վերայ թեթեւ բանից ընկերին ,
 Բայց յետոյ իբրեւ 'ի միաս լինին ,
 Տեղի տան կրից սիրով կենակցին :
 Արդ մի զայրանար ընդ գործ օտարին ,
 Մի՛ յարուցաներ կագ ընդ գրացին .
 Զի ամէն լեղի սիրով համեմին ,
 Եւ սովորութեամբ անսովորք գիւրին :

ՇՈՒՆ ՊԱՅՏԱՌԻ

Անգործ հանգիստ և քուն յերկար
 Աստից լինին սննդարար :

Գործի ապէն ծոյն է Ռմբ ,
 Հաշն որ փեռնէ ինչէ որաց :

ՃձԹ . Պայտառին նաչաւափին շունը սովո-
 րութիւն էր ըրէր որ միշտ պառկէր կըքնա-
 նար սալին քով (որ է էօրս .) թէպէտ սալ-
 տառը շատ անգամ երկաթ կըծեծէր սա-
 լին վրա , բայց շունը ամենեւին չէր արթն-
 նար : Եւ ընդ հակառակն , երբոր սալտա-
 ռը գործքը կըձգէր կերակուր ուտելու կեր-
 թար՝ շուտ մը շունը սեղանին ձայնէն կար-
 թըննար , ու վեր կըցաթկէր , մեկէն սեղա-
 նին կըվազէր :

Օրինալ է ծաւալ-նէ . չափ մարդ իայ որ գործ-

քի ապէն ըմբի ին Բայ . Բայն ինքալիքի ապէն ա-
նանի արևուն է , որ ուրիշի Բան լի ըողոր-
ուսքի էնէ հանգիստն ու քունը շանը արևուն
Բնութիւն ին քիսէն անպիտան իննէն , հապա մար-
դուն ինն լին ընէր , որ հանգիստ ին ուրիշ :

Այսպէս վատթարեալ յետսամիտ ծուլին
Եղծեալ զարթնութիւնննջէ քուն խորին .
Որով կարգն ուղիղ համրեալ բնածին
Արթուն կայ զգաստ միայն յուտելին :
Մի քնափութեամբ շիջի լոյս բանին ,
Եւ մի ուտելէօք թմրանալ յանձին .
Քանզի հեղգ գնացք զբաղումս արկին
'ի լայն որովայն կորստականին :

ԲԱՁԵՔ

Կագ և կռիւ կռուասիրաց
Յօգուտ կարգին բարեսիրաց :

Անգամներն երբ ինքուին ,
Բարի մարտի հանգիստ ունին :

ՃԴ. Երբեմն բաղէներն իրենց մէջ խռովու-
թի ունէին , որ անդադար կրկուռէին իրա-
րու հետ . և ասով ուրիշ թռչունները հան-
գիստ էին անոնց ձեռքէն : Իսկ միամիտ ա-
ղաւնիները տեսնելով անոնց թշնամութիւն
բարեգործութի ընելու համար՝ մէջերնին
մտան հաշտեցուցին . բայց շուտով զղջացան ,

վն զի անզգամները հաշտածնուն պէս մէկէն սկսան հալածել ուրիշ թուչունները և աղաւնիները . անանկ որ ամենեւին անոնց հանգիստ չէին տար, ուստի աղաւնիները ցաւելով կըսէին, թէ շատ աղէկ էր ասոնց մէջ միշտ սպառերազմ ըլլալ . քան թէ խաղաղութիւն:

Ամէն փեշ հաշտութիւն ընելն աղէկ չէ . երբեք իշուս, որ հաշտութեան ընելով անելի մեծ վնաս ինծագի . որովհետեւ գեշ մարդիկ իրենց մեջ երբոր իշուսին, բարեպաշտեց իշուս հանգիստ ինքն:

Անհանգարտ գրգռիչք միշտ կուռիլ բերին,
Եթէ ընդ միմեանց թէ ընդ օտարին .
Յորժամ խաճատեն զիւրեանց զմարմն,
Բարեսէրք անվէր և հանգիստ նստին :
Արդ մի՛ կցորդիր ընդ գործոց նոցին ,
Զի մի՛ այն հարուածք քեզ փոխաբերցին .
Դժնեայ անզգամք էրք միաբանին ,
Խռովեն զարդար զընկեր դրացին :

ՀՈՎԻՒ ԵՒ ՈՉԽԱՐ

Թէ երախտիք ճանաչէին,
Արջառք ոչխարք ոչ զոհէին :

Անիրաւն որ գէշ բան լընէ,
Մեծ բարոսն զայն իւր սեպէ :

Ճղն . Հովիւ մը գաւազանով սաստիկ կը
զարնէր ոչխարին . ես քեզ ըսաց ոչխարը
բուրդ և կաթ կուտամ, բարուծէ 'ի զատ
ուրիշ բան չեմըրած քեզի՝ անկերախտ, դուն
ինչու ասանկ միշտ գէշուծի կընես ինձի :
Պատասխանեց հովիւը, Թէ ապերախտ դուն
ես, որ զիս չես սեպեր . վն զի իմ աղէկու-
ծիս քու կեանքդ քեզի բաշխեր է . որով
հետեւ ամէն վայրկեան կեանքդ իմ ձեռքս է,
երբոր ազգեմ կընամ վերցընել :

Անիրաւ ճարտիկ ինչ աղէկոսն որ ուրիշէն
փեսնէն, միշտ զիւրէն արծանի իւր համարին, և
եթէ իւրէն ուրիշին գէշոսն մը լընէն մեծ ե-
րախտի և սեպէն . Բայց այդ Դատաստանն որ Բայ-
վի վն իւրէն :

Այս գործ է և բարք ժանտ ապիրատին,
Կռփէ հարկանէ երախտաւորին :

Իբրև դատաւոր դառնանայ նմին ,
 Թէ քո կեանք և մահ ունիմ 'ի ձեռին :
 Բայց դայ ժամանակ քննել զերկոսին ,
 Պատկ պարծանաց պահի անմեղին .
 Արդարք աստ տանջին և անդէն հրճուին ,
 Զրկողք աստ հրճուին և անդէն տանջին :

ԱՐԾԻՒ ԵՒ ԿԱԶԱՂԱԿ

Բանք և զրոյցք զվարս մարդկան ,
 Ծածկեն յայտնեն միանգամայն :

Մարտն Ժորճ Իրեն Խօսքն է ,
 Ինչ ընտել ան իշայայանէ :

Զղբ. (Թ) Առջունները սրարտաւորեցին արծիւն
 որ զիրենք կառավարելով թագաւորէ . ա-
 նալ անոնց հասկըցուց , թէ իրենցմէ մէկը
 պէտք է օգնական ըլլայ . որ իրեն աշխատան-
 քին մէկ մասն ալ այն ընէ , որ ինքը թե-
 թեւնայ : Այս բանիս համար կաջաղակն
 ելաւ անոնց մէջէն եկաւ արծիւին ծառայու-
 թիւն ընելու . որուն առջին գրաւ , չէ թէ
 միայն մարմինը թեթեւ և յարմար է շուտով
 կատարելու , ինչ որ իրեն հրամէ . այլև ու-
 նի մէկ զարմանալի յիշողութի մը և բարակ
 սուր միտք մը : Դարձեալ յաջող է՝ արթուն ,
 և աշխատաւոր . երբոր անհամար ուրիշ շատ
 կատարելութիւնները պիտի մանրամասն պատ-
 մէր՝ արծիւը մէկէն կարեց անոր խօսքն ու

ըսաց . այսչափ կատարեալ ըլլալովք դուն
ինձի շատ յարմար ես . բայց դէշն այս է ,
որ խիստ շատախօս կերենաս . վն՝ զի կաս
կած եկաւ , որ չըլլայ թէ երթաս ամենուն
իմացընես իմ պալատիս մէջի եղած ծածուկ
բաները : Ուստի շնորհակալ ըլլալով անոր
շուտ մը ճամբեց :

Ըստախօս ճարդը որչափ աւելի դինքս Գովէ ,
այնչափ անհաճոյ իջլայ , մանաւանդ մեծամեծաց
առջին . ուստի լռու ինկալու է , որ ուրիշները
Գովէն իր լաւութիւն , ինչ որ էինք : Խելացի ճար-
դը թիւ խօսիւնք «ի՛րէ , ի՛նչ է իմաստունը :

Այսպէս շատարանք 'ի գովեստ անձին ,
Յերևան ածեն զիւրեանց զթերին .

Կարծեն թէ բանիւ ցանկալի լինին ,

Այնու տաղտկալի յաւէտ բոլորին :

Արդ մի ինքնահաճ պանծարառ վեհին ,

Մի զքեզ առարկեր յաստիճան վերին ,

Զի որք վերանան հարկիւ վայրբերին ,

Եւ ինքնահաւանք նանրանան խոտին :

ԿԻՆ ԵՒ ՄԱՀ

Մի հաւատար կանանց ձայնին ,
Որ փոյթ կոչեն զմահ անձին :

Կանանց խայնը +եղ լի շարժէ ,
Որ +իւ Բանով մահ իւ խնւէ :

Ճղճ . Սէկ հիւանդ մը երբոր պիտի մեռ-
նիր , կնիկը յուսահատելով կը սօռար , և
լալով կըսէր . ո՞վ մահ հասիր ինձի , կսկիծս
վերջացուր . մի՛ ուշանար եկո՞ւ արեւս կարճե-
ցուր . երանի՛ էր , թէ իմ կեանքս վերցընէ-
իր ընկերոջս տայիր : Դարձեալ կըսէր , ո՞վ
մահ ինչո՞ւ կուշանաս , ես քեզի կըսպասեմ ,
ես քեզ կը փափաքիմ կուգեմ : Ահա ես՝ ը-
սաւ մահը՝ երևնալով անոր . ի՛նչ կը խնդրես
իսմէ : Կնիկը տեսաւ , որ մահն իրեն կը մօ-
տենայ . սրտասխանեց դողալով , ո՛հ կաղա-
չեմ , առանց երկնցընելու ընկերոջս ցաւե-
րը՝ շուտով հոգին ա՛ռ , որ վերջանայ հիւան-
դութիւնը :

Որչափ որ մահը մահխանայու բնուիւնէ ասելի
է , այնչափ աւժօք է ամենուն . որ ամեն գիպու-
ծով ի՞նչո՞ւ իշխանի . ուրե՛քս ո՛ւր պէտք է մահը
իշխէ , և ո՛ւր մահէն փախչէ :

Զինչ հղօրագոյն քան զմահ տաին ,
 Որ նկուռն առնէ զանյաղթ կորովին :
 Լուծանէ զսէր անքակ լծակցին ,
 Մինչ յղեւ զմահ յիւր քաղցր անձկալին :
 Բուռն է սէր հղօր յիւր աստարիղին ,
 Բայց 'ի մահուանէ լուծանի հեշտին .
 Ատելի արկած զգայականին ,
 Վեր 'ի վայր առնէ զարուեստ աշխարհին :

ԳՈՂ ԵՒ ԱՂՔԱՏ

Որ դնէ զաչս յինչս օտարին ,
 Տոյժ և չարիք ինքեան դիպին :

Ո՛վ որ այնչ զբիւլէ ինչ ,
 Իրեն գլխուն վայ իւր բերէ :

Ճղի . Պիշեր մը գող կը մանէ աղքատի մը
 խուց . դռանը բացվելու ձայնէն կարթըննայ
 աղքատն , ու անանկ առակալի ձայն կը հանէ ,
 որ բոլոր տունը թունդ կելլէ : Իսկ գողը չի
 կրնար հոն մնալու . այնպէս կը վախնայ , որ
 առանց բանի նայելու կը ձգէ վրայի լաթն ու
 կը փախչի անկէջ շուտով : Եւ այսպէս մնան
 եղաւ անոր , որ բան առնել կուզէր . և շահն
 եղաւ անոր , որ կարծէր թէ բան պիտի
 կորսնցնէ :

Անիբառութեան , և գողութեան երկուքն էլ

բը միշտ արդար վասպանին իորսնցնելէն ետե-
 յախիւր արքիւր էն . վասն զի անիրաւութիւն իրա-
 յի պէս իւրի ուր որ ին յանէ :

Այս է շահ գողոց աւազակողին ,
 Զրկել 'ի շահուց իւր սեպհականին .
 Քանզի անիրաւք աստ և անդ զրկին ,
 'ի կրկին վիճակ աղքատ և մերկին :
 Ա'ռ քեզ 'ի խրատ բան զաւակողին ,
 Մի' ցանկար ընչից փոքու և մեծին .
 Զի գողոնք գողոց ոչինչ շահ բերին ,
 Եւ զարգար վաստակս յաճին դարձուցին :

ՄԱՐԴ ԵՒ ԳԱՆՁ

Արդ մի' մերժեր զառիթ բաղդին ,
 Որ ոչ դառնայ յիւր շրջանին :

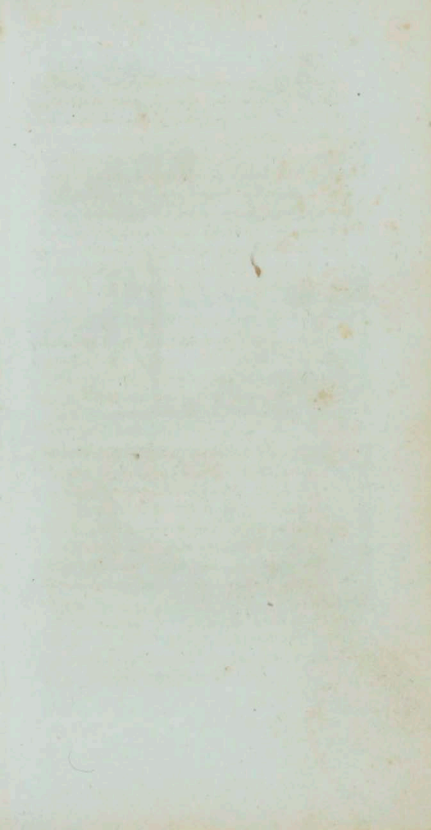
Բարին ծողմէ Բաղդ որ Բաղձի ,
 Զի ետ լի գար երբոր խնջնի :

Ճղէ . **Ա**խտ հարուստ մարդ մը ճամբուն
 վրա դանձ կը գտնէ . բայց անանկ մեծութե
 մէջ էր , որ ամենեւին չէր երեւակայէր թէ
 օր կուգայ , որ կարօտ կըլլայ այն դանձին
 որ գտեր էր . այս պատճառաւ և ոչ զինքն
 արժանի սեպեց , որ ծռուի գետնէն դանձը
 վերցընէ . ուստի ձգեց գնաց : Դամանակ մը
 անցաւ ասոր մէկ նաւն ընկղմեցաւ բոլոր
 բանովն , որ շատ ծանրագին ապրանքով բար-

ձուցեր էր. Եւ մէկ վաճառական մը բացն
 ելաւ, ու այս հարուստին շատ ապրանքը
 փճացուց : Յետոյ կրակ ընկաւ տունը բոլոր
 բանովը մոխիր դարձուց : Դատաստանի մը
 մէջ ալ իրաւունքը կորսընցընելով շատ բանէ
 ելաւ. մինչև այս բաներով աղքատացաւ մար-
 դը : Անասենը միտքը բերաւ ձգած գանձն
 ու վազեց հոն որ առնէ. բայց բանը բանէն
 անցեր էր. վասն զի երբոր առաջ այն տե-
 ղէն քանի մը քայլ հեռացեր էր, մէկ ըստկի
 կարօտ մարդ մը անկէ անցնելով տեսեր էր
 գանձն, ու առեր շուտով փախեր էր :

Հարուստ մարդիկ կարծեն, թէ միշտ անանկ
 պիտի հաւն. չիյաբեն թէ սքոռերի պէս ին իմեալի
 ինքեալ. այսօր մէկին վաշտ մէկաւին ԿՈՒՄ
 պարտի. եթէ լուսին հոգեւոր բարի, անիկ լա-
 ճԷ ԼԵԼԼԷՐ :

Այսպէս է խորհուրդ անմիտ փարթամին,
 Կարծէ միշտ ինքեան դաշնակցիլ բաղդին.
 Այլ աւանդ փառաց դիւրափոփոխին,
 Որ փախչի գնայ նման ստուերին :
 Մի վստահանար յանցաւոր ոսկին,
 Զգանձս իմաստից ժողովեալ յանձին.
 Զի 'ի հողովիլ ձախողակ անուին,
 Գանձք իմաստուած 'ի քեզ ճոխասցին :

Տղգ Կապատտակ և Կարսու: մե Գայլ և Ոչխար:

մկ Բռիւծ և Ճանծ: մե Բզուէս և Կոխար:

մեթ Բզուէս և Գայլ: մե՛ն Ոչխի և Օծ:

ՆԱՊԱՍՏԱԿ ԵՒ ԿԱՔԱՒ

Որ ընդ այլոց արկած խնդայ,
Նովին չարեօք սլատժի և նա :

Երբ ուրիշին իւ հասնի լար,
Քեզ աւիճաւ շատ թի խնդար :

Ճղճ . Սէկ նապաստակ մը կը բռնելի որ
սորդին որոգայթին մէջ . երբոր անօգուտ
տեղը ասդին անդին կը զարնէր որ աղատի .
կտրաւը տեսաւ զայն և ծաղը ընելով կան-
չեց . բարեկամ ուր են ոտքերդ, որոնց վրա
կըսարծենայիր՝ թէ շուտ կը վազեմ . ահա
գեղեցիկ առիթ զանոնք գործածելու . զգոյշ
կեցիր որ չի կորսնցընես : Վաղէ՛ քաջ եղիր .
ջանա՛ որ զիս անցնիս այս դաշտիս մէջ չորս
անգամ ցաթկելով : Երբոր ասանկ կը խըն-
դար նապաստակին վրա, շուտով իրեն ալ
անոր նմանն եղաւ . վասն զի ասանկ անհոգ
ծիծաղելու առենը մէկալին թշուառութիւն
վրա, մէկ բաղէ մը տեսաւ զայն, վրան հա-
սաւ յափշտակեց ,

Մարդկային բնութիւն իարեհից ըստելով պէտք
է իրարու օգնեն և միմեարժին աշխարհիս քառ-
նութիւն . ով որ Բնամոռի ուրիշի լարեաց լրա-
նէ խնդայ, իսկուսին նման իւրեւելի :

Այս չարախնդրաց գործ վեճառուին ,
 Ըզնոյն պատուհաս պատճառեաց անձին .
 Ձորինչ որ ցանկայ լինել օտարին ,
 Թէ բարի թէ չար հանգիսի նմին :
 Կարեկցիլ այլոց է բանականին ,
 Մեղմել զդառնու[թի] վշտաց ընկերին .
 Դու մի՛ ոտնակոխ լինիր թշուառին ,
 Ձի մի՛ այն աղէտք քեզ փոխաբերցին :

ԾԵՐ ԱՄՈՒՄՆԱՅԵԱԼ

Յորժամ ծեր որ զառամանայ ,
 Միտք աշայոց 'ի նոյն դառնայ :

Ծերը դառնայ ճանուի՜ իշխայ ,
 Երբ լի վայաժ Բան ին հոգայ :

Ճղէ . Սէկ մարդ մը չափահաս եղաւ , ու
 ամենեւին մոռէն չէր անցներ կարդըվիլ : Եր
 բոր ատենը հասաւ մէկին չէր հաւնէր որ
 առնէ . մինչև տարիքն առաւ : Իսկ ծերու
 թէ ատենը տեսաւ որ տարիքին շատու[թե
 նէն կնիկներուն ծանրու[թի] կըլլայ , կամե
 ցաւ անոնցմէ մէկ կին մը առնել : Աւերջա
 պէս գրեթէ այլ խռփէր էր մէկ մանկահա
 սակ Ինձ կնկան մը հաւնեցաւ , և զինքն
 անանկ զօրեղ հարուստ և մեծատուն ցըցուց ,
 մինչև կինն ալ հաւանու[թի] տըլաւ առնե
 լու . լսայց շատ չանցաւ զըջացաւ մարդը .
 վասն զի պտակին ատենը ձեռնդրէքն օր

եղաւ՝ քէր էմ ըտսծին սէս հասկըցաւ ծերն
ըրած սխալմունքը, սկսաւ պօռալ. վայ դըւ
խուս՝ կըսէր զարմանալով, ի՞նչ պէտք էր
ինձի կապվիլ անանկ բանով մը, որ հիմա
ամենեւին հարկաւոր չէ ինձի. երբոր կը վայ-
լէր այս բեռը տանել՝ անատենը չուզէցի,
հիմա ի՞նչ խեղքով կուզեմ:

Խրաք է անոնց, որ ապենով աշխարհս լին
մանէր, և երբոր քարիփնին կառնեն իերայ իերայ
թորթուի՛ն մէջ իյնելով իրենց հասակին լի վայ-
լածը ի՛նչեն: Հաստան մարդու ըրած անխորհու-
րիւ խիստ գեշ իշուայ ի՛նչեն:

Այսպէս 'ի մօնուկ փոխի ծերունին,
Գործէ զանպատշաճս իւրում հասակին.
Զի թէ միտք արթուն չիցէ 'ի նմին,
Ալիք ծերութե՛ն ո՛չ 'ի շահ բերին:
Ալիք ծերութե՛ն ասի 'ի գրին,
Լի խմաստութե՛ք հասակ բարեծին.
Ճանա՛ ծերանալ 'ի տիս խմաստին,
Զի մի՛ գործեսցես անվայելս անձին:

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ՈՐՍՈՐԴ

Մի հետևիր անկարգ բերման ,
Զի մի նկուն լիցիս խոտան :

Անխորդ բանէն հետոն իննաս .
Որ լաւ հահին յետոյ լիննաս :

ՃղԸ. Առիւծ մը կուզէր որսորդին աղջիկն
առնել . ուստի վազէց հօրը տունը խնդրեց
որ տայ իրեն . իսկ որսորդը տեսաւ թէ այս
սոսկալի գազանին հետ գլուխ չեւըվիր , և
որովհետեւ կը վախնար անկէ , չէ ալ չի կրը-
ցաւ ըսելու . ուզէց խորամանկութեւն բան
տեսնել : Առիւծին ըսաւ , թէ դուն իմ
աղջիկս կուզես , խիստ լաւ . մնաց որ քու
բաղձանքիդ չես կրնար հասնիլ . վասն զի
աղջիկս կը վախնայ , թէ կամ ակռաներդ ,
և կամ եղունգներդ զինքը կը պատռեն . ուս-
տի պարոն առիւծ , քեզի լաւ կըլլայ՝ եթէ
կամենաս ակռաներդ հանելէն ետեւ եղունգ-
ներդ ալ փրցընենք . անատենը ամէն ու-
զածդ շատ լաւ կերպով կը կատարվի : Իսկ
առիւծին միտքը ցանկութեւն կուրացած ըլ-
լալով չի հասկըցաւ գլխուն գալիքն , որ
թշնամուն ձեռքը պիտի մատնըվի . թողուց
որ զէնքերն իրմէն հանեցին , ասանկ եղածին
սէս վրան թափեցան շները , որսորդը , և
աղջիկը՝ զարկին մեռուցին :

Խրատ է երիտասարդաց, որ անխորհրդ ցանկա-
 թե հեփաւելով լի իշխանան եւ իրենք ղերենք
 իշխանացնեն : Ասանի եղաւ անյաղթելի Սամահը .
 որ ասան փարի աշխարհի Գողաշո-ցամէնուն յաղ-
 թեց . Բայց յեփոյ ինկան յեռաւ ճափեցաւ, ու
 այնպէս իշխի՛ երկաթեւերով կապած Բանաբերուն
 ղը ճաշեցաւ :

Այս անկարգ բերմունք մոլեալ առիւծին ,
 Ձինաթափ նկուռն արար զամէհին .
 Այն գողացուցիչ ծովու ցամաքին ,
 Տէս զխորդ ընկճի բանիւ նենգողին :
 Ո՛վ քանի՞ հզօրք այսպէս մոլեգին ,
 'Ի ձեռն կանանց յերկաթ կաշկանդին .
 Որոց կեանք արեւ փայլէր 'ի գահին ,
 Ապա մաշեցան 'ի թախիծ բանտին :

ԳԻՏՈՒՆ ԵՒ ՌԱՄԻԿ

Յայնժամ գիտուն միայնակ կայ ,
 Յորժամ ուամիկք գնան առ նա :

Գիտան ճարտը մեռի իւլաւ ,
 Երբ անխելս՝ ճէ Կաշիկ իւրեւայ :

Ճղթ . Ո՞ր իշխոփայ մը մինակնտոած խուցին
 մէջ միշտ կը մտմտար . որ մը գեղացի ու
 միկ մարդ մը տեսաւ զայն մինակ՝ շատ զար-
 մանալով ըսաց իրեն . իմ խելքս չի հասնիր
 թէ ի՞նչ պատճառով մինակութիւն կը սիրես
 այսչափ . երգում ըլլայ քեզի , որ ես հազար

տարի այդ բանը չէի ընդուներ : Երեսն ան
դին դարձրնելով պատասխան տրւաւ փիլի-
սոփան . թէ դուն խիստ դիւրին կընդու-
նէիր , թէ որ գիտնայիր թէ քուկին հոս
ըլլալդ , և քեզի պէս մարդկանց իմ քովս
գալը որչափ ինձի նեղութի կուտան , զի
ան ատենը մինակ կը մնամ :

Օրինակ և խրափ է գիտնականաց , և քահա-
նայից . որոնց պէպէ է մշտ քաշված ըլլալով
Գրոց հէպ խօսակցիւ . Բէպէպ աշխարհական ուս-
միներէր զարմանալով բան ըսեն , Տաիլ ընելու չէ :

Արդ իմաստասէրք երբ կան առանձին ,
Ընթերցմամբ դրոց քաղցր կենակցին .
Զի միայն իմաստն է ճարակ մտաց ,
Ընկեր կենակից բարեկամ անգին :
Փախի՛ր յամբոխէ խառնաղանձ՝ ռամկին ,
Յառանձնակ վայրի խօսիլ ընդ գրին .
Քանզի աղգակից աստուծոյ ասին ,
Որ Լուիկ 'ի բանս իմաստնոց յառին :

ՆԱԽԱՆՁՈՂ ԵՒ ԱԳԱՀ

Փառք ցանկալի նախանձառուին ,
Պատիժ ինքան է ընկերին :

Նախանձութիւն մեռի խնդում ,
Է աւրիւն լիւրս աւ գրիում :

մ . ' Նախանձոտն ու ազահը միատեղ Դիտ
սին ոտքն ընկան աղաչեցին , որ իր բարերա-
րութիւն յայտնելով անոնց շնորհք մ' ընէ .
իսկ Դիտս կը նայէր որ աւելի զանոնք պատ-
ժէ , քան թէ բարի տայ իրենց . այս կերպովս
զիրենք պատուհասեց : Ըսաց նախանձոտին
թէ նախ դուն բան մը խնդրէ , և ապահով
եղիր որ ըրած խնդիրքդ պիտի առնես . բայց
ասալ գիտնաս որ ես քեզի ինչ որ տամ , մէ-
կալն անոր կրկնապատիկը պիտի առնէ . ու-
րեմն որոշէ՛ միտքդ ի՞նչ կուզես : Նախանձո-
տը չի կրցաւ որոշել , և անտնկ բանի մը ցան-
կալ , որ կրկնապատիկն ըլլայ ընկերին . ուս-
տի ըսաւ որ իր մէկ աչքը հանէ : Դիտն
ալ ուղիղ դատաստան տեսնելով՝ զարկածին
պէս մէկը միաջէնի ըրաւ , մէկալը կոյր . մէ-
կը մէկալով պատուհասեց : Սակայն նա-
խանձոտը կը մխիթարուէր ուրախանալով թէ
եւ մէկ աչքս կորսնցընելով՝ ազահին երկու
աչքը փորել տուի :

Նախանձոք հարգե անանի ին իռ-հանայ, «բ
 Դայն ին նայի ընկեր-ըն զեսս հը գայ» որչափ Դեծ
 զեսս իրեն ընայ հագը լէ, լեսն զի ուրիշին
 Բըստառ-Բըբը ին Դիւթարլի :

Ահա կոյր բերմունք կոյր նախանձողին,
 Նախանձու փնաս բերէ նախ անձին .
 Յանձն առնու հանել զակըն իւր անգին,
 Զի բարձցէ զարե յաչաց ընկերին :
 Զինչ դժնդակ կիրք քան զայս մահաժին,
 Որ մահ և չարիս ծնաւ յաշխարհին .
 Մի՛ քեզ մերձեցի այս կիրք մոլեգին,
 Զի մի սպառժեսցիս 'ի շանթէ վերին .

ՄԱՐԴ՝ ՈՐ ԸՆԶԻ ԶՅՈՒՐՏ ԵՒ ԶԶԵՐՄ

Զինչ դառնաշունչ քան զայն բերան,
 Որ ցուրտ և ջերմ շնչէ համայն :

Ախիժած է անանի բերան,
 Որ ին խօսի խաբեհայ բան :

մի . Խիստ ձմեռվան մէջ մէկ ճամբորդ մը
 ցրտէն պաղելով կը մանէ գեղացիի մը տուն,
 և կաղաչէ որ իրեն տեղ տայ ընդունի : Գե-
 ղացին սիրով ընդունեց զինքն, ու տարաւ
 իր խուցը հանգչեցուց. մէկէն շատ կրակ վա-
 ռեց, յետոյ սեղան դրաւ և տաք տաք ապուր
 մը հանեց իրեն : Բայց կրակ վառելու ատե-
 նը երբոր կերթար կուգար, տեսաւ որ ճամբ

բորդը մատվըներուն վրան շունչ կուտար .
 հարցուց իրեն թէ ի՞նչ կը նշանակէ ըրածդ :
 Պատասխանեց , թէ մատվըներս ցրտէն պա-
 ղեր են , տաքնալու համար վրայէն կը շնչեմ
 ինչպէս որ կը տեսնես : Քիչ մը անցնելէն
 ետեւ տեսաւ , որ ապուրին վրան ալ անանկ
 կը փչէր , ըսաց թէ ապուրը տաքցընելու
 համար կը փչես : Չէ ըսաւ , հապա պաղե-
 ցընելու համար : Արկնեց դեղացին զարմա-
 նալով , թէ ի՞նչ դէմ կըլլայ՝ թէ որ երկար
 ժամանակ իմ տունս պահեմ ասանկ մէկ
 մարդ մը , որուն բերնէն թէ՛ տաք կելլէ թէ՛
 պաղ : Ձայս ըսելով դուրս ըրաւ խոցէն ,
 շուտ մը դուռը գոցեց :

Օրինակ է խաբէբայ Ֆարդին , որոնց բեր-
 նէն միշտ ներհակ բան կ'ելլէ՝ սոսք իբրեւ խառ-
 նած . երբեք մէկ բանին լաւ կ'ըսեն երբեք գեշ .
 երբեք հա երբեք վե , որ նշան է անհասարակ-
 յանքի եւ անհասարակութի :

Այս յաւէտ պատկան հակասաբանին ,
 Որ սուտ ճշմարիտ կրէ 'ի լեզուին .
 Ի՛ զի ջերմ և ցուրտ և է՝ քաղցր լեղին ,
 Անչէ միապէս յոր և դէպ բերին :
 Ո՛վ քանի անդէպ քեզ բանականին ,
 Տիրական պատկեր գրեւոյդ էին .
 Արդ մի՛ ներհականն այլ բարի բարին :
 Անչեա՛ ընդ բերան քաղցր սէր ջերմին :

ՆԱԽՈՐԴԻ ԵՒ ՆԱԽԱՊԵՏ

Ջանս՝ յաղթել ալեաց բաղդին,
Զի քեզ հասցէ աջ հզօրին :

Փորձանքի մէջ գուն աշխափէ ,
Որ ասպարհած աւելի օգնէ :

մբ. **Ա**յնչեւ նաւ մը կը բռնադատի ալեկո-
ծուծէ, մինչև կուգայ ցամաքը կը զարնէ .
և հոն տակը բացվելով երբոր ծովուն ալիք-
ներէն պիտի ընկղմէր, մէջի եղած ճամբորդ-
ներն սկսան պօռալով յուսահատիլ. որոնք
կրնային իրենց աղատութե ճամբան մտա-
ծել. սակայն վախը զիրենք անանկ շփոթեց,
որ ամեն բան թողուցին, ու միայն թևերնին
բացած երկինքէն օգնութի կրխնդրէին :
Իսկ նաւապետը լաթերը հանելով կըպօռար
անոնց . թէ ո՞վ բարեկամք գէշ բան չէ
թևերնիդ. Գիտսին վերցընել. բայց այս վտան-
գիս մէջ աւելի աղէկ կըլլար, որ ծովուն
վրա շարժելք թևերնիդ : Զայս ըսելով ծո-
վը նետվեցաւ, ու լողալով ցամաքն ելաւ .
և անաստներ նայեցաւ, որ ծովուն մէջ ընկըղ-
մեցան ճամբորդները նաւուն հետ միատեղ.
որոնք ուխտ ընելէն 'ի զատ՝ ուրիշ ճար չու-
ղեցին փնտրուել :

Խրափ է անոնց, որ հարկաւոր փորձներն ին

յգէն, ու առթիւ երեսն էլ լուսն, որ իրենց բանը.
 Կա՛մ յաջողէ առանց աշխատանքի. սակայն մինչև
 որ հարգենաւ աշխատի, Կա՛մ է յաջողէր:

Անդուլ սպաղատանք անդործ սղերդաց,
 Ոչինչ ժամանեն էին լսելեաց.

Զի թէ ոչ շարժին ձեռք վաստակողաց,

Մի ակնկալքին նսրաստ 'ի բարձանց:

Ահա հատուցումն հեղգասիրտ վատաց,

Որ անշարժ գնան 'ի մահու արկած.

Զանա՛ յարաժամ մինչ 'ի շունչ կենաց,

Ընդդէմ հաւ ուժոյ բաղդին կոհակաց:

ՉԱՐ ԴՐԱՑԻ

Իժ չարաթոյն կին անդգամ,

Խայթէ բնաւից որպէս դաղան:

Զար ինիւ խայթող օձ է,

Ահէն հարգում է իշխան է բերէ:

մի. Անդգամ կնիկ մը միշտ բան կը փնտը-
 ուէր, որ փուճ տեղը դրացիներուն հետ
 կռիւ ընէ: Անոնք ալ գացին էրկանը գան-
 գատ ընելով ըսին, թէ այս ի՞նչպէս ամբա-
 րիշտ կնիկ ունիս, որ միշտ կը կրոււի կը պո-
 ռայ առտըւանց մինչև իրիկուն խռովութե
 մէջ է, երանի՛ թէ մեղի մէկ ճար մը գտնէիր,
 որ կարենայինք այս չար կնկանը հետ վար-
 վել: Ո՛հ ըտաւ էրիկը իսմէ՛ ճար կուղէք վար

վերու . ես անանկ չարաչար կապվեր եմ ,
որ չէ միայն ցորեկը , այլ և գիշեր ցորեկ ու
զեմ չուզեմ պիտի քաշեմ :

Խրափ է անոնց , որ ելե անզգամ փնին , և
չար Դրացիի հանդիպին , իմ արեփ է համբերել ,
և իմ հեռու գալուի : Փիւիսոփայ , ճգ քեսա-
հարկաւորք փնի ճ , որ իրաւ ի ճ քանէր՝ ըսաց .
ահա ի ճ քեանէմ իրաւ , որ ունի յեռաւ իրաւ . Բայց
աւելի իեցե քանօղ իրաւ , քան լե յեռաւ իրաւ :

Զինչ այլ դժնդակ քան զանդգամ կին ,
Ընտանի գաղան իւրոց ւօրսորին .
Մերժէ հալածէ զընկեր դրացին ,
'ի տանէ 'ի սուն լեռնէ 'ի լերին :
Փախիր յերեսաց այն չարալեզուին ,
Մի պատասխաններ կռուարար բանին .
Սա միակ պատկեր է բելիարին ,
Որ հեղու զթոյն 'ի սիրտ բոլորին :

ԶԿՆՈՐՍՔ ԵՒ ԶԿՈՒՆՔ

Խոնարհք յաղբից վաղ ճողոպրին ,
Եղունկ մեծաց եթէ անկցին :

Փոքրին Բան իտաք Դիւրին է ,
Մեծն որ ինի Բան գեւէ :

Մի : Զկնորս մը իր թօռը ծովը նետածին
պէս շատ ձկներ մէկէն բռնըլեցան մեծ ու

սղաթիկ միատեղ . և ամմէն մէկը կը ջանային
որ թօռին ծակերէն ելլեն փախչին . բայց
ամմէնքը չի կրցան աղաթիլ , միայն մանտր
ձկները դիւրին կերպով մը ծակերէն անցան
փախան . որովհետեւ թօռին ծակերը մանտ
րերուն համար լայն էին . իսկ մեծերուն հա
մար նեղ , որ ամմէն դի ասանկ նեղ ծակ ըլ
լալով չի կրցան անցնիլ . ուստի մնացին թօ
ռին մէջ , բոլորը ձկնորսին ձեռքն ընկան :

Առախ իւր սուրճերէն , Բէ խոնարհ և աղապ
մարդը աշխարհիս խորհուրէ մէջ որ իյնի , շո
քով ինչոյ աղաթիլ . իսկ հապար և մեծ մարդիկ
ներսան խործանումը լարաւար իլլայ . ևս առա
ւել հապար ոսոսաժախաններուն և վարդապետ
ներուն :

Տէս զխորդ խոնարհք անցանեն հեշտին ,
Ընդ անցս խոնարհ մահաբեր ցանցին .
Փարթամք մեծամեծք ոչ փոյթ ճողոպրին ,
Որսօղ թշնամւոյն կերակուր սլահին :
Մի ցանկար վեհից և մեծագունին ,
Որոց կեանք արեւ մերձ կայ օրհասին .
Թէ ոչինչ անձկաս կենաց փարթամին ,
Փուլթով տեղի տան արկածք աշխարհին .

ԳԱՅԼ ԵՒ ՈՉԽԱՐ

'Ի չար արկած թող զանդգամն,
'Ի բաց փախիր զի է գաղան :

Անգութն օգնիւ ճշւար,
Կենէ թելի իրեն պաշար :

մէ . Մէկ դայլ մը երկար ժամանակ շնե-
րէն հալածւելով կը հոգնի և կը թուլնայ,
մինչև կիյնի մէկ տեղ մը հոգնութի առնե-
լու համար, որ հեռու էր դետէն, ուր տե-
ղէն մէկ ոչխար մը ջուր կը խմէր: Արտոյնեալ
դայլը ծարաւ և անօթի կը մարէր, ու ծն-
ալ հատեր էր, որ կարենայ առաջ երթալ,
և ուզածը գտնել. ուստի կանչեց ոչխարին
ու աղաչեց, որ իրեն քիչ մը խմելու ջուր
բերէ: Միտքը դրեր էր, որ ջուրը խմածին
պէս ոչխարն ալ ուտէ. և ստով երկու ու-
ղածն ալ պիտի գտնէր. բայց ոչխարն անկէ
կասկած ունենալուն համար խիստ զգուշա-
նալով տեղէն ալ չի շարժեցաւ, ու կանչեց
դայլին հեռուէն, ո՞վ բարեկամ, ես յօժար
կամքով քեզի օգնութի կրնէի. բայց որով
հետև դուն դայլ ես, կընայիմ որ աւելի
մաի կարօտութի ունիս քան թէ ջրի. ուրեմն
քեզի աղէկութի ընելու համար կը մտածեմ
զիս քեզմէ հեռացնել քան թէ մօտ գալ:
Ձայս ըսելով շուտմը փախաւ, և թողուց
անանկ դայլն որ ուղածին չափ ոռնայ:

Անգամ մարդիկ նեղն որ իշնին անոց լեզու
 Լատելով հաղաղակեն որ աւելւը խաբեն . Բայց
 Խելացին պէտք է հետոս գտնուի . Վասն զի ու
 զածնին գտնելէն ետեւ՝ վայն 'ի վրան իւր Բերեն :

Արժանի պատիժ այն նենգաւորին ,
 Հիւժիւ և մաշիւ առ ցաւոց սրտին .
 Զի որ չար առնել փութայ անմեղին ,
 Չարեաց հանդիպի այսպէս վտառին :
 Արդ մի մերձենար 'ի չար թշնամին ,
 Եւ մի նպաստեր այն չարասիրին .
 Որ 'ի չար արկած դռնէ լալաղին ,
 Տես զինչ արասցէ երբ լինի յուժին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ՃԱՆՃ

Թէ և յաղթես վեհ առիւծին ,
 Երկիր յուժոյ փոքրագունին :

Շաք մի փետներ մեծ մեծ երաւ ,
 Պղտի Բանէ ամօթ իւրւան :

միջ . **Ղ**անճը առիւծին հետ պատերազմ
 բացաւ , ու խելքովը յաղթեց անոր . վն զի
 երբեմն կռնակը խածաւ երբեմն կուշար .
 մինչև համարձակեցաւ ամմէն դին խածնել .
 յետոյ մտաւ ականջն ու քիթը , և այնչափ
 նեղութիւն տրւաւ առիւծին , որ կատաղու-
 թէն ինք զինքը պատուեց , թէ ինչո՞ւ համար
 մէկ պղտի կենդանի մը զիս ասանկ կը չար-

չարէ, որ ես անոր բան մը չեմ կրնար ընել:
Իսկ ճանճը այս յաղթութիւն որ ըրաւ. սկսաւ
բզզալով վերելլել, և ոտայնին սարդին թռչե-
լով խմացընել ըրած յաղթութիւն. մինչև խո-
տորելով գնաց անխելքը սարդին վրա ընկաւ
փակաւ. տեսաւ որ վրան կը վազէ թշնա-
մին. վայ ինձ կը կանչէր, կը վայլէ որ սար-
դին ոտքերը ճղմեն զիս, ես որ առիւծին
ճանկերէն ազատեր եմ:

Այբարբաւան մարտը վերջ տանի, Բնւ որ ընէ,
վերջապէս իւր իրծանի մէկ պղպի պարծառով իւր
որ Բնւ ըլլաւ հասկնայ. որւի մեծամեծ մար-
դիկ աշխարհի գիւղերէն հաբարադէր էն, մէկ
թուա Բանէ իւր իրծանէր էն:

Արդ պերճ յաղթութիւն ունայն պարծողին,
Ձիարդ 'ի փոքուէ ջրեցաւ հեշտին.
Ձի որ զինքն վեհ գնէ հզօրին,
Կոր 'ի գլուխ պարտի յանգօրէ չնչին:
Քանի՞ վէպ յեցեալ 'ի սահուն բաղդին,
Միշտ յաղթող լինել հանուրց կարծէին.
Բայց 'ի սկզբան անդ երբ պերճանային,
'ի փոքրիկ առթէ 'ի չիք սուղանին:

ՄՈՒԿՆ ԵՒ ՁԱԳ ԻՒՐ

Թէ փորձ սրական ոչ տեսանէ,
 Զխորդ անփորձ ական տեսցէ :

Փռն մեծերուն դռն հեպեւէ,
 Զի գար շնա քոս եպեւէ :

մէ . **Ս**էկ մշակ մը մուկը կը տեսնէ, ու
 ետեւէն կիյնի, որ սպաննէ . իսկ մուկը աչ-
 քին պզտիկութենէն չէր կրնար ծակը գտնել
 փախչիլ, թէպէտ որչափ որ կարելի էր կը
 վազէր գէպ 'ի ծակը : Ուստի ձագը կանչեց
 իրեն, մարիկ անկարելի է, որ դռն ազա-
 տիս, մինչև որ մէկը քեզի առաջնորդ չըլլայ .
 ուրեմն իմ ետեւէս եկո՛ւ, ես քեզ կը տանիմ
 հոն, ուսկից որ ելար : Ըհ ձագուկս ըսաց
 մայրը . ինչպէս կրնամ քեզ առաջնորդ ը-
 նել ինձի . երբոր գիտեմ, թէ դռն իսմէ
 աղէկ չեւ կրնար տեսնել :

Պէտք է, որ առաջնորդին միտն ալ բայ ըս-
 ւայ աչքն ալ, որ իարենայ նախ ինք շիտաի եր-
 ւալ, և աւելեւերուն ալ շիտաի ճամբայ որով-
 ցենէ . Բէ լէ էր աւելեւից իրեն առաջնորդու-
 Բի ընելով Բան իւ որովցենէ, որ խիստ մեծ ա-
 ճով Բան է :

Այս են թերակիրթ գատմունք անփորձին,
 Իչիսէ առաջնորդ լինել փորձառուին .

Ուղղէ զգնացս իւր առաջնորդին ,
Այլ ոչ գիտէ ինքն ուր յանդի ուղին :
Արդ մի խոտորիր յաջ և յահեկին ,
Ուղիղ ընթացիր ըստ ուղիղ կարգին :
Զի ամօթ մեծ է գիտուն ուսուցչին ,
Երբ յայլոց ուղի յանսայթաք ուղին :

ԵՐԿՈՒ ՇՈՒՆՔ ՊԱՅԹԻՆ

Վայ որ անյագ տենչաց ուտել ,
Մահու պատժի անդ 'ի խնդրել :

Որչա՜ որ շաք սաքել ջանաս ,
Անչա՜ շաքով ունիւն իւլաս :

մը . Երկու շուն գետի մը քովէն կերթային , տեսան որ ջրին երեսը կըտոր մը միս կայ իրենցմէ հեռու . մէկը մէկալին ըսաւ , թէ բարեկամ , ջանք ընենք , որ այս որսը չի կորսընցընենք . ես շատ լաւ հնարք մը մտածեցի զայն ձեռք ձգելու համար . մեր կեցած տեղէն մինչև հոն եղած ջուրն՝ որ կը տեսնես , կրնանք խմել . և այս ջուրը խմածնուս պէս լաւ գիտես , որ կը ցամքի մոխն եղած տեղը , և այսպէս մեզի շատ գիւրին կըլլայ երթալ պատուական միսն ուտել . գիտնաս սիրելի որ ասանկ մեր ձեռքէն չելէր միսը : Այս խօսքով սկսան երկուսն ալ խմել գետին ջուրը . և սաստիկ ուռենալով շուտմը շունչերնին կտրեցաւ , հոն մէկէն ճաթեցան :

Մուսկիւն անանի իւր իռարացնէ մարդոս
 Գրգն, որ խենդի բանէր իւրն ու լիմանար . հին
 ապենը Թագաւոր ճէ իար այնչափ որ իրամուսկիւն
 առված էր, որ մինչև իերախորին մեջ քիւն բե-
 րանը լի խօսէր լեր իշխանար :

Յայս յանգի վախճան ծառայից ախտին ,
 'Նովին կորնչիլ յոր անյագ բերին .
 Այնչափ կուրացե՛ք յանկրդ բերկրալին ,
 Մինչ պայթիլ 'ի ջուր յանկար առնելին :
 Արդ մի՛ հետևիր բերմանց մոլեգին ,
 Որ անչափ տենչմամբ յանլուրդ ձգին .
 Սանձեա՛ զաստատմբն եղեալ 'ի կարգին ,
 Զի մի՛ կորուսցէ ըզքեզ յանտեղին :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ՆՈՒԱԶ

Մի՛ ընկերեր խորամանկին ,
 Զգէ՛ զքեզ յանեւ գբին :

Խաբէբային լուսա՛ ընկեր ,
 Քիւզ իւր յգէ լեւած գոսեր :

մթ . Աղուէսն ու այծը միատեղ ճամբորդ
 դուրսի կընէին . օր մը տաստիկ ծարուելով
 պապակեր էին , դտան մէկ հոր մը , մէկէն
 մտան մէջը ջուր խմեցին . բայց դժուարու-
 թիւն եղաւ անկէ դուրս ելլելը . որովհե-
 տեւ հորը խորունկ էր , այծը չէր գիտէր ,
 թէ ինչպէս պիտի վեր ելլէ : Աղուէսն ը-

ապ իրեն. թէ եղբայր մի վախնար, շատ
 դիւրին է երկուքիս ալ ասկէ ելլել. քեզի
 ուրիշ բան պէտք չէ ընել, միայն երկու ոտ
 քի վրա ել շիտակ պատին կրթնէ, որչափ
 որ կրնաս վեր բարձրացուր զքեզ. ես ալ
 թաթիկներովս կռնակէդ վեր կելեմ եղ
 ջուններուդ վրա. յետոյ դիւրին մը կը ցաթ
 կեմ հորին բերանը. անկէ ետեւ քեզի օգ
 նութի ընելով մէկէն վեր կելես: Այժմ
 հաւնեցաւ այս հնարքիս. և անանկ լաւ կե
 ցաւ, որ աղուէսը ցաթկեց ելաւ հորէն, ու
 փախչելէն 'ի զատ ուրիշ բան չի նայեցաւ:
 Բւատի թողուց անանկ ընկերն ու ծիծաղե
 լով կրտէր. մօրուքդ երկնցընելու տեղը
 խեղքդ երկնցուր. որ գլխուդ ճարը գլու
 նես, և միտք բանեցընելով ասկէ ազատիս:

Խարդախ հարդը մինչև որ բանը լճնայ բա
 րեկահաւնի իշնէ. անիկէ ետեւ ծառը ընէւիկ ի
 ճահբան իերթայ:

Այսչափ է նորաստ խարդախ մտերմին,

Այս և հատուցումն չարաց ընկերին,

Կա ընկերանայ ձգել 'ի գրին,

Սա յուշի լինի երբ կայ 'ի նմին:

Այս քեզ է խրատ ո՞ կանանցածին,

Մի խաբիւր փութով բանիւ նենգողին,

Մինչ յամբոկ գործոյն քեզ է մտերիւմ,

Ապա ծաղր առնէ գնայ խնդաղին:

ՈՒՐՈՒՐ ԵՒ ԹՈՉՈՒՆՔ

Մի ուտեր հաց ընդ թշնամին ,
Զի կերակուր լինիս նմին :

Թշնաֆիդ պապինն ու հաց ,
Վեչ իր ինչ պապառ ճշ հաց :

ԺԺ. () ր մը ուրուրը կը հրամցնէ սղտի
թռչուններն , որ հարկէքը գան . իբր թէ
մեծ պատրաստութի ունէր իր տօնախում-
բութիւնը կատարելու համար : Իսկ անխեղք
թռչունները բան մը չի մտածելով վազեցին
եկան , որ հարկէք տեսնեն : Սակայն յիմա-
րութիւն ուրուրին ճանկն ընկան , որ զանոնք
ժողոված տեսածին ալէս յանկարծակի վրա-
նին ընկաւ՝ մէկիկ մէկիկ ջարդեց կերաւ :

Եւնգաւոր ճարդիկ միշտ երեսանց պապառելով
սարիչին փանել կարեն . ուրեմն պէտք չէ ամէն
ճարդու հաւաքել , եւս առաւել թշնաման : Շափ
ճարդիկ պապին գտնելու համար , եւ հարկիք փե-
նելու համար իրան գացին :

Տէս յիմարութի թռչնոց երամին ,
Որ վտառ՝ գնան առ բուն թշնամին .
Քանզի ոչ փախեան յաղբից փորձողին ,
Անկան ծախեցան ի ժանա որկորին :

Արդ մի վստահիր յանհաշտ ոխերիմ,
 Մի՛ քեզ քաղցրասցի հաց նենգաւորին,
 Բազումք ցանկուլ թաւատուոյ կերակրին,
 'Ի չար թշնամւոյն որովայն մտին :

ՄԱՐԴ ԵՒ ՁԻ

Վայ որ դիմէ 'ի գիրկ մարդկան,
 Ընկճեն առնեն ոտից կոխան :

Վայ քեզ մարդու թէ յեռքս իցնաս,
 Եռաք մը անոր գերի իլլաս :

մօծ . Երբեմն ձին բարկանալով եղնիկին
 վրա , որ անոր ջուրը պղտորեր էր՝ սկսաւ
 ծեծկըւիլ . բայց յաղթը վէցաւ . երբոր յոյսը
 հատաւ՝ գնաց մարդուն ընկաւ աղաչեց , որ
 իրեն օգնուլ թիւնէ : Իսկ մարդը խոստացաւ
 վրէժխնդիր ըլլալու թշնամուն գէմ . միայն
 թէ թող տայ , որ սանձ կէ՛մ գնէ բերանը ,
 որով կարենայ առաջ տանել , և կայնեցընել
 զինքը ինչպէս պէտք ըլլայ : Ձին սիրով
 յանձն առաւ սանձ գնել . ուստի մարդը
 սանձ գրաւ ու հեծաւ վրան , և եղնիկին ե-
 տեւէն ընկաւ բռնեց մեռցուց : Յետոյ ձին
 շնորհակալ ըլլալով մարդուն՝ ուղեց երթալ .
 բայց մարդը տեսնելով անոր շահը՝ ամենևին
 մտիկ չըրաւ ըսելով . անձ չընէ՛ որ ես թող
 տամ ասանկ մէկ կենդանի մը , որ այսպէս
 լաւ ծառայուլ թիւ կընէ : Չայս ըսաւ , ու

լաւ մը քաշեց սանձը և ստիպեց, որ կամայ
 ակամայ երթայ քաղքին ճամբան . և այսպէս
 ձին կամքը կոտորելով բռնադատեցաւ հնա-
 ղանդիւ մարդուն, որունմէ յիմարութիւն օգ-
 նութի խնդրեր էր :

Խրատ է անոնց, որ համախորհէ ուրիշին
 վրէժխնդիր ըլլալու համար իրենէ և իրենէ Գերի
 ի ընեն, ապա և իշտատախան ի ըլլան :

Այս օրինակ է ըմբոստ յիմարին ,
 'Ի տիրել այլոց նուաճի ինքնին .
 Առ 'ի լուծանել վրէժս ընկերին ,
 Սանձի կաշկանդի ձեռամբ մարդկային :
 Դ՛ու աղատ ծնեալդ ըստ տիրականին ,
 Մի՛ ընկճիր դիւրաւ յախտից տիրողին .
 Սանձեա՛ զապստամբն անսալ իշխանին ,
 Հրահանգ և կրթեալ հսրատակ բանին :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ԳԱՅԼ

Ուսիր կշռել զժամանակ ,
 Քննեա՛ զսկիտոյսն որ քեզ է անկ :

Անն Բանի Ժամանակ կայ ,
 Հաբոնուր Դնէ՛ Գեղն որ իռգայ :

մթ. Ըրուէս մը գիշերանց կելէ իր բու-
 նէն կը մտնէ արտին մէջ բան ուտելու հա-

մար . երբոր ասդին անդին կը պտըտէր՝ ընկաւ հորին մէջ , որ չորս գիէն փորած էր : Այս բանն եղած ատենը անկէ Գայլ մը կանցնէր . աղուէսը կանչեց իրեն , բարեկամ , ո՛հ օգնու[թիւն ըրէ ինձի . կաղաչեմ շուտով ասկէ հանէ : Գայլն ալ հանգիստ ձայնովմ՝ ըսաւ , համբերուի . բայց կուզեմ իմանալ [թէ ի՞նչ պատճառով հորին մէջ ինչ ներու պարտաւորեցար . կաղաչեմ , որչափ կարելի է ինձի տեղն ՚ի տեղը պատմէ ինչպէս ըլլալը : Ո՛վ բարեկամ , ըսաւ աղուէսը . երբոր զիս ասկէ հանես քեզ կը պատմեմ , որ հետաքրքրու[թիդ կատարվի . հիմա առե՛նն է իսմէ պատմու[թի խնդրելու , երբ կը տեսնես որ ահա կը խզդովիմ :

Օրինակ է անոն , որ հարիւրին խեղճութեւն յաւաքից ըլլաւ Գեղը հեգաբարբարութիւն իողեն պատճառն իմանալ , և ձեռադրելով ծաղւ ընել :

Ո՛վ ապարտասան մտաց գաղանին ,
 Որ ոչ կարեկից լինին ընկերին .
 Տենչայ իմանալ պատճառ արկածին ,
 Զի ծիծաղեսցի ընդ վիշտս անբաղդին .
 Արդ մի՛ հետեիր դու օրինակին ,
 Եւ մի՛ քեզ տիպար առցես դործ չարին .
 Թէ կամիս գիտե՛լ զգործս օտարին ,
 Քննեա՛ և ուսիր ըստ ժամանակին :

ԱՌԻԻԾ ՀԻՒԱՆԴ ԵՒ ԱՂՈՒԻՍ

Արդ հետք այլոց գնացք և վարք,
Լինին գիտնոց դասախարակք :

Ուրիշներու ընկած փեղէն ,
Խեւացիներն խրափ փառնէն :

մօտ . Ընդհանրապէս , և ամէն կէն ,
դանիներուն դեսպան խրկեց կանչեց , որ
դան մխիթարեն զինքը նեղութեն , որ հի-
ւանդութիւն կը պատճառէր : Ուստի ամէն-
քը շուտով վազեցին եկան առիւծին տեղը .
որ զանոնք մէկիկ մէկիկ կը խղզէր երբոր
հոն կը հասնէին : Մինակ տղուէսը աղէկ
չէր սեպեր առիւծին երթալ . թէպէտ կա-
պիկը շատ անգամ եկեր էր առիւծին կող-
մանէ աղաչել , որ մէյմը երթայ իր պարտքն
ընէ ինչպէս ուրիշներն ըրին . որուն այս
պատճառը տրւաւ . շատ անգամ գիտեցի
կենդանիներուն ոտքի տեղն , որ այցելութիւն
գացին առիւծին . տեսայ որ ամենուն ոտ-
քին նշանը կը ցցընէ , թէ ներս մտեր են ,
բայց չերենար , թէ մէկն անկէ դուրս է
եկեր :

Պէտք է արեւմտեան ինչաւ թշնամիներէն ու ինչ
խաբէլիւ , վասն զի շատ անգամ բարեկամ երեսնա-
լով մարդը լարաւոր ինչ քիչն որոգայթի մէջ :

Զեռոգ քաջ գիտէ միտք նրբազնին ,
 Յայլոց վնասուց խրատի ինքնին .
 Զի նշանք և հետք գործոց աշխարհին ,
 Մնան խրատել չեղեալ ապառնին :
 Զգաստ և արթուն լեր յապագային ,
 Այլոց վրիպանք քեզ խրատ լիցին .
 Թէ թմրեալ չըջիս առ թակարթ ախտին ,
 'Ի նոյն թակարթեալ կորնչիս հեշտին :

ԿԱՊԻԿ ԵՒ ԿԱՏՈՒ

Զեռք յիմարաց գործեն շահին ,
 Զապրուստ և շահ խորամանկին :

Անիւել մարտի շաք իւր խաբին ,
 Աւոյ համար մշտ խաշխաբին :

մթ . Կապիկն ու կատուն կրակին մօտ կը
 մամլոտային թէ ինչպէս կրնան առնել կրա-
 կին վրայէն շագանակը +էսպանէն որ կըխոր-
 վէր : Ե՛ղբայր ըսաց, կապիկը կատուին . այս
 շագանակներն որ կը տեսնես՝ անանկ յաջո-
 ղուծի՛ կրնանք առնել որ չէ եղած . այս
 բանիս համար իմինէս աւելի յարմար կը
 տեսնեմ քու թաթիկներդ , դուն միայն մո-
 խիրէն դուրս քաշէ . ես ասդին կառնեմ :
 Այս հնարքիս հաւնեցաւ կատուն . և նախ
 կրակները ետ առաւ , ապա մոխիրը . յետոյ
 թաթիկը տանելով բերելով ~~ե~~ քանի հատ
 կրակին մէջէն հանեց . կատուին թաթիկը

տաքութէն կերէր, կապիկը հանդիստ կու-
տէր: Մէկ ծառայ մը այս բանիս վրան ե-
կաւ՝ խռովեց անոր հարկիքը. բայց կապիկը
մէկէն փախաւ. ուստի բոլոր պատիժը կա-
տուն քաշեց, և բոլոր օգուտը կապիկին ե-
ղաւ:

Շահասէր մարդը մշտ իւր շահը իւր նայի, ու-
րիշին ինչ որ ըլլայ հոգ չընէր. անոր համար
պէտք է հետոս իենալ անանիներէն:

Անիմաստ ուսմիկք դիւրասահ պատրին,
Գործէն վասն այլոց ոչ 'ի շահ անձին.
Տքնին 'ի հաճել սիրտ շահասիրին,
Անկեալ 'ի վտանգ չարաչար պատժին:
Զգոյշ լեր ով մարդ մերձիլ յայնպիսին,
Որ քեզ չար խորհի և շահ իւր անձին.
Զի կենակցութի ընդ խորագիտին,
Վնաս պատուհաս բերէ ընկերին:

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ՅՈՒԼԻՔ

Ուր միութեն իցէ անբակ,
Յաղթէ ուժոյ զերթ ամբարտակ :

Երբ որ Գեղ Տէր-Ռէի էայ,
Ահն Բանի յաղթող իւլայ :

Մէջ . Չորս ցուլ սովորութի էին ըրեր որ
միատեղ արծին . և իրենց վտանգը ճանչնա-
լով միշտ զգուշութիւն կրնէին առիւծի մը
գէմ, որ կը պարտէր մօտ անտառին մէջ, ու
կըսպասէր որ զանոնք պարապ գտնէ յափըշ-
տակէ : Բայց առիւծը տեսնելով անոնց
զգուշութիւնը, որ միշտ գլուխնին դէպ իրեն
անկած կը կենային . հարկաւորեցաւ սա-
տանութի բանեցընելու : Ուստի նախ և ա-
ռաջ ձեացուց, թէ միտքը փոխած է անկէ
ետեւ այլ չափոյի դպչի անոնց . յետոյ ետ
գարձաւ՝ եղած տեղէն շատ հեռուն դնաց :
Յուլերն ասանկ տեսածնուն պէս կարծե-
ցին թէ անոր այսչափ հեռանալովը ապահով
եղան, և հոգ չընելով իրարմէ զատուցան,
գաշտին մէջ մէկն ասդին մէկալն անդին
հեռացան : Անտեսներ առիւծը նորէն դար-
ձաւ յանկարծակի ընկաւ անոնց վրա . և ո-
րովհետեւ զատուած էին՝ շատ դիւրին եղաւ
մէկիկ մէկիկ չորսն ալ յափշտակել :

Ուր քէշ ուր մեքանոմիէ կայ ամենուն իւրաքանչեւ . ուր ուր մեքանոմիէ չի կայ հարկաւ իւր ծանի :

Քանի՞ զօրաւոր անքակ միութիւն ,
 Յաղթօղ ճիրանաց անյաղթ առիւծուն .
 Բայց երբ քայքայի այն ոյժ բռնագոյն ,
 Յաղթի 'ի փոքունց այսպէս չեշտագոյն :
 Հզօր պետութիւնք պանծացեալ 'ի սոյն ,
 Առանց միութեան եղեն անանուն .
 Այն որ աշխարհի տիրէր վեհագոյն ,
 Արդ անկանգնելի կայ յիւր կործանումն :

ՈՁՆԻ ԵՒ ՕՉ

Անզգամին թէ տաս տեղի ,
 Մերժեալ առնէ զքեզ անտեղի :

Անբեռնին թէ երես քառ ,
 Մեծ շահով չափ իւր զշահ :

մեծիլ . Սէկ ոգնի մը որսորդէն փախչելով
 ժայռի խայտի մը տակ կը մանէ , ուր տեղ
 օձ մը կը բնակէր . աղաչեց օձին որ իրեն
 տեղ տայ պահվելու համար . օձը սիրով ըն-
 դունեց , բայց յետոյ նայեցաւ որ անոր
 փշերէն անհանդիսա կը լլայ . հասկըցուց ոգ
 նիին , թէ որսորդը դնաց հիմա վտանգ մը
 չկկայ՝ կրնաս տեղդ երթալ . կաղաչէր որ

եղէ երթայ իր ծակէն : Ե՞ս երթամ ըսաւ
 ողնին , քան լիցի . գիտնաս ո՞վ անխելք , որ
 ես հոս աւելի իրաւունք ունիմ բնակելու ,
 քան թէ դուն : Եւ այսպէս ողնին օձէն
 զօրաւոր ըլլալով գոռարուծի չունեցաւ
 համարձակ անոր դէմ դնելու իր ուժն , ու
 վաւերեցու անկէ :

Օրինալ է անոն , որ անխառն՝ ուրիշին
 բռն յառաջալիւնէ իւր զրիւն , եւ իրենց զօրա-
 լիւն վրա իւր պարծենան . Բայց չիյալեն այն ա-
 ռալն , որ իւրե . Զոյժօշտ ապրէր է , ինչ զրիւ-
 ղին :

Այս է անիրաւ գործ բռնաւորին ,
 Զօգուտ օտարաց յինքեան ձգողին .
 Որով եւ խնդայ յանիրաւ շահին ,
 Յաւերժանալ միշտ կարծէ եղկելին :
 Զինչ օգուտ երբեք գործեաց զըկողին ,
 Անիրաւ վաստակ անիրաւ տեղին .
 Լքին զամենայն յայլ վիճակ մտին ,
 Սուղեցան 'ի փոր մահու անմահին :

ԼԵԱՌՆ ՅԵՐԿՈՒՆՍ

Զինչ շահ երկնեւ դործս ահագին ,
Եւ ծնանիւ վիժած չնչին :

Մեծ խոստանալ Բան իւր լարծեր ,
Երբոր գործաւ ի ի վայեր :

ՄԺԷ . Երբեմն լեռանը ցաւը կը բռնէ . և
երբոր սոսկալի ձայնովը կը պօռար , աշ-
խարհք կը դողացընէր . մինչև ամէնքը չորս
դիէն եկան հոն թափեցան . կարծէին թէ
մէկ զարհուրելի հրէշ մը սկստի ծնի , կամ
նշանաւոր ցուցանք մը սկստի հանէ որ չէ
եղած : Բայց քանի՞ մեծ զարմանք եղաւ՝
երբոր պօռալով ետքի ճիգն ըրաւ , տեսան
որ ծնաւ լեռը , ինչ ըլլայ աղէկ է . ահա
մէկ մուկ մը փորէն դուրս ելաւ :

Օրինալէ մեծ խոստաներուն , որ խօսով մեծ
Բաներ իւր խոստանան , և գործով միան լա՛ր Բան
իւր փեսեն . անոր համար իշուի , թէ խօսին ու
գործին մէջը շատ Բան կայ :

Տէս պատկառելի ձայն մեծաբանին ,
Ահեղ որոտայ յամպոց սահմանին .
Այլ երբ ժամանէ 'ի գլուխ գործոյն ,
Յեանեալ արտադրէ զիւր մուկն չնչին :

Թէ ճոխաբանես կարող գոչ մեծին ,
 Յամօթ համակիս 'ի մեծաց զինն .
 Զի չեք ինչ արդէլ գիւրաշարժ լեզուին ,
 Բայց արդեամբք առնել դործ է գժուրին :

ՈՒՐՈՒՐ ԵՒ ՄԱՅՐՆ

Մի անարգեր սեղանս էին ,
 Մի քեզ շնորհաց գրունք փակեցին :

Վա՛յ որ իշէ Աստուծոյ տէ՛մ ,
 Դուռն ողորմած գոյ է իր տէ՛մ :

ԺԺ . Ուրուրը սաստիկ կը հիւճնդնայ . երբոր վերջի շունչը հասաւ՝ կըսէր մօրը . վայ ինձ մարիկ . աղօթք ըրէ՛ կուռքերուն որ ինձի առողջութի տան : Ո՛րդեակ ըստ մայրը՝ շատ ըրի շատ աղաչեցի , բայց փուճը գնաց . վա՛յ զի չեն ուղեր քեզի առողջութի տալ , որովհետեւ շատ անգամ տեսեր ենք , որ դուն անոնց սեղանն անարգելով յափը տակեր ես զոհերուն միան , որ իրենց ընծայ եղած էին :

Օրինա՛յ է անհասարակ ըրիօղներուն , որոնց աւել է ինչեղեցախններուն վրա է . և միշտ ծաղր ընելով անոնցն օրէնքն անարգեն . Բայց երբոր ինչ հիւճնդնան , և գործումէ մեղի իյնին , անհանաւեր ինչ անարգութի , որ իրենց համար աղօթք

ընեն . Վայ անոնց որ անապէնք ողորմութի պիտի
գրենն :

Ահեղ սլատուհաս օրինազանցին ,
Մերժիլ յերեսաց արարչապետին ,
Զի որ մեղանչէ յաթոռ անբաւին ,
Ուստի դեղ և ճար հայթայթէ անձին :
Ո՞ր նանրախորհուրդ ժառանգ դեհենին ,
Զի՞ դոչես ձայնես երբ կաս 'ի մահձին .
Խնդրեա՛ զօգնութի մարմնոյ աշխարհին ,
Որ յնժ մեղար հաճե՛լ զնոսին :

ԷՇ ԵՒ ԶԻ

Որ ոչ բաճնայ զլէռն ընկերին ,
Ծանրի յաւէտ բեռամբ ուժգին :

Թէ ընկերի՜ր օգնօղ լըլւսս ,
Անօգնական խեղճ ի՞նչ հաս :

մթթ . () ր մը էշն ու ձին միատեղ ճամբայ
կերթային . իշուն բեռք շատ ըլլալով աղա-
չեց ձիուն , որ իրեն օգնութի ընէ ու բե-
ռանը մէկ մասն ալ ինքն առնէ , եթէ ու-
ղենայ խնայե՛լ անոր կենացը . իսկ ձին ամե-
նեւին չուղեց այս աղէկութին անոր ընե՛լ .
ուստի էշն ընկաւ բեռանը ստկը մեռաւ :
Տէրն որ տեսաւ , իշուն կաշին քերթեց բո-
լոր բեռանը հետ մէկ տեղ դրաւ ձիուն վրա :
Անապէնը ձին սկսաւ սօռալ , ո՛վ թշուա-

ռութէս ես չուղեցի բեռանը մէկ մաօր տա-
նելու, հիմա հարկաւորեցայ՝ չէ միայն բո-
լորը, այլ և կաշին ալ միատեղ տանել:

Օրինալ է անողորմ ճարտու. որ ինչպէս ինքն
աւրիւն լողորմէր, իրմէ ալ անանկ ողորմութիւն
իւ հեռանայ. անոր համար անողորմ ճարտը գա-
ղանի իւնճանդենն, որ աւրիւն վրա գոմէ լուսնի:

Ահա իրաւունք արժանի նմին,
Որ ոչ կարեկցի վշտաց ընկերին.
Այր ընկերատեաց իբրև անկանի,
Ոչ ուստեք նպատու տեսցէ բնաւին:
Երանի՛ կարգան ողորմած անձին,
Զի ողորմութիւն յիւրմէ ոչ բառնին.
Թէ չափով օգնէ կարեաց կենակցին,
Անչափ օգնութիւն ի վերուստ թափին:

ԵՂԱԵՐՈՒ ԵՒ ԵԶՐԱԳ

Վայ որ այլոց ապաւինի,
Զանձին փրկանս ոչինչ հնարի:

Թէ որ յոյսըտ այլոց Դնէ,
Հարկաւ գլխուտ վայ իւր բերէ:

մի. Եղնիկ մը որսորդներէն հալածվելով,
փախաւ եղներուն գոմը. որոնցմէ մէկն ը-
սաց իրեն, ի՞նչ կընես ողորմելի, հոս կենա-

Եղով խորհրդոց վատասիրտ անձին,
 Որ ապաւինի յօտարաց ձեռին .
 Ոչ Զանայ փախել յապահով տեղին ,
 Անդործ սպասէ կենաց բարձողին :
 Քանի քաջ արանց 'ի յասպարիղին ,
 Առաթուր կոխեալ հանուրց տիրէին .
 Բայց երբ փափկութիւն լի յարկաւ նստին ,
 Մատնեցան կորեան զերթ կնամարդին :

ԱՐՋ ԵՒ ՄԵՂՈՒՔ

Այր անհամբեր միշտ վնասի ,
 Թէև իցէ զօրեղ արի :

Ո՛րչափ քառնաս լի համբերէս ,
 Միշտ վնաս բեղի իշնէս :

մին . Սէկ արջ մը քաղցած անօթի ելաւ
 անտառէն , որ կերակուր գտնէ . ճամբուն
 վրա մեղրի փեթակ տեսաւ , սկսաւ լափել .
 փեթակէն մեղու մը դուրս ելաւ արջուն ա-
 կանջը չարաչար խայթելով ցաւցուց . արջն
 ալ կատաղութէն կործանեց փեթակը : Ան-
 ատենը բոլոր մեղուները բարկանալով դուրս
 թափեցան մէկէն արջուն վրա մաղւեցան ,
 և անանկ խայթեցին զինքն , որ արուն լը-
 ւայ եղաւ վրէժին գիրըլլալով իրենց թշնա-
 մուն , որ փեթակը կործանեց : Եւ այսպէս
 արջը ամօթով և կատղած ստիպեցաւ ետ
 դառնալ , մեղադրելով իր գազանական ան-

համբերութեն՝ որ այնչափ թշնամի կրեն
վրա հանելու պաաճառ եղաւ :

Խրափ է անոնց, որ իրենց ապրուստին համար
որիշին զբիւնիք իննն . եւս առաւել որիւմաւ
անհամբեր մարդիկ, որոնք շատ անգամ ապելու
պատճառաւ ին իորուշին :

Այսպէս անհամբերք կրեն զարժանին,
Ըստ իւր ապաժոյժ բերմանց որկորին .
Զի որ կեղեքէ զտուն օտարին,
Զրկանք և յայլոց պատրաստի նմին :
Մի գազանութի բերիւր յուտելին,
Եւ մի գողանար զապրուստ ընկերին .
Որ թէև իցէ փանաքի չնչին,
Ի նախանձ բրդեալ վրասէ ուժգին :

ԽՈՏԱՐԱՐ ԵՒ ՇՈՒՆ

Քաջ զօրանայ սիրտ խոհական,
Երբ հանդիպի նմին վզեան :

Խոհեմ մարդը խելս ինքսանայ,
Երբ որ իրեն խառն փոփայ :

միջ. Երբեմն շուն մը մտաւ խոհարանը
կամ կերակուր եփելու տեղը, և հոն սպա-
սելով տեսաւ թէ խոհարարը անզգուշութի
կեցեր չէր նայէր . խլեց անկէ կովին սիրտն,

ու փախաւ : Իսկ խոհարարը տեսաւ որ շու-
նը այս չարուծին ըրաւ՝ կը փախչի , կանչեց
ետեւէն՝ ասանկ . դուն այսօր գիւրին կըր-
ցար զիս խաբել . բայց լաւ գիտնաս . ես
ասկէ ետեւ անանկ պիտի նայիմ , որ ամենեւին
բան մը չպիտի կրնաս իսմէ գողնալ . վասն
զի դուն չէ թէ իմ սիրտս տարիր , այլ մա-
նաւանդ ինձի սիրտ տըւիր . որովհետեւ կո-
րուստը և ձախորդուծիը կը բանան մար-
դուս միտքը , և կը սորվեցընեն որ լաւ
զգուշուծի ընելով ազատ ըլլայ դժբաղ-
դուծեց որ կը պատահին :

Աշխարհիս խոհարարիւն Էի պախիւր , բայց
պէտք է որ մէկ անգամ ինչօրէ , մէյմաւ Էիյնի-
վասն զի խախորդուծիւն և շատեւ ւա-
ղէնէն հարգու- խոհեմութի :

Գեղեցիկ առած բան խոհականին ,
Որ սիրտ տալ ասէ վնասն առաջին .
Այս մարդոյ պատկան այս բանականին ,
Մի՛ կրկին անգամ վնասիլ յանձին :
Թէ չես փորձ զգաստ 'ի մի նուագին ,
Անկանիլ քեզ կայ 'ի նոյն վերստին .
Եւ թէ անընդոստ կացցես 'ի կային ,
Սահեալ կործանիս կրկին չորեքկին :

ԱՐԾԻՒՒ, ԲԱԶԷ ԵՒ ՑՈՆ

Չքնաղ գործեն գործք և գնացք,
Եւ ոչ պատիր տեսիլ գիմաց :

Գործք իշէ յարեւ տիրան ,
Եւ ոչ փեսային աշտրուկ :

միւր . Բազէն ու ցինը վիճաբանութի կը
նեկին արծիւին առջին , թէ որն աւելի աղ-
նուական է , ցինը կը գովէր իր գերազանց
ուժը և տատիկ թռչելը , իսկ բազէն իր
ազնիւ բարբը , և կը նայէին թէ ի՞նչ վճիռ
կուտայ արծիւը : Պատասխան տրուաւ ար-
ծիւը , թէ գնացէք մէյմէկ որս ըրէք . ո՛վ
որ ձեզմէ լաւ որս բերէ , այն է աւելի աղ-
նուական : Եւ ահա ցինը գնաց մուկ մը
բերաւ , և բազէն աղաւնի մը : Անտառներ
արծիւն ըսաւ թէ այնչափ աւելի աղնուա-
կան է բազէն քան զցինը , որչափ աղաւնին
գերազանց է քան զմուկը . որովհետեւ ուժը
չէ , հասկա գործքն է աղնուական ընօրը :

Աղնուականութիւն գործքով ի՞նչ յայտնի եւ ոչ
փեսայով . թէ որ յեղա աղնուական լի՛ գործք
աղնիւ է , աղնուական ի՞նչու . թէ որ անուագ
աղնուական է , գործք լի , աշտրուկ է . ինչ-

պէս որ յայտնի բազէն ու զինը, այսինքն շա-
հինն ու չայլախը:

Նազէլի գնացք գործք առաքինի,
 Չքնաղ յօրինեն զսիրտ և հոգի.
 Թէ սոքա չիցեն լծակցեալ ընդ գեղ,
 Չէ աղնիւ չքնաղ այն սիրտ այն հոգի:
 Մի պանծար ընդ գեղ և յանուան զարմի,
 Զանա զքեզ գործով գործել պանծալի,
 Զի լոկ բան անուան չեն աղնիւ յարգի,
 Գործն է պսակիչ ամենայն բանի:

ՆԱՊԱՍՏԱԿ ԵՒ ԳՈՐԾԻ

Քոյդ վրիպանք թէ՛ թուին,
 Եթէ հայիս յայլոց թերին.

Բա՛ն դա՛նաւ Բե՛ն Իշլա՛յ,
 Թէ՛ որ նայիս այլոց վրա:

միտ. Երբեմն նապաստակները մէկ տեղ
 եկան կուլային իրենց խեղճութենք վրա, որ
 վախկոտ ըլլալով շատ վաանգի մէջ էին,
 վաան զի մարդէ կը վախնանք կըսէին, չնէ,
 արծիւէ, գրեթէ ամէն բանէ վախ ունինք.
 ուրեմն մենք ասանկ սխալ հատնինք. ուս-
 տի աւելի լաւ է մէկ անգամ մը մեռնիլ,
 քան թէ բոլոր կենացնուս մէջ զարհուրան-
 քով մեռնիլ: Զայս ըսելով վազեցին միա-
 բան որ լինին իյնին խղճովին. բայց ասոնց

տաքինն ձայնէն լճին քովն դորտերը վախնալ
լով մէկէն ջուրը ցաթկեցին : Անատենն մէկ
ծեր նապաստակ մը իրենցմէ կանչեց . ո՞վ
ընկերք, կեղեք մի՛ վախնաք . ահա ինչպէս
տեսանք , մեզմէ շատ աւելի վախկոտ կեն
դանիններ ալ կը գտնուին եղեր . հապա մենք
տեղերնիս դառնանք :

Ինչնեղաւ մէջ որ ըլլայ մարդ , պէտք լի յաւ
սահապելով զիսքէն իրենցընէն , այլ իրմէ վարի
նին նայել եւ մտիւնարժիւ . վասն զի յասահա
պաւնին է թելնեամբաւնին եւ մարդկաւնին Դէմ
Բան : Պիւնիստեաները կըսէին , ինչ Բարի մարդ
լարլարանքի մէջ ալ ըլլայ , միշտ մեկերոյ կըմոայ
ստանց այլայլելու :

Թե քեզ դժկամակ լիցի ձեռք բաղդին ,
Զլացեալ զձիրս օժիտ բնածին .
Մի՛ կարճամտիւր հայեաց 'ի ստորինս ,
Այլոց թերուծիք քեզ յորդոր լիցին :
Զիք ինչ անթերի յեղեղոց կարգին ,
Գործ է կատարել զայն թերատ ներքին .
Այդ ուշիմ մտօք քննեա՛ զօտարին ,
Գտանես զքեզ 'ի դո՛ւ վիճակին :

ԵՂՋԵՐՈՒ

Թէ և իցես յանբոյթ տեղի :
Մի՛ գներ զքեզ յապահովի :

Ո՛ր ո՛ր ըլլաս ապահով լին :
Մահէն հեռու քեզ և ի փրծես :

մի՛ն . **Ս**էկ եղնիկ մը ծովուն քով ժուռ
դալով բան կուտէր . որ մէկ աչքը չի տես-
նելուն համար ծովուն գին էր ըրեր , տես-
նող աչքը ցամաքին գին . և ասանկ զինքն ա-
պահով կարծելով վախ մը չունէր : Սակայն
նաւով անցնողները տեսան զայն ու նետով
զարկին ձգեցին . ողորմելի եղնիկը մեռնե-
լու ատենը լալով կը կանչէր , թէ ուսկից
որ կը վախնայի այն կողմանէ բան չեղաւ . և
ուսկից որ վախ չունէի , անկէ վրաս քաշե-
ցի , ու զարնըվեցայ . ուրեմն վախ չեղած
տեղէն աւելի վախնալու է եղեր :

Ամէն անգամ եւ ամէն քեզ պէտք է արձան
լինաւ , ինչ լինի փրծած պէլէն նեք ինքայ .
որովհետեւ իսկապէս իմեն այնչափ մեծ վնաս
և ի գարձ որչափ ապահով բանէն : Կաջնաւապէ-
տը նաւահանգիստին մէջ ատենի պէտք է վախնալ
քան թէ ծովին մէջ . ինչեք իմաստուն մը :

Այսպէս հասանէն արկածք աշխարհի,
 Անփոյթ շրջողաց յապահով վայրի .
 Զի աներկեան չիք ուստեք տեղի ,
 Յոր ոչ ժամանէն վիշտք ալէտալի :
 Արթուն կայ տմարդ յանքոյթ վիճակի ,
 Ի գործս ՚ի գնացս թիր յամենայնի .
 Շատք իբրև զինքեանս անվտանգ եղին ,
 Ի վտանգ մահու կորեան ցաւագին :

ՕՁ ԵՒ ԽԵՅԴԵՏԻՆ

Թէ ոչ գնաս յուղիղ կարգին ,
 Զքեզ չարաչար գործքքո դատին :

Թէ այլոց հեք շիբալ լերմաս ,
 Մահին Դուռը շիբալ լերմաս :

Միջ. Խեցդետինը սփափօղը օձին հետ ընկեր կըլլայ , և միատեղ երթալու ատենը կը նայի , որ օձը մէկին մէկալին չարութի կուզէ ընել և խայթել . այս բանէն կասկած երթալով խեցդետինը միշտ կը խրատէր օձն որ խորամանկութիւն թողու և իրեն ալէս սլարդամիտ ըլլայ . բայց օձը ամենևին մտիկ չէր ըներ : Ուստի խեցդետինը օր մը տեսաւ , թէ օձը կը քնանայ բռնեց ճանկերուն անանկ սիւմեց որ մեռցուց . և յետոյ երկնցընելով շիտկըցուց , սկսաւ մեռած օձին հետ խօսիլ . թէ որ առաջ կըսէր այսպէս շիտակ և սլարդ ըլլայիր , հիմա ասանկ

սլատիժով չէիր շիտկելէր . որովհետեւ ես
ընկերը շիտակ կուզեմ, հարկ եղաւ որ քեզ
աւշտկեմ:

Խրափ է անոնց, որ Բողոսն լարուիլը Բարու-
Բէ եփեւե ըլլան . լասն դի Բարի ընօղը Բարի ին
Գրանէ, լար ընօղը՝ լար . երբեքն շուափ երբեքն ուշ:

Այս են իրաւունք արդարադատին,
Չափէ՛ի գործոց չափ չարատիրին .
Զի որ ոչ դառնայ՝ի գործոց չարին,
Չարատանջ ուղղի գանիւք արկածին:
Արդ մի՛ դառնանար ընդդէմ խըրատչին,
Գանձեա՛ի սրտի խրատ մտերմին .
Փախիր՝ի գործոց փնասաբերին,
Թէ ոչ կորնչիլ կամիս յօրհասին:

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ԳԱՅԼ

Մի՛ զոք գրգռեր ընդդէմ եղբօր,
Զի մի՛ հասցէ քեզ խաւար օր:

Չար մի՛ խօսիր եղբօր վրա,
Չար խորհուրդեր տել ին Դառնայ:

միէ . () եր առիւծ մը երբոր հիւանդ սլառ-
կեր էր այրին մէջ, ամմէն կենդանիները
գնացին զինքը տեսնելու բաց ՚ի աղուէսէն .
խսկ գայլը մատնութի կընէր առիւծին, թէ

աղուէսը քեզ բանի տեղ չի տեպելուն չե-
կաւ : Այս միջոցիս մէջ աղուէսն ալ հոն
հասաւ , տեսաւ որ առիւծը մամլուալով կը
բարկանայ իրեն , բանը հասկըցաւ ու մէկէն
առջին գնաց ըսաւ . տէր իմ , որ կենդանին
քու շահդ մտածեց ինչպէս ես , որ աշխարհք
ստորտելով քեզի համար գեղ գտայ բժիշկ
ներէն : Ի՞նչ գեղ է , ըսաց առիւծը . քեզի
գեղ այն է , որ գայլը ողջ քերթես , ու կաշին
տաք տաք հագնիս : Առիւծը հաւտալով ,
մէկէն զարկաւ գայլը պատռեց . երբոր կա-
շին կը հանէր , աղուէսը ծիծաղելով ըսաւ .
ասանկ հասկըցիր՝ որ պէտք չէ տէրը բար-
կուծի շարժել , այլ բարեկամութի յոր
դորել :

Որոնք որ իշխանին հաճոյ ըլլալու համար ու-
րիշէ իւր մաքնեն , եւ մեծաւորին սիրաբ իւր շար-
ժեն բարիութի , այսպէս իւր պաթըլին :

Գրգռիչ նենգաւորք չարաչար պատժին ,
Այլոց գուք փորեն 'ի նոյն գըլորին .
Որ չար խորհեցաւ ընդդէմ ընկերին ,
Ե՞րբ ոչ դառնաղէտ կորեաւ 'ի նմին :
Քեզ է այս խրատ ծառայդ վեհազնին ,
Մի մատներ զընկերն առ օգտի անձին .
Որչափ քաղցրակեաց լինիս ընդ այլոց ,
Այնչափ բարութիք՝ յայլոց քեզ բերին :

ԳԻՆԷՄՈՒ ԵՒ ԿԻՆ ԻՒՐ

ՈՂՐ կըթուլթիւք իցեն յոռի,
Զինչ և առնես միշտ է յոռի :

Երբ որ մէջ գեշ սորված է,
Ինչ որ ընէ՝ օգուտ է ընէ :

միջ. **Ս**էկ կին մը իր գինով էրկանը դեղ
կըմնտըռէր. օր մը տեսաւ որ խիտ գինով
է, տարաւ քարէ շինած գերեզմանին մէջ
սլառկեցուց, գերեզմանին դուռը դոցեց դը
նաց. կարծէր թէ ասով սլիտի զգաստանայ
մարդը : Բայց իրիկեան գնաց գերեզմանին
դուռը զարկաւ. գինովը ներսէն ձայն հա
նեց թէ ո՛վ ես. կնիկն ալ սլառասխանեց,
թէ ես մեռելի հաց բերօղ եմ : Գինովը կան
չեց անոր, թէ ինձի ուտելու բան մի բերեր,
հապա խմելու. վն զի ես շատ կը տրտմիմ
երբոր կերակրի սնուն կառնեմ՝ ու գինիի
սնուն չեմ առներ : Անտունը կնիկը դըլ
խուն զարնելով կըսէր. վայ անբաղդիս որ
ճար մը չի գտայ քեզի շահելու, ահա չար
սովորութիւն քեզ անանկ կորսընցուցեր է,
որ ճար չիկայ :

Խրաք ըլլա՛մ հարգումն, որ լաւ գործի մէջ
լաւանայ. վասն զի լաւ անգամ սովորութիւնը

լաւելցօղն աւ հուի իշնէ իւ ի՞րաւնցնէ . անանի
որ քնախան իրեն զգաւելի բաներն աւ իւրաւի ը-
նէլ ինչպէս քեանս : Որոնն է վայ, որոնն է
խառնվաճի, որոնն է դաբառաբան, բայց միայն
գինէ՛հոյ ճարդաւն . ի՞նչ Սողոմոն :

Որ 'ի գործ վատթար այսպէս սովորի,
Ի նոյն վատթարեալ միջի յիմարի .
Զի ունակուածք բնուածի փոփոխի,
Ելանէ ըստ չափ թէ չար թէ բարի :
Թէ անկար երբէք 'ի գործ ինչ յոռի,
Արա՛ զներհական բարին ցանկալի .
Եւ թէ նոյն դառնաս 'ի գործ առաջին,
Մոլեալ կործանիմ յայն անկանգնելի :

ԲՈՒ ԵՒ ՉՂՋԻԿ

Թէ ըստ տեղւոյն չես նախատես,
Ոչինչ օգտիս զոր և գործես :

Որ ասենին զգոյշ լըլըլա՛յ,
Եթէ՛ ըրածն ունի ի՛րեմա՛յ :

միթ . Սէկը բռնեց բու թռչունը, և վան
դակով սրտուհանին մէջ կախեց . որ բոլոր
գիշերը ձայն կըհանէր կերգէր . իսկ գիշե-
րահաւը չգիտանալով ասոր ձայնին եկաւ
քովը մօտեցաւ, հարցուց թէ ի՞նչու ցորե-
կը ձայն չես հաներ, ու գիշերը կըկանչես :
Անալ սրտասխանեց, թէ առանց մտած-

մուշի չէ ըրածս, վասն զի ցորեկն երգե-
լուս համար բռնըվեցայ: Արկնեց դիշերա-
հաւը ծիծաղելով, թէ ասկէ ետե քեզի ոչ
զգուշանալ պէտք է, և ոչ պահվիլ. ան-
խելք այդ զգուշութիւնը բռնըվէլէդ առաջ
ընելու էիր:

Բռն իմ սրայղուշը օրինակ է անխոհմտ հարդ-
իանց, որ պէտք է շատ քիչ զգուշութիւն լին
նէր, ու պէտք է շատ քիչ իշխէ: Մարդոս
որոգայն իրեն բերանն է, որ իր խօսքովն
բռնելի. իշխէ իմաստունը:

Ի զոր է ջանալ յանցանել առթին,
Որոնել ըզճար փրկութե անձին.
Խորհիլ և առնել ըստ ժամանակին,
Գործ խոհեմութե է խոհականին:
Արթուն նախատես լէր ապագային,
Մինչև է եղեալ դեղ խորհեաց ախտին.
Զի դայ ժամանակ երբ 'ի սոյն սահիւ,
Ոչինչ դեղ և ճար գտանել մարթիս:

ԿԱՏՈՒ ԵՒ ԽԱՐՏՈՑ

Վայ որ լեզուն զերկրաւ ածէ ,
Բոլոր փնաս ինքեան ածէ :

Ո՛ւր այնքաւ ար իւր զոգնէ ,
Իրեն հագին իւր սեղանէ :

Դ՛է. Կատուն կըմանէ ոսկերիչին խանութ-
թը , և հոն դանկելով խարտոց մը՝ կըսկըսի
լղել . բայց լեզուն խարտոցին ակռաներէն
քերթը վէլուն համար՝ արիւնտոեցաւ խար-
տոցը . իսկ կատուն կուրսխանար՝ կարծե-
լով թէ երկաթէն ուտելու բան կը հանէ .
մինչև բոլոր լեզուն մաշեցաւ :

Լեզուին քըւօղ և Բամբասանք «իւրօղ մարտը
մէջ իւր փնաս , ու կարծէ թէ ուրիշին փնաս իւ-
րէն . անոր համար իւր լեզուն իւր գլուխը կոտորէ .
մանաւանդ եթէ իրմէ զօրաւորին և գիտնական
մարդկանց հետ իյնի : Թէ որ մարտ Բամբասանը
կրտսէ արժանի իւրաց , հապա քահանան Բամբա-
սանը ինչ ինչու . ինչէ իմաստունը :

Ո՛վ զինորդ դժնեայ գործ լեզուադարին ,
Լուսէ և խարտէ զանուն օտարին .
Կարծէ խանդարել զայլոց ըզբարին ,
Բայց ինքն մաշի կոտորի յանձին :

Նախանձու է բերք այս գործ խաւարին ,
 Դառնացեալ ընդդէմ բարեաց ընկերին .
 Մի սրեր լեզու այլոց 'ի միաս ,
 Զի մի' անպիտան մաշեցիս կրկին :

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ ԵՒ ԲԱՂԴ

Եթէ բարեք քեզ գիտեցին ,
 Տուր փառս երկնից և ոչ բաղդին :

Թէ որ յեռաբարձ աստիճանի ,
 Ճանաչի՜ր ի՞նչ փոքր երկնաւորին :

մլն . Երկրագործ մը գետինը փորելու ա-
 տենը դանձ գտաւ , և այս պատճառաւ գի-
 շեր ցորեկ գետնին պատիւ կընէր որ իրեն
 այն բարեբարութիւնն ըրաւ . որ մը բաղդը
 բարկանալով երեցաւ իրեն ըսաց . ո՞վ յի-
 մար ինչո՞ւ համար ինձի ընելու պատիւդ
 գետնին կընես . այն ոսկին ես քեզի տուի ,
 որ փարթամ ըլլաս , բայց գիտեմ՝ եթէ ժա-
 մանակը փոխվի , և այս ոսկին ուրիշին ձեռքն
 անցնի , անատենը պիտի պարսաւես զիս թէ
 բաղդ չունիմ :

Ամէն հարդ պարտաւան է , որ այ քաւած Բա-
 ռիւք ճաննայ , և պաշտէ արարիչը , ինչ թէ Դիպ-
 աւած + սեպելով ուրիշի պարտեալն . վասն զի
 ամէն Բան այ խախտվե ինչն : Բայց պարտաւան

այն է որ շահը իրենց խելութիւնն ինքսան , և խա-
խարդութիւնն արարելով արարեցան , ինչպէն թէ
անաւ իրենց հոգոսն քրիստոսեւ համար ինքսան ,
որ խախարդութիւնն յիշ համբերութիւնն ընեն , յաջ-
ղութիւնն յիշ խոնարհութիւնն :

Այսչափ է խորհուրդ անխմտոս ուսմկին ,
Որ ոչ ճանաչէ ուստի գայ բարին .
Երբ դիպի բարեաց գանձուց աշխարհին ,
Զայն երկրի գրէ զայն պարգև բաղդին :
Աղբիւր է բարեաց անսահման բարին ,
Հանուրց բարերար ըստ էից հարկին .
Պատկառ կալ ձեռաց ամենակալին ,
Որ տայ և բառնայ երբ կամք են նմին :

ԵՐԿՈՒ ՈՒՂԵՒՈՐԲ

Բազում խնդրակք յաջողակին ,
Զիք բարեկամ ձախողակին :

Յաջող բանին խնդրող շաք իայ :
Չախարդին հարդ չի հօսեանայ :

ՃԼԷ. Երկու հոգի ճամբայ կերթային , մէ-
կը կացին մը գտաւ , ուրախանալով ամե-
նուն կըսէր , թէ կացին գտայ . իսկ ընկերը
կը իրաւէր որ գտայ չըսէ , հապա գտանք
ըսէ . բայց մէկալը միշտ նոյն կըսէր : Քիչ
մը առաջ գացին՝ նայիս որ կացինին տէրը
վաղելով ետևնուն կուգար . անատենը գըտ-

նօղը խօսքը փոխեց, ու սկսաւ մէկալին ըսել, թէ կորանք եղբայր: Անալ պատասխանեց թէ ինչո՞ւ կորանք կըսես, հապա կորայ ըսէ. վասն զի երբոր կացինը գտար՝ գտանք չէիր ըսէր՝ գտայ կըսէիր. ուրեմն ինչպէս յաջողուէ՞դ զիս մասնակից չուղեցիր ընել, պէտք չէ որ ձախորդութե՞դ ընես:

Ո՛վ որ յաջողութե՛ն մէջ ուրիշին բարի չընէ, յախորդութե՛ն մէջ Դէ՛մը իրագայ. վա՛յ այն մարդուն, որ յաջողութե՛ն մէջ հայաբառնաւով մարդուն էրէս չի նայիր:

Բարեբաղդք պանծան յէլս յաջողակին,
 Ոչ զոք մասնակցեն ընդ բարեաց մասին.
 Բայց թէ ժամանեն 'ի ձախողակին,
 Բաշխեն և սփռեն զայն ընդ բոլորին:
 Մի՛ մեծամըտիր երբ կաս 'ի բալդին,
 Մասնակցեա՛ զայն բաղդ կարօտ ընկերին.
 Զի յետս յընթադրիլ գիւրասահ անուին,
 Քեզ նշխարեսցի և բաղդ օտարին:

ԵՐԿՈՒ ԳՈՐՏՔ

Որ գոհ վարէ կեանս աղքատին,
Անբոյժ զուարթ կայ յիւր կային:

Ուր գոհ լի էր Վեճախին,
Մահին իշխան շահով Բաթին:

մէջ. Երկու գորտ իրարու գրայի ըլլա-
լով մէկը լճին մէջ կտարեր ապահով և աղ-
քատ. մէկալը ճամբուն վրա քիչ ջրի մէջ
կտարեր հարուստ: Լճին մէջինը շատ ան-
գամ կը խրատեր ընկերն, որ իրենքով գայ
ապահով ապրի, և դուրսը վտանգի մը չի
գայ. բայց մէկալն ամենեւին անոր մօտիկ չէր
ընէր՝ թէ ես հոս շատ կերակուր կը գլու-
նեմ: Սովայն շատ զղջացու երբոր սայլ մը
վրայէն անցնելով տրորեց, որ մեռնելու ա-
տենը կը կանչէր, թէ ինչ անխելքութի է,
որ շատ ուտելու համար կեանքս կարճեցու-
ցի. թէ որ ընկերոջս խօսքը մօտիկ ընէի, հի-
մա ողջ կըլայի:

Որչափ մարդիկ որ շաքին քաղաքէն թիւ Բա-
նի լին հասնած՝ Վտանգի մէջ ընկեր իրարմէր են:
Լաւ է իբրեւ մը հաց հանգիստ խաղաղութեամբ,
քան թէ մէկ քուն մը լեցուն Բարիք խառնութիւն:
Իշխան Սողոմոն:

Աղքատք և փարթամք զմի օգ չնչեն ,
 Ընդ կենաց շաւիղ այլ ոչ զոյգ գիմեն :
 Նա գոհ յիւր փոքունն ապահով չըջի ,
 Սա անգոհ բազմաց 'ի վտանգ մաշի :
 Այս կրկին վիճակք քեզ տիպ են կրկին ,
 Շատանալ փոքու 'ի կեանս տղքատին .
 Թէ չես գոհ փոքունն փափաքիս շատին ,
 Առաթուր փշրիս 'ի մահու անուին :

ՄԵՂՐԱԳՈՐԾ ԵՒ ՄԵՂՈՒ

Մերժեա՛ 'ի բաց զայր անզգամ ,
 Մի՛ զընտանի և բարեկամ :

Հեռու՝ ի եղբի անշգամն ,
 Չէ թէ օգնիւ բարեկամն :

մը . Երբեմն մեղուանոցին մէջ մէկ մարդ
 մը մտաւ մեղր դողցաւ . երբոր տէրն եկաւ
 տեսաւ թէ փեթակն աւրած է , զարմանալ
 լով կայնէր կընայէր թէ ո՞վ ըրեր է . անա-
 տենը մեղուններն ալ դարձան եկան . տեսան
 որ մեղրագործը փեթակին քոյն է , սկսան
 խայթել : Ո՞վ անզգամներ կըսէր մեղրագոր-
 ծը ձեր մեղրը դողցողին բան չըրիք , ու ձեզի
 նայօղը կըխայթէք :

Կան մարդիկ որ անհոռւ ընկալեն լին զգու-
 շանար բարեկամս-նք ինչ վարձին . իսկ բարեկամն

Երեւ ի ռ Դարձնեն . Բայց Երբ ի ռ Կասկեանն լին
լաւ են լինի Բարեկամն , Բան Կամբոյր լինա՞մոյն :

Կշուել զինքն և զայլս է մտաւորին ,
Ընտրել զբարեկամ մերժել թշնամին .
Իսկ սիրել զվտան ասել զբարին ,
Գործ է յիմարաց խորհուրդ անբանին :
Են որ դու թ խրատ մերժեն մտերմին ,
Կենակցին անհոգ ընդ գող թշնամին .
Բայց դայ ժամանակ յոր խաբին ծաղրին ,
Յայնժամ ճանաչեն զյարգ բարեկամին :

ԵՐԿՈՒ ՇՈՒՆԻ ԿՐԹԵԱԼԻ

Յոր ինչ 'ի բնէ որ սովորի ,
Այնպէս մնայ չար թէ բարի :

Ինչ Բանի որ ուրիշ ըլլայ ,
Գէշ լին աշխի անանի ինքնայ :

մէն . Սէկ պարոն մը երկու շուն ունէր .
մէկին որս ընել սորվեցուց , մէկալին տու-
նը պահել . որսորդ շունը միշտ որսի երթա-
լով կաշխատէր , և ինչ որ բռնէր պահապան
շունը մէկ տեղ կուտէր հետը : Ուստի օր մը
որսորդ շունը բարկացաւ , և նախապէս
կըսէր անոր . դուն ամեն օր առանց աշխա-
տանոց հանգիստ նստեր ես . իսկ ես միշտ
կաշխատիմ , դուն կուտես : Պատասխան տը-
լաւ պահապան շունը՝ թէ զիս մի պարտա-

և եր, հասլա մեր տէրը օրորաւէ՛ որ ինձի
աշխատիլ չի սորվեցուց, քեզի սորվեցուց :

Խրաք է ամեն մարդու, մանաւանդ ծնողաց,
որ զաւանիսն պզտիկուն աստե՛ն լաւ լինի
հիշեն. իսկ զի անաստե՛ն ինչպէս ուրիշն՝ ա-
նանի ի ծառն :

Ծնողք վարդապետք յայս սրբաւանդին,
Քաջիկ հրահանգել բոյս բարուց մօնկին.
Զի մանկունք ցվերջ զայն առնել կրթին,
Գովեստ և պարսաւ նոցա վերբերին :
Զանա՛ սովորիլ ՚ի բարեաց մասին,
Առաքինանալ իբրև դիւցազին.
Ի քեզ նկարեալ բարեաց բոլորին,
Տենչալի տխար գացիս անփորձին :

ՁԿՆԿՈՒԼ ԵՒ ԾՈՒՎ

Մի՛ հաւատար տյոց զքեզ,
Եւս առաւել զանձն քո քեզ :

Զի՛ հաւաստս քեզ ուրիշին,
Եւ մանաւանդ քեզ քո անյին :

ՎՃ. Զկնկուլ թռչունը անապատստէր ըլ-
լալով, միշտ ծովուն քովերը կը կենցաղավա-
րի. և ծովուն քովի ժայռերուն մէջ ձագ
կը հանէ, ինչպէս կըսեն : Եղաւ որ ձագ հա-
նած ատենը՝ կերակուր գտնելու գնաց. այս

միջոցիս մէջ ծովը ալէկոծելով, ալիքները
 քարին զարկեր, բունը ծովուն մէջ ձգեր էր.
 երբոր թռչունը դարձաւ տեսաւ որ ձագե-
 րը ջրին մէջ կորսւոյն էն, վայ ինձ կըսէր,
 ես ցամաքը թշնամի կարծելով ծովուն ապա-
 ւինեցայ. սակայն ծովն է եղեր իմ բուն
 թշնամիս, որ ես չիտէի:

Խրափ է անոնց, որ Բշնամիէն Գախելու հա-
 յար՝ անանի սոսք Բարեկամի յետոյ իւր հասնելին,
 որ Բշնամիէն աւելի զաւան իւր Բերէ Իրենց:

Զինչ շահ արթուն կալ'ի մի վտանգին,
 Յայլ վտանգ հաշիւ թմրեալ գլխովին:
 Զի որ ոչ գիտէ եղբ սահմանին,
 Անդարձ մոլորեալ դանդաչէ յուղին:
 Ծով է այս աշխարհ որ ցանդ երերին,
 Ալեբեր հողմունք խաղան'ի նըմին.
 Արդ մի վստահիր փոփոխականին,
 Զի մի ծախեոցիս յանյատակ ծոցին:

ԱՅՐ ԵՒ ԿՒՆ

Զխարդ գժնեայ կին անզգամ,
Խայթէ զընկերն օտարս համայն :

Չար իսնայ՝ էն օյի նման ,
Որ՝նն յօփին լիշք զէն իռափան :

մէջ . Սէկ չար կնիկ մը ամենուն հետ ա-
տեղութեւ վարվելով կռիւ կընէր . օր մը ի-
րեն ընկերն ուղեց հասկընալ , թէ արդեօք
հօրը տունն ալ անանկ կըվարվի . ուստի
մէկ պատճառով մը կինը խրկեց հօրը տու-
նը . բայց քիչ օր անցաւ նայիս դարձաւ ե-
կաւ . ընկերը հարցուց իրեն թէ անոնց հետ
ի՞նչպէս կը վարվէիր հոն : Անալ պատաս-
խան տրւաւ , թէ ի՞նչպէս պիտի վարվիմ ,
հովիւներն ալ ինձի հետ աղէկ չէին երթար :
Ո՛վ անզգամ կին՝ պօռաց էրիկը , եթէ ու-
նոնց հետ ալ կռիւ ըրիր , որ տուտըւանց
կերթան ոչխարներուն հետ մթուն կը դառ-
նան . հասկա ի՞նչ չես ընէր անոնց , որ դի-
չեր ցորեկ մէկ տեղես :

Կոտորար յարգը չար որ երեւայ զինքն հեփ
իւ փանի , եւ ամենուն հեփ իտի- իւ բանայ . ուս-
տի տառի է թէ թէի գեւը Կոտորուն աղէկին հեփ
ւի իրնար վարիւ , եւ թէի աղէիւ Կոտորուն գեւին
հեփ իւ վարիւ :

Այս բոյսք են բարուց կնոջ ժանտածին ,
 Որ միշտ աղմկէ զընկեր դրացին .
 Ապականիչ թոյն կրէ 'ի լեզուին ,
 Ազդէլ զայն այլոց բերկրանք են սրտին :
 Բաբէ դառնութե այն անզգամին ,
 Յորմէ մերձաւորք հեռանան փախչին .
 Փոխան գգուանաց որ սլարտ էր նմին ,
 Ատեն հաշածեն դժնդակ զայն կին :

ՈՒԼ ԵՒ ԳԱՅԼ

Եթէ ունիս բան և հանճար ,
 Յաղթես բնաւից չնք քեզ դժուար :

Թողուն քու գործդ այլ բան ընես ,
 Աստ շահեւոր քեզ իւր բերես :

մլք. Սէկ այծի ձագ մը իր ընկերներէն
 մոլորած երբոր կերթար՝ գայլ մը ասոր ե-
 տեէն ընկաւ , այծը հասկըցաւ որ աղատում
 չունի՝ դարձաւ ըսաց . ո՛վ գայլ ըսւ գիտեմ
 որ քեզի կերակուր տխտի ըլլամ . ուրեմն
 կը խնդրեմ որ խեղճութե չի մեռնիմ . եկո՛ւ
 քիչ մը խաղ կանչէ , ետալ պար խաղամ , ան-
 կէ ետեւ ինչ որ կուզես ըրէ : Իսկ գայլը հա-
 ւանեցաւ անոր , ու երբոր ունալու ձայն
 կը հանէր որ այծը խաղայ , շները գայլին ձայ-
 նը առին հեռուէն , և մէկէն հոն հասան հա-
 լածեցին զգայլը : Բայց գայլը փախչելով
 կըսէր այծին , թէ արժանապէս ինձի այս

բանն եղաւ . պէտք էր երաժշտութի ընել ,
որ բնական խոհարար աշէի եմ :

Ո՛վ որ իր սորված բանը ինձ փէ՛ , անսովոր բա-
նի յետո՛ք ինձ դարնէ , Դժբախտաբա՛ն մէջ կիշնի :
Վա՛յ անոնց որ շիտակ ճամբան ինձ թողան , ու
խառաւը իւրեան . ինչէ՛ Աստուծո՛ք :

Այսպէս որ ձգեն զիւրեանց առնելին ,
Միտ դնեն այլոց գործոց և բանին .
Բայց անդէն ծաղրին առ մտաւորին ,
Ոյր հանձար յաղթէ բռնութե՛ն նոցին :
Զինչ հղորագոյն քան զէն խմաստին ,
Երբ հատու սրեալ է յիւր յեսանին .
Հատանէ զջիղ արքայից բազկին ,
Ծաղրեալ զխորագէտն ածէ՛ յարկածին :

ԳՈՂԹ ԵՒ ԱՔԱՂԱՂ

Պատճառ լինել գործոց բարեաց ,
Ատելի է չարասիրաց :

Թէ լաւ բանի ըլլաս պատճառ ,
Կը բաժնասէն քեզ լաւաւար :

մէջ . Գողերը տուն մը մտան թաղելու
համար . բայց տանը մէջ ուրիշ բան չի գտան՝
մինակ աքաղաղ մը գտան բռնեցին տարին .
էրբոր սկիտի մորթէին կաղաչէր որ թող

տան զինքը . վասն զի կըսէր ես շատ սխա-
ւական եմ մարդու , որ գիշերը կարթընցը-
նեմ զանոնք , կելեն կաշխատին : Ահա ասոր
համար՝ ըսին գողերը՝ դուն մահապարտ ես ,
որ զանոնք արթընցընելով՝ չես թողուր մե-
զի գողութիւն ընելու : Զայս ըսելով գլուխը
կտրեցին թէ ինչու համար ասանկ բանի
սպառնառ կըլլայ :

Բարի Բաներու սպառնառ եղջը ասելի է ան-
ըզգասներուն . որ իրենց յեռփէն Բարի ընել ևի
գար , ու Բարեգործութիւն ընողը իմ ուսման ե-
րանէն եղջը ին Բարեգործին : Ո՛վ որ ուսումը ե-
հագեցորդ ին յիշէ՝ իրեն քունը մահին մօտ ին շի-
նէ , եւ ճամբան դժոխսին քով . ինչէ իմաստունը :

Այսպէս թշնամիք բարեաց բոլորին ,
Ըզպատճառ բարեաց ստեն խստագին .
Զի ոյր ակն է չար նմա չար թուին ,
Բարեգործ արդարք սպառնառ բարեծին :
Դու մի՛ հետևիր եղծողաց բարին ,
Նսրատ յարգութիւն տուր բարեսիրին .
Որ սպառնառ լինի բարեաց աշխարհին ,
Զքնաղ սրանձալի լինի նաղէլին :

ԳԻՇԵՐԱՏԱՒ ԵՒ ԿՈՒՋ

Որ ըստ տեղւոյն զէն իւր փոխէ ,
Անյաղթ մնայ զերծ 'ի չարէ :

Թէ ըստ Գեղարշի Բանբոյ Գեղարշ ,
Անիկ Բանի Վան իւրէն :

մի . Երբեմն գիշերահաւը թռչելու ատե-
նը յանկարծ վար կիյնի . կուղնալ հոն գըտ-
նելու ի կրթունէ զինքն , որ սպաննէ : Իսկ
գիշերահաւը կաղաչէր որ չի մեռցընէ . պա-
տասխանեց կուղը «սա՛սարժ» թէ չեմ կրնար
քեզ թող տալ . որովհետեւ բնու թիւ ամիկն
թռչունի հետ հակառակու թիւ ունիմ : Ես՝
ըսաց գիշերահաւը , թռչուն չեմ . հապա մոռ-
եմ : Զայս որ լսեց կուղը թող տըւաւ : Ու-
րիշ անգամ երբոր ընկաւ գիշերահաւը կա-
տուն զինքը բռնեց . կաղաչէր թէ զիս մի՛
ուտեր : Կատուն ալ ըսաւ թէ բնու թիւ ամիկն
մկներու թշնամի եմ . անալ կըսէր թէ ես
մոռկ չեմ թռչուն եմ : Եւ այսպէս երկու
անգամ անունը փոխելով ազատեցաւ գիշե-
րահաւը ինչէն գոռոռն :

Պէտք է խաճախի յարմարելով վրանքէ ա-
զապիւ , եւ ամիկն մարդոս հեթ խելոյն վարժելով
«իւրաք շահիւ , ու ինչ ազգի ու լուրճի խախտ-
ելով ուրիշ Բանի ինչ նայել :

Յարմարիլ առթից գործ է հանձարին ,
 Մի յամառութի սկինդ կալ 'ի նմին .
 Զի փոփոխ շնչմունք հողմոց աշխարհին .
 Հարկաւ փոփոխեն պարագայս տնձին :
 Մի կաշկանդեացեն զքեզ բերմունք աղգին ,
 Մի սովորունք 'ի քեզ սնդասցին .
 Փոխեա՛ զայն երբեմն ըստ ժամանակին ,
 Որով 'ի լաւ անդր գործք նախնեաց փոխին

ՅԻՌ ԵՒ ԻՇ

Մի երաներ բաղդ մեծատան ,
 Զի տառասպանք նմին մերձ կան :

Երնէի թ քաւ թե՛ ամե՛ծին .
 Նայէ՛ ներսէն ի՞նչ վիշտ ունին :

միտ . | Եռան էջը կը տեսնէ ընտանի էջն ,
 ու քովը մօտենալով կընայի անոր փափկու-
 թէր երանի կուտայ , որ քաղքի մէջ գտնը-
 վելով լաւ կուտէ և հանգիստ կեանք կը
 վայելէ : Ուրիշ անգամ տեսաւ որ բեռնա-
 ւորեալ կերթար . տէրն ալ ետեւէն դաւա-
 զանը զարնելով կը քշէր , ըսաց թէ ես աս
 կէ ետեւ քեզի երանի սխտի չի տամ . վասն
 զի կը տեսնեմ , որ առանց չարչարանքի դուն
 երջանկուհիդ չես կրնար վայելել : Ուրեմն
 իմ աղքատութիս քու մեծութիդ շատ վեր է ,
 որ ազատութի ուղած տեղս կերթամ :

Պէտք է որ ազգասիրէրն իրենց լիճակին լըս
գոհ ըլլան , քեանելով Ռեծաբուններուն քաշած
նեղութիւններն , որ միշտ յաճախուի ի իր քանջը-
լին : Շատ աղէի է քիչ ունենալ հանգիստ , քան
նէ Ռեծ գանձ ունենալ խռովութեամբ . իշուն ի-
մասաբունները :

Մեծատանց աղքատք երանեն բաղդին ,
‘Նոյնպէս մեծատունք կենաց աղքատին .
Թէ կշռես նոցուն ըզլիճակ ներքին ,
Փարթամքեն թշուառք աղքատք երանին :
Մի ցանկար փառաց փարթամագունին ,
Որոյ տապնապք են լծակից սրտին .
Լաւ են կեանք անինչ որ անվիշտ վարին ,
Քան զայն ցեցակեր կեանք տրտմականին :

ԷՇ ԵՒ ԳՈՐՏԻ

Ծոյլ հեղգասիրտք փոյթ գանդատին ,
Ոչ ինչ յայլոց վատտակս հային :

Ծոյն որ նեղի գանգապ իշնէ ,
Այլոց ջանքին նայել լուղէ :

մխբ. | Եւ փայտ բարձրված երբոր ջրէ մը
կանցնէր , ընկաւ ջրին մէջ մնաց , չէր կըր-
նար ելլել . ուստի փոխանակ աշխատելու ,
սկսաւ հառաչանքով լալ : Իսկ ջրին մէջի
գորտերը լսելով անոր հառաչանքը՝ ծաղը կը-
նէին ու կըսէին . թէ որ դուն մեր տեղն

ըլայիր, և այսչափ ժամանակ ջրին մէջ մը-
նայիր, ինչ պիտի ընէիր. որ կտոր մը ժամա-
նակ հօս մնալուդ համար ասանկ կուլաս :

Խրափ է ծոյլ մարդիանց. որ +իւ ճ Բանովի
բրանջան, և լին նայիր գիւնի ցորեի աշխարհու-
ներուն վրա : Գիտունները ծոյլ մարդ է ճ նմա-
ցընեն փափած աշի, որ մայն ծանրութի ճ ա-
նի, ախնաին Բանի լիգար :

Այս բընական բերք վատ տրանջողին,
Թեթիւ նեղուի նմա մեծ Թուին.
Յայլոց մեծագոյնս էթէ հայէին,
Թեթիւագունից յօժար տանէին :
Արդ փոքրագունից մատիր 'ի զընին,
Տէս զխորդ 'ի վիշտս տանջին վաստակին.
Յամօթ լէր ո՛վ վատ ընդ գործ քո չնչին,
Ուսիր զօրանալ 'ի մեծագունին :

ՀԱՒ ԵՒ ԾԻԾԱՌՆ

Զօտար սերմանս հա՛ր դբարի,
Եւ մի խառնէր չարն ընդ բարի :

Գէն աշէիին հեփ լի խառնէս,
Զարէ +եղե հեռու ընէս :

Մտի. ()ը մը հաւը կը գտնէ օձի հաւկիթ,
հոգաբարձուի ընելով կը տաքցընէ որ ձագ-
հանէ : Զայս ատենէն ծիծեռնիկը զարմա-

յաւ անոր անխելքուէր վրա . ո՞վ յիմար
կըսէր , ինչո՞ւ այդ բանը կընես . չիտե՞ս որ
ձագերն ելածին ուէս նախ քեզի սկիտի սկը-
սին ինչո՞ւ տալ : Ան ատենը հաւը մամլոտա-
լով ըսաց . այս ի՞նչ յիմարութի է իմ ը-
րածս , որ ասանկ օձ թշնամիս կը սնուցա-
նեմ . որ նախ ինձի ինչո՞ւ տալով ձագերս
սկիտի կորսընցընէ :

Մէծ պիտուութի պէտք է նախ ծնողաց , որ
լար և անառախ քաղաք էի մօտեցընէն իրենց ան-
մեղ մանկանց . երկրորդ պէտք է վարդապետե-
րուն որ թող էի պան աշակերտաց լար սկզբունք
որովի : անհասարակ աղանդաւորներուն բաները
վարդաւանք :

Զխանդ քաջ խորհի խոհեմ կենդանին ,
Մի լինիր ասէ դարմանիչ չարին .
Որոյ թոյն դժնեայ 'ի ներքս պահի ,
Խայթէ և ժայթքէ երբ 'ի չափ աճի :
Խրատ է ծնողաց և քաջ վարժողին ,
Անարատ պահել զսիրտ անմեղին .
Որ խառնէ զթոյն քաղցր սնունդին ,
Կորուստ պատրաստէ իւր անմեղ դառին :

ԱՂԱԽՆԻ ԵՒ ԱՆՕԹ

Արդ մի՛ անյադ բերիր յուտեւ,
 Զի մի՛ անկցիս 'ի վիշտս անեւ:

Ուրեւ խմել շաք մի՛ ցանկար,
 Շաքին մահուան աշս է պարսառ:

մխո՞ . Սէկ աղաւնի մը խիտ ծարւըցած
 ջուր կըմնարուէր այնչափ բաղձանքով, որ
 երբ տեսաւ պատին վրա ջրի աման մը դը-
 րած, շփոթմեծէն կարծեց թէ իրաւ ջուր
 է, վեր ելաւ ուժով մը զարկաւ պատին վը-
 րայի ամանին որ իյնի. բայց շատ զջացաւ.
 վասն զի անտնկ սաստիկ պատին զարկաւ
 թւերն, որ մնասելով վար ընկաւ. և երբոր
 բռնըվեցաւ, կուլար թէ ափսոս իմանիսէւ-
 քութեւ, որ կաթ մը ջուր խմելու համար՝
 անմտութիւն աշս խեղճութեւ մէջ զիս ձգեցի:

Խրաք է անոնց, որ ասանց մաքծելու իրենց
 ցանկութիւնէ ետեւն անանի իյնին, որ շատելով
 իւր իրծանին: Ինչպէս որ Դժ-Խոյն ու Իր-Խոյն
 լին իշխանար, ասանի աւ արհիւն աւել. իւրե-
 անիւ:

Այսպէս որ անյադ տենչայ յըմպելին,
 Անդէն կորնչի 'ի նոյն հեշտալին.
 Զի բռնական կիրք կորստականին
 Վաղ կարապետէ 'ի դուրս օրհասին:

Արդ երբ տեսանես սրտիդ բերկրալին ,
 Մի գահավիթիր անսանձ 'ի նմին .
 Չափակցեալ զկիրս ըստ բանականին ,
 Չքնաղ վայելես զերկնաձիր բարին :

ԱՂԶԻԿ ԵՒ ԼԱԼԱԿԱՆՔ

Բազումք առ սէր ոսկւոյն անբան
 Առնեն ըզգործս եղերական :

Ըստ մարդ ոսկւոյն համար իշնէ .
 Լալու Բանէր որ արժան չէ :

մխնէ . **Ս**եծատուն մը երկու աղջիկ ունէր .
 ասոնց մէկը երբոր մեռաւ լալկան կնիկներ
 բերին , որ չարաչար ողբ կընէին . մէկաւ
 աղջիկը տեսնելով անոնց չափազանց լացը՝
 կը զարմանար թէ այս ի՞նչ խեղճութի է . ո՛հ
 մեզի պէտք էր , կըսէր , ասանկ լալ հարկաւ ,
 որ կսկիծը մերն է , չէ թէ ասոնց որ ասանկ
 սաստիկ կուլան : Պատասխանեց մայրը թէ
 մի զարմանար , որդեակ , ասոնց խեղճ լացին
 վրա , որովհետեւ ըսաւկի համար կընեն . ըս-
 տըկին ուժն է , որ կըլացընէ՝ չէ թէ կըս-
 կիծը :

Ըստ մարդիկ ինն որ արժանախրոսն է և քա-
 ասախրոսն է համար լալու Բանէր իշնէն , ու չէն
 Բանար . վասն զի ցանկաւնէն մարտերին ին ի-
 ւարէ :

Այս գործս է այժմեան դարու տրտմածին,
 Յոր 'ի սէր օգտի գործեն ղեղկելին .
 Աչք ամենեցուն են յանբան ոսկին ,
 Միտք ամենեցուն ձգել զայն յանձին :
 Զինչ ինչ կործանէ գիրս հողագնտին ,
 'Ի սուսեր մաշէ մարդիկ երկրածին .
 Բայց աշխարհակուլ այս հրահալելին ,
 Որ զաշխարհս ողջոյն գործէ լաւագին :

ՀՈՎԻԻ ԵՒ ՈՉԽԱՐԲ

Չարիս խորհիլ բարերարին ,
 Գործ է տխմար ասկիրատին :

Բարերարին լաւ մ' ապէր ,
 Որ +եղ հասնին Բարի օրեր :

մխղ . Մէկ հովիւ մը ոչխարներն անտառը
 տարաւ , և կաղնի ծառին տակը հանեց իր
 լաթը փռեց՝ ելաւ ծառին վրա , որ պտու-
 ղը վար թափէ , քայց ոչխարները պտուղն
 ուտելու ատենը անոր լաթն ալ միատեղ
 կերան : Իսկ հովիւը երբոր վար ինջաւ տե-
 սաւ որ լաթերը չի կան , ով անզգամ կեն-
 դանիննր ըսաց , դուք ուրիշներուն բուրդ
 կուտաք որ լաթ չինեն , իմ լաթերս կու-
 տէք , որ ձեզ այսչափ կրխնամեմ :

Կան անանի մարդիկ որ հարկաւոր մարդուն, և
 իրենց ընթանեացը սէր և բարիք մը լին ունէր
 ընել, օտար անարժաններուն ինչն, որ քաջ
 իներնայ: Ու որ բարեբարին լար հապոցում ին-
 չնէ, լարը իր փնէն լի պալիւն: ինչն իմաստունը:

Անոսպայ տխմարք յայս միտս բերին,
 Թողեալ զընտանիս օգնեն օտարին.
 Է զի դառնացեալ բանիւ նենգողին,
 Ընդդէմ ելանեն խնամակալին:
 Խակամիտ մանկանց խրատ է անգին,
 Զընկեր և զօտար ոչ ճանաչողին.
 Որ մերժեն խոտեն գութ խնամարկուն,
 Անկանին ի ձեռս ռիւսերիմ չարին:

ՀԱՒ ԵՒ ՁԱԳԻ ԻՒՐ

Ձիք ապահով պատասխարան
 Իբրեւ ամուր հնազանդութի:

Մփիք բերդը հեազանդութի,
 Քեզ լի մօփիք շատու բան:

միսէ. Երբեմն հաւրձագերն առաւ հեռուն
 գնաց ուտելու բան գտնելու համար. տե-
 սաւ որ ուրուրը կըստըտի օգին մէջ անոր
 մանտրը ձագերն յափշտակելու համար. մէ-
 կէն կանչեց քովը զանոնք ու թնկերուն տա-
 կը պահելով ազատեց թշնամուն ձեռքէն:
 Իսկ ձագերը տեսան, որ ուրուրը հեռա-

ցաւ, եւ լան ինքնագլուխ կը պտըտէին . քիչ
մը ատենէն ետեւ նորէն եկաւ ուրուրը, հա-
ւը նորէն կանչեց ձագերն, որ դան թւին
տակը պահւին . որոնք որ հնազանդեցան ե-
կան մօրը թւին տակը մտան, ազատեցան .
իսկ անոնք որ չուզեցին մօրերնուն հնազան-
դիլ և քովը գալ, ընկան թշնամւոյն ճանկը
կորան :

Խրատ է մանկանց, որոնք որ լափ հնազանդ էն
ծնողաց և իրենց մեծին, միշտ աղէի իշուան . իսկ
անհնազանդ եղածնուն պէս աստի իւր ուրիշին :

Որդի հնազանդ ծնողաց ձայնին,
Քաջ պատասպարի ընդ թւօք նորին .
Ճիրանք և մագիլք դժնեայ ոսոխին
Ոչինչ վերս առնեն 'ի վերայ անձին :
Իսկ որ անհաւան դառնի նմին,
Ինքնակամ չըջի ուր կամք իւր բերին,
Երագէ ինքեան ճիրան դաղանին,
Մանրի կործանի 'ի նոյն դառնագին :

ՊԱՐՏԻԶՊԱՆ ԵՒ ՄՈՒԿՆ

Գործ վշտաբեր զօշաքաղին
 է միշտ քաղել զօգուտն անձին :

Շահասէր մարդն ամէն Բանէ ,
 Միայն իրեն շահ իւր քաղէ ,

մինչ . Պարտէզպանը էգիին մէջ մէկ մուկ
 մը կրբունէ . երբոր պիտի մեռցնէր , սկսաւ
 մուկն աղաչել , թէ մի՛ սպաննէր զիս մեղք
 կը գործես . վասն զի ես քու ծառադ եմ ,
 միշտ քեզի համար կաշխատիմ ու գիշեր ցո-
 րեկ գետինը կը փորեմ առանց վարձքի , և
 հողն ալ ուրիշ տեղ մը չեմ տանիր : Պա-
 տասխանեց պարտէզպանը թէ ի՞նչ որ ընես ,
 միայն քու շահիդ համար կաշխատիս , և քե-
 զի օգուտ ըլլալու համար աշխարհքի փրաս
 կուտաս . այս պատճառաւ պէտք է որ դուն
 անպատճառ մեռնիս :

Ամէն գործի մէջ պէտք է դիտաւորութիւնը
 նայել գործողին . շատ Բան կայ որ ինքը լաւ է ,
 Բայց լաւ լախճանով ըլլալուն համար լաւ ի՞նչ է :

Դժնեայ զօշաքաղք զանձանց շահ խորհին ,
 '՚ի փրաս այլոց բերին խնդադին .
 Բայց երբ գործ իւրեանց յերևան ածին ,
 Անտոգիւտ լինել ջանան յատենին :

Ո՛ր յայնժամ լսող ձայնի զրկողին ,
 Ինքեան դատախազնոյն իսկ գործ անձին .
 Զի գործք թէ չիցեն կարգեալ ՚ի վախճան ,
 Հարկաւ կորնչել կայ ՚ի վախճանին :

ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ՇՈՒՆ

Որ վասն այլոց չարիս խորհի ,
 Չարագունին ինքն հանդիպի :

Թէ որ այլոց լաւ ուղենաւ ,
 Մեծ լաւերո՞ւն ինչ Գիւրնաւ :

մխթ . Սէկ աղուէս մը խորամանկութիւն
 մեռել ձեացաւ , և դաշտին մէջ ընկած մը-
 նաց , որ թռչունները մօտենալով իրեն ; ա-
 ռանց աշխատանաց բռնէ զանոնք ուտէ :
 Բայց ըրած խաբէութիւն գլուխը կերաւ .
 վասն զի շուն մը գիպւածով անցաւ անկէ .
 տեսաւ որ աղուէսը բռնէր պառկեր է , մէ-
 կէն վրան վազեց սպաննեց . երբոր կըմեռ-
 նէր կըսէր ողորմելին . ուրիշները խաբել
 ուզելու համար ահա ես խաբվեցայ , և ը-
 րածս գտայ . ճշմարիտ է եղեր թէ ինչ որ
 ընես՝ զայն կըգտնես :

Ո՛ր լաւ խորամանկ ըլլաւ և խորագէտ , այն-
 լաւ բեղմն խորամանկին ինչ պատահիս , Դռն ինչ
 լաւութի՞ն որ ինչ հաճեի՞ր ուրիշին , Բոլոր բո-
 ցիւնս Ինչո՞ւ , զի անպատիւն խորամանկ լաւ է :

Զոր ինչ որ խորհի առնել ընկերին ,
 Նոյն վերադառնայ յիւր ներգործողին .
 Զի գործ 'ի սլատճառն բերին հոլովին ,
 Թէ վատ թէ ընտիր յայն կեդրոն յանկին :
 Իսկ քեզ մտախոհ վիճակեալ բանին ,
 'Ի ճահ է աննենգ վարիլ ընդ մանկտին ,
 Որչափ խորամանկ գտցիւ ընդ այլոց ,
 'Ի նոյն ըմբռնեալ մանրիս դառնագին :

ՇՈՒՆ ԵՒ ՏԷՐՆ

Պահել զքոյս թէ չես արթուն ,
 Զխաբդ յայլոց խնդրես զնոյն :

Թէ չես հոգար դռն քո բարին ,
 Ինչ շահ ի ընէ հոգն ուրիշին :

մծ , **Ս**էկ մարդ մը շատ հաւ կը պահէր
 հաւնոցին մէջ . գիշեր մը մոռցաւ հաւնոցին
 դուռը փակելու . ուստի աղուէսը գիշերն
 եկաւ բոլոր հաւերը խղդեց : Առաւօտուն
 երբոր տեսաւ տէրը այս եղած մնասը , սա-
 տիկ բարկանալով սկսաւ շունը ծեծել , թէ
 ինչո՞ւ համար անհոգ կեցար նայելու , որ
 աղուէսը զանոնք խղդեց : Պատասխան տը-
 ւաւ շունը , թէ տէ՛ր իմ , դուն առանց սլա-
 ճառի զիս կը ծեծես . որովհետեւ եթէ դուն
 անհոգ եղար քու հաւերդ նայելու , և չի
 մտածելով դուռը բաց թողուցիր , որոնցմէ
 այդչափ շահ ունէիր , ի՞նչ կուղէիր որ ես

ընեմ. դուն քու պիտեալան բանը չի նայել,
չէն ետեւ ես ի՞նչպէս պիտի նայիմ:

Օրինա՛յ է ծոյլ մարդո՛ւ, որ իր բանին հոգ
լիքանելով ուրիշին յետո՛ւ իջգէ, եւ ինչէ որ
ուրիշը լաւ փեսնէ իրեն բանը. լիսքէ Բէ ուրիշ
չէն լաւ լի իայ:

Անիրաւ դատմունք զանցառու հեղգին,
Որ յայլոց վերայ ձգէ մեղս անձին.
Զոր ինքեան անկէր առնել ըստ կարգին,
Թողու հեղգութե՛ւ առնել օտարին:
Թէ դու՛ չես ո՛վ վատ հոգածու անձին,
Հիմ յայլոց խնդրես հոգ տանիլ նմին.
Եւ եթէ դու քեզ չես հաւատարիմ,
Ո՛վ որ քեզ լիցի բարեկամ ներքին:

ՀՈՒՆ ԵՒ ԻՇ

Չէ վեհապանձ տեսն արտաքին,
Թէ համարուն չիցէ ներքին,

Դրսի փետո՛ւ բան մը լարծէ,
Թէ որ ներսի սիրան անանի չէ:

մծծ. Շունը գայլին հետ սլատերազմու
նէր. տեսաւ որ գլուխ չպիտի կրնայ ելլել,
ուզէց ընկեր մը գաննել որ անով թշնամուն
յաղթէ: Ահա որ մը հանդիպեցաւ իշուն,

որ կըզըռար, և վրայի համէտը «ԵՌԵՐ զէնք
կարծեց, նայեցաւ որ ձայնն ալ շատ զօրա-
ւոր է, միտքը դրաւ թէ իշունն ալէս ուժով
և քաջ կենդանի չի կայ. ուստի իրեն ընկեր
ըրաւ ու միատեղ գնաց գայլին հետ պատե-
րազմելու: Բայց էշը երբոր տեսաւ հեռու-
էն գայլը՝ սիրտը փրթելով մէկէն փախաւ
թողուց շունը մինակ: Իսկ շունը զարմանա-
լով կըսէր ետեւէն, թէ մէղք այդ ձայնիդ
ու տեսքիդ որ սիրտ չունիս. ուրեմն դրսի
տեսքին նայելու չէ եղեր, հապա ներսի
սրտին:

Խրափ է տնոնդ՝ որ մեծախօս և մեծագլուխ
ճարտը մեծ է և համարին. վասն զի ճարտուս մե-
ծութիւնը սրբին և հոգուն վրա է, չէ թէ ճարճ
նոյն:

Թամիական մտաց այս ծնունդ յետին,
Որ միայն դատի տեսլեամբ արտաքին.
Յորժամ տեսանէ զյաղթանդամ մարմին,
Կարծէ զերկնաձիր ոգիս 'ի սրտին:
Իսկ իմաստնոց է կշռել զներքին,
Վառիվառ ճրագ փայլի 'ի նմին.
Զի այնու մարդն է անյաղթ 'ի մարտին,
Եւ ոչ անարի գիմօքն ահագին:

ՍԱՐԵԱԿ ԵՒ ՏԱՏՐԱԿ

Մի ինչ գրեր զձայն ճողովին ,
Երկիր յաւէտ որ կայ լռին :

Շաք խօսողէն դռն մի վախճար ,
Անկէ վախճի՛ր ո՛ր կայ խոնարհ :

մծբ. Սարեակը տատրակին հետ ընկեր ըլ-
լալով անսաւ ուրուրն որ օդին մէջ կեր-
թար զարհուրելի ձայն հանելով ինչպէս որ
սովորութիւն է իրեն . ասոր ձայնէն այնչափ
սոսկաց որ դողալով կըսէր տատրակին, թէ
նայէ՛ ինչպէս սաստիկ սպառնալով կերթայ
ուրուրը . ես խիստ կը վախնամ այս ձայնէն :
Պատասխան տըւաւ տատրակը, թէ մի՛ վախ-
նար անանկ ձայներէն . վն զի այս սպառնա-
լիքս մեզի համար չէ, հապա մկներուն և
հաւի ձագերուն համար է . մենք պէտք է
աւելի վախնանք սուսիկ բաղէին ճանկերէն,
որ ձայնէն առաջ մեզի կը հասնին :

Աւելի պէտք է լի խօսողէն վախճար, քան
Բէ Տեմախօսէն . վասն զի Տեմի զործք խօսքէն
առաջ իւր խոսարւի . իսկ Տեմախօս յայնչ առաջ
գործքի իւր պատնայ :

Գեղեցիկ խրատ խոհեմ տատրակին ,
Զգոյշ կաց ասէ որ լռիկ նստին .

4/4

Զի փոխան գործոց բանքն են ճոռոմին,
Իսկ փոխան բանից գործքն են անխօսին:
Արդ մի՛ երկնչիր 'ի ձայնէ ուժգին,
Մի՛ 'ի սպառնալեաց անգործ զրախօսին.
Պատկան կալ յաւէտ անձայն գործողին,
Ոյր նախ քան զձայն արդիւնք վճարին:

ՓԱՐԹԱՄ ԵՒ ԱԶԴԱԿԱՆ

Որ յոյժ տենչայ յառնուլ զբոլոր,
Կորուսանէ զբարին բոլոր:

Ո՛վ որ բռնէն առնել ի նաւէ,
Բի՛ն աւար յեռնէն ի կէտէ:

մծդ. Տարուստ մարդ մը իր գանձը տա-
րաւ ծածուկ անտառին մէջ [Թաղեց մարդ-
չիմացաւ. մինակ իր մէկ աղգականը գիտէր՝
որ գիշերանց քնաց ոսկիները հանեց գող-
ցաւ: Ատեն անցաւ երբոր եկաւ տէրը իր
գանձը նայելու, տեսաւ որ չիկայ, հասկը-
ցաւ [Թէ իր աղգականն է գողցեր. մտածեց
անանկ խելք մը բանեցընել որ ոսկին տեղն
երթայ: Ուստի կանչեց աղգականն ըսաւ,
[Թէ կաղաչեմ վաղը մէկ տեղ երթանք ան-
տառը փորենք գանձս եղած տեղն, ու հազար
ոսկի ալ նորէն [Թաղենք: Կայիս գիշերանց
աղգականը առաւ գողցած ոսկիները տարաւ
տեղը դրաւ, որ այն հազար ոսկին ալ տէրը
[Թաղէ հոն. անկէ ետեւ բոլորը յափշտակէ:

Իսկ հարուստը երբոր գնաց գտաւ գանձը,
վերցուց տարաւ տուն :

Ոչ ոք յանխառն չիւր իւրիկն ու բուրիսն է-
րանէն ինչի, բուրիսն իւր իւրիկն, և ունեցածն
աւ իւր իւրիկն :

Այսպէս որ անյագ ցանկաց բոլորին,
Վաղ կորուսանէ որ կայ 'ի ձեռին .
Զի երբ ոչ գիտէ բերկրիլ 'ի մասին,
Վրիպի բերկրիլ 'ի բոլոր բարին :

Մի ցանկար շատին մի չափազանցին,
Զի մի զրկեսցիա 'ի չափաւորին .
Հրճուեալ ընդ բարիս նշխարեալ անձին,
Նորանոր բարիք քեզ վերագրեսցին :

ՈՉԻԱՐ ԵՒ ՇՈՒՆ

Ծանր է կրել վիշտս յընկերէն,
Քան յոխերիմ գիմամարտէն :

Շաք իւրաքի վերսն ընկերին,
Քան խորհանի խոց թշնամիին :

մծդ. Պայլը երբեմն ոչխար մը բռնեց. իսկ
ոչխարը ամենևին ձայն չի հանեց կեցաւ .
գայլը ապահով ըլլալով ոչխարին վրա եր-
բոր ասդին անդին ժուռ կուգար, կերպով
մը ոչխարը փախաւ աղատեցաւ գայլին ձեռ-

քէն ու ընկաւ շան մը ձեռք . բայց շունն
որ զինքը բռնեց անանկ սաստիկ պօռաց, որ
հովիւը ձայնն առաւ հոն հասաւ աղառեց
շանը բերնէն : Ինչո՞ւ համար՝ ըսաց հովիւը
երբոր գայլը քեզ բռնեց ձայն չի հանեցիր,
ու շունն որ բռնեց բոլոր ուժովդ պօռացիր:
Պատասխան տրւաւ ոչխարը [Թէ աւելի դժ-
ւարեցայ երբոր շնէն փնաս տեսայ՝ քան [Թէ
գայլէն . վասն զի գայլը 'ի բնէ մեր [Թշա-
մին է . իսկ շունը պահապան ըլլալով տե-
սայ [Թէ պահապանը [Թշամու[թիւն կրնէ,
շատ դժուարելով պօռացի :

Ըսա դառն է շատ և նեղութի՛ք Բարե-
կամէն և աղգտիանէն, Գան Լէ օրարէն . Վասն
դի Բարեկամէն իւ Վայն Բարութի՛ք Գեանէն՝ լէ Լէ
շարութիւն :

Այո՛ դժնդակ են վերք մտերմին,
Որ յանկարծ խոցեն զսիրտ բարեկամին .
Եթէ [Թշամին լինէր ռիսերիմ,
Ոչ յոյժ մորմոքեալ ցաւ գործէր խորին :
Խրատ վայելուչ ընկերականին,
Միամիտ սիրել զընկեր գրացին .
Բարք է անհամբոյր գողանականին,
Որ զեւրսն խոցէ որպէս [Թշամին :

ՀԱՒՈՐՍ ԵՒ ԵՂՋԵՐՈՒԿ

Արդ մի խորշիւ տանիւ փոքուն ,
 Ձի մի անկցիս 'ի մեծագոյնն :

Եթէ +իւլ +աւելւոյն ,
 Մեծ լապտի մէջ +եւել յգէն :

մծէ . Տաւորսը բռնեց եղջերուկ թռչուն
 նը , և ոտքը չուան կապեց տանը մէջ կըսա
 հէր . իսկ թռչունը դժւարեւոր մարդու քով
 կենալու , չուանն ոտքը թռաւ գնաց իր բու
 նը նստաւ . բայց չուանը ծառին փաթտըմե
 լով արդիւմեցաւ ալ չի կրցաւ անկէ թռա
 չիլ : Ուստի կերակուր չէր գտնէր ուտելու .
 երբոր անօթի կըմեռնիր՝ սկսաւ ինքը զին
 քը մեղադրելով ըսել . աւանդ ողորմելու .
 ես չի համբերեցի մարդու ծառայութիւնը
 նելու , ահա անմոտութիւն կըմեռնիմ . որչափ
 որ կամեցայ ազատ ըլլալ , չարաչար կապ
 վեցայ . վասն զի կապով փախչիլը աւելի
 վնասակար է եղեր , քան թէ գերի ըլլալ :

Խրատ է անոնց , որ պզտի նեղութիւնն փախ
 չելու համար շատ անգամ մեծին մէջ իջնին .
 վասն զի առանց նեղութիւն չեանք իայ : Նաե
 այս առաջին իրան խրատ առնել է ինչեցայան
 ներք և հարապելաներն , որ աշխարհին կապէն

Ին Ժառանգին . Եւ Եւ աշխարհիկն հետ սրբերնին
Իսպառ ըլլաւ , լաւ Ե Եթեւն :

Կրեւ յաշխարհի վիշտ տրտմաբերին ,
Հարկ 'ի սկզբունէ եղաւ մահացունն .
Որ 'ի բաց փախչի տանիլ թեթեւին ,
Նմին հասանէ ծանր անտանելին :
Մարդ Ժառանգաւոր տրտմական մասին ,
Մի օտար դրեր զոր քեզ պատշաճին .
Եթէ գոհ տանիս ծանունք թեթեւին ,
Թէ փոքունց անգոհ քեզ ծանրաբեռնին :

ԿՐԻԱՅ ԵՒ ԳՈՐՏՔ

Մի մեղադրեր բնութին տրդար ,
Թէ հիմհանուրց բարիս չարար :

Մի արարիւր Բէ ԴԵ Բան լուսին ,
Թէ լուսինն չապ Բան ունիս :

մծիլ . Արիան տեսաւ որ գորտերը արագ ա-
րագ կը ցատկէին , տրտնջալով ըսաց թէ
ինչո՞ւ համար բնութիւնը տըւեր է անոնց ա-
նանկ արագութիւն , Ե իրեն անանկ ծանրութիւն ,
որ բեռան տակ ըլլալով կամաց կամաց քարշ-
կուգայ : Բայց օր մը տեսաւ որ արագիւր մանր
է լճին մէջն ու մէկիկ մէկիկ զանոնք ջարդէ
կուտէ , սկսաւ զինքը միտիթարելով ըսել թէ
Ես խեղճ եմ , որ կը մեղադրեմ արդար բը-
նութիւնը , որ ինձի ասանկ մէկ լաւ զէնք մը

տըւեր է . որով այս վտանգներէս ազատ
եմ, և բանէ մը վախ չունիմ:

Օրինակ է անձիս հասկնէրոսն . որ մէկին վրա
Բարի Բան յը փեսածնոսն ոչես ին արանջան թէ
մէնք լուսնին . լիյալն թէ ան հասկնաւ արտա
Բաւիւր է . ո՞վ որ շատ Բարիք ունի, շատ աւ
նէշաւիսն ունի:

Այս բերք են մտաց անխորհուրդ ուամկին,
Որ պշնու ցանկաց ընդ այլոց բարին .
Երբ գեղեցիկ ինչ գիտէ յօտարին,
Կարծէ զինքն զուրկ յիրաց բնաւին:
Մի՛ լինիր չարակն յընկեր դրացին,
Քոյդ չեն փոքր օժիտք նկատեալ յանձին.
Եթէ մի՛ աւամբ գիտես ձիրս այլոց,
Միւսով տես չարիս լծակցեալ նմին:

ԱՌՆԵՏԻ ԵՒ ԿԱՂՆԻ

Որ ոչ խորհի զգործոց վախճան,
Զղջայ կրէ ցաւս անվախճան:

Բան յը չեմք լեւել անէ,
Երբի ցաւը օգոստ լենէ:

մծէ. Մանկտները աշխատանքէ փախչելու
համար խորհուրդ ըրին իրենց մէջ, որ կաղ
նի ծառին արմատները կրծելով վար ձգեն:

որ ելլելու ինչնելու նեղութի չի քաշելով
վարէն ուտեն պտուղները: Բայց ասոնց մէ-
ջէն մէկ ծեր մը սրատասխան տըւաւ, թէ
մենք հիմա մեզի կերակուր տրվօղն որ կըտ-
րենք. հապա եկած տարի ո՞վ մեզի կերա-
կուր պիտի տայ. քիչ մը նեղութի չի քաշե-
լու համար ի՞նչ խելքով մեզի սնուցանօղը
պիտի վար ձգէք, գնացէք բաներնիդ. այս
միտքը մէկ բանին ետքը չի մտածելէն կու-
դայ:

Առեւտրէն է խառնի նման իենտանի, որ ծառի
պտուղ իռաքէ ամառը. ինչ յիշու իւրեն Ռէ վեց
տիս Ռմբաժ իւր Ժայ Բան լուպեր: Օրինակ Բե-
րած է անտիս Դարդիանց, որ ետքը չի Դաւածելու
Բան իւրեն:

Այսպէս որ կշռէ զսկիզբն և վախճան,
Կանխաւ գուշակէ զանգոյ ապագայն.
Որով միշտ առնէ գործ աներկեան,
Ոչինչ վրիպի անձն խոհական:

Արդ մի անխորհուրդ առներ գործս համայն,
Այլ որիչ մտօք քննեա զապագայն,
Զի նախկին պատճառն է վախճանական,
Ոյր տակս եղանին բնաւք եղական.

ԶԻՆՈՒՈՐ ԵՒ ՁԻ

Նորասիրաց նորն է սիրուն :
Ընտրեն զնորն հինն թողուն :

Փռնած Բանէն էք մէկէն ,
Մ' ապէր հինը նորին համար :

մծԵ. Մէկ զինուոր մը սրավար ձի մը ունէր , որ երկար ժամանակ իրեն լաւ ծառայութիւն ըրեր էր ամէն բանի մէջ . իսկ զինուորը նորէն ուրիշ ձի մը գնեց , որ անշահ ըլլալով մէկալ ձիէն շատ վար էր : Սակայն տէրը նոր գնած ձին առաջինէն շատ փափուկ կըսպահէր և մեծ դուրս ունէր վրան : Օր մը անշահ ձին ըսաց լաւ ձիուն , թէ դուն իսմէ շատ զօրաւոր ես և լաւ ծառայութիւն կընես , բայց մեր տէրը զիս քեզմէ շատ կըսիրէ ու խիստ լաւ կընայի : Անալ պատասխան տրւաւ , թէ զարմանք բան չէ , որովհետեւ սովորութիւն է մարդկանց հինը ձգել նորը սիրել :

Օրինակ է Տարգմային հաց անհասարակութիւն . որ սովոր էն նորը սիրել և հինէն վեր Բռնէն , Բեդէր Գեղընայ . սակայն նորութիւն մեծ մեծ շահներ բերեր է շատ հարգում :

Ահա նշանակ անհաստատ սրտին ,
 Որ ընտրէ զնորն ատէ զընտրելին .
 Ոչինչ համարի հնուծին անդին ,
 Անհասուն մտաց այն նորասիրին :
 Նորասիրութ թէ մերժես զհինն ,
 Յեղաշարժ ոգիս ցուցանես յանձին .
 Հնադիտութ թէ զննես զնորն ,
 Հնոց և նորոց դոս հեապննին :

ԳԱՅԼ ԴԱՌՆԱԶԳԵՍՏ

Բազում գառինք ըստ արտաքնոյն ,
 Այլ քանասար գայլ ըստ ներքնոյն :

Շաբլ Կրսէն գառն է տնէդ ,
 Սախայն նէրսն է գառն տնէդ :

ԺԾԺ. Երբեմն գայլը վրան առաւ ոչխարին մորթը քէրին ,
 Գնաց ոչխարներուն մէջ խառնըլեցաւ ,
 Եւ ամէն օր մէյմէկ ոչխար կուտէր : Տէրն որ իմացաւ սպաննեց զգայլն ,
 Ու անանկ մորթը վրան կախեց ծառէն . երբոր հովիւները կըհարցընէին ,
 Թէ ինչո՞ւ համար ոչխարը կախերես ծառէն . պատասխան կուտար
 Թէ մորթն որ կը տեսնէք , իրաւ ոչխարի է .
 Բայց ինքը գայլ է . երեցածը անմեղ գառն է ,
 Ներսը պատառօղ գայլ է : Ուստի դրսինը մի՛ նայիք ,
 Ներսինը նայեցէք ,
 Որ այս անմեղ կերպարանքով այնչափ ոչխարներս կերաւ :

Օրինակ է կեղծաւոր , եւ խաբէբայ մարտիանց,
որ սուրբ երեւանաւ ռաբիւնի պռնեւ իտքեն. Բայց
որ ճշ խայտառակ իշուայ իրենց կեղծաւորու
նիւնը :

Այսպէս կեղծաւորք ղերթ փարիսեցին ,
Արդար ձեանան ձեռնիւ արտաքին .
Քաղցրաթոյն բանիւ մաքուր երեւին ,
Այլ 'ի ներքոյ են գաղան դառնադին :
Արդ մի հաւատար կեղծութեց նոցին ,
Որոց այլ է սիրտ այլ ինչ 'ի լեզուին .
Մի քեզ բարեձե գաղանք մերձեցցին ,
Զի մի ծախեսցիս յանդուլ ռոկորին :

ՁԻԹԵՆԻ ԵՒ ԴԴՄԵՆԻ

Որ փոյթ ցոլայ վաղ շիջանի ,
Կանխաբողբոջն անդէն խառնի :

Եւս Բաւաթը շաւ իւ լուան ,
Ուշ հասածը իւ ԴԴՄանայ :

Մկ . Ձիթենին կը զարմանար դգումին վը
րա , որ քովը փուսած էր , թէ ինչպէս քիչ
Ժամանակին մէջ այնչտի աճեցաւ մինչև
ղինքն անցաւ երկայնութիւն , որ քսան տա
րի առաջ էր անկած : Բայց շատ չանցաւ ,
տեսաւ որ ձմեռվան մօտ չորցաւ դգումը .
անատենը ձիթենին միտքը փոխեց ու ըսաւ .
իրաւի յիմարութիւն է նախանձիլ ասանկ շուտ

աճողներուն վրա. վնդի մէկէն մեծցողը, շուտ
ալ կը կորսորվի եղեր : Ուրեմն շատ աղէկ է
կամաց կամաց աճիլ, ու շատ մնալ. քան թէ
շուտ աճիլ, ու շուտ չորնալ :

Եւսփով եղած Բանը շաք չի փախեր խանցի .
ուսփի պէտք է թռախալ ասին Բանի մէջ, որ լըն-
ւայ թէ վերջ լուսնէնալով իւրաքանչիւր մէկէն . վասն
չի խորհրդով եղած Բանը, թռախով լուսնիւր շաք
իւր Գիմանայ :

Զինչ օգուտ պանծալ ճոխանալ հէշտին ,
Ընդ փոյթ նուազեալ խամբիլ գլխովին .
Լաւ է անադան աճիլ 'ի չափին ,
Յերկարեւ մնալ 'ի նոյն վիճակին :

Մի ցանկար փառաց փախստականին ,
Որ փոյթ ցոլացեալ անդրէն խաւարին .
Փառք են տիրապէս փառք հոգեկանին ,
Որ փայլին ընդ ձիգս յանծայր շրջանին :

ՀՈՒՆ ԵՒ ԾԱՌԱՅ

Երբ որ այրի ջրով ջերմին ,
Խիթայ մերձիլ 'ի ջուր ցրտին ,

Երած քեզան վախճաք իւրեւայ ,
Պաշ ջրին ալ չի յօգեանայ :

մկն . Պարոնի մը տուն մէկ շուն մը կար ,
որ ամէն անգամ երբոր անձրև կուգար դու-

նէն դուրս չէր ելլեր ծակերը կը մտնէր. օր մը տանը ծառան ուղեց շուանը դուրս ընել անձրևի ատեն. կաղաչէր շուան որ քիչ մը ատեն տայ իրեն, մինչև որ անձրևը անցնի. վասն զի առանց պատճառի չէ կըսէր այս ըրածս: Անալ հարցուց, թէ ի՞նչ է պատճառն որ անձրևի ատեն դուրս չես ելլեր: Պատասխանեց թէ մէկ անգամ մը դիպուածով տաք ջրին մօտեցայ, կռնակիս կաշին խաշեց. անոր համար պաղ ջրէն ալ կը վախնամ:

Ընաիւր օրինակ է դժուշտաւոր մարդոս. որ էնէ քիչ բանէ մը ժառ փէսնէ, ամէն բանէն դժուշտութիւնէ, որ նորէն ժառ մը լի քաշէ:

Գեղեցիկ հանճար մտայ փորձառուին,
 Լուրջ կայ չփորձիլ 'ի նոյն վերատին.
 Եթէ ոք փորձի 'ի միտմառթի,
 Պարտի արթուն կալ յամենայն առթին:
 Պատշաճ յորդորակ ժիր սլատանեկին,
 Առ 'ի հեռանալ յառթից վտանդին.
 Թէ առարկային փորձեաց զքեզ դիւրին,
 Մի անփորձ մերձիր յիր ինչ բնաւին:

ՀԱՒՈՐՍ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿ

Միտք տղայոց չեն խոհական,
Զոր ինչ լենն այնպէս գնան :

Խաբէբայ Բան լըսէս քղան,
Անիշ խօսքն է անիշայ Ռոյն :

մկբ. Հաւորսը զարկաւ տասը թռչուն,
ու շամբուրն անցուց տըւաւ տղուն որ խոր
վէ մինչև ինքը գայ. բայց երթալու ատենը
ասասլըեց որ զգոյշ կենայ, չըլայ թէ մոխի
րին մէջ ձգէ. թէ չէ՝ բոլորը քեզի կրկեր-
ցընեմ կըսէր: Թռչունները գրեթէ խորված
էին՝ գիպւածով տղուն ձեռքէն ընկան մո-
խիրին մէջ: Տղան ալ տիրոջը խօսքին նայե-
լով սկսաւ ուտել. ինը հատը կերաւ կշտա-
ցաւ, մէկ հատը չի կրցաւ ուտել: Երբոր
տէրն եկաւ՝ սկսաւ տղան լալ. ան ալ հար-
ցուց թէ ինչո՞ւ համար կուլաս. պատասխա-
նեց թէ յանկարծակի թռչունները ձեռքէս
ընկան, ես ալ ինը հատը կերայ մէկը չըկըր-
ցայ ուտել, կտղաչեմ մի՛ բարկանար, վասն
զի խիտտ կշտացայ: Անատենը հաւորսը մըտ
մըտալով ըսաւ՝ թէ շատ զգուշութի պէտք
է եղեր տղոց բան հասկըցընելու :

Տըռքիսնիլ պարզաբար ըլլաւ լալա պարզաբար

Բէ պէտք է վարժիւ հեփերնին . և գեշ օրինակ
էի քաւ իրենց խաբէական խօսութեամբ : Առաիւ իւ-
սէ . Բէ խելացիներուն հեփ ինքօղ խելացի իւ-
լայ . անպատիւն հեփ ինքօղ անպատմ :

Է խոհեմ մտաց վարիւ ընդ մանկութիւն ,
Կշռել և խօսիւ առաջի նոցին .
Ձի Թերակատար միտք մանկականին
Ձոր ինչ և լսէ դրէ 'ի սրտին :
Մի խօսիր խարդախ և կամ զանտեղին ,
Ձի մի չարուսոյց լիցիս անմեղին .
Խօսեանց պարզ արդար ըստ հոգեկանին ,
Օրինակ բարեաց ելով համբակին :

ԴԻՈՍ ԵՒ ԿԱՊԻԿ

Իւրաքանչիւր իւրով բերկրի ,
Ձի ամենից իւրն է բարի :

Ամէն հարգում իրն է աշուոր ,
Թէն ըլլայ պախաաաաոր :

մկի . Դիտա ուղեց իմանալ , Թէ ամմէն կեն-
դանիններուն մէջ որո՞ւն ձագը աւելի գեղե-
ցիկ է . հրաման հանեց , որ ամմէն կենդանի
իր ձագն առնէ դայ . ուստի ամմէնքը իրենց
ձագերովն եկան ժողովեցան . կապիկն ալ իր
ձագը բերաւ հոն : Իսկ Դիտա անոնց վրա
նայելով սկսաւ ծիծաղիլ . երբոր կապիկը
տեսաւ Դիտսին ծիծաղ երեսը՝ ուրախանա-

լով կըսէր, թէ իմ ձագս ամենէն գեղեցիկ
տեսաւ, անոր համար կըխնդայ Ղիոս:

Խելացի Տարտը իրեն հանձնած Բանի փեղ լինի
դնելով հարեւին իւրայի, որ իրենն աւելաբարեւ
լագործէ. լասն ղի անխելս Տարտի մայն իրենց
Բանին իւր հասնին: Սակաւ քիւնիսփային հար
ցանդին թէ որ իենդանին գեղեցիկ է. ան աւղա,
դասխան արտաւ, թէ իւրապատժ քորն Տարտը:

Անմիտ ինքնատէրք նմանեալ կապկի
Ձոր ինչ և ունին համարին յարդի.
Ոչ հային յայլոց բարին ցանկալի,
Ձիւրեանցն ի կատար բերել անթերի:
Տես քանի՛ չքնող յօտարս երևի
Ձանաղան օժիտ ձիրք առաքինի.
Կրթեալ զքոյդ ծնունդ գործով սկանծալի,
Պայծառ փայլեցո՛ւ ալոց առաջի:

ՍԱՐԴ ԵՒ ԾԻԾԱՌՆ

Մի զբեզդ դներ վեհ յաղթական ,
Զի մի վեհից լիցիս կոխան :

Մեծերան իարգ +եղ լի Դնե ,
Ու Բն ի լուսն ճանաչից զ+եղ :

միդ . Սամուկը տեսաւ թէ ծիծեռնիկը
վեր վար օդին մէջ թռչելով ճանձերը կու
տէ իրեն ըան չի մնար , ուզեց որ բռնէ .
ուստի իրեն թելերէն որոգայթ մը լարեց
ծիծեռնիկին ճամբուն վրան , որ ճանձի պէս
բռնըվի . բայց երբոր ծիծեռնիկն անկէ ան-
ցաւ ոչ միայն պատուեց աւրեց անոր որոգայ-
թը , այլ և մամուկն ալ հետը տարաւ զար-
կաւ պատին ճզմեց . որ երբոր կըմեռնիր ,
կուլար թէ իմ մահս ես ձեռքովս պատճա-
ռեցի . ճանձին յաղթելովս կարծէի թէ մեծ
կենդանիներուն ալ պիտի յաղթեմ : Ահա
իմ տկարութիս չի ճանչնալուս համար արժա-
նի եղայ այս պատուհասիս :

Անիպ մարդիկ եմէ պղտիկ +աջնաթի մը գոր-
ծեն , իարծեն թէ աշխարհս դիմացինն լի իրա-
բեւեւ . ե այս խելոքութիւնցմէ մեծին հեթ իրնին
աւարաւար իւրաւելին : Ուստի գիտաններան
առջի խրապն է . ճանաչից զ+եղ :

Այսպէս ամբարիշտք կրեն զարժանին ,
 Ոչինչ չափելով զօրութիւն անձին .
 Երբ իշխեն փոքունց ընդ վեհից կռուին ,
 Յորոց և անդէն կոխին սատակին :
 Արդ մի մաքառիր ընդ վեհագունին ,
 Զի մի կորիցես նման յիմարին .
 Պատկան կալ պետաց և գիտնականին ,
 Պանծալի լիցիս 'ի շնորհս նոցին :

ՊԱՌԱՒ ԵՒ ԲԺՒՇԿ

Զանա՛ պահել ճրագքս վառ ,
 Մի տիրեսցէ անձինդ խաւար :

Նայէ՛ հաւ լոյսդ որ վառ քայ ,
 Այլոր լոյսը չէ՞ հաւի իւրայ :

մկէ . Մէկ պառաւ մը աչքի տկարութիւն
 ունենալուն համար կանչեց բժիշկն , որ ը-
 ուրնացրնէ՝ այսպիսի պայմանով . թէ որ ա-
 ոռողջանայ՝ անոր ուղածը տայ . իսկ թէ չա-
 ոռողջանայ՝ բան մը չի տայ : Բժիշկը սկսաւ
 դեղ ընելով ամմէն օր աչքը եղով օծել . բայց
 տեսաւ թէ չառողջանար , ամմէն դալուն մէյ-
 մէկ բան տնէն գողնար կըտանէր . անանկ
 որ տանը մէջ բան չի մնաց . մինչև պառաւն
 ալ կրցաւ տեսնել թէ տանը բաները պակ-
 սեր են : Ուստի երբոր բժիշկը պահանջե-
 լով իր վարձքը կը հաստատէր վկայութիւն ,
 թէ ըւրնացաւ աչքը լաւ կը տեսնէ , պա-

տասխանեց սլառաւը թէ սուտ է ամենեւին .
 վասն զի երբոր աչքս կըցաւէր , շատ բան
 կը տեսնէի տանս մէջ . հիմա որ կըսես ըս-
 ընոցար՝ ամենեւին տանս մէջ բան չեմ տես-
 ներ . ինչո՞ւ սկտք է անանկ տեսնելն , որ
 ինձի սկտք եղած բաները չեմ տեսներ :

Օրինակ է անհասարարիմ մարդիանց . որ ելե-
 ալէիս-նի՛մ՝ ընելու ըլլան , կրիին շատ հոգան :
 Ասանկ հոգ Բաբերարներէն զգուշանալու է , ո-
 րո՞նք Բաբի ընելու տալեն ռանեցած Բաբի+տ իշ-
 վերցնեն :

Այսպէս ինքնամառն 'ի ձեռս օտարին
 Զրկի 'ի բարեաց , զոր ունէր յանձին .
 Զի այլք վն ինքեանց տքնին վատտակին .
 Ոչ վասն ընկերին ոչ բարեկամին :
 Թէ ճրագ մարմնոյդ իցէ խաւարին ,
 Ուստի՛ քեզ ճրագ լուսատու անձին .
 Այլոց լոյս ճրագ վասն ինքեանց վառին ,
 Ի քեզ մթադնեալ փութով խաւարին :

ՈՒՂԵՒՈՐ ԵՒ ՀԵՐՄԻՍ

Արդ մի ստեր զուխտ և զերդուծն ,
 Զի ոչ խաբի բարձրեալն անքուն :

Հոգեւորիտ սուս մի խառնէր ,
 Զի քի ինար լաճ խաբէր :

Սկիւ. Նամբորդ մը երկան ճամբորդութե
 մէջ անանկ կանթեւայ , որ ուխտ կրնէ թէ
 ինչ ուտելու բան որ գտնէ , կէսը հերմէ-
 սին ընծայ ընէ : Նայիս որ ճամբուն վրա
 սպարկ մը կըգտնէ մէջը լեցուն նուշ և ար-
 մաւ պաքէ՛՛ խաւճա՛յ . շուտով կըմունայ ուխ-
 տը ու կընստի բոլորը կուտէ : Բայց խելքո-
 վը սատանութի մտածեց , Ժողվեց արմա-
 լին կուտերը և նուշին կեղևները գրաւ սե-
 զանին վրա , և հառաչելով քսաց . ո՛վ մեծ
 հերմէս , ընդունէ իմ ուխտս , որ կատարե-
 ցի . վասն զի ահա գտած բանիս գրսինն ու
 ներսինը հաւասար բաժնեցի :

Առաջի խաբ է ագահ և մուխ մարդիանց , որ
 հոգեւոր բանի մէջ ալ խաբէութիւն իւր բանեցնեն :
 Առաջաւանդեց շաք աեգամ հէրմէս լաճին ուխտ
 ինէիէն :

Տեսէ՛ր զվատ խորհուրդ մուլի խարդախին ,
 Զխարդ արատէ զուխտն ընդ արարչին .

Նենգութե՛ւ վարի 'ի հոգևորին ,
 Մարդկօրէն չափէ զերաւունս էին :
 Բաբէ կայր մօտց նենգօղ ագահին
 Ձրկեղ նկրտի զտիրօղ բոլորին .
 Որ ըզտիրտս էից ունի 'ի ձեռին ,
 Դիտէ զամենայն , պատժէ ցաւագին :

ԻՇԱՄԵՂՈՒՔ ԵՒ ԿԱՔԱՒ

Չար է խորհուրդ չարասիրաց .
 Չոր ինչ առնես , բերեն մնաս :

Երբեք ձէին «Իբրեւ լաւ է ,
 Ինչ որ իմի դէն ինքն է :

միէ . Իշամեղուններն ու կաքաւները օր մը
 սաստիկ ծարւըցած կուգան երկրագործին
 կաղաչեն , որ ջուր տայ իրենց . և խոստա-
 ցան կաքաւներն որ ջրին տեղը փորեն անոր
 էգին . իշամեղուններն ալ չորս դին ըսպա-
 սելով դողերը խայթեն : Իսկ երկրագործը
 պատասխան տըւաւ , թէ ես երկու եղ ու-
 նիմ , որոնք առանց բան խոստանալու իմ
 ամսէն բանս կրնեն . ուրեմն աւելի աղէկ է
 անոնց տամ քան թէ ձեզի . որ ձեր օգտին
 համար ինձի սուտ խոստմունքներ կրնէք :

Օրինակ է ժառանգար մարդկանց . որոնց խոսք
 մօռնին է աղէկութիւն ընել , իսկ գործին է ժառ

Բերել տարիչին : Հաստատարիմ մարդուն ամեն աշ-
խարհի լեցուն է . իսկ անհաստատարին ամեն բան
պակաս է , ինչե իմաստունը :

Ժանտ մնասաբերք խոստանան բարին ,
Նիւթել զչարիս բերին նկրտին .
Զի ոյր կամքն է չար միշտ 'ի չար հակին ,
Ոչինչ ցուցանեն 'ի բարեաց մասին :
Արդ մի թևարկու լինիր զսկողին ,
Թէև փաղաքէ զերթ յուշկասարկին .
Խաղապատելով յածի կաթողին ,
Մինչև լցուցէ զկարիս անձին :

ԱՐՏՈՒՏ ԵՒ ՀԱՒՈՐՄ

Մի կերակուր և դոյզն շահ ,
Քեզ նիւթեսցեն վտանգ և մահ :

Քիչ ինչ հանգիստ կոր ինչ հաց

Քեզ ինչպէն մահին առաջ :

միջ . Մտտում թռչունը , որ է հարեղաձա-
գը , ամեն օր կերթար ցորեն ուտելու . օր
մը տեսաւ զայն հաւորսը՝ որոգայթ լարեց
բռնեց : Իսկ թռչունը հասկըցաւ որ ազա-
տում չունի , սկսաւ լալ . վայ անբաղդիս ,
կրտեր , ես ոչ արծաթ եմ դողցեր , ոչ ոսկի ,
և ոչ մեծ չարութի մը մարդու ըրած եմ .
հասկա միայն ցորենին մէկ հատիկին համար
պիտի կորսովիմ . շատ աղէկ էր որ լեռնե-

յուզն խոտերն ուտէի, քան թէ մէկ քանի
հատ ցորենն, որ մահուանս պատճառ եղաւ:

Խրափ է անոնց որ +իւշտի համար մեծ վրան
գի մէջ շէրեն, իւր յգէն. և ուրիշն +իւշտ Բան
յախշախէլու համար շարաւար իւր պարծելին.
իւշտէն եղաւ արարար չայլորդուշու:

Որ անյադ տենչամբ ձկտի յուտելին,
Սակաւ կերակուրն առթէ մահ նմին.
Ձի անիրաւօղք յայլոց 'ի բարին
Դառն վնասին 'ի մեծի պատժին:
Մի' բերիր զկէլ զինչոս օտարին,
Եւ մի' դիմագրաւ լինիր վտանգին.
Ձի փոքրիկ արկած դու զնաքեայ օգտին
Հատանէ զկեանս վերջ տայ բոլորին:

ԲԺԻՇԿ ԵՒ ՀԻՒԱՆԴ

Թէ դու չես քեզ բժիշկ ճարտար,
Ոչինչ օգտէ բժշկաց ճար:

Երեսպաշտին երես մի քար,
Քեզի ինչէ իրեն պաշար:

Սկիւթ. Բժիշկը դնաց հիւանդ մը տեսնե-
լու, և հարցուց թէ ինչպէս է. հիւանդն
ալ ըսաց թէ չափէն աւելի կը քրտնիմ. բա-
րի նշան է, ըսաւ բժիշկը: Երկրորդ անգամ

գնաց հոն բժիշկը երբոր հարցուց հիւանդ
դին, պատասխան տրւաւ, թէ սաստիկ մեկ
լէն դող մը կուգայ ինձի. բարի է, ըսաց :
Դարձեալ երբորդ անգամ գնաց երբոր հար-
ցուց, անալ ըսաւ ջրդող «լսի» եղայ. բա-
րի նշան է, ըսաց բժիշկը : Յետոյ իր ընտա-
նիքէն մէկը հարցուց հիւանդին, թէ ինչպէս
ես : Ինչպէս պիտի ըլլամ, կըսէր. ահա բա-
րի նշաններու մէջ կը մեռնիմ :

Պէտք է երես Գարշնէլ երեսպաշտին, լէ թէ
իւրծաւորութիւն հաւանելով հաւատաւ խօսին .
լասն զի անանի մարդի միմէն դի իւր Գառնան :

Տիպ է այս տխմար մարդահաճոյին,
Որ զներհականն կրէ 'ի լեզուին .
Խառնէ անպատկառ սուտն լը ճշմարտին,
Ի միում կիտի ընտրէ զերկոսին :
Քանի՞ անարդանք այն մարդելուղին
Զիւր ուղիղ դատման զիսկն եղծանողին .
Որ 'ի սէր օգտի խօսի զանտեղին,
Մինչև մի կարծել զայոն ընդ ոչին :

ԱԳԱՏ ԵՒ ՈՐԴԻ ԻՒՐ

Այլք վայելեն յինչս ագահին ,
 Ինքն է միայն սղահնակ գանձին :

Ագահն իրեն բանին փեր լէ ,
 Այլոյ համար զայն ինչ պահէ :

մէ . Ի՞նչպիսի մարդ մը իր պարտեզին մէջ ունէր պատուական խնձորի ծառեր . բայց մինչև որ խնձորները չի փթտէին մէկ հատ մը չէր ուտէր : Իսկ որդին առատասիրտ ըլլալով օր մը առաւ ընկերները պարտեզը տարաւ , և ստիպելով կրտէր ա՛յն թէ մի՛ վախնաք կերէք լաւ խնձորները որչափ կուզէք . մինակ փթտածները մի՛ ուտէք , վսձիւ հայրս պիտի ուտէ զանոնք :

Օրինակ է ագահին , որ ռաբիւին համար խախտաբի , լէ իրեն համար . Լեպեփ պափասեալն ինքն պիտի փայ այս լաւ ախտին համար :

Օտարք ընտանիք ժառանգ ագահին
 Քաղցր վայելեն 'ի վաստակ նորին .
 Մահուչափ տքնի պահել զփտելին ,
 Մինչև ակամայ տայէ օտարին :
 Ո՛վ յիմարուէ ասպառու՛մ սրտին ,
 Աւինչ չարատանջ յաւելլու զբարին -

Բայց երբ 'ի կարճէն մահաթոյն խայթին ,
 Յայնժամ խմանան վրիպանս անձին :
 Մի սպարիւր աեսլեամբ զդայականին ,
 Եւ մի անտարբեր հուսլ լինիր վատին .
 Որչափ արտաքուստ անմեղ երևին ,
 Այնչափ մահաշունչ թիւնալից ներքին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ՅՈՒԼ

Արդ մի ճաշեր ընդ թշնամին ,
 Զի մահաբեր է ճաշ նորին :

Զար Ռշնաման սեղան վերստ ,
 Որ Խերական էրեն լըլստ :

մհթ. Բաիւծը միտքը դրաւ որ վարպե-
 տութիւն ուտէ ցուլ մը . ուստի հրամայուց ի-
 րեն հարկիքը . բարեկամ, կըսէր, մէկ ոչխար
 մը մորթեցի և ամեն սպտորաստութիւն տե-
 սայ , կըխնդրեմ որ իրիկունս դուն ալ իմ
 հարկիքիս մէջ գտնուիս : Գուլը գնաց հե-
 ոուէն նայեցաւ որ ամեն սպտորաստութիւն
 կայ՝ բայց ոչխար չի կայ , հասկըցաւ բանը ,
 սկսաւ փախչիլ : Ինչո՞ւ համար կերթաս ը-
 սաց առիւծը . ցուլն ալ սպտորաստան տուաւ ,
 թէ տեսայ որ հարկիքիդ ամեն բանը սպտ-
 րաստ է ցուլը ուտելու համար , չէ թէ ոչ-
 խարը :

Խաբէբայ մարգիի շաք անգամ պապիւ ընելով,
 և ընծայ Կալուշի խաբէն զարիւշ. ասպի պէպ
 է հեռու գալիւ անանի խորամանկներէն :

Դրժող դաւաճանք 'ի տիպ առիւծին ,
 Յարգելով սպարեն զսիրտ բարեզարդ .
 Զի ճաշ և կաշառք զբաղումս արկին ,
 Յանգուծ դժբողաց կորուսիչ թակարթ :
 Մի՛ քեղ քաղցրասցի ճաշ դաւաճանին ,
 Մի՛ կախարդեսցէ պատիւ նենգողաց .
 Զգոյշ լեր արթուն ըստ խորագիտին ,
 Թափել հնարիւք չարին 'ի ձեռաց :

ՀԻՆԱԿԱՆ ԵՒ ՀԵՐՔԻՒԼԻՍ

Արդ մի՛ անջան կարգար ղերկին ,
 Զի չիք նպաստ անդործ վատին :

Զանժ ընելով աղաղակ ,
 Որ էրնաւորն յայնչու Լէ :

մհգ. Սէկ գեղացի մը իր սայլը առեր տեղ
 կերթար. յանկարծ ընկաւ սայլը ջրոտ փո-
 սին մէջ, որ չէր կրնար առաջ երթալ մնաց
 անանկ. իսկ գեղացին թողուց զայն ու ըսկը
 սաւ Հերթիւլէս չնծին աղաչել, որ դայ սայ-
 լը հանէ տղմին մէջէն : Իսկ Հերթիւլէս ծի-
 ծաղեցաւ անոր վրան. ո՛վ անխելք ըսաւ ,

զարկ ձերբուդ, հրէ՛ սայլը, և հապա կան-
չէ հերքելէսն, որ գայ օգնէ քեզի :

Հերթիւնէս իմ հերթիւն հին ապենը քաջ
բաւոր էր, որ անպատեւի քաջագործութեւ հա-
մար հին ինքնապետեւր ինքնապետին զայն, և նե-
ղութի մեջ օգնութի ինքնապետին . որ օրինակ է
այ նախախնամութեւ, որ հարկաւոր քեզ ին-
հասնի ջանք ընդին . բայց որ քեզ որ հարկա-
ճարը և հնարք ինքնապետին, անապենը ինքնապետին
վերին նախախնամութեւ . զի ծայր հարկէն միշտ
հեռու է :

Թէ խնդրես նպաստ արարող մատին,
Վաստակեալ զմտտունս'ի գործ սխտանին .
Թէ անջան կարգաս զօգնութի վերին,
Եւ ակնկալցիս տատար երկնային :
Զանա՛ դու սով վատ ըստ կարի անձին,
Հասցէ քեզ յօգնել ձեռք նախագիտին .
Զի նա քեզ թողու առնել զկարելին,
Եւ զանկարն ինքեան սլահէ հրաշալին :

ԳԵՂԱՋՈՒԿ ԵՒ ԽՈԶ

Թէ և հասցես զականջս անլուր,
Ոչ իմանայ խրատ և լուր :

Այն ախանջն որ լսել չուզէ,
Ինչ որ ընէ՝ խօսք էի լսէ :

մօտ . Վեղացի մը տեսաւ , որ դրացիին
խողը մտեր է արտը կասկականէ ցանած դա-
րին . շատ վաճառեց մտիկ չըրաւ . անալ բար-
կուծք զարկաւ մէկ ականջը կտրեց . Բայց
խողը նորէն սկսաւ հոն մտնել , մինչև զար-
կաւ գեղացին մէկալ ականջն ալ կտրեց :
Բայց խողը՝ ամենևին այս բանէն ետ չի կե-
ցաւ . բռնեց տիրոջը տարաւ որ մորթէ :
Իսկ տէրը երբոր գլուխը կտրեց ու ճղքեց ,
տեսաւ որ խողն ըղեղ չունի՝ շատ զարմա-
ցաւ : Մի՛ զարմանար ասոր վրա ըսաց գե-
ղացին . վասն զի թէ որ խեղք և զգայութի
ունենար , երկու ականջն որ կտրեցի՝ կը հառ
կընար ու չէր գար նորէն իմ գարիս ապա-
կանէր :

Օրինակ է պիտի գլուխս իռլանդացի , որ
ամենևին խրատ չէն ընդհանիւ , և իրենց հաւնե-
լով անտէ՛ Բան իճնէն , որ պէտք է ընէ , Բէ ոչ
իւրեք ունին ու միտք :

Ահա աստուծոմ գործ պնխրատին ,
 Որ ոչինչ ազգումն ընդունի յանձին .
 Գոյ յոյս բուսանիլ սերմն յաստուածին ,
 Քան յանլուր ականջ վայրագ տարտամին :
 Տէս , զիարդ անգործ մնայ սերմն անգին ,
 Յանհրահանգ սիրտ 'ի միտս անսաստին .
 Ընկալ զխրատ 'ի հերկեալ սրտին ,
 Ընձիւղէլ բարիս զերթ պարարտ երկրին :

ԱԳԱՀ ՀԻՒԱՆԻ

Մի գանձեր քեզ զկորստականն ,
 Զի մի ասցէ զքեզ կորստեան :

Զանա՛ հոգուդ ոսկին շարանայ ,

Որ երբ մեռնիս + եղի՛ր է՛մ փայ :

մհէ . **Ս**էկ ագածս մը անիրաւութիւն չատ
 հարստութիւն ունէր . երբոր հիւընդցաւ , և
 տեսաւ որ պիտի մեռնի , ուղեց որ իր բոլոր
 գանձը բերեն առջին : Ուստի առաւ առջին
 ոսկիներն ու օկտաւ հառաչելով անոնց հետ
 խօսիլ . ո՛վ սիրական ոսկիներս կըսէր՝ ես
 ձեզ չարաչար աշխատանքներով վատորկե-
 ցայ , ու դուք ինձի ամենեւին հանգիստ և
 զուարճութիւն մը չի տրւիք . հապա միշտ
 տրտմութիւն և նեղութիւն : Պատասխան տը-
 ւին ոսկիները , թէ մենք զըւարճութիւն կըր-
 նանք տալ միայն քու ժառանգներուդ , եր-
 բոր ուտելով խմելով բոլորը կը մահեն . բայց

չիտենք թէ հոգուդ բանը՝ ինչպէս սլիտի
լլայ. որ հոս ալ տանջըվեցաւ, հոն ալ սլի-
տի տանջըվի :

Ոչ որ ագահութեամբ հոս ինքանի՛ն՝ հոգաւ-
մարտն ինքնուրաշխ. լաւն ղի հոս լի մեր հայ-
րենիք, այլ երիկնքն է. ուր պիտի Ռաֆայէլէն
յաւիտեան. ինչպէս ինքնին հին թիւսո՞րաներն
ալ: Փիւղիւսո՞րայի ճեղհաբացին, թէ հայրենիք
շաք ինքնին. ահա ալ երիկնքն նայելով ըսաց,
Ի՞նչպէս շաք ինքնին ի՞նչ հայրենիքն :

Նանրախոհ ագահք վշտանան յանձին,
Ժողովել զգանձա գործի կորուսչին.
Կարծեն թէ իշխեն ոսկւոյ արծաթին,
Բայց ինքեանք յոսկւոյ գերեւկաշիւանդին:
Քանիք ՚ի ստանալ կորստականին,
Կորուսին զկեանս և սիրտ ընդ նմին.
Գանձել քեզ լիցի ՚ի բուն հայրենին,
Ուր յաւերժ բերկրի վերնաճեմ՝ հոգին :

ԹՈՒԹԱԿ

Չէ մարդարէ ընդունելի,
Եւ ոչ գիտուն յիւր քաղաքի :

Գիտուն մարդիկ պատիւ չունին,
Իրենց քան զի քաղաքին :

մհչ. Թու թակը քառաքա գուշուն երբոր աշ
րուելքէն եկաւ արեւմուտքը՝ ամմէնքը մեծ
պատիւ կընէին իրեն. որովհետեւ արեւմուտք
չըլլար այս թուշունը : Օր մը հարցուցին թէ
ինչու համար քու աշխարհքիդ մէջ քեզի
պատիւ չեն ընէր, ու հոս այսչափ պատիւ
ներ կընեն, արծը թէ և փղոսկրէ վանդակի
մէջ կըղնեն, և զանազան փափուկ կերաւ
կուրներով կը սպահեն : Պատասխանեց թէ
մի զարմանաք. վասն զի ամմէն տեղ վայլած
պատիւը չընենուն համար, ես հոս պատ
ւաւոր եղայ, և այս պատճառաւ գիտուն
ներն ալ իրենց քաղաքը կը ձգեն ուրիշ տեղ
կերթան, որ ընդունելի ըլլան, ու պատիւ
ունենան :

Իմաստուն մարդիկ իրենց քաղաքին, և ազգա
կանացը մէջ ընդունելի չեն. օտար քեզ աւելի
յարգումն ունին : Գիտունի մը հարցոյցին թէ
որ ազգականներդ քեզ աւելի ի՞նչ մեծընեն. ան
ալ պատասխան քընաւ թէ միայն գիրգէրն :

Բանիբուն խոհեմք գիտունք ցանկալի,
 Ձեն յարգի և մեծ յիւրայնոց միջի.
 Զի յաճախութի ընդ մերձաւորին,
 Գործէ զմեծարուս անարդ խոտելի:
 Լաւ է յարգանօք կալ յանապատի,
 Քան անարդ մնալ 'ի մեծ քաղաքի.
 Փախիր ուր գիտունք չիցեն յարդելի,
 Նստեալ առ տնին յառանձին տեղի:

ԱՐԾԻՒ ԵՒ ՍԻՐԱՄԱՐԳ

Ոյժ և մագիլ զարծիւ տգեղ,
 Առնեն սիրուն և աչագեղ:

Հարուստն որչա՛ր իռլա Երևնայ,
 Քաջ իմաստան աղւոր իլլայ:

մհէ. Երբեմն արծիւը եկաւ ուրիշ թռչուն-
 ներուն մէջ նստեցաւ ու սկսաւ պարծենալ.
 չեմ կարծեր թէ կըսէր՝ իսմէ գեղեցիկ գըտ-
 նըվի աշխարհքիս վրա. ահա իմ վրաս յայտ-
 նի կերևնան շատ գեղեցիկ նշաններ: Երբոր
 իր վրայի ամմէն բանը կը գովէր, բոլոր թռչ-
 ունները վախերնուն կը հաստատէին թէ
 ճշմարիտ է. մինակ սիրամարդը քթին տակէն
 ըսաց կամաց մը, թէ կտուցքդ ու ճան-
 կերդ քեզ գեղեցիկ են ըրեր. թէ որ ասոնք
 չըլլային, կը գտնուէր հոս մէկն որ քեզի
 ցոյց տար, թէ ոչ միայն գեղեցիկ չես, այլ
 և խիստ տգեղ ես:

Մեծահոգի անող մարտը գեղեցիկ աւելանայ
 գիտանալ աւելուող անկեղծ ամենաբարձր
 գոյնն . ինչ որ ըսէ , գլուխ ծռելով անանի է
 ինչն , Բեպեք յիմար ընկալ . անոր համար հին
 ժիւղահոգաները փոքր մեծապառանկերուն անոանը
 Գրեթէ ինչ անասուն ոսկեղէն :

Անխմատ փարթամք ինքեանց վէհ թուին ,
 Յանձին կարծեցեալ ունող բողբոլին .
 Ոչ ոք գիմադիր խորհրդոց նոցին ,
 Բնաւք ծնրադիր յոխորտող ձայնին :
 Այս թիւր սկզբունք թիւրեալ աշխարհին ,
 Որ զմեծուի դնէ 'ի դանձին .
 Գեղեցիկ գիտուն փարթամք համարին ,
 Թէեւ խեղ աղեղ ըստ բընականին :

ԷՇ ԵՒ ՇՈՒՆ

Որ ոչ լսէ զձայն կարօտի ,
 Չօգտի ուստեք երբ կարօտի :

Թէ վէս հասնից որուն ուրիշին ,
 Մարդ չի հասնից քո խեղճ յայնին :

մհԵ. | Ինչ ու շունը ընկեր ըլլալով միատեղ
 կերթային . բայց իշուն վրա հաց կար բար-
 ձըված , որ աղքատներուն կը տանէր : Ասոնք
 ճամբան կանօթենան՝ էջը կերթայ խոտ ու-
 տելու , և շունը կաղաչէ իշուն որ իրենքիչ
 մը հաց առայ . իսկ էջը ծաղը ընկելով կըսէր

շանը, թէ խոտ կեր ինձի հետ : Այս խօսքիս վրա նայիս գայլը հոն հասաւ . սկսաւ էշն աղաչել շանը թէ չո՛ւն եղբայր, կաղաչեմ օգնէ՛ ինձի, և հալածէ գայլն որ զիս չի սպառէ . գիտեմ որ կրնաս այս շնորհքն ընել : Պատասխան տրւաւ շունը, թէ քիչ մը առաջ կտոր մը հաց չի տրւիր ինձի, հիմա զիս քեզի օգնու[թիւն] կը կանչես . գնա՛ կոր սրվէ ինձի անանկ ընկեր սէտք չէ, որ կարօտու[թեանս] ատենը օգուտ մը չունի : Եւ այսպէս թողուց որ գայլը սրսուեց զայն :

Խրաք է անոնց, որ ուրիշ խաբահաբահէն, օգնութիւն մը չեն ընէր և իրենք աւ խեղճ իշուան . վասն զի լի է այն անանկ անպիսան, որ պէտք եղած ատենը օգնութիւն մը չի խրենայ ընել խաբէն : Շաք անգամ ունի աշէնութիւն ընել ձեռքարիք ծագէր էն :

Բոյսք են բնական իմացականին,
 Կարեկցիլ այլոց նստաստել նոցին .
 Իսկ թողուլ զընկեր կարօտ ցաւագին,
 Բերմունք են սրտի անասնականին :
 Թէ մատամբ մերձիոյ յօգուտ կարօտին,
 Բազումք թեկնածեն և քոյդ կարօտին .
 Թէ մերժես զձայն որ քեզ կարօտին,
 Կաս մնաս 'ի վիշտս միշտ կարօտագին :

ԷՇ ԵՒ ԽՈԶ

Զանա՛ ի գործ կրթել զմարմին ,
Մի՛ սրարարեր նման խողին :

Կրնէ՛ զ+է+ւ աշխատեալով ,
Թե՛ լէ մահին իւրեւան շահով :

մհթ . | Եւ սաստիկ կը նախանձէր խողին .
վասն զի՝ կը տեսնէր որ առանց աշխատանաց
բոլոր օրը կուտէր կը գիրնար . իսկ ինքն առ-
տուրնէ մինչև իրիկունքս կրելով հոգին
կեւէր : Օր մը տէրն ուղեց մորթել զխողն ,
որ շատ գիրցած էր . երբոր սպուկեցուցին
մորթեցին , էշը զարմանալով կը նայէր . ա-
հա պատճառը հասկըցայ թէ ինչո՞ւ համար
մեր տէրը գգուելով գիրցուց խողն , որ մոր-
թէ և իրեն կերակուր ընէ : Ուրեմն շատ ա-
ղէկ է էշ ըլլալ , քան թէ խող , և այսպէս
գոհ եղաւ իր վիճակին վրա :

Խրափ է անոնց , որ սարիշին հանգստութեան
վրա ինչ նախանքին . վասն զի որչա՞ Գրսէն երջա-
նի՞ երեսնան , այնչա՞ շափ նեղութեանց քա՞յ էն .
անոր համար իմաստունները աշխատաւորաց իշան-
քը Ժաբաթեբուն իշանքէն վեր ինչ Դնէն :

Ահա՛ այս վախճան է պորտաբուծին ,
Որ միայն ընու զծակ կարասին :

Բայց որչափ սլարարտ լինի փտելին :

Փռածով 'ի սպանդ վարի կորչին :

Արդ մի նախանձիր կենաց անդործին ,

Զանա միշտ կրթիլ 'ի գործ սկստանին .

Քանզի կենքն է կեալ յօգուտ աշխրհին ,

Այլ ոչ 'ի կորուստ բուծանել զմարմին :

ԱՔԱՂԱՂ ԵՒ ԱՂՈՒԻՍ

Եթէ անկար յարկած չարին ,

Փախիր 'ի բաց հետոց նորին :

Թէ զէն Գեոար անգգամէն ,

Հեռու խիտի ի խած Գեզէն :

ԺՃ. Սէկ աքաղաղ մը աղուէսին ձեռքն
ընկաւ . բայց շատ աշխատելով և Զանքով
փրցուց զինքն անոր ձեռքէն ու փախաւ :
Օր մը մէկ քանի սքաղաղներու հետ երբոր
Ժուռ կուգար՝ տեսաւ աղուէսի մը մորթ ,
մէկէն սկսաւ փախչիլ : Այն որ տեսան ըն-
կերները՝ ամենէքը միատեղ վրան խնդացին .
այնչափ որ սքաղաղը չդիմացաւ ետ դարձաւ
ըսաւ իրենց . հը , թէ որ դուք ալ աղուէսին
ճանկը մանէիք , չէ թէ միայն մորթէն ,
այլև կոխած տեղէն ալ կը փախչէիք դու
ղալով :

Օրինակ է զգուշանոր մարդու . որ ամէն պարա-

Գաները Գիտելով անանի իշխողանայ, որ նորէն
Գործունէ Տէր լինի. և ամեն Բանի Տէր Գործ
իշխայ :

Խոհական մտաց այս գործ փորձառուին ,
Փախչի 'ի հետոյ գաժան փորձողին .
Ձի կրեալ արկածք տալանան խորին ,
Առ 'ի ոչ փորձիլ 'ի նոյն վերապին :
Լէր չքահայեաց յամենայն առթին ,
Ձի անպակաս կան գարանք ոտիսին .
Թէ արթուն գնաս և հակօղ յանձին ,
Անգործ մնան հաղբք գարանակալին :

ԻՇ ԵՒ ԳԱՅԼ

Որ յանտուր գործ ինչ միսի ,
Գանիւք վտօք ծանր տուժի :

Չի ուրժած Բան ընել ուղեւ ,
Ծաւր իշխաւ Տէր ղեն իշեն :

մէծ . Երբեմն իշուն ոտքը փուշ կը մանէ ,
որ շատ կը տանջուի փուշին ցաւէն . ուս-
տի տեսաւ որ գայլը վրան կուգայ՝ սկսաւ
ողորմուկ ձայնով աղաչել . ով գայլ կըսէր ,
ահա այս ցաւս զիս սկիտի մեռցընէ ու ագ-
ռաներուն կերակուր սկիտի ըլլամ , քեզմէ
օգնուի մը կը խնդրեմ , ինձի շնորհք ընելով
հանէ ոտքէս փուշը . գոնէ առանց ցաւի մեռ-
նիմ : Իսկ գայլը ուրախանալով մօտեցաւ իրեն ,

և առջևի ակռաներովը բռնեց փուշը կամաց
մը հանեց ոտքէն : Սակայն էջը մոռնալով
քաշած ցաւը՝ կից մը զարկաւ երեսին որ
ակռաները թափելով պատուեց գայլին ճա-
կատն ու փախաւ : Երբոր գայլին խելքը
գլուխն եկաւ՝ սկսաւ ինքիւրեն ըսել թէ ա-
ղէկ եղաւ ինձի . որովհետեւ ես անասուննե-
րուն մսագործութիւնը սորված էի , հիմա
ուղեցի ըլլալ անոնց վերաբոյժ ճշտահ :

Որո՞ք որ իբեկնց սովորական արտաբայք ինձի
« էի սորված բանի յետո՞ք ինչ զարնէն՝ ծաւր ին-
չան և ձեծ վրանգի ձեջ ի՞նչին :

Որ ձգէ զգործս սովորականին ,
Միտի յանսովորն 'ի ճահ օտարին .
Անդ խոյտառակեալ տուժի և ծաղրի ,
Անագան ուրեք մեղադրի ինքնին :
Արդ մի՛ գահավէժ լինիր յառնելին ,
Եւ մի՛ ոստոստեր 'ի միոյ առ մին .
Անսասան կացեալ 'ի քոյդ վիճակին ,
Յաւերժանաս միշտ 'ի գերագունին :

ԱՂՈՒԷՍ ԵՒ ԱՌԻՒԾ

Երբ յաճախէ պետն ընդ ռամկին ,
 Կորուսանէ պատիւ անձին :

Մեծն որ հասկին շաք Երեւայ ,
 Անարգ և ցած ճարդ ճե իւլայ :

մձք. Աղուէսը բնաւ առիւծ չէր տեսած .
 Եղաւ որ օր մը գիմացն ելաւ , անանկ սաս-
 տիկ վախցաւ որ քիչ մնաց կը մեռնիր : Երկ-
 րորդ անգամ երբոր տեսաւ , վախցաւ , բայց
 առաջինին պէս չեղաւ : Իսկ երրորդ անգամ
 որ տեսաւ առիւծը՝ ամենեւին վախ մը չու-
 նեցաւ , համարձակ սկսաւ հետը խօսիլ , և
 ինքիրեն ըսել թէ վախն ու ակնածութիւնն
 է եղեր մեծութիւնը , չէ թէ մեծ մար-
 մինը և մեծ անուինը :

Որչափ Տէժ և սոսիալի բան ըլլայ , Երբ որ շաք
 անգամ իւր Կեանքի , վախը իերեւայ և հասարակ
 բան ճե իւլայ : Այս պարագայում հին ապենք ե-
 ռեւելի իրիւսոթաները , և Կարմերը Կիւ անգամ
 ճարդու իերեւային . և Երբ Ժողովարդը զանոնք
 իւր Կեանքը , Կարծեր Բե Երկինքէն Եկած են :

Գլխապետք իշխանք 'ի վեհ վիճակին ,
 Ցանցաւ երեւիլ ռամկաց հարկադրին .

Զի յաճախութի կարճէ զյարդ անձին ,
 Թէ և մեծայարգ իցեն ահագին :
 Իսկ դու վերանցեալ 'ի պատիւ կարգին ,
 Մի յաճախ նստիր 'ի Ժողով ռամկին .
 Կշռելով զանձինս զխօսս զտեղին ,
 Վեհապանժ բաղմեաց առաջի նոցին :

ԳԱՅԼ ԾԵՐԱՑԵԱԼ

Բազում ընկերք ճոխ մեծատան ,
 Ոչ ոք մերձի յաղքատ սեղան :

Մեծ սեղանին շաք ընկեր էայ ,
 Աղապին քով ճարդ ճշ վերնայ :

մօտ . Գայլ մը անանկ ծերացած էր , որ
 ոչ կերակուր կրնար գտնել և ոչ մէկն իրեն
 բան կուտար . անանկ որ ամմէնքը զինքը կը
 հալածէին : Օր մը ելաւ անտառը գնաց , և
 հոն գտաւ մէկ մեռած եղ մը՝ վաղեց ուտե-
 լու : Բայց ուրիշ գայլերը մէկէն հոտն ա-
 ոին հոն թափեցան , որ ուտելով օգնեն ի-
 րեն . վասն զի ընկեր ենք կրսէին : Իսկ ծե-
 րը բարկանալով կրսէր . հիմա որ կերակուր
 ունիւմ ամմէնքնիդ ինձի ընկեր եղաք . և եր-
 բոր բան չունէի , մէկերնիդ զիս ընկեր չէիք
 ճանչնար ու միաբան զիս կը հալածէիք . ու-
 րեմն ունեցած իս ընկեր էք , չէ թէ ինձի :

Մեծոթի ժամանակ Բարեկամ իշխանաց, քան
 ինչ խելիք. և այս սոսա Բարեկամները որչափ օ-
 գոսա փեմենեն՝ ինչ յօթենան. և երբ որ յախոր-
 դոթեան հանդիպի մեծապառան՝ Գոթենն ալ լին
 անցնի, որ Գիշեր ցոցելի Գոթենն լինի պահներ :

Ահա տարացոյց այժմեան վիճակին ,

Որ տայ զյարգուի վիճակաց և սլատուին .

Ոչ որ բարեկամ բուն բանականին ,

Այլ ամենեքեան մեծութեան նորին :

Չիք քեզ մերձաւոր թէ ես տղքատին ,

Թէ և վեհապանծ և ճոխ յիմաստին .

Թէ աղքատ մտօք և ճոխ ի գանձին ,

Ի ծունր իջանեն քեզ բոլորեքին :

ԳԱՌՆ ԵՒ ԳԱՅԼ

Որ կայ հնազանդ ձայնի վեհին ,

Անգործ առնէ նետըս չարին :

Ոչ որ հաւանդ է իր մեծին ,

Վնաս և լար էի Գար անյին :

մօք . Սայլը տեսաւ որ գաւառուկ մը կեր-
 թար այժին հետ՝ սկսաւ անոյշ խօսքերով
 ըսել թէ ինչո՞ւ համար թողուցիր մայրդ ,
 ու այս գարշահոտ այժին ետեէն կերթաս .
 դարձիր մօրդ քով, որուն ստինքը կաթով
 լեցուն են : Այս խօսքերով կը ջանար այ-
 ծէն զատել, որ գիւրաւ յափշտակէ զգառն :

Ան ալ պատանիսան տըւաւ, [թէ մայրս զիս
ատոր յանձնեց. ուստի աւելի կուզեմ հնա-
զանդ ըլլալ մօրս քան քեզի, որ կեղծաւոր
խօսքերովդ կուզես զիս ասկէ հանել ու
պատռել:

Ո՛վ որ Ռշնաման խօսքին նայելով անհնազանդ
իւլաւ, հարիւս իւր հաւելի. խրատ ըլլաւ ման-
կան, որ ւր ընկերներուն հաւատաւով իրենց
ձեռնն լի հեռանան:

Այսպէս փաղաքէ նենդօղ [Թնամին,
խորամանկ բանիւ զսիրտ անմեղին.
Տքնի ճողոպրել 'ի ձեռաց վեհին,
Զի ծախեսցէ զայն 'ի Ժանիս հեշտին:
Մի լսեր զձայն կորուսիչ [Թովզին,
Նազելի բանիւ զքեզ խարդախողին.
Հնազանդ և հլու կաց մեծաւորին,
Հարեալ զբերան Գազան բանասրկուին:

ԵԶՆԱՎԱՐ ԵՒ ԵԶԻՆՔ

Որում իմիք որ կարօտի ,
 Զայն երազէ 'ի գիշերի :

Ինչ քանի որ մարտ ժառանգ ,
 Երազին մէջ զայն ինչ քանի :

մէջ . () ր մը եզնավարը կըմանէ եզներուն
 գոմը , կըտեսնէ որ բոլորն ուրախուլթէ մէջ
 են , կըհարցընէ թէ ի՞նչ պատճառաւ ա-
 սանկ կուրախանաք : Անոնք ալ պատասխան
 տըւին , թէ այս գիշեր երազ տեսանք , որ
 մեզ մէկ խիստ զըւարճալի դաշտի մը մէջ
 տարեր խոտ կը կերցընէիր՝ անոր համար
 կուրախանանք : Պատասխան տըւաւ եզնա-
 վարը թէ ես ալ տեսայ , որ բոլոր օրը ձեզ
 կաշխատցընէի երկիրը փորելու . ուստի պէտք
 է որ իմ երազս իրաւ ելլէ , ձերինը սուտ :
 Զայս ըսելով վերցուց տարաւ արտը հեր-
 կելու :

Օրինակ է անոնց որ անմարտի երազի խա-
 րան . որովհետեւ երազը անապեն ինչ պատճառի ,
 երբ որ միտք բան մը իայ որ գիշերը զայն քանի
 երազ ինչապ . ինչպէս ծարաւ մարտը ըստ ինչ քան-
 ի . բայց երբ որ ընեւ ինչ լորնայ , ու արեւն ինչ
 քանիայ՝ զարհուրելի երազ ինչ քանի : Նայէ մեր
 ձեմարանին 979 համարը :

Զխարի արշարեալ միտք նախագատին ,
 Երազէ զայն ինչ որում կարօտին .
 Բերկրի հանդիպիլ բարեաց բոլորին ,
 Զոր ետես ընդ կարծ յանդոյ կարելին :
 Մի՛ զքեզ շարժեացէ տեսիլ անդոյին ,
 Որ չէ ինչ պատճառ բարւոյ և չարին .
 Այլ այն գաղափար նման ստուերին ,
 Անցանէ ընդ միտս զգայականին :

ԱԳԱՀ ԴԵՍՊԱՆ

Ագահն ՚ի սէր դոյզն ինչ օգտի ,
 Ծանակ լինել լաւ համարի :

Ագահը ի՛նչպիսի համար ,
 Զինքն ինչէ տեսք և լար :

մօտ . Երբեմն ագահ մարդ մը դեսպան դը-
 նաց ուրիշ քաղաք մը . երբոր քաղքին մօ-
 տեցաւ , ամմէնքը դէմ գացին նուագարան-
 ներով . զի սովորութի եր որ երաժիշաները
 քաղքին դուռը կերթային հանդէսով բան
 կըչալէին , որ անկէ պարգև առնեն . բայց
 ագահը մարդ խրկեց որ չիգան բան չալեն .
 վասն զի սուգ ունիմ կըսէր մօրս մահուանը
 համար : Այս պատճառաւ քաղաքացիք գա-
 ցին զինքը մխիթարելու . երբոր իրարու կը
 հարցընէին , թէ արդեօք որչափ առեն է որ
 ասոր մայրը մեռեր է : Պատասխան տըւաւ
 ագահը , թէ քառսուն տարի կայ . սկսան

ամենքը ծիծաղելով զարմանալ անոր ազա-
հուլթէր վրա :

Օրինակ է ագահին , որ մէկ սպիտակ և սև
շահի համար ամենաւն ծաղը իւրաց . բայց հա-
րաւ շաշաւան այն է որ ոսկին անարգէ , և ինք
շահարգի : Ուր քեզ որ ոսկին իւրաց , ամեն-
քեզ իւրաց . իւրէ գիտանից :

Այս սկիզբն յոռի մտաց ժլատին ,
Ոյր նպատակն է յաւելուլ յոսկին .
Մինչ գանկ մի ծախել դժուար է նմին ,
Քան ծանակ լինել բոլոր աշխարհին :
Եւ հիմա ժողովի այն գանձ այն ոսկին ,
Երբ ոչինչ ծախի յօգուտ գանձողին .
Կաշկանդէ կապէ զսիրա և հոգին ,
Ի նախատ բերի կծծի ագահին :

ՀԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՄՈՒԿՆ

Ընկեր ծառայ են մտերիմ ,
Բաղդին միայն և ոչ անձին :

Հաս բարեկամ քառս ու պապին ,
Մարտ իւր իւր նեղ ապենին :

Մէկ . Սէկ գեղացիի մը տունն յանկարծ
բռնկեցաւ կերէր չարաչար , և ինքը հեռուն
կեցած երբոր կընայէր , տեսաւ որ մուկ մը

տնէն դուրս ցածկեց կրփախչէր . մէկէն
գեղացին վրան վաղեց ու բռնեց մուկը կը-
րակին մէջ նետեց . թշուառական կըսէր ,
քանի որ տունս չէն էր կըվայլէիր , հիմա
որ թշուառութե՛ն հասաւ , դուրս կըվախչիս .
այս է քու ընտանութի՛դ . ուրեմն ինչպէս
որ աղէկութի՛ը վայլեցիր , գնա՛ խեղճութի՛ն
ալ քաշէ . քեզի պէս բարեկամին այսպէս
պէտք է ընել :

Օրինա՛ի է աշխարհիս թշուառութի՛ն , որ երբ
Տե՛լ յախորդութի՛ն Տե՛լ ի՛նքի , ահա՛նք երես իւր
տարժե՛ն , Տե՛լ լի նայի՛ր երես . Բայց ճշմարիտ
Բարեկամ՛ը յախորդութի՛ն Տե՛լ աւելի Բարեկամութի՛ն
ի՛նքի :

Ո՛ւր այն բարեկամ ընկեր մտերիմ ,
Յաջող վիճակին նոյն և ձախողին .
Արդի բարեկամք միայն յաջողին ,
Ոչ ոք մերձաւոր ձախողակ բաղդին :
Ո՛վ գիւրափոփոխ մտաց մարդկային ,
Որ այսպէս փոխի ընդ փոխիլ բաղդին .
Զայն որ յանմահից գնէին սակին ,
Յետոյ անարժան իւրեանց ողջունին :

ՎԱՐԱԶ ԵՒ ԷՇ

Տէս զփասս քո վաղագոյն ,
Մինչ չև գործեալ է թշնամւոյն :

Դաւա շնան ասէն ուրիշ ,
Չի կործածէր զէն իւր ասէն :

մօճ. | Եւան խողը իր ակռաներուն զօրու-
թէր ապաւինելով որ խիստ երկայն զօրեղ
էին , ուղեց իշուն հետ կռիւ ընել : Իսկ
էջը վարսպետութենով մը մօտեցաւ խողին ,
և անանկ կից մը զարկաւ ճակատին , որ կի-
սամահ գետինն ընկաւ խողը : Յետոյ խողին
միտքը վրան գալով սկսաւ ըսել ինքիւրեն ,
Թէ ոտքով կռվիլը մտքէս չէր անցած . սա-
ալ սորվեցայ , բայց հանգերձ փնտսով :

Մինչդեռ պէտք է մտաւորաւ , թէ ուստի իրենց
շնան քաւ , չէ թէ զինքն բանի մը քիչ քիչ ընելով
զորիւնը նախապէս . շնան զի էի կործած մար-
դիկ մեծ շնան իրեն քաւ :

Այս պատիժ պահի յանձնապաստանին ,
Որ զինքն յաղթական դնէ բոլորին ,
Իսկ նոյն ապիկար որ չըջի լուին ,
Զգետնի հարեալ յաղթէ գոռողին ,

Մի՛ զոք արհամարհ գներ և չնչին ,
 Զանալ անխորհուրդ կոխել առ ոտին .
 Դոյ զէն զօրութի՛ն ի սիրտ խոնարհին ,
 Հանէ և ծաղրէ զհպարտ թշնամին :

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾ ԵՒ ԻՇ

Մի՛ գներ ինչ յաւերժական ,
 Զի մահն հանուրց գնէ վախճան :

Մնացական Բան Դը Էի Կայ ,
 Ահէն Բանի Տահը Դօք Կայ :

մէթ . Սէկ բանաստեղծ մը կըսարծենար ,
 Թէ ես անանկ վարպետ եմ և անանկ լաւ
 կերպով բան կըսորվեցընեմ , որ չէ թէ միայն
 մարդիկ , այլ և էշն ալ կրնայ սորվիլ իմ
 բանաստեղծութիւն : Զայս երբոր լսեց մէկ
 իշխան մը կանչեց զինքն ըսաց , թէ իմ իշուս
 ալ բանաստեղծութի սորվեցուր , ահաքեզի
 տասը տարի ժամանակ , և ինչ որ կուզես
 կուտամ : Բանաստեղծն ալ խոստացաւ ,
 Թէ իսկաւ լաւ այսչափ տարվան մէջ կրնամ
 սորվեցընել բան մը չէ . թէ որ չի սորվի՝ բո-
 լոր կեանքիս մէջի ըրած վաստակս քեզի կու-
 տամ : Այս դաշինքիս համար շատ մարդիկ
 զինքը մեղադրեցին , թէ անանկ բան մը վրան
 առաւ որ անկարելի է : Պատասխանեց բա-
 նաստեղծը թէ ո՛վ յիմարներ , տասը տար-
 վան մէջ կամ իշխանը կամ էջը և կամ ես
 կը մեռնիմ :

Խրափ է անոնց որ աշխարհօքն անշաւոր Բա-
նէրուն վրա հագ իւր քաշին . Կի մահը շատ մը իւր
հասնի ամեն Բան իւր անշնչնէ : Հոգ քանօղ մար-
դուն ունիւնէր իւր քաշին , իւրէ իմաստունը :

Արթուն խորագէտ գիտօղ վախճանին
Ծաղրէ զխորհուրդ յիմար իշխանին .
Զի գիտունք միայն զներկայն ունին ,
Իսկ յիմարք զդարձ խոստանան անձին :
Ունայն վաղանցուկ զինչ քան զմարմին ,
Ում կից են արկածք մանգաղ օրհասին .
'Ի թարթել ական հասանէ նմին ,
Վերջ տայ խորհրդոց նանրախոհ ռամկին :

ԽՈՅ ԵՒ ՅՈՒԼ

Հսարտ յիմարն վատահ յանձին
Գայ 'ի սայքար ընդ հզօրին :

Յիմար մարտիկ զիւրեն , Դայն
Մեծ իւր խեղճէն , Ժեծաշ իւրան :

մզ . Մէկ արու ոչխար մը խիտ զօրաւոր
և մեծ ըլլալով ոչխարներուն մէջ՝ միշտ կը
կուէր անոնց հետ , և ամենուն յաղթօղ էր .
որ այնչափ ամբարտաւան եղաւ , մինչև յան-
դըգնեցաւ ցուլին հետ ալ կուէր . բայց եր-
բոր իրարու դէմ ելան՝ ցուլը անանկ սաստիկ
զարկաւ ոչխարին , որ դուրսը ճգմելով եղ-
ջիւրները թափեց դեմինը ձգեց : Ուտի

մեռնելու ատենը կըսէր ոչխարը հառաչելով . ո՞վ թշուառականիս , այս ի՞նչ անխելք հպարտութի եր ըրածս , որ համարձակեցայ կռուիլ ցուլին հետ . որովհետեւ բնութիւնն անանկ քաջ է ըրեր զայն , որ մէկը չի հասնիր իրեն :

Ուրիշի մեծին հէփոռնիւնդէ մեծապէս
 ին շահի , եւ ամենուն ծաղր իբւայ : Գիտունի
 ճշ հարցոյցին թէ ո՞վ է լաւագոյն ծառի , ան աւարտ
 քառան քառան թէ լաւ է լի գիտցող մարդ :

Զրախոհ յիմարք վստահեալ յանձին
 Եղջիւր ամբառնան ընդդէմ հզօրին ,
 Անդէն զինաթափ ձգեալ ի գետին ,
 Փորձեն ի մնաս զոյժ ախոյանին :
 Մի բերիւր կագել ընդ վեհագունին ,
 Մի ընդ իշխանաց եւ գիտնականին ,
 Զի նոցին հարուածք մնասեն ուժգին ,
 Զդէն յայն փորեալ խորխորատ խորին :

ԱՂՈՒԻՍ ԵՒ ՇՈՒՆ

Գովեստ ոմանց վնասէ ուժգին
Քան զսպարսաւ չարախօսին :

Գովեստ էայ որ մեծ դէն իռփայ ,
Կայ պարսաւ որ շատ լի փայ :

միշտ . Շուէն մը աղուէսին ետեւէն ընկեր կը
հալածէր որ բռնէ . աղուէսը տեսաւ թէ
աղատում չունի՝ կանչեց շանը . ով շուն, ի՞նչ
ես ընկեր ետեւէս , իմ մարմինս միտ չունի
որ ուտես . ահա անդին դէր նապաստակ մը
կայ , վազէ ետեւէն , որուն մարմինը իմինէս
չատ լաւ է : Շունը տեսաւ նապաստակն , ու
վազեց ետեւէն . բայց չի կրցաւ հասնիլ , մինչև
փախաւ ազատեցաւ ձեռքէն : Քանի մը օրէն
ետեւ նապաստակը երբոր տեսաւ աղուէսը ,
սկսաւ մեղադրել թէ ինչո՞ւ համար զինքը
գովեց շանը : Պատասխանեց աղուէսը . թէ
որ արհամարհէի զքեզ ի՞նչ պիտի ըսէիր , որ
աղէկ ըսելու համար կը տրտնջաս : Անալ
ըսաւ թէ ալ աղէկ էր զիս վար զարնէիր ,
քան թէ ասանկ չարութիւն գովէիր :

Խորամանկ մարդը սոսք գովասանքով և ա-
նոյշ լեզուով ի՞նչ մասնէ մարդը . սոսքի չափ ան-
գոյժ գովեստը նախափնէն աւելի շատ ի՞նչ էրէ :

Այս գործ է մատնիչ սուտ բարեկամին ,
 Որ ասէ զընկերն յիւր վատ ներբողին .
 Քաղցր գեղգեղեալ զձայն մահաբերին
 Մատնէ զայն հնարիւք ժանեաց օրհասին :
 Են և անձնասէրք որ 'ի շահ անձին
 Ոչ խղճեն զըկել բարիս օտարին .
 Յորինչ վտատակին զորինչ և խօսին ,
 Զամենայն յիւրեանց շրջեն 'ի բարին :

ՇՒՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՌՆ

Զինչ զօրաւոր քան ըղկաշառ ,
 Որ շատ գործոց լինի սկառճառ :

Սաշառփն այնչափ զօրաւոր է ,
 Որ աշխարհիս բան իստի է :

մղբ . Գեղացի մը կերթար միշտ իշխանին ,
 որ իր խնդիրքը կատարէ . բայց իշխանը ամեն
 անգամ որ կը տեսնէր զայն , չի տեսնելու
 զարնելով ուրիշ բանի հետ կըլլար . ոչ գի-
 մացը հանել կուտար , և ոչ խօսքը մտիկ կը-
 նէր . անանկ որ յուսահատեցաւ խեղճը : Օր
 մը խելք ըրաւ , առաւ հետը մէկ գէր և փա-
 փուկ գառ մը կանուխ գնաց իշխանին . եր-
 բոր դռանը մօտեցաւ՝ ձայն հանել տըւաւ
 գառին . ծառաները այս ձայնս լսածնուն
 պէս մէկէն տարին գեղացին իշխանին քով ,
 որ խօսեցաւ հետը ինչ որ պէտք էր խօսիլ
 և խնդիրքը կատարեց : Ան ստէնը գեղացին

դարձաւ դառին ըսաց, [Թէ չառ մեծապէս
չնորհակալ եմքեզի, սիրէլի դառնուկս, որ
զիս արժանի ըրիր այս բաղձալի խօսակցու-
թեանս :

Խրապ է անոնց, որ խաշառոթով ինչ ի՞նչ անեն, և
անիբաւ Բան ինչեն. վասն զի խաշառոթին փեսած
Բանը մէկը էի իննար փեսենէ. Բայց արդար Դա-
րաւորը միշտ պէտք է ճշմարտութիւն հետեւիլ :

Տէս զխորդ բաղիսէ զկուրծս իշխանին
Ապիկար մրմունջ ձայնի կաշառին .
Որով անիրաւ դաաաւորք լինին
Եւ ոչ զօրութիւն ճշմարիտ փաստին :
Այս ձայն խանդարէ զկարդ օրէնքագրին ,
Փոխարկէ զսուան 'ի տիպ ճշմարտին .
Փոխէ զէզու և սիրտ դատողին ,
Քաջ հանգիսանայ յայն հանգէս դատին :

ԾԵՐ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿ

Թէ ոչ յորդորն ազգէ խեղին ,
Ուղղեսցէ զայն հարուած դանին :

Թէ խրապը զգոսաւ լենէ ,
Գաաաղանը լաւ ինչ շեքի :

մղգ . Երբեմն ծեր մը տեսաւ մէկ մանուկ
աղայ մը, որ պարտէղը մտեր պտուղ կը գող-

նար . սկսաւ անոյշ խօսքերով խրատ տալ , որ
այն չարութիւնը չընէ երթայ սնկէ . իսկ մա-
նուկը ծաղր ընելով մտիկ չէր ըներ խօսքին :
Ուստի տեսաւ ծերն որ խօսքը փուճ եղաւ ,
սկսաւ ինքիւրեն ըսել թէ ես կարծէի , որ
մարդուս զօրութիւնը խօսքին և ուժին վրա
կը կայանայ . ահա խօսքս զօրութիւն մը չու-
նեցաւ , նայինք ուժն ունի՞ զօրութիւն : Զայս
ըսելով քարեր թողլեց կը նետէր մանկանը
վրա . նայիս մանուկը շուտ մը ծառէն ինչաւ
փախաւ : Եւ այսպէս խօսքին չի տեսած բա-
նը ուժը տեսաւ . մինչև զարմանալով կըսէր
ծերը , թէ ինչո՞ւ պէտք եղաւ իմ փորձ խրատս՝
երբոր տկար ձեռքիս ուժը անկէ աւելի բան
տեսաւ :

Խրատ է հանիանց , որ ծերոց խօսքը լաւ պա-
հէն . որոնք քրոջ ընտել իրաճ բան լին խօսիւ ,
չաք հարկաւոր խրատ և խորհուրդ իրաքան :
Հարցաւորին թէ աշխարհիս ո՞ր բանը ծանրագին
է . լճիւ եղաւ թէ խելացի և քրոջ ծերուն
խրատները :

Ահա բոյս բարուց խելս պատանեկին ,
Զոր ոչինչ շարժէ ձայն խոհականին .
Միակ բունութիւն ուղղէ զայնպիսին ,
Զընկենուլ զեղեռն առնել զբարին :
Արդ մի՞ հետեւիր դու ստահակին
Անլսող ելով ձայնի ազդողին .
Ամբարեա՛ ի սիրտ իբր ակունս անգին
Խրատ ծերունեաց և զառակ նոցին :

ՄԵՂՈՒ ԵՒ ՄՓԵՂ

Հետեւեաց դու այն արուեստին,
Որ քեզ այլոց յօգուտ կարգին :

Անտի Բան ինչ «որձիւ ուղի»,
Որ քեզ այլոց շահ ինչ Բերէ :

մղիւ . **Չ**մեռւաւ մէջ մօտեղը «իւրի» Բնէիւ դը-
նաց մեղուներուն աղաչեց , որ իրեն տեղ և
կերակուր տան , խոստանալով անոնց , թէ
ձեր ձագերուն երաժշտութիւն կը սորվեցը-
նեմ : Պատասխան տըւին մեղուները թէ
չենք ուզեր , որ ձագերնիս այսպիսի արու-
եստ սորվին . այլ կուզենք անանկ բան սոր-
վին , որ կարենան ուրիշին կերակուր տալ
և աղքատութիւն աղքատել , չէ թէ երաժշտու-
թիւ գիտնալ որ բանի մը պիտուական չէ :

Օրինակ է անոնց , որ մշտ օգտաւոր Բանի է-
րեւելաւ իրենց դասիւններուն անօգուտ Բան
ընեն «որձեղնեղ» . որ քեզ ինչ չէն ըլլաւ , և
«որձիւն» ալ օգուտ իրեն ընէ :

Քաջ նազաբանէ իմաստ առակիս ,
Յունկն նազելի մանկանց անմեղին .
Ուսիր վայելուչ , ասէ , զպիտանիս ,
Լիք զանօգտակարն քեզ և բոլորին :

Թէ կրթիս գիտե՛լ զանպիտանս անձին ,
 Ոչ լինիս գիտուն՝ այլ վարիչ հողմին .
 Թէ ջանաս գիտե՛լ գիւտս օգտակարին ,
 Յայնժամ քեզ իմաստք բարեւոյ հանճարին :

ՄԱՐԴ ԵՒ ՕՁ

Թող զապերախոն յարկած իւր չար ,
 Զի ոչ գիտէ զիւր բարերար :

Ապերախի օգնիչ ճշւար ,
 Երբ երախի՝ բան չի ճանչար :

մղէ . () ձ մը երբեմն քարին տակը մնացեր
 երբոր կը ճզմըվէր , տեսաւ թէ անկէ մարդ
 մը կանցնի , աղաչեց որ քարը վրայէն վերցնե-
 լով զինքն աղատէ , և իրեն շատ մեծ սլար
 գէներ խոստացաւ : Մարդն ալ վերցուց
 վրայէն քարն աղատեց օձը : Իսկ օձը խօսքէն
 դարձաւ , ու բան մը չէր ուզէր անոր տալ ,
 մինչև սկսան բարկանալով հակաճառութի
 ընել . անատենը գիտեալով անկէ կապիկը
 կանցնէր , կանչեցին զայն իրենց մէջ դատա-
 ւոր դրին , որ այս վէճը կտրէ : Պատասխան
 տրւաւ կապիկը , թէ ես լաւ դատաստան
 չեմ կրնար կտրել , մինչև որ չի տեսնեմ թէ
 ի՞նչպէս քարին տակը սխմըված էր օձը . այս
 խօսքովս պարտաւորեց օձն որ կենայ , և
 մարդը դրաւ քարը վրան : Դարձաւ կապիկն
 բոսաց , թէ ահա այս է ուղիղ դատաստան ,

որ դուռն քարին տակը այսպէս մնալով սատ-
կիս :

Ապերախառնիւ շաք անգամ մարդը քառաս-
պանքի մէջ իւր թիւն , և անօգնական իւր իշխանը
նէ : Շաք մեծամեծ մարդիկ ապերախա մարդիկն
հանդիպելով օգնական բան մը լընաւ աշխարհի
էլաթ էն , որ շաք բան իշխանին ընէ :

Այսպէս ապերախաք դործով խաւարին
Դիմադրեն կամաց բարերար անձին .
Մերժեն զնպաստ , որ սրարտ էր նոցին ,
Պատրաստեն անձանց կորուստ ցաւազին :
Քւսիր ճանաչել զգործ բարերարին ,
Որ քեզ 'ի նպաստ բերի ինդագին .
Զի գործ դժնդակ է դժնեայ օձին
Մերժել զբարերար մաշիւ առ վշին :

ԻՇ

Աղքատք մնան յաջող ելից ,
Այլ կեանք նոցա միշտ ցաւալից :

Աշխարհ որչափ հանգիւլ ընանայ ,
Հանգիստն իրմէն հեռաւ ի ներսայ :

Ճգի . | Եւ ձմեռվան մէջ սաստիկ կը վշտա-
նար ցրտէն , և մինակ յարդ սաման կուտէր ,
ուրիշ բան չէր գտներ սուտելու . և այս պատ-

Ճառաւ կը ցանկար գարնան , որ ցրտէն ա-
զաթի և խոտ գտնէ ուտելու : Գարուն որ
եկաւ պարտաւորեցաւ բրուտին կաւը տա-
նել փուռը , որ կաւէ ամաններ շինեն . ո՛հ ,
կըսէր , երանի թէ ամառ գար , որ քիչ մը
հանգչէի : Ամառն ալ եկաւ , պարտաւորե-
ցաւ ցորեն և պտուղ կրել : Ան առենը ինքի-
րեն ըտաւ , թէ ինձի շատ լաւ է ձմեռն որ
տէրս ցրտէն չի կրնար աշխատիլ , ես ալ քիչ
մը կը հանգչիմ :

Աշտափն ու Բանորը պէտք է Բուր Կարին
աշխատիլ , և իրենց Բեռը համբերութիւն Կանիլ .
Վասն զի համբերողին Բեռը իւր իւրեանայ , և
անհամբերին Բեռը իւր ծանրանայ :

Աղքատք գործաւորք միշտ գործել հարկին ,
Ո՛չ անգործ մնալ յաջողակ բաղգին .
Քանզի վաստակիլ կնքեալ է նոցին ,
Ժրանալ քաջիկ 'ի բոլոր տարին :
Եթէ փափաքիս անգործ վիճակին ,
Ջանք քո և վաստակ քեզ ծանրաբեռնին .
Զի Ժիրք նաւ հեղք տանիլ հարկադրին ,
Նա թեթեւ տանի և սա ծանրագին :

ԴԻՈՍ ԵՒ ԿՐԻԱՅ

Լաւ է փոխել զտունն յայլ տեղի,
Քան մերձ ունիլ չար դրացի:

Լաւ է քուսն փեշ յգել երևալ,
Քան գելին հեք մէկ փեշ իննալ:

միլէ. Երբեմն Դիոս կամեցաւ ամմէն կեն-
դանիներուն խնդիրքը կատարել. ուստի ամ-
մէնքն եկան իրենց խնդիրքը յայտնեցին. կը-
րիայն ալ եկաւ կաղաչէր, որ տունը իր վը-
րան դնէ, որպէս զի ուր որ երթայ՝ հետը
տանի: Ինչո՞ւ համար, ըսաւ Դիոս, կուզես
այդ բեռը հետդ տանել: Անալ ըսաց, թէ
շատ լաւ է իմ հետս տանիլ այս բեռը, քան
թէ չար դրացին որ ունենամ չի կրնամ տե-
ղէս շարժիլ, և ամմէն օր անոր նեղուծիւր
քաշելով կծու խօսքը լսել:

Չա՛ր Կրացիէն և չա՛ր ընկերէն պէտք է հե-
ռու խախլիլ. վասն զի որչա՛տ Բարեկամանք ը-
նէս, իմ թէ պատասխան ասա, այնչա՛տ ի՞նչ լա-
րանայ տեղ գտմը:

Անզգամ ընկեր և չար դրացին

Լքանեն զսիրտ թողուլ տուն տեղին.

Մինչ բառնալ զտուն թէ թե՛ դատեցին

Քան կալ կենակցիլ ընդ անզգամին:

Փախիր յայնպիսեաց, թէ քեզ մերձեցին,
Մի սլառաստիտներ բանից բանսարկուն.
Կագ և թշնամանք են բերկրանք նոցին,
Զրկել զմերձաւորն հանճար համարին :

ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴՒՒ ԻՒՐ

Միտ դիր ծերոց ուսիր զիմաստ,
Եւ մի լինիր անմիտ գրաստ :

Թէ ո՞ր ծերոց ւօշ ըլլաս,
Խելեղ գիտան հարժ ի ըլլաս :

միջ. **Մ**էկ խելացի ծեր մը միշտ կըխրատէր
որդին, որ ժամանակը փուճ չի ծախէ, ուս-
ման միտք գնէ ու բան սորվի, և ախտաւոր
չար սովորութիւնները վար գնէ : Բարի ծերը
գիշեր ցորեկ կըջանար միտքը խօթել, թէ
ինչպէս աղնիւ և գեղեցիկ է առաքինութիւն,
և քանի՞ զոտեւրի գէշ բան է մոլութիւնը :
Պատասխան տըլաւ որդին լրբութեամբ. կաղա-
չեմ, հայրիկ, շատ երկան մընէր. մտածէ՛ թէ
ես որ այնչափ քարոզիչներէ յորդորանք լը-
սեր եմ առաքինի ըլլալու համար, և մտիկ
չեմ ըրած, դուն որ քարոզիչ չես ինչպէս
սկիախ մտիկ ընեմ խօսքիդ :

Տգեթ և ախաւոր հարդի խելացիներուն
խրատ բանի քեզ լեն Դներ. որովհետեւ իրենց

շար Տառնէն Դէճ է . Բայց օր ի աւագայ որ շաք իւ
 դըջան , եւ իւ քնաբանէն այն խաւաքներն աւ լեն
 իրնար Գըքնէն : Ու որ ի Թնօղէն խաւաքէ՝ լոյսը
 իւ յարի , եւ աւել իւ խաւաքի . իւնէ Աւաիւ :

Այսպէս վայրենամիտ բարք ստահակին ,
 Որ զիմաստ ծերոց կոխէ առ ստին .
 Գիտութիւնք խրատք բարոյականին ,
 Կերհակ են ախտից ներհակ եւ վատին :
 Թէ անուս են միտք դատմունք խաւարին ,
 Չեն մարդոյ դատմունք այլ բան անբանին .
 Զի այր անխրատ 'ի սլատկեր չըջի ,
 Մարդ անբանական անբան 'ի բանին :

ՀՈՎԻԻ ԵՒ ՇՈՒՆ

Ծանր են զրկանք բարեկամին ,
 Քան մեծ չարիք դառն ոտխիւն :

Շաք Գարշէլի ապերախ է ,
 Բարեբաւի որ լար իւնէ :

մելթ . Հովիւը ոչխարներն իր շանը յանձ
 նեց , որ հոգ տանելով նայի զանոնք . եւ շատ
 առատ կը կերակրէր շունն որ լաւ հոգայ . իսկ
 շունը ամմէն օր մէյմէկ ոչխար կը սպառուէր
 կուտէր : Երբոր խմացաւ տէրը բունեց շու
 նը կապեց որ մեռցընէ , շունը ոտքն ընկաւ
 կաղաչէր . տէր իմ՝ կըսէր՝ զիս մի՛ սպաննէր .
 որովհետեւ քեզի ընտանի ծառայ եմ : Պա

տաօխան տըւաւ տէրը, թէ ևս տուաւ լ մա-
հապարտ ես դուն, որ ինձի ընտանի ըլլա-
լով հաւատացի քեզի ու ասանկ անիրաւու-
թի ըրիր ինձի. զայս ըսելով զարկաւ մեռ-
ցուց :

Աւելի արժանի էն պապոս-հասի անոնք, որ ի-
րենց բարեկամին լարութիւն իշնեն. հասապարի՛մ իջ-
նանան, և անհասապարի՛մն շաք գէշութիւնն
իշնեն :

Քանի՛ անիրաւ գործ գաւաճանին,
Զընկեր բարեկամ թշնամանողին.
Որով և կրէ զարժանիս անձին,
Դառն տանջանաց սրտուհաս կրկին :
Զի՛նչ գժնգակ կիրք սրտի նենգողին,
Ատել և առիլ նման գազանին.
Զընկերսիրութի մերժեալ է ինքնին,
Որ միակ զարդ է բուն բանականին :

ԱՌԻԻԾ ԵՒ ԿԱՊԻԿ

Չիք ինչ խոտան յէկց կարգին ,
 Որ 'ի պիտոյս ինչ ոչ կարգին :

ԱՅՏԷ Բանէն օգո֊֊֊ ԻԵԼԷ ,
 Բանը ԻԵԼԻՊՈՂ ԳՊԵԾԾԵԼՆ Է :

Յ. ԲԱԻԸՐ չորքոտանիներուն թագաւոր
 ըլլալով բոլորը գլխուն ժողովեց պատերազմ
 ելաւ թռչուններուն դէմ . ուստի բանակ
 օր֊֊֊ կազմելով բոլոր կենդանիները կար-
 գի դրաւ թշնամիներուն դէմ որ պատերազ-
 մի : Բայց կասկիկը նայեցաւ , որ էշն ու նա-
 պատտակը այն կարգին մէջն են , հարցուց
 առիւծին թէ ասոնք հոս ինչո՞ւ են կեցել ,
 ասանկ վախկոտները կրնա՞ն պատերազմ ը-
 նել : Ան ալ պատասխան տրւաւ , թէ էջը
 զուարթ փողահար Բաճիկեթաճի կըլլայ , որ
 մէկալնոնք ծեծ կըվին . իսկ նապատտակն ալ
 արագ փախչելովը սուրհանդակ Բաթաբ կըլ-
 լայ , խօսք տանի կը բերէ :

Աշխարհիս յէջն անպէտ Բան յը լէ սպեղ-
 ծած . ասմէն Բան պիպաւիան է երբոր փեղն իյ-
 նի , և ԻԵԼԻՊՈՂ ԳՊԵԾԾԵԼՆ :

Չքնաղ են ծնունդ մօր նախատեսին ,
 Չքնաղ 'ի գործ ինչ կարգեալք ըլլառակին .

Ամենայն էակէք 'ի գործ պիտանին ,
 Քաջ հանդիսանան երբ 'ի հարկ բերին :
 Մի ինչ արհամարհ գատիր և չնչին ,
 Զի չեք ինչ անպէտ 'ի գործս արարչին :
 Թէ ուշիմ մոռք կշռես զներքին ,
 Զմայլիս ընդ գործ անցնիւր էակին :

ԲԱՐԵԿԱՄՔ

Քեզ բարեկամ լիցի անգին ,
 Որ ցանգ կցորդ կայ քոյդ անձին :

Այն Բարեխա՛ +եղի ընարէ .
 Որ Բէ Իյնի +եղի Բանէ :

յա . Մէկ մեծատուն մը առատասիրտ ըլ-
 լալով միշտ իր բարեկամներուն հարկիք կը-
 նէր . որոնք գիշեր ցորեկ քովէն չէին պակ-
 սեր , և մեծ պատուով կըրարէին զինքը :
 Օր մը կամեցաւ փորձել այս բարեկամները
 թէ արդեօք պէտք եղած ատենը կըհասնին
 օգնութի իրեն հարկաւորութեանը . ուստի
 ձևացուց թէ հակառակութի ունի թշնամի-
 ներուն հետ , որ զինքը պիտի սպաննեն . ա-
 զաչեց բարեկամներուն որ այս նեղութեան
 մէջ իրեն օգնեն : Տեսաւ որ երկու բարե-
 կամէն 'ի զատ մէկը չէկաւ . անալ մինակ
 այս երկուոր բարեկամ պահեց իրեն , մէկա-
 ընք բոլոր վաւրտեց :

Ճշմարիտ Բարեկամը և առաջ Բարեկամը Յա-
 իրարաւիճելի չէ և յայտնւիին . ի՞նչոք Դժոճաւ
 և Գոյնիւնի ճշմարիտ Բարեկամը . ահա՛ Կամար
 Ռաբի յանկալի է : Առեւտանոր Բազմաւորին Կար-
 յոյնի Բէ՛ւր է Գանձ . ահա՛ Բարեկամները յը-
 րոյ :

Ընտրեալ 'ի բիւրուց անգիւտ մտերիմ,
 Ի կեանս և 'ի մահ կայ ընդ մտերմին .
 Զոր ընդ գանձս երկրի 'ի կշիռ եգին ,
 Ծանրեաց 'ի կշիռ յարդ բարեկամին :
 Թէ տիրես գանձուց և հանքաց երկրին ,
 Զունիս բարեկամ՝ քեզ հաւատարիմ .
 Զարժեն և ոչինչ այն հանք այն ոսկին ,
 Ար գան և գնան ըստ բերման բաղդին :

ԱՐՏԱՎԱՐ ԵՒ ԲԱՐԵԿԱՄԲ

Զոր ինչ կարես գործել անձամբ ,
 Բարեկամաց մի՛ յանձներ զայն :

Դժբէ՛ւր լա՛տ յեւեղ ի՛նչոյ ,
 Զի՛ աւելնէն ի՛նչ լա՛տ ի՛նչ :

յԹ . Հաբեղաձագը, կամ արտուտ Թաչու-
 նը բուն շիներ էր արտի մը մէջ . օր մը կե-
 բակուր բերելու գնաց ձագերուն , պատուի-
 րեց անոնց որ ինչ լսեն իրեն պատմեն :
 Քիչ մ' անցաւ արտին տէրն եկաւ նայեցաւ
 որ ցորենը հասած է , ըսաց իր զաւկին՝ Թէ

առաւօտուն կանուխ երթայ բարեկամները
կանչէ, որ գան միասեղ հնձեն : Երբոր դար-
ձաւ թռչունը՝ վրան թափեցան ձագերն
աղաչեցին, որ զիրենք անկէ հանէ . վասն զի
բարեկամները վաղը պիտի գան հնձեն ցո-
րենը : Իսկ մայրը սիրտ կուտար ձագերուն
թէ մի վախնաք, եթէ արտավարը բարեկամ
ներուն յանձնեց՝ վաղը չի հնձըվիր ցորենը,
հանդիստ կեցիք : Արտուտը մէկալ օրը նո-
րէն գնաց կերակուր բերելու . ձագերը նայ-
եցան, որ արտին տէրն եկաւ շատ սպասեց,
եկող մը չեղաւ . ուստի ըսաւ որդուն թէ
երթայ աղգականներուն և դրացիներուն
ըսէ, որ վաղը գան կտրեն : Զայս երբ լսե-
ցին ձագերը վախնալով մօրերնուն սպասե-
ցին . ան ալ մի վախնաք ըսաց բան չի կայ :
Այն օրն ալ տէրն եկաւ սպասեց՝ մարդ մը
չեկաւ . ասլա ըսաւ որդուն թէ ահա ամեն-
քը մեզ խաբեցին չեկան . ուրեմն վաղը կա-
նուխ մէյմէկ մանգաղ առնենք մենք գանք
հնձենք ցորենը : Զայս որ լսեց թռչունը ա-
ռաւ ձագերը փախաւ՝ ըսելով թէ հիմա
կաւտամ, որ կը հնձըվի ցորենը . վասն զի
գործքն իրենց մնաց :

Առաջին իշխրագէ, թէ այն բանն որ մեր յեռ-
քէն իռգայ, պէտք է ռ-բիւի յանձնել. վն դի
օքաբէն շահ էի իայ, ամեն մարդ իր շահը իշխայի :

Այսչափ են խնամք սերտ բարեկամաց,
Որ անգործ թողուն զգործ մտերմաց .
Այժմեմբարեկամք խնդրեն շահ անձանց,
Ոչ որ մտադրէ յօդուտ ընկերաց :

Վայ որ աստատան լինի մաերմայ ,
 Զոր անձամբ կարէ՝ թողու օտարաց .
 Օտարք վաստակին միայն առ ինքեանց ,
 Մի ակնկալցի շահ յայլոց ձեռաց :

ԱՊՈՂՈՆ ԵՒ ՊԱՏԱՆԻ

Արդ մի փորձեր զայր գիտնական ,
 Մի ծաղրեսցիս իբրև անբան :

Հասարակի բան լուսի փայլէս ,
 Գեշ գիտնոց ինչ ծաւր ինչէս :

Եւ . Մէկ չարամիտ պատանի մը գնաց Դե-
 ղոս կղզին Ապողոն (Հիսթին) կռատունը , և
 փորձելու համար թռչուն մը ձեռքն առաւ
 լաթին տակը պահեց , ու արձանին մօտե-
 ցաւ հարցուց , թէ ձեռքս որ ունիմ գիտցիր
 շնչաւոր է թէ անշունչ : Միտքը դրաւ որ
 եթէ անշունչ ըսէ , թռչունը ողջ պիտի դուրս
 հանէ . և թէ շնչաւոր ըսէ , մէկէն խղճէ ա-
 նանկ պիտի ցոյց տայ : Ապողոնին բուրմին
 կնիկը բանը հասկընալով պատասխան տը-
 ւաւ կուռքին բերնէն . թէ ինչպէս կամիս
 անանկ ըրէ . կուզես ողջ հանէ , կուզես մե-
 ռած , որովհետեւ անոր կեանքը քու ձեռքդ է :

Օրինակ է իմաստասէրուն , որ իրենց խելո-
 լն իւրեւն այ անպնէնի իմաստասէրուն չափէն ,

« Ժողովել, և երբեք խառնաններ չարհամար-
հել. Բայց մէկէն խառնուող լըլան :

Ահա վատ խորհուրդ թերահաւատին,
Որ փորձել ժպրհի զոյժ նախագիտին .
Անդէն խայտառակ լինի 'ի բանին,
Մերժի յիմաստնոց զերթ իմաստակին :
Մի լինիր քննիչ օրինականին,
Եւ մի՛ անդոսներ զօժեալս արարչին .
Զի դու չես կարգեալ դատաւոր նոցին,
Նա քեզ դատաւոր օրինօք վերին :

ԱՌԱՔՒՆՈՒԹՒՒՆ ԵՒ ՈՍԿԻ

Գանձ և ոսկի գործի չարին,
Դիմեն 'ի ձեռս զըկօղ ժանտին :

Գանձն ու ոսկին չարին իբրեան,
Որ չարութի գործի ըլլան :

յԴ. **Ղ**ուաքինութիւն երբեմն զարմանալով
կըսէր ոսկիներուն, թէ ինչո՞ւ համար առա-
ւել կուղէք չար մարդկանց ձեռքն երթալ .
քան թէ բարիներուն : Անոնք ալ պատաս-
խան տըւին թէ մեր աշկերտները վաշխ առ-
նելով զըկանք կընեն, սուտ տեղը կերդ-
ւըննան, և այլ շատ անօրէն բաներ ընելով
կը շահին մեզ . իսկ քու աշկերտներդ ասոնց
հակառակը կընեն . անոր համար կը հար-
կադրինք առաքինի բարեպաշտներէն փախ

չիլ և զրկօղ չարերուն ձեռքն երթալ: Առա-
քինուծին ալ ըսաւ, թէ որովհետեւ ասանկ
է՝ ես ալ աւելի կուզեմ որ իմ աշկերտներս
աղքատ ըլլան, քան թէ փարթամ:

Խրափ է անոնց որ զբնական ինքնին հարս-
տանաւ. շատ աշէի է աղտափ ըլլալ, քան թէ
զբնական մեծափռան, վասն զի աղտափութիւն ինքն
նի, բայց զբնականութիւն իւր հոգ, յաւիտեանս յաւի-
տեանից: Շատ աշէի է աղտափ աղտափը, քան
սոսա մեծափռանը. ի՞նչէ Սողոմոն:

Ընտրելի վիճակ գնացք աղքատին,
Անհոգ և անինչ զմայլօղ յանձին.
Զի ոչ մաշէ կեանս 'ի գիւտ գրամին,
Մաշէ զամենայն 'ի ստանալ բարին:
Նա կեանք անզբաղ գոհար է անգին,
Մի՛ վատներ գիւրաւ 'ի գիւտ կորուսչին.
Առ ի՞նչ մթերել զայն գանձ փաւելին,
Երբ մաշէ վատնէ զսիրտ և հոգին:

ԳԻՏՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐԱԳՈՐԾ

• Եթէ խնդրես խիղճ զուղղութիւն ,
Արդ նախ յանձին խնդրեա՛ զնոյն :

Թէ՛ ի՞նչէս մէջն արդար ըլլայ ,
Առաջ նայէ՛ քոս քովք ի՞նչ :

յէ . Երկրագործ մը մէկ հարուստի մը քով
տարիներով կաշխատէր , երբոր ատենն ե-
կաւ , որ քովէն ելէ , ուղեց իր վարձքը :
Ան ալ սպասասման տըւաւ թէ խիստ լաւ .
բայց դուն ալ կերածիդ տտակը տուր . վասն
զի ինչ որ կաշխատէիր ես քեզի կրկինը կը
կերցնէի , որ լաւ դատիս : Հատ վիճարա-
նութիւն ընելէն ետե գատաւորին առջին ե-
լան . երկրագործը կըսէր , թէ իրաւունք է
որ մշակը եղած տեղն ուտէ , և իր վարձքէն
ալ չի զրկելի . իսկ հարուստը կաշառքին ու-
ժով գատաւորն իր կողմն ըրաւ , որ այսպէս
վճիռ կտրեց . թէ որ կերածը աշխատանքէն
քիչ է , թող սրտաւորի հարուստը հա-
տուցանելու . իսկ թէ շատ է , ինչպէս կը
վկայէր հարուստը , թող երկրագործը աշ-
խատելով հատուցանէ : Զայս որ լսեց խեղ-
ճը գլխուն զարնելով կըսօռար , թէ արդա-
րութիւն չի կայ , խեղճմտանքը մեռաւ : Ասոր
ասանկ լացը տեսաւ գիտուն մարդ մը , միւի
թարելով ըսաց . ինչո՞ւ կըկանչես լալով .

խղճմտանքը չէ մեռած մի լար . հապա բռ-
լորովին համբարձեր է . վն զի թէ որ մեռած
լլար , գէթ մէկ ոսկորը կը մնար :

Արտաբ-Ռէլ և Խիզճ Բլա ԴԺ-արագի-
է , մանաւանդ հիմա . Բէպէպ ամէնք ին ինք
աւելն զայն ուրիշին տու , և իրենց տու ամենաին
չեն ինքնուր :

Քանի՜ սղանծալի բան գիտնականին ,
Համարի զուղիւն յանուրէք վայրին .
Թէ գոյր ուղղութի լինէր 'ի նմին ,
Որ յայլս որոնէ յօտարաց անձին :
Զի՞ վայեա յիմար զուղիւն ընդ խղճին ,
Որք 'ի վաղ դարուց անտեղի չըլին .
Նա զի չեն հեռի թէ կոչես յանձին ,
Անխիղճք միայն զայն յինքեանց մերժեցին :

ԾԵՐ ՀԱՅՐ ԵՒ ՈՐԴԻ

Վայ որ չար ինչ խորհի ծնողին ,
Որդիքն զնոյն առնեն նմին :

Ինչ որ ընէ ծնողի ԴԺ ,
Քա զաւակի ինչ տու ԴԺ :

յի . Ս էկ անդգամ որդի մը իր ծեր հայրը
անէն գուրս կընէ , ան ալ կերթայ հիւանդա-
նոցը կը պառկի , երեսի վրա կը մնայ խեղ-

Ճուլթիբ : Օր մը որդին անկէ կանցներ կան-
չեց ըսաց հայրը , թէ կաղաչեմ , որդի , ինձի
ջուխտ մը կապերտ +իւ՛ճ խրկէ իմ բաներէս ,
որ վաստակովս գներ եմ : Որդին ալ մեղքը-
նալով տըւաւ իր որդուն երկու կապերտ՝
խրկեց հօրը : Իսկ ծերը մէկն առաւ , մէ-
կալը դրաւ որդուն խրկեց . և ըսաւ թո-
ռանը թէ կուզեմ որ հայրդ լաւ պահէ այս
մէկ կապերտը իրեն համար . վն զի երբոր
ինքն ալ հիւանդանոցը գայ լինի՛ ինչպէս ես
եմ եղեր , պէտք կըլլայ իրեն :

Զաւաի՛ հ ինչ որ ընէ իր ծնողացը , այն ին-
քանէ , թէ Բարի ըլլայ , և թէ վար . վայ այն դա-
ւաիին որ վար ընելով ծնողաց սիրտը ինչ ցաւ-
ոքնէ , ու վարաւար ինչ պապահասի : Սիրապ ինչիս-
թան ինչէր , թէ պապ-եղէ՛ք ծնողնիդ , որ յէր
իեանքին պապաճառ էն , իսկ վարդապետը՝ որ Բա-
րի ինչաց պապաճառ է :

Ո՛վ զիարդ անդուլթ սիրտ Ժանտ զաւակին ,
Դառնանայ ընդդէմ իւրոյ ծնողին .
Անտուն սնտեղի առնէ ծերունին ,
Որ ինքեան զգոլ բաշխեաց զտուն տեղին :
Սակայն անյեղլի օրէնք երկնային ,
Անձին վերբերեն զոր գործեաց նմին .
Թէ պատուասիրեաց հանգիպի պատուին ,
Եւ թէ անարդեաց կրկնի չորեքկին :

ԾԵՐ ԵՒ ՄԱՀ

Զինչ սոսկալն կիրք բռնական ,
Քան զսուրժոյժ երկիւղ մահուան :

Մահին գան է Դառն ահագին ,
Մինչ ծեր պաշտն ին սահմանին :

յէ. () ր մը մէկ ծեր մը փայտ կտրելու հա-
մար լեռը կերթայ , և կտրած փայտերը կա-
սկէ բեռ կրչինէ , որ երբ բարձրված կրբերէր
քաղաքը , ճամբան երկայն ըլլալով խիստ կը
հողմնի . մինչև ալ չի դիմանար բեռը վար կը
ձգէ , ու կըսկըսի մահը կանչել , որ իրեն
հասնի : Նայիս յանկարծ մահն երևցաւ ի-
րեն , և հարցուց թէ զիս ինչո՞ւ համար կան-
չեցիր : Պատասխանեց ծերը գողալով . անոր
համար կանչեցի , որ դաս բեռս վրաս բար-
ձրնես :

Ո՛րչափ մեծ նեղութիւն մը ըլլայ մարդ , և մը-
լափ ծերութիւն շարունակէ , մահէն ին փախչի ու-
տարիւն ինչ . վասն զի բնութիւնը լուրջէր քա-
լիւ և հոգին մարմնէն զառաւել . որ սոսկալն
վիճակի մ' է և ամենաճշմարիտ . Բայց զգայութիւն
իւն խաբէ մարդը՝ հեռու Դնելով մահը , որ միշտ
մահկանացւոյ քովն ին շրջի :

Ո՛հ գոթներես տեսիլ օրհասին ,
 Բուռն բռնաւոր զգայականին .
 Թշնամի կենաց հառանդ թեւին .
 Ատելի ծերոց մինչ 'ի շունչ վերջին :
 Մի՛ գոչեր զմահ 'ի չար արկածին ,
 Մի՛ 'ի քէն ելլէ յիշատակ նորին .
 Ձի՛ մահ գիտացեալ չէ մահ այլ բաժին ,
 Մահ ոչ գիտացեալ մահ է չարածին :

ՄԱՀ ԵՒ ԾԵՐ

Բուռն և ազդու է ձայն մահուան ,
 Որ ցանգ հնչէ 'ի լուր մարդկան :

Մահն անդադար թշնամի է հոգայ ,
 Չէնք արեւնաբ թէ ինչ խայն է :

յԵ. Երբեմն մահն եկաւ յանկարծ ծերու մը վրա հոգին առնելու . ծերը կազազակէր ու կազաչէր , որ քիչ մը ժամանակ տայ իրեն կտակ ընելու համար : Պատասխանեց մահը թէ չեմ կրնար քեզի ժամանակ տալ . որովհետեւ շատ անգամ քեզի իմացուցի , դուն ամենևին կտակդ միտքդ չի բերիր : Ե՛րբ ինձի իմացուցիր ըսաց ծերը : Մահն ալ ըսաւ թէ երբոր ընկերներուդ հոգին առի , ինչո՞ւ միտքդ չի բերիր թէ օր մը ինձի ալ կուգայ . շատ անգամ մանուկներուն և կարիճներուն հոգին առի՝ տեսար . շատ հեղձեցիր , որ դրացիներդ վերուցի տարի , կը տեսնէիր որ ուժդ սղակսեր է , մարմինդ մաշեր գացեր է , և աշխարհք քեզի համար չ'ինցեր է , դուն աշխարհքին փակեր էիր .

ես ասանկ բաներով դիշեր ցորեկ քեզի իմա
ցում կուտայի, դուն ամենեկին չէիր սրտ
րաստովեր: Քեզի պէտք չէր որ անատենը
մահդ մտածելով կարգաւորէիր բանդ, ու
այս կէտիս չի ձգէիր. ուրեմն եւ եկո՞ւ սրա
տասխան տուր գործքերուդ:

Պէտք է մշտ արեւուն և պարարաստ կենալ մա
հին գաւաթեանը, որ ամեն բոլի մօտ է մահիս
նաց-աց. որչափ գաւաթ սպոյթ ձմարիք է, այն
չափ ալ անգիտելի է գաւաթի տալիս: Երանի
մարդուն, որ պարարաստ գինը վէլով Բարի մահաւան
արժանի կըլլայ, որ մի մայն վախճանն է մարդուս.
որովհետեւ ցաւի տենեմն Վիճակին մէջ կը մտնէ,
որ ծայր ճով լռելի: Ահա այս ցաւի տենեմն Վի
ճակը հոսպալաներն ալ բանադատեց, որ խաւա
նէրով և օրինակներով ջանացին մարդիկ տառապե
նի ընել և անմահ. ինչպէս մէկն ալ ողորմելի Ե
ղբուն էր, որուն խաւաններն են Բարեպաշտ, Բե
պէտ ինքը հոսպաշտ: Այս ահա և մեր վախճանն,
որ իմեցանք իրարից ալ խաւանի ու տառապանի
տենեմն մեր մանկունքը և իմաստասէր. որպէս
զի Բարի վարժով անոնքն այս անցաւոր Վիճակ,
և երջանից ըլլան:

Զարթիր 'ի քնոյ մարդ եղծանելի,

Ահա ազգարարն 'ի դուռն մերձի.

Զայնէ հանտաղ հրաժարիլ աստի,

Գնալ յանխաճան և յանդարձ ուղի:

Արթուն կաց ընդ ձայն զքեզ կոչողի,

Զի մի անպարաստ հասցէ դիշերի.

Թէ լո՞ւս զձայնն յընկեր դրացի,

Մերձ ծանիր զնա 'ի քէն ոչ հեռի:

Յ ԼՆ Կ

ՎԱՐՈՒՅ ԵԶՈՎԲՈՍԻ

ԳԼ. Ա.	Հանդամանք Եզովբոսի.	3
ԳԼ. Բ.	Զրպարտութի Եզովբոսի.	8
ԳԼ. Գ.	Հիւրասիրութիւն Եզովբոսի.	11
ԳԼ. Դ.	Վաճառումն Եզովբոսի.	13
ԳԼ. Ե.	Ճարտարամտութիւն Եզովբոսի.	17
ԳԼ. Զ.	Երկրորդ վաճառումն Եզովբոսի.	19
ԳԼ. Է.	Եզովբոս երթայ 'ի տուն.	25
ԳԼ. Ը.	Պատասխանատուութի Եզովբոսի.	28
ԳԼ. Թ.	Խորամանկութիւն Եզովբոսի.	31
ԳԼ. Ճ.	Վրէժխնդրութիւն Եզովբոսի.	34
ԳԼ. ԺԱ.	Եզովբոս դարձուցանէ ըզտիկինն 'ի տուն.	38
ԳԼ. ԺԲ.	Սպաս Եզովբոսի.	39
ԳԼ. ԺԳ.	Երկրորդ սպաս Եզովբոսի.	41
ԳԼ. ԺԴ.	Հնարագիտութիւն Եզովբոսի.	42

ԳԼ. ԺԵ. Խօսք Եղովբոսի ընդ Դա-	
տաւորին.	46
ԳԼ. ԺԶ. Հանճար Եղովբոսի.	47
ԳԼ. ԺԷ. Ասերախատուի Քսանդոսի	
ընդդէմ Եղովբոսի.	51
ԳԼ. ԺԸ. Փորձէ Եղովբոս զգիտնա-	
կանս.	52
ԳԼ. ԺԹ. Հնազխտութի Եղովբոսի.	54
ԳԼ. Ի. Աղատութի Եղովբոսի.	57
ԳԼ. ԻԱ. Եղովբոս հաշտեցուցանէ	
զթագաւորն.	63
ԳԼ. ԻԲ. Եղովբոս դրէ զառակս իւր.	65
ԳԼ. ԻԳ. Եղովբոս որդեգրէ ինքեան	
զեննոս.	67
ԳԼ. ԻԴ. Անյիշաչարութի և խրատք	
Եղովբոսի.	70
ԳԼ. ԻԵ. Եղովբոս կրթէ զձագս ար-	
ծուոյ.	72
ԳԼ. ԻԶ. Խմաստութի Եղովբոսի.	76
ԳԼ. ԻԷ. Եղովբոս գնայ ՚ի Յոյնս, և	
՚ի Դեղոս.	80
ԳԼ. ԻԸ. Մահ Եղովբոսի.	83

Յ ԱՆԿ ԱՌԱԿ ԱՑ

Ըստ հարգի Այբո-բէնից :

Երէն

Ագաս Բաճակապատեմաք և Անցաւոր .	295
Ագաս և Նախանձող .	373
Ագաս և Որդի իւր .	467
Ագաս հիւանդ .	473
Ագաս դէսպան էլէի .	488
Ագաւա գառնի և Արծիւ .	105
Ագաւա և Աղուէս .	107
Ագաւա և Ոչխար .	174
Ագաւա և Արծիւ .	191
Ագաւա ծարաւի .	242
Ագաւա և Թռչունք .	336
Աղցական և Փարթաւ .	444
Ածխագործ Ժոզի-բէի և Ներկարար .	254
Աղախին հաշարի և Պառաւ .	305
Աղաւնի ին-ձէրձին և Ուրուր .	119
Աղաւնի և Բաղէ .	141
Աղաւնի և Մրջին .	208
Աղաւնի և Անօթ .	433
Աղբիւր և Գետ .	351
Աղուէս Բէլի և Ագաւա .	107
Աղուէս և Արծիւ .	109
Աղուէս և Արագիլ .	130
Աղուէս և Կապիկ .	137

Աղուէս և Գայլ .	143
Աղուէս և Խաղող .	147
Աղուէս և Կապիկ .	152
Աղուէս և Աքիս .	157
Աղուէս և Աքաղաղ .	183
Աղուէս և Կատու .	185
Աղուէս , Գայլ և Կապիկ .	197
Աղուէս և Մորենի .	198
Աղուէս և Առիւծ .	206
Աղուէս և Գորա .	219
Աղուէս և Ընձառիւծ .	251
Աղուէս և Աքաղաղ .	263
Աղուէս և Կոկորդիլոս .	272
Աղուէս , Առիւծ և Արջ .	279
Աղուէս և Կինճ .	298
Աղուէս , Առիւծ և Էշ .	303
Աղուէս և Ձեռ իւր .	318
Աղուէս և Երկրագործ .	333
Աղուէս և Կոխաղ .	385
Աղուէս և Գայլ .	389
Աղուէս և Առիւծ հիւանդ .	391
Աղուէս և Շուն .	439
Աղուէս և Աքաղաղ .	480
Աղուէս և Առիւծ .	483
Աղուէս և Շուն .	495
Աղքատ և Գող .	564
Այգեգործ պաշտօն և Որդեք իւր .	320
Այգի և Եղջերու .	332
Այծ +էւթ և Առիւծ .	241
Այծ և Հովիւ .	353
Այր անհեր .	268
Այր և Կին .	424
Անգղափայտ , Առիւծ և Կինճ .	346

Անդամք և Որովայն .	151
Անտառ օւման և Փայտահատ .	146
Անցաւոր և Ադահ .	295
Անօթ երկաթի և Անօթ խեցեղէն , Գաղ , պարթաթ .	226
Անօթ և Աղաւնի .	433
Ապողոն , Դիոս և Մոմոս .	315
Ասլողոն և Պատանի .	511
Առաքինութիւն և Ոսկի .	512
Առիւծ ասլան և Կենդանիք .	98
Առիւծ ծեր .	111
Առիւծ և Մուկն .	114
Առիւծ , Էշ և Աբաղաղ .	163
Առիւծ և Ուլ .	167
Առիւծ և Մարդ .	169
Առիւծ և Աղուէս .	206
Առիւծ և Այծ .	241
Առիւծ , Արջ և Աղուէս .	279
Առիւծ և Գորտ .	287
Առիւծ , Աղուէս և Էշ .	303
Առիւծ և Որսորդք .	345
Առիւծ , Կինճ և Անդղ .	346
Առիւծ և Որսորդ .	370
Առիւծ և Ճանճ .	381
Առիւծ հիւանդ և Աղուէս .	391
Առիւծ և Յուլք .	394
Առիւծ և Գայլ .	410
Առիւծ և Յուլ .	469
Առիւծ և Աղուէս .	483
Առիւծ և Կապիկ .	507
Առնէտք և Կաղնի .	449
Ասաղաբաշխ .	280
Ասաղաբաշխ մոգ Քալճ .	326

Արագիլ լէռէի և Աղուէս .	130
Արագիլ և Հողադործ .	308
Արծիւ Գաբաշ և Ագուաւ .	105
Արծիւ և Աղուէս .	109
Արծիւ և Ագուաւ .	191
Արծիւ և Կրիայ .	215
Արծիւ և Բզէզ .	238
Արծիւ և Նասլաստակ .	248
Արծիւ նետահար .	343
Արծիւ և Կաջաղակ .	361
Արծիւ , Բազէ և Յին .	405
Արծիւ և Սիրամարգ .	476
Արջ ալ , Առիւծ և Աղուէս .	279
Արջ և Մեղուք .	402
Արտավար լէճքձի և Հաւ .	194
Արտավար և Կարապ .	358
Արտավար և Բարեկամք .	509
Արտուա լայլք Գուշ և Հաւորս .	464
Աւաղակ հեղձեալ .	261
Աւանակ և Դիոս .	285
Աքաղաղ Խօբօշ և Մարգարիտ .	91
Աքաղաղ , Առիւծ և Էշ .	163
Աքաղաղ և Կաքաւ .	171
Աքաղաղ և Աղուէս .	183
Աքաղաղ և Հնդկահաւ .	186
Աքաղաղ և Կառու .	193
Աքաղաղ և Աղուէս .	263
Աքաղաղ և Բազէ .	291
Աքաղաղ և Գողք .	426
Աքաղաղ և Աղուէս .	480
Աքիս Էլէիձի և Աղուէս .	157
Բազէ չափն և Աղանի .	141

Բաղէ և Աքաղաղ .	291
Բաղէք .	358
Բաղէ, Արծիւ և Յին .	405
Բաղդ և Երիտասարդ .	324
Բաղդ և Երկրագործ .	416
Բանաստեղծ և Էշ .	492
Բարեկամք .	508
Բարեկամք և Արտավար .	509
Բզէզ պէճճէի և Արծիւ .	238
Բէշի մէկոյ Գոնափառ և Որսորդք .	292
Բժիշկ երկու և Հիւանդ .	252
Բժիշկ և Մեռելաթաղ .	282
Բժիշկ կարկասիչ Էսիֆի .	299
Բժիշկ և Պառաւ .	460
Բժիշկ և Հիւանդ .	465
Բու պայառաւ և Թռչունք .	189
Բու և Չղջիկ .	413
Գայլ Գոնափ և Գառն .	92
Գայլ և Կռունկն .	99
Գայլ և Էդ Խոզ .	121
Գայլ և Ուլ .	126
Գայլ և Կիսարձան .	132
Գայլ և Աղուէս .	143
Գայլք և Ոչխարք .	144
Գայլ և Շուն .	148
Գայլ և Փայտահատ .	160
Գայլ և Զորի .	177
Գայլ և Ողնի .	182
Գայլ և Շունք .	190
Գայլ, Աղուէս և Կապիկ .	197
Գայլ և Վագր .	233
Գայլ և Շուն վախ դաշիֆ .	258

Գայլ փոքր և Հովիւ .	312
Գայլք և Ոչխարք .	349
Գայլ և Ոչխար .	380
Գայլ և Աղուէս .	389
Գայլ և Առիւծ .	410
Գայլ և Ուլ .	425
Գայլ գառնազգեստ .	452
Գայլ և Էշ .	481
Գայլ ծերացեալ .	484
Գայլ և Գառն .	485
Գանձ հալէի և Մարդ .	365
Գառն գառն և Գայլ .	92
Գառն և Գայլ .	485
Գառն և Շինական .	496
Գաւազան քէյէնէի և Շուն .	221
Գեղջուկ և Խոզ .	472
Գետ և Աղբիւր .	551
Գինէմոլ սարհօշ և Կին իւր .	412
Գիշերահաւ և Կուղ .	428
Գիտուն և Ռամիկ .	371
Գիտուն և Երկրագործ .	514
Գող և Շուն .	120
Գող որդի և Մայրն .	209
Գող և Պատանի .	239
Գող և Աղքատ .	364
Գողք և Աքաղաղք .	426
Գորտ գառնաշուշ և Մուկն .	94
Գորտք (Ժագաւոր խնդրեն .	117
Գորտ և Կով .	139
Գորտ և Աղուէս .	219
Գորտք .	276
Գորտ և Առիւծ .	287
Գորտք և Նապաստակք .	406

Գորտք երկու .	419
Գորտք և Էշ .	430
Գորտք և Կրկայ .	448

Դդմենի գապագ և Ձիթենի .	453
Դիոս և Ուղտ .	222
Դիոս և Կենդանիք .	230
Դիոս և Աւանակ .	285
Դիոս, Աստղոն և Մոմոս .	315
Դիոս և Մարդիկ .	328
Դիոս և Կրկայ .	330
Դիոս և Կասկիկ .	457
Դիոս և Կրկայ .	503
Դլբին էօփու և Դոն .	281
Դլբին և Կասկիկ .	311
Դոն փալատոս և Դլբին .	281

Եզն էօփու և Երկրագործ .	247
Եզինք և Լուծ .	261
Եզն և Կով .	317
Եզինք և Եղջերու .	400
Եզնավար և Եզինք .	487
Եղևին լաճ և Մորենի .	235
Եղէգն գափու և Կաղնի .	176
Եզն Էլիի որ նկատէ զինքն 'ի ջրի .	155
Եզն և ձագ իւր .	297
Եղջերու Էլիի և Ուխար .	95
Եղջերու և Այգի .	332
Եղջերու և Եզինք .	400
Եղջերու .	408
Եղջերուկ պուշպայ գուշու և Հաւորս .	447
Երկաթաարդ և Բաղդ .	324
Երկրագործ Էփոփի և Օճ .	101

Երկրագործ և Օձ .	128
Երկրագործ և Եղն .	247
Երկրագործ և Շուկի խոր .	302
Երկրագործ և Աղուէս .	333
Երկրագործ և Բաղդ .	416
Երկրագործ և Գիտուն .	514

Ջինուոր և Ձի .	451
----------------	-----

Էշ և Խող .	102
Էշ և փոքրիկ Շուն .	112
Էշ և Ձի .	153
Էշ, Առիւծ և Աքաղաղ .	163
Էշ հիւանդ .	164
Էշ և Տէր խոր .	218
Էշ և Երկու մարդիկ .	257
Էշ, Առիւծ և Աղուէս .	303
Էշ և Ձի .	306
Էշ քեռնաբարձ .	341
Էշ կռաբարձ .	348
Էշ և Ձի .	399
Էշ և Յիւ .	429
Էշ և Գրոտք .	430
Էշ և Շուն .	477
Էշ և Շուն .	479
Էշ և Գայլ .	481
Էշ և Վարաղ .	491
Էշ և Բանաստեղծ .	492
Էշ .	501

Ընձառիւծ գառն և Աղուէս .	251
Ընկերք երկու .	224

Թշնամիք երկու .	277
ԹուԹակ փոփոս փոփոս և Կապիկ .	195
ԹուԹակ .	475
Թռչնորս փոփոս և Օձ .	283
Թռչունք և Ծիծառն .	115
Թռչունք և Չղջիկան .	140
Թռչունք և Բու .	189
Թռչունք և Ագռաւ .	336
Թռչունք և Ուրուր .	387
Իշամեղուք էշի և Կաքաւք .	463
Լալականք .	434
Լեռն յերկունս .	397
Լու իիւն և Մարդ .	170
Լուծ պօյոսն փոփոս և Եղինք .	262
Լուսինեակ պիւլիւլ և Ուրուր .	205
Խաղախորդ Բապագ և Ոստիկան .	356
Խաղող իւլիւլ և Աղուէս .	147
Խաչափառ լաղանօղ և Չադ իւր .	216
Խարտոց քէօքիւ և Օձ .	156
Խարտոց և Կատու .	415
Խեցգետին ըստափօղ և Օձ .	409
Խող փօփոս և Էշ .	102
Խող էգ և Գայլ .	121
Խող և Գեղջուկ .	472
Խող և Էշ .	479
Խոհարար աշէլ և Շուն .	403
Խոյ փօլ և Ցուլ .	493
Ծաղիկք և Վարդ .	265

Ծառայ և Շուն .	454
Ծեր ամուսնացեալ .	368
Ծեր և Մանուկ .	497
Ծեր հայր և Որդի .	515
Ծեր և Մահ .	517
Ծեր և Մահ .	518
Ծիծառն գլուխնից և Թռչունք .	115
Ծիծառն և Պատանի .	325
Ծիծառն և Հաւ .	431
Ծիծառն և Սարդ .	459
Ծով և Վաճառական .	289
Ծով և Ձկնկուլ .	422
Կաղնի Բէշ և Եղեգն .	176
Կաղնի և Առնէտք .	449
Կաջաղակ սագաւան և Սիրամարդ .	139
Կաջաղակ և Սիրամարդ .	303
Կաջաղակ և Արծիւ .	361
Կապիկ հոյհուն և Աղուէս .	137
Կապիկ և Աղուէս .	152
Կապիկ և Թուխակ .	195
Կապիկ , Դայլ և Աղուէս .	197
Կապիկ և Չադիւր .	260
Կապիկ և Դլբին .	311
Կապիկ և Կատու .	392
Կապիկ և Դիտ .	457
Կապիկ և Առիւծ .	507
Կառք արապ և Ճանճ .	134
Կատու Կէփի և Մկունք .	166
Կատու և Աղուէս .	185
Կատու և Աքաղաղ .	193
Կատու և Հաւ .	336
Կատու և Կապիկ .	392

Կատու և Խարտոց .	415
Կարապետ, գողացող և Կռուկներ .	266
Կարապետ և Արտավազ .	338
Կարիճ աստուծոյ և Մանուկ .	468
Կաքաւ Կէտիկ և Աքաղաղ .	171
Կաքաւ և Նապաստակ .	367
Կաքաւք և Իշամեղուք .	463
Կենդանիք և Առիւծ .	98
Կենդանիք և Դիւս .	230
Կին և Ոչխար .	352
Կին և Մահ .	363
Կանայք երկու և Մարդ .	201
Կին և Այր .	424
Կին՝ Էսպան քոմուղու և Աղուէս .	298
Կին՝ Առիւծ և Անգղ .	346
Կիսարձան թաղ գաւառ և Գայլ .	132
Կոկորդիլոս և Աղուէս .	272
Կով և Գորտ .	139
Կով և Շուն .	188
Կով և Եղն .	317
Կուղ աստուծոյ և Գիշերահաւ .	428
Կուռք Կոմար և Մարդ .	199
Կռուկներ թաղացող և Գայլ .	99
Կռուկներ և Սիրամարդ .	232
Կռուկներ և Կարապետ .	266
Կրիայ թաղացող և Նապաստակ .	180
Կրիայ և Արծիւ .	215
Կրիայ և Դիւս .	330
Կրիայ և Գորտք .	448
Կրիայ և Դիւս .	503
Հայր և Որդիք :	202
Հայր և Որդի իւր .	504

Հաւ և Արտավար .	194
Հաւ սրարարտ .	329
Հաւ և Կատու .	339
Հաւ և Ծիծառն .	431
Հաւ և Ձագ իւր .	436
Հաւորս և Սարեակ .	162
Հաւորս և Եղջերուկ .	447
Հաւորս և Մանուկ .	456
Հաւորս և Արտուտ .	464
Հերմէս և Փայտահատ .	212
Հերմէս և Ուղեւոր .	462
Հերքիւլէս և Շինական .	470
Հիւանդ և երկու Բժիշկ .	252
Հիւանդ և Բժիշկ .	465
Հնդիկ աբապ .	288
Հնդկահաւ Հինգ Լաւառի և Աքաղաղ .	186
Հողագործ և Արագիլ .	308
Հողամաղ գաբապալաֆ, Մորենի և Ձըլ- ջիկան .	255
Հովիւ ստախօս .	204
Հովիւ և Շուն .	293
Հովիւ և Գայլ փոքր .	312
Հովիւ և Որսորդ .	340
Հովիւ և Այծ .	353
Հովիւ և Ոչխար .	360
Հովիւ և Ոչխարք .	435
Հովիւ և Շուն .	505
Ձի աւ և Էշ .	153
Ձի և Էշ .	306
Ձի և Ձիագարման .	335
Ձի և Մարդ .	388
Ձի և Էշ .	399

Ձի և Ձինուոր .	451
Ձիթենի զէյթին աղածը և Դդմենի .	453
Ձկնկուղ Գաբապաթաթ և Ծով .	422
Ձկնորս պաւլգճը և Ձուկն փոքրիկ .	237
Ձկնորս և Ձկունք .	271
Ձկնորսք .	275
Ձկնորս և Ձկունք .	378
Ձուկն փոքրիկ և Ձկնորս .	237
Ձկունք և Ձկնորս .	271
Ձկունք և Ձկնորս .	478
Ծանճ խնէ + և Կառք .	134
Ծանքճ և Մըջիւն .	135
Ծանճ .	211
Ծանճ և Առիւծ .	381
Ծպուռն ճըւճըւ պէօճէի և Մըջիւն .	173
Մահ և Կին .	363
Մահ և Ծեր .	517
Մահ և Ծեր .	518
Մայր և Գող որդին .	209
Մայր և Տղայ լացող .	214
Մանուկ և Հաւորս .	456
Մանուկ և Կարիճ .	468
Մանուկ և Ծեր .	497
Մարդարիտ Ինճի և Աբաղաղ .	90
Մարդ և Առիւծ .	169
Մարդ և Լու .	170
Մարդ և Կուռք .	199
Մարդ և Երկու կանայք .	201
Մարդ Երկու և Էշ .	257
Մարդիկ և Դիոս .	328
Մարդ և Գանձ .	363

Մարդ որ շնչէ զցուրտ և զջերմ .	374
Մարդ և Ձի .	388
Մարդ և Օձ .	500
Մեղուք առ և Արջ .	402
Մեղու և Մժեղ .	499
Մեղրագործ առ ճ և Մեղու .	420
Մեռելաթաղ և Բժիշկ .	282
Մժեղ «իւրիւնք» և Մեղու .	499
Մոմոս , Դիոս և Ապոլոն .	315
Մորենի բաւ և Աղուէս .	198
Մորենի և Եղևին .	235
Մորենի , Հողամաղ և Չղիկան .	255
Մուկն և Գորտ .	94
Մուկն ընտանի և Մուկն դաշտային .	103
Մուկն և Աւիւծ .	114
Մկունք և Կատու .	166
Մկունք խորհրդակցին .	227
Մուկն և Յուլ .	244
Մուկն փոքրիկ և Մայրն .	245
Մուկն և Չափ իւր .	383
Մուկն և Պարտիզական .	438
Մուկն և Շինական .	489
Մրջին Գառնճա և Ժանճ .	135
Մրջին և Ժպուռն .	173
Մրջին և Աղաւնի .	208
Նախանձող և Ագահ .	373
Նապաստակք Լաւան .	124
Նապաստակ և Կրիայ .	180
Նապաստակ և Արծիւ .	248
Նապաստակ և Կաքաւ .	367
Նապաստակք և Գորտ .	406
Նաւապետ ընէիւ .	354

Նաւորդք իւրիւնքի և Նաւապետ .	376
Ներկարար պօռնի և Ածխագործ .	254
Նոխաղ երէկ և Յուլ .	229
Նոխաղ և Աղուէս .	385

Շինական և Երկու և Հերթիւէս .	470
Շինական և Մուկն .	489
Շինական և Գառն .	496
Շուն և Ստուեր .	96
Շուն փոքրիկ և Իշ .	112
Շուն և Գող .	120
Շուն և Որսորդ .	123
Շուն և Ոչխար .	127
Շուն և Գայլ .	148
Շուն և Կով .	188
Շունք և Գայլ .	190
Շուն և Գաւազան .	221
Շուն վախտ և Գայլ .	258
Շուն և Զրշուն .	267
Շուն և Հովիւ .	293
Շունք և Երկրագործ .	302
Շունք երկու .	321
Շուն պայտառի .	357
Շունք երկու պայթին .	384
Շուն և Խոհարար .	403
Շունք երկու կրթեալք .	421
Շուն և Աղուէս .	439
Շուն և Տերն .	440
Շուն և Իշ .	441
Շուն և Ոչխար .	445
Շուն և Ծառայ .	454
Շուն և Իշ .	477
Շուն և Աղուէս .	495

Շուն և Հովիւ .	505
Ոգնի խեղճի և Գայլ .	182
Ոգնի և Օձ .	395
Ոչխար և Եղջերու .	95
Ոչխար և Շուն .	127
Ոչխարք և Գայլք .	144
Ոչխար և Ագռաւ .	174
Ոչխարք և Գայլք .	349
Ոչխար և Կին .	352
Ոչխար և Հովիւ .	360
Ոչխար և Գայլ .	380
Ոչխարք և Հովիւ .	435
Ոչխար և Շուն .	445
Ոսկի և Առաքինութիւն .	512
Ոստիկան զառիթ և Խաղախորդ .	356
Որդեք և Հայր .	202
Որդի և Հայր իւր .	504
Որդի և Ծեր Հայր .	515
Որովայն Գառն և Անդամք .	151
Որսորդ ալճի և Շուն .	123
Որսորդք և Բէշկ մէկոյ .	292
Որսորդ և Հովիւ .	340
Որսորդք և Առիւծ .	345
Որսորդ և Առիւծ .	370
Ուշ խեղճի էտնութեան և Գայլ .	126
Ուշ և Առիւծ .	167
Ուշ և Գայլ .	425
Ուխտ հիւանդին .	274
Ուղևորք էտնութեան և Սօսի .	270
Ուղևորք երկու .	417
Ուղևոր և Հերմէս .	462
Ուղա Գէշի և Դիոս .	222

Ուրուր լայլագի և Աղաւնի .	119
Ուրուր և Լուսինեակ .	205
Ուրուր .	344
Ուրուր և Թռչունք .	387
Ուրուր և Մայրն .	398

Չար դրացի .	377
Չղջիկան իէճէ գոռու և Թռչունք .	140
Չղջիկան , Մորենի և Հողամաղ .	255
Չղջիկան և Բու .	413

Պառաւ և Աղախին .	305
Պառաւ և Բժիշկ .	460
Պատանի իէճէ և Գող .	239
Պատանի և Ծիծառն .	325
Պատանի և Ապողոն .	511
Պարտիզպան պահճըլան և Մուկն .	438

Ջորի գաթը և Գայլ .	177
Ջորի .	323
Ջրչուն գոռնաբուր և Շուն .	267

Ռամիկ գապա ոստմ և Գիտուն .	371
----------------------------	-----

Սադ գառ և Տէրն .	250
Սարգ էօրի-ճէճ և Ծիծառն .	459
Սարեակ գաբաթառագ և Հաւորս .	162
Սարեակ և Տատրակ .	443
Սիրամարդ Բառուր գոռու և Կաջաղակ .	153

Սիրամարդ և Սոխակ .	159
Սիրամարդ և Կռուկն .	232
Սիրամարդ և Կաջաղակ .	309
Սիրամարդ և Արծիւ .	476
Սոխակ պիւղիւն և Սիրամարդ .	159
Ստուեր + էօրիկ և Շուկ .	96
Սօսիւ լէնար և Ուղլորթ .	270

Վագր թէլէնի և Գայլ .	233
Վաճառական և Ծով .	289
Վարաղ էսպան փոճուղու և Էշ .	491
Վարդ և Ծաղիկ .	265
Վիշապ ասփէր .	179

Տափալի Գոմար և Սարեակ .	443
Տղայ լացող և Մայրն .	214

Յին լայլագ, Արծիւ և Բաղէ .	405
Յիւ էսպան էլէնի և Էշ .	429
Յուլ պոռու և Կոխակ .	229
Յուլ և Մուկն .	244
Յուլ և Առիւծ .	394
Յուլ և Առիւծ .	469
Յուլ և Խոյ .	493

Փայտահատ օգրանի և Անտառ .	146
Փայտահատ և Գայլ .	160
Փայտահատ և Հերմէս .	212
Փարթաւ գլինի և Աղբական .	444
Փղահար պոռու .	301

Օձ էլշան և Երկրագործ .	101
Օձ և Երկրագործ .	128
Օձ և Խարտոց .	156
Օձ և Թռչնորս .	283
Օձ և Տուան .	313
Օձ և Ողնի .	395
Օձ և Խեցգետին .	409
Օձ և Մարդ .	500

